Dom⁹ Prof. Rom. Soc. Iesv

VITIS FLORIGERA
DE PALMITIBVS ELECTIS
ODOREM SPIRANS SVAVITATIS:
AC CÆLI VINVM SVIS PROPINANS CVLTORIBVS:
HOC EST,
DISSERTATIO ET DOCTRINA MORALIS,
DE
FESTIS, VITA, GESTIS
SANCTORVM QVI IN ECCLESIA
coluntur annua ſolennitate.

In gratiam Paſtorum, & Verbi Diuini Præconum, in Lectionum areolos diuiſa.

Auctore R. D. IACOBO MARCHANTIO.
Oppidi Couuinienſis Paſtore & Decano:
& in Sacra Theologia Doctore.

TOMVS PRIMVS.

Vineæ florentes dederunt odorem ſuum. Cant. 2.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

PARISIIS,
Sumptibus MICHAELIS SOLY, viâ Iacobæâ
ſub ſigno Phœnicis.

M. DC. XL.

Cum Approbatione.

Digitized by Google

Dom.s Prof. Rom. Soc. Iesu

Digitized by Google

INDEX GENERALIS

LECTIONVM, PARTIVM, &c.

VITIS FLORIGERÆ.

TOMVS PRIMVS.

PRO Feſto S. Andreæ, Lectio Prima. Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum, &c.

Tres ſunt partes primariæ.

Pars prima agit de vocatione initiali Sancti Andreæ, quando eum vocauit Dominus ad ſuam familiaritatem. pag. 1

Pars ſecunda agit de eiuſdem vocatione ad perfectam ſequelam per Apoſtolatum. pag. 7.

Pars tertia agit de vocatione ad perfectiſſimam ſequelam per crucem & martyrium. pag. 15

Lectio ſecunda. Fundatur exultatione vniuerſæ terræ Ciuitas Regis Magni.

Tres ſunt partes primariæ,

Prima declarat quomodò per ciuitatem Regis magni aptè intelligatur Beatiſſima Virgo. 22

Secunda oſtendit huius Ciuitatis quamdam fundationem fuiſſe in eius Conceptione, & quomodò ſit plena exultatione. 29

Tertia declarat hanc eſſe Ciuitatem, ad quam refugiũ ſũt habituri omnes peccatores cum exultatione. 54

Lectio tertia. Infer digitum tuum huc, & mitte manum in latus meum, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis.

Duæ ſunt partes primariæ.

Prima adducit aliquas rationes, cur peccata Sanctorum, & ſpecialiter peccatum Sancti Thomæ, in Euangelio enarretur. 40

Secunda agit de inuitatione gratioſa Domini ad conuerſionem, & fidem per vulnerum attactum. 46

Lectio quarta. Domine præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis, Poſuiſti in capite eius coronam de lapide pretioſo; Vitam petijt à te, & tribuiſti ei, &c.

Tres ſunt partes primariæ.

Prima agit de benedictionibus S. Stephani in vita. 55

Secunda de benedictionibus eius in morte. 61

Tertia de benedictionibus poſt mortem 66

Lectio quinta. Hic eſt diſcipulus ille quem diligebat Ieſus.

Quatuor ſunt Primariæ partes.

Prima agit de eius caſtitate & puritate. 74

Secunda de eius ſapientia cœle i. 79

Tertia de eius charitate ardente. 83

Quarta de eius martyrio & patientia. 87

Lectio ſexta. De SS. Innocentibus. Hi empti ſunt de terra primitiæ Deo & Agno.

Tres ſunt partes primariæ.

Prima docet quomodò Chriſti in Ægyptum profectio à Deo decreta fuerit, illique ſubſeruiſſe furorem Herodis. 92

Secunda, quomodò Agno venienti Agni debebant immolari ex ordinatione cœleſti. 99

Tertia, quomodò non lacrymis, ſed gaudio ſit proſequenda mors SS. Innocentium. 103

Pro feſto Conuerſionis S. Pauli.

Lectio ſeptima. Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & filijs Iſraël.

Tres ſunt partes primariæ.

Prima declarat quomodò Dei prouidentia admirabilis ſit, dum quidam è ſublimi gradu perfectionis cadunt,

Digitized by Google

alij è ſtatu peccati reſurgunt 112

Secunda oſtendit Conuerſionem Sauli præ cæteris admirabilem eſſe, ideoque feſto ſpeciali honorari 117

Tertia explicat circumſtantias Conuerſionis eius 121

Lectio octaua. Tu Domine, qui noſtri corda omnium oſtende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum miniſterij & Apoſtolatus, de quo præuaricatus eſt Iudas, vt abiret in locum ſuum.

Tres ſunt partes primariæ.

Prima oſtendit quomodò Deus ſoleat in locum cadentium alios eligere & erigere. 136

Secunda oſtendit, cur ſpecialiter id factum Iudâ cadente, & Mathiâ in eius locum ſuccedente. 141

Tertia oſtendit, quàm commendabilis fuerit electio Mathiæ. 147

Lectio nona. Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens, & decorus aſpectu.

Duæ ſunt partes primariæ.

Prima declarat, quomodò Ioſeph, ſecundùm nomen ſuum, ſemper creuerit in gratia & virtute 166

Secunda explicat, quomodò poſt mortem creuerit eius gloria, his maximè ſæculis. 1 6

Lectio decima. Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione eſt.

Duæ ſunt partes primariæ.

Prima oſtendit quomodò ſanctus Ioſeph dilectus fuerit Deo, & ab eo honoratus. 182

Secunda, quomodò dilectus fuerit hominibus, & ab eis honoratus 191

Pro feſto Annunciationis Beatæ Virginis.

Lectio vndecima. Aue gratiâ plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.

Tres ſunt partes primariæ.

Prima oſtendit gaudium ineffabile Mariæ in hac Angelica legatione. 199

Secunda triplicem gaudij radicem explicat ex verbis Angeli. 206

Tertia declarat Conceptionem Filij Dei admirabilem, dicente Mariâ: Ecce Ancilla, &c 214

In feſto ſancti Iacobi Minoris Lectio duodecima. Vidi ſimilem Filio hominis in medio Candelabrorum au-

Digitized by Google

reorum, veſtitum pôdere, præcinctum ad mamillas zona aurea, oculi eius tamquam flamma ignis. 220

Quatuor ſunt partes primariæ.

Prima docet quomodò ſanctus Iacobus fuerit ſimilis Filio hominis. Ibid.

Secunda, cur deſcribatur à nobis in medio Candela-brorum veſtitus pôdere. 224

Tertia, quæ ſit zona aurea, quâ præcinctus eſt ad mamillas. 229

Quarta, cur eius oculi dicantur vt flamma ignis? 233

Appendix de S. Philippo Apoſtolo. 237

Pro feſto Inuentionis ſanctæ Crucis.

Lectio decima-tertia. Nos autem gloriari oportet in Cruce Domini noſtri Ieſu Christi.

Duæ ſunt partes primariæ.

Prima agit de hiſtoria Inuentionis ſanctæ Crucis, & miraculis ſubſecutis. 241

Secunda quomodò Crux ſpeciali ſit honore digna, & cur in ea gloriari debeant Chriſtiani? 248

Appendix de ſanctæ Crucis varijs per orbem partibus, & de corona Domini. 258

Pro feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ.

Lectio decima quarta. Quis putas puer iſte erit? Nam & manus Domini cum illo.

Declaratur quis ſit puer iſte. 265

Secundò, ex teſtimonio Prophetæ Malachiæ. 271

Tertiò, ex teſtimonio Euangeliſtarum 273

Quartò, ex teſtimonio Archangeli Gabriëlis. 275

Quintò, ex teſtimonio ipſius Chriſti. 277

Appendix de Morte ſancti Ioannis Baptiſtæ. Pro feſto Decollationis eius. 281

Pro feſto ſanctorum Petri & Pauli.

Lectio decima-quinta. Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram, memores erunt nominis tui Domine. 288

Agit hæc Lectio, de Titulis varijs ſanctorum Petri & Pauli ex ſacris Scripturis. ibid.

Lectio decima-ſexta. De laudibus ſancti Petri, & priuilegijs. 297

Thema. Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. ibid.

Digitized by Google

Pars prima. De priuilegijs eius in vita. ibid.
Pars ſecunda. De eius priuilegijs in morte, & poſt mortem. 110
Pro feſto ſancti Pauli, de laudibus eius.
Lectio decima-ſeptima. Vas electionis eſt mihi, vt portet nomen meum coram Regibus, & populis, & filijs Iſraël. 319
Tractat hæc Lectio de Virtutibus ſancti Pauli. ibid.
Pro feſto Viſitationis Mariæ. Lectio decima-octaua. Exurgens Maria abijt in montana cum feſtinatione, & intrauit domum Zachariæ, & ſalutauit Elizabeth. 335
Tres ſunt partes.
Prima agit de itinere Mariæ in montana. ibid.
Secunda de cauſis itineris, & ſanctificatione Ioannis. 341.
Tertia de voce Elizabeth in laudes Mariæ erumpentis. 349
Lectio decima-nona. Breuis explicatio Cantici Virginis Deiparæ. Magnificat anima mea Dominum. 361
Diuiditur hoc Canticum in duas Partes.
Prima aget de exultatione Virginis, & gratitudine ob beneficia ſibi ſpecialiter conceſſa. ibid.
Secunda agit de beneficijs generaliter hominibus à Chriſto collatis, à Maria rememoratis. 374
Exemplum. 379
Pro feſto S. Magdalenæ. Lectio vigſiema. Lacrymis cæpit rigare pedes eius, & capillis capitis ſui tergebat, & oſculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. 385
Quatuor ſunt Partes,
Prima docet quomodò Maria Magdalena lacrymis rigarit pedes Chriſti. ibid.
Secunda, cur capillis capitis ſui terſerit. 393
Tertio, cur vnguento odorifero vnxerit. 400
Quarta, quomodò multùm dilexerit. 404
Oratio ad S Magdalenam, triginta conſtans verſibus in honorem annorum triginta quos in deſerto peregit. 409
Pro feſto S. Iacobi Apoſtoli. Lectio vigeſima-prima. Ego primogenitum ponam illum, excelſum præ Regibus terræ. 411
Tres ſunt Partes.

Digitized by Google

Prima declarat quomodò titulus Primogeniti omnibus Apoſtolis conueniat. ibid.
Secunda oſtendit ſpecialiter conuenire S. Iacobo. 419
Tertia explicat quomodò etiam excelſus ſit præ Regibus terræ 424
Pro eodem feſto S. Iacobi. Lectio vigeſima ſecunda. Acceſſit Mater filiorum Zebedæi cum filijs ſuis, adorans & petens aliquid ab eo.
Explicatur hic breuiter textus Euangelij hodierni, nonnulláque alia documenta. 432
Pro feſto S. Laurentij, Lectio vigeſima-tertia. Confitebor tibi Domine Rex, & collaudabo te Deum Saluatorem meum, quia liberaſti me à preſſura flammæ, quæ circumdedit me, & in medio ignis non ſum æſtuatus. 444

Tres ſunt Partes.

Prima explicat flammam & deſiderium S. Laurentij ante paſſionem ſuam. ibid.
Secunda explicat eius magnanimitatem in paſſione ſua. 454
Tertia agit de eius priuilegijs, & gloria ſpeciali poſt paſſionem ſuam. 461
Pro feſto Aſſumptionis B. V. Mariæ Lectio vigeſima quarta. Aſſumpta eſt Maria in Cælum, gaudent Angeli, laudantes benedicunt Dominum. 470
Continetur hîc Oratio annuè fieri ſolita Louanij in templo PP. Prædicatorum. Exordium. ibid.
Pars prima. 472. Pars ſecunda. 481
Pro eodem feſto, Lectio vigeſima quinta. Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto, delicijs affluens, innixa ſuper dilectum? 489

Duæ ſunt Partes principales:

Prima oſtendit quæ fuerit differentia inter mortem Beatiſſimæ Virginis, & mortem Chriſti. ibid.
Secunda oſtendit quænam ſit conuenientia inter Chriſti mortem & Matris eius, ac inter vtriuſque gloriam. 499
Pro feſto ſancti Bartholomæi Lectio vigeſima-ſexta. Cùm dies factus fuiſſet vocauit diſcipulos ſuos & elegit duodecim ex ipſis. 507

Duæ

Duæ ſunt partes principales.

Prima agit generaliter de electione Apoſtolorum. 507.

Secunda agit ſpecialiter de electione ſancti Bartholomæi 551

Pro feſto Natiuitatis B Mariæ Virginis. Lectio vigeſima-ſeptima. Natiuitas tua Dei Genitrix Virgo, gaudium annunciauit vniuerſo mundo, &c. 526

Tres ſunt partes.

Prima oſtendit hominum natiuitates eſſe deplorandas ibid.

Secunda, Virginis Natiuitatem nihilominus eſſe gaudio plenam. 531

Tertia declarat quibuſnam gaudium nunciarit hæc Natiuitas. 538

Hiſtoria memorabilis. 542

Pro feſto ſancti Mathæi Lectio vigeſima-octaua. Cùm tranſiret, vidit hominem ſedentem in telonio, Mathæum nomine, & ait illi: Sequere me. 544

Tres ſunt Partes.

Prima docet quomodò Chriſtus Mathæum vidit, & vocauit. ibid.

Secunda, quomodò vocantem ſecutus eſt Mathæus. 549

Tertia, quomodò conuiuio gratias egit. 554

Appendix de Martyrio ſancti Mathæi. 559

Pro feſto ſancti Michaëlis. Lectio vigeſima-nona Ecce ego mitto Angelum meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via, & introducat ad locum quem præparaui, obſerua eum, & audiui vocem eius. 563

Tres ſunt Partes.

Prima oſtendit Angelum qui duxit Iſraëlitas fuiſſe Michaëlem. ibid.

Secunda declarat ex quo Ordine Angelorum ſit Michael. 569

Tertia docet vnumquemque noſtrum habere Angelum Ducem. 572

Hiſtoria & exemplum. 580

Pro feſto Apoſtolorum Simonis & Iudæ.

Lectio trigeſima. Quàm ſpecioſi pedes Euangelizantium pacem, Euangelizantium bona. 582

Tres ſunt Partes.
Prima oſtendit hoc aptè conuenire Chriſto Domino. ibid.
Secunda oſtendit, id maximè dictum de Apoſtolis. 586
Tertia declarat quomodò in ſpeciali Apoſtolis Simoni & Iudæ conueniat. 593
Pro feſto Sanctorum omnium. Lectio trigeſima-prima. O Iſrael, quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſſionis eius! 601
Prima Statio. 602
Secunda Statio. 605
Tertia Statio. 608
Quarta Statio. 612
Quinta Statio. 615
Sexta Statio. 618
Lectio trigeſima-ſecunda. Pro feſto Sanctorum omnium ſuper Euangelio
Beati pauperes ſpiritu: quoniam ipſorum eſt regnum Cœlorum. 623
Prima Beatitudo. Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt Regnum Cœlorum. 626
Secunda Beatitudo. Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram. 630
Tertia Beatitudo. Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. 635
Quarta Beatitudo. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. 642
Lectio trigeſima-tertia, De alijs quatuor Beatitudinibus. 649
Quinta Beatitudo. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Ibid.
Sexta Beatitudo. Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. 665
Septima Beatitudo. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. 661
Octaua Beatitudo. Beati qui perſecutionem patiuntur proter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt Regnum Cœlorum. 970
Lectio trigeſima-quarta continet aliquot documenta per modum Corollarij ex præcedenti doctrina. 677

Digitized by Google

Exemplum. 689

Pro die Commemorationis Animarum.

Lectio trigeſima-q6inta. Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur. 691

Tres ſunt partes.

Prima oſtendit, cur ſancta cogitatio pro defunctis exorare. Ibid.

Secunda explicat, cur ſalubris ſit 698

Tertia oſtendit ſanctam eſſe & ſalubrem ex praxi Sanctorum. 703

Exemplum. 7•8

FINIS.

VITIS FLORIGERA PRO FESTO S. ANDREÆ.

LECTIO PRIMA.

Venite poſt me, faciam vos fieri Piſcatores hominum, &c.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

TRES SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima agit de vocatione initiali S. Andreæ; quando eum vocauit Dominus ad ſuam familiaritatem.

Secunda agit de eiuſdem Vocatione ad perfectam ſequelam per Apoſtolatum.

Tertia agit de vocatione ad perfectiſſimam ſequelam per crucem & martyrium.

PARS PRIMA.

EX Euangelico Textu Ioannis. 1. clarum eſt, S. Andræam fuiſſe vnum ex diſcipulis S. Ioannis Baptiſtæ, ab ipſoque ad Chriſtum tranſiuiſſe, ipſius Ioannis impulſu & inſtructione, dum, conſpecto Chriſto, de illo teſtimonium perhiberet coram diſcipulis, dicens: *Ecce Agnus Dei.* Nimirum ad id venerat Ioannes, non vt ſibi, ſed vt Chriſto pararet plebem perfectam, diſcipu-

loſque præinſtitueret ad eum mittendos, ſicque non ſibi fructificaret, ſed illi, cuius erat Paranymphus & Præcurſor, cuius vnicè gloriam adamabat, omnique ſtudio procurabat. Fuit ergo Præcurſor, non ſolùm conceptione admirabili & vitâ, ſed etiam prædicatione & baptiſmo, Martyrio quoque & morte, denique & ad limbum deſcenſu: in quibus omnibus Chriſtum anteceſſit, & quodammodo ei viam præparauit. Fuit quoque Præcurſor, diſcipulorum quorumdam congregatione, quos in Chriſti inſtruebat notitia & fide; teſtimonium enim perhibuit, quia hic eſt, qui baptiſat in Spiritu Sancto, quia hic eſt Agnus, quia hic eſt, qui tollit peccatum mundi, quia hic eſt Filius Dei. Sicque illos tranſmiſit à ſe ad Chriſtum, tamquam à lucerna vmbroſa ad claram veritatis lucem, ab aurora ad Solem, à milite ad Ducem, à vexillifero ad Imperatorem, à conſeruo ad Dominum, à Diſcipulo ad ſupremum Præceptorem, à Paranympho ad Sponſum, denique à Voce ad Verbum, à Lege ad Euangelium. Andræas ergo, mox vbi audiuit à Ioanne, hic eſt Agnus & Filius Dei; exarſit in deſiderium doctrinæ & colloquij ipſius; vnde ſecutus eſt eum cum altero Diſcipulo, qui exiſtimatur fuiſſe Ioannes Euangeliſta, ſed ex humilitate nomen ſuum reticuiſſe. Conuerſus autem Ieſus, & videns eos ſequentes ſe, hilari excipit vultu, & dicit eis: *Quid quæritis?* Sciebat, quid quærerent, ſed eorum vult deſiderium excitare & exacuere. Mox enim ſe auidos eſſe doctrinæ eius aperiunt, & Diſcipulos profitentur, dum eum vocant Magiſtrum, & dicunt: *Vbi habitas?* Quaſi dicerent. Magiſter, optamus ſcire, vbi hoſpiteris, vt poſsimus te

Chryſ. & alij.

conuenire, nec ſemel duntaxat aut in tranſitu, ſed ſæpius te audire, & moram tecum trahere, vt noſtro ſatisfacere valeamus deſiderio.

Notant nonnulli, quòd hora dicatur quaſi decima fuiſſe, vt memoria refricetur ſigni Ezechiæ dati pro aduentu Saluatoris, cùm Sol regreſſus eſt decem lineis, quaſi decem horis. Aderat ergo ille, qui tunc promittebatur, & huius audiendi cupiditate flagrabant. Sed quàm ſuauiter ſe cum illis gerat Dominus, quàmque reſpondeat deſiderio eorum benignè & gratioſè; attende ex eius verbis: *Venite*, inquit, *& videte*. Non recuſat introducere in diuerſorium ſuum (nec enim propriâ vſus eſt domo) non ſuſpendit ambiguos, non remittit in craſtinum, cùm tamen iam Sol ad occaſum tenderet, & nonniſi duæ eſſent horæ reſiduæ diei. Erat enim *Hora decima*, Iudæi autẽ in duodecim horas partiebantur diẽ, quæ breuiores erant tempore hyberno, longiores æſtiuo. Nempè alia tempus habent, ſed conuerſioni ad Deum omne tempus opportunum eſt, nec mora trahenda, aut differendum eſt, cùm cœleſtis doctrinæ impertiendæ occaſio occurrit. Ideò ergo eis confeſtim dicit Dominus, *Venite & videte*. Quaſi dicat cum Pſalmiſta: *Ac-*
cedite & illuminamini, & facies veſtræ non confun- Pſal. 33.
dentur. Aut quaſi inuitet cum Eccleſiaſtico: *Ap-*
propiate ad me indocti, & congregate vos in domum
diſciplinæ. Quid adhuc tardatis? Animæ veſtræ Eccli 51.
ſitiunt vehementer. Aut quaſi pronunciet illud Sapientis: *Beatus qui audit me, & vigilat ad fores*
meas quotidie. Qui me inuenerit, inueniet vitam, Prou. 8.
& hauriet ſalutem à Domino. Blandè ergo præueniuntur à Domino per interrogationem, quâ ſe ad eos primò conuertit & dixit: *Quid quæritis?*

Benigniſſimè excipiuntur per reſponſum ſuaue, *Venite & videte.* Sic & adimpletur illud, quod de Sapientia in libro Sap. cap. 6. dicitur: *Facilè videtur ab his, qui diligunt eam, & inuenitur ab his, qui quærunt illam. Præoccupat qui ſe concupiſcunt, vt illis ſe prior oſtendat. Dignos ſeipſa circuit quærens, & in viis oſtendit ſe illis hilariter. Initium illius veriſſima eſt diſciplinæ concupiſcentia.*

Venit ergo Andræas ſic inuitatus cum alio diſcipulo Ioannis, & viderunt vbi maneret, eiúſque fruiti ſunt alloquio diuino. *Quàm beatum diem duxerunt, quàm beatam noctem!* Quis *eſt, qui nobis dicat quæ audierunt illi à Domino? Ædificemus & noſmetipſi in corde noſtro, ædificemus domum, in quam ipſe veniat & doceat nos: Limen oſtiorum eius exterat pes tuus, ſurge ad illum venire aſſiduè, & erudire præceptis eius.* Si Samaritana ſolùm in trâſcurſu adeò eſt recreata eius alloquio, vt eum cum gaudio mox cuilibet de ciuitate annunciaret; quid putas factum cum Andræa, qui illius, quo acceſſit, diei partem, noctiſque quantum voluit, cum Domino colloquendo continuauit? An non verè potuit dicere cum Pſalte; *Nox illuminatio mea in deliciis meis?* Proximus fonti, non potuit non hauſiſſe cum gaudio vbertim aquam vitæ. Quapropter ſubſequente die hoc gaudium mox effundere geſtit in ſinum eorum, quos obuiam habuit, vt & illius gaudij conſortes forent, luminiſque ac gratiæ eâ nocte perceptæ. Vndè, cùm inueniſſet primùm fratrem ſuum Simonem, dixit: *Inuenimus Meſſiam*, ſiue Chriſtum, & adduxit eum ad Ieſum. Totus nimirum inflammatus ex Chriſti colloquio,

S. Aug. in Ioan. c. 1.

Eccl. 6.

Pſ. 118.

Ioan. 1.

totus gaudij plenus, theſaurum quem inuénit, nuntiat fratri, vt & illius participem reddat. Non enim ſic eſt in ſpirituali theſauro, ſicut in temporali, quò enim in plures diſpergitur, eò minus ad quemque redit; at ſpiritualis, ſi pluribus communicatur, augetur. Inuentio Meſſiæ, theſauri erat pretioſiſſimi inuentio, qui iam diu deſiderabatur, quærebatur, cum ſuſpiriis & gemitu inuocabatur ab iis, qui expectabant redemptionem Iſraël. Vndè nihil pretioſius Andræas nuntiare poterat, quàm hanc liberationem aduentare, inuento Meſſia & Liberatore. Idemque videtur potuiſſe dicere, quod olim leproſi 4. Reg. 7. qui, cùm liberatam inueniſſent Samariam ab obſidione (fugatis hoſtibus, & caſtris deſertis) dixerunt inuicem: *Hæc dies boni nuntij eſt, ſi tacuerimus, ſceleris arguemur.* Sic non potuit S. Andræas fratrem ſuum ſibi obuium non lætificare felici nuncio, & ad Chriſtum adducere, vt frater fieret non ſolùm ſanguine, ſed & ſpiritu; non ſolùm carne, ſed & fide; non ſolùm naturâ, ſed & gratiâ. Iam adimplet illud, quod longè poſtea dicit S. Ioannes in Apoc. *Spiritus & Sponſa dicunt, Veni, & qui audit dicat, Veni. Et qui ſitit, veniat, & qui vult accipiat aquam vitæ gratis.* Spiritus Domini præueniens gratiâ ſuâ Andræam, dicebat ei interiùs, *Veni*, imò & exteriùs, *Veni & Vide.* Et Sponſa, quam iam incipiebat ſibi Chriſtus Sponſus nouus iungere; idem cenſebatur eius interiori auri inſonare, ſed & Paranymphus Sponſi Ioannes ad idipſum hortabatur, vt iret ad Sponſum, futurus amicus Sponſi, Diſcipuluſque primus. Mox verò ipſe obediens, dicit quoque fratri ſuo, *Veni*, & adducit eum. *Apoc. vlt.*

Et quia vterque ſitiebat, ad fontem vitæ, vterque venit vt hauriret & acciperet aquam vitæ gratis.

Hæc eſt ergo prima vocatio Andreæ, & per illum vocatio Petri, ita vt fuerint ipſi quodammodò ex tunc primitiæ Diſcipulorum Agni. Neque tamen tam fuiſſe dicenda eſt vocatio abſoluta & perfecta, quàm præparatio ad alteram vocationem & ſequentem perfectam, quæ poſtea ſecuta eſt. Nam adhuc ex tunc non adhæſerunt Chriſto indiuulsè, ſed eius permiſſu ad ſua rediuerunt retia & tuguria, quàmuis iam eius amicitiâ & familiaritate decorari cœperint. Nec exiguæ gloriæ eſt, quòd Andræas in illa prima vocatione primas obtinuerit, quódque fratrem ſuum cõuerterit, & ad Chriſtum adduxerit, Principem poſtmodum futurum totius cœtus Apoſtolici, per quem tot coruſcarunt miracula, tot hominum millia ſunt conuerſa. Sic fratri ſuo Andreæ ex parte debet Petrus primam ſuam vocationem, quæ radix fuit omnium poſtea ſubſequentium donorum, & prærogatiuarum cœleſtium. Nam, cùm adduxiſſet eum Andræas, ex tunc ſpeciali intuitu reſpexit eum Chriſtus, tamquam futurum fundamentum ædificij, quod moliebatur. Quapropter ſic dicit S. Ioannes: *Intuitus autem eum Ieſus, dixit: Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.* Siue ergo hoc dixerit ei, ex tunc nomen illud imponendo, vt exiſtimat S. Auguſtinus, Beda, & nonnulli alij Interpretes, ſiue prænunciando illud nomen poſtmodum imponendum, quod factum fuit in monte dum elegit Apoſtolos, Marci 3. Luc. 6. vbi dicitur: *Impoſuit Simoni nomen*

Petrus. Certum interim eſt, intuitum illum Domini, quo reſpexit Petrum, & quo eum ſic allocutus eſt; amoris fuiſſe plenum & gratiæ prænuncium.

PARS SECVNDA.

ALtera vocatio ad perfectam ſequelam, diſcipulatum, & adhæſionem firmiſſimam, fuit illa, de qua in præſenti Euangelio, quando ſcilicet Ieſus ambulans circa mare, vidit hos duos fratres mittentes retia, & dixit eis: *Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum*. Tunc enim, relictis retibus & Patre, ſecuti ſunt eum. In qua quidem vocatione, & ſequela, plurima occurrunt conſideratione digna.

Primò quidem, quid eſt, quòd Dominus, ſublimis ſapientiæ diſcipulos congregaturus, qui in vniuerſum orbem doctrinæ copiam poſtmodum refuſuri erant; ad mare procedit? Cur non potiùs ad Gymnaſia Sapientum accedit, & ad Academias eruditorum, vt indè ſeligeret ingenia politiſſima? An talia deerant Athenis, vbi nominatiſſimum Philoſophiæ erat Lycæum? An non Romæ diligentiſſimè erat collectum, quicquid alibi fuerat inſtitutum? Cur Romanam ergo faſtidit eloquentiam, adeò aptam Orbis conuerſioni ad quidlibet perſuadendum? Cur non adit Academiam Paleſtinæ, nomine Cariatſepher, id eſt *Vrbs litterarum*, de qua Ioſue 15. Cur non Theman, quæ fuit Academia Idumeæ: aut Thecuam, quæ erat Academia Chananeæ, ideoque vocatur *Mater in Iſrael* 2. Reg. 14. Cur non Memphim, aut

Heliopolim, aut Alexandriam, quæ erant Academiæ Ægypti? Sed ſi extraneos reſpuit diſcipulos, cur ſaltem Hieroſolymā non ingreditur, veræ ſapientiæ cultum profitentem in Gymnaſijs ſuis, vbi tot legis Doctores famoſi confidebant? Verùm hos omnes tumidos deſpexit, & humiles reſpexit: quia, licet omnes iſti in Academijs eruditi ſapientiam venditarent; à vera ſapientia longè aberant. Vndè de illis dicitur Baruc. 3. *Dereliquerunt fontem ſapientiæ, & viam diſciplinæ ignorauerunt, neque intellexerunt ſemitas eius, neque filij eorum ſuſceperunt eam: à facie eorum longè facta eſt, non eſt audita in terra Chanaan, neque viſa eſt in Theman. Filij quoque Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra eſt, viam ſapientiæ neſcierunt. Non hos elegit Dominus.* Ambulat ergo circa mare, vt ibi piſcatores, humiles, pauperes, illiteratos, rudes, ignobiles, & obſcuros eligat, totius orbis futuros Doctores. Quid ita? Vt oſtenderet, ſe mundum conuertere non ſapientia hominum, aut potentiá, ſed ſua virtute & gratia: ſicque hac ratione vult confundere fortitudinem arrogantem, ſapientiam ſubtilem, nobilitatem mundi tumidam, per ignorantiam, ſimplicitatem, debilitatem. Cur Sampſon confudit Philiſtæos per Aſini mandibulam, cùm potuiſſet alia arma eligere, quibus de illis triumpharet? Vt victoria non tam inſtrumento, ad bellū parum apto, quàm fortitudini bellantis adſcriberetur. Similiter dicendum, Chriſtum mundum ſibi ſubijcientem illiteratos & impotentes elegiſſe, vt non haberent ipſi vnde gloriarentur: mundus autem haberet vnde confunderetur.

Hæc eſt ratio ipſius Apoſtoli 1. ad Cor. 1. dicentis: *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia, vt non glorietur omnis caro.* Hanc eandem rationem frequenter inculcant Sancti Patres, inter quos S. Auguſtinus ſerm. 59. de verbis Domini. ſic ait: *Sciebat, ſi eligeret Senatorem, diceret Senator, dignitas mea electa eſt. Si diuitem, diceret, opulentia mea; ſi Regem, poteſtas mea; ſi Oratorem aut Philoſophum, eloquentia & ſapientia mea electa eſt. Dicit ergò Dominus:* Re*linquantur ſuperbi iſti, multùm tument. Veni tu pauper, nihil habes, nihil noſti, ſequere me, tam largo fonti vas mane admouendum eſt.* Vides, quomodò nihil hic habeat homo vnde glorietur, ſed diuinæ debeat adſcribere virtuti, quicquid in opere ſalutis per Apoſtolos electos peractum eſt? Propterea ſubdit ibidem S. Auguſtinus. *Dimiſit retia piſcator, accepit gratiam, & factus eſt diuinus Orator. Leguntur nunc verba* Piſ*catorum, & ſubduntur colla Oratorum.* Et alibi rurſus eadem de re ſic loquitur: *Volens Chriſtus arrogantiam ſuperborum frangere, non quæſiuit per Oratorem piſcatorem, ſed de piſcatore lucratus eſt Imperatorem.* Cœleſte ergo fuit conſilium, non eligere ſapientes, aut diuites, aut nobiles, ne traduxiſſe prudentiâ, ne redemiſſe diuitijs, ne potentiæ nobilitatiſque auctoritate aliquos ad ſuam gratiam traxiſſe videretur, vt loquitur S. Ambroſius l. 5. in Lucam.

Itaque Dominus ambulat circa mare, vt piſcatores ipſos ſuis ipſe retibus ad ſe trahat. O rete potens verbum iſtud: *Venite poſt me!* Trahit verò eos, vt & per eos alios poſtmodum expiſcari valeat. *Faciam,* inquit, *vos fieri piſca-*

tores. Quaſi dicat: Ergo ipſe id muneris vobis dare poſſum, idque exequi poſſum per vos quod ad ſpiritualem piſcationem opus fuerit. Ne quæratis quomodò fieri poſſit, vt vos ſimplices & idiotæ, homines ſæculo & peccatis immerſos piſcari, & ad ſalutem attrahere valeatis: ego ipſe id faciam, ego eligo vos, ego omnia ita dirigam, vt efficiatis, id vobis ſolùm curæ ſit, vt me ſequamini & obſequentes ſitis. Offerte promptam voluntatem, ſupplebo omnia in vobis: *Ego enim vos elegi, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat.* Ego vos elegi, vt laxetis retia veſtra in capturam, non ſine fructu eximio. Quapropter de his piſcatoribus eleganter dicit S. Ambroſius. *Vide, quid piſcator ipſe profecerit. Dum in mari lucrum ſuum quærit, vitam inuenit omnium. Lembum deſeruit, Deum reperit. Scalmum reliquit, verbum inuenit. Lina laxauit, fidem vinxit. Plicauit retia, homines eleuauit. Mare ſprexit, cœlum acquiſiuit. Hic ergò piſcator, dum ipſe turbato agitatur ſalo, mobili mentes ſtatione nutantes fundauit in petra.* Hæc ille, l. 3. de Virg.

Rurſus, ideò ambulauit Dominus circa mare, vt ſicut è mari aſcendunt nubes, pluuiâ terram aridam irrigantes, & fœcundantes: ita & ipſe myſticas illas nubes è mari vocauit & eduxit, de quibus Iſaiæ 60. *Qui ſunt iſti, qui vt nubes volant?* Apoſtoli enim nubes volantes dicuntur, quia imbrem doctrinæ & gratiæ circumtulerunt ad irriganda corda arida, *Pluuiam voluntariam, quam ſegregarat Deus hæreditati ſuæ.* Quaſi nubes fœcundæ pluebant verbis, coruſcabant miraculis, ad cœlum volabant eleuatione mentis, & modò in vnam, modò in

alterram terram ferebantur, prout ſpiritûs di-
rectio impellebat. *Educens nubes ab extremo* P
terræ fulgura in pluuiam fecit, inquit Pſaltes,
quod etiam de Apoſtolis verum eſt. Eduxit
enim eos Dominus de humilitatis humo, & de
mari huius ſæculi, vt ſpiritu ſuo hùc illùc eos
impelleret. Et ſicut nubium vox eſt tonitru;
ſic & illorum vox, inſtar tonitrui, fuit Euan-
gelicæ prædicationis vox efficaciſſima. Hàc
improbos percellebant, & quaſi fulmine ful-
guriente, eos cœleſtis lucis coruſcatione per-
ſtringebant, intimos mentis & cordis receſſus
penetrantes. Adde, quòd ſicut nubes in ſcri-
ptura dicuntur, *Dei currus glorioſus*, ita & hæ
nubes rectè Currus Dei titulo inſigniuntur,
quandoquidem eius nomen & gloriam, eius
maieſtatem & magnificentiam toto inuexerint
orbe, ita vt de illis verum iterùm ſit illud Pſal-
mi: *Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis, date glo-
riam Deo ſuper Iſrael, magnificentia & virtus* Pſ. 67.
eius in nubibus.

Denique Dominus Apoſtolos vocaturus
ambulabat circa aquas, vt ſicut olim initio ſæ-
culi fundaturus Orbem, ſpiritus eius ferebatur
ſuper aquas: ita & modò Orbem nouum inſti-
tuturus, vel veterem reformaturus, ſpiritus
eius feratur ſuper aquas, tum vt inſiliat in Piſ-
catores, & efficiat huius noui Orbis ſecum
Fundatores, tum vt ipſis iam aquis incubet, quæ
generare debent nouos homines. Atque etiam,
ſicut olim Moyſen eduxit ex aquis, vt populi
ſui Ducem poſtmodum eum cõſtitueret (hinc
enim dictus eſt Moyſes, quia de aqua ſublatus)
ſic & primos Duces populi ſui noui ex aquis
ſuſtulit, vt poſtmodum educerent eum de
Ægypto & poteſtate dæmonis. Non ergo ſine

myſterio Dominus circa mare obambulat, non ſine myſterio de mari & piſcatione nouos euocat Piſcatores, ſicut olim de poſt fœtantes Dauidem eduxit Paſtorem, qui paſceret gregem ſuum: & de ſtiua ac aratro eduxit Eliſæum in agro ſuo araturum, poſtquam Eliæ tetigiſſet Pallium: & de Sycomoro fructus vellentem euocauit. Amos armentarium & vnxit Prophetam & Ducem, qui ſtimularet boues ſtrenuos in agro ſuo laborantes, vel torpidos excitaret, fructuſque alios carperet. O igitur magna Domini prouidentia & potentia, in varia hominum vocatione conſideranda & adoranda!

Secundò conſiderandum eſt in vocatione Andreæ & Petri, quod Dominus fratres duos vocarit, & poſtmodum alios adhuc duos Iacobum & Ioannem. Nempè ſicut olim ex Ægyptiaca ſeruitute volens populum ſuum educere, vocauit fratres Moyſen & Aaron, tamquam Duces: ſic dum vult Eccleſiam ſuam è captiuitate peccati educere, fratres acceſiuit tamquam Duces. Simul etiam per hoc docet eos qui populum Chriſtianum ducere debent, fratres eſſe debere, dilectione & pace, concordiâ gratiæ, & doctrinæ vnitate: vt idipſum ſentiant & dicant, eiuſdem ſpiritus participes effecti. Sicut enim olim Moyſen eligens, ac poſtmodum ſeptuaginta ſub eo Iudices populi, eiuſdem eos fecit ſpiritus participes, auferens de ſpiritu Moyſi, & tradens eis vt ſuſtentarent onus populi cum illo. Num, 11. Ita ſuos diſcipulos & Apoſtolos Chriſtus eodem ſpiritu repleuit, vt gubernarent Eccleſiam ſpiritus & doctrinæ concordiâ atque vnione, fraternáque

dilectione. Voluit quoque duorum paria fratrum ad diſcipulatum vocando adumbrare, quod omnes Chriſtiani, tamquam Chriſti diſcipuli, fraternitatem debeant colere, in qua fundauit Chriſtianiſmum, Apoſtolatum, Eccleſiam. Hæc eſt interpretatio Sanctorum Patrum, inter quos ſic loquitur Venerab. Beda: *Cùm Chriſtus carnis fratres elegit, oſtendit quod qui diſcipulatui eius volumus adhærere, fratres eſſe debemus; non carne, ſed ſpiritu; non genealogiâ, ſed charitate, quia vnum* Patrem *habemus Deum, & mater noſtra Eccleſia eſt.* Audi & Chryſoſtomum in opere imperf. hom. 7. vbi ſic inquit: Sicut in ædificio lapis ad lapidem cæmento conſtringitur, ſic in ędificio Eccleſiæ Chryſtianus ad Chriſtianum charitate connectitur. Ideò ſuper fraternitatem charitatis Eccleſiæ compoſuit fundamenta, vt radicibus charitatis exuberans quaſi humor aſcendat in ramos. Et hoc ſuper amorem naturalem, vt non ſolùm per gratiam, ſed etiam per naturam ipſe amor firmior habeatur. Sic enim fecit Deus in veteri Teſtamento, ædificaturus populum per legem, ſupra Moyſen & Aaron fratres poſuit ædificationis initium. Quoniam autem abundantior gratia erat futura noui Teſtamẽti quàm veteris: ideo populum illum ędificauit ſecundum vnam fraternitatem, hunc autem ſecundùm duas. Hæc ipſe. Quam eandem rationem affert S. Thomas in Matth. c. 4.

Tertiò, conſideratione digna eſt poſt hanc vocationem Andreæ prompta obedientia. Vndè dicitur: *Illi autem ſtatim relictis retibus & Patre ſecuti ſunt eum.* Marcus c. 1. habet: *Relicto Patre Zebedæo in naui cum mercenariis ſe-* *Mat. 4.*

cuti ſunt eum. Nempè non mercenario affectu, ſed promptâ obedientiâ & filiali affectu Dominum iam nouum Patrē ſecuti ſunt ſolo verbo inuitantem, nec mercedis vllam mētionem facientem. Secuti ergo ſunt, non tam pedum inceſſu, quàm obedientiâ & affectu: nec vllam interpoſuere moram, aut excuſationem, ſed mox reliquerunt retia omnia. Non ſolùm nauis retia quibus lucrum capiabant, ſed etiam retia omnia quibus poterant retineri, hoc eſt omnem affectum, ſiue ad Patrem, ſiue ad domum propriam, ſiue ad quælibet alia caduca, quæ ſunt retia multos irretientia, ne ad Chriſtum liberè conuolent, & illi firmiter adhæreant. Sanè de nonnullis in Euangelio fit mentio, vocatis ad ſequelam Domini, retia ſe retinentibus, ideóque tergiuerſantibus aut dilationem expetentibus. Sic Math. 8. dicit quidā vocatus à Domino: *Dimitte me primùm ire & ſepelire Patrem meum.* Hoc erat rete, quod vt dirumperet reſpondit Dominus: *Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos.* Sic & alius inuenit rete inuoluens pedes ſuos, qui Lucæ 9. dicit: *Sequar te Domine ſed permitte mihi primùm renunciare iis qui domi ſunt.* Hoc quoque rete vt diſſolueret Chriſtus, ait: *Nemo mittens manū ſuam ad aratrum & reſpiciens retrò aptus eſt regno Dei.* Denique, ille quoque rete infelix inuenit, nec diſrupit, qui poſtquam audiuit à Domino: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus & ſequere me,* abiit triſtis, nec ſecutus eſt. Matth. 19. Nēpe rete fallax diuitiarum cor eius continuò inuoluebat, nec ei libertatem dabat promptius conuolandi ad Dominum vocantem. Non ſic in

ſancto Andrea, qui perfectè obedientiæ formā mox adimpleuit, & nobis tradidit imitandam: vt cùm à Domino vocatione interiore, vel ad vitæ emendationem, vel ad maiorem perfectionem vocamur, non obſurdeſcamus, nec differamus, ſed incunctanter obediamus, properantes *inſtar fulguris coruſcantis*, vt dicitur apud Ezechiëlem, ſcientes quia *tarda molimina neſcit Spiritus ſancti gratia*, quodque vocem Deus coruinam odit, quæ *Cras cras inſonat*, & gemitum columbinum adamat maturatum. Illicò igitur vocatus Andreas potuit illud Iob obediendo dicere: *Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus, viam eius cuſtodiui, & non declinaui ex ea.* Iob. 23.

PARS TERTIA.

TErtia vocatio S. Andreæ fuit non ſolùm ad familiaritatem, aut notitiam Chriſti, aut ad eius ſequelam & Apoſtolatum, ſed etiā ad martyrium, ſiue ad mortem ſibi ſimilē: per crucem ſcilicet, ad quam etiam vocauit Petrū fratrem Andreæ. Vndè de Andrea & Petro, eorumque prærogatiuis agens B. P. Damiani ſer. 1. de S. Andræa, ſic præclarè eloquitur: *Cùm diuina diſpenſatio Petrum & Andream cōſummare per crucis ſupplicium voluit, inter cæteros Apoſtolos conſpicuos eos fecit. Crux enim quæ Regem præmiſit ad ſceptrum, eadem vtrumque militem euexit ad præmium. O beata germanitas quam ſicut mundo vna conſanguinitas edidit, ſic eadem triumphalis mors victores ad aſtra tranſmiſit: & quos in hac vita vnius generis protulit natura conſortes, in illam beatitudinem æternam* Mat. 4.

crux parturiuit equales! Eiuſdem nobilitatis in terra, eandem proſapiæ celſitudinem ſortiuntur in cœlo. Qui enim hic ſunt filij Ioannis, illic ſunt filij crucis. Hæc ille.

Hanc vocationem ad martyrium crucis etiã inſinuatam fuiſſe à Domino his verbis, *Venite poſt me*, nonnulli interpretes autumant. Nam & cùm Petro poſt reſurrectionem Dominus dixit: *Tu me ſequere*, Ioan. 21. Illis verbis ſignificauit quá morte eſſet moriturus, quòdque ad crucem Dominum eſſet ſecuturus. Idipſum ergo poteſt emphaticè intelligi, in illis verbis ad Petrum & Andræam directis, *Venite poſt me.* Non ſolùm ſcilicet ad Apoſtolatum, ſed etiam ad crucis martyrium inuitare eos cẽſendus eſt, quos ſui imitatores & perfectos ſectatores tã in vita quàm in morte voluit eſſe: quandoquidem eos vocarit, & dedicarit Patri tamquam primitias, primâ hâc electione & vocatione eos aliis præferens. Itaque veſtigia Chriſti ſecuti ſunt perfectè, hoc eſt non ſolùm eius humilitatem, manſuetudinem, charitatem, patiẽtiam in laboribus, ſed etiam obedientiam vſque ad mortem, mortem autem crucis. Chriſtus crucifixus fuit capite inclinato verſus terram, reſpiciens illam, pro qua moriebatur, quamque impiatam olim ſanguine Abelis innocẽtis iam expiabat proprio ſuo cruore, vt vocem vlteriùs non exereret Abelis ad Deum pro vindicta clamantis. Reſpiciebat quoque Caluariã Adæ, ſuis ibi ſubſtratam pedibus, in eoque loco ſepultam & infoſſam, vt tradunt Sancti Patres. Petrus autem crucifixus fuit inuerſo modo, vt reſpiceret cœlum, cuius claues ſibi commiſſæ erant, & ad quod iamiam ei iter parabatur re-

ctum & ſecurum. Andræas verò crucifigitur tranſuerſus; partim vt reſpiciat Chriſtum tamquam Redemptorem ſuum & primum Ducem; partim vt reſpiciat Petrum tamquam ſub Chriſto Apoſtolorum Coriphæum. Siue vt quidam ex antiquis loquitur, *Vt manum dextram porrigeret ad Chriſtum, petens auxilium aſcendendi in Cælum, ſiniſtram ad Petrum, petens aperiri ſibi eius claue regnum cælorum.*

Iacob us Vorag. ſer. 2. de Andraa.

Quia ergo Andrææ dictum erat à Domino, *Veni poſt me*, ideò ei tantus adhæſit amor crucis, in qua debebat hæc ſequela Chriſti perfecta manifeſtari & conſummationem accipere. Quapropter, licet populus concurrens inclamaret: *Innocens eius ſanguis ſine cauſa damnatur*, vellétque eum eripere; rogauit obnixè, ne iſtud crucis martyrium impedirent. Immò & cùm Ægæas Proconſul, clamore populi impulſus, eum de cruce deponi iuberet, dicebat: *Iam Regem meum video, cuius veſtigia ſequi debeo; hunc adoro, huius conſpectui præſens aſſiſto.* Tunc quoque ad Dominum conuerſus, cum lacrymis rogabat: *Tu me Chriſte ſuſcipe, neque famulum tuum propter te in cruce pendentem ſolui permitte, vt te perfectè ſequi valeat, & poſt te venire.* Cùmque lictor brachia eius contingeret, vt è cruce ſolueret, mox brachium lictoris exareſcens torpidum & inutile redditum eſt. Denique cœleſte lumen mirum ſplendorem circumfudit, ita vt nullus adſtantium Apoſtolum in cruce poſſet contueri, dimidiamque circiter poſt horam abeunte ſplendore illo, ſpiritum in cruce reddidit ſuum, ſecutus mox Redemptorem ad gloriam.

Amauit itaque S. Andræas crucem magis quàm vllus procus vnquã adamaſſe legatur ſuam ama-

ſiam. Illam ſibi paratam, quanto affectu, quàm ardenter, quantis verborum blandicijs, quantâ cordis teneritudine amplectitur, exoſculatur, ſalutat? quot elogiis deprædicat? *O bona Crux, quæ decorem ex membris Domini ſuſcepiſti, diu deſiderata, ſollicitè amata, ſine intermiſsione quæſita, & aliquando cupienti animo præparata, accipe me ab hominibus, & redde me Magiſtro meo, vt per te me recipiat qui per te me redemit.* Quæ verba conſiderans S. Bernardus, è corde ipſius tamquã è fornace exæſtuante exſilientia, ſic ait: *Fratres mei ignis vibrans eſt, non lingua loquens; & ſi lingua eſt, ignea planè eſt, carbones ſunt verba eius & ignis, quem de excelſo miſit Chriſtus in oſsibus eius.* Amor certè crucis adeò tener, adeò feruens, adeò inſeparabilis, & inſuperabilis in Andræa fuit; vt videatur in hoc quâdam ratione ſuperaſſe fratrem ſuum Petrum, cui cùm Chriſtus Dominus mortem per Crucis patibulum prænunciaret, dixit: *Cùm eſſes iunior, cingebas te, & ambulabas quò volebas. Cùm autem ſenueris, alius cinget te, & ducet quò tu non vis.* Quid eſt, *quò tu non vis*? Nempè voluntas ſenſitiuæ partis quâdam reſiſtentiâ difficultatem expertura erat in Petro, quàmuis & eam rationalis pars erat fortiter ſuperatura. At de S. Andræa quomodò dicere poſſumus: *Ducet te alius quò tu non vis*, cùm ipſe maximo cum gaudio ad crucem procedat, tanquam ad thalamum optatiſſimum, in quo cum Chriſto quietem ſit reperturus & vitam? Equidem & Chriſtus in cruce inuenit amaritudinem, vndè angitur, & orat, calicem transferri; Andræas verò ibi inuenit ſuauitatem, inuenit lætitiam, inuenit vnctionem. Quid ita? Quia Chriſtus ideò in crucem eſt actus, vt inueniens ibi mortem ama-

Bern. ſer. de S. Andrea.

Ioan. 21.

ram, efficeret eam *lignum vitæ omnibus apprehendentibus eam cum amore.* Bibens ergò calicem paſſionis, abſtulit quicquid erat amaritudinis,& indè tranſtulit in eos,qui verè diſcipuli ſui forẽt, vt audacter illi biberent hunc calicem ſalutaris, nomen Domini inuocando. Hoc attendens S. Bernardus de mellifl ua cruce ſic melliflue loquitur: *Certè & Crux ſpecioſa eſt, & Crux amari poteſt, & Crux habet exultationem. Ita eſt, fratres, ſi fuerit qui colligat, ſemper lignum crucis vitā germinat, fructificat iucunditatem, oleum lætitiæ ſtillat, balſamum ſudat ſpiritualium chariſmatum. Non eſt ſilueſtris arbor, lignum eſt vitæ apprehendentibus illam, arbor fructifera, arbor ſalutifera eſt; alioqui quomodò Dominicam occuparet terram?* Hæc Bernardus ſer. de Sancto Andræa.

Denique, concludendo dicamus quòd S. Andræas crucem adamarit, tamquàm Magiſtri ſui (ſuamque poſt ipſum) cathedram ſublimis ſapientiæ. Neque enim ei ſatis fuit, orbem peragrando, ſalutaris doctrinæ monita dediſſe, pro conuerſione animarum maximos ſubeundo labores; ſed etiam in cruce non ceſſauit à prædicatione, ita vt verè potuerit dicere illud: *Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, ſed contradicentem mihi.* Neque ſolùm tribus horis in cruce monita dedit, ſicut Chriſtus Dominus ſeptem ſua myſtica edens verba, tamquam ſigilla poſtrema libri Agni; ſed biduo pendens continuò verba vitæ promebat aſtantibus. Multoſque ex ea cathedra conuertiſſe haud dubium eſſe poteſt; quandoquidem multi inclamarent; *Innocens eius ſanguis ſine cauſa damnatur.* Et quia multi conuertebantur eius verbis; ideò voluit eum Ægæas de cruce deponere, nec tamen id cæ-

litùs eſt permiſſum. Hîc ergo patet, quàm verum ſit illud S. Chryſoſtomi: *Doctorem ſi vinxeris, doctrinam vincire non vales; lingua, non manu ſcritur verbum, quod nullis ſubiacet vinculis*, directè Paulo *Verbum Dei non eſt alligatum*, cùm ipſe alligatus & vinctus detineretur. Prædicauit ergo Andræas in cathedra crucis, vſque ad vltimũ ſpiritum, in qua re mirè eius eluxit zelus & ardens charitas. Quando enim quiſpiam graui aliquo dolore conficitur, vix loqui poteſt, quantus verò dolor eſt in homine cruci affixo? Sed, eo non obſtante, Andræas, cùm ſolam linguam liberam haberet, omnibus membris vinctus & excruciatus, illam, in ſalutem proximi impendere non deſiit, quamdiù halitus ſuperfuit. Sic de ipſo dicere poſſumus quod S. Aug. ſer. de S. Cypr. *Vicina corporis morte, non moriebatur in animo Paſtoris vigilantia paſtoralis, & cura tuendi gregis. Non excutiebat ab animo diligentiam fideliſſimi diſpenſatoris, manus cruenti carnificis. Ita ſe Martyrem cogitabat, vt eſſe non obliuiſceretur Epiſcopum. Amabat quippè eum, qui Petro dixerat; Amas me? Paſce oues meas. Paſcebat oues eius, pro quibus ſanguinem fundere, illum imitans, properabat.* Neque verò deſijt moriens è cruce Andræas prędicare, quandoquidem adhùc modò, dum eum pendentem cernimus, cenſeatur cordi noſtro inſerere verbum vitæ, cupiens nos crucis amatores efficere, docenſque, quòd in Chriſto & eius amore ad extremum vſque ſpiritum oporteat nos perſeuerare, crucemque noſtram tollere, & Chriſtum ſequi crucifixum.

2. ad Tim. 2.

CONCLVSIO.

FAc, Domine, vt audiamus vocem tuam, inuitantem nos cum S. Andræa ad notitiam & familiaritatem tuam, ſicque ingrediamur auidi domum tuam, à te inſtruendi & docendi, & ſciamus, vbi paſcas, vbi cubes in æternitatis meridie, nec oberrantes vagari nos contingat, & abire poſt veſtigia hœdorum fœtentium. Voca quoque nos ad perfectam ſequelam, diſruptis omnibus retibus inuoluentibus, & à perfecto amore tui ac veſtigiis, quæ preſſiſti, nos retardantibus. Dic nobis, *Venite poſt me*, & da manum vt veniamus; trahe nos poſt te, vt curramus in odorem vnguentorum tuorum, vt perfectè inſiſtamus veſtigijs humilitatis tuæ, charitatis, patientiæ, ſanctimoniæ. Tandemque effice, vt poſſimus illud Apoſtoli dicere, *Chriſto confixus ſum cruci*, & cum Andræa pronuntiare: *Mihi abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Ibi ipſum & te audiamus, tamquàm è cathedra continuò nos docentem in finem vſque ſęculi; ibi enim non ſolùm cubas, ſed & paſcis in meridie, in amoris ſcilicet æſtu & feruore; & cupis ibidem nos viuere & mori, ſaltem deſiderio & meditatione. Hoc ergo nobis concede, Apoſtoli tui tecum crucifixi imitatione, & interceſſione,

Gal. 2.
Gal. 6.

PRO FESTO CONCEPTIONIS DEIPARÆ.

LECTIO SECVNDA.

Fundatur exultatione vniuerſæ terræ Ciuitas Regis Magni. Pſal. 47.

TRES SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima declarat quomodo per Ciuitatem Regis magni aptè intelligatur Beatiſſima Virgo.

Secunda oſtendit huius Ciuitatis quamdam fundationem fuiſſe in eius Conceptione, & quomodò ſit plena exultatione.

Tertia declarat hanc eſſe Ciuitatem ad quam refugium habituri ſunt omnes peccatores cum exultatione.

PARS PRIMA.

Ciuitas Ieruſalem in ſacris litteris, *Ciuitas Dei* & *Ciuitas Regis Magni* ſolet nominari, quia ab ipſo Deo electa fuit tamquam Regalis & Sacerdotalis Ciuitas, in qua habitationem voluit figere, & Templum ſuum habere; varijſque illam priuilegijs adornauit. Vndè Iudæi confidentes & gloriantes in hoc templo & habitatione Dei, ſolebant dicere: *Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini*, Hier. 7. Quaſi dicerent: Non ſinet nos

Deus vaſtari ab hoſtibus, quia Templum & habitatio eius ſpecialis apud nos eſt. Quibus reſpondet Dominus: *Si benè direxeritis vias veſtras & ſtudia veſtra, habitabo vobiſcum in loco iſto.* Quaſi dicat: Nolo vos nimiùm confidere in hoc quod Ciuitas veſtra Ciuitas Dei ſit, & Templum eius habitatio Dei, & cæremonijs externis ibi colatur Deus; ſed ſimul videre vt Deo dignos vos exhibeatis purâ vitâ & ſcelerum expiatione, & tunc Ciuitatem meam agnoſcam, & Templum meum protegam, voſque ipſos. Vltra Ciuitatem Ieruſalem, quæ Regia & Sacerdotalis erat, tertia ſignificari ſolet in ſenſu myſtico per Ciuitatem Dei, ſiue Ciuitatem Regis Magni.

Primò ſignificari ſolet Eccleſia Dei, quæ ex varijs nationibus, linguis, populis, in vnum collecta, velut ciuitatem conſtituit, in qua vnio & conformitas eſt morum & animorum, conſenſus eiuſdem fidei & ſpei, colligatio charitatis & amoris. Sic initio eorum qui ad fidem conuertebantur, erat cor vnum & anima vna, diuerſarum licet forent nationum & conditionum. Dei ergo Ciuitas eſt Eccleſia, & Ciuitas Regis Magni, quia ibi Deus regnat per gratiam & dona ſpiritualia, & ibi ſpecialiter dominatur tamquam ſuper populo à ſe electo. Hæc eſt illa *Ieruſalem quæ ædificatur vt Ciuitas, cuius participatio in idipſum.* Quia ſicut qui eiuſdem ſunt Ciuitatis, habent communicationem in ijſdem priuilegijs, ſyluis, paſcuis, fluminibus, foro, plateis propter colligationem quandam in eadem ſocietate politica: Ita Eccleſia, Ciuitas Dei, omnes ſuos ciues facit participes ſpiritualium bonorum, quæ Chriſtus Rex Magnus in ea poſuit.

Pſ. 121.

Communicant enim in ſanguine redemptionis, in donis gratiæ, in Sacramentis fidei, in verbo Dei, in promiſſis Euangelij, in paſcuis doctrinæ, in fluminibus vitæ, in fontibus Saluatoris. Omnia hæc bona eis ſunt communia, tamquam Ciuitatis Dei priuilegia.

Secundò, per Ciuitatem Dei & Regis Magni deſignari ſolet Eccleſia triumphans in cœlis, ex Angelis ſanctis & animabus beatis ordinatiſſima. Eſt enim coadunata ex varijs ordinibus & choris tam hominum quàm Angelorum. Habet Senatores ſuos Apoſtolos? Habet & Milites ac Duces Martyres trophæa referentes. Habet Confeſſores, habet & Coniuges & Virgines. Noſque qui jam adhuc peregrinamur in terris, ſumus illius conſcripti ciues; *Non enim habemus hîc Ciuitatem permanentem, ſed futuram inquirimus.* Heb. 13. Ad illam Ciuitatem adſpiramus, vbi nulla diſſenſio, nulla turbatio, nullus hoſtis. Vndè etiam *Ieruſalem* ſpecialiter nominatur, quia ibi plena eſt *viſio pacis*.

Tertiò, Beatiſſima Virgo *Ciuitas Dei* dicitur, & *Ciuitas Regis Magni*, quia Deus volens ordiri negotium ſalutis noſtræ, & inter nos conuerſari, in Virgine ſedem ſibi elegit & habitationem. In illa etenim nouem menſibus habitauit, & per dona gratiæ & gloriæ in æternum habitabit. Multiplici ergo rationæ Deipara gerit titulum *Ciuitatis Regis Magni*.

Prima ratio eſt, quia eam ſibi ſpecialiter ædificauit, ſpecialiterque ſuam fecit. Potentates huius ſęculi, dum aliquam ſpecialiter Vrbem vel Arcem ædificant, nomen ſuum illi tribuunt, Arma & Inſignia ſua, effigiemque imprimunt in ea. Sic ab Alexandro Alexandria nomen ſumpſit; à

Romulo Roma, ab Antiocho Antiochia, à Conſtantino Conſtantinopolis, à Philippo Philippopolis, à Carolo Carolopolis. Non abſimiliter Deus poſtquam Virginem ſibi exædificauit tamquam Ciuitatem Regis Magni, ſeipſum in ea inſculpſit, ſuamque cum inſignijs effigiem ei impreſſit, in ea ſeſe incarnans, naturamque humanam ex ea aſſumens, vt qui ſecundùm diuinam naturam erat *Splendor & Imago Patris, Figuraq; Subſtantiæ eius*, ſecundùm naturam humanam fieret *Splendor, & Imago Matris in ſimilitudinem hominum factus*. O ergò admiranda Ciuitas Regis Magni, eius effigie decorata, quando *eam fundauit ipſe Altisſimus* eamque, ſuâ viciſſim effigie condecorans, quando *Homo natus eſt in ea!* Heb 1.

Secunda ratio, cur *Ciuitas Dei* ſpecialiter intituletur, eſt, quia ſingulariter ab eo fuit electa, vt in ipſa tractaretur inclyta illa pax inter hominem & Deum, inter hominem & Angelum, inter hominem & cœlum Erat enim illud clauſum homini tamquam hoſti: in cuius rei figura Angelus velut hominis aduerſarius gladium flammeum tenebat ad ianuam Paradiſi, vt ab eius ingreſſu hominem arceret. *Verè glorioſa dicta ſunt de te Ciuitas Dei!* Non enim ſolùm ædificauit te, vel Arma & Inſignia ſua in te poſuit Filius Dei, ſed etiam *fecit in te magna qui potens eſt*, dum vnionem illam effecit, quâ humanitas diuinitati iuncta fuit per quam & pax facta eſt in cœlo & in terra, & *Rex pacificus magnificatus eſt ſuper omnes Reges vniuerſæ terræ*, Rex inquam ille, *cuius vultum deſiderat vniuerſa terra.* Verè hic poſſumus dicere; ratione huius pacis adeò neceſſariæ, adeò deſideratæ: *Magnus Dominus & laudabilis nimis in ciuitate Dei noſtri*, dum paruus factus eſt & Pſ. 86.

amabilis nimis, illum aſſumens *ſanguinem per quem pacificares quæ in terra ſunt & in cælis.*

Tertia ratio ob quam Virgo Deipara ſingulariter vocetur *Ciuitas Dei*, ſiue *Ciuitas Regis magni* eſt, quia ſemper illam Rex ille Magnus ab omni incurſu hoſtis ſpecialiſſimè protexit, vt æternùm Ciuitas hæc agnoſceretur ſua, quæ numquam fuiſſet aliena. Quapropter de ea rectiſſimè dicimus illud Chriſti Domini: *Non ingredietur vrbem hanc, nec mittet in eam ſagittam, nec occupabit eam clypeus, nec circumdabit eam munitio. Protegamque vrbem hanc, & ſaluabo eam pro-* 4. Reg. c. 19. *pter me, & propter Dauid ſeruum meum.* Hoc equidem de Sennacherib dicitur, qui cum confuſione coactus eſt redire per eamdem viam quâ venerat, quaſi circulo iniecto in nares & fræno in os circumductus, nullo nocumento illato ciuitati Ieruſalem. At myſticè quàm pulchrè id verificatur in Virgine Deipara, quam nec gladio peccati actualis de propinquo, nec ſagittâ peccati originalis de longinquo attingere potuit, aut lædere eius hoſtis Diabolus? Ipſa tamquam ciuitas Dei erat electa & dilecta, ideo fuit ordinatiſſima, & ordinem à Deo in ea conſtitutum nulla vnquam vis aut fraus hoſtilis potuit peruertere. Ordo erat rectiſſimus inter omnes potentias animæ eius, inter omnes ſenſus corporis eius, inter omnes affectus & appetitus, inter partem inferiorem & ſuperiorem: nulla ibi vnquam perturbatio, pax omnis & concordia perfectiſſima: *In pace factus* Pſal. 75. *eſt locus eius, ibi confregit potentias, arcum, ſcutum, gladium, & bellum.*

In nobis ſemper eſt aliqua rebellio interior, quia modò appetitus vindictę vult dominari, modò appetitus gloriæ vanæ caput exerit, mo-

dò libidinis & concupiſcentiæ fomes exurgit; ita vt ſenſualitas vix vnquam plenè ſubdita ſit rationi. Propterea hanc calamitatem deplorans Apoſtolus, inclamabat: *Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Video enim aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati.* At Virgo beatiſſima nullum vnquam motum concupiſcentiæ legi mentis rebellem ſenſit, à qua non ſolùm peccatum actuale, ſed etiam originale exulabat, & fomes peccati vel ligatus erat, vel penitus extinctus. Itaque nos omnes clamamus cum Propheta: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me Mater mea.* Item & illud: *Iniquitatem meam ego cognoſco, & peccatum meum contra me eſt ſemper.* Quid enim? Numquid natura ſumus filij iræ, lutum reprobum, ſerui ſatanæ, rei gehennæ trahentes catenam illam infelicitatis miſerandæ; & maledictum ex paterna vitiata origine? Equidem illud maledictum originale nobis extinguitur per gratiam Dei, per aquam baptiſmi, per ſanguinem Chriſti; ſed manet cicatrix, quæ concupiſcentiam recrudeſcit in peccatum actuale, vel ſaltem veniale.

Hinc omnes Sancti clamant cum Ioanne: *Si dixerimus quod peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Hoc verum eſt, inquit S. Auguſtinus, exceptâ Virgine, quæ hoc inclamare non poteſt, nec illud priùs dicere: *Ecce in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me Mater mea.* Nec illud, *peccatum meum contra me eſt ſemper:* Eſt enim piæ Eccleſiæ ſententia eam ab originali omnino exemptam fuiſſe, ne vnquam fieret vas iræ & impu-

1. Ioã. 1.

ritatis, quæ erat electa vt vas deitatis & gratiæ perfectiſſimæ. Non voluit Altiſſimi Filius vt vnquam poſſet gloriari eius hoſtis, ſe vllum ius in eam habuiſſe, vt ipſe in illa ſolus magnificari poſſet & gloriari. Vnde de ea verum eſt illud Iſaiæ 33. *Solummodò ibi magnificatus eſt Dominus Deus noſter.* In alijs enim Sanctis non ita plenè, non ita perfectè. Rationes autem, cur decuerit Virginem præſeruari à peccato Originali, varias paſſim reperies apud Doctores & Concionatores de hac re ex profeſſo & fusè tractantes, ideò hîc ſuperſedeo eis referendis, ſicut & auctoritatibus SS. Patrum. Hoc ſolùm dico cum S. Anſelmo lib. de excellentia Virginis. *Decuit Virginem quæ Deum erat paritura eâ puritate nitere, quâ ſub Deo maior nequit intelligi.* Cùm ergo potuerit Dominus hanc puritatem conceptionis Matri impertiri, decuit id fieri, & factum fuiſſe piè aſſeritur. Ab ipſa ergò conceptione in benedictionibus dulcedinis eſt præuenta ab illo, qui eam potuit præuenire, & à damnationis alienæ chyrographo libera reddita eſt, quia paritura erat illum qui illud chyrographum deleturus erat, affigens illud cruci. Quapropter S. Damaſcenus orat. 1. de Natiuit. Virg. ſic de eius conceptione loquitur. *Natura gratiam anteuertere auſa non eſt, ſed tantiſper expectauit donec gratia fructum ſuum produxiſſet.* Et S. Cyprian. ſiue Auctor de Cardinal. operibus c. de Natiuit. Chriſti ſic de B. Virgine habet: *Non ſuſtinebat iuſtitia vt illud vas electionis communibus laceſſeretur iniurijs, quoniam plurimùm à cæteris differens, natura communicabat, non culpa.*

PARS SECVNDA.

FVndatur hæc Ciuitas Magni Regis *exultatione vniuerſæ terræ*, vt ſubdit Propheta. *Pſ. 86*
Fundari autem cenſetur in eius conceptione, cuius hodie cum exultatione feſtum recolitur. *Fundamenta* autem eius poſita dicuntur *in montibus ſanctis*, ſiue in vertice montium, quia fundamenta ſanctitatis eius adeò ſublimia ſunt, vt in altitudine montium ſita iudicentur, quandoquidem ipſa incipit vbi alij deſierunt. Perfectiones enim & dona quæ ei communicantur in conceptionis ſuæ inſtanti, plenitudoque gratiæ, maior eſt quàm in Angelorum aut Sanctorum fuerit conſummatione & morte; ſic initium eius faſtigium excedit ſanctitatis aliorum Sanctorum. Non abſimile eſt quod Iſaiæ 2. dicitur: *Erit mons domus Domini in vertice montium* In quæ verba ſic diſſerit S. Gregorius. *Poteſt montis nomine beatiſſima Virgo Dei genitrix deſignari, quæ electionis ſuæ dignitate omnem electæ creaturæ altitudinem tranſcendit, quæ verticem meritorum ſuper omnes Angelos, ad ſolium vſque deitatis erexit.* Verè ergo montes alti fuere quilibet Sancti: ſed ſicut ſi quis mons eſſet taliter collocatus ſuper alios vt fundamenta eius ſuper verticem aliorum eminerent, ſic factum eſt in Maria, ita vt eius inferiora Sanctorum ſublimia ſuperent, quaſi cacumina montium & collium electorum. Ob id ergo meritò exultat vniuerſa terra in die fundationis, ſiue Conceptionis eius, quando ſuper ſublimiſsimum & ſolidiſſimum fundamentum gratiarum & perfectionum fundatur hæc ciuitas Dei; & ita funda-

S. Gre. in c. 1. l. 1. Reg.

tur, vt numquam titubet per vllum impulſum hoſtilem.

Vlteriùs meritò dicitur fundari *exultatione vniuerſæ terræ*, quia eius Conceptio fuit ſignum appropinquantis redemptionis & ſalutis humanæ, quæ à tot ſæculis, tot deſiderijs, ac votis expectabatur ab vniuerſa terra. Hinc canit Eccleſia: *Conceptio tua Dei genitrix Virgo gaudium annunciauit vniuerſo mundo; ex te enim ortus eſt Sol iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter, qui ſoluens maledictionem dedit benedictionem, & confundens mortem donauit nobis vitam ſempiternam.* Immò non ſolùm terra, ſed & cœlum exultaſſe cenſendum eſt in Deiparæ Conceptione. An non enim gaudio perfuſi ſunt Angelorum chori, dum Reginæ ſuæ conceptionem agnouerunt, & Regis ſui noui mox futurum aduentum preſenſerunt? Certè ſi de Patre Æterno teſtatur Apoſtolus, quod cùm introduceret *Primogenitum in orbem terrarum*, dixerit; *Et adorent eum* Heb. 1. *omnes Angeli eius*: Conformiter poſſumus dicere, cùm introduxit in orbem terrarum eam quæ hunc Primogenitum ſuum debebat vtero concipere, cum integritate parere, cum amore ſingulari educare, voluiſſe vt omnes Angeli eam venerarentur, tamquam cœlorum Reginam ab æterno prædeſtinatam, Egredimini ergo filij Sion, electi Dei Angeli, & videte ac veneramini Reginam veſtram in diademate carnis puriſſime, quo coronauit eam Mater ſua Anna, & in diademate gratiarum ſpecioſiſſimo & fulgidiſſimo, quo coronauit eam Pater æternus, & Filius Dei, ac Spiritus Sanctus quamdoquidem electa ſit vt ſpecialis Filia Patris, vt ſpecialis Mater Filij, vt ſpecialis Sponſa & Thalamus

Spiritus Sancti Egredimini & videte in terris eam quæ coram vobis poſtmodum glorię diademate in cælis coronanda eſt per quam & inſtaurandæ ſunt ciuitatis veſtræ ruinæ.

Etiam inferis lætitia fuit & exultatio in huius Reginæ Conceptione. Ibidem radium ſpecialis lætitię perceperunt antiqui illi Patres, qui *iuxta fidem defuncti ſunt non acceptâ repromiſſione.* *Heb. 11.* Hęc eſt enim per quam promiſſio adimpleri debebat, & ille cui *Promiſſus & Miſſus* nomen eſt, per eam propediem venturus erat. Qui dictus *Gen.* erat, *Deſideriorum collium æternorum* (hoc eſt Patriarcharum & Prophetarum, qui tamquam colles & montes in populo excelluerunt) in hac electa Ciuitate primam habitationem figere debebat, & ideò dum illi pręparabatur hęc habitatio, tamquam Regi Magno & Liberatori ſuo, non potüerunt non exultare, & Oraculorum ac Prophetiarum, ſiue figuram pręcedentium adimpletionem cum lętitia conſiderare.

Quidni igitur exultaret terra & cœli, homines & Angeli, in hac fundatione Ciuitatis ſanctę, in hac Conceptione Virginis Deiparę, quandoquidem cernitur hic *Opus grande!* *Neque enim homini habitatio præparatur, ſed Deo*, vt de Templo Domini dicebatur 1. Paralip. 29. Vnicuique debetur habitatio ſtatui ſuo congrua, & iuxta qualitatem inhabitantis pręparatur & adornatur. Si Paſtori ouium vel caprarum ſufficit tugurium ex arbuſtis & ramis contextum, ſi agricolę domus lutea: Ciuis vrbanus meliorem ſibi præparat & adaptat; Mercator vult amplam, Nobilis ſplendidam, Princeps & Rex Palatium ſibi adornari iubet inſtructiſſimum rebus omnibus. Quid ita? Quia hoc vi-

detur eorum dignitas expoſcere. Sed qualem ergo habitationem docebit adornari pro diuinæ Maieſtatis domicilio? Et quis poterit ſufficienter pro dignitate prouidere, niſi ipſe qui ſuam pernouit dignitatem.

Opus ergo *grande* eſt MARIA, quia non homini, ſed Deo habitatio præparatur in ea.

Opus grande, quia in illa agnoſci debet ſuper omnia opera Dei majeſtas & potentia.

Opus grande, quia in illa magis eſt laudandus & glorificandus, quàm in rerum omnium creatione, cœli, elementorum, Angelorum, hominum.

Opus grande, quia in ea debet Dominus opus tale facere, ad quod obſtupeſcant cœli & terra, homines & Angeli.

Opus grande, quia ipſa de ſe ſpiritu diuino prophetat: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum nomen eius.*

Opus grande, quod omnes concernit generationes, ad omnium ſalutem ordinatum, per quod diuina eluxit *miſericordia à progenie in progenies.*

Opus grande, ad quod Pater potentiam, Filius ſapientiam, Spiritus ſanctus ſuam contribuit bonitatem, vt perfectè fabricaretur.

Quod ſi de Throno Solomonis 3. Reg. 10. pronunciatur, *Non eſt factum tale opus in omnibus regnis*, quid dicemus de Deipara Maria veri Salomonis vero Throno? Non eſt factum tale opus in terra, aut in cœlis. Non eſt inuenta talis creatura, tot & tantis donis adornata: quandoquidem in eam effudit Deus copioſiſſimè diuitias potentiæ & gratiæ ſuæ. Nam, vt dictum eſt,

in ſua conceptione & prima ſanctificatione, ita donis gratiæ excelluit, vt omnem altitudinem Sanctorum ſuperarit. Quicquid eminens fuit in Patriarchis, in Prophetis, in Apoſtolis, in Martyribus & Confeſſoribus, in Virginibus & omnibus electis, immò & in Angelis ſpiritibusque beatis, eminentiori & perfectiori ratione in hac Virgine, tamquam in ſpeciali Dei opere repertum eſt. In ea fides Patriacharum, ſpes Prophetarum, charitas Apoſtolorum, ſapientia Doctorum, innocentia Confeſſorum, puritas Virginum, perfectio Angelorum, lumen Cherubinorum, ardor Seraphinorum locum habuere excellenter, quia *Opus grande* erat in quo non homini præparabatur habitatio, ſed Deo, ab ipſo Deo. *Fundauit* enim *eam Altisſimus*, nec eam præter eum alius poterat dignè fundare, quàm is qui poſt fundationem volebat ex ea naſci, & hoc admirabile, & antea inauditum Ænigma Orbi proponere. *Qui fundauit eam, natus eſt in ea.* Quomodo fundauit, ſi natus eſt in ea? Quomodò natus eſt in ea, ſi fundauit eam? Ænigma erat ſacratiſſimum & ſecretiſſimum, donec euentus id declarauit, & ipſamet Sapientia nos ore proprio id edocuit. Ergo hæc omnia conſiderantes in die Conceptionis Deiparæ Mariæ, meritò illud proponimus & repetimus: *Fundatur exultatione vniuerſæ terræ Ciuitas Regis Magni.* Et iterum: *Magnus Dominus & laudabilis nimis in Ciuitate Dei noſtri, in monte ſancto eius.*

PARS TERTIA.

DEnique, dicamus fundari exultatione vniuerſæ terræ Ciuitatem hanc Regis Magni, quia omnes nationes, populi, linguæ, omnes cuiuſlibet conditionis, quamlibet barbari, quamlibet antea ignoti, ad eam refugium habere poterunt; & benignè ac ſecurè ſuſcipientur. Omnes quolibet ære grauati, quibuſlibet coo-perti flagitijs, quamlibet deſperati, & vindicibus flammis proximi, etiamſi totam in ſceleribus vitam conſumpſerint rei gehennæ millies & damnationis æternæ: Si relinquere peccata voluerint, & ad vitam reſpirare, vinculaque occaſionum quibus irretiti ſunt, diſſoluere, piè & miſercorditer recipientur à MARIA, exſoluenturque ab omni culpa & pœna, ab omni debito & damnationis chyrographo; nec eis in malum poterit quiſpiam præualere, ſub eius *ſaluagardia* & protectione, quia *Vrbs eſt refugij*, Vrbs ſecuritatis omnibus ſperantibus in ſe, & recurrentibus ad ſe animo pio & contrito. Quis enim ab ea vnquam reiectus fuit licet Deum abiuraſſet licet proprio ſanguine obſignando chyrographum, dæmoni ſe obſtrinxiſſet & tradidiſſet?

Notum eſt de Theophilo Archidiacono in oppido Ciliciæ Adana, qui ab æmulis accuſatus, & de Officio Oeconomiæ in eadem Eccleſia deiectus, eò impietatis deuenit, vt hortatore quodam Iudeò Mago, Chriſtum Dei Filium, & Mariam Matrem eius abnegaret, dataque ſyngraphâ, totum ſe Satanæ viſibiliter ſibi apparentis imperio manciparet, vt iterum per eum Officio reſtitueretur. Quod factum eſt. At

poſtmodum miſer tanti criminis conſcius, totus animo perturbatus, nullo loco quietus conſiſtebat, dum cogitaret ſe mancipium dæmonis abiurato Deo. Quid ergo faceret? Tandem ad Sanctiſſimam Dei Matrem ſibi confugiendum duxit, ac Templum ei ſacrum petijt, nocte dieque cum ieiunio ſupplicationes cordis contriti offerens. Audi eius orationem ad Deiparam: *Domina mea benedicta, defenſio generis humani, portus & protectio eorum qui ad te confugiunt, ſcio quod grauiſſimè te offenderim, & ex te natum Deum noſtrum, nec dignus ſum conſequi miſericordiam, aut os aperire inquinatum. Interim rogo totâ cordis mei contritione, & animi humillimâ confeſſione, offer me Chriſto, qui natus eſt ex te ſancta & mundo deſiderata Dei Parente, & ne abomineris me infelicem, nec deſpicias preces peccatoris correpti à maligno hoſte.* Pergebat homo anxius preces triſtiſſimas fundere, faciem verberare, ſolo adhærere, templum Virginis lacrymis rigare, in ieiunio orare, & in Virginis imaginem quæ ibi venerationem habebat oculos madentes erigens, iterum dicebat: *Te habeo poſt Deum protectionem & defenſionem Domina mea benedicta, ad tuum intuens auxilium & gubernationem non deſperabo, & non faciam irrita quæ tibi pollicitus ſum. Quis ſperauit in te, Domina mea benedicta, & pudore affectus eſt, aut derelictus rogans opem tuam?* Quid tandem? Theophilus quadraginta dies in templo Virginis perdurans, & orandi ac plorandi finem nullum faciens, opitulante Virgine ſyngrapham Diabolo traditam, quâ Chriſtianiſmum abiurauerat, recepit, & in gratiam Dei rediit, dignoſque pœnitentiæ fructus egit: ita vt publice per Epiſcopum reconciliatus vitam ſanctam egerit,

& Sanctorum Catalogo ſit adſcriptus quarto Februarij. Tantum valuit Mariæ Deiparæ interceſſio, tantum obtinere potuit firma cum fiducia refugium ad hanc Ciuitatem Dei, Ciuitatem Regis Magni, vbi poſt lacrymas exultatio infunditur, quantumlibet obſcæno peccatori.

Quapropter de illa rectè dicimus, verum eſſe illud à Pſalte pronuntiatum: *Glorioſa dicta ſunt de te Ciuitas Dei! Ibi alienigenæ, & Tyrus,*
Pſ.86. *& populus Æthyopum, hi fuerunt illic.* Qui ſunt alienigenæ niſi peccatores à Deo alieni, quaſi ab eo non ſint geniti ſed ſpurij rami generationis impiæ, cuius Pater diabolus eſt? *Vox ex Pa-*
Ioan. 8. *tre Diabolo eſtis*; non eſtis filij Abrahæ, filij Dei, ſed alienigenæ de generatione adultera, dicebat quibuſdam Dominus, qui fidem & deuotionem Abrahæ non imitabantur, ſed impietatem Satanæ, inuidiâ occæcante ſectabantur. Quid eſt Tyrus niſi anguſtia? Hoc enim ſignificat etymologicè. Quid populus Æthyopum, niſi populus peccatis denigratus & deturpatus? Quocirca Amos 9. dicebat Dominus: *Numquid filij Æthyopum eſtis vos omnes mihi filij Iſrael?* Quaſi dicat: Non vos iam agnoſco vt filios Abrahæ, aut Iſaac, aut Iacob; tanta enim ſunt veſtra flagitia, vt potiùs vos filios Æthyopum dicendos arbitrer, quia totaliter vitijs eſtis ſordidati & denigrati. Hi interim omnes, ſiue alienigenæ dicantur, ſiue filij Tyri & anguſtiæ, ſiue de populo Æthyopum denigrato, ſi refugium habeant ad hanc Ciuitatem Dei, recipiuntur benignè, & fiunt ibi de populo & Filij Dei; omniſque anguſtia tollitur de corde, omnis nigredo peccati de facie, dealbanturque cum exultatione. *Sicut lætantium omnium ha-*

bitatio eſt in te, ô Ciuitas Dei! Sancta Dei Genitrix filios ſemper nouos, nouum populum Deo gignit nouo cum gaudio. Propterea etiam introducitur dicens: *Memor ero Rahab & Babylonis, ſcientium me.* Nonne Babylon confuſionem ſignificat? Nonne Rahab meretrix erat? Ergò nec obliuiſcitur Maria, nec deſpicit confuſionis filias, nequidem illas quæ obſcæno meretricio quæſtum fecerunt, & diu in ſtatu confuſibili & impuro permanſerunt, ſi tandem ſe & Virginis benignitatem agnoſcentes, ad illam confugium habuerint, tamquam ad Ciuitatem in qua tollitur omnis impuritas, omnis confuſio præterita, redditurque vera cum puritate lætitia. Hæc nempè eſt gloria Virginis noſtræ, cuius in Conceptione fundamenta iaciuntur *cum exultatione vniuerſæ terræ*, tamquam Ciuitatis Sanctæ in qua Deus fœdus vult inire cum omni peccatore, & aſylum præbere omni animæ accedenti, quantumlibet impuræ. Quod quidem ſemper factum eſſe mille exemplis poſſemus demonſtrare. Vnicum hic repetamus S. Mariæ Ægyptiacæ.

Hæc Maria Ægyptiaca multis annis fuerat Veneris victima, libidini ſe fœdæ proſtituens. Occaſione verò concurſus ad feſtum Exaltationis S. Crucis in Ieruſalem, venit cum cæteris, non tam pietatis gratiâ, quàm ad illaqueandum animas. At diuinitus ab ingreſſu templi ter quaterve repulſam paſſa eſt. Tandem diuinam hic manum ipſa agnoſcens, cœpit prioris vitæ turpitudinem deplorare, & ad Deiparæ imaginem quæ ianuæ templi ſupereminebat cum fletu ſeſe conuertere, & dicere: *O Domina quæ Deum verum genuiſti virgo, & propter hoc ipſe factus*

eſt homo, vt peccatores ad pœnitentiam vocaret, auxiliare mihi iam auxilium non habenti, vt poſſim crucem in qua paſſus eſt pro ſalute noſtra conſpicari. Adiecit deinde promiſſionem, ſe poſt hac omnibus mundi illecebris renunciaturam ſi voto potiretur. Virginis igitur ope ingreſſa, ſtatim omnes voluptates repudians in vaſtam eremum contendit, vbi vitæ prioris maculas pœnitentiâ expiaret. Semper verò ſe Mariæ commendauit, vt ad votum explendum ſic cuſtos foret & propitia. Mox enim à conuerſione dixit. *O Domina, quò me placueris ducito, eſto mihi ſalutis magiſtra, viam quæ ad pœnitentiam ducit, indica nec me derelinquas, ſub tuum enim preſidium confugio.* Sic quadraginta ſeptem annos compleuit in deſerto, & pœnitentiæ admirabilis Orbi ſpeculum & exemplum ſeſe exhibuit.

Quinimmò quotidiè Virgine Deiparâ nos tutante, liberi ſumus à dæmonis vario incurſu & tentatione. Ideò Ciuitas hæc Regis Magni
Pſ.47. rectè vocatur, *Latera Aquilonis.* Quia ipſa eſt
Hier.1. quaſi murus quidam oppoſitus Aquiloni, *à quo panditur omne malum*, hoc eſt flatibus immundorum ſpirituum, ſiue tentationibus & ſuggeſtionibus hoſtium ſpiritualium. Vndè notatu dignum eſt, quod magni vir nominis & Theologus Auila c. 4. tract. *Audi filia*, dicit ſe ſpecialiter aduertiſſe, ſcilicet contra tentetiones carnales multis profuiſſe aliquid ex pietate recitare in memoriam & honorem puritatis, quâ Virgo concepta fuit ſine peccato, & puritatis virginalis cum qua Filium Dei concepit. Hoc certiſſimum eſt, ſemper Virginis præſidium piè eam colentibus fuiſſe munimen contra tentationes grauiſſimas ſecurũ. De quo ſpecialiter egi in Horto Paſtorum

tract. 3. lect. decima, Remedio. 3 contra tentationes.

CONCLVSIO.

TV igitur ô Virgo beatiſſima *Ciuitas es magni Regis* & ſimul *Vrbs Fortitudinis noſtra*, quam Saluator tamquam *Murus & Antemurale* tutatus eſt ab omni peccato & incurſu maligno iam à conceptione, vt nobis quoque tutamentum fores & munimen; *Murus & Antemurale* fortiſſimum, quaſi, *à Latere Aquilonis*, quo ab omni tam hoſtium quàm ventorum & flatuum malignorum impetu & irruptione liberi eſſemus. Rogamus ergo Te, ô Virgo puriſſima, per benedictam conceptionem tuam, per primam animæ tuæ benedictæ ſanctificationem, per primordia vitæ feliciſſimæ in matris tuæ benedictæ Annæ vtero, vt nobis impetrare digneris veram gratiæ vitam, veram animæ ſanctificationem veram conſcientiæ lętitiam Fac vt ſemper ſancta deſideria concipientes, & per Te ea ad effectum deducentes, tandem pertingamus ad æternam illam & beatiſſimam Ciuitatem, vbi nullus amplius timor, nullus dolor, nullæ inſidiæ, nullus hoſtis, nullæ tenebræ: ſed lętitia perfecta, exultatio puriſſima, lux indeficiens, pax conſummata, viſio & fruitio tecum & cum Filio tuo glorioſiſſima per infinita ſæculorum ſæcula.

PRO FESTO SANCTI THOMÆ.

LECTIO TERTIA.

Infer digitum tuum huc, & mitte manum in latus meum, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis. Ioan. 20.

DVÆ SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima adducit aliquas rationes, cur peccata Sanctorum, & ſpecialiter peccatum S. Thomæ, in Euangelio enarretur.

Secunda agit de inuitatione gratioſa Domini ad conuerſionem, & fidem per vulnerum attactum.

PARS PRIMA.

SAcra Scriptura & Euangelica Hiſtoria (vt rectè aduertit S. Auguſtinus l. 22. contra Fauſtum cap. 65.) tamquam ſpeculi fidelis nitor nullius accipit adulandam perſonam, ſed & laudanda & vituperanda hominum facta vel ipſa judicat, vel legentibus iudicanda proponit: non ſolùm homines ipſos vel vituperabiles vel laudabiles intimans, verum etiam quædam in vituperabilibus laudanda, & in laudabilibus vituperanda non tacens. Hoc patet in Euangelica enarratione eorum quæ concernunt

Sanctum Thomam Apoſtolum, cuius deſcribitur & titubatio ac fuga ignominioſa in derelictione Magiſtri, de quo tamen antea dixerat magno animo: *Eamus & nos & moriamur cum illo.* Deſcribitur quoque incredulitas & contumacia pernicioſa, dum alijs diſcipulis nuntiantibus reſurrexiſſe Dominum, ſeque eum vidiſſe, pertinaciter dicit: *Non credam, niſi videro fixuram clauorum, & mittam manum in latus eius, &c.* Sed cur etiam Sanctorum peccata ſciri & publicari conueniens fuerit, variæ rationes afferri poſſunt. Paucas ad propoſitum attingemus. *Ioan. 11.*

Prima eſt, non ſolùm vt ſincera & incorrupta veritas ſacris ſcripturis haberetur, ſed etiam vt diuina erga peccantes miſericordia prædicaretur, quæ eos dignata eſt è peccatis eruere, ſanare, ſaluare. Vndè & ipſi ſancti hoc ipſum optarunt, & in hoc gauiſi ſunt, quod eorum peccata proderentur, vt per ignominiam propriam Dei gloria celebrior & illuſtrior efficeretur. Iniurius cenſetur Medico per quem è graui & fœtido morbo conualuit, qui morbum cupit tegere, ne ſe fateatur curatum. Ingratus quoque Magiſtro pronunciandus eſt, qui ignorantiam non cupit agnoſci, de qua illius inſtructione emerſit. Immemor etiam beneficij eſt, qui ſuæ miſeriæ & inopinæ non vult mentionem fieri, à qua alterius benignitate eſt ſubleuatus. Gaudet ergò S. Thomas incredulitatis ſuæ & pertinaciæ fieri mentionem quaſi vulnerum Chriſti, vt agnoſcatur benignitas Medici. Optat ignorantiam ſuam, miſeriam & cæcitatem propalari, vt agnoſcatur prouidentia, ſapientia, beneuolentia Magiſtri. Ideò & frequenter Sanctus Paulus ignorantiam & cæci-

tatem ac miſerandam ſortem commemorat, vt Dei miſericordiam erga ſe illuſtriorem reddat: *Fidelis ſermo & omni acceptione dignus, quia Ieſus*
1. Tim. *Chriſtus venit peccatores ſaluos facere, quorum pri-*
1. *mus ego ſum, quia perſecutus ſum Eccleſiam Dei.*
1. Cor. Alibi fatetur ſe abortiuum & indignum gratiâ
15. Dei. Sic etiam S. Auguſtinus tredecim libros confeſſionum edidit, vbi flagitia floridæ ætatis ſuæ publicauit, vt glorificaret diuinam clementiam qnæ ipſum eruit. *Quia tu veritatem dilexiſti & qui facit eam venit ad lucem, volo eam facere in corde meo coram te in confeſſione: in ſtilo autem meo coram multis teſtibus*, ait ipſe lib. decimo confeſſionum.

Secunda ratio, cur Sanctorum crimina enarrentur, eſt, vt nemo ſibi nimiùm fidat, aut in hac vita ſecurus ſit, cùm etiam Sancti quandoque grauiter impegerint. Infirmitas ergò humana coram oculis noſtris in eorum exemplis proponitur ne de noſtro ſtatu inaniter gloriemur, ſed *qui ſtat videat ne cadat*. Propterea negatio Petri ter repetita oculis noſtris obuerſatur, qui tanto zelo priùs erga Dominum ſuum ferebatur, vt eius lapſu noſtræ infirmitatis admoneamur. Similiter Thomæ, & aliorum Apoſtolorum vacillatio dum fugiunt, & error dum increduli ſunt poſt tot inſtructiones & prædictiones Domini, palam deſcribitur & euulgatur ab Euangeliſtis ob eandem
Pſ. 29. dem rationem. Nimirum vt numquam dicamus, noſtræ confiſi virtuti, illud Pſaltis: *Non mouebor in æternum?* ſtatim enim inſolentię huius pœnam ſe ſubijſſe commemorat, dum ſubijcit: *Auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus.* Dicere tamen poſſumus diuinæ gratiæ

fulti auxilio: *Dominus à dextris eſt mihi non commoueа.* *Pſ.* 15. Itaq; iuſtorum peccata ſi proponuntur, hoc fit vt à ſimili caueamus ruina, à pari ſcopulo & naufragio. Eſt enim Euangelica hiſtoria velut tabula nautica, in qua ſcopuli, ſyrtes, & charybdes deſcribuntur, vt admoneantur nauigantes, ne in illa periculoſa loca ſinant ſe dilabi, ſed periculo latenti prouideant præuidentes. O quàm multi ſunt, qui Chriſto ad mortem eunti, & ad crucem tendenti videntur dicere cum S. Thoma zelo zelantes pro eo: *Eamus & nos & moriamur cum illo*! Ioan. 11. Perſeuerantię enim ſuæ & virtuti præteritę fidunt, quaſi parati pro Chriſto mortem obire, vel cum illo ſanguinem fundere. At vbi occaſio pugnandi contra peccatum & Satanam aduenit, refrigeſcunt, vacillant, fugam ineunt. De quibus illud poſſumus dicere: *Filij Ephrem intendentes & mittentes arcum conuerſi ſunt in die belli.* Pſal. 77 Arguit his verbis Pſaltes quoſdam ex Iſraëlitis qui antequam vrgerentur bello, multa ſibi promittebant, velitationes præmittebant, ſagittas in ſignum iaciebant, præludia belli quaſi fortitudinis præſagia iactabundi oſtentabant: interim dum prælij ſerum tempus tandem aduentauit, corde formidoloſi fugerunt pauitantes. His non abſimiles ſunt, qui magnos ſibi in virtute ſpondent progreſſus pacis tempore, nemine occurſante: At verò dum incumbit virilis pugna contra Satanam, carnem, mundum, corde con, fracti victas dant manus, ſicque in tempore tentationis recedunt. Quod ſi in Domino ſolo fiduciam fixiſſent, & non in ſuis viribus nec titubaſſet, nec defeciſſent. Quod quidem aliquibus

etiam contigit Sanctis ad tempus, vt ſeſe agnoſcerent, & alijs poſtmodum etiam exemplo forent & cautelæ. Vndè Sanctus Ambroſius l. 10. in Luc. c. 22. ſic de S. Petri negatione ait: *Error Petri doctrina iuſtorum eſt, titubatio Petri omnium petra eſt.*

Tertia ratio, cur Sanctorum defectus & vitia propalentur, hęc eſt, vt qui quandoque corruunt, eorum exempla contemplantes, poſtea non deſperent, ſed ſicut illi ad gratiam nouam cum feruore magno reſurgent, Quocirca dicebet S. Ambroſius loco iam citato: *Etiam lapſus Sanctorum vtilis eſt. Nihil mihi nocuit quod negauit Petrus, profuit quod emendauit.* Nempè ex eius emendatione omnes ad emendationem monentur, qui vt ipſe quandoque corruerunt, omnes ad fletum qui vnquam peccauerunt. Petrus cadendo neminem deiecit, reſurgendo plurimos ſuſcitauit, Nemo debet eum ſequi errantem, at multi ſequi debent pœnitentem. Poſtquam fleuit erectus eſt, vt ſecum alios erigeret. Idem dicimus de S. Thoma Apoſtolo; Cecidit ille per infirmitatem, per titubationem infidelem, dum Chriſtum deſeruit; cecidit profundiùs per incredulitatem & obſtinationem, dum reſurrectioni non credidit; ſed reſurrexit, dum Chriſtus reſurgens ipſum admonuit, dum ipſe vulnera reſurgentis tetigit, & inclamauit *Dominus meus & Deus meus.* Interim arguitur à Domino, & ei dicitur: *Beati qui non viderunt & crediderunt, quia vidiſti me Thoma, credidiſti.* Quapropter hic locum habet illud S. Auguſtini in Pſalmum 50. *Non cadendi exemplum propoſitum eſt, ſed ſi cecideris reſurgendi. Attende ne cadas. Non ſit delectatio minorum lapſus maiorum; ſed ſit caſus maiorum*

tremor minorum. Iterum hic locum habet illud Sancti Ambroſij deſcribentis inuidiam fratrum erga Ioſeph, & ipſius Ioſephi patientiam ac charitatem: *Diſcamus ergo & Sanctorum inuidiam, vt imitemur patientiam, & cognoſcamus non naturæ præſtantioris fuiſſe, ſed obſeruationis; nec vitia neſciſſe, ſed emendaſſe.* Itaque ideò peccatum S. Thomæ in Euangelio hodierno deſcribitur, vt ſciamus eum illud emendaſſe, & ſic per illius peccati deſcriptionem noſtra peccata deleantur, dum cum reſurgente reſurgimus, ſi quando cecidimus, & vitia noſtra emendamus quæcumque quaqua via contraximus. *Ambr. l. de Ioſeph.*

Denique dicamus cum S. Gregorio, ideò ſpecialem fieri mentionem infidelitatis S. Thomæ, quia diuinam per prouidentiam illa permiſſa fuit ad maiorē fidei noſtræ firmitatem. *Egit miro modo ſuperna clementia, vt diſcipulus dubitans, dum in Magiſtro vulnera palparet carnis, in nobis ſanaret vulnera infidelitatis*, inquit S. Gregorius. Vlteriùs pronunciat idem S. Doctor hæc verba ponderatione digna. *Plus nobis profuit Thomæ infidelitas ad fidem, quam fides Diſcipulorum credentium. Quia dum ille ad fidem palpando reducitur, noſtra mens omni dubitatione poſtpoſitâ in fide ſolidatur.* In eandem ſententiam multa eloquitur pereruditè & pereleganter S. P. Chryſologus ſer. 85. vbi inter cætera quærit. Cur Thomas veſtigia fidei ſic requirit? Cur ea vulnera quæ manus inflixit impia, deuota dextera ſic reſulcat? Cur latus impij militis lanceâ patefactum refodere manus nititur diſcipuli famulantis? Cur ad indicium fidei vulnera ſibi vult præſentari calliſdus explorator? Nullane ſunt reſurrectionis eius documenta, niſi manibus ſulcet Iudaicâ *Greg. hom. 26. in Euang.*

crudelitate exarata viſcera? Reſpondet S.Chryſologus. *Quæſiuit fratres pietas iſta, exegit iſta deuotio, vt reſurrexiſſe Dominum nec ipſa in poſterum dubitaret impietas. Sed Thomas non ſolùm cordis ſui, ſed omnium hominum curabat incertum, & prædicaturus hæc in gentibus, quemadmodum tantæ fidei adſtrueret ſacramentum, executor ſtrenuus perquirebat.* Hæc S.Chryſologus, ſignificans diuinâ pietate permiſſam Thomæ incredulitatem ad omnium gentium futurarum firmitatem & ſalutem.

PARS SECVNDA.

SEd videamus quàm gratioſâ Domini inuitatione Thomas fuerit ſanatus. Paſtor ille qui apud Ezechiëlem dicit: *Viſitabo oues meas cùm diſperſæ fuerint in die nubis & caliginis,* iam viſitauerat ouile ſuum, & oues reduxerat errantes, confirmarat vacillantes, in medio diſcipulorum apparens, & pacem eis nuntians ac gaudium; deerat vna hæc ouicula ouili & gregi, quæ adhuc diſperſa aberrabat. Nec vnam iſtam negligere voluit, vt poſſet Patri dicere: *Quos dediſti mihi ſeruaui, nec perijt ex illis quiſquam niſi filius perditionis.* Abierat iam ipſe ad laqueum & perditionem, peruerſæ voluntatis impetu adactus & deſperatione, Paſtoris contemptâ monitione. Poſt octo igitur dies, vt vnum illum ex illis quos Pater dederat, reduceret, & conſeruaret adhuc errantem, & ab alijs ſegregatum & abſentem, iterum in medio omnium ſe ſiſtit, iterum pacem nuntiat & gaudium, iterum miraculosè per clauſas ianuas corpus præſentat rediuiuum. O quantum no-

Ezech. 34.

Ioan. 14.

ſtrarum amator & zelator animarum vni vel defert animæ, vt eam perducat ad ſalutem! O quam oſtendit vnius ſaluationem ſibi cordi eſſe & curæ! Hoc certe ſatis probat hæc apparitio facta ſpecialiter in gratiam Thomæ. Quid igitur? Inuitat eum gratiosè, arguit beneuolè, ſanat ſapientiſſimè: *Infer digitum tuũ huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis* O magnam benignitatem Chriſti Domini vulnera Thomæ attactu vulnerum ſuorum curare dignantis; vnius cordis vulnere carnis perſanare ſatagentis, quaſi cum infirmo infirmetur! Certè paratus erat etiam illi tamquam Elizæus mortuo puero incumbere, vt vitam & ſanitatem poſſet recuperare, oculos ſcilicet oculis, caput capiti, manus manibus, pedes pedibus, latus lateri conformare & coaptare. Sed Sufficiebat manum tangere, pedes, manus, latus, ideò ad hoc inuitatur: ſicque vitam recipit fidei, mortem relinquit erroris & incredulitatis, pertingens ad illam veram *vitam quæ abſcondita, eſt cum Chriſto in Deo*, vt loquitur Apoſtolus ad Coloſſ. 3.

Ex his ergo eluceſcit, Chriſtum vulnera retinuiſſe patentia, non ſolùm tamquam præclara victoriæ ſuæ ſymbola & virtutis præconia, (quot vulnera, tot ſunt ora aperta eius victoriam & fortitudinem deprædicantia) neque ſolùm illa retinuiſſe, *vt iugiter à Patre ſalutis humanæ exigerent pretium, & obedientiæ, requirerent donatiuũ* vt loquitur S. Cyprianus: ſed maximè vt eſſent teſtimonia veritatis corporis, veræ paſſionis, veræ reſurrectionis, ſicque in

S. Thoma & Apoſtolis, ac fidelibus poſtmodum omnibus, firmarent fidem, & acuerent deuotionem. Nam ad dnbitantium corda ſananda hæc vulnerum eſſe ſeruata veſtigia, patet in verbis Domini ad Thomam directis: *Infer digitum tuum huc, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis.* Quaſi dicat: Digiti tui intrent veſtigia clauorum, manus tuæ alta vulneris exquirant, latus ſulca, nec illud putes nimiùm pro manu tua eſſe arctum, in quo totum hoſpitio excipere poſſum mundum: non poſſum tibi diſcipulo negare ad fidem & credulitatem, quod inimicis non negaui ad iniuriam & crudelitatem. Iterum ergò effundant toto orbe te aperiente hæc vulnera, fidem, quæ aquam in lauacrum, ſanguinem in omnium fuderunt pretium.

Quod autem Thomæ à Domino dictum eſt: *Infer digitum huc, & mitte manum in latus meum,* hoc etiam nobis dicitur non iam vacillantibus in fide, ſed tepeſcentibus in charitate & deuotione; vt Domini contactu ſalubri & ſpirituali excitemur, & accendamur, & illuminemur, noui lucis & ardoris participes effecti, ex hac fornace amoris.

1. *Infer digitum tuum huc, & manum tuam mitte*, quicumque Chriſti charitatem vis dimetiri; & agnoſce quæ ſit longitudo & latitudo, ſublimitas & profundum illius, donec perfectiùs cum omnibus Sanctis poſſis hæc comprehendere, vt ad Epheſios loquitur Apoſtolus.

2. *Infer digitum tuum huc, & mitte manum tuam in latus*, quicumque vis agnoſcere quàm graue, quàmque abominabile fuerit peccatum tuum, pro quo adeò grauia, adeò profunda vulnera

nera pati voluerit Filius Dei, innocens, & peccati omnis expers.

3. *Infer digitum tuum huc, & mitte manum tuam in latus*, quicumque diuinæ iuſtitiæ ſeueritatem vis conſiderare, qui proprio filio ſuo non pepercit, ſed ſic eum vulnerari voluit, quia peccata noſtra in ſe aſſumpſit: *Propter ſcelus populi mei percuſſi eum*, inquit ipſe apud Iſaiam.

4. *Infer digitum tuum huc, & mitte manum tuam in latus*, quicumque animæ tuæ dignitatem vis inueſtigare, & pretium pro eius ſalute & redemptione impenſum explorare, & dic quanta oportet me pro me facere, ſi Dei Filius tantum pretium voluit pro mea redemptione dare. Ecce conſciſſus eſt ſaccus, & manum tuam licet immittere, vbi latet theſaurus inæſtimabilis, & pretium ſemel impenſum, ſed continuò tibi applicandum, vt efficaciter fias particeps acquiſitę redemptionis. Dic quoque cum S. Auguſtino. *Poſtquam intellexit me pretioſo Chriſti ſanguine redemptum, noluit me amplius exhibere venalem.*

5. *Infer digitum tuum huc, & mitte manum tuam in latus*, quicumque diuinæ miſericordiæ ſacramentum inæſtimabile vis ſcrutari. Latet vtique in his vulneribus, vel potius patet illud per hæc aperta vulnera; & melius illud perſpicies, ſi non ſolùm digitum & manum immiſeris in latus apertum, ſed & cor totum illuc induxeris, vt quoad fieri poteſt non ſolùm digito attingas, ſed & corde concipias diuinæ miſericordiæ ineffabilem benignitatem. Sic poteris ibi inclamare cum S. Thoma; *Dominus meus, & Deus meus*, & cum Pſalmiſta, *Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.* Vtinam poſſis ibi dicere: Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum vinum.

6. *Infer digitum tuum huc, & mitte manum tuam in latus*, quicunque manum habes leproſam & contaminatam iniuſtitiâ, impudicitiâ, vindictâ. Si enim impura facta eſt manus tua, quia in ſinum tuum eam miſiſti, inſtar manus Moyſis Exod. 3. iam ſana & munda reddetur ſi eam in Chriſti Domini ſinum & vulnera immiſeris, vbi balneum reperitur ab omni labe & tabe, emundans quicquid leproſum, quicquid maculoſum eſt. Sic Medicum probabis in vulnere illo vbi omnis medicina reperitur, vbi omne vulnus curatur.

7. *Infer digitum tuum huc, & mitte manum tuam in latus*, quicumque vis operari iuſtitiam, & manum mittere ad fortia. Immitte illuc & animam, ſi in vano non accepiſti eam: immitte & cor, ſi vis eſſe *innocens manibus & mundo corde*, Si fuerit priùs cor ſuperbum, ibi fiet humile; ſi fuerit terrenum, ibi fiet cęleſte; ſi fuerit ſordidum, ibi fiet ſine labe; ſi fuerit impatiens, ibi fiet mite; ſi fuerit tepidum & languens, ibi participabit de igne & amore; ſi fuerit obſtinatum & durum, ibi fiet molle; ſi fuerit turbulentum, ibi quieſcet cum pace, ſi fuerit vacillans, ibi fiet firmum & fidele, ibi enim *loquitur Dominus pacem ſuper eos qui conuertuntur ad cor.* Pſal. 84.

8. *Infer manum huc*, ſi vis guſtare cum Sampſone de fauo mellis latente in vulneribus Leonis de tribu Iuda, & ſimul guſtare quàm ſuauis ſit Dominus, ac intelligere illud problema: *E forti dulcedo.* Iud. 14.

Hæc omnia manifeſta ſunt ex his quæ contigerunt Sancto Thomæ, dum intulit manum in locum & veſtigia clauorum, dum immiſit manum

in latus apertum : ſubitò enim in eo facta eſt mira mutatio mentis & cordis, lux & ſuauitas acceſſit, ignis exarſit : ita vt poſſimus hic dicere: *Digitus Dei eſt & mutatio dexteræ excelſi.* Et iterum illud quod de Saule ſubito olim inter Prophetas proferente pronunciatur 1. Reg. 10. hic locum habet de Thoma inter Apoſtolos Domini corpus tangente & veritatem ſublimi voce profitente. *Inſiliet in te ſpiritus Domini, & mutaberis in virum alterum.* Illud probant hæc pauca, ſed energica, ſed plena fide, & deuotione exęſtuantia verba : *Dominus meus & Deus meus.* Quę quidem in eius corde per fidem & pietatem ita firmiter & indelebiliter fuere exarata, vt numquam deleri potuerint, vel igne, vel tormentis, vel quâlibet violentiâ, vel ipſa morte. Sed gauiſus fuit ſe poſſe illa, vel fidem illis contentam proprio cruore ſignare, confirmare, exornare,. Qui priùs enim ex incredulitate & obſtinatione (non obſtante relatione & teſtimonio Coapoſtolorum dicentium: *Vidimus Dominum*) dicebat veritati & lumini rebellis : *Niſi videro fixuram clauorum, & miſero manum meam in latus eius, non credam* : ſubitò erumpit in vocem fidei & confeſſionis omnibus ſæculis glorioſam; *Dominus meus & Deus meus*, quam vſque ad extremum ſpiritum tenuit, pro qua & mortem lubentiſſimè obijt. Cùm enim zelo fidei huius accenſus Chriſtum Dèum & Dominum, eius diuinitatem & humanitatem, Medis, Perſis, Hircanis, Indis, alijsque nationibus barbaris & infidelibus prędicaſſet, tandem ab hoſtibus veritatis comprehenſus, telisque confoſſus, in illa confeſſione intrepidus perſtitit, & ſpiritum reddidit illi quem Dominum & Deum ſuum

Exod. 8
Pſ. 79.

agnouerat & prædicarat, pro quo vulnerato & mortuo vulnera & mortem lubentiſſimè ſubibat Nunc verò, ſed longè feliciori quàm olim contactu & viſu, in diuinitatis & humanitatis Ieſu Chriſti Magiſtri ſui fruitione & viſione, ęternùm cenſetur illud repetere & inſonare: *Dominus meus & Deus meus*. Illa enim vox quæ fuit vox fidei & confeſſionis in terris, nunc effecta eſt vox perpetuæ laudis & jubilationis in Cœlis.

Felix qui cum S. Thoma plagas Domini per contemplationem ſæpè intuetur, per imitationem tangit, per compaſſionem & participationem manum in illas immittit, per cordis amorem & confeſſionem in illis habitat, & nidum ſibi componit. Felix qui illas ſibi in partem vendicat & theſaurum, quo redemptionis & ſaluationis ſuæ pretium depromat. Denique felix qui totâ cordis intentione & amore in vita ſua poteſt dicere cum S. Thoma *Dominus meus & Deus meus*. Etenim teſtatur Apoſtolus, quod *nemo poteſt dicere Dominus Ieſus, niſi in Spiritu S.* Sic etiam, vt oportet, nemo poteſt dicere: *Dominus meus & Deus meus*, niſi in Spiritu ſancto. Quomodò enim ſincerè cum poſſis dicere Dominum tuum, niſi te in veritate poſſideat vt ſeruum obſequioſum, & non rebellem? Quomodò Deum tuum, niſi illum agnoſcas, & ipſe te agnoſcat à ſe creatum, à ſe beatitudine donandnm? Felicior qui in morte hoc ipſum poteſt in Spiritu ſancto pronuntiare; *Dominus meus & Deus meus*, in manus Domini & Dei ſpiritum ſuum reponendo. Feliciſſimus qui totâ id poterit cum S. Thoma æternitate reſonare, perenniter iubilando, & in ſæcula ſæ-

Cor. 12.

culorum laudes Domini & Dei ſui decantando; *Dominus meus & Deus meus.*

CONCLVSIO.

Concludamus, & ad Chriſtum vota dirigamus, eique dicamus: O Paſtor bone, Ieſu Chriſte, qui Thomam tamquam ouem in diſperſione errantem piè reducis, benignè excipis, cum amore complecteris, illique partem bonam in plagarum ac lateris tui felici attactu impertiris: quique exinde toto tempore vitæ ad extremum vſque ſpiritum in fidei confeſſione fortitudinem ei inuincibilem tribuis, & perſeuerantiam in amore. Agnoſcere nos quoque eâdem benignitate digneris vt oues gregis tui; & ſi quandoque contingat aberrare à fide, deficere à ſpe, decidere à charitate, ne graueris reuocare & reducere, illuminare & accendere, partemque cum Thoma pœnitente in vulneribus & plagis tuis donare. Fac vt ibi experiemur promptè, confiteamur perfectè, habitemus ſecurè, exultemus piè & cum charitatis ardore. Denique, hoc nobis gratia & clementia tua impertiatur, vt Apoſtoli tui veſtigia ſectantes, in vita & in morte in tempore & in æternitate, confiteamur cum iubilatione, quod tu Dominus es & Deus noſter, quem debent adorare, laudare, & benedicere omnes Angeli, omnes electi, immò omnes creaturæ

Plura hoc Feſtum S. Thomæ concernentia produximus ſuper Dominicæ in Albis Euangelio, vbi latiùs explicuimus illa verba: *Dominus meus & Deus meus*; item & illud: *Beati qui non viderunt & crediderunt.* Adjecimus & aliqua eius miracula. Illuc remitto Lectorem.

PRO FESTO SANCTI STEPHANI PROTO-MARTYRIS.

LECTIO QVARTA.

Domine præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis; Poſuiſti in capite eius coronam de lapide pretioſo; Vitam petijt à te, & tribuiſti ei, &c.

TRES SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima agit de benedictionibus Sancti Stephani in vita.
Secunda de benedictionibus eius in morte.
Tertia de benedictionibus poſt mortem.

PARS PRIMA.

CElebrauimus diem Domini, & ſupremi Ducis noſtri Ieſu Chriſti *Natalem*, quo natus eſt in hunc mundum ex vtero virgineo, & editus in hanc lucem ex ergaſtulo tenebricoſo; diem, inquam, illum ſolemnem, quo Deus infans pannis fuit inuolutus, in præſepio reclinatus, in fœno poſitus, faſcijs colligatus, lacte tenero potatus. Hodie recolimus diem feſtiuum

primi eius Militis & Martyris Stephani, hunc que diem etiam eius *Natalem* nominamus, quia vt verbis S. Petri Chryſologi vtar: *Meritò natus hodie creditur, quando non ad præſentem vitam materno eſt effuſus ex vtero, ſed conceptu fidei, matyrij partu, cæleſtem noſcitur generatus ad gloriam. Quando non eum materna cunabula vagientem ſed ſuperna triumphantem ſecreta ſuſceperunt. Quando non infirmum lactis paſtum Genitricis traxit ex pectore, ſed pro Rege ſuo deuotiſſimus miles virtutis ſanguinem fudit.* Eccleſia ergo nouella, (quæ etiam Mater eſt & Virgo, ſicut & Maria) hunc primum ſuum peperit per ſanguinem fœtum. Peperit autem cælo, non mundo: lactandum non lacte humano, ſed ſolido Angelorum paſcendum cibo: non pellibus filiorum Adæ veſtiendum, ſed incorruptionis veſtimentis adornandum: non ad tempus mortali hac & caduca aura vſurum, ſed æterna luce fruiturum. O felix Natiuitas! O Genitrix beata, licet cum dolore partum ediderit, vt ille tandem foret ſine dolore! Certè potuit dicere Eccleſia noua quod olim Iacob de Ruben primogenito filio ſuo, non conquerendo vt ille, ſed congratulando: *Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea & principium doloris mei prior in donis.* S. Stephanus rectè per Ruben indicari poteſt, quia *Ruben* idem ſignificat quod *Videns filium,* ipſe autem eſt qui Dei filium vidit ſtantem à dextris eius Ipſe quoque *Primogenitus* cenſetur, quia primus Martyr, ideoque & *Fortitudo* matris ſuæ fuit per conſtantiam inuincibilem, & *Principium doloris*, quia in prima perſecutione ei ſublatus. Sed & propterea *Prior in donis*, tam-

Chriſol. ſer. 133.

quam primogenitus adiens primus hæreditatem Patris, ab eoque primus benedictione adornatus. Quapropter illud pro eo rectè ſcribimus: *Preuenisti eum in benedectionibus dulcedinis, poſuiſti, in capite eius coronam de lapide pretioſo Vitam petyt à te, & tribuiſti ei longitudinem dierum in ſæculum & in ſæculum ſeculi.* Dicimus autem eum obtinuiſſe triplicem benedictionem:

Benedictionem in vita,
Benedictionem in morte,
Benedictionem poſt mortem.

Primò quidem multiplex elucet in vita eius benedictio, quâ ſuauiter à Domino præuentus fuit. Nam de eo teſtatur ſacra ſcriptura Acto. 7 quod fuerit *Vir plenus fide & Spiritu ſancto.* Et rurſus: *Stephanus autem plenus gratia & fortitudine faciebat prodigia & ſigna magna in populo.* Plenus ergò Spiritu ſancto, & eius donis, ac virtutibus, gratiiſque, tum gratum facientibus, tum gratis datis: plenus charitate & zelo: plenus robore & conſtantiâ, ad omnia ſuperanda quæ ſibi poterant eſſe contraria: plenus denique fide excellente & fiduciâ ad patranda miracula. Ita in omnibus his excellebat cæteros fideles poſt Apoſtolos, vt omnes in eum oculos conijcerent, & ei teſtimonium bonum perhiberent. Hæ ergò virtutes & gratiæ multiplices à benedictione Dei proueniebant, & eum quaſi variæ gemmæ radiantes coronabant, vt meritò *Stephanus* vocaretur, hoc eſt, *Coronatus* Corona enim gratiæ & iuſtitiæ effulgebat in vertice eius, tandem promeritura coronam cœleſtis gloriæ & æternæ vitæ.

Propter hanc eminentem gratiam & ſapientiam electus fuit à Domino, electus & à populo primus ad ſacrum Diaconatus miniſterium & ordinem: illique impoſuerunt manus Apoſtoli, vt magis ac magis adaugeretur in eo gratia Spiritus ſancti, & vt quaſi victima ſacratiſſima Deo offerretur, & conſecraretur ad obſequium & cultum, ſicut olim imponi ſolebant manus victimæ, Leuit.1. Electus ergò fuit ſanctus Stephanus primus inter illos ſeptem Diaconos, quos ex inſpiratione diuina elegerunt Apoſtoli cum plebe in Spiritu ſancto congregata, de quibus Acto. 6. *Conſiderate fratres ex vobis viros boni teſtimonij ſeptem, plenos Spiritu ſancto & ſapientia.* Et hi quidem conſtituti ſunt adinſtar ſeptem Angelorum Deo aſſiſtentium. Sicut enim illi aſſiſtunt Deo quaſi primarij miniſtri: ita hi ſeptem Diaconi aſſiſtebant & miniſtrabant S. Iacobo, cæteriſque Apoſtolis Dei vicem gerentibus. Vndè ſanctus Ignatius ſic alloquitur Heronem Diaconum, qui ipſi in Epiſcopatu Antiocheno ſucceſſit, epiſtola ad ipſum: *Nihil ſine Epiſcopus facito; Sacerdotes enim ſunt, tu verò Sacerdotum miniſter. Baptizant, ſacrificant, manus imponunt, eligunt; tu verò illis miniſtras, vt Stephanus Iacobo.* Item epiſt. ad Trallianos ſic ait: *Quid aliud ſunt Diaconi, quàm imitatores Angelicarum virtutum, qui purum & inculpatum miniſterium Sacerdotibus exhibent, vti Stephanus B. Iacobo, Timotheus & Linus Paulo, Anacletus & Clemens Petro?* Vndè certum eſt, quod non ſolùm menſarum miniſtri fuerint Diaconi, hoc eſt cibi & potus, ac elemoſynarum, ſed maximè miniſtri Eccleſiæ, & ſacræ menſæ Euchariſticæ, ſacri-

que calicis: ad hæc enim miniſteria ritè obeunda impoſitionem manuum accipiebant, & per illam Spiritum ſanctum. Inſuper eorum officium fuit viſitare carceres, animare Martyres, illos alere, illis prouidere de omni ope ſpirituali & corporali ex ſubſtantia Eccleſiaſtica. Quapropter initio in perſecutione pondus Eccleſiæ ex parte ſuſtinuerunt, pleni robore, exemplar ſeſe conſtantiæ & martyrij offerentes. Patet in Sancto Laurentio tempore Sancti Sixti Pontificis. In S. Vincentio tempore Valerij Epiſcopi Cæſar-auguſtani. In Sanctis Cyriaco, & Smaragdo, ac Largo, tempore Sancti Marcelli ſub Diocletiano, qui omnes fuere Diaconi pleni Spiritu ſancto, & gratiâ, ac fortitudine, ſapientiaque. Hos verò omnes præceſſit, & illis exemplum ſeſe præbuit S. Stephanus, quaſi Dux vel Anteſignanus, benedictionibus dulcedinis à Domino præuentus præ cæteris.

Hæc quoque benedictionis multiplicis præeminentia eluxit in eo quod tamquam Angelus viſus fuerit, non ſolùm à Fidelibus, ſed etiam ab aduerſarijs ſuis. Cùm enim rapuiſſent eum, & ſtatuiſſent in concilio blaſphemiæ accuſatum, dicitur: *Et intuentes eum omnes qui erant in concilio, viderunt faciem eius tamquam faciem Angeli.* Hoc eſt: Viderunt quid eximium, auguſtum & cæleſte in vultu eius, quaſi ſpeciem & maieſtatem Angelicam contuentes. Sic Eſther cap. 15. dicebat Aſſuero Regi: *Vidi te Domine quaſi Angelum Dei, & conturbatum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ; Valdè enim mirabilis es Domine, & facies tua plena eſt gratiarum.* Veriſimile porrò eſt Deum contuliſſe Stephano nouum ſplendorem, quaſi radios quoſdam corpo-

ris glorioſi, vt in Moyſe factum eſt. Quocirca S. Auguſtinus ſer. 99. de diuerſis dicit faciem Stephani radiaſſe inſtar Solis. Et Tertullianus lib. de reſurrect. cap. 53. dicit S. Stephanum inſtar Chriſti in transfiguratione Angelicum faſtigium induiſſe. Putat quoque Sanctus Chryſoſtomus S. Stephanum faciem Angelicam induiſſe ex conſpectu gloriæ Dei & Chriſti, ſicut Moyſes ex conſpectu & conſortio Dei contraxit radios in facie, & ſicut Elias iterum cum Moyſe gloriæ cuiuſdam & maieſtatis conſortium ab eodem Chriſto habuerunt in monte Luc. 9. Cui conformiter loquitur S. Auguſtinus ſer. 6. de S. Stephano, dicens: *Stephanus reuelatâ facie ſpeculabatur in cælum gloriam Filij Dei, ideò videbant Iudæi vultum eius tamquam vultum Angeli Dei.* Sic ergo videtur iam ab initio Stephanus viſionem illam habuiſſe, de qua poſtea dixit: *Ecce video cælos apertos, & Ieſum ſtãtem à dextris virtutis Dei,* quamuis de illa viſione mentionem non faciat, niſi in fine & morte, ad confuſionem Iudæorum maiorem.

Chriſoſt in Acta.

Sed cur Deus talem ei ſpendorem contulerit in vultu, non vna ratio afferri poteſt. In primis voluit internum eius fulgorem & mentis pulchritudinem exteriore illo vultus fulgore indicare. De quo S. Hilarius Arelatenſis ſic loquitur: *In faciei pulchritudinem candor ſplendorque animi exundabat, ac abſcondita pectoris ornamenta ſpeculum frontis irradiabant, atque cùm haberet in ſe Spiritum S. os præ ſe geſtabat Angelicum.* Secundò voluit Dominus ſpecialiter per hoc ſignificare eius caſtitatem & ſapientiam inſtar Angeli: candor enim virginalis animi & lucidiſſimæ ſapientiæ mentis redundabat in fa-

Hom. de S. Steph.

ciem & decus corporis. Vndè S. Auguſtinus: *Stephano Martyri & pulchritudo erat corporis, & flos ætatis, & eloquentia ſermocinantis, & ſapientia ſanctiſſimæ mentis, & teſtimonium ſinceriſſimæ caſtitatis, & operatio diuinitatis.* Sic & S. Cæcilia, quia caſtiſſima erat, & cum Angelo cuſtode ſuo conuerſans cum puritate & gratia admirabili, viſa eſt in ſpecie quadam Angelica, per quam & Valerianum Sponſum & Tiburtium eius fratrem, & quadringentos alios ad Chriſtum conuertit. Vndè officium Eccleſiæ ſic canit: *O Beata Cæcilia, quæ duos fratres conuertiſti, & Vrbanum Epiſcopum in vultu Angelico demonſtraſti.* Tertiò dicamus cum S. Hilario Arelatenſi: Ideo facies Stephani aſſumpſit ſpeciem corporis glorioſi, tum quia reſurrectionis annunciabat Sacramentum, tum etiam, *vt eſſet aduerſarijs ad pœnam peccati, & tormentum inuidiæ, & exprobationem impietatis, & teſtimonium criminis.*

Aug. ſer. 6. de ſanctis & ſer. 5.

PARS SECVNDA.

SEcundò, benedictio Dei eluxit cum dulcedine erga S. Stephanum in ipſa mortis amaritudine. Etenim ſi patientiam & charitatem quam exhibuit in extremo ſpiritu intueamur, agnoſcemus miram erga eum Dei benedictionem, animam eius dulcedine replentem. Amara equidem & dura exteriùs apparebat mors, dum aures claudunt, & duri ad lapides duros currunt, & tamquam blaſphemum extra ciuitatem ejjciunt (vt præſcribebatur Num. 24.) Sed lubens ipſe pro iuſtitia & fide exit extra caſtra, improperium Chriſti portans, & *aſpiciens in auctorem fidei & conſummatorem Ieſum qui*

propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem. Vndè initiauit Stephanus illam Christi beatitudinem. *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Quapropter de eo ſic loquitur Sanctus Gregoriius Nyſſenus in tractatu de Beatitudinibus. *Magnus ille Stephanus gaudet lapidibus vndique petitus, ac veluti ſuauem quemdam rorem crebros lapidum ictus in modum floccorum niuis incidentium cupidè excipit, ac benedictionibus nefarios homicidas perſequitur.* Idem Oratione de Sancto Stephano ſic dicit: *Magnitudine animi excellebat, iræ lenitatem, mortis terrori, vitæ contemptum, odio dilectionem, maleuolentiæ beneuolentiam opponens.*

Si non fuiſſet præuentus à Domino in benedictionibus dulcedinis, non tanta cum charitatis ſuauitate pro perſequentibus ſe eum genuflexione, lacrymis, & clamore oraret *Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum*, in quibus verbis ſuauiter & feliciter obdormiuit in Domino. Quapropter mors & paſſio eius non abſimilis fuit morti & paſſioni Christi Domini. 1. Sicut Christus à falſis teſtibus fuit accuſatus: ita & Stephanus vt patet ex Actis. 2. Sicut importuno clamore & tumultu extorſerunt Iudæi à Pilato Christi condemnationem: ſic & Iudæi clamore & impetu proceſſerunt ad eius eiectionem è ciuitate, & lapidationem. 3. Sicut Christus extra portam Ieruſalem in montem Caluariæ eductus eſt: ita & Stephanus extra portam eductus in valle Ioſaphat inter montem Oliueti & Ieruſalem interiacentem iuxta torrentem Cedron lapidatus eſt. Ibi etiam nunc locus eius cruore ſacratus tum vene-

ratione colitur, & porta illa Ieruſalem à Chriſtianis loca ſacra viſitantibus, *Porta S. Stephani*, vocari ſolet. Dicuntque peregrini effigiem capitis & ſcapularum S. Stephani impreſſa lapidi, dum expirans retrorſum caderet, etiam modò oſtendi. Ibidem etiam oſtenditur lapis, in quo B. Virgo cum S. Ioanne pro Stephano lapidationis tempore preces fundebant: quæ preces abſque dubio benedictionis dulcedinem ei valuerunt impetrare: ſicut & ipſe cum B. Virgine Paulo conuerſionem. 4. Sicut Chriſtus cùm malediceretur non maledicebat, cùm pateretur non comminabatur; ſic B. Stephanus non reddidit maledictum pro maledicto, ſed benedictionem & precationem piam pro impia imprecatione. Vndè illud rectè ei conuenit: *Pro eo vt me diligerent, detrahebant mihi, ego autem orabam.* Quapropter S. Fulgentius oſtendens quibus armis pugnarit & vicerit S. Stephanus, dicit non fuiſſe niſi arma charitatis. *Per charitatem Dei ſæuientibus non ceſſit, per charitatem proximi pro lapidantibus interceſſit. Charitatis virtute vicit Saulum crudeliter ſæuientem, & quem habuit in terra perſecutorem, in cœlo meruit habere conſortem.* Nempè non potuit Stephanus illis iraſci, per quos ſibi videbat aulam regni cœleſtis aperiri. Plus dolebat illorum peccata, quàm ſua vulnera; plus eorum impietatem, quàm illorum mortem; quia illorum impietas timebat mortem æternam, ſuæ autem mortis pediſſequam mox fore nouerat vitam æternam. 5. Sicut Chriſtus cum lacrymis in cruce orauit, & clamans mortuus eſt, Patri ſpiritum commendans: ita & de Stephano dicitur in

Cornel in Ac. c. 7.

Actis, poſtquam dixiſſet, *Domine Ieſu ſuſcipe ſpiritum meum, poſitis genibus clamauit voce magnâ, Domine ne ſtatuas eis hoc peccatum.* Hocque dicens expirauit. Putat quoque S. Auguſtinus quod clamori miſcuerit lacrymas, ideò efficacem fuiſſe eius orationem. Nam communis eſt ſententia, tum S. Auguſtini, tum aliorum SS. Patrum vi eius orationis conuerſum fuiſſe Paulum. Sic enim ſer. 1. de Sanctis apertè Auguſtinus ait: *Si Stephanus non oraſſet, Eccleſia Paulum non haberet: ſed ideò erectus eſt Paulus, quia in terra inclinatus exauditus eſt* S. *Stephanus.* Quapropter in vita Sanct. Mariæ Ogniacenſis lib. 2. c. 11. ſcribit Cardinalis à Vitriaco, eam in extaſi cognouiſſe Sanctum Stephanum S. Pauli decollati animam excepiſſe, & Deo obtuliſſe. Sic enim ea de re ibi loquitur Cardinalis: *Cùm de B. Stephano Protomartyre caneret, quem Paradiſi Roſarium appellebat, dicebat illi ſub mortem oranti Dominum pro munere dediſſi S. Paulum: & S. Paulo peracto martyrio è corpore excedente, S. Stephanum adfuiſſe, eiuſque ſpiritum obtuliſſe Domino, atque dixiſſe:* Domine *hoc ingenti & ſingulari munere tu me donaſti; ego verò multiplici fructu auctum illud tibi reddo.*

Vlteriùs manifeſtè patet benedictio dulcedinis erga Stephanum in morte, non ſolùm ob patientiam & charitatem quam exhibet erga inimicos, ſed etiam ob apparitionem ſpecialem Domini Ieſu, à quo conſolationis admirandæ auxilium ſenſit in mortis acerbitate & agone. De qua re ſic loquuntur Acta Apoſtolica: *Intendens in cælum vidit gloriam Dei, & Ieſum ſtantem à dextris Dei, & ait: Ecce video cælos apertos, & Filium hominis ſtantem à dextris Dei.*

Ille Martyri oſtendebatur in cælo, qui à perfidis negabatur in múdo: illi cæleſtis veritas teſtimonium dabat, cui fidem terrena impietas derogabat: Et pro illo quem videbat, feſtinabat mori, vt viueret cum illo. Ieſus ergo ſtabat eum inuitans, & ipſe ad eum anhelabat zelans. Ieſus ſtabat & ſe ei oſtendebat tamquam Ducem, vt adiuuaret in agone militem. Ieſus ſtabat, vt animam eius tamquam victoris exciperet, & victimam gratiſſimam Patri offerret coronâ gloriæ æternùm coronandam. Stabat autem inter ſaxa & hoſtes immobilis & interritus Stephanus, quia videbat Ieſum ſtantem quaſi immobilem à dextris Dei. Illi ergo ſe totum animo & intuitu affigebat, fide immobilis & charitate; iamque cœlos apertos videbat, vt mox introiret. O benedictionem dulcedinis ineffabilis quam ſenſit. dum inter ſaxorum crepitantium turbinem diuina ei claritas & conſolatio affulſit! Felix quiſquis Ieſum conſiderat à dextris Dei, tamquam Ducem ſuum, tamquam Patronum & Aduocatum interpellantem pro nobis. Felix qui nititur ad eum mente, oculis, & corde, quamdiu cœlum eſt apertum, quamdiu ſalutis tempus eſt & felicitatis acquirendæ, quamdiu dignatur ſe Mediatorem & Aduocatum noſtrum exhibere. Veniet enim tempus in quo cœlum quaſi clauſum cenſebitur, & non licebit videre Ieſum, niſi vt Iudicem & Vindicem ſeuerum, infernum aperientem vt impios in eum illicò deuoluat in ęternum cruciandos.

Hoc eſt quod inculcabat quondam celebris Concionator Ord. S. Dominici in die S. Stephani in ciuitate Bononienſi Reginaldus nomine Hunc fugiebat quidam Monetus nomine ce-

lebris Bononiæ Doctor, eiusque congreſſum & ſermonem vitabat, ſibi ab illo metuens, quia potens erat in verbo Dei & ſermone. Attamen in Stephani Martyris natali comitum importunitate pertractus, eius adiuit concionem. Mox verò eius verbis captus eſt, dum hanc vocem exponeret: *Video cœlos apertos.* Ita enim diſſerebat. *Nunc quidem cœli portæ ad beatitudinem patent, ita vt quiuis poſſit ingredi: qui autem negligentes ſunt, & Deo cor ſuum claudunt, videant quia viciſſim eis cœli clauduntur, vt deindo intrare non valeant.* Hæc cum ſpiritus efficaciâ pronunciaret, mox Doctori Moneto cor immutatum fuit, cum planè antea à Religione alienus foret. Conceptâ ergo Religionis voluntate, adijt Reginaldum, animum expoſuit, voti etiam vinculo voluntatem ſuam firmauit; & in eo ordine maximum doctrinæ & pietatis fructum exindè protulit. Tantum valuere S. Martyris Stephani verba, eius die feſtiuo declarata, vt hanc ſubitam conuerſionem efficerent, quod etiam eius meritis adſcribendum eſt.

Hier. Platus l.3.c.38.

PARS SECVNDA

TErtiò, benedictio dulcedinis erga S. Stephanum eluxit poſt mortem, quâ quem ſpectauerat certantem, adiuuit morientem, excepit aſcendentem, coronauit vincentem. Nam ſaxa in gemmas conuertens, poſuit in capite eius coronam de lapide pretioſo, diadema gloriæ, coronam vitæ, prout Apoc.3. dicitur: *Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi Coronam vitæ*

Quoniam ergò Stephanus idem eſt quod Coronatus, rectè hîc canimus:

Quàm benè cum Stephano quadrat Victore Corona!
Quàm ſua victori iure Corona datur!

Triplici autem coronâ fuit à Domino coronatus; vltra eſſentialem gloriæ coronam; ſcilicet coronâ Martyrij. Doctrinæ, Virginitatis, quæ ſolet Aureola triplex nominari, & decreta eſt à Deo his qui ſpecialiter decertant contra Dæmonem, Mundum, Carnem, per tormenta, per ſapientiam, per caſtitatem. Donata ergo eſt Stephano Corona & Aureola Martyrij, quia bonum certamen certauit, curſum conſummauit, fidem ſeruauit, ſuo eam obſignans cruore. Et quidem id fecit primus omnium fidelium poſt Chriſti mortem, imitans Chriſtum Ducem; ita vt hæc fuerit eius prærogatiua, quod etiam ipſis Apoſtolis hac in re præiuerit, & viam eis ad triumphum ſtrauerit. Quapropter & hic illud Apoſtoli Pauli verum eſt: *Elegit eum Dominus conformem fieri imaginis Filij ſui, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus* Sicut Chriſtus primogenitus eſt omnium filiorum Dei, cui conuenit omnes conformes eſſe: ita poſt Chriſtum Stephanus promogenitus eſt Martyrum, quem ſecuti ſunt innumera Martyrum orbe toto millia, tamquam Vexilliferum. Nam fortiter certando Cælum repleuit lætitiâ, Eccleſiam gloriâ, Orbem famâ; fideleſque omnes cum Apoſtolos afficiens gaudio, animauit exemplo. Eapropter de eo dicit Sanctus. Auguſtinus ſer. 5. de Sanctis. *Cum Stephanus Diaconus ab Apoſtolis ordinatus ſit, apoſtolos ipſos beatâ ac triumphali morte præceſſit; acſic qui inferior erat ordine, primus factus eſt paßione: &*

qui erat diſcipulus gradu, Magiſter cœpit eſſe martyrio complens illud: Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Mortem enim quam Saluator dignatus eſt pro omnibus pati, hanc ille primus reddidit Saluatori. Hæc eſt benedictio quâ præuenit eum Dominus, vt & cæteros ipſe præueniret

Deinde aucta eſt benedictio dulcedinis, dum coronatus eſt coronâ & aureolâ doctrinæ & ſapientiæ. His qui certant contra aduerſarios fidei, & ad iuſtitiam conantur alios erudire, illa decernitur. Notum autem eſt ex Actis Apoſtolicis, quantâ fortitudine, quo zelo & ſapientiâ certarit contra hoſtes veritatis, ita vt nemo poſſet reſiſtere ſapientiæ & Spiritui qui loquebatur. Ob illum ergo zelum & interritam diuinæ doctrinæ annunciationem & prædicationem, ſpecialem remunerationem & benedictionem accepit poſt mortem, Doctorum ſcilicet Aureolam & gloriam ſingularem. Quare etiam modò meritis ſuis & interceſſione fidem in diuerſis orbis partibus tueri noſcitur & propagare.

Audi quod legimus in vita ſancti Stephani primi Hungariæ Regis. Geiſa Dux Hungarorum, cùm iam factus Chriſtianus omnes ſuæ ditionis ad Chriſtum perducere cogitaret zeloſiſſimè, & de edomandis rebellibus, & ſacrilegis ritibus edomandis conſilia ſecum agitaret, in quiete iuuenem eximiâ ſpecie fulgentem conſpicatus eſt, qui blandâ voce dixit: *Faceſſat iſta cogitatio & ſuperuacanea ſollicitudo; nam propter manus humano ſanguine pollutas, tu quod meditaris, efficere non poteris. Naſcetur autem tibi filius, qui Regis titulo decorandus efficiet quod animo concepiſti* Ex-

perfectus Princeps, humi proſtratus, Principatum ſuum cum naſcituro filio Deo commendat lachrymabundus. Quin & vxori eius S. Stephanus habitu Leuitico ornatus apparuit his vtens verbis: *Confide mulier in Domino, & eſto certa te filium parituram, cui primo huius gentis & regnum & corona debetur; tu verò illi nomen meum impones. Ego namque Stephanus, qui primus pro Chriſti nomine ſanguinem meum profudi, eum meo tutabor patrocinio, & precibus in fide promouebo.* *Baron to. 10. a. 989. Surius 20. Auguſt.*

Denique, aucta eſt benedictio dulcedinis per coronam & Aureolam virginitatis, quam promeruit S. Stephanus integerrimâ vitâ & caſtitate; propter quam, vt diximus, eius facies eluxit quaſi Angelica in medio concilij. Quapropter modò ſequens Agnum quòcumque ierit, cum Choris Virginum in cæleſti monte Sion cantat nouum canticum Agni, quaſi Chorigus & Primicerius: quia in hac vita ſecutus eſt Agnum quòcumque, per viam ſcilicet humilitatis, per viam manſuetudinis, per viam patientiæ & charitatis, per viam puritatis & caſtitatis. Et quia ita perfectè ſectatus eſt veſtigia eius in hoc ſæculo, nunc veſtigia eius ſequitur cantans, conſors ſpecialis gloriæ in cœlo. *Apoc. 14.*

Poſtremò, dicamus ſpecialem benedictionem, quâ adornatus fuit Stephanus cum dulcedine poſt mortem, elucere in eius Reliquijs. Has Deus tot condecorauit miraculis, vt de eo dicat S. Auguſtinus: *Latuit multo tempore corpus eius proceſſit quando voluit, illuminauit terras, tanta miracula fecit: Mortuus viuos facit mortuos, quia nec mortuus.* Idem Auguſtinus teſtatur per eius Reliquias ſex mortuos ad vitam reuocatos. Nota eſt Hiſtoria inuentionis corporis ipſius *Aug. ſer. 31 de diuerſis. 22. de ciuit. Dei. 3. Aug.*

cum multis miraculis, de qua Breuiar. Rom. & alij. Inuentæ enim ſunt eius reliquiæ per reuelationem Gamaliëlis apparentis Luciano Præſbitero. Audi ipſum Lucianum Cùm aperuiſſemus D. Stephani thecam, ſtatim terræ motus factus eſt, & tanta fragrantia odoris indè egreſſa eſt, quantam nullus hominum ſe meminit, vel audiſſe, vel ſenſiſſe, ita vt putaremus nos in amœnitate Paradiſi eſſe poſitos. Multitudo enim populi aderat, inter quos erant plurimi varijs languoribus infirmi. Et ipſa horâ mox de odore ſuauitatis eius ſeptuaginta tres curati ſunt. Exoſculati autem ſacras Reliquias, iterum clauſimus, & cum Pſalmis ac Hymnis portauimus in ſanctam Eccleſiam Sion, vbi & Archidiaconus fuerat ordinatus S. Stephanus. Tunc iugis ſiccitas erat, ſed eâdem horâ pluuia magna deſcendit & abundanter inebriata eſt terra. Hæc ex Luciano, qui fusè ſcripſit Hiſtoriam.

Poſterioribus ſæculis reliquiæ S. Stephani Romam allatæ ſunt, & in monumento S. Laurentij collocatæ. De quo ſic martyrol 7. Maij, *Tranſlatio corporis S. Stephani Proto-martyris, quod Pelagio Pontifice à Conſtantinopoli ad vrbem allatum, atque in ſepulcro S. Laurenti Martyris poſitum, ibidem magnâ piorum religione colitur.* Neque verò id factum fuit ſine miraculo: Eſt enim fidelium Romæ traditio, quam etiam multi litteris conſignarunt, S. Laurentij corpus ſeſe commouiſſe, & aduentanti corpori S. Stephani locum ceſſiſſe, vt cum honore eum in loculum ſuum reciperet. Vndè quidam de hac re ſic ſcribit. *Corpus S. Stephani tranſlatum in baſilicam S. Laurentij adeò vrbanè à Laurentio ibi iacente exceptum eſt, vt glorioſo Stephano tamquam*

Ille fon. ſus Gi. ren.

primo Martyri primas dederit ; loculum ſuum in ſiniſtram transferens, dextram Stephano concedens. Ob quam cauſam Laurentius ab Italis nuncupatur, Hiſpanus ciuilis, *El cortes Eſpannol.* Nec id incredibile iudicamus, cùm idem alijs contigiſſe quandoque legamus. Idem enim fecere duo Magi ſeu Reges, Melchior & Baltaſar, nam cùm ad ſepulcrum eorum allatus fuiſſet Gaſpar, ipſi tamquam viui ſeceſſerunt in partes, & locum in medio Gaſpari dederunt, vt ex Breuiario Colonienſi dixi tractans de Feſto Regum. Idem videre eſt apud Leontium in vita S. Ioannis Eleemoſynarij, cui duorum Epiſcoporum corpora viſa ſunt honorem tribuere, dum medium inte ſe locum ei deferunt. *ſer. de S. Stephano.*

Neque huc prætereundum eſt, vt benedictio S. Stephani poſt mortem illuſtretur magis ac magis, quod perenni & continuo miraculo ſanguis eius concretus in vitrea ampulla ex Africa Neapolim à S. Gaudioſo Epiſcopo delatus, & in Eccleſia S. Gaudioſi repoſitus Neapoli, quoties inter Miſſarum ſolemnia in altari exponitur, qui durus antea & concretus inſtar lapidis erat, mox liqueſcit, fluitque, quaſi recens effunderetur, ſed & peracta Miſſa iterum indureſcit. Cuius rei quæ poteſt eſſe alia cauſa, quàm quod ipſe dum ſacra myſteria illius quem tantopere amauit, peraguntur, & memoria renouatur actionis illius qua vitam pro Chriſto poſuit, quodammodò reuiuiſcit. & ad illius præſentiam commouetur, quaſi paratus iterum pro illo ſanguinem fundere ? Hæc ſunt indubitata, & Neapolitanis certiſſimè cognita ac vulgatiſſima.

Ex his ergo perſpicuum eſt, quàm multiplici benedictione condecoratus fuerit S. Stephanus, ſiue in vita, ſiue in morte; ſiue poſt mortem; ita vt propterea cum populi Orbe toto benedictum pronuntient, & eius laudes cum benedictione meritò decantent. Perſpicuum quoque eſt, quàm aptè ei conueniat illud Pſalmi: *Domine præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis; poſuiſti in capite eius coronam de lapide pretioſo.* Quod in vita factum fuiſſe rectè dicitur, dum Corona gratiarum, omnigenæ virtutis pretioſis annulis intertexta, adornauit illum. Item patet quàm aptè ei conueniat illud, quod mox ſubſequitur: *Vitam petiit à te, & tribuiſti ei.* Quod in morte factum fuiſſe rectè dixeris, dum ad nouam vitam adſpirans inclamabat, *Domine Ieſu ſuſcipe ſpiritum meum.* Item, dum non ſolùm ſibi ſed & aduerſarijs veram vitam à Domino expoſcebat, pro illorum conuerſione precatus genibus flexis, quaſi enitens & nouæ vitæ eos parturiens. Denique patet in eum quadrare & illud ibidem additum: *Gloriam & magnum decorem impones ſuper eum, magna eſt gloria eius in ſalutari: quoniam dabis eum benedictionem in ſæculum ſæculi, lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.* Quod partim in morte factum eſt, dum vidit gloriam Dei, & Ieſum ſtantem à dextris virtutis Dei, ſicque ei diuina claritas fulſit inter æthereos aulæ cœleſtis ſinus; partim verò & maximè completum fuit à morte, per lætitiam æternam quâ gloriatur in ſplendore vultus diuini, facie ad faciem videns, de ſpe ad ſpeciem tranſiens, abſterſis ab oculis lacrymis, à vultu ſudore, à corpore cruore, per benigni-

ſimam manum Redemptoris, iam in ſe adimpletum illud cernens: *Abſterget Deus omnem lacrymam ab oculis Sanctorum, & non erit amplius, neque luctus, neque clamor, neque dolor, quæ prima abierunt, & dixit qui ſedebat in throno: Ecce noua facio omnia.*

CONCLVSIO.

TV ergò, Domine Ieſu Chriſte, qui Stephanum præueniſti in benedictionibus dulcedinis, tuam etiam erga nos ſeruos tuos dulcedinem oſtende, tuam benedictionem impertire; vt valeamus eius fidem & in fide fortitudinem imitari, eius caſtitatem & puritatem Angelicam vel à longe ſanctis veſtigijs ſectari, eius charitatem & patientiam in nobis exprimere, eius conſtantiam pro te moriendo imitari, tandemque eius meritis & coronæ te videndo participare. Tu natus es in terris, vt Stephanus naſceretur in cælis, & nos cum illo: tu natus es ad lacrymas, vt nos naſceremur ad lætitiam: tu natus es ad mortem, vt nos naſceremur ad vitam. Per ſacram ergo natiuitatem tuam, per infantiles lacrymas, per præſepium & lectulum amoris, per merita quoque & lapides Stephani ſerui tui, gratiam nobis impertire veræ fidei, veræ lætitiæ, veræ & æternæ vitæ, in qua perenniter valeamus te videre, amare, laudare, & benedicere.

PRO FESTO SANCTI IOANNIS EVANGELISTÆ.

LECTIO QVINTA.

Hic eſt Diſcipulus ille quem diligebat Ieſus. Ex Ioan. 19.

QVATVOR SVNT PRIMARIÆ PARTES.

Prima agit de eius caſtitate & puritate.
Secunda de eius ſapientia cœleſti.
Tertia de eius charitate ardente.
Quarta de eius martyrio & patientia.

PARS PRIMA.

TEſtantur nobis ſacræ litteræ, quod Ioſeph plus cæteris Fratribus à Patre amaretur, tum ob morum & *Gen. 37.* vitæ innocentiam ac caſtitatem, tum ob radiolos ſapientiæ emicantes in tenera eius ætate, tum quod *in ſenectute ſua genuiſſet eum.* Nempè nomen & memoria Patris in eo diutiùs conſeruari poterat, quandoquidem cæteris iunior diutiùs victurus cenſebatur; eratque fructus vltimæ ætatis parentum, qui

carior eſſe ſolet, quia poſt illum alius non ſperatur. Hæbraica lectio hic habet : *Eo quod eſſet filius ſenectutis*, id eſt, interprete Theodoreto, & nonnullis alijs, eo quod eſſet ſenili modeſtiâ, prudentiâ, & moribus præditus. Vndè & Chaldæus vertit: *Quia filius ſapiens erat ei.* Propter has igitur rationes, dilecto Filio ſuo Pater fecit *Tunicam polymitam*, ſpecialis amoris indicem; hoc eſt, tunicam licijs diuerſi coloris variegatam, quæ etiam variæ virtutis in filio promicantis ſymbolum exiſtebat.

Dicamus ſimiliter, Chriſtum Dominum nouos ſibi filios duodecim generantem (hoc eſt duodecim Apoſtolos, ſicut Iacob duodecim Patriarchas, de quibus in Pſ. 44. *Pro Patribus tuis nati ſunt tibi filij* (inter illos tenerrime dilexiſſe Ioannem, ætate alijs inferiorem, puritate & ſapientiâ amabilem; eumque *Tunicâ polymitâ*. ſiue varij coloris, adornaſſe in ſignum ſingularis dilectionis. Quapropter hoc eſt eius ſpeciale elogium in Euangelio expreſſum: *Hic eſt diſcipulus quem diligebat Ieſus.* Varij itaque colores, quibus eius Tunica eſt intertexta, variæ ſunt virtutes & dona qubus eius effulſit anima. Hic porrò quatuor colores in eo coruſcantes ſpecialiter deſcribemus.

1. Color candidus effulget in eius caſtitate
2. Color violaceus cœleſtis Sapientiæ.
3. Color aureus & flammeus in eius charitate.
4. Color purpure⁹ & roſeus martyrij & patiẽtię

Primò igitur candor caſtitatis & virginitatis in ipſo effulſit, quia à pueritia innocentiſſimè & caſtiſſimè vixit, illibatum ætatis florem conſeruans, ad Apoſtolatum vocatus, illum Deo offerens & conſecrans, virgoque per

omnem vitam permanens, immitator Angelicæ puritatis, ab Angelis honoratus. Vndè Apoc. 19. cùm vidiſſet Angelum præfulgidum, velletque eum adorare, audiuit ab eo: *Vide ne feceris, conſeruus tuus ſum.* Fuit ergò eius anima caſtiſſima velut tabella politiſſima, in qua Spiritus ſancti penicillus facilè poſſet altiſſima quæque cœleſtia exprimere Sacramenta; vndè & præcelluit in hoc alijs Apoſtolis. Propterea de eo rectè etiam cantatur illud: *Ecce puer meus electus quem elegi, poſui ſuper eum ſpiritum meum.* Specialiter enim electus & dilectus fuit à Chriſto propter caſtitatem & puritatem, propter quam & *Puer* à puritate dicitur, licet eſſet ſicut Ioſeph. *Filius ſenectutis*, hoc eſt, ſenili prudentiâ & modeſtiâ, ſenilibusque moribus præditus. Propter caſtitatem etiam in cœna in ſinu Domini permiſſus eſt ex ſingnlari amore recumbere; ſicque voluit decus Virginitatis Chriſtus commendare, ſummum amoris indicium, ac fomentum ei tenerrimè exhibendo. Voluit quoque nobis notum eſſe, illos ſummoperè Deo appropinquare, & in illo quieſcere qui ſunt mundo corde. Vndè & Sapiens Prou. 2. dicit: *Qui diligit munditiem cordis, propter gratiam labiorum ſuorum, habebit amicum Regem.* An non ideò Ioannes habet Chriſtũ Regem adeò ſibi amicum, adeò ſibi familiarem? O Apoſtole Chriſti beatiſſime, quomodò te diligit, qui tanto ſublimat honore! O vtinam mereremur illius dulciſſimos pedes oſculando lacrymis rigare, in cuius pectore tu meruiſti dormire! O quàm bene quieſcebas, dum ſuper illud pectus caſtiſſimum caſtiſſimus diſcipulorum cum dilectione

tenerrima & caſtiſſima recumbebas!

Vlteriùs; propter eximium caſtitatis donum non ſolùm à Chriſto dilectus fuit in vita, ſed etiam illi in morte Matrem Virginem tanquam Virgini commendauit, depoſitum omnium depoſitorum pretioſiſſimum & chariſſimum, pignusque amoris ſacratiſſimum. Sic officium Gabriëlis Archangeli quadam ratione ſortitus eſt Ioannes, Angelus non naturâ, ſed puritate; quia & Præco Chriſti & Virginis cuſtos extitit à morte Chriſti. Idem Chriſtum poſt reſurrectionem apparentem diſcipulis piſcantibus primus agnouit, dicens, *Dominus eſt*. Quod quidem S. Hieronymus virginitatis merito adſcribit, dum l.1.contra Iouinianum ſcribit: *Solus virgo virginem agnoſcit*. Et alibi iterum *Prior virginitas virginale corpus agnouit, & aliȷs indicauit*. Denique caſtiſſimus hic diſcipulus & Virgo, ſpecialiter meruit agnoſcere & videre virgines proximas Agno, ipſum quòcumque ſequentes. & canticum nouum quod nemo poteſt alius cantare decantantes, vt ipſe refert Apoc. 14. Et hoc canticum modò cantat cum illis proximus throno & Agno, Stola candida virginitatis gloriosè amictus, candida & liliata virginum coronâ decoratus.

Addamus hic, S. Ioannem ita caſtitatis prærogatiua & gloria excellere, vt ſpecialis etiam Mediator, Adiutor, Cuſtos, virginitatem vel caſtitatem colentibus à Deo cenſeatur deſtinatus. Propterea S. Eduardus Anglorum Rex ſingulariter eum colebat, ita vt numquam eleemoſynam denegaret eam in nomine S. Ioannis Euangeliſtæ petenti. Cùm autem peregrinus quidam

abſente camerario eam in hoc nomine vrgenter expoſtulaſſet à Rege, nec quicquam aliud in promptu haberet, annulnm pretioſum ei dedit. Accidit poſtmodum Anglos duos ad adorandum Saluatoris ſepulcrum Hieroſolimam proficiſci, ijſque aberrantibus à via ſolem deficere, nocte obſcuriſſimâ ſuperueniente. Cùm verò neſcirent quò ſe verterent. apparuit ſenex venerabilis, qui eos ad ciuitatem reduxit, & hoſpitio excepit. Mane facto, egreſsis de ciuitate dixit ſenex: *Viri fratres, cum ſumma proſperitate vos patriam repetituros non dubitetis. Proſperum iter faciet Deus, & ego ob amorem Regis veſtri in omni via firmabo ſuper vos oculos meos. Ego ſum Apoſtolus Ioannes qui regem veſtrum ob meritum caſtitatis ſummâ dilectione complector. Hunc ergò annulum, quem mihi in habitu peregrino apparenti tribuit, reportate, denunciantes ei diem obitus ſui inſtare; intra ſex menſes cum viſitans viſitabo vt mecum ſequatur Agnum quocumque ierit.*. Sic diſparuit, & illi proſpere ad patriam redeuntes Regi quæ audierant, retulere.

Alredus. Abbas, in vita eius.

Sic & B. Coleta Reformatrix Clariſſarum, quia virginitatem colebat, S. Ioanni mirè afficiebatur, vt ipſius meritis hunc theſaurum conſeruaret ſecuriùs. Quapropter quodam die ad eam venit, annulum aureum ei ex parte ſponſi ſui deferens, in ſignum Sponſaliorum & teſtimonium caſtitatis. Illa recepit hunc annulum ſumma cum reuerentia, diligentiſſiméque cum humilitate & timore illum adſeruabat. Cumque incidiſſet ei cogitatio, vt annulus ille auro vel argento alterò cooperiretur, non inuentus fuit Aurifaber vllus qui id poſſet. Nonnulli Patres Ord. S. Franciſci annulum illum cum

Vide. Surium Mart. 6

ſumma conſolatione contrectarunt, eius potiſſimùm Confeſſarij. Cumque illos mitteret ad longinquas regiones pro grauibus negotijs, hunc annulum eis ſecretò tradebat, ſicque iter ſine periculis conficiebant.

Itaque hunc caſtitatis amatorem, adiutorem Apoſtolum intueri & colere vos decet, ô adoleſcentes & adoleſcentulæ, vt ſaltem vſque ad ſacrum matrimonij vinculum puros vos & caſtos conſeruetis, nec cor aut corpus impudicitia contaminetis, & idolo Veneris conſecretis. O felix & potens eius patrocinium, & dilectio erga zelatores caſtimoniæ & puritatis! O color candicans caſtitatis, meritò in S. Ioanne contemplandus, adamandus, imitandus; quandoquidem propter eum dicitur: *Hic eſt Diſcipulus ille quem diligebat Ieſus.*

PARS SECVNDA.

SEcundus color effulgens in S. Ioannis polymita Tunica violaceus eſt, qui Doctoribus ſolet attribui in ſignum doctrinæ & ſapientiæ. Fuit autem S. Ioannes electus à Domino Apoſtolus, & ideò Orbis Doctor ab eo inauguratus, fuit Euangeliſta & Propheta, ſapientiâ diuinâ ſupra cæteros Prophetas & Euangeliſtas à Domino adornatus. Hanc toto Orbe cum admiratione profudit, de Chriſti diuinitate, de Verbi æterni origine, de ſpiratione & proceſſione Spiritus ſancti, de S. Trinitate & vnitate, de prædeſtinatorum ſignatione, de Martyrum & Virginum gloria, de Ieruſalem cœleſti, de futuris Eccleſiæ per-

ſecutionibus, de triumphis contra Antichriſtum & hoſtes Eccleſiæ, ſapientiâ admirabili diſſerens ſublimiter & luculentè, tum in Apocalypſi ſua, ſiue libro Reuelationum, tum in Euangelio ſuo, quod myſterijs abundat & alia excedit Euangelia. Quapropter inter quatuor illa animalia myſtica, quæ diuinæ gloriæ currum apud Ezechiëlem ſtipare viſa ſunt, Ioannes Aquilæ comparatur, quia alios Euangeliſtas ſublimitate ſuperat, & quaſi Aquila ſubliſſimè in cœlum volat. Hoc expreſsè nobis explicat S, Auguſtinus tract. 36. in Ioannem, dum ait: S. *Ioannes Apoſtolus non immeritò Aquilæ comparatus altiùs multoque ſublimiùs alijs prædicationem ſuam erexit, ſicque corda noſtra etiam erigi voluit. Nam alij Euangeliſtæ tamquam cum Homine Domino in terra ambulârent, de Diuinitate eius pauca dixerunt; iſte autem, quaſi piguerit in terra ambulare, ſicut in exordio ſui ſermonis intonuit, erexit ſe non ſolùm ſuper terram, & ſuper omnem ambitum aeris & cœli, ſed ſuper omnem etiam exercitum Angelorum, omnemque conſtitutionem inuiſibilium poteſtatum, & peruenit ad eum per quem facta ſunt omnia, dicens: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Huicque ſublimitati principij cætera congruè prædicauit.* Hæc Auguſtinus.

O quàm vera, quamque ſublimis ſapientia elici poteſt ex S. Ioannis ſcriptis ſacratis, ſiue ex Euangelio, ſiue ex Epiſtolis, ſiue ex Apocalypſi & reuelationibus eius! Docet enim continuò nos relictis tenebris, relictis carne & ſanguine, relictis terra & terrenis, adſpirare ad adoptionem Filiorum Dei, ad vitam, lucem, gratiam,

gratiam, veritatem, gaudium in ſpiritu, dilectionem & charitatem perfectam, cum cognitione Ieſu Chriſti, in quo eſt vera vita & ſapientia. Quid enim aliud vbique repetit & inculcat, ſiue in Euangelio, ſiue in Epiſtolis ſuis? Quid aliud docet in Apocalypſi, niſi adſpirare & mente conſcendere ad thronum Dei, ad conſortium Agni, ad conſortium Angelorum, & Seniorum, & millium ſignatorum, ad palmam Martyrum, ad canticum Virginum, ad lauream & candidam veſtem Beatorum, ad lignum vitæ, ad fontem aquarum viuentium Agni, ad Ieruſalem cœleſtem, ad beatam vitam & felicitatem æternam? Et numquid in harum rerum contemplatione & guſtu vera conſiſtit ſapientia? Felix ergo qui verba Ioannis è ſapientiæ fonte deprompta legit & audit, guſtat & ruminat, ſeruat & adimplet, ſicut & in Apocalypſi ipſemet ex ore Chriſti ſcripſit, cap. 1. *Beatus qui legit & audit verba prophetiæ huius, & ſeruat ea quæ in ipſa ſcripta ſunt: tempus enim propè eſt.*

Quod ſi quæras, vndè S. Ioannes tantam ſapientiam præ cæteris Euangeliſtis & Apoſtolis hauſerit? Conformiter reſpondent SS. Patres illum eam hauſiſſe ex ſinu & pectore Domini in quo recubuit ibi enim erat fons ſuauiſſimus & inexhauſtus totius cœleſtis ſapientiæ. Sicut vnigenitus qui eſt in ſinu Patris ex illo ſapientiam æternam haurit; ita & ipſe permiſit in ſinu ſuo Ioannem quieſcere dilectum inſtar Vnigeniti ſui, vt ex illo partem etiam ſapientiæ depromeret, quam in alios refunderet, & communicaret abunde. Audi S. Auguſtinum de Ioanne Euangelium ſcribente ſic ſcribentem: *Hoc ructabat quod biberat. Non enim ſine cauſa in illo ipſo Euan-*

gelio narratur, quod ſupra pectus Domini in conuiuio diſcumbebat: De illo pectoro in ſecreto bibebat, ſed quod in ſecreto bibit in manifeſto eructauit, vt perueniat ad omnes gentes non ſolùm incarnatio Filij Dei, paſſio & reſurrectio, ſed etiam quod erat ante incarnationem, Vnicus Patris, Verbum Patris, coæternus generanti, æqualis ei à quo miſſus eſt. Hic eſt igitur diſcipulus quem diligebat Ieſus, qui ab eo electus eſt Sacroſanctæ Trinitatis Secretarius, qui ideò reuelata ſunt ſecreta cœleſtia, fluentaque Euangelij de ipſo Dominici pectoris fonte potauit, vt Eccleſia canit de ipſo.

Audi & S. Chryſoſtomum hunc ſapientiæ decorem & colorem in S. Ioanne deſcribentem non ſolùm hominibus ſed & Angelis admirabilem. Sic enim ait præfatione in Euangelium S. Ioannis: *Procedit Ioannes, non perſonatus, non aureo ornatus veſtimento, ſed ſtola puriſſima veritatis decore intexta & diſtincta amictus progreditur.* Cuius proſcenium eſt vniuerſum cœlum, theatrum Orbis terræ, ſpectatores auditoreſque omnes Angeli, & quicumque homines Angeli ſunt, aut fieri deſiderant. Hi duntaxat eius harmoniam audire poſſunt. Ipſi enim Angeli, Cherubim, & Seraphim, nobiſcum per Ioannis vocem didicerunt quæ cognouimus. Hoc enim ait Paulus *Vt innoteſcat Principatibus & Poteſtatibus in cœleſtibus per Eccleſiam multiformis Sapientia* Dei. Eph. 3. Huic enim Apoſtolo ſupernæ adfuere virtutes, eius animæ pulcritudinem, ſapientiam, & ſpeciem virtutis admirantes, per quam ipſum ſimul hauſit Chriſtum. Hæc & plura alia ibidem S. Chryſoſtomus ſignificans Angelos nonnulla didiciſſe à Ioanne,

deoque auide & cum admiratione audiſſe eum, ſiue Euangelium, ſiue Apocalypſim intonantem.

Addunt ex Metaphraſte nonnulli interpretes, S. Ioannem, dum ſcripſit Euangelium, quaſi alterum Moyſen legem nouam cælitus accepturum, aſcendiſſe in verticem montis, & eleuatis manibus, mentem à ſenſibus abſtraxiſſe: *Tunc-que horrenda tonitrua, terrores, & fulgura, his ſimilia quæ antea Moyſi legem recipienti contigerant, facta ſunt. Ad extremum tonitrua in vocem exprimuntur atque reſonant; In principio erat Verbum.* Atque ideò forſitan Ioannes & frater ſuus Iacobus nomen excelſum ſortiti ſunt à Domino, *Boanerges* vocarentur; hoc eſt, *Filij Tonitrui.* Quod certè ſpecialiter S. Ioanni conuenit, cuius prædicatio fuit velut tonitruum, vitaque fulmen, percellens hæreticos Chriſti hoſtes fulgore ſuæ ſapientiæ & virtutis, ſuoque zelo admirabili. Patet ergo ex his, quàm merito de hoc diſcipulo quem diligebat Ieſus Eccleſia illud Eccleſiaſtici canat: *In medio Eccleſiæ aperuit os eius, & impleuit eum Dominus ſpiritu ſapientiæ & intellectus, Stolam gloriæ induit eum.*

Baron ex Metaph.

PARS TERTIA

TErtius color effulgens in Ioannis Stola polymita & glorioſa, color aureus eſt & flammans charitatis ardentis. Non enim ſolùm, fuit diſcipulus quem diligebat Ieſus, ſed etiam fuit diſcipulus ille qui ſpecialiter diligebat Ieſum, & animas in Ieſu. Quapropter adeò ſæpè dilectionem inculcat, & de charitate adeò lubenter loquitur. *Qui manet in charitate*, inquit, *in Deo manet & Deus in eo*

Deus charitas eſt. Item: *Diligamus eum qui prior dilexit nos.* Item *Videte qualem charitatem dedit nobis, vt filij Dei nominemur & ſimus.* Ipſe quoque vltimum Chriſti ſermonem, charitatis plenum & ardoris nobis tradidit, vt ad amorem & dilectionem rependendam nos animaret erga eum, *qui cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos*; nos autem ſumus de numero illorum quos dignatur ſuos appellare. Neque ſolum dilectionem Dei & Chriſti commendat diſcipulus hic quem diligebat Ieſus, qui diligebat Ieſum: ſed etiam continuò inculcat, & cordibus noſtris imprimere peroptat dilectionem proximi mutuam, per Ieſum & in Ieſu continuandam: *Filioli non diligamus verbo, neque lingua, ſed opere & veritate.* Item: *Qui non diligit, manet in morte.* Hæc frequentiſſimè repetit in epiſtolis ſuis. Denique, tota vita non aliud voce & opere reſpiraſſe videtur, quàm charitatem Dei & proximi. Vndè iam decrepitus & ſepulcro vicinus, cùm non poſſet in plura verba vocem contexere, per ſingulas Eccleſiæ collectas non aliud dicebat quàm, *Filioli diligite inuicem.* Rogatuſque à diſcipulis cur adeò frequenter id repeteret, reſpondit: *S.Hieron.* *Quia præceptum Domini eſt, & ſi ſolùm fiat, ſufficit.* Fuit ergò S. Ioannes non ſolùm Cherub ſcientia & contemplatione, ſed etiam Seraphim ardore & amore. Dilexit Chriſtum perfectè, pro quo reliquit omnia, & affectum omnem deſeruit, perfectam ſequelam retardantem. Dilexit viuentem, in ſinu eius quieſcens quaſi filius in ſinu patris dilectus. Dilexit morientem, ad mortem vſque ei aſſiſtens in cruce, corde cum ipſo crucifixus. Dilexit mortuum, dum

currit ad monumentum, & ipſum poſt reſurre-
ctionem agnouit. Diligit nunc æterno amore
æternum viuentem. Ergo meritò ei pro duplici
Elogio adſcribimus:

Hic eſt diſcipulus quem diligebat Ieſus:
Hic eſt diſcipulus qui diligebat Ieſum.

Aperire ſecreta ſignum eſt ſpecialis dilectionis, *Iudicũ*
ſicut Sampſoni dicebat Dalila: *Quomodò dicis* *16.*
*quod amas me, cùm animus tuus non ſit mecum? Per
tres vices mentitus es, & noluiſti mihi dicere in
quo ſit maxima tua fortitudo.* Cùm ergo ſua ſe-
creta Dominus Ioanni familiariſſimè aperuerit,
verè diſcipulus eſt quem diligebat Ieſus. Sed
indè fit conſequens vt Ieſum diligat, & animas
in corde Ieſu reconditas, qui recubuit in pecto-
re. Vndè pulchrè S. Gregorius Niſſenus hom.
1. in Cant. ſic de eo loquitur. *Verbi amauit
vbera qui ſupra pectus recubuit, & veluti quam-
dam ſpongiam cor ſuum appoſuit fonti vitæ, &
ineffabiliter repletus Myſteriis Chriſti nobis quoque
exhibet mamillam à verbo impletam, noſque im-
plet bonis quæ ei à fonte ſunt indita.* Hæc ille.
Vbera ergo amoris exhibet Ioannes, & ſemper
de amore loquitur, quaſi eductus inter vbera
amoris. Cui conforme eſt quod de eodem dicit
S. Petrus Damiani, diuinitus factum eſſe, *vt
plus amaret, qui plus amabatur, & qui primus erat
in Redemptoris amore, præcipuus fieret in fraterna* *Dam.*
charitate. Cor ergò eius velut diuini fornax *ſer. de*
amoris, per omnem paginam, quaſi per quaſ- *S. Ioan.*
dam rimas, charitatis videtur fundere ſcintillas
& vapores. Et quia fuit diſcipulus amoris &
pectoris, ideò ad eum ſpectabat diſſerere de
vulnere amoris quod Chriſtus circa cor in cru-
ce paſſus fuit. Hoc enim ei alij Euangeliſtæ re-

ſeruarunt, vt notat Sanctus Auguſtinus.

Sed quæres, an Petrus Ioannem non ſuperarit in amore? & an à Chriſto magis amatus non fuerit, cui toties dixit: *Diligis me plus his? Paſce agnos, paſce oues meas.* Reſpondeo: Scimus quod vterque excellentem gradum amoris diuini aſſecutus fuerit: vter autem alterum præcellat, nouit ille qui donum amoris eis infudit ſecundùm menſuram donationis & gratiæ ſuæ. Hoc interim poſſumus dicere, quod plus teneritudinis & familiaritatis exhibuerit Ioanni in amore Chriſtus. Neque tamen propter hoc Petro in gradu amoris neceſſariò eſt præferendus. Sicut licet vltimò genitum Pater tenerrimè amplectatur, indiciaque plura familiaritatis & beneuolentiæ ac amoris ei oſtendat, non ſequitur tamen quod eum primogenito præferat: quandoquidem primogenito primatum honoris deferat in familia, primatum quoque hæreditatis in paterna ſucceſſione. Sic primatum honoris ſcimus delatum Petro in familia Chriſti, primatum autem teneræ & familiaris dilectionis Ioanni, quandoquidem de eo dicitur: *Hic eſt Diſcipulus quem diligebat Ieſus.* Vterque autem ſi interrogatus fuiſſet à Domino: *Dilige me plus his?* Non aliud reſpondere potuiſſet, quàm illud quod Petrus reſpondit: *Tu ſcis Domine, quia amo te.* Interim Ioannes rectè dicitur *Benjamin adoleſcentulus in mentis exceſſu*, rectè dicitur *Benjamin amantiſſimus Domini habitans confidenter, & requieſcens inter humeros eius*, rectè dicitur Ioſeph amabiliſſimus, cui præ dilectione Pater Tunicam ſpecialem diuerſi coloris fecerit, in qua color igneus & flammans, colorque aureus charitatis eminet.

Ioã. 20. Pſ. 67. Gen. 49

PARS QVARTA.

QVartus color effulgens in Ioannis ſtola ſolymita eſt purpureus & rubicundus, deſignatque patientiam, & martyrij participationem, Ipſe etenim tamquam ſpecialis amicus Sponſi non potuit non eius inſigniis & coloribus ſymbolicis participare; quapropter *candidus eſt & rubicundus*, ſicut Eccleſiæ Sponſus Chriſtus, à quo ita dilectus fuit, & fauore ſpeciali adornatus. Et licet martyrio vitam non finierit, martyrium tamen longum pro Chriſto ſubijſſe cenſendus eſt, tum tota vita, tum maximè cum in inſulam Patmos pro fide relegatus fuit ab Imp. Domitiano, vbi multa pro Chriſto paſſus incolas ad fidem conuertit, tum denique quando Romæ ab eodem Domitiano in dolium feruentis olei immiſſus fuit. Cuius rei memoria perſtat ſacello celebri eo in loco erecto, vbi etiam num cernitur Ioannes depictus in pariete in dolio olei ebullientis, cum hac inſcriptione: *Ioannes Chriſti Apoſtolus, Euangeliſta, Propheta & Martyr, è dolio feruentis olei vegetior exiuit.* In aduerſo pariete additur hoc Epigramma:

Martyrij calicem bibit hic Athleta Ioannes,
Principii Verbum cernere qui meruit.
Verberat hunc fuſte Proconſul, forfice tondet,
Quem feruens oleum lædere non valuit.
Conditur hic oleum, dolium, cruor, atque capilli:
Quæ conſecrantur inclyta Roma tibi.

Ex quo colligimus Ioannem etiam tunc propter Chriſtum fuſtigatum fuiſſe, & attonſum, per ignominiam, ſicque relegatum in Patmos in-

ſulam. Et propterea ſcribit Chriſtianis perſecutionem patientibus: *Et Ioannes frater veſter, & particeps in tribulatione, & regno, & patientia in Chriſto Ieſu fuit in inſula quæ appellatur Patmos propter verbum* Dei, *& teſtimonium Ieſu*, vbi Græca habet Lectio; *Propter martyrium Ieſu.* De hac re loquens S Brigitta lib. 4. reuelat. c.1 dicit ſibi apparuiſſe S. Ioannem monentem contemnere omnia quæ ſunt ſæculi, nec pluris ea facero, quàm ſiliquas porcorum, ſed ſequi viam Crucifixi, quæ licet in principio anguſta, in fine auguſta eſt, lata & gaudio plena. His autem verbis S. Ioannes eam alloquebatur: *Ego ſum ille qui ſcripturam auream plenius agnoui, & agnoſcendo augmentaui. Ego fui nudatus ignominiosè, ſed quia patienter ſuſtinui, Deus veſtiuit animam meam veſte immortali. Ego etiam fui intinctus oleo, ideo nunc gaudeo oleo lætitiæ ſempiternæ. Ego inſuper poſt Matrem Dei leuiſſima morte de vita tranſiui, quia cuſtos Matris Dei factus fui* Item cap. 23. refert ipſa ſe audiſſe B. Virginem S. Ioanni dicentem: *Tu inter Apoſtolos mihi viciniùs propinquaſti, maioraque ſigna dilectionem expertus es præ alijs, & amarior tibi filij mei paſſio facta eſt, quàm præ cæteris clariùs aſpexiſti. Et quia præ cæteris fratribus tuis longiùs vixiſti, & inter eos quaſi Martyr fuiſti; ideò placuit Deo te vocare de mundo morte leuiſſima poſt me, quia Virgo virgini fuit commendata.* Non ambigimus igitur Ioannem mortuum eſſe naturali morte, non violentâ cuius & feſtum tamquam poſt mortem æternâ beatitudine donati celebrat Eccleſia. Vnde nec venturum cum Enoch & Elia in fine ſæculi, aſſeruimus in Horto Paſtorum tom. 1. tract. 3.

lect. 29. in fine, vbi etiam reſpondimus ad argumenta eorum qui hoc aſſeruerunt, & necdum mortuum dixerunt. Illuc Lectorem remittimus.

Quod autem illæſus & illibatus exiuit ex agone martyrij, ſiue ex dolio feruentis olei, hoc lubenter merito virginitatis eius adſcribimus. Sic quod Daniel & pueri in fornace Babylonis ab ignè lædi non potuerint caſtitati adſcribit S. Hieronymus in lib. con. Iouinianum, Epiphanius quoque & Dorotheus in vita Daniëlis. Sic quoque & Ambroſius lib. 2. de Virginibus virginitati S. Theclæ attribuit, quod leones eam attingere auſi non fuerint. De re ſic eleganter loquitur. *Cernere erat lingentem pedes beſtiam cubitare humi muto teſtificantem ſono quod ſacrum violare corpus virginis non poſſet. Adorabat ergò prædam ſuam beſtia, & propriæ oblita naturæ, naturam induerat quam homines amiſerant. Videres quadam naturæ transfuſione homines feritatem indutos, ſæuitiam imperare beſtiæ, beſtiam exoſculantem pedes virginis docere quid homines facere deberent. Tantum habet virginitas admirationis, vt eam etiam leones mirentur. Docuerunt religionem, dum adorant Martyrem; docuerunt etiam caſtitatem, dum virginis nihil aliud niſi plantas exoſculantur demerſis in terram oculis, tamquam verecundantibus ne mas aliquis vel beſtia virginem nudam videret.* Hęc S. Ambroſius. Cui conformiter loquitur S. Gregorius Nazianz. in prec. ad virt. loquens de eadem S. Thecla non ſolum à leonibus, ſed etiam ab igne illæſa. Sic enim canit.

Quis Theclam necis eripuit flammæque periclo?
Quis validos vngues vinxit, rabiemque ferarum

Virginitas. O res omni mirabilis æuo!
Idem ergo dicimus de S. Ioanne illæſo ab igne & oleo bulliente; ignem nimirum tantæ integritati & caſtitati non potuiſſe nocere diuinâ protegente gratiâ. O caſtitas & virginitas honore digna, quam & inanimes honorant creaturæ! Vndè & hic dicere poſſumus, quod S. Hilarius de igne & pueris Babylonijs: *Quantum lætitiæ in præſenti obtinent merita religionis, & priuilegia ſanctitatis & caſtitatis? Ecce horrendum neſcio quid anhelantes globi & per quadraginta cubitos extrinſecus ebullientes ſæuiunt, & intus parcunt. Extra fornacem ſaliens ignis iraſcitur & intus in fornace æmulatur*, Torquet potius ignis ebulliens Ioannis tortores, & parcit eius ſanctitati & carni, eumque reddit pulcriorem & vegetiorem:

Ex his omnibus ſatis elnceſcit, cur S. Ioannes, in ſymbolum ſpecialis dilectisnis, à Patre æterno & à Ieſu Chriſto tunica polymita, inſtar Ioſeph, adornatus à nobis depingatur. Fuit enim puritate virgo & Angelus: fuit dignitate Apoſtolus: fuit ſapientia Euangeliſta, Propheta, Theologus: fuit ordine Sacerdos & Hierarcha, ſiue Sacerdotum Princeps: fuit dilectione ſpecialis Diſcipulus & cordis filius: fuit ſecretorum omnium diuinorum factus à Ieſu conſcius, & Matris cuſtos conſtitutus: fuit denique charitatis ardore amator Chriſti & animarum in Chrito dilector eximius: fuit patientia admirabili Martyr, Conſors & Teſtis paſſionum Chriſti præclarus. Concludamus igitur, & ad eum vocem, & vota cordis conuerentes, dicamus:

CONCLVSIO.

O Beatiſſime Ioannes, quandoquidem nunc de pectore Domini, & de fonte vitæ ad ſanctatem bibis, impetra nobis tuis meritis, & interceſſione vel ſtillam de illo ſuauitatis fonte, vt veram guſtemus vitam in ſuis ſtillicidijs ſtillantibus ſuper terram, ſuper cordis noſtri aridam. Impetra nobis veram ſapientiam & fidem, quia tamquam Apoſtolus, Euangeliſta, & Propheta Euangelicus, iugiter docuiſti & confirmaſti vt ſciamus, & cognoſcamus; & efficiamus, ſecundùm monita tua, *quæ oportet fieri citò* Impetra nobis puritatem & caſtitatem. qui modò ambulas in albis, & ſequeris Agnum quocumque ierit, cum choris Virginum, Primicerius & Choragus. Impetra nobis ardentem Dei & proximi charitatem, quam non ſolùm linguâ ſed opere & veritate exhibuiſti vſque ad vltimum ſpiritum vitæ, fac vt huius tuæ charitatis imitatores ſimus, non in tenebris ſed in luce, ambulantes, in dilectionis lumine claro. Denique, impetra patientiam & conſtantiam in tribulationibus huius ſeculi, vt tamdem tecum victores, Deo & Regi noſtro fideles, accipiamus *Veſtem candidam*, *Nomen nouum*, *Calculum candidum*, *Lignum vitæ*, *Manna abſconditum*, *Stellam matutinam*, denique *Coronam vitæ* quæ in libro illo reuelationum tuarum aſſeruiſti præparata eſſe his qui vicerint, & fideles fuerint vſque ad mortem, vt tunc ſedeant in throno cum Filio Dei, & glorificent Patrem in ſæcula ſæculorum.

DE SS. INNOCENTIBVS.

LECTIO SEXTA.

Hi empti ſunt de terra primitiæ Deo & Agno. Apoc. 14.

TRES SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima docet quomodò Chriſti in Ægyptum profectio à Deo decreta fuerit, illique ſubſeruiſſe furorem Herodis.

Secunda, quomodò Agno venienti Agni debebant immolari ex ordinatione cœleſti,

Tertia, quomodò non lacrymis, ſed gaudio ſit proſequenda mors SS. Innocentium.

PARS PRIMA.

QVàm verum ſit illud Sapientis Prouerb. c. 21. *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum*, varijs poteſt ſacrę Scripturæ exemplis demõſtrari.

1. Cur Eſau primogenitus, Patri ſuo gratus, ſpecialiter vocatus à Patre iam præ ſenio defici-

ente, vt benedictionem primogenituræ acciperet, illam tamen non accipit? Quod eſt quod frater eius Iacob eam præripit; ad vehementem ſtuporem vſque admirante Patre, quod circa ſe & filium quem illico benedixerat, geſtum fuerat? Quia *non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.*

2. Cur idem Eſau nocere non poteſt fratri ſuo licet rugiens, licet fremens præ inuidia & furore, ac dicens: *Venient dies luctus Patris mei, & occidam Iacob fratrem meum?* Nonne feliciter ad tempus ſubductus eſt, peregrinationem iniens ad auunculum ſuum Laban? Nonne matrimonio fœcundus, & benedictionibus plenus ad domum Patris ſui reuerſus eſt, & effugit iram Piloſi fratris ſui? Cur ita? Quid *non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.* Gen. 27.

3. Cur Ioſephum fratrem ſuum vendunt filij Iacob Iſmaëlitis! Cur varijs eum affecere contumelijs, nudantes tunica polymita, in ciſternam proijcientes, variaque excogitantes ſuper eum conſilia vt fratrem perderent? Nonne hæc omnia ab eis geſta ſunt, vt inuidiam exſatiarent, & ſomnia quibus ſe ab eis adorandum agnouerant, inania redderent? Sed *quem ideo vendiderant ne adorarent, adorauerunt quia vendiderunt*, inquit S. Gregorius. Quid ita? Quia *non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.* Gen. 37.

4. Cur Pharao iubet ſubmergi omnes maſculos Hæbreorum? Numquid, ne gens illa multitudine & fortitudine in Ægypto præualeat, & rerum tandem potiatur? At vnus euadit Moyſes gentis ſuæ Dux futurus, & in Regia Pharaonis

ab eius filia educatur, è manu Pharaonis populum liberaturus, ipſumque cum toto ſuo exercitu in aquis profligaturus. Quid ita? Quia *non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra* Dominum.

5. Cur Saul Dauidi, Aman Mardochæo tot inſidias ſtruens, tot ſanguinolenta conſilia comminiſcens, nihil proficit, ſed conſilium omne & molitio iniqua in caput auctorum reuertitur? Quia *non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.*

6. Denique, vt ad propoſitum noſtrum accedamus; Cur fuerit Herodes illuſus à Magis? Cur necem molitur puero & Regi recenter nato? Cur fingit ſe velle adorare eum, cupitque ſibi renuntiari? Cur tot milium infantium cædem impientiſſimè exequitur? Cur ſibi perſuadet quod quæſitus puer eius manus parricidales nullâ queat effugere viâ? An non hæc omnia fruſtrà adhibet conſilia & molimina? *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.* An non hic cernis quàm verum etiam ſit illud Pſaltis Principes erudientis, & à prauis conſilijs deterrentis: *Dominus reprobat*
Pſ. 32. *cogitationes populorum, & conſilia Principum, conſilium autem* Domini *in æternum manet*? Puer qui natus eſt, non inuenitur in numero paruulorum morientium, quia ipſe eſt expectatio gentium. *Sanguis eius non funditur cum ſanguine aliorum puerorum: quia ſolus fundendus eſt in remiſſionem peccatorum. Et omnes illi pueri inaniter morerentur, niſi huius ſanguine ſaluarentur. Equidem morietur, alioqui non naſceretur, ſed eum faciet mori benignitas propria, non malignitas aliena. Morietur, non vt Herodes infelix regnet in*

hoc ſæculo, ſed vt fideles faciat ſecum regnare in cœlo. Ita loquitur S. Fulgentius.

Fruſtra ergo *Draco & Serpens antiquus & ruſus* (per quem rectè Herodem hunc Sanguinolentum , & in eo dæmonem perturbatum ob Chriſti ortum & in eius cædem anhelantem rectè deſignaueris) *ſtat iuxta mulierem parientem maſculum* illum electum, qui cœleſtibus auſpicijs exoritur huic mundo recturus gentes. Fruſtrà eum deuorare nititur, quem puerpera ſtellifera enititur; quia ſi opus ſit, *dabuntur ei alæ, quibus in locum ſibi à* Deo *paratum auolet*, vt effugiat draconis illius rabiem. Et licet furoris flumen ad eam cum prole abſorbendam emittat, *adiuuabit terra , & abſorbebit flumen* , ita vt nocere non valeat nec proli nec matri. Quia *conſilium Domini manet in æternum*, non poterit illud irritum reddere omni ſuo conatu , omni ſuâ rabie, draco magnus & rufus. Sed videamus quodnam hâc in re fuerit conſilium Domini ab æternitate decretum , quod nulla vis elidere , nulla potuit aſtutia ſerpentis eludere.

Primò, decreta erat in ſacræ Triadis conſilio Chriſti pueri in Ægyptum profectio, erat & ſacris prænuntiata prophetijs. Vndè in eius ex Ægypto regreſſu dicit Euangeliſta adimpletum fuiſſe illud Domini apud Oſæam cap. 11. *Ex Ægypto vocaui filium meum.* Hæc verba ſenſu litterali de populo Iſraëlitico intelliguntur, quem filium ſuum prmogenitum appellat Deus Exod 4. ideoque eum ex Ægypto vocat, & educit per Moyſen in terrá promiſsá. Tamen ſublimiori ſenſu (qui & litteralis dici poteſt, poteſt, quis latens ſub cortice litteræ intentus eſt à

SpirituS. vt Matheus indicat) explananda ſunt de Filio Dei naturali, qui figuratus fuit per populum Iſraëliticum. Hæc eſt enim ſacræ Scripturæ profunditas, vt plures ſenſus complectatur, quos Spiritus S. intendit etiam principaliter. Sic quod Exod. 12. dicitur: *Os non confringetis ex eo,* abſque dubio dicitur de Agno Paſchali: attamen ſenſu altiori etiam de Chriſto intelligendum eſſe manifeſtat S. Ioannes cap. 19. idque ex intentione Spiritus S. primaria.

Hier. Cyril. Aug. Ambr. Athan Bern. Procop. Euſeb. Theod. Similiter antiqui Patres de hac Chriſti in Ægyptum receſſione interpretantur illud Iſaiæ 19. *Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem leuem & ingredietur Ægyptum.* Nubes enim illa leuis, corpus eſt conceptum de Spiritu S. ex ſacra Virgine; quia ſicut nubes generatur ex vapore terræ & Solis radios temperat: ita corpus Chriſti à Spiritu ſancto generatum ex terra virginea, Deitatis Solem temperauit, & fuit velut currus eximius, quo Chriſtus puer vectus eſt in Ægyptum fugiens Herodis furorem. Vel certè nubes leuis Virgo ſacra intelligi poteſt, cuius vlnis tamquam curru cherubico Chriſtus in Ægyptum delatus eſt. Ipſa autem *Nubes leuis* rectè dicitur quæ ab omni peccatorum & concupiſcentiæ onere libera, res omnes terrenas ſupereminebat, & pluuiam erat pariens ſalubrem.

Sed quæres, cur potiùs in Ægyptum, quàm in aliam terram Chriſtus puer declinauerit à furore Herodis? Reſpondet ſubtiliter S. Leo ſer. 3. de Epiph. decuiſſe vt Chriſtus Agnus verus illuc diuerteret, vbi Paſchalis Agnus olim immolatus præceſſerat: *Ne ſine illa regione pararetur ſingularis hoſtiæ Sacramentum, in qua primum occiſione Agni ſalutiferum Crucis ſignum, & Paſcha*

cha Domini fuerat efformatum. Reſpondet ſecundò idem S Leo ibidem, ideò ſe Chriſtum Ægypto intuliſſe, *vt repetens Hebrea Gentis cunabula, & principatum veri Ioſeph, maioris prouidentiæ poteſtate diſponens, illam diriorem omni inediâ famen, quâ Ægyptiorum mentes veritatis inopiâ laborabant, veniens de cœlo panis vitæ auferret,* Etenim licet tunc perfectè Chriſtum tamquam Panem vitæ non agnouerit, tamen guſtum aliquem ſanctificationis ex præſentia Chriſti Ægyptus percepit; vt cùm ab Apoſtolis illum prædicari poſtmodum audierit, hoc priuilegij honore decoretur, quòd Dominum prima ſuſceperit. Tunc enim fidei Chriſtianæ pane & delicijs pretioſis vberrimè epulabitur, prout factum fuit tempore S. Marci, cum Eccleſia Alexandrina omnibus ſpiritualibus donis & delicijs ſanctitatis abundauit. Ac poſtmodum tota Ægyptus innumeris choris Religioſorum & Virginum, quaſi Angelorum, in Paradiſum quemdam conuerſa eſt, vt S. Chryſoſtomus hom. 8. in Math. teſtatur

An non ergo Chriſtus munificè perſoluit hoſpitium quod ei Ægyptus ad tempus mutuauit In primis in eius ingreſſu multa patrata ſunt miracula. Nam ſimulacra & idola in templis tunc corruiſſe tradunt SS. Patres & interpretes ſacri, idque prædictum fuiſſe apud Iſaiam c. 19 *Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem leuem, & ingredietur Ægyptum, & mouebuntur ſimulacra eius* Quocirca aſſerunt nonnulli, quod ſicut in exitu filiorum Iſrael de Ægypto non fuit domus in qua non iaceret mortuus primogenitus, ita in ingreſſu Chriſti in Ægyptum non fuiſſe templum in quo non corruerit idolum. Nempè ſicut idolum

Dagon corruit cùm Arcæ præſentiam ferre non poſſet. 1. Reg. 5. ita & Chriſti præſentiam non tulerunt Ægypti idola. Id verò ſignificabat quod poſtmodum futurum erat, nempè per Chriſtum idololatriam ab Ægypto exterminandam, & verum cultũ Dei per eius Apoſtolos ibi propagandũ. Quapropter S. Athanaſius hac de re ſic loquitur. *Quis iuſtorum, aut Regum, in Ægyptum deſcendit, nihilominus idololotria ibi viguit. Natus eſt ibi Moyſes, æque illic hæſit religionis error. Ægyptiorum ſuperſtitio non quieuiſſet, niſi Deus in corpore quaſi nube vectus eò deſcendiſſet, & idolorum errores compeſcuiſſet.* Ita Athanaſius de incarnatione Verbi Dei. Similiter etiam loquitur Origenes hom. 3. in diuerſos, vbi ſic Chriſtum alloquitur: *Fuge in Ægyptum, vt confringantur & pereant idola eorum, vt dæmones turbentur, & adimpleas quæ dicta ſunt ab Iſaia c. 19. Fuge in Ægyptum, vt fugiant ex Ægypto qui ibi ſunt dæmones, & pro multitudine templorum & abominationum multitudo exuberet Eccleſiarum, pro idolorum turbis turba fidelium, pro vitijs & erroribus caſtitas & ſanctitas.*

Vlterius refert Sozomenus l. 5. hiſt. & alij, quando Ioſeph & Maria Chriſtum in Ægyptum deferentes Hermopolim (oppidum eſt Thebaidis) appropinquabant, ibidem arborem maximam ſeſe inflexiſſe, & Chriſtum adoraſſe (cùm tamen antea in ea dæmonem venerarentur Ægyptij:) atque exinde arborem iſtam in fructu, folijs, cortice, cum ægris admouerentur, vim medendi manifeſtaſſe. Oſtenditur & fons in Ægypto, in quo traditur B. Virgo puerum Ieſum, ſiue lintea eius, crebro lauiſſe: exinde, locum quem aqua illius fontis perfluebat bal-

ſami fuiſſe feracem, aſſerunt.

Itaque diuino firmatum erat conſilio, vt Chriſtus Ægyptum viſeret, vt ibidem idola confringeret, lucis initium quoddam inferret, locum pedibus infantilibus ſacraret; in quem poſtea pedes Apoſtolorum aduentarent, idololatriam extincturi, lucem & pacem Ægypti tenebris diſſipatis nuntiaturi, pluuiam vberem & rorem Chriſtianæ gratiæ & doctrinæ infuſuri per nomen Chriſti. Huic ergò conſilio ſeruiebat perſecutio Herodis etiam neſcientis: quia nouit Dominus de petra dura oleum, de veneficio beneficium elicere, de malo bonum educere, de ore feri leonis fauum mellis.

PARS SECVNDA.

SEcundò, decretum erat æterno Sanctiſſimæ Triadis conſilio, Chriſtum filium Dei immolandum eſſe tamquam Agnum, in redemptionem omnium; vndè dicitur *Agnus occiſus ab origine mundi*, in diuino ſcilicet decreto & præuiſione. Hoc autem fieri debebat deſtinato tempore, non quando eius inimicis placitum hoc erat, ſed quando *venit hora eius*. Nullus hominum, nec Herodes, nullus perſecutorum, nec dæmones, poterant hanc horam mutare, hanc necem maturare. In poteſtate Agni huius erat curſus Leonis furentis. Poterat illum vel cohibere, vel ſuo tempore permittere, & mortem ſpontaneè ſubire. Interim in tenera ætate Chriſti ſanguis fundendus non erat. De qua re Prophetiam putat præceſsiſſe Sanct. Auguſt. q. 90. in Exod. dum dictum eſt Exod. 23.

Non coques hœdum in lacte matris, vbi 70. Interpretes legunt, *Agnum non coques*; & par eſt ratio de hœdo & agno. Dicit ergò S. Auguſtinus hæc verba explicans: *Intellectum de Chriſto approbo, quod hac prophetia prædictus eſt non occidendus à Iudæis infans, quando Herodes quærens eum vt occideret, non inuenit.* Eodem modo interpretatur S. Chryſoſt. hom. de Innocentibus, & S. Thomas, ac alij. Literaliter ergò ſenſus eſt: *non coques hœdum*, ſiue Agnum, *in lacte matris*, hoc eſt, eo tempore quo adhuc ſugit lac matris non occides eum, nec coques, ſed habebis commiſerationem adeò teneræ ætatis. Sic interpretantur Vatablus, Oleaſter, & alij Commentatores. Allegorica autem & præcipua huius legis cauſa fuit, vt ſignificaretur Chriſtus infans & lactens non occidendus ab Herode & Iudæis ante ætatem maturam & tempus à Patre definitum, vt iam ex S. Auguſtino & Chryſoſtomo deduximus.

Thom. 2.2.q. 102. ar. 6.ad.4.

Interim quia hic Agnus immolandus tantùm erat in ætate matura, in eius aduentu debebantur ei quædam victimæ & primitiæ cœlitus ordinatæ. Huic ergo ordinationi ſubſeruiebat inſcia Herodis ferox hæc perſecutio, dum in imbellem furit ætatem, & inermem infantium turmam occidit, vt regiæ proſapiæ & ſucceſſionis incertam ſibi prolem, multitudini vt putat inſertam, valeat interimere. Hinc de illis canit Eccleſia. *Hi ſunt qui empti ſunt ex hominibus primitiæ Deo & Agno. Hi ſequuntur Agnum quòcumque ierit.* Nempè pretio ſanguinis Chriſti, Agni immaculati, qui iam effuſus erat in circumciſione, empti ſunt vt ſint Agno & Deo primitiæ, ſiue primæ & gratiſſimæ victimæ, in

Apoc. 14.

odorem ſuauitatis acceptæ, ferro cruento immolatæ, & igne crudeliſſimo furoris Herodiani concrematæ. Audi S. Auguſtinum ſer. 1. de Innoc. *Deus eſt qui ortus eſt; Innocentes ei debentur victimæ, qui venit damnare mundi malitiam. Agni debent immolari, quia Agnus futurus eſt crucifigi qui tollit peccata mundi. Miſcetur lamentatio matrum, ſed ad cœlum tranſit oblatio paruulorum.* Offert ſcilicet eos Chriſtus Patri, tamquam agniculos in holocauſtum. Offert tamquam primitias cruoris ſui recenter in circumciſione fuſi. Offert tamquam exercitum ſelectum & purpuratum, qui ſe præcedat & præcurrat primæ inſtar aciei & *auantgardiæ*, quam poſtmodum tamquam Dux ſecuturus eſt cum toto Martyrum exercitu purpureo. Quapropter de his ſic quidam ex antiquis Chriſtum Dominum alloquitur. *Quodammodò præcurrunt primitias tuas, ô Chriſte, primitiæ noſtræ. Præcurrunt reuera moriendo ante te, non præcurrunt veniendo ad regnum ſine te. In paßione igitur ſanguinis, non in poſſeßione beatitudinis præcedunt agniculi ſuum Paſtorem.* Poſtmodum inquirit idem; Si præcedunt, quomodò verum eſt quod ſequuntur Agnum quòcumque ierit, vt ex Apocalypſi canit de eis Eccleſia? Et reſpondet. *Vtrumque verum eſt, & quod præcedant, & quod ſequantur: præcedunt in morte, ſequuntur in reſurrectione: priùs currere cœperunt, ſed in curſu ſubſtiterunt.* Hæc Petrus Abbas Cellenſis l. de panibus cap. 28. Ipſi ergò Chriſtum Ducem ſuum non in corona, ſed præceſſerunt in pugna & victoria, mox ab eius natiuitate pro eius nomine ſanguinem fundentes, eumque confitentes, non ore, ſed cruore; non loquendo, ſed moriendo.

Hanc ob rationem ab Eccleſia & S. Auguſtino, ac alijs ſanctis Patribus iure vocantur *Flores Martyrum*. Hinc illud canimus:

Saluete Flores Martyrũ: Quos lucis ipſo in limine Chriſti inſecutor ſuſtulit: Ceu turbo naſcentes roſas Vos prima Chriſti victima: Grex immolatorũ tener Aram ante ipſã ſimplices: Palmâ & coronis luditis Sic de illis Eccleſia canit ex Prudentio. Cui conſonat illud Auguſtini ſer. 10. de Sanctis: *Iure dicuntur Martyrum Flores, quos in medio frigore infidelitatis exortos, velut primas erumpentes Eccleſiæ gemmas, quædam perſecutionis pruina decoxit* Denique & S. Chryſoſtomus hom. 3. in Math. de his ſic eleganter loquitur: *Tranſmittit infantes infans Chriſtus in cœlum noua Xenia Patri, primitias fructuum exhibet Genitori: oſtendet futuram meſſem fœcundiſſimam, dum in ſemine tantam exhibet vbertatem.* Vis videre fœcunditatem? Si credimus Calendario Græcorum: quatuordecim millia infantium feritas Herodis internecioni dedit, vt annotauit Gerebrardus. Hunc etiam numerum Chriſtiani Æthyopiæ, quos *Abiſsinos* vocamus, in Canone Miſſæ ſuæ commemorant, vt teſtatur Salmeron Tom. 3. ſuper Euangelia. Eſt autem credibile, quod etiam nonnullæ matres in tam cruento conflictu mortem obierint, volentes tueri paruulos ſuos, nec eos à ſe ſeparari; quodque eis hoc profuerit ad ſalutem, dum agnouerunt propter Chriſtum natum & quæſitum, ſe & illos occidi. Hunc ergo grandem numerum infantium pro Chriſto interemptorum conſiderantes, quandoquidem per mortem temporalem æternitati pariebantur poſſumus ſicut olim Iſaias cum admiratione exclamare: *Quis audiuit tale? quis vidit huic ſimile*

Nonne parturiet terra in die vna, aut parietur gens ſimul? Quia peperit Sion & Bethleem *filios ſuos* Quæ nempe mundo recens pepererat; nunc parit cælo vno die per martyrium.

Hos voluit Christus habere præcones & teſtes ſuæ natiuitatis per ſanguinem. Ipſe enim elegit non ſolùm Angelos & Paſtores, Magosque ab Oriente, & iuſtos in templo, tamquam teſtes, ſed etiam infantes, qui eum moriendo confeſſi ſunt. Quapropter, vt verbis S. Leonis vtar, *ſæuitia Herodis volens ſuſpecti ſibi Regis primordia extinguere, huic diſpenſationi neſciens ſeruiebat: Vt dum atroci intentus facinori ignotum ſibi puerum indiſcreta infantium cæde perſequitur, annunciatum cælitus Dominatoris ortum inſignior vbique fama loqueretur: quam promptiorem ad narrandum faciebat, & ſupernæ ſignificationis nouitas, & cruentiſſimi perſecutoris impietas.* Patet igitur etiam indè, quàm verum ſit quod ex Sapiente protulimus: *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia non eſt conſilium contra Dominum.* Sed diuinum conſilium dum deuitatur, impletur; humana ſapientia dum ei reluctatur, comprehenditur, & volens nolens ſubſeruire cogitur.

S. Leo ſer. 2. de Epiph.

PARS TERTIA.

Manifeſtum eſt ex iam dictis, quot bona emerſerint ex hac perſecutione pueri Ieſu, 1. Conſecratio Ægypti per Chriſti in illam aduentum. 2. Commutatio illius ex horrida ſolitudine vitijs ſcatente in Paradiſum floribus Sanctorum vernantem. 3. Chriſti Regis noui exorti per Romanum Imperium, & per vniuerſum orbem fama|excens, poſt hoc atrox

Herodis facinus. 4. Ipſorum quoque Infantium ſanctificatio per martyrium, & glorificatio futura per Chriſtum. Non igitur lacrymis & luctu proſequendi ſunt, ſed hymnis, cantu, lætitiâ ſicut & alij Martyres. Vnde Euſebius Gallicanus hom. de S. Blandina de Martyribus Galliæ ſic olim loquebatur: *Legimus in Bethleem ab Herode millia felicium extincta eſſe puerorum, dicente Prophetâ Rachel plorat filios ſuos, & noluit conſolari, quia non ſunt. Hæc autem beata parens Gallia, etſi ad momentum orbari viſa eſt, non plorat filios ſuos, quia dum perderet, acquiſiuit. O Bethleem, in martyrum titulis tu fortè præcedis numero, ego merito: in tuis interfectio fuit, confeſſio non fuit. Tu in ſanguine paruulorum potuiſti videre pereuntes, non potuiſti ſpectare triumphantes. Te coronauit innocentia morientium, me gloria triumphantium.* Equidem dum infantes occiſi ſunt, necdum fuit eis Regnum apertum, necdum gloria data nec triumphus decretus, quia expectabatur Chriſti gloria triumphantis, quæ præcedere debebat: habebant tamen ius certum ad gloriam, triumphum, regnum, ex vi mortis & martyrij pro Chriſto ſuſcepti. Ideò ad illum diem cum lætitia & gaudio recolendum abhortantur SS. Patres, inter quos S. Auguſtinus diſertè dicit. *Cum ſumma exultatione gaudeat terra cœleſtium militum, & tantarum parens fœcunda virtutum. Ecce profanus hoſtis numquam beatis paruulis tantum prodeſſe potuiſſet obſequio, quantum profuit odio. Nam ſicut ſacratiſſimum præſentis diei Feſtum manifeſtat, quantum contra Beatos paruulos iniquitas abundauit: tantum in eis gratia benedictionis refudit.* Rurſus de illis ſic loquitur: *Natalem illorum colimus, quos beatiùs æterna vita mun-*

dus edidit, quàm mundo maternorum viſcerum partus effudit. Siquidem antè æternæ vitæ acceperunt dignitatem, quàm vſuram præſentis. In incipientis vitæ primordiis ipſe eis occaſus initium gloriæ dedit, qui præſentis terminum impoſuit. Hæc S. Auguſtinus ſer. 10. de Sanctis.

Similem in modum loquitur S. Petrus Chryſologus ſer. 152. Quærit enim ibi, cur Chriſtus natus Rex, & Rex cæleſtis, futurorum præſcius deſeruit eos quos ſciebat quærendos eſſe propter ſe, & propter ſe nouerat occidendos! Quare neglexit milites innocentiæ ſuæ? Coætaneum ſibi quare contempſit exercitum: Quare cunabulis ſuis deputatus excubias ſic reliquit, vt Regem ſolùm quæſiturus hoſtis totum graſſaretur in militem? Reſpondet hiſce quæſtionibus aut querimonijs in hæc verba, *Fratres, Chriſtus non deſpexit ſuos milites, ſed prouexit, quibus dedit ante triumphare quàm viuere, quos fecit capere ſine concertatione victoriam, quos donauit coronis antequam membris, ante cœlum poſſidere quàm terram. Præmiſit ergo Chriſtus ſuos milites, non amiſit. Recepit ſuas acies, non reliquit. Beati qui labores in requiem, in refrigerium dolores, mœrores in gaudium commutarunt. Viuunt, viuunt, qui verè viuunt, qui pro Chriſto merentur occidi.* Hæc S. Petrus Chryſologus. Qui poſtmodum ad matres horum infantium ſe conuertit, conſiderant illas flentes ſuper filijs ſuis, dicitque earum lachrymas beatas fuiſſe, ventres, & vbera. Sic enim proſequitur: *Beati ventres qui portauerunt tales, beata vbera quæ ſe talibus infuderunt, beatæ lacrymæ quæ pro talibus fuſæ flentibus gratiam baptiſmatis contulerunt. Nam diuerſo modo, dono vno, in lacrymis ſuis matres & filij ſuo*

ſanguine baptizantur. In martyrio filiorum paſſæ ſunt Matres; nam gladius filiorum pertranſiens membra ad Matrum corda peruenit, & neceſſe eſt vt ſint prauij conſortes, quæ fuerunt ſociæ paßionis. Hæc ipſe.

Sed nolite nimiùm flere, ô Matres, quia quos lugetis & vocatis *Benoni*, filios doloris, Pater Æternus vocat filios dexteræ & gaudii, vocat *Beniaminos*. Noli flere, ô Rachel! O Bethleem, noli flere filios tuos, *quia non ſunt*, ſiue quia occiſi & mortui ſunt: Immò fleas, ô Rachel, filios tuos qui occiſi non ſunt, qui digni non ſunt habiti, vt pro Domino morerentur. Conſolare & noli flere, *quieſcat vox tua à ploratu, & oculi tui à lacrymis, quia eſt merces operi tuo*, ait Dominus, ſiue vt vertit S. Hieronymus, *eſt merces filiis tuis.* Tu habebis mercedem operis tui, ſiue patientiæ, in Matribus: Filij tui habituri ſunt mercedem ſanguinis, palmam martyrii. Noli flere, quia *reuertentur de terra inimici, & eſt ſpes nouiſsimis tuis, & reuertentur filij ad terminos ſuos*, ait Dominus. Filij tui pro terra Herodis inimici poſſidebunt regnum cœli; reuerſuri ſunt ad Patriam cœleſtem, tamquam ad terminos ſuos; pro corpore vili recepturi ſunt corpus glorioſum. Hæc eſt ſpes nouiſſima, quæ iuſtos patientes & martyres alit quod in fine ſæculi aſſequentur vitam glorioſam in corpore glorioſo, quando & infantes reſurgent *in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.* Nolite ergo flere, ô Matres, quaſi infelices ſed *ſinite paruulos ad me venire, talium enim eſt regnum Cælorum*, ait Chriſtus. Imò non ſolùm ſinite, ſed & ad hoc adiuuate eos, animate & adducite, vt ſitis & beatitu-

V. S. Hier. in illum locum.

Math. 19.

dinis eorum participes.

1. Sic fecit illa mater, de qua Prudentius, cuius cùm puer necdum ſeptennis Chriſtum conſtanter confiteretur coram Aſclepiade Præfecto, ille coram matre ſuſpensum iubet acerrimè virgis dilâcerari. Stat mater imperterrito vultu, amore Chriſti. Paruulus ſe ſitire clamat, mater eum increpat, & dicit. *Si ſitis, ô fili, habes aquam vitæ, quam ſugere potes de Chriſto fonte perenni tibi proximo; Calix Infantium Beethleemiti corum tibi exhauriendus eſt. Memineris obedientiæ Iſaac paruuli libere ſe ſacrificantis. Memineris & puerorum Machabeorum ad mortem intrepidè ſe offerentium.* Sic effecit, vt dolores & vulnera rideret. Demiſſum ergo ex alto, Mater amplexatur, & oſculo valedicit: carnificique tradit. At dum ille ceruicem amputat, illa pſallere docta canebat: *Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum Tuus ille ſeruus, filius ancillæ tuæ.* Talia canens, explicabat pallium & ſinum ſub ictu & ſanguine, vt pretioſam hanc vndam cruoris charo applicaret pectori, & gremio exciperet. O Matrem fortiorem Rachele, fortiorem matribus Bethleemiticis filios deplorantibus! *Prud. lib. de Coron.*

2. Sic & Matrem Machabæorum ad filium tenellum loquentem introducit S. Ambroſius: *Tu ſolus ſuperes fili, ſumma votorum meorum. Miſerere mei quæ te in vtero tot menſium curriculo portaui. Aſpice in cælum ad Patrem omnium. Aſpice ad fratres, qui collegam requirunt. Aſpice ad matrem, quæ tibi lac dedit: Redde mercedē pij ſanguinis*

3, Sic & Mater Symphoriani pueri, in tormentis dum fortè titubantem aduertit, his eum ſolidat verbis: *Nate, nate, memento æternæ vitæ Cælum ſuſpice, & ibi regnantem intuere: Tibi*

enim vita non eripitur ſed in melius mutatur.

4. Sic S. Sophia, cùm tres filiæ capitis eſſent damnatæ, inclamabat: *O me beatam, quæ tribus filiabus SS. Trinitatem honorare merui! O ſummum Dei in me beneficium, eas hodie martyrij gloriâ coronatas in ſuum regnum transferentis! Perge filia, Angelos video cum lætitia conſummationem expectantes. Perge ad cœleſtem thalamum Chriſti, quo ſorores iam perfruuntur.* His verbis poſtremam victimam læta offerebat Deo.

5. Sic Mater Melitonis, adoleſcentuli inter 4. Martyres, in humeros aſſumens filium, bacillis confractum, ſed relictum ſi fortè tandem vacillaret, deferebat ad rogum Martyribus præparatum, & hæc ei in itinere inſonabat: *O me beatam fili, ſi pro Chriſto mortem perſeueranter obeas! O felicem vterum meum, qui te geſtauit, felicia vbera quæ te lactarunt! Eſto animo infractus; hanc ſi lucem perdis, mox æternâ frueris. Adhuc modicũ te pati oportet, vt Matrem lætifices, & Angelum tutularem, qui coronam in ſtagno gelido obtulit. Aqua & ignis iter ſunt ad refrigeriũ æternum, & Angelorum conſortium. Aquæ frigus paſſus es, ego te ad ignem & rogum defero, vt quem Deus mihi commodauit, repræſentem ei cum gaudio: Lugeant Matres de filiorum ſalute incertæ; ego ſecura te pario cœli & æternitati, vt ibi me expectes.* Hæc ipſa. O Matres, pluſquam Matres, quæ ſic filios Chriſto ſacrare victimas conniſæ ſunt! O Matres Bethleemiticis fortiores, poſt quam Chriſtus Agnus in cruce fuit immolatus in præſentia Matris, ipſa quoque cooperante interiori voluntatis heroico actu!

CONCLVSIO.

SEd concludo, & pro more ad Ieſum vota cõuerto. O Dñe Ieſu, infans benigniſſime & potentiſſime, agnoſcimus benignitatem tuam, agnoſcimus & potentiam iu cunis. dum non ſolùm è cœlo Angelos, è Iudæa Paſtores, è plaga orientis Magos, ſed & ipſos trahis infans infantes è cunabulis, è matrum brachijs. Equidem trahis eos, vt tibi conſecres, & vindices in victimas, eosque martyres primos, tuæ infantiæ flores ſelectiſſimos efficias, dum moriuntur pro te, dum confitentur tacentes, pugnant neſcientes, vincunt inſcij, rapiunt coronas & palmas ignari. Trahe nos quoque, ô benigniſſime infans, vt in fide, ſpe, charitate tibi inſeparabiliter adhæreamus, vt in funiculis amoris indiſſolubilis, vinculis Adam, tibi colligemur, vt infantium innocentiam & gratiam ſeduli ſectemur, tamdemque cum illis æternam per te coronam adipiſcamur, & miſericordias tuas decantemus. Amen.

APPENDIX.

Verſus Romæ extantes in templo S. Stephani rotundo de SS. Innocentibus.

SIncera animulæ, candidi puelluli,
Vix nata nato dant Dei corpuſcula.
Pugnantque inermes, & relicta parmula
Vincunt cohortes, quas ferire neſciunt.
Iam pulcriores lilijs & gemmulis,
Iam clariores igneis ſcintillulis,
Beata mulcent voculis ſedilia.

Ferox Tyrannus, ferreique pectoris
Qui parricidas intulit vobis manus.
Ferumque ſacris polluit ceruiculis.
Heu ſic auicula tollitur de nidulis
Matriſque rapitur ſic papillis hinnulus.
Recensque nati ſic leguntur floſculi.

in Monaſterio S. Gerardi Ord. S. Benedicti, Namurcenſis Diœceſis, coluntur corpora Philippi & Beniamin Innocentiũ ab Herode occiſorum. Quæ è Monaſterio Deiparæ Virg. *Aulas* dicto, in territorio Terracenòrum Chimanenſium diuinâ reuelatiòne S. Gerardo factâ, in illud Monaſterium tranſlata ſunt. Aſſeruantur ibi in capſa argentea. Cognouerat vir Sanctus ob hominum in dicto Monaſterio degentium malitiam & pertinaciam, futurum vt locus ille funditus ſubuerteretur. Innocentes itaque Bronium (locus eſt Namurco tribus diſtans horis) tranſlati ſunt, ac in Monaſterio, quod modò S. Gerardi Monaſterium paſſim nominatur, iuxta dextrum cornu altaris muro ſunt incluſi. Proceſſu verò temporis ob antiquitatem obliuiòni traditi fuerunt, donec miraculo ſubſequenti Deo placuit hos reuelàre. Erat Niuigellæ in Monaſterio Sanctimonialis nomine Giberia, quæ in occidua ætate aſſiduis lacrymis, quibus peccata iuuentutis deflebat, orbitatem luminim incurrit: quâ calamitate oppreſſa, Dei ac Sanctorum Innocentium opem ad viſum recuperandum implorabat. Huic nocte quàdam poſt orationem ſomno oppreſſæ, Innocentes duo in formoſa infantili ſpecie apparuerunt: ac nominibus ſuis eidem mulieri patefactis, iuſſerunt eam Bronium properare. Dixeruntque in muro ſupradicto ſacra ſua corpora latitare iam pridem obliuionı̃

tradita; futurum verò vt eorum attactu priſtinus oculorum vſus ei reſtitueretur. Mulier hâc viſione inſtructa locum adijt, & re totâ Abbati Fratribusque per ordinem enarratâ, Abbatem impulit, vt murus prædicto loco ſuffoderetur; quo facto mox ſacra corpora Beatorum Innocetium Beniamin & Philippi reperta ſunt, eorumqne attactu Mulieri videndi facultas inſigni miraculo eſt reſtituta. Poſt modum proceſſu temporis Presbyter quidam Godeſchalcus, ætate prouectâ cęcus effectus, eorumdem Innocentium meritis ſic viſum recuperauit, vt quò plus annorum ei accederet, eò etiam magis in illo videndi ſenſus acueretur, & augeſceret, idque ad extremum vſque vitæ diem. Hæc ex Hiſtoria manu ſcripta tranſlationis dictorum Innocentium, quæ aſſeruatur Bronij in Monaſterio S. Gerardi.

Viſitur etiam in Oratorio Archiducum Brabantiæ Alberti & Iſabellæ artificialis collicula, Mons Calcatiæ dicta, in qua conſpiciuntur ſex infantuli iacentes ſuper tumbas inauratas, quieſcentesque in areis, ſeu quadratis lateribus, argenteis & chryſtallinis, quibus quidem chrſtallis tranſparent notabiles oſſium partes SS. Innocentium. Inter quas videre eſt & venerari brachium vnius ex illis integrum, pelle adhuc manuque integrâ conſtans.

Denique Condatenſes Canonici poſſident & venerationi exponunt vnum corpus dictorum Innocentium ab Herode occiſorum.

PRO FESTO CONVERSIONIS S. PAVLI.

LECTIO SEPTIMA.

Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus, & Regibus, & filijs Iſrael. Acto. 9.

TRES SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima declarat quomodò Dei *prouidentia admirabilis ſit, dum quidam è ſublimi gradu perfectionis cadunt, alii è ſtatu peccati reſurgunt.*

Secunda *oſtendit Conuerſionem Sauli præ cæteris admirabilem eſſe, ideoque feſto ſpeciali honorari.*

Tertia explicat circumſtantias Conuerſionis eius.

PARS PRIMA.

INnumera Deo ſuppetunt media, innumeræque viæ, quibus nobis lumen gratiæ ſuæ communicare nouit; aut iuſto iudicio ob culpam noſtram illud ſubtrahere. Propterea ſic interrogat Dominus Iob c. 38. *Indica mihi, ſi noſti omnia,*

ira

in qua via lux habitet, & quis ſit tenebrarum locus, vt ducas vnumquemque ad terminos ſuos, & intelligas ſemitas domus eius. Atque iterum in eandem ſententiam ibidem ſubijcit: *Per quam viam ſpargitur lux, aut diuiditur æſtus ſuper terram?* Hæc quidem interrogatio de luce materiali fieri poteſt. Quâ quidem interrogatione inſinuatur, hominem non plenè cognoſcere vbi lux & tenebræ habitent, quæ accedunt, & recedunt, & ſibi viciſsim ſecedunt: nec lucem aut tenebras in hominis eſſe poteſtate, vt poſſit lucem condere, ſemitamque quæ ad domum lucis vel tenebrarum ducit, inueſtigare, vt ad hoſpitium ſuum eos ducat. Denique per hoc docemur nos ignorare viam modumque quo lux Solis variè ſe ſpargit, diuidit, ardoremque ſuum multiplicat, ſecundùm diuerſitatem temporum & regionum. Interim etiam de ſpirituali luce hæc intelligit S. Gregorius, vt interrogatio hæc ordinetur ad moderandam hominis præſumptionem, penetrare volentis Dei circa electos aut reprobos diſpoſitionem. Indicare igitur vult Dominus, lucem ſpiritualem & æſtum diuini amoris innumeris & occultis viis ad nos deriuari, & modò huic, modò illi communicari, aut diuidi, nec noſtrum eſſe inquirere, cur potiùs huic, quàm illi; ne rurſus ab eo audiamus: *Numquid noſti ordinem cæli, aut ponis rationem eius in terra?* Iob 38.

Greg. in Iob 38.

Hoc ipſum conſiderans Apoſtolus, inclamat: *O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius!* An non planè admirabilis eſt eius & ſapientia & prouidentia, dum

iudicijs nobis incogn.tis, modò aliquos ad lucem gratiæ eleuat de tenebris profundis, modo alios gratiæ donis ſplendidiſſimis præfulgidos rurſum caligine inuolui permittit, & cæco impetu in abyſſum ruere?

Elucebat miro ſplendore Saul, à Domino electus, & vnctus ad faſtigium regalis dignitatis, nec illo erat melior in filijs Iſraël Sed paulo poſt cæcitate & caligine ſeductus, rebellisque lumini reprobatur, ita vt Samuëli pro eo deprecanti dicat Dominus; *Vſquequo tu luges Saul, cùm ego proiecerim eum*. 1. Reg. 16.

Elucebat Salomon gratiâ & ſapientiâ præ omnibus filiis hominum ita vt & hoc ei nomen adſcriptum fuerit, *Dilectus Domini*. At quomodò poſtmodum illecebrosâ à mulierum alienigenarum caligine ſeductum eſt cor eius, ita vt etiam idola adoraret? propterea de eius ſalute meritò dubitamus, de eius pœnitentia incerti. Agnouimus eius lucem, agnouimus & tenebras luci ſuccedentes: an autem de tenebris iterum ad lucem reuerſus ſit, ignoramus. Vndè & hic illud repetimus. *Indica mihi, ſi noſti omnia, in qua via lux habitet, & quis ſit tenebrarum locus, vt ducas vnumquodque ad terminos ſuos.* Indica mihi, ſi omniũ noſti, an in domo lucis ſit Salomon an in domo tenebrarũ, & ad quem tandẽ terminũ pertigerit.

Idida, id eſt dilectus Domini.

Sic & in nouo teſtamento viſus eſt Iudas in Apoſtolico Collegio in Chriſti familia præfulgere, ab ipſo Domino ad dignitatem Apoſtolicam euocatus. At in fine quomodò excæcatus eſt, quamque miſerabiliter ruit, ita vt de eo dicatur Apoſtolis *Nonne vnus ex vobis Diabolus eſt?* Et iterum: *Bonum ei erat, ſi natus non fuiſſet homo ille. Væ illi.* Sic admirabilia ſunt iudicia Dei,

Ioan 6. Mat. 26

& inueſtigabiles viæ eius. *Qui ſtat, videat ne cadat.* Qui in luce eſt, timeat tenebras. Vidimus enim viros mirè perfectos per cæleſtem conuerſationem, ſubmerſos tandem fuiſſe, & vt ſtellas de Cœlo in abyſſum cecidiſſe ab impetu caudæ draconis, ſiue violenta dæmonis tentatione & ſuggeſtione. Quos meritò lugere poſſumus verbis Hieremiæ: *Quomodò obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus? Filij Sion, inclyti auro primo, reputati ſunt in vaſa teſtea. Qui nutriebantur in croceis amplexati ſunt ſtercora.* Qui cæleſtibus paſcebantur delicijs, in fæcibus viſi ſunt defixi, quaſi in illis deliciantes, Attende vnum ex primis Diaconis Nicolaum, Spiritus ſancti ductu electum, poſtmodum nefandæ hæreſis Nicolaitarum auctorem. Attende Tertullianum. Origenem, & alios. Quàm igitur verum hic eſſe agnoſcimus illud Ioan. 3. *Spiritus vbi vult ſpirat & neſcis vndè venit, aut quo vadat.* Quem locum ſic ad noſtrum propoſitum interpretatur S. Gregorius: *Spiritus venit & vadit, quia reprobos deſerit, electos aſſumit; & quia iudicium* Dei *inſcrutabile eſt, vnde veniat, aut quò vadat homo, neſcit quia ſciri non poteſt an quis in gratia, quam recipit, perſeuerare debeat. Ab illo igitur qui defecit venire ſpiritus, & ire ad illum qui perſeueraturus eſt, dicitur, quia alios in tempore aſſumit, alios aſſumit, nec tamen deſerit.* Hæc S. Gregorius l. 6. in libros Regum. Ergò & hic iterum meritò repetimus *Indica mihi vbi lux habitet, & quis ſit tenebrarū locus, vt ducas vnūquemque ad terminū ſuum.* Indica, ſi potes, quinam electi, quinā reprobi, quinā lucidi æternū futuri, qui in tenebris horridis permāſuri. Denuò quoque iure inclamamus cum Apoſtolo: *O quā incōprehēſibilia*

ſunt iudicia Dei, & inueſtigabiles viæ eius!

Cæterùm, ſicut admirabilis eſt Dei prouidentia, admirabileque iudicium eius, dum è ſublimi gradu ſapientiæ & ſanctitatis nonnulli corruunt; ſic & admirabilis eſt eadem prouidentia, dum ſubitò nonnullos ex abyſſo & tenebris errorum & vitiorum euocat *in admirabile lumen ſuum, in partem ſortis Sanctorum in lumine.* Coloſ. 1.

Sic admirabilis fuit conuerſio Magdalenæ, quæ celebris erat in ciuitate peccatrix, ſed lacrymis Domini pedes rigans, funiculis charitatis eius attracta, mox diluit omnia crimina, & ignitum cordis perfectè conuerſi holocauſtum Domino obtulit munus gratiſſimum. Vndè ſubitâ Dei gratiâ & potentia.

Poſt fluxæ carnis ſcandala,
Fit ex lebete phiala,
De vaſe contumeliæ,
In vas tranſlata gloriæ.

Sic & in conuerſione Samaritanæ admirabilis eluxit Dei prouidentia, potentia, gratia. Illa adulterinis amplexibus dedita accedit vt aquam hauriat, nihil minus cogitans quàm de ſalute & conuerſione. Sed Chriſtus Dominus, qui eſt fons vitæ, alloquitur illam de aqua vitæ & ſtillam ei infundit; ſicque de luto reddit ſubitò eam luci commutatione ſtupenda, ita vt poſſit dicere: *Super aquam refectionis educauit me, animam meam conuertit.*

Quid de Pelagia? Quid de Thaide meretrice? Quid de Maria Ægyptiaca? Nonne dum inhærent libidini promiſcuæ, mancipia Veneris & Satanæ, confeſtim luce diuinâ ſeſe cordibus eorum inſinuante, de amore fœdo in diui-

num exarſerunt amorem? Quapropter de his omnibus dicere poſſumus: *Dic mihi quâ viâ ſpargitur lux, & diuiditur æſtus ſuper terram?* Lux illa effulgens, & æſtus diuini amoris eorum cordi diffuſus, vnde proueniebat, & per quam viam, an per viam meriti & diſpoſitionis earum? Neutiquam: quia nec de re illa cogitatio menti earũ inſidebat. O igitur *inueſtegabiles viæ Domini* O abſconditæ *ſemitæ domus eius, ducentes vnumquemque ad terminum ſuum!* Nempè quandò vult, quomodò vult, inſpirat, illuminat, deducit, & tandem ad æternitatis beatæ terminum perducit quos prædeſtinauit.

PARS SECVNDA.

VEtùm enimuerò licet multæ conuerſiones, tum in ſacris litteris, tum in hiſtorijs Sanctorum reperiantur planè admirabiles, in quibus effulſit Dei gratia & potentia, omnes tamen hac in re ſuperat Pauli ſtupenda conuerſio, quæ tamquam inauditum prodigium ab Eccleſia toto proponitur orbi, & quotannis feſtiuo die celebriter recolitur, cum innouatioue gaudii. Etenim cùm Eccleſia Militans & Triumphans ſorores ſint indiuiſo charitatis vinculo confœderatæ: licet vna in cœlis agat, altera in terris adhuc peregrinetur; licet vna in portu quieſcat; altera adhuc fluctibus agitetur, tamen ſeſe mutuò adiuuant, & communicationem habent ad inuicem. Vndè quæ in terris militat & laborat, implorat auxilum ſororis ſuæ in cœlis regnantis & triumphantis, eamque nititur imitari. Cùm ergo nouerit in cœlo magnum eſſe gaudium, ſolenneque feſtum agere electos de

adeò admirabili tanti viri electione & conuerſione, (cuius ſapientia & doctrina, labores, & merita, toto orbe coruſcarunt, & ſtupendum fructum peperernut) etiam ipſa ſororis ſuæ gaudium imitari in hoc contendit, feſtum ſolemne decernens, Cum lætitia enim ſpirituali intuetur exemplar illud pœnitentiæ in ſua conuerſione inclamantis: *Christus Ieſus venit peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum, quia blaſphemus fui, perſecutor, & contumelioſus: ſed ideò miſericordiam ſum conſecutus, vt in me primo oſtenderet Ieſus Chriſtus omnem patientiam ad informationem eorum qui credituri ſunt.* Quaſi dicat: Miſertus eſt mei Deus, vt in me quaſi in primo & maximo peccatore daret toto orbi exemplar perfectæ ſuæ clementiæ, in quo homines cernant ipſum velle omnes peccatores ſaluos fieri, & facilè eis peccata condonari. Atque ita meo exemplo informauit & excitauit omnes futuris ſæculis, vt per pœnitentiam audeant ab eo ſperare veniam. Vndè S. Auguſtinus ſer. 9. de verb. Apoſt. *Si Saulus ſanatus eſt, ego quare deſpero? ſi tanto medico tam deſperatus æger ſanatus eſt, ego vulneribus meis illas manus non optabo? ad illas non feſtinabo? Vt hoc dicerent homines, ideò factus eſt Saulus ex Perſecutore Apoſtolus.* Si ergò in cœlo eſt gaudium ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, magis quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis, quantum putas gaudium eſt ſuper conuerſione talis Perſecutoris, & poſtmodum tanti Doctoris?

1. Tim. 1.

Specialiter autem Conuerſio S. Pauli feſto celebratur, licet aliæ Conuerſiones Sanctorum celebrari non ſoleant alio feſtiuo die præter diem mortis, quo ad immortalitatem tranſierunt &

gloriam; quia ſpecialia multa iu hac conuerſione contigerunt ad ſpecialem Eccleſiæ eruditionem & fructum, ad ſpecialem quoque manifeſtationem potentiæ & gloriæ diuinæ ſpectantia. Elucidemus id particulariùs.

Primò mirè eluxit in hoc diuinæ gratiæ efficacia, quòd in medijs ſceleribus furens, & crudeliſſima facinora in Chriſtum & Chriſtianos animo deſignans, iamque ad illa ſeſe accingens, ſic ſubitò luce & voce cœleſti conuerſus eſt, vt de leone rugiente fieret agnus, de lupo prædante ouis, & ouium Paſtor mitiſſimus, de Perſecutore ſanguinolento Apoſtolus. Magna ſanè Dei miſericordia eſt peccatorem in ipſo actu & affectu peccati, in ipſa rebellione contra miſericordiam, benignitate & gratiâ ſuâ præuenire, vocare, illuminare, conuertere, cùm potiùs mereatur vltione iuſtitiæ tunc in æternum abſorberi, & vltrices pœnas experiri. Attende ergo Paulum ſpirantem minarum & cædis in diſcipulos Domini, deprehenſum in ſcelere & in ſanguinolentis cogitationibus, cum epiſtolis crudeliſſimæ legationis, auctoritatis execrandæ, poteſtatis iniquæ, tantâ nihilominus Dei benignitate præuentum, & dic cum Propheta, ob eius adeò nouam, adeò miram conuerſionem: *Miſericordias Domini in æternum cantabo.* Repleuerat Ieruſalem ſanguine, internecioni dederat multos fideles, perſecutus erat Apoſtolos, lapidauerat Stephanum, nulli pepercerat viro aut mulieri Chriſtianæ profeſſionis; non ſolùm coram iudicibus accuſarat, ſed etiam ferociſſimè è domibus eiectos ad tribunalia & ſanguinem trahebat, & modò pluſquam antea necem reſpirãs

reperitur in via ſæuitiæ execrandæ, An non flammis æternis deuouendus tibi videtur contra Deum & Chriſtum flammas vomens, pinguique contra eum ceruice & erecto collo procurrens? At verò flammâ voceque cœleſtis amoris, nihil minus cogitans, ita miſericordiſſimè præuenitur vt victas det cœlo manus, ſicque poſſit dicere: *Miſericordias Domini in æternum cantabo.* Ideoque & hoc feſtum inſtitutum eſt, vt illi congaudentes miſericordias Domini decantemus.

Secundo gratia Dei in conuerſione Pauli in hoc effulſit, quod non ſolum peccata eius illicò aboleret, ſed etiam radices peccati penitus exſcinderet, habitusque vitioſos exueret, perfectè eum immutans & conuertens. Alij peccatores, ſi conuertuntur, nihilominus cum habitu vitioſo (quem imbiberunt, & induerunt tamquam diploidem confuſionis) grande longumque certamen coguntur ſuſtinere; libidinoſus cum æſtu libidinis recurrentis; intemperans cum ſollicitatione inolitæ iam intemperantiæ. Non ſic in Paulo, qui abundantiâ & impetu gratiæ diuinæ ita eſt transformatus in alium virum, vt tota periret ſæuitia, inauditaque ſuccederet manſuetudo, & voluntatis ſuæ in manus Dei mirè ſupplex conſignatio, totiuſque cordis perfecta oblatio: Propterea mox dicit: *Domine quid me vis facere? Hæc eſt perfectæ conuerſionis forma*, ait S. Bernardus: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: Domine quid me vis facere? O verbum breue, ſed plenum, ſed viuum, ſed efficax, ſed dignum omni acceptione*, inquit ipſe ſer. 1. de conuerſ. Pauli. Vt igitur imitemur, quoad poſſumus, hanc interiorem voluntatis à bono in malum conuerſionem perfectam, & illam decante-

mus in gloriam Dei & Pauli, ideò hoc feſtum decernitur.

Tertiò diuina potentia & gratia non ſolùm in eo prauum abſterſit ſæuitiæ habitum, ſed etiam tanto diuini amoris æſtu eum repleuit, vt ipsum ſanguinem profundere paratus foret pro eo quem perſequebatur, omnesque labores & tormenta perferre. Ita factum eſt ſubitò, vt nihil aliud ſaperet & ſpiraret mox à conuerſione niſi Ieſum Crucifixum, in cruce pro ipſo mori ſi opus ſit peroptans, nihilque perhorreſcens vt eius gloriam quoquo verſum propagaret, & omnibus nationibus inueheret. Sic ergo non ſolùm gratiam communem in ſua conuerſione accepiſſe cenſendus eſt, ſed ſpecialiſſimam & eminentiſſimam quam impenderet totius Eccleſiæ bono cælitus Apoſtolus inauguratus; ſapientiâ, laboribus, meritis, Eccleſiam quam perſequebatur ſupra modum illuſtraturus. Meritò ergo illa exultat in conuerſione illius, cuius labores & doctrina etiam hodie maximum fructum pariunt, & per ſæcula omnia parturiunt; eius etiam non ſolùm exemplum, ſed & patrocinium, mirè peccatores ad conuerſionem adiuuant.

PARS TERTIA.

SEd videamus particulariter circumſtantias huius conuerſionis, quas deſcribit S. Lucas Acto. 9. Vbi in primis ait de Pauli itinere: *Paulus ſpirans minarum & cædis in diſcipulos Domini, acceſſit ad Principem Sacerdotum, & petijt ab eo Epiſtolas in Damaſcum ad Synagogas, &c.*

Prima circumſtantia hic conſideranda, eſt cir-

cumſtantia loci vbi hæc conuerſio peracta eſt Locus ſcilicet conuerſionis huius fuit prope Damaſcum, ad quam ciuitatem pergebat furens Paulus, vt ibi perſcrutaretur & perſequeretur quaquâ viâ Chriſtianum nomen, cuius rei gratiâ litteras ſigillatas acceperat à Pontifice Sacerdotum: Ecce adimpletur illud Gen. 49. *Beniamin lupus rapax, manè comedet prædam, veſperè diuidet ſpolia.* Paulus erat de tribu Beniamin, & de eo interpretantur SS. Patres hanc prophetiam, prout videre potes apud S. Auguſtinum in Breu. Rom. in hoc feſto Conuerſionis. Damaſcus porrò erat caput Syriæ, cui Rex Aretas præſidebat: habebant tamen & ibi Iudæi ſuas plateas, vbi ius dicebant, prout eis conceſſerat Rex Syriæ Benadad, 3. reg. 20. Ideò verò illuc acceſſit Paulus, quia poſt necem Stephani Damaſcum confugerant nonnulli Chriſtiani ob perſecutionis violentiam, putantes ſe ibi tutiores fore in Vrbe gentili & regia, Iudæis non ſubdita, & à Ieruſalem valdè remota. Diſtabat enim itinere quinque dierum. ſiue quinquaginta leucis noſtris. Vndè patet furor Pauli de quo ipſemet dicit c. 26. *Et amplius inſaniens in eos perſequebar vſque in exteras ciuitates.* Damaſcum autem Paulus an eques, an pedes aduenerit, non conſtat. S. Auguſtinus, quem ſequuntur nonnulli, iuſinuare videtur peditem veniſſe. Scriptura quoque equi eius non meminit: & Iudæi religioſiores qualis erat Paulus, vix equis vtebantur: cumque Paulus foret iuuenis, vti manu acer, ita pedibus erat celer. Alij tamen putant equitem, prout etiam pingunt communiter, Quos perſuadere poteſt tum itineris longitudo, tum auctoritatis ſignificatio: quia tamquam Prætor

Salmeron. Cornel. Lapide.

quiſpiam ſtipatus militibus procedebat. Deniquè eius etiam proſtratio fuiſſe videtur ex equo in terram colliſio, Christo contra eum quodammodò duellante & cum humiliante, vt ferociam edomaret hominis intumeſcentis & minas ſpirantis. Faſtuo autem & æſtus ille tumidus magis equiti quam pediti videtur conuenire. Interim locus vbi proſtratus fuit Saulus, vt erigeretur Paulus, medio miliari diſtans à Damaſco, ita poſtmodum à Christianis fuit honoratus, vt nobile ibi ſacellum erectum fuerit, in quo & ſoliti erant Chriſtiani ſepulturam eligere qui circa Damaſcum habitabant. Referunt quoque hiſtorici exercitum Chriſtianorum in bello ſacro, Duce Godefrido Bullonio, ad hunc locum Conuerſionis S. Pauli pertigiſſe, dum Damaſcum peteret, atque ibi biduo commoratum eſſe, nec ſine felici ſucceſſu progreſſum exinde fuiſſe auſpicijs & patrocinio S. Pauli.

Ita Sanchez & Lorinus.

Adrichom. Bredemb. Guil. Tyrius & alii

Secunda circumſtantia hic conſideratione digna, eſt circumſtantia lucis, quæ de cœlo Paulum circumfulſit. Fuit verò magna lux iſta, quia de illa dicit S. Paulus c. 26. *Supra ſplendorem Solis circumfulſit me lumen.* Fuit ergo globus quidam perlucidus, ambiens Paulum inſtar fulguris & coruſcationis, oculos eius perſtringens & excæcans, cumque ſolo proſternens. Vndè de hac luce ſic eleganter loquitur S. Auguſtinus ſer. 28. de Sanctis. *Saulus funereum contra milites Chriſti gladium dum portat, fulmineum de cœlo accepit teſtimonium; Dum graſſatur, percutitur, dum Chriſti Sanctos perſequitur violento radio cæleſtis luminis cæcatur.* Lucẽ autẽ iſtã à corpore Chriſti glorioſo emanaſſe veriſimile

Act. 26.

eſt, ita vt perculſus fuerit Paulus, & quodam modò ſideratus à fulgurante Chriſti luce, quaſi à ſagitta cœleſti, & haſta promicante; ideoque Chriſtus Dominus quaſi duellator eum proſtrauit, & vicit. Potuit ergo dicere Saulus idem quod Iulianus apoſtata è Cœlo ſagittâ percuſſus; *Viciſti Galilæe, viciſti Nazarene, viciſti.* Sed infeliciſſimè percuſſus præ rabie hoc pronútiauit Iulianus: Felici vulnere percuſſus Paulus, hoc pronuntiare potuit cum gratiarum actione.

Lux porrò iſta exterior tenebras interiores mentis eius pandebat, & repræſentabat lucem internam, quam Deus menti ipſius infundebat, & quâ ei ſua interior conſcientia cum peccato quod perſequendo committebat, fiebat manifeſta. Ita arguebatur à limine, vt ex hac luce diſceret iam ſibi ambulandum in lumine gratiæ diuinæ, & veritatis coruſca luce. Quapropter dicebat 2. ad Cor. 4. *Deus qui dixit de tenebris lumen ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus noſtris, ad illuminationem ſcientiæ claritatis in facie Ieſu Chriſti.* Sic omnia quæ circa Paulum aguntur exteriùs, ſignificant ea, quæ in peccatorum conuerſione aguntur interiùs. *Lux illa* repræſentat gratiam excitantem, & internam mentis illuminationem: *Proſtratio in terram,* animi humiliati contritionem & demiſsionem: *Vox inſonans,* concuſſionem intimam cordis, quaſi à tonitru diuini iudicij & minarum eius: *Stimulus contra quem non oportet recalcitrare,* ſignificat remorſum acrem & pungentem conſcientiæ: *Cæcitas,* clauſuram oculorum & animi ad res æternas indicat, conſiderationeque rerum cæleſtium & æternarum. Denique, *Squamæ ab oculis*

decidentes ſignificant omnes excuſationes eſſe deponendas, perfectam confeſſionem inſtituendo.

Tertia circumſtantia conſideranda eſt vocis è cœlo, ſiue aëre reſonantis: *Saule, Saule quid me perſequeris*, quam quidem vocem cadens in terram audiuit, vt dicitur Acto. 9. O vocem verè efficacem, verè potentem, quæ cor eius concutiens ſubitò in alterum virum commutauit! Vndè & hic patet quàm verum ſit illud eiuſdem Apoſtoli: *Viuus eſt ſermo Dei, & omni gladio ancipiti penetrabilior pertingens vſque ad diuiſionem animæ, compagum quoque & medullarum.* Vtique verba diuina in cor immiſſa tranſfigunt illud ſalubri vulnere, ſuntque *ſagittæ potentis acutæ cum carbonibus deſolatorijs*, qui congeſti ſuper capita inimicorum Dei, eos ita adurunt, vt vincant in bono malum. *Heb. 4.*

Huius vocis diuinæ, peccatores ſuperbos, rebelles, obduratos conuertentis, vim & efficaciam rectè deſcripſeris ex Pſal. 28. vbi primò generaliter dicitur *Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia.* Deinde additur, *Vox Domini confringentis Cedros.* Saulus ſuperbiâ & faſtu verticem erigebat in cælum, contra Chriſtum & Deum blaſphemus: ſed ecce vox Domini, inſtar tonitrui inſonans, confregit eius ferociam & faſtum, humiliauitque vſque ad terram; moxque agnouit non eſſe ſibi procurrendum erecto vertice, erectâ ceruice, contra Deum.

Secundò de voce Domini ibidem dicitur: *Vox Domini intercidentis flammam ignis.* Saulus flammâ furoris ferebatur in Chriſtum & Chriſtianos, ſed vbi adfuit vox Domini, interciſa eſt flamma illa ex eius corde exſiliens, & velut è

fornace exæſtuans in minas & cædis cogitationes, tamquam in ſcintillas. Succeſſit verò flamma amoris diuini tanta, vt *nec aqua, nec flumina valuerint eam obruere.* Nullæ tribulationes, nulla tormenta, nullæ perſecutiones eam valuerunt ſemel accenſam cælitus conſopire, aut impedire eius ardorem toto orbe rutilantem. *Quis nos ſeparabit à charitate Dei*, inquit ipſe c. 8. ad Romanos? *An anguſtia, &c.*

Tertiò, de voce Domini adijcitur: *Vox Domini concutientis deſertum.* Paulus cor durum gerebat ſpinis & vepribus obſitum, dumetis horridum, ſterile & infœcundum, à gratia diuina deſertum. Sed mox vbi adfuit vocis diuinæ efficacia, quomodò concuſſum fuit deſertum illud, quomodò commutatum, quomodò commotum? Spinæ euulſæ ſunt, & quicquid obſtaculo poterat eſſe; ſicque ſubitò innouata cultura, nouale cordis antea duri molle factum, ſemine diuinæ gratiæ & rore celeſti ita eſt conſperſum & fœcundatum, vt illicò protulerit fructum omnigenæ virtutis; fructum ſcilicet humilitatis & manſuetudinis fructumque perfectæ pietatis & charitatis.

Quartò, de voce Domini dicitur: *Vox Domini præparantis ceruos.* Saulus antea Leo rugiens, vel lupus rapax, nonniſi prædam quærebat, circuibatque quærens quem deuoraret: auditâ autem voce cæleſti, iam aliud quærit, iam tamquam ceruus velocitatem accipit & fortitudinem ad belligerandum contra venena ſerpentina, iam ad fontem aquæ viuæ deſiderat & feſtinat, iam vſque ad montem Dei progreditur, ſine mora ambulans de virtute in virtutem, & mox attingens perfectionis verticem celerita-

te indicibili, eius ad currendum pedes præparante diuinâ gratiâ. O velocem curſorem, qui meritò potuit dicere illud Pſal. 17. *Præparauit pedes meos tamquam ceruorum ſuper excelſa ſtatuens me!* Adijciamus & hoc quod Græca lectio habet: *Vox Domini obſtetricantis ceruas.* Dicuntur ceruæ ad pariendum magnas difficultates pati, voce autem tonitrui reſonante ita cōmoueri, vt mox pariant ſine difficultate. Sic cōtingit aliquos non parturire, nec parere ſpiritum ſalutis, niſi voce Domini reſonante inſtar tonitrui, & eos commonente, ad pœnitentiæ fructum mox concipiendum & pariendum. Quod ipſum in Saulo contigit, quia non ſolùm pœnitentiæ, ſed omnigenæ quoque perfectionis fœtum illico edidit, illa audita voce inſtar tonitrui cor eius commonente: *Saule, Saule, quid me perſequeris? Ego ſum Ieſus, quem tu perſequeris. Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.* O vox fortis & potens, quæ cedrum confringit & humiliat, quæ flammam ſæuitiæ interſcindit, quæ ſpinoſum & deſertum cor concutit, quæ pungentes ſpinas expungit, quæ ſpiritum gratiæ parere facit, quę ad currendum pedes præparat, quę ad gratiam & gloriam diſponit, quę incuruat colles mundi ab itineribus ęternitatis, quę vires ſuggerit ad bellandum contra ſerpentina venena, contra infidelitatem, peccatum, infernum.

Poteſt etiam hic conſiderari Eccleſia tamquam grauida hoc fœtu nouo, quem parturire optabat Chriſto; peperit autem dum vox cęleſtis inſonuit, & lux coruſcauit, fœtumque quem vix vtero portarat, edidit. Vnde ſe vocat S. Paulus abortiuũ, 1. Cor. 15. *Nouiſſimè Chriſtus quaſi abor-*

tiuo, viſus eſt mihi, Quid eſt, *Tamquam abortiuo?* Anquia violẽter excuſſus eſt ex vtero, ſicut fœtus abortiui ſolent, ideò ſe abortiuum vocat? Nempe renatus eſt violenter Paulus, qui & ipſum vterum Eccleſiæ perſequebatur quo fuit progenitus. An fortè ſeſe abortiuum vocat, quia ſicut fœtus abortiui ſemimortui & cæci ſæpe naſcuntur, ita & ipſe in natiuitate ſua ſpirituali ſemimortuus cecidit, & cæcitate percuſſus fuit? An denique ideò ſeſe abortiuum vocat, quia naſcendi tempora abbreuians, & terminos faſtidiens vteri, quam non licebat per tempus plenitudinis Chriſti obtinuit ætatem? Audi S. Chryſologum ſer. 56. ſimile quid eleganter edicentem. Sic enim habet. *Cùm ſubitò in via naſceretur, meritò ſe abortiuum nuncupat: & miratur ſe fuiſſe natum, qui nouit ſe nulla conceptus tempora pertuliſſe. Nam cum adhuc hoſtis ipſe cederet extrinſecus ſanctæ Matris vterum, & in ipſo ortu pignora veneranda collideret, repentè ſanctum mutatur in germen, qui ipſius germinis acerrimus fuerat perſecutor.* Hæc Sanct. Chryſolog. Meritò ergò Paulus primò vocari potuit *Benoni*, id eſt *Filius doloris*: at poſtea voce & luce cæleſti mutationeque dexteræ Excelſi in Paulum mutatus vocari pótuit *Beniamin*, id eſt *Filius dexteræ*. Nam idem quoque ei contigit quod Beniamino, quia ſicut ipſe naſcens matri Racheli mortem intulit, ita & hic renaſcens matri ſuæ Synagogæ necem inflixit, & ſicut Beniamin inter duodecim Patriarchas fratres fuit vltimus & minimus; ita & Paulus ſe vocat vltimum & minimum Apoſtolorum. *Non ſum dignus*, inquit ipſe, *vocari Apoſtolus, quia perſecutus ſum Eccleſiam Dei.*

Propter

Propter hanc ergò perſecutionem dicit ei Chriſtus voce potentiſſima: *Saule, Saule, quid me perſequeris?* Quid perſequeris corpus meum myſticum, quod eſt Eccleſia, membra mea, quæ ſunt ipſi fideles? Quid perſequeris vterum matris quæ te debet gignere? *Sic membris adhuc poſitis in terra caput clamabat in cælo*, inquit S. Auguſtinus quia perſecutio in ipſummet redundaret, qui membra habet ſibi ita vnica dilectione & amore vt ſe tangi & lædi clamet, dum illa læduntur vel tanguntur; ita vt propterea etiam alibi dicat: *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.* Sic & Chriſtum perſequi cenſentur omnes qui peccata peccatis adijciunt, quia vt dicit Apoſtolus: *Rurſus ſibimet crucifigunt Filium Dei, & oſtentui habent, ſanguinemq; eius conculcant.* Nec infrequentet lux & vox cæleſtis intus adeſt, quaſi inſonans: Quid Deum perſequeris? Cur rebellis es diuinis præceptis & monitis? Quid ſanguinem Chriſti conculcas, & illum inutiliter pro te effuſum tua cæcitate efficis? Cur viuis in ſtatu in quo mori non auderes? Quid erit de anima tua totâ æternitate? an poteris habitare cum igne deuorante, & cum ardoribus ſempiternis? Cur non adis Ananiam, hoc eſt idoneum Confeſſarium, qui oſtendat tibi quid te oporteat facere? Sed ipſi ſunt rebelles lumini, vocique diuinæ per remorſus conſcientiæ intus clamanti, & illuminare cupienti. Ipſi claudunt feneſtras & aures cordis, vt non videant lucem, nec audiant vocem; quia tenebroſum ſuum peccati ſtatum adamant, de peccato in peccatum pergunt, de tenebris in tenebras ruunt, de die in diem conuerſionem differentes.

Heb. 6

Non ſic Saulus, qui mox vbi ſenſit lucem & audiuit vocem, cor ſuum Deo offerens inclamat: *Domine quid me vis facere?* Quaſi dicat cum Samuele, 1. Reg. 3. *Loquere Domine quia, audit ſeruus tuus.* Aut quaſi cum Pſalte repetat. *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Aut quaſi ſe offerat cum Iſaia, & dicat: *Ecce ego, mitte me.* Vnde aduertit ſubtiliter S. Ildefonſus, ſicut Christus Dominus quinque tantum protulit verba vocans Saulum furentem *Saule, Saule quid me perſequeris?* Ita hæc quinque verba quaſi Echo reſpondens produxiſſe hæc quinque verba reſonantia, *Domine, quid me vis facere?* Equidem in his tota cōſiſtit perfectio Chriſtiana, quia illa in conformitate ad diuinam voluntatem reperitur. Felix igitur Saulus, qui ſubitò luci & voci diuinæ obtemperauit, non ſine animi pleniſſima reſignatione & gratitudine. Felices & illi qui hanc lucem & vocem perſentiſcentes in Deum reſpiciunt, eumque non ſolum audiunt, ſed & promptè obediunt, & gratias agunt.

Pro hac luce & voce oculis & auribus cordis immiſſa gratias agebat S. Auguſtinus, dum in ſoliloquijs ſuis ſic alloquitur Deum: *Intonaſti in interiorem aurem cordis mei voce grandi: coruſcaſti, ſplenduiſti, & exarſi in pacem tuam. Et diſceſſit nubes tenebroſa, quæ erat ante oculos cordis, & vidi, & videns clamaui: Væ tenebris? Væ cæcitati! Væ præteritæ ignorantiæ meæ Væ abyſſo in qua iacui! Inuoluebar in tenebris Filius tenebrarum & de tenebris ibam in tenebras. Gratias tibi ago Illuminator meus quia iam video, & aperuiſti oculos meos.* An non tibi videntur ſquamæ ab oculis eius cecidiſſe, ſicut & Paulo, irra-

diante vera luce, & ſquamas cæcitatis excutiẽtes O peccatores nolite rebelles eſſe lumini; *Hodie ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda veſtra*, ſed cum Saulo dicite. *Domine, quid me vis facere?*

Quarta circumſtantia digna conſideratione, eſt miſſio Pauli ad Ananiam, & teſtimonium Domini apud Ananiam de electione Pauli. Miſſus autem fuit Paulus ad Ananiam, vt ab eo baptizaretur, & à cæcitate curaretur; ſic enim Dei ſuauis diſpoſitio eſt, vt homines per homines adiuuet ad ſalutem, & ita imponit ei manum Ananias, poſtquam tribus diebus fuit non videns, nec manducans ac bibens; ſed, vt ait S. Chriſoſtomus, *orans & pænitentiam agens, compungebat, ſeſe propter ea quæ fecerat, confitebatur, precabaturque Deum*: veniente autem Anania, & manus imponente, curatus eſt, eodemque ipſum baptizante, Spiritu S. eſt repletus. Quomodò curatus ſit, tradit ſacer textus: *Confeſtim ceciderunt ab oculis eius tamquam ſquamæ.* Eleganter autem S. Gregor. 33. Mor. c. 24. per ſquamas intelligit velamen carnalis ſapientiæ, valamenque excuſationum, quod ſolet plerisque ante oculos mentis tenſum cæcitatem quamdam inducere. Sic enim ait: *Carnalis tegumenti duritia Saulum preſſerat, & ideò radios veri luminis non videbat. Sed poſtquam ſuperbia victa fuit, defenſionum ſquam æceciderunt ab oculis corporis, quæ iam ceciderant ab oculis cordis, dum dixit proſtratus; Quid me vis facere? Iſtæ autem defenſionum ſquamæ, quamuis penè omne genus humanum contegant, hypocritarum tamen ſpecialiter & callidorum hominum mentes premunt. Ipſi enim culpas confiteri refugiunt quia videri pecca-*

tores erubeſcunt. Hæc S. Gregor. Ex quo colligimus quod ſimulatio, calua excuſatio, amor ſui, quaſi ſquamæ velant oculos, intuituque veritatis auertunt, niſi diuina ſuccurat gratia & manus, illas cadere faciens; oculosque aperiens & illuſtrans.

Cæterum quod ad Ananiam (quem fuiſſe vnum ex 72. diſcipulis nonnulli æſtimant, poſteaque Damaſci Epiſcopum) Paulus mittitur non tam doctrinæ quàm curationis & baptiſmi gratia fuiſſe dicimus: quia S. Paulus fatetur ſe non ab homine doctrinam Euangelij accepiſſe, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti Gal. 1. Quod factum fuiſſe hoc triduo ex eo colligimus, quod mox confundebat mira ſapientia Iudæos qui erant Damaſci, ita vt omnes obſtupeſcerent. O igitur felix cæcitas, quæ mox totius orbis illuminatio effecta eſt! O qualis Doctor Chriſtus & Spiritus Sanctus! *Vbi Deus Magiſter eſt*, ait S. Leo, *quàm citò diſcitur quod docetur!* Sic & S. Gregor. *O qualis artifex eſt iſte ſpiritus! Nulla ad diſcendum mora agitur in omne quod voluerit. Mox enim vt tetigerit mentem, docet; ſolumque tetigiſſe, docuiſſe eſt. Humanum animum ſubitò vt illuſtrat, immutat; abnegat hoc repentè quod erat, exhibet repentè quod non erat.* Hoc ibidem exemplis demonſtrat S. Gregorius, Dauidis, Amos, Danielis, Petri, Pauli, Mathæi. Sic de illis diſſerit particulariter:

Hom. 30. in Euang.

Implet Cytharœdum puerum, & Pſalmiſtam facit.
Implet Paſtorem armẽtarium, & Prophetam facit
Implet abſtinentẽ puerum, & Iudicem ſenum facit
Implet Piſcatorem, & Prædicatorem facit.
Implet Perſecutorem, & Doctorem gentium facit.
Implet Publicanum, & Euangeliſtam facit.

Cùm porrò ambigeret Ananias, quia grauiſsima de Saulo mala inaudierat, teſtimonium ei perhibet de illo Dominus præclariſsimum, dum ait: *Vade, quoniam vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus, & regibus & Filijs Iſrael: Ego oſtendam illi quanta oporteat pro nomine meo pati.* Quid eſt, Vas electionis?

In primis quidem *Vas electionis*, id eſt inſtrumentum & organum electum, quaſi dicat Dominus Ananiæ: Tu putas hunc eſſe reprobum, dum dicis: *Quanta mala audiui de eo.* Sed ſcias à me electum, & fore ſelectiſsimum inſtrumentum ad oſtendendum potentiam meam & gloriam coram Regibus, & toto orbe: & quidem ad hoc elegi eum ex millenis hominũ millibus. Si ergo Sampſonem elegi vt Aſinæ mandibula, tamquam victoriæ inſtrumento, Philiſtæos fugaret, vinceret, & confunderet: Si Gedeonem elegi, vt tubarum ſono & vaſis confractis aciem hoſtilem ſuperaret: Si Moyſen elegi, vt virga Pharaonem & Ægypti exercitum profligaret: Ecce pluſquam Sampſon hic, pluſquam Gedeon, pluſquam Moyſes. Ego enim eum elegi, & tantis donis tantaque fortitudine adornaui, vt hoſtium omnium meorum valeat furorem retundere & peſſumdare, vt faciat nomẽ meum, & potentiam, ac ſapientiam omnibus nationibus & Principibus innoteſcere? Ego eum elegi, vt *virgam virtutis meæ emittat ex Sion*, & mihi acclametur: *Dominare in medio inimicorum tuorum.* Volo vocis eius ſono & corporis tamquam vaſis colliſione eluceſcere quaquauerſum lucem Euangelij, lucem fidei, lucem gratiæ meæ.

Vlterius, *Vas electionis*, ſiue electum à Do-

mino, quia de vaſe contumeliæ in vas tranſlatum gloriæ, in vas gratiæ & ſapientiæ, vt cibum electum & cœli vinum omnibus propinet gentibus. Ideo de illo verum eſt illud Eccl. 50. *Quaſi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo.* Fuit enim vas auri ob ſapientiam, ſolidum ob charitatem, ornatum omni lapide pretioſo, quia omnibus gemmis virtutum. Fuit etiam tale vas quale deſcribit. c 43. *Vas admirabile opus Excelſi*: quia ſicut Sol de quo ibi agit Ecleſiaſticus, *Vas eſt lucis*, totum illuminaus mundum, ſic & Paulus teto orbe radiantē lucem circūtulit.

Deindè, electus fuit Paulus, tamquam *Vas aureum*, in quo voluit Dominus manna reponi, vt ſit in cibum omnibus generationibus. Exod. 16.

Denique, electus fuit tamquam V*as odoriferum*, in quo pretioſiſſimum vnguentum nominis Ieſus reconderetur, & poſt modum effunderetur in omnes nationes, vt illas odore ſuo attraheret. Erat enim antea abſonditum & clauſum iſtud fragatiſſimum balſamum: Paulus autem illud portauit & effudit *coram Regibus & gentibus, ac Filijs Iſrael.* Quapropter tot Martyres, tot Virgines, ad eius odorem accurrerunt, etiam per ſpinas & clauos, per crucem & gladium, per mortem & ſanguinem; Ergô meritò dicitur Paulus electus vt *Vas electionis*, ad portandum nomen illud, in quo omnes oportet ſaluos fieri. Portauit vtique, tamquam vexillifer, Nomen & inſigne ſui Ducis. Tamquam Legatus, Nomen illius à quo mittebatur Regis. Tanquam Promulgator legis, Nomen & auctoritatem ſui Legiſlatoris & Principis. Portauit corde per amorem, in ore per ſermonem, in

opere & corpore per paſſionem; quia oſtendit ei Dominus quanta oporteret pro nomine ſuo pati. Portauit per triginta annos in Aſiam, Græciam, Scytas, Perſas, Romanos, indicibilia paſſus pro nomine Chriſti Ieſu, electus non ſolùm ad docendum & agendum, ſed & maximè ad patiendum. Quid ita? Quia qui contra Chriſti Ieſu nomen multa alios pati fecerat debuit ipſe in compenſam pro nomine illo mira pati; Dei prouidentiâ ſic iuſtè ordinante. Qui Ieſum Crucifixum annuntiabat, & patientiam eius, patientiæ conſors eſſe debuit, vt non ſolùm ſermone, ſed vt opere illum prædicaret efficaciùs. Concludamus, & ad Ieſum vota conuertamus, vt ipſe nos cum Saulo conuertat.

CONCLVSIO.

TV, Domine Ieſu, qui miſericordia tua Saulum Perſecutorem & filium perditionis effeciſti *Vas electionis*: & vinculis amoris ad te attraxiſti, luce circũdediſti, voce viciſti, de lupo Agnum, de Perſecutore Apoſtolum, de blaſphemo Doctorem ſubitò feciſti: fac nos percipere vocem tuam, lucem tuam, miſericordiam tuam; vt de abyſſo tenebroſa, in qua cæci & ſurdi iacemus, reſpiremus ad te, qui es lux vera & vita noſtra. Aperi oculos cordis noſtri per merita & interceſſionem electi tui Apoſtoli, vt pleno corde ad te conuerſi, & hic gratiam, & tandem gloriam conſequamur æternam.

PRO FESTO SANCTI MATHIÆ APOSTOLI.

LECTIO OCTAVA

Tu Domine, qui noſti corda omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum miniſterij & Apoſtolatus, de quo prævaricatus eſt Iudas, vt abiret in locum ſuum. Acto. 1.

TRES SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima oſtendit quomodò Deus ſoleat in locum cadentium alios eligere & erigere.

Secunda oſtendit, cur ſpecialiter id factum Iuda cadente, & Mathia in eius locum ſuccedente

Tertia oſtendit quàm commendabilis fuerit electio Mathiæ.

PARS PRIMA.

QVod Hieremiæ olim à Domino dictum fuit: *Deſcende in domum figuli, & ibi audies verba mea*, id nobis hodie etiam dici videtur: *& deſcendi*, inquit Hieremias, *& ecce ipſe faciebat opus ſuper rotam, & diſsipatum eſt vas quod ipſe faciebat è luto manibus ſuis.* At non hic ſtetit. Quid ergo; *Conuer-*

ſus fecit vas alterum, ſicut placuerat in oculis eius. Ecce hodierno die monemur à Domino ingredi mente & conſideratione in domum ſuam & conſiderare quæ aguntur ab ipſo tanquam ſupremo figulo circa vaſa electionis vel reprobationis, quæ vtraque è luto formata ſunt.

Nonne Iudas Apoſtolus tamquam vas ſpecioſum manu Domini è luto eductum erat, vt ſeruiret menſæ eius ad cibum electum filijs, ſiue fidelibus proponendum? Sed heu diſſipatum cernimus vas iſtud, confractum, conculcatum, tamquam lutum inutile, proiectumque in locum ſuum, in cloacam fœtidam inferni. Verumtamen vide prouidentiam & ſapientiam Figuli. Conuerſus ſtatim fecit vas alterum, prout placuit in oculis ſuis, & ſubſtituit in locum prioris. Hoc fecit, dum Mathiam ad Apoſtolicam dignitatem loco Iudæ reprobi euexit ſtatuens illum quaſi vas in honorem loco vaſis degenerantis in contumeliam, vt ſeruiret ad obſequium, cibum, potumque electum cæleſtis doctrinæ fidelibus exhibendum, Sic Domine Deus omnia operaris ſecundùm conſilium voluntatis tuę: *Eph.1.* ita placitum fuit ante te; hæc eſt altitudo ſapientiæ & ſcientiæ tuæ: Tu poteſtatem habes luti: *Mat. 11.* *Rom. 9.* *Vt ex eadem maſſa facias aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam.*

Conſideranda autem hic eſt diuina prouidentia & ſapientia, quæ ſolet loco ilorum qui è ſublimi gratiæ ſtatu corruunt, allios ſubſtituere, vt gratiam & gloriæ coronam adipiſcantur ab eis deperditam. Propterea monet Apoc. 3. *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.* Quem locum ſic interpretatur Rupertus: *Tu in humilitate firmo pede conſiſte, ne moto pede corruas;*

corruendo coronam tibi præparatam amittas, & alius tibi ſuccedens eam accipiat. Propterea etiam dixit Iob c.34. *Conteret multos, & ſtare faciet alios pro eis: nouit enim opera eorum, & ideò induxit noctem, & conterentur.* Quem locum explicat S. Gregorius de illis quos diuina prouidentia permittit cadere, pro quibus ſolet alios erigere.

Sic loco Angelorum cadentium homines ſubſtituit, qui eorum locum occuparent & ruinam reſtaurarent; ita vt dicat S. Auguſtinus ciuitatem Ieruſalem nulla numeroſitate ciuium defraudandam. Propterea probabilis eſt ſententia quorumdam Theologorum, totum numerum lapſorum Angelorum per homines eſſe reſtaurandum. Immò probabile eſt ex omnibus Ordinibus Angelos aliquos cecidiſſe, & ſic etiam aſſumendos aliquos ex hominibus ad ſingulos Ordines Angelicos, quod ipſum probari videtur ex diuerſis gradibus gratiæ, quæ in hominibus cernitur.

V.D. Thom. 1.p.q. 63 a.4. 9.

Sic loco Iudæorum, gratiam & gloriam ſibi præparatam à Chriſto repudiantium, Gentiles eliguntur, pro quibus Maria Deipara in ſuo cantico cecinit: *Fecit potentiam in brachio ſuo diſperſit ſuperbos, & exaltauit humiles.* De qua re etiam longè antea propheticè cecinerat Anna Samuelis Mater. 1. Reg. 2. *Sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, infirmata eſt* Cui conforme eſt illud Iſaię, *Lætare ſterilis quæ non paris, quia plures filij deſertæ, quàm eius quæ habet virum.* Quod de Gentilitate fœcundata per Chriſtum. & filios electionis pariente, reprobata iam Iudæa, rectè intelligitur. Vnde & in Actis Apoſtoli Iudæis dicunt: *Quia indignos vos præſtatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes.* Excuſſo

ergo puluere pedum in eos, quia verbum vitæ, repellebant, Euangelij lucem & gratiam Gentibus inuexerant, quos Deus loco Iudæorum elegerat. Sic etiam teſtantur Eccleſiaſticæ hiſtoriæ: nonnullis tepidis ſibi per martyrium coronam præparatam deſerentibus, alios ſeſe obtuliſſe vt acciperent eam. Nam quadrageſimi militis deficientis præ frigore coronam cuſtos carceris accepit, in eius locum ſurrogatus diuina electione, vt teſtatur Breuiarium Romanum 9. Martij. Item Sapricii Preſbyteri Antiocheni poſt tormenta tolerata reſilientis coronam accepit Nicephorus Laicus, offerens ſe fortiter Tyranno & tortoribus ad omnia tormenta, prout eius habet vita 9. Februarij *Acto. 13.*

Propterea etiam S. Franciſco anxio dum nonnulli ab ordine ſuo deficerent, dixit Dominus *Quid angeris Franciſce, cùm fratrum quiſpiam vel Ordinem deſerit, vel in Ordine ſcandalum ſuſcitat? Ego gregis tui Rector ſum, ego ad pœnitentiam vocaui, ego ad Ordinem perduxi, ego retinebo & ſeruabo: Ego illis cadentibus alios erigam. Si vnus ad vomitum redeat, ego in eius locum alterum excitabo qui illius coronam accipiat: iſque ſi nondum natus fuerit, efficiam vt naſcatur.* Hoc ipſum videmus factum frequenter in Eccleſia Dei: nam hebenti Tertuliano Deus Cyprianum ſurrogaſſe creditur, Origeni Cyrillum, Ruffino Hieronymum, Pelagio Auguſtinum. Idipſum eluxit eo tempore quo fides exulare cepit, multis deficientibus in Europa per hæreſes: quia tunc fidem Deus in nouum orbem tranſtulit, vbi ſuos elegit, quiſ eam cum gaudio exciperent: ita vt adimpletum fuerit illud Math. 21. *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fru-* *Bonau in vita Franc.*

ctum. Quid eſt auferetur regnum Dei? Id eſt auferentur dona ſpiritualia, fides ſcilicet & vera Dei cognitio, per quæ regnat Deus in anima, & gratia diuina, hiſque correſpondens corona & gloria. Quid ita? Quia indignos vos præſtitiſtis ideo alios ſurrogaturus ſum, & quia inuitati ad nuptias neglexiſtis, mittam ſeruos ad exitus viarum, ad ſepes & montes, vt alios compellant etiam cæcos & claudos.

Sic denique in locum Iudæ, in eius Apoſtolicam dignitatem & correſpondentem illi coronam, ſuffectus eſt Mathias, prout de eo prophetice pronunciarat Pſaltes: *Fiant dies eius pauci, & Epiſcopatum eius accipiat alter.* Pſ. 108. Quem locum interpretatur de Iuda S. Petrus, Acto. 1. Toto enim illo pſalmo Dauid imprecatur acerba Iudæ proditori in typo Doeg proditoris ſui apud Saulem, vt explicat S. Auguſtinus, & alii Patres. Vnde & pſalmus iſte adeò plenus eſt maledictionibus, vt aliqui tot enumerent in illo maledictiones, quot Iudas accepit argenteos vt Dominum venderet. Facti ſunt autem dies eius pauci, quia paucis horis proditioni ſuæ ſuperuixit: nam paulò poſt abiens ſe ſuſpendit, omni malediction obnoxius factus, pœnaque peccatis ſuis condigna punitus. Attende pœnas varias. Quia fur erat, ſuſpenſus fuit: quia proditor, crepuit medius, quaſi in partes diuiſus & diſtractus: quia Simoniacus vendiderat rem ſacratiſſimam, omnique pretio ſuperiorem, extra cæmiterium ſepultus fuit, quaſi excommunicatus: quia ore impio Saluatorem oſculatus fuerat, anima illac egredi non meruit: quia doloſè locutus fuerat, fune guttur ei conſtrictum fuit, *vt guttur per quod vox*

proditionis exierat, laquei nodus necaret, inquit Beda: quia deſperauit, æternæ damnationi cum diabolo & Angelis eius eſt addictus. O quot maledictiones! O quot pœnæ horribiles multiplicis eius peccati vindices? Abijt ergo in locum ſuum Iudas, hoc eſt, in infernum parricidio & deſperatione promeritum; & Epiſcopatum eius accepit alter, hoc eſt præfecturam & ſuperintendentiam, dignitatem ſcilicet Apoſtolicam. *Beda* *Acto.1.*

PARS SECVNDA.

VT verò ſpecialiùs hic agnoſcatur Dei prouidentia, quæ in ſui diſpoſitione non fallitur, conſiderandum eſt quod ipſe *omnia in numero, pondere, & menſura* diſponere ſolitus ſit, non ſolùm in ordine naturali, ſed etiam in ordine ſupernaturali. Ideoque non ſine myſterio numerum duodecim Apoſtolorum conſtituerat, quibus & pondus gratiæ dignitati correſpondens & menſuram ſpiritus vocationi & èlectioni, officioque tanto cógruã prouiderat. Ideo huius myſtici duodenarij multæ olim figuræ præceſſerant. *Exod. 15.*

Primo quidem, duodecim Fontes reperti in deſerto hos duodecim Apoſtolos deſignabant per quos aqua doctrinæ Euangelicæ in vniuerſum orbem, tanquam deſertum ſterile erat effundenda.

Secundo, duodecim Patriarchæ filij Iacob, à quibus omnis Dei populus deſcendebat, hos duodecim fidei Patres præfigurabant, à quibus omnium eſt origo fidelium. Similiter & duodecim Principes populi Tabernaculum & Arcam circumſtantes, duodecimque Exploratores, ad

terram promiſſionis explorandam deſtinati, cuius populus debebat adire poſſeſſionem. Quapropter illud de Apoſtolis dicitur: *Pro Patribus tuis natiſunt tibi filij, conſtitues eos* Pſ.44. *Principes ſuper omnem terram.* Quaſi dicatur: O Eccleſia, pro Patriarchis habes eorum filios tibi genitos, Apoſtolos ſcilicet, qui & Duces erunt populi, & Principes terræ poſſeſſionem Orbis adituri, iuxta promiſſionem illam *Dabo* Pſal.2. *tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ.*

Tertio, eoſdem deſignabant duodecim Leones Thronum Salomonis vtrimque ſuſtentantes. Quia Apoſtoli Eccleſiam tamquam Thronum veri Salomonis ſuſtentarunt, & aduerſus 3. Reg. 10. hoſtes tutati ſunt, rugituque ſuo Orbem peruaſerunt.

Quartò, hos quoque præindicabant duodecim Lapides gretioſi, in Rationali Summi Sacerdotis ad pectus ordine diſpoſiti, cui inſcriptum erat: *Doctrina & veritas.*

Exod. 28. Quintò, in Apocalypſi cernuntur duodecim fundamenta Ciuitatis Dei in quibus inſcripta dicuntur nomina duodecim Apoſtolorum Agni.

Sextò, Duodecim Stellæ emicant per modum Apoc. 21. coronæ, diſpoſitæ in capite mulieris Apocalypticæ, quæ amicta eſt Sole, & Lunam pedibus ſubſtratam habet. Deſignat autem illa Eccleſiam, quæ in ſuis initijs mirum mutua- Apc. 12. uit ſplendorem ex ſanctitate, doctrina, miraculis Apoſtolorum, ita vt eam decorarent velut duodecim ſidera fulgidiſſima. Alias figuras duodenarij huius numeri prætereo.

Interim Apoſtolo Iuda corruente, nonne vnus ex duodecim fontibus cernitur exſiccatus; Nonne vnus ex duodecim Leonibus Thronum fulcientibus, in ruinam cum detrimento Throni eſt prolapſus? Nonne vnus ex duodecim Lapidibus pretioſis è Rationali eſt exciſus, & obſcuratus. Nonne vnum ex fundamentis ciuitatis Dei emotum eſt & excuſſum? Nonne vna ex ſtellis cæleſtis dictæ Mulieris in abyſſum cecidit? An ergo propoſitum & diſpoſitio Dei arte diaboli euacuata eſt, aut mutila effecta, vt myſticum ſuum non aſſequatur numerum ab initio præfinitum? Abſit Potens eſt alium fontem ſubſtituere, & copia gratiæ ac doctrinæ adimplere. Potens eſt alium Leonem Throno fulciendo ſubrogare. Potens eſt Lapidem æque pretioſum loco exciſi pectori ſuo ſuffigere, Potens eſt aliud Fundamentum ſtabilire, & ædificium ſuum intemeratum reddere. Potens eſt Stellam fulgidiorem in capite cæleſtis mulieris diſponere. Denique, potens eſt alium Ducem populo ſuo præficere, vt in nullo deficiat myſticus numerus à ſe certa ratione definitus

An non hoc ipſum effecit, dum Mathiam loco Iudæ ſubſtituit populi Ducem, doctrinæ Euangelicæ Fontem, Leonem verbo & zelo rugientem, Lapidem pretioſum Doctrina & Veritate ſplendidiſſimum, fundamentum Chriſtianæ Religionis inconcuſſum, Stellam fulgidiſſimam in capite Eccleſiæ radiantem? Honoramus ergò hodie diuinam hanc Apoſtoli Mathiæ electionem, laudibus, hymnis, canticis. Deploramus interim Iudę horribilē adeò ca-

ſum. Cui cum admiratione dicere poſſumus illud; *Quomodò de cælo cecidiſti Lucifer, qui mane oriebaris!* Tu inter Aſtra matutina vocatus, in Collegio Apoſtolico quaſi in cœlo conſtitutus fueras, vt verbi diuini, veritatiſque & gratiæ lucem toto Orbe circumferres. Tu legatione fungebaris pro Chriſto. Tu inter Lapides ignitos & pretioſos ambulabas & promicabas. Heu, quomodò obſcuratum eſt aurum tuum, mutatus eſt color optimus! Quomodò diſperſus es, ô Lapis Sanctuarij, & reputatus es in vas teſteum, quod æternum operiri debet incendium? Quomodò denigrata eſt facies tua ſuper carbones, qui inter filios Sion inclytos & præfulgidos eras connumeratus! O quàm horribilis quàmque execrabilis mutatio!

Sed docuit nos Iudas hoc caſu, quomodò nemo ſibi vnquam debeat præfidere, quin potiùs cum humilitate & timore gratiæ Dei inniti, eamque conſeruare. Docuit nos, quò altior eſt gradus, eò & ruinam grauiorem ac horribiliorem eſſe. Denique docuit nos, nullum ſtatum quantumlibet ſublimem & ſanctum ſecurum eſſe, quandoquidem è ſtatu Apoſtolico, è faſtigio ſanctitatis, è ſchola Filij Dei & Sapientiæ æternæ, è ſublimi Eccleſiæ cœlo & ſolio ita turpiter corruit; & qui videbatur *Vas diuinæ electionis*, factus eſt illico *filius gehennæ & æternæ perditionis*. Quapropter cùm ſcandalum aliquod repertum fuiſſet in ſancti Auguſtini Collegio, ſeu Monaſterio, dicit ipſe Ep. 137. inter alia. *Quantumlibet vigilet diſciplina domus meæ, homo ſum, & inter homines viuo, nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior ſit, quàm cohabitatio ipſius Domini Ieſu Chriſti, in quo cum vndecim bonis perfidus*

fidus Iudas eſt inuentus. Aut melior ſit quàm ipſum cœlum, vndè Angeli ceciderunt. Adijcit poſt modum idem Auguſtinus notabile documentum & experimentum hanc rem concernens, dum dicit: *Simpliciter fateor charitati veſtræ coram Deo qui teſtis eſt ſuper animam meam, ex quo ſeruire Deo cœpi, quomodò difficile expertus ſum meliores, quàm qui in monaſterijs profecerunt, ita non ſum expertus peiores quàm qui in monaſterijs ceciderunt: ita vt hinc arbitrer in Apocalypſi ſcriptum; Iuſtus iuſtior fiat, & ſordidus ſordeſcat adhuc. Quapropter etſi contriſtamur de aliquibus purgamentis, conſolamur de pluribus ornamentis, Nolite ergò propter amurcam torcularia deteſtari, vnde apothecæ Domini è fructu olei luminoſioris implentur,* Hæc S. Auguſtinus.

Sicut verò defectio Iudæ in documentum nobis cedit, vt de malo bonum eliciamus, & de eius peccato timorem nobis proficuum concipiamus; ita & prouectio Mathiæ ad doctrinam quoque nobis ſubſeruit. Docet enim in primis quomodò diuino nihil nocere poſſit conſilio & diſpoſitioni, quia nouit qua via & ratione poſſit propoſitum ſuum ad effectum deducere quoad electos ſuos, eorum numerum adimplendo, ita vt nullus huic numero deſit quem voluerit adnumerare. Vnde ſciebat Petrus hanc eſſe diuinam ordinationem, vt alius locum Iudæ ſuppleret, & myſticum duodenarium Apoſtolorum adimpleret. Quapropter nouellam Eccleſiam ſpiritu Dei congregatam ſic alloquitur: *Viri fratres, oportet impleri ſcripturam quam prædixit Spiritus ſanctus per os Dauid de Iuda, qui connumeratus erat in nobis, & ſortitus eſt ſortem* Acto. cap. 1.

miniſterij huius, &c. Oportet ex his viris qui no-biſcum ſunt congregati, teſtem reſurrectionis fieri vnum nobiſcum ex iſtis, &c. Vlterius docet nos hæc Mathiæ prouectio ad Apoſtolatum, quomodò humiles eligit Deus. Nam Beda cum nonnullis exiſtimat, quod nomen *Mathias* idem ſignificet Hæbreis quod *Paruus Dei*: quodque ob humilitatem euectus ſit ad Apoſtolatum, ab illo *qui humilia reſpicit & alta à longè cognoſcit.* Propterea in hodierno eius feſto proponitur illud Euangelium: *Confiteor tibi Pater, Domine cæli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis.* Denique docet nos Mathię electio & euectio, Deum ex beneplacito ſuo, non ex meritis noſtris, ad ſublimem gratiæ ſtatum quos vult eligere. Quapropter vocatur Sors à Sancto Petro, dum dicit: *Sortitus eſt ſortem miniſterij huius.* Nempè hæc dignitas Apoſtolatus contigit Apoſtolis non ex iure aliquo aut merito, ſed ex dignatione Dei & gratia, ex eiuſque beneplacito: *Ita Pater, quia ſic placitum fuit ante te*: ex parte autem Apoſtolorum fuit velut quædam ſors feliciſſima, quaſi Deus iecisſet aleam, iactuſque felix in eos incidiſſet, cùm nullum ad id haberent ipſi meritum. Hoc modo etiam dicit Apoſtolus nos ad fidem & gratiam Chriſti ſorte quadam vocatos eſſe. Colloſ. 1. *Dignos nos fecit in partem ſortis Sanctorum in lumine.* Et iterum ad Epheſ. 1 *In quo nos ſorte vocati ſumus, ſecundum propoſitum eius, qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.* Itaque ex Dei beneuolentia æterna tum erga Mathiam, tum erga plebem ſuam, facta eſt iſta prouectio; quia decreuit certum numerum ſaluandorum per eum promouere ad ſalu-

tem, & per eius prædicationes & labores conuerſos coronare: ita vt illi modò agant propterea gratias Deo in cœlis de electione huius Apoſtoli, & nos ob eandem cauſam eius laudes decantamus in terris. Quocirca nomen Mathiæ idem eſſe Hebraicè quod *donum Dei*, vel *Donatum à Deo*, multi ex Hæbrea dictione interpretantur. Hinc etiam gratias agere ſolebat Deo Carolus Quintus, quòd natus feſto S. Mathiæ, ſortem Imperij fælicitatiſque & victoriarum Dei dono obtinuiſſet.

PARS TERTIA.

SEd quoniam memorabilis fuit hæc electio S. Mathiæ, de qua in hodierna Epiſtola ex Actis Apoſtolorum, particulares illius circumſtantię dignæ ſunt conſideratione, eſt enim commendabilis ex tribus:

1. *Ex parte eligentium & modi electionis.*
2. *Ex parte Dei electionem dirigentis.*
3. *Ex parte electi ſeſe Deo & Collegis ſubmittentis.*

Primò ex parte eligentium; qui fuere Apoſtoli & cæteri fideles (quorum Petrus erat caput & totius negotij Director) qui Mathiam cum Ioſeph, qui cognominabatur Iuſtus, communi conſenſu è toto cœtu nominarunt, tamquam præcellentes in fide, virtute & notitia rerum ad Chriſtum & Eccleſiam Chriſti ſpectantium: eoſque deinde ſeorſim ſtatuerunt, quaſi Apoſtolatus candidatos, ſiue vt idoneos, publico teſtimonio ad tantum officium. Erat autem Ioſeph ab inſigni iuſtitia & ſanctitate commendatus, ideoque cognominatus *Iuſtus*. Multique

putant fuiſſe fratrem Sancti Iacobi Minoris. SS. quoque Simonis & Iudæ, ideóque Chriſti conſanguineum filiumque Alphæi & Mariæ, de qua Math. 27. Maria Iacobi & Ioſeph Mater, vide etiam cap. 13. Math. verſ. 35. de hoc Ioſeph in Martyrolog. Rom. die 20. Iulij ſic legimus. *Eodem die Natalis eſt B. Ioſeph qui cognominatus eſt Iuſtus, quem Apoſtoli cum B. Mathia ſtatuerunt, vt locum Apoſtolatus Iudæ proditoris adimpleret: ſed cùm ſors cecidiſſet ſuper Mathiam, ipſe nihilominus prædicationis & ſanctitatis officio inſeruiens, multamquè à Iudæis perſecutionem ſuſtinens, in Iudæa victorioſo fine quieuit: de quo etiam refertur quod venenum biberit, & nihil ex hoc triſte ob Domini fidem pertulerit.* Hæc ibi. S. Dorotheus in Synopſi dicit eum creatum Epiſcopum Eleutheropoleos in Paleſtina. Acquieuit ergo ipſe humillimè electioni de Mathia factæ ſe poſtpoſito, nec vlla elatus eſt ambitione, aut æmulatione ad contradicendum: quia iuſtus erat, quia Coré, Dathan & Abiron imitari nolebat, qui ob æmulationem & contentionem contra Aaronem à Domino electum abſorpti ſunt. Non abſimilem pœnam patiuntur illi in Tartaro, qui eò quòd dignitates aſſecuti non fuerint, ſchiſmata & hæreſes in Eccleſia ſuſcitarunt, de quibus alibi dixi. Interim Dominus hic docuiſſe videtur, in electione ad officia Eccleſiaſtica non eſſe habendam rationem conſanguinitatis, quandoquidem Ioſeph conſanguineum ſuum poſtponi voluit Mathiæ in electione ad Apoſtolatum. Simul etiam inſinuauit, exemplo Ioſeph quamque vocationem ſuam à Deo debere expectare, & ea eſſe contentum: propterea enim Ioſeph non eſt turbatus, dum

Mathias ſibi prælatus eſt, nec exindè ſegnior eſt effectus in ſuo munere, aut Euangelica prædicatione.

Quapropter vnicuique inſinuandum eſt illud Eccleſiaſtici cap. 17. *Cognoſce iuſtitias & iudicia Dei, & ſta in ſorte propoſitionis & orationis altiſſimi Dei. In partes vade ſæculi ſancti, cum viuis & dantibus confeſſionem Deo.* Monitum certè notatu dignum, quo indicat ſtandum & perſeuerandum in ſorte nobis propoſita, in vocatione & ſtatu quem à Deo ſortiti ſumus. Perſeuerandũ quoque in oratione, implorando diuinam gratiam, vt dignè vocatione viuamus, & dirigat nos in omnibus vijs noſtris, vt partem & ſortem ſæculi ſancti poſſimus tandem aſſequi, hoc eſt futuram gloriam, in cuius partem imus laudando hic Deum cum iuſtis qui viuunt, & continuam Deo laudem referunt in cœlis æternùm laudaturi.

Vlteriùs, quantum admodum electionis Mathiæ, omninò commendabilis eſt ex præmiſſa exhortatione ab eo qui præſidebat Collegio Apoſtolico, & Congregationi fidelium tamquam Caput, hoc eſt, à S. Petro: de qua mentio fit in Epiſtola hodierna ex Actis Apoſtolorum. In qua quidem exhortatione aſſerit S. Petrus (ex Spiritus Sancti reuelatione aut ſpeciali inſtinctu) oportere vnum eligi & ſurrogari tamquam teſtem reſurrectionis Chriſti: ſub qua myſteria reliqua, vitæ, prædicationis, paſſionis comprehendit. Hæc omnia in myſterio reſurrectionis quaſi in ſcopo & fine ſuo concluduntur, quandoquidem ideo natus fuerit Chriſtus, ideo paſſus & mortuus, vt reſurgeret, & vitam nobis daret, & reſurrectionis ſpem

certiſſimam. Et quia illud myſterium difficilimum erat creditu; ideò inculcari ſolebat fidelibus per Apoſtolos, quo perſuaſo, facile alia credebantur. Talem ergo exhortando vult eligi Petrus, qui conſcius ſit geſtorum Chriſti, maximè à baptiſmate Ioannis vſque ad Aſcenſionem, vt poſſit eſſe teſtis omnium illorum, maximè Reſurrectionis & Aſcenſionis. Commendabilis etiam præcipuè fuit modus electionis ex præmiſſa oratione à tota congregatione, dum dicunt! *Tu Domine qui corda noſti omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum miniſterij huius Apoſtolatus.* Poterat Petrus ſucceſſorem Iudæ Apoſtolum duodecimum deſignare, vti docet S. Chryſoſtomus, ſed noluit, tum ne videretur dominari in cleris, tum vt initiaret exemplum poſtea ſeruandum in electione, tum vt amorem & pondus electo ſuffragiis totius Collegij Apoſtolici conciliaret.

Gagneius Salmeron. Secundò, commendabilis fuit maximè electio iſta ex parte Dei electionem dirigentis. Sortes in hac electione datæ fuerunt, hoc eſt, vt aliqui interpretantur, ſuffragia, quę conſenſerunt in Mathiam conformiter: quod videtur indicare illud: *Annumeratus eſt cum vndecim Apoſtolis*; vbi ex Gręco aliqui legunt, *Communibus calculis cooptatus eſt.* Aut ſortes propriè dictæ miſſę ſunt ſuper Mathiam & Ioſeph, vt alii volunt, quia id olim ſolitum ſatis fuit, vt patet dum Saul creatus eſt Rex, 1. Reg. 10. Dum de-
Lorinus Mariana Cornel. prehenſus eſt Acham. Ioſue 7. Dum diuiſa eſt terra promiſſionis inter tribus, Ioſue 15. Dum deprehenſus eſt Ionas cap. 1. Omnia interim iſta, ſiue ſuffragia, ſiue ſortes fuerint, pro Mathia à Deo ſpecialiter ſunt directa. Imò ex inſtinctu

ſpiritus id feciſſe Apoſtolos certum eſt, non enim tantam rem aleæ committerent & ſorti, niſi impulſu Dei, qui ſuam promittebat oſtendere hic voluntatem; quam & ipſi oratione explorant, dum dicunt: *Tu Domine oſtende quem elegeris, &c.*

Quapropter S. Dionyſius Eccleſiaſt. Hierarch cap. 5. pag. 3. cum nonnullis grauiſsimis auctoribus exiſtimauit ſortem hic vocari diuinum aliquod ſignum, electum deſignans. Sic enim loquitur S. Dionyſius qui proximus fuit Apoſtolorum tempori: *Videtur mihi ſcriptura ſortem appellaſſe diuini quiddam & præcipui muneris, per quod ille choro ſacratiſsimo inſinuaretur, qui eſſet diuina electione declaratus.* Certè S. Antonius 1. p. tit. 6. ca. 2. cenſet fuiſſe radium diuinum è cœlo dimiſſum in Mathiam. *Baro. Turriā.*

Sic S. Gregorius fugiens Paſtoralem curam, indicio columnæ igneæ agnoſcitur, & in templum S. Petri trahitur inaugurandus Pontifex.

Similiter in ordinatione Sancti Remigij apparuit radius noui luminis ſuper eius verticem, quia illuminandarum lux parabatur animarum, & radio illuſtrante ſenſit capiti ſuo vnguenti ſacri infuſum liquorem, quo totum eius delibutum eſt caput; erat autem ipſe ſolùm ætatis 22. annorum. *Surius in vita Remig.*

Alijs quandoque ſignis vtitur Deus. Vnde ſanctus Fabianus ſigno columbæ diuinitus ſuper ipſum apparentis ad Pontificatum electus eſt. Idem de Pio 4. teſtantur Annales Italiæ.

Sanctus Ioannes Chryſoſtomus ordinatus eſt à Flauiano Patriarcha, iubente Angelo, & monente eum futurum nouum vas electionis. Vnde dum ordinaretur, viſa eſt columba can- *Surius in vita Chryſoſt*

dida eius capiti inſidere, ſignum Spiritus ſancti in eum deſcendentis.

Cùm ſanctus Aignanus deſignatus foret à ſancto Euuerto ſucceſſor in Epiſcopatu Aurelianenſi, commotio magna fuit in ciuitate, contendentibus nonnullis euchere ad hanc dignitatem illuſtris familiæ viros. Vir ſanctus vt hanc ſucceſſoris deſignationem in cœlis probatam ratamque agnoſceret, coëgit concilium. Itaque ordinauit vt nomina eorum pro quibus nonnulli ſollicitabant, chartulis inſcriberentur, ſicut & nomen Aignani, celebrataque Miſſa mitteretur puer qui aliquam ex ſchedulis ab altari deſumeret, iſque cuius nomen ſcriptum in ea eſſet, cenſeretur electus. Quod ſi eis non ſufficeret, aperiretur liber Pſalterij, liber Euangeliorum, liber Sancti Pauli. Acquieuerunt illi. Miſſa celebrata, deductus eſt puer adhuc loquelæ neſcius ad altare, ſchedulamque tulit, cui nomen Aignani inſcriptum erat: eumque tertiò Epiſcopum denominauit hic puer, licet neſcius legere, imò nec loqui. Illis adhuc tumultuantibus, apertus eſt liber Pſalterij. Primò occurrit: *Beatus*
Pſ. 54. *quem elegiſti, & aſſumpſiſti, inhabitabit in atrijs tuis.* Apertum eſt Euangelium, & primò occurrit: *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam*
Math. 16. *meam.* Apertus eſt liber S. Pauli, & primò occurrit: *Fundamentum aliud nemo ponere poteſt*
1. Cor. 3. *præter id quod poſitum eſt.* Sic modis varijs electiones cælitus approbat Deus. Vndè non malè dixeris Mathiam electum fuiſſe triplici calculo. Primò, ſortis: ſecundò ſigni diuini: tertiò ſuffragijs Apoſtolorum ſortem & ſignum diuinum approbantium, & Mathiam in numerum ſuum cooptantium.

Tertiò, memorabilis & commendabilis fuit electio ex parte electi, qui ſine dubio commendatus erat à multiplici virtute, varijſque Dei donis; nam hoc etiam nomen eius indicat, vt diximus. Commendatus ergo fuit ab humilitate & pietate, à zelo & feruore; vnde in eum, ſicut & in Ioſeph cognominatum Iuſtum, mox oculi omnium coniecti. Hanc autem humilitatem & pietatem, zelum & feruorem, ſemper fouit & adauxit; Virque potens fuit in opere & ſermone imitatus Dominum, cum quo fuerat conuerſatus, tamquam vnus ex ſeptuaginta duobus diſcipulis, poſt Spiritum S. acceptum, in Iudæa prædicauit zeloſiſſimè, ac poſtmodum in Æthiopiam penetrauit maximo cum fructu; denique pro amore Dei primùm lapidatus, deindè decollatus, lauream martyrij eſt conſecutus, vt traditur. Huius reliquias partim tenet Eccleſia Romana, quæ eius capite gloriatur; partim etiam ſibi vendicat Eccleſia Cathedralis Treuirenſis, vbi elogia ei aſſignantur quæ tradit S. Anton. a. p. tit. 6. c. 2. *Fuit in lege Domini doctiſſimus, corpore mundus, animo prudens, in ſoluendis quæſtionibus ſacræ Scripturæ acutus, in conſilio prouidus, in ſermocinatione expeditus, multorum ſignorum patrator. extenſis in cælum manibus martyr ſpiritum reddidit.*

Itaque, quod de Apoſtolis generaliter tradit S. Chryſoſtomus, Mathiæ optimè congruit in particulari: *Hi cum Dei Verbi eſſent miniſtri, attrectarunt incarnatùm illum qui vt Deus figuram non habet. Secuti ſunt ambulantem illum qui vbique præſens eſt. Diſcubuerunt vnàcum illo qui nullo circumſcribitur loco. Eius vocem audierunt qui verbo fecit omnia, mundum ipſum lingua quaſi*

ſagena quadam concluſerunt. Circumierunt ſuo curſu fines orbis. Errores vt zizania eradicarunt. Aras vt ſpinas amputarunt. Idola vt feras interfecerũt. Dæmones vt lupos profugarũt. Eccleſiam vt gregem collegerũt. Orthodoxos vt frumentum congregarunt. Hæreſes vt paleas proſecerunt. Iudaiſmum vt fœnum areſecerunt. Græcorum ſectam vt ſtipulam combuſſerunt. Humanam naturam cruce quaſi aratro excoluerunt, verbum Dei vt ſemen ſparſerunt. Hæc Chryſoſt. Sed vnde eis tantà gratia? an à ſe ipſis? an ex proprijs meritis? Abſit, *Confiteor tibi Pater;* quam hanc gratiam & ſapientiam donaſti paruulis. *Ita Pater, quia ſic fuit placitum ante te.*

Quapropter Apoſtoli idem reſpondere potuerunt, quod olim S. Franciſcus F. Maſſeo. Cùm enim Maſſeus Franciſco occurreret de ſylua redeunti, vbi in oratione mira ſæpè ei pandebantur myſteria, vt experiretur humilitatem Franciſci, dixit ei ter: *Vnde tibi? Vnde tibi? Vnde tibi?* Quid fili, ait Sanctus. *Vnde tibi quod totus mundus venire vult poſt te, audire te, videre te, obedire? Tu non es magnæ ſcientiæ, aut gratiæ, aut nobilitatis, aut prudendiæ. Vnde ergo fit vt currat poſt te mundus?* Hoc audito ſtetit in ſpiritu exhilaratus per aliquod ſpatiũ temporis, facie in cælum erecta, mente in Deum. Deindè genuflexus Deo gratias agens, dicit Maſſeo. *Vis ſcire vndè hoc mihi? ab illis oculis Altiſſimi qui contemplatur bonos & malos. Hi oculi non viderunt inter peccatores viliorem vel ineptiorem me. Et quia ad efficiendum admirabile opus ſuum viliorem non reperit, ideo me elegit, vt oſtendat opus eſſe non hominis, ſed Dei; ideoque non habeam quo glorier.* Ita Speculum vitæ S. Franciſci.

CONCLVSIO.

GRatias ergò Tibi reddimus, Domine Ieſu, quod Mathiam elegeris paruulum in oculis ſuis, & feceris magnum in oculis tuis: quodque dederis eum mundo ad conuerſionem tot millium animarum, & mediatorem effeceris, vt per eius interuentionem tuæ circa nos ſentiamus viſcera pietatis. O donum pretioſum! O felix ſors, quæ ſuper eum cecidit ad bonum noſtrum & totius Eccleſiæ, ad gloriamque tuam. In manibus tuis, Domine, ſunt ſortes noſtræ: tu eas ſic tempera in vrna prouidentiæ & ſapientiæ tuæ, vt ſors felix æternitatis & vitæ nobis tandem contingat tua benignitate, & te æternùm valeamus collaudare vocati in partem ſortis Sanctorum in lumine.

PRO FESTO SANCTI IOSEPHI

LECTIO NONA

Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens, & decorus aſpectu. Gen.49.

DVÆ SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima declarat quomodò Ioſeph, ſecundum nomen ſuum, ſemper creuerit in gratia & virtute.

Secunda explicat, quomodò poſt mortem creuerit eius gloria his maximè ſæculis.

PARS PRIMA

OLim nomina dabantur in Circumciſione, ſicut nunc in Baptiſmo; quia pueri per circumciſionem à peccato originali expiabantur, ſicut & modo per aquam bapeiſmalem, & adſcribebantur numero eorum qui cenſebantur de populo Dei: ad hoc enim ſeruiebat ſignaculum circumciſionis, vt diſtinguerentur filij Abrahæ, filijque Dei ab infidelibus. Forſitan S. Ioſeph non egebat circumciſione ad peccati expiationem, ſi verum eſt

(quod multi aſſeruerunt) ipſum ex vtero fuiſſe ſanctificatum : conueniebat tamen ei circumciſio tamquam ſignaculum filiorum Abrahæ, tamquam ſignaculum iuſtitiæ. Itaque in circumciſione nomen ſuum Ioſeph (quod incrementum ſignificat) accepit non fortuitò, aut humanâ ſolùm impoſitione, ſed etiam inſtinctu & inſpiratione diuina Nomina autem diuino inſtinctu data haud inania fuerunt, vt patet in Noë, Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſes Audit ſpecialius.

1. Cur Lamech generans filium poſt centum octoginta duos annos vocauit eum *Noé*? Addit ipſe rationem Gen. 5. *Quia iſte conſolabitur nos ab operibus & laboribus manuũ noſtrarum in terra cui maledixit Dominus.* An caſu hoc dictum eſt, & non potius diuino impulſu? Noë enim fuit vir iuſtus atque perfectus, ambulauit cum Deo, fœdus pepigit Deus cum eo; propter eius ſanctitatem & ſacrificium Deus poſt diluuium benedixit terræ c. 8. verſ. 20. & c. 9. v. 1. Denique inuenit ipſe autem arandi, & inſtrumenta colendi terram, vt minori cum labore homines ſibi neceſſaria ad victum pæpararent, & ſic conſolationem acciperent.

2. Cur Abraham nominat Deus eum qui priùs *Abram* dicebatur? Vtrumque erat myſticum nomen diuina ordinatione impoſitum. *Gen. 17.* *Abram* ſignificat idem quod *Pater excelſus*, talis erat Abram futurus, vita ſcilicet gratiaque excelſus, excelſa cogitans & agens: ſed ideo eum poſtea voluit *Habraham* nominari, addita littera *H.* de nomine tetragrammato Dei hoc eſt *Patrem excelſæ multitudinis*; quia conſtituebat eum Dominus Patrem filiorum omnium ſpiritualium, ſiue omnium fidelium futurorum.

3. Cur Abraham filium ſuum nominauit *Iſaac* id eſt riſum & gaudium? Quia futurus erat ſenectuti parentum conſolationi & voluptati. Vnde Sara dicit Gen. 21. *Riſum fecit mihi Dominus, quicumque audierit, corridebit mihi.* Ipſe futurus etiam erat typus illius qui gaudium debebat afferre toti mundo, typus ſcilicet Chriſti Domini quem cùm concepiſſet Maria, dixit ſicut Sara: *Exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo, quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.*

4. Cur *Iacob* hoc nomen accepit, quod idem eſt ac *Luctator.* Non ſolùm id fuit, quia in vtero cum fratre luctatus eſt, ſed etiam quia cum Angelo admirabili & myſtica illa lucta luctari debebat, & extorquere benedictionem arcanam, de qua Gen. 32. Sic & *Moyſes* hoc nomen accepit non ſolùm ex humano inſtinctu filiæ Pharaonis, quia ex aquà extractus feliciter fuit: *Quia de aqua tulit eum*, inquit ipſa Exod. 2. Sed etiam diuina ordinatione & prouidentia hoc nomen ei datur, quia de aquis afflictionum extracturus erat filios Iſrael, & per aquas maris rubri traducturus eos ſicco pede, illæſoque veſtigio.

Dicimus igitur nomen Ioſeph ſpeciali prouidentia Dei impoſitum fuiſſe Sponſo futuro Mariæ, quia ſicut antiquus Patriarcha Ioſeph, qui primo hoc nomine legitur inſignitus, ſic & hic Ioſeph nominis huius perfectam ſignificationem debebat adimplere. Quapropter ſicut de antiquo, ſic & maximè de noſtro Ioſeph illud verum eſt *Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens & decorus aſpectu.* Oſtendamus primo quomod

durante vita fuerit accreſcens virtute, ſapientia, & gratia. Deinde quomodo nunc ſit accreſcens in populorum deuotione & accidentali gloria, & indè patebit quomodò ſignificatio nominis in eo plenè adimpleatur.

Nomen Ioſeph ſignificare incrementum apud Hebræos pernotum eſt, ideoque aptè omnino datum fuit antiquitus illi Patriachæ ex domo Iacob, qui creſcere debebat per fratrum æmulationem & odium, per inſidias & venditionem, per falſam accuſationem & carcerem, vſque âd diadema & ſceptrum, quo toti præfuit & dominatus eſt Ægypto. De illo ergo rectè dicitur: *Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens*, quod repetitur ad maiorem emphaſim & ſignificationem, atque etiam ad admirationem excitandam. Admirabile enim eſt ita creuiſſe eum per tot aduerſa, & ad tantum gloriæ gradum pertigiſſe ex tanta contemptibilitate, ex ſeruitute, ex carcere. E contrà videri poſſet non ita conuenire hoc nomen Ioſeph noſtro Ioſeph qui potius decreſcere quam accreſcere viſus eſt, quia cùm eſſet de domo Dauid, de domo regia, ad eam redactus eſt inopiam & vilitatem, vt arte fabrili panem ſibi comparare debeat, quaſi à ſceptro ad ligonem vſque & ſecurim ſeſe demittere coactus. Verum hæc eſt rerum humanarum rota volubilis, hæc rerum ſub inconſtanti aſtro Lunæ proiectarum mutabilis conditio; vt ſicut Luna mox creſcit, mox decreſcit, ſic nihil ſit ſub illa niſi mutationi obnoxium & incremento, vel decremento ſubiectum, ſi de bonis corporis vel fortunæ agitur. Sicut ergò Dauid à baculo paſtorali ad Sceptrum & regnum

PRO FESTO SANCTI IOSEPHI

LECTIO NONA

Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens, & decorus aſpectu. Gen. 49.

DVÆ SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima declarat quomodò Ioſeph, ſecundum nomen ſuum, ſemper creuerit in gratia & virtute.

Secunda explicat, quomodò poſt mortem creuerit eius gloria his maximè ſæculis.

PARS PRIMA

OLim nomina dabantur in Circumciſione, ſicut nunc in Baptiſmo; quia pueri per circumciſionem à peccato originali expiabantur, ſicut & modo per aquam baptiſmalem, & adſcribebantur numero eorum qui cenſebantur de populo Dei: ad hoc enim ſeruiebat ſignaculum circumciſionis, vt diſtinguerentur filij Abrahæ, filijque Dei ab infidelibus. Forſitan S. Ioſeph non egebat circumciſione ad peccati expiationem, ſi verum eſt

(quod multi aſſeruerunt) ipſum ex vtero fuiſſe ſanctificatum: conueniebat tamen ei circumciſio tamquam ſignaculum filiorum Abrahæ, tamquam ſignaculum iuſtitiæ. Itaque in circumciſione nomen ſuum Ioſeph (quod incrementum ſignificat) accepit non fortuitò, aut humanâ ſolùm impoſitione, ſed etiam inſtinctu & inſpiratione diuina Nomina autem diuino inſtinctu data haud inania fuerunt, vt patet in Noë, Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſes Audit ſpecialius.

1. Cur Lamech generans filium poſt centum octoginta duos annos vocauit eum *Noé*? Addit ipſe rationem Gen. 5. *Quia iſte conſolabitur nos ab operibus & laboribus manuũ noſtrarum in terra cui maledixit Dominus.* An caſu hoc dictum eſt, & non potius diuino impulſu? Noë enim fuit vir iuſtus atque perfectus, ambulauit cum Deo, fœdus pepigit Deus cum eo; propter eius ſanctitatem & ſacrificium Deus poſt diluuium benedixit terræ c. 8. verſ. 20. & c. 9. v. 1. Denique inuenit ipſe autem arandi, & inſtrumenta colendi terram, vt minori cum labore homines ſibi neceſſaria ad victum pæpararent, & ſic conſolationem acciperent.

2. Cur Abraham nominat Deus eum qui priùs *Abram* dicebatur? Vtrumque erat myſticum nomen diuina ordinatione impoſitum. *Abram* ſignificat idem quod *Pater excelſus*, talis erat Abram futurus, vita ſcilicet gratiaque excelſus, excelſa cogitans & agens: ſed ideo eum poſtea voluit *Habraham* nominari, addita littera *H*. de nomine tetragrammato Dei hoc eſt *Patrem excelſæ multitudinis*; quia conſtituebat eum Dominus Patrem filiorum omnium ſpiritualium, ſiue omnium fidelium futurorum. *Gen. 17.*

PRO FESTO SANCTI IOSEPHI

LECTIO NONA

Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens, & decorus aſpectu. Gen. 49.

DVÆ SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima declarat quomodò Ioſeph, ſecundum nomen ſuum, ſemper creuerit in gratia & virtute.

Secunda explicat, quomodò poſt mortem creuerit eius gloria his maximè ſæculis.

PARS PRIMA

OLim nomina dabantur in Circumciſione, ſicut nunc in Baptiſmo; quia pueri per circumciſionem à peccato originali expiabantur, ſicut & modo per aquam bapciſmalem, & adſcribebantur numero eorum qui cenſebantur de populo Dei: ad hoc enim ſeruiebat ſignaculum circumciſionis, vt diſtinguerentur filij Abrahæ, filijque Dei ab infidelibus. Forſitan S. Ioſeph non egebat circumciſione ad peccati expiationem, ſi verum eſt

(quod multi aſſeruerunt) ipſum ex vtero fuiſſe ſanctificatum: conueniebat tamen ei circumciſio tamquam ſignaculum filiorum Abrahæ, tamquam ſignaculum iuſtitiæ. Itaque in circumciſione nomen ſuum Ioſeph (quod incrementum ſignificat) accepit nonfortuitò, aut humanâ ſolùm impoſitione, ſed etiam inſtinctu & inſpiratione diuina Nomina autem diuino inſtinctu data haud inania fuerunt, vt patet in Noë, Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſes Audit ſpecialius.

1. Cur Lamech generans filium poſt centum octoginta duos annos vocauit eum *Noé*? Addit ipſe rationem Gen. 5. *Quia iſte conſolabitur nos ab operibus & laboribus manuū noſtrarum in terra cui maledixit Dominus.* An caſu hoc dictum eſt, & non potius diuino impulſu? Noë enim fuit vir iuſtus atque perfectus, ambulauit cum Deo, fœdus pepigit Deus cum eo; propter eius ſanctitatem & ſacrificium Deus poſt diluuium benedixit terræ c. 8. verſ. 20. & c. 9. v. 1. Denique inuenit ipſe autem arandi, & inſtrumenta colendi terram, vt minori cum labore homines ſibi neceſſaria ad victum pæpararent, & ſic conſolationem acciperent.

2. Cur Abraham nominat Deus eum qui priùs *Abram* dicebatur? Vtrumque erat myſticum nomen diuina ordinatione impoſitum. *Abram* ſignificat idem quod *Pater excelſus*, talis erat Abram futurus, vita ſcilicet gratiaque excelſus, excelſa cogitans & agens: ſed ideo eum poſtea voluit *Habraham* nominari, addita littera *H.* de nomine tetragrammato Dei hoc eſt *Patrem excelſæ multitudinis*; quia conſtituebat eum Dominus Patrem filiorum omnium ſpiritualium, ſiue omnium fidelium futurorum. *Gen. 17.*

ſagena quadam concluſerunt. Circumierunt ſuo curſu fines orbis. Errores vt zizania eradicarunt. Aras vt ſpinas amputarunt. Idola vt feras interfecerũt. Dæmones vt lupos profugarũt. Eccleſiam vt gregem collegerũt. Orthodoxos vt frumentum congregarunt. Hæreſes vt paleas proiecerunt. Iudaiſmum vt fœnum areſecerunt. Græcorum ſectam vt ſtipulam combuſſerunt. Humanam naturam cruce quaſi aratro excoluerunt, verbum Dei vt ſemen ſparſerunt. Hæc Chryſoſt. Sed vnde eis tantà gratia? an à ſe ipſis? an ex proprijs meritis? Abſit, *Confiteor tibi Pater;* quam hanc gratiam & ſapientiam donaſti paruulis. *Ita Pater, quia ſic fuit placitum ante te.*

Quapropter Apoſtoli idem reſpondere potuerunt, quod olim S. Franciſcus F. Maſſeo. Cùm enim Maſſeus Franciſco occurreret de ſylua redeunti, vbi in oratione mira ſæpè ei pandebantur myſteria, vt experiretur humilitatem Franciſci, dixit ei ter: *Vnde tibi? Vnde tibi? Vnde tibi?* Quid fili, ait Sanctus. *Vnde tibi quod totus mundus venire vult poſt te, audire te, videre te, obedire? Tu non es magnæ ſcientiæ, aut gratiæ, aut nobilitatis, aut prudendiæ. Vnde ergo fit vt currat poſt te mundus?* Hoc audito ſtetit in ſpiritu exhilaratus per aliquod ſpatiũ temporis, facie in cælum erecta, mente in Deum. Deindè genuflexus Deo gratias agens, dicit Maſſeo. *Vis ſcire vndè hoc mihi? ab illis oculis Altiſſimi qui contemplatur bonos & malos. Hi oculi non viderunt inter peccatores viliorem vel ineptiorem me. Et quia ad efficiendum admirabile opus ſuum viliorem non reperit, ideo me elegit, vt oſtendat opus eſſe non hominis, ſed Dei; ideoque non habeam quo glorier.* Ita Speculum vitæ S. Franciſci.

CONCLVSIO.

GRatias ergo Tibi reddimus, Domine Ieſu, quod Mathiam elegeris paruulum in oculis ſuis, & feceris magnum in oculis tuis: quodque dederis eum mundo ad conuerſionem tot millium animarum, & mediatorem effeceris, vt per eius interuentionem tuæ circa nos ſentiamus viſcera pietatis. O donum pretioſum! O felix ſors, quæ ſuper eum cecidit ad bonum noſtrum & totius Eccleſiæ, ad gloriamque tuam. In manibus tuis, Domine, ſunt ſortes noſtræ: tu eas ſic tempera in vrna prouidentiæ & ſapientiæ tuæ, vt ſors felix æternitatis & vitæ nobis tandem contingat tua benignitate, & te æternùm valeamus collaudare vocati in partem ſortis Sanctorum in lumine.

(quod multi aſſeruerunt) ipſum ex vtero fuiſſe ſanctificatum: conueniebat tamen ei circumciſio tamquam ſignaculum filiorum Abrahæ, tamquam ſignaculum iuſtitiæ. Itaque in circumciſione nomen ſuum Ioſeph (quod incrementum ſignificat) accepit non fortuitò, aut humanâ ſolùm impoſitione, ſed etiam inſtinctu & inſpiratione diuina Nomina autem diuino inſtinctu data haud inania fuerunt, vt patet in Noë, Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſes Audit ſpecialius.

1. Cur Lamech generans filium poſt centum octoginta duos annos vocauit eum *Noé*? Addit ipſe rationem Gen. 5. *Quia iſte conſolabitur nos ab operibus & laboribus manuū noſtrarum in terra cui maledixit Dominus.* An caſu hoc dictum eſt, & non potius diuino impulſu? Noë enim fuit vir iuſtus atque perfectus, ambulauit cum Deo, fœdus pepigit Deus cum eo; propter eius ſanctitatem & ſacrificium Deus poſt diluuium benedixit terræ c. 8. verſ. 20. & c. 9. v. 1. Denique inuenit ipſe autem arandi, & inſtrumenta colendi terram, vt minori cum labore homines ſibi neceſſaria ad victum pæpararent, & ſic conſolationem acciperent.

2. Cur Abraham nominat Deus eum qui priùs *Abram* dicebatur? Vtrumque erat myſticum nomen diuina ordinatione impoſitum. *Gen. 17.* *Abram* ſignificat idem quod *Pater excelſus*, talis erat Abram futurus, vita ſcilicet gratiaque excelſus, excelſa cogitans & agens: ſed ideo eum poſtea voluit *Habraham* nominari, addita littera *H.* de nomine tetragrammato Dei hoc eſt *Patrem excelſæ multitudinis*; quia conſtituebat eum Dominus Patrem filiorum omnium ſpiritualium, ſiue omnium fidelium futurorum.

3. Cur Abraham filium ſuum nominauit *Iſaac* id eſt riſum & gaudium? Quia futurus erat ſenectuti parentum conſolationi & voluptati. Vnde Sara dicit Gen. 21. *Riſum fecit mihi Dominus, quicumque audierit, corridebit mihi.* Ipſe futurus etiam erat typus illius qui gaudium debebat afferre toti mundo, typus ſcilicet Chriſti Domini quem cùm concepiſſet Maria, dixit ſicut Sara: *Exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo, quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.*

4. Cur *Iacob* hoc nomen accepit, quod idem eſt ac *Luctator.* Non ſolùm id fuit, quia in vtero cum fratre luctatus eſt, ſed etiam quia cum Angelo admirabili & myſtica illa lucta luctari debebat, & extorquere benedictionem arcanam, de qua Gen. 32. Sic & *Moyſes* hoc nomen accepit non ſolùm ex humano inſtinctu filiæ Pharaonis, quia ex aquâ extractus feliciter fuit: *Quia de aqua tulit eum*, inquit ipſa Exod. 2. Sed etiam diuina ordinatione & prouidentia hoc nomen ei datur, quia de aquis afflictionum extracturus erat filios Iſrael, & per aquas maris rubri traducturus eos ſicco pede, illæſoque veſtigio.

Dicimus igitur nomen Ioſeph ſpeciali prouidentia Dei impoſitum fuiſſe Sponſo futuro Mariæ, quia ſicut antiquus Patriarcha Ioſeph, qui primo hoc nomine legitur inſignitus, ſic & hic Ioſeph nominis huius perfectam ſignificationem debebat adimplere. Quapropter ſicut de antiquo, ſic & maximè de noſtro Ioſeph illud verum eſt *Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens & decorus aſpectu.* Oſtendamus primo quomod

durante vita fuerit accreſcens virtute, ſapientia, & gratia. Deinde quomodo nunc ſit accreſcens in populorum deuotione & accidentali gloria, & indè patebit quomodò ſignificatio nominis in eo plenè adimpleatur.

Nomen Ioſeph ſignificare incrementum apud Hebræos pernotum eſt, ideoque aptè omnino datum fuit antiquitus illi Patriachæ ex domo Iacob, qui creſcere debebat per fratrum æmulationem & odium, per inſidias & venditionem, per falſam accuſationem & carcerem, vſque âd diadema & ſceptrum, quo toti præfuit & dominatus eſt Ægypto. De illo ergo rectè dicitur: *Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens*, quod repetitur ad maiorem emphaſim & ſignificationem, atque etiam ad admirationem excitandam. Admirabile enim eſt ita creuiſſe eum per tot aduerſa, & ad tantum gloriæ gradum pertigiſſe ex tanta contemptibilitate, ex ſeruitute, ex carcere. E contrà videri poſſet non ita conuenire hoc nomen Ioſeph noſtro Ioſeph qui potius decreſcere quam accreſcere viſus eſt, quia cùm eſſet de domò Dauid, de domo regia, ad eam redactus eſt inopiam & vilitatem, vt arte fabrili panem ſibi comparare debeat, quaſi à ſceptro ad ligonem vſque & ſecurim ſeſe demittere coactus. Verum hæc eſt rerum humanarum rota volubilis, hæc rerum ſub inconſtanti aſtro Lunæ proiectarum mutabilis conditio; vt ſicut Luna mox creſcit, mox decreſcit, ſic nihil ſit ſub illa niſi mutationi obnoxium & incremento, vel decremento ſubiectum, ſi de bonis corporis vel fortunæ agitur. Sicut ergò Dauid à baculo paſtorali ad Sceptrum & regnum

patientiam Martyrum, pietatem & temperantiam Confeſſorum, caſtitatem Virginum. Vis hæc particulariùs agnoſcere?

Primò, fides & pietas mirè in ipſo eluxit, quia primus Chriſtum Filium Dei in terris editum adorauit. Primus toto affectu deuotionis obtulit quicquid poterat in ſe gratum ei & conducibile reperiri. Obtulit enim brachia & labores, artem & ſudores, obtulit caneſcentes capillos, vitam quoque & ſanguinem in obſequiū obtulit huius pueri, cuius & Nutritor & Cuſtos conſtituebatur.

Secundò, cum fide & pietate ſpes & patientia eius mox ſeſe oſtendit, dum grauiſsimas tribulationes cogitur ſubire pro puero iſto: dum perſequitur Herodes, dum in Ægyptum fuga longinqua eſt ineunda, dum anguſtia rei familiaris premit, & ſine prouiſione & commeatu ſufficiente tranſeundum eſt ad extraneam regionem cum Matre & puero, dum ibidem per ſeptennium fortè commorandum eſt. In his tamen omnibus Ioſeph nec deficit, nec deſperat, nec murmurat, ſed fidentiſsimè & patientiſsimè ſe gerit. Non dicit: Ecce promiſſus eſt Saluator, & nunc fuga ei conſulere oportet, & quidem per loca aſpera & ignota. In nulla re igitur nutat, ſed cum gaudio omnes ſuſtinet tribulationes. De qua re S. Chryſoſt. fusè hom. 8. in Math. ante medium.

Tertiò, charitas ardens in ipſo fuit, quandoquidem ſacri Deum amoris toties brachiis ſuis complexus eſt, oſculum & ſuauium charitatis ſacro eius ori infigens pientiſsimè. Si Moyſis facies ex conſortio Dei in monte radiat: Si Ioannes infans vtero concluſus ad vocem Mariæ

exultat: Si ſemel Simeon & Anna in templo infantem hunc diuinum amplexantes tanto ſpiritus implentur ardore. Quid dicemus de Sancto Ioſepho in tot annorum continua cum filio Dei & ſanctiſsima eius Matre conuerſatione? Si recubuit ſemel Ioannes ſuper pectus Domini, & ibi tantum hauſit dilectionis & ſapientiæ, quoties Ioſeph recubuit ſuper Domini pectore, aut potius quoties pectus & caput Ieſus reclinauit ſuper Ioſephi corde! Et numquid non illud repleuit ſapientia & amore? *Filius ergò accreſcens Ioſeph, filius accreſcens*, ex continuo illo conſortio cum Filio Dei & eius Matre. Si enim ſuo ſemel aduentu repleuit Maria Spiritu Sancto domum Zachariæ, vnica vel ſalutatione, quanta potuit replere benedictione familiam ſuam & Sponſum ſuum Ioſeph cum feliciſsima ſua prole? O quàm ſpiritualia colloquia, quàm ardentes ſermones inter eos miſcebantur tot annis conuerſationis, tum in Ægypto, tum in Galilæa! Certè etiamſi inter Angelos Ioſeph fuiſſet conuerſatus, non poterat plura diſcere, quàm à Maria & Ieſu Chriſto Mariæ Filio. Quapropter hæc eſt Dei familia in terris Angelicam quæ eſt in cælis ſuperans gratia, *IESVS, MARIA, IOSEPH.* O beatos Ioſephi oculos, qui adeo frequenter Chriſtum contemplari meruerunt: *Beati qui vident quæ vos videtis.* O beatas manus, adeo frequenter tangentes tabernaculum diuinitatis exiſtens inter homines vt videatur & tangatur ab his qui ad hoc ſunt electi! nunc non dicitur Ioſepho ſicut Magdalenæ: *Noli me tangere.* O beata brachia inter quæ adeò frequenter recu-

buit auctor æternæ ſalutis & felicitatis! O beata domus in qua hæc Trinitas terræ habitauit & ſacrata veſtigia fixit! Noli ergò mirari, ſi Ioſepho noſtro potius quàm Ioſepho filio Iacob Patriarchæ dicamus illud conuenire, *Filius accreſcens, Filius accreſcens*; creuit enim noſter Ioſeph magis quàm alter in gratia & perfectione. Iam ex dictis rationem potes ſcire, quam & Hebræa lectio videtur confirmare. Vertunt enim ex Hebræo interpretes, *Filius fructificans iuxta fontem.* Vide quàm aptè hæc lectio noſtro conueniat propoſito. Infans enim quem Ioſeph ſæpè amplexabatur, cuius faciem & pedes ſæpè oſculabatur, iuxta quem ſedebat, dormiebat, vigilabat, fons omnium bonorum erat vberrimus. Ergo meritò iuxta illum creuiſſe creditur quaſi planta continuò illius fontis influxu irrigata. Verè felix planta, non enim potuit non pertingere ad maximum incrementum talis fontis irrigatione.

Quartò, excelluit in Ioſeph caſtitas & puritas. Cùm enim electus fuerit vt coniugij fœdus iniret cum Maria puriſſima, decuit vt pietate, in amore, in gratia, in caſtitate & puritate ei ſimilis foret, vt eſſet adiutorium ſimile Mariæ datum illi à Deo. Non enim decebat Virginem dari in cuſtodiam niſi virgini. S. Bernardinus Senenſis ſer. de S. Ioſeph ſic de hac re loquitur: *Quomodò cogitare poteſt mens diſcreta, quod Spiritus ſanctus tanta vnione vniret menti tantæ Virginis aliquam animam, niſi virtutum operatione ſimillimam? Vnde credo Ioſeph fuiſſe mundiſſimũ virginitate, profundiſſimũ humilitate ardentiſſimum charitate, altiſſimum contẽplatione,*

vt eſſet adiutorium ſimile Virgini. Hæc Benardinus. Similiter loquitur Gerſon ſer. de Natiuit. D. Virginis, & vlteriùs audet dicere: *Sicut decuit vt Virgo ſumma puritate niteret; ſic decuit vt haberet ſuo modo parem ſponſum, qui cum perpetua Virgine Virgo permaneret, vterque regalis progenie illuſtris. vterque ſanctificationem in vtero recipiens, cum Maria plena gratia fomitem reprimente manſit Ioſeph, repletus gratia omne mortale peccatum ſuperante.* Hæc ergo eſt ſimilitudo inter hos coniuges. Quod ambo ad celſiſſimam dignitatem electi fuere; hæc in Matrem, ille in Patrem legalem. Quod ambo in miniſterium Verbi incarnati deſtinantur, hæc vt carnis det ſubſtantiam, ille vt tribuat alimentum; hæc vt nutriat vbere de cælo pleno; ille vt alat & matrem & filium manuum labore & vultus ſui ſudore. Quòd ambo (ſecundum Gerſonis ſententiam quam multi ſecuti ſunt) in vtero ſint ſanctificati, & vtero egredientes nomine cælitus delapſo inſigniti. Denique, quod ambo virginitatem coluerunt, immò tamquam Vexilliferi virginitatis votum emiſerunt, ita vt exindè factum fuerit vt multi vtriuſque ſexus ad virginitatis vexillum & votum conuolarint, Mariæ & Ioſeph ſecuti exemplum.

Vlterius propter puritatem & caſtitatem quam coluit Ioſeph & ſe colentibus impetrat, rectè dicitur de eo non ſolùm quòd ſit *Filius accreſcens*, ſed etiam *decorus aſpectu*. De pulchritudine quidem externa ſæpè dicit ſacra ſcriptura quod fallax & vana ſit, & multis cauſa ruinæ, vt patet in Abſalone; tamen & quandoque eam laudat quando eſt coniuncta cum virtute & caſtitate. Vndè ab ea laudatur, Rachel, Eſther, Iudith

filiæ Iob, de quibus dicitur quod non ſunt inuentæ mulieres ſpecioſæ vt illæ. In Virgine Deipara mira effulſit pulchritudo, quæ etiam in alijs concupiſcentiam extinguebat. Sic & de Chriſto dicitur quod fuerit *Specioſus forma præ filijs hominum*. Quapropter rectè etiam de Ioſeph aſſeritur, fuiſſe decorum & venerabilem aſpectu, nec fuiſſe omnino ſenem aut decrepitum, ſed virum ætatis perfectæ, in qua poſſet ſeruire Virgini, tum per opera artis fortia, tum per ardua itinera. Immò nonnulli de Virgine Maria & Ioſeph illud Iſaiæ 62. interpretati ſunt: *Lætabitur Sponſus ſuper Sponſa, & habitabit iuuenis cum Virgine*. Atque venerabilem vultu & ſpecioſum ac decorum Ioſephum fuiſſe ex eo colligit Gerſon, & alij, quòd non abſimilis Chriſto debuerit eſſe vt eius Filius crederetur: Hinc in fine Ioſephinæ ſic canit Gerſon metro & ſtilo antiquo: *Lyranus. Viguerius. & alii*

Perſonas inter ſimiles eſt nexus amoris:
De Ioſeph ratio ſuadet et ſua quod facialis
Forma, Ieſu formæ ſimilis fuerit reputanda.
Si non: quo pacto pater eius creditus eſſet?
Qualiter omnimodo matris ſaluaſſet honorem,
Diſparitas vultus prolis cum Patre putato?
Gratia naturæ fieri vult conſona ſæpè.
Nonne minor Iacobus frater Domini perhibetur
Valde ſibi ſimilis? Quod gratia non caro fecit.

Decorus ergo aſpectu Ioſeph ob corporis ſpeciem, ſed magis ob mentis pulchritudinem, & ob caſtitatis virgineæ decorem, ob quam lilio aſſimilatur ſicut & Sponſa eius. De Chriſto enim dicit Sponſa eius dilecta in Canticis: *Dilectus meus paſcitur inter lilia*. Lilium ergo Maria, lilium Ioſeph, inter quos tanquam inter lilia con-

tinuò conuerſatus eſt, & maximè oblectatus dilectus Eccleſiæ Sponſus Chriſtus, qui & hæc lilia paſcebat, & ab eis paſcebatur in pueritia. Lilium ergò candidiſſimum Maria non potuit coniungi niſi cum lilio candidiſſimo Ioſepho. Vnde amat Virgo adhuc lilia, hoc eſt caſtas & puras animas, eaſque ſibi coniungit, Ioſephinas vocat.

Qua propter B. Hermannus adoleſcens mirè B. Virgini deuotus & familiaris, Ioſeph ab ea eſt vocatus. Hic beatiſſimam Virginem vocitare ſolebat, *Roſam ſuam ac lilium.* Quadam enim vice ab ea viſitatus & cæleſti conſolatione perfuſus, vidit ab ea per cubiculum ſuum ſpargi complures fragratiſſimi odoris roſas, quas ipſe reuerenter colligens pretioſo in calice collocauit. Vndè crebro ipſa eum viſitans, conſolans, & familiariter colloquens, ſuum fidelem amicum, ſacellanum, quin & ſponſum appellare ſolebat. Quadam enim nocte apparens eidem ſpecie pulcherrima, Angelis comitata, Angelorum vnus dextram Hermanni apprehendens & manui B. Virginis copulans: his eam verbis illi deſpondit: *Hanc ego Virginem tibi trado Sponſam ſicut olim fuit deſponſata Ioſeph, vt nomen Sponſi pariter cum Sponſa accipias, & de cætero Ioſeph vociteris.* Exindè ergo dictus eſt *Hermannus Ioſeph.* Vide Surium die 7. Aprilis. *Surius 7. Apr.*

PARS SECVNDA.

QVo anno S. Ioſeph mortuus fuerit, non conſtat ex ſacris litteris, aut SS. Patrum ſcriptis: illud tamen probabiliſſimè aſſeritur mortuum fuiſſe ante Chriſtum, quandoquidem

illius non fiat vlla mentio etiam in triennio prædicationis Chriſti Domini. Nec videtur alteri commendanda Maria in cruce à Chriſto, ſi Ioſeph Sponſus & Cuſtos ſuperuixiſſet. Interim gratia & ſanctitate inſigni, vſque in finem perſeueraſſe non eſt dubium, cùm hæc ſit Tunica polymita & talaris, Tunica ad pedes vſque & extremitatem ſeu calcaneum vitæ pertingens; Perſeuerantia ſcilicet finalis in virtutum varia perfectione, quâ dubio procul eum Pater æternus veſtiuit. Adde, quod ſi nos optamus emori inter brachia Saluatoris, abſque dubitatione Ioſepho hoc contigit, in ſymbolum ſpecialis amoris, quo eum proſequebatur filius ſuus legalis Ieſus & Saluator. Enimuerò ſi vbique reperitur Ieſus & Maria cum Ioſeph, ſiue in Nazareth ab incarnatione, ſiue in Bethleem à natiuitate, ſiue in templo in præſentatione, ſiue in Ægypto in fuga & tranſmigratione, ſiue in Ieruſalem in feſtiuitate, ſiue in laboribus & fabrili opere: quis ambiget eos adfuiſſe & in morte? Adfuit ergo Ioſepho non ſolùm nomen Ieſu quod tunc ſolemus inuocare, ſed etiam perſonaliter ipſe, promiſitque felicem exitum, promiſit Angelicum conductum, promiſit in ſinum Abrahæ deſcenſum ſecurum, & liberationem è limbo mox per ſe faciendam. Si adfuit Chriſtus, adfuit & dulciſſima Mariæ præſentia, Ioſepho deſideratiſſima: de qua re ſic loquitur Bernardinus: *Quantas exhortationes, conſolationes, promiſſiones, illuminationes, inflammationes, æternorum bonorum reuelationes, accepit in tranſitu ſuo Ioſeph à ſanctiſſima ſponſa ſua & à dulciſſimo Filio Dei Ieſu?* Dicamus ergo hic rurſus. *Filius accreſcens*

S. Bernard. ſer. de S. Ioſeph.

ſplendore & gratiâ : in vita & in fine vitæ, per præſentiam Ieſus & Mariæ, tamquam Solis & Lunæ adiutus lumine, ſed etiam accreſcens poſt mortem in fulgore ſpecialis gloriæ, accreſcens, inquam, ſuper cæteros Patriarchas & iuſtos Attende particularius,

In primis, quantum ad gloriam eſſentialem rectè dicitur eminere ſuper antiquos iuſtos, quia miniſterium eius, cum ſpectarit ad ordinem vnionis hypoſtaticæ, videtur fuiſſe ſublimius, & conſequenter aſſeritur habuiſſe gratiam correſpondenter ſublimiorem, denique & gloriam excelſiorem, quandoquidem gloria eſſentialis gratiæ correſpondeat tamquam fructus ſemini. Propterea dixit S. Bernardinus Senenſis ſer. de S. Ioſeph art. 2 c. 2. *Si virgini Matri toti Eccleſia debitrix eſt, quia per eam Chriſtum ſuſcipere digna facta eſt; ſic profectò poſt eam S. Ioſepho debet gratiam & reuerentiam ſingularem. Ipſe enim eſt clauis veteris teſtamenti, in qua Patriarchalis & Prophetalis dignitas promiſſum conſequitur fructum.* Quapropter dicere poſſumus quòd benedictionem omnium aliorum Patriarcharum & Prophetarum dederit ei Dominus, tum quia Angelicas illuſtrationes & Propheticas reuelationes habuit, tum quia Dominus teſtamentum ſuum confirmauit ſuper caput eius. Idcirco enim finitur genealogia Saluatoris in illo, & ſolus cum Chriſto *filius Dauid* eſt nominatus ab Euangeliſta. Vndè S. Petrus Chryſol. ſer. 145. ſic ait; *Videtis fratres in perſona genus vocari, videtis in vno totam proſapiam nuncupari, videtis in Ioſeph ſeriem Dauidici ſtemmatis iam citari,* Ioſeph fili Dauid. *Triceſima octaua generatione natus, quomodò filius Dauid dicitur, niſi quia*

fides promiſsionis impletur? Addiderunt aliqui S. Ioſephum, etiam in gratia excedere Apoſtolos, quia miniſterium ſortitus ſit altioris ordinis concernens vnionem hypoſtaticam, vt iam dictum eſt; ita vt in cælis ſedeant eodem ordine quo Mathæi c. 1. nominatur, *Ieſus*, *Maria*, *Ioſeph*, eodemque ordine ſint deſcripti in libro vitæ. Sed hæc cùm ab æterna electione Dei & prædeſtinatione pendeant, cuius conſilia inſcrutabilia ſunt & abditiſſima, nec ex ſacris eloquijs aut SS. auctoritatibus ſufficienter colligi poſſint, incerta ſunt, nec tenaciter aſſerenda; quamuis à pia credulitate non ſint aliena. Videri poteſt Franciſcus Suares 3. p. tom. 2. q. 29. diſput. 8. ſec. 2.

Secundò quantum ad gloriam corporis, etiam dicere poſſumus: *Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens, & decorus aſpectu.* Etenim omnino probabile eſt S. Ioſephum non ſolùm animæ, ſed etiam corporis gloriam eſſe adeptum. Cùm enim ante Chriſtum mortuus fuerit, veriſimile eſt eum eſſe de numero illorum qui tempore mortis ſeu reſurrectionis Chriſti reſurrexerunt, quos ad vitam immortalem animæ & corporis reſurrexiſſe aſſeruimus, cum multis Doctoribus in Horto Paſtorum trac. 3. lec. 25. Quia non videretur ſufficienter probari Chriſti reſurrectio ad immortalitatem, ſi illi iterum redigerentur in mortis cinerem. Videtur igitur Chriſtus immortalitate corporis veſtitos ſecum vexiſſe ad triumphum, traditurus eos Deo Patri velut primitias Regni recenter ſuo ſanguine acquiſiti. Inter hos ergò piè & probabiliter connumeratur S. Ioſephus, quem quidem poterat Chriſtus mox ab eius funere tacto loculo

& feretro in vitam reſtituere, ſicut filium viduæ; aut è monumento reuocare, ſicut Lazarũ ad preces Magdalenæ & Marthæ; ſed diſtulit in tẽpus reſurrectionis ſuæ, vt qui pariter conuixerant, pariter quoque reſurgerent: & vt qui ipſum deduxerat in Ægyptum, & reduxerat tanto cũ labore & ſudore, iam ab ipſo vicem reciperet, & duceretur in cælũ magno cum triumpho & ſplẽdore. Eapropter hac de re ſic loquitur S. Bernardinus: *piè credendum eſt, quòd piiſſimus Filius Dei pari priuilegio decorarit ſuum putatiuum Patrẽ, ſicut ſanctiſſimam ſuam Matrem. Sicut illã aſſumpſit in cælũ corpore & anima glorioſam, ſic etiã in die reſurrectionis ſuæ Sanctiſſimũ Ioſeph in gloria ſecum aſſumpſit. Vt ſicut illa ſancta familia, Chriſtus, Virgo, & Ioſeph, in laborioſa vita & amoroſa gratia ſimul vixerunt in terris, ſic in amoroſa gloria nunc in corpore & anima regnent in cælis, iuxta regulam Apoſt. 2. Cor. 1. Sicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis & cõſolationis.* Hæc S. Bernardin⁹. Cõfirmari hoc ipsũ ex eo poteſt, quòd reliquiæ S. Ioſeph nullibi extare memorentur, ſicut ferè fit de alijs SS. veriſimileque eſt eas detegẽdas etiã angelica, vel diuina reuelatione, ſi in terris ſupereſſent, ſicut de multis factum eſt cælitus.

Tertiò, quantum ad gloriã accidentalẽ etiam de S. Ioſeph rectè dicitur. *Filius accreſcẽs Ioſeph, filius accreſcens, & decorus aſpectu*, quia eius gloria accreſcit per cultum honorificum, & deuotionem populorum; maximè hoc ſæculo, in quo ad honorem ipſius decernuntur feſta, decantantur encomia, eriguntur oratoria, conſtruuntur altaria, inſtituuntur ſodalitia, nuncupantur vota, conduntur cænobia, eiuſque protectionem ſpecialem ſibi adciſcunt religioſa inſtituta. Si au-

tem quæras, cur olim feſtum S. Ioſeph non fuerit? Reſpondent nonnulli, id factum fuiſſe ob hæreticos, qui eum Patrem naturalem Chriſti dicebant, & ita Filio Deitatem, & Matri virginitatem denegabant. Nunc autem ceſſante hæreſi illa, ceſſat & cauſa: vultque Deus ad tempus deliteſcentem quaſi ſub velo gloriam Ioſephi, modô vbique euulgari præclaris encomijs & votis populorum. Audi S. Bernardinum Senenſem ſer. 3. de ſancto Ioſeph. *Certè velo olim in Eccleſia tegebatur quantæ dignitatis & ſanctitatis eſſet Ioſeph, Sponſus Virginis, & Pater Chriſti putatiuus: ſed ſciſſum eſt velum tẽpli à ſummo vſque deorſum, & per fidem Chriſti ſacroſancta myſteria orbi vniuerſo patuerunt: & in hoc cælorum regno id eſt Eccleſia, apertum eſt Dei templum, & facta ſunt fulgura & voces Concionatorum, & ſecutæ ſunt voces Doctorum, quæ de tanto & ſanctiſſimo Ioſepho nouerunt, concionibus & ſcriptis celebrarunt.* Hæc S. Bernardinus.

Vbertus de Caſalibus, S. Bernardinus, & alij nonnulli.

Audi & Iſidorum Iſolanum hiſtor. orient. 3. p. c. 6. ſic hac de re diſſerentem: Spiritus S. non deficiet à mouendis cordibus Fidelium, donec omne imperium militantis Eccleſiæ exultans diuinum Ioſephum nouâ proſequatur veneratione, condat Cœnobia, Eccleſias ac Altaria in eius erigat honorem. Feſta celebrabuntur, & ei vota vouent & ſoluent cuncti populi: aperiet Dominus aures, pręcordiorum intellectus, & viri magni ſcrutabuntur interiora Dei dona abſcondita in Sancto Ioſepho, & inuenient theſaurum optimum, qualem apud Patres veteris teſtamenti non inuenerunt: pinguedo enim & abundantia donorum ſpiritualium in ſancto Ioſeph micuerunt, ita vt ſimilis illi non inue-

riatur. Benedicite igitur, ô populi, Sanctum Ioſeph, vt benedictionibus repleamini, qui enim benedixerit illi, erit & ipſe benedictus, qui maledixerit illi, in maledictione reputabitur Hæc Iſolanus.

Sed de hac gloria accidentali Sancti Ioſeph ſenper creſcente, & de eius potenti apud Deum patrocinio plura ſubiungemus ſubſequente lectione.

PRO FESTO SANCTI IOSEPHI

LECTIO DECIMA.

Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione eſt. Eccleſiaſtici 45

DVÆ SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima oſtendit, quomodò S. Ioſeph dilectus fuerit Deo, & ab eo honoratus.

Secunda, quomodò dilectus fuerit hominibus, & ab eis honoratus.

PARS PRIMA

NOtum eſt & decantatum illud Pſalmiſtæ: *In memoria æterna erit iuſtus, ab auditiona mala non timebit.* Memoria ſcilicet iuſti glorioſa permanebit cum benedictione apud Deum & homines; cùm è contrà memoria impij compa-

retur apud Iob c. 3. *cineri & fauillæ*, quia mox à vento raptatur & diſpergitur, peritque cum ſonitu. Aut ſi aliquantum permanet, putreſcere cenſetur, & odorem afflare ingratum, vt dixit Sapiens Prou. 10. *Memoria iuſti cum laudibus, nomen autem impiorum putreſcet.* S. Ioſeph memoria in benedictione eſt, & cum laudibus perennat; & ſicut de Ioſia dicitur; *in compoſitionem odoris eſt facta & in omni ore indulcatur.* Hoc notiſſimum eſt inter pios omnes, hoc ipſum hodie cum ſuauitate decantamus: *Dilectus* Deo *& hominibus, cuius memoria in benedictione eſt.*

Certè nomen Ioſeph nomen eſt ſanctitatis, nomen multoties ſcriptum in libro vitæ, in libro memoriæ æternæ cum benedictione. Nam quinque hoc nomine inſignitos legimus in Codice ſacræ Scaipturæ, quibus teſtimonium ſanctitatis ab ipſa perhibetur. Primus eſt Ioſeph ille caſtus & ſapiens à Patre & à Deo tantòpere dilectus, de quo fit memoria glorioſa à cap. 30. Geneſis vſque ad finem libri. Secundus eſt Ioſeph ille nobilis Decurio, cui hic titulus honorificus datur Luc. 23. *Vir bonus & iuſtus, qui expectabat & ipſe Regnum Dei, nec conſenſerat conſilio & actibus eorum.* Hic habuit honorem Chriſtum è Cruce deponendi, & ei totâ pietate parentandi. Tertius eſt Ioſeph ille de quo Actorum 1. qui ob inſignem iuſtitiam cognominatus eſt *Iuſtus*, & denominatus cum Mathia ad Apoſtolatũ. Hic poſtea Epiſcopus Eutheropoleos in Paleſtina conſtitutus, fidem & Euangelium magno zelo propagauit, & pro fide venenum bibens ſine nocumento id fecit, ac tandem victoriam & lauream Martyrij eſt conſecutusglorioſè, vt patet ex Martyrol. Rom. 20. Iulij. Quartus eſt Ioſeph

ille de quo Acto. 4. qui cognominatus eſt Barnabas, id eſt filius conſolationis, quia vir plenus conſolatione, & conſolationē omnibus afferēs, pollebat enim ſanctitate & manſuetudine, ſuauiloquentia quoque & gratia conſolandi afflictos & miſeros. Hic inter primos attulit pretium agri ſui ad pedes Apoſtolorum, & poſtmodum Apoſtolo Paulo cooperatus eſt grauiſſimis in laboribus, zeloſiſſimè Euangelium propagans, An non ergo eius nomen, ſicut & præcedentium qui nomen Ioſeph prætulerunt ſicut & ipſe, ſcriptum eſt in libro vitæ, in libro memòriæ æternæ cum benedictione? Si dicebat Dominus Apoſtolis: *Nolite gaudere in hoc quod ſpiritus ſubijciuntur vobis, ſed in hòc gaudete quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis*: Nonne & his gaudium magnum, quod Dominus per ſcripturam ſuam eis teſtimonium perhibeat de nomine ipſorum ſcripto in cælis? Illud porrò gaudium in nos redundat, dum eis congratulamur & congaudemus, quia noſtro commodo illud teſtimonium dat ſcriptura de eis, vt eorum ſectemur iuſtitiam & gratiam.

Luc. x.

Denique, noſter Ioſeph filius Dauid, à Spiritu S. teſtimonium habet ſanctitatis, quia & ipſe nominatur *Vir Iuſtus*, omneſque ſuos coæuos exceſsit in benedictióne in pręſenti vita agens, ideoque ſupereminet etiam in æternitate, Primus inter hos omnes ſcriptus eſt in libro vitæ, eiuſque memoria ſpecialiſſimè recolitur cum dulcedine & deuotione. Propterea per excellentiam de eo canimus in Epiſtola hodierna: *Dilectus Deo & hominibus cuius memoria in benedictione eſt*, quod olim de Moyſe pronunciauit Eccleſiaſticus c. 45.

Mat.

Sed in primis oſtendendum quomodò Deo dilectus fuerit. Ad id autem probandum non opus eſt in medium producere aliud ſpecialis dilectionis argumentum, quam quod Pater æternus eum filii ſui Patrem ſecum nominari voluerit, & Mariæ Sponſum conſtituere. Hæc enim eſt radix, hic fons & origo omnis dilectionis,& benedictionis in S. Ioſephò. Vnde ſicut cùm Mariæ hunc titulum damus, *Mater Dei*, in eo cenſemur comprehendere omnem dignitatem omnemque gratiam huic Titulo correſpondentem: Sic cùm dicimus de S. Ioſepho, *Sponſus Mariæ, Pater Chriſti*, his duobus titulis ſpecialiſſimam Dei dilectionem, ſpecialiſſimamque gratiam in eum profuſam indicamus. Vnde ſi dixit Ioannes Apoſtolus: *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur, & ſimus.* Quaſi dicat: Nullo maiori titulo amoris nos poterat ſibi acceptos oſtendere, quàm filios ſuos adoptiuos vocare & efficere: Simili modo dicimus: Videte qualem charitatem dedit Ioſepho Pater æternus, vt Filii Dei Pater nominetur, & efficiatur talis legali adoptione, cuſtodia,& cura. Verè differentius præ aliis Sanctis nomen hæreditauit, cui nomini correſpondere debuit fauor ſpecialis in gratiæ donis hæreditandis præ cæteris. Vndè notant Theologi ex S. Thoma & S. Auguſtino, Deum quando aliquos eligit, ſolere conſequenter eos præparare &diſponere per donagratiæ,vt idonei inueniãtur ad miniſterium aut gradum ad quem electi ſunt. Sic cum S. Thoma & Auguſtino colligimus plenitudinem gratiæ in Maria, quia Mater Dei electa eſt. Nonne cùm Deus elegit Moyſen, hominé agreſté & paſtoritiæ arti vacãtem in Ducé

1. Ioan. 3

populi, miram ei ſapientiam indidit, & gratiam, & poteſtatem? Nonne quando Dauidem de poſt fœtantes accepit paſcere populum ſuum, dedit ei *innocentiam cordis & intellectum manuũ ſuarum*, aliaque dona opima? Nonne cum elegit Præcurſorem ſuum Ioannem, de ventre matris eum Spiritu ſancto repleuit? Denique, cùm Piſcatores elegit in Apoſtolos, quàm copioſè in eos cæleſtes impluit gratias, vt tanto miniſterio tantæque dignitati idonei inuenirentur? Certè magnum erat miniſterium, magna dignitas S. Ioſephi, quam adeptus eſt dum Matri Dei coniungitur vt Sponſus, dum Filio Dei deſignatur legalis Pater, Cuſtos, ac Nutritius. Vndè abſque dubio donis debuit abundare cæleſtibus, vt huic miniſterio ad ordinem vnionis hypoſtaticæ quadam ratione ſpectanti fieret idoneus. Sicut ergo de ſeptuaginta ſenioribus dicitur, quòd eis Dominus dederit de ſpiritu Moyſis, eos cum Moyſe populi iudices conſtituens, Sic & de Ioſepho dicere poſſumus, quod Deus ei dederit copioſè de ſpiritu Mariæ vt coadiutor foret idoneus myſterio altiſſimo incarnationis diuinæ ſimulque vt intercederet ſimilitudo morum & virtutum inter hos cælitus electos coniuges.

Non ergo inania ſunt nomina, quando Ioſeph *Mariæ Sponſus* dicitur, aut quando *Chriſti Filij Dei Pater* nominatur. Verè enim fuit Maritus, quia vt ait S. Ambroſius: *Matrimonium non defloratio virginitatis facit, ſed pactio coniugalis*, quæ etiam poteſt conſtare cum voto caſtitatis. Nec enim infrequens fuit in Eccleſia, noua, Deum ſpiritum gratiæ & caſtitatis coniugibus ſuggerere antequam virginitas diſpendium pateretur. Vndè nonnulli hac de re interpretãtur

Ambr, lib. de inſtit. Virg. c. 6.

Pro-

Prophetiam illam Iſa. 62. vbi ſub nomine Sion Eccleſiæ nouæ dicitur: *Non vocaberis vltra, derelicta aut deſolata ſed vocaberis, voluntas mea in ea. Habitabit enim iuuenis cum virgine, & habitabunt filij tui in te.* Quid eſt, habitabit iuuenis cum virgine? Habitabit Sponſus incorruptus Ioſeph cum Maria, Valerianus cum Cæcilia, Elzearius cum Delphina, Henricus cum Cunegunde, Iulianus cum Baſiliſſa, Nota hæc ſunt ex ſacris hiſtorijs. Ac de poſtremis hiſtoriam obiter attingamus, Iulianus vrgebatur à parentibus vxorem ducere, ſed Deo ſe virginitatemque dum commendat, monetur ab Angelo acquieſcere parentum voluntati, nacturum autem ſe coniugem quæ virgo perſeueret. Peragitur ergô nuptialis feſtiuitas, in thalamun cum ſponſa introducitur. Mox verò roſarum liliorumque odor locum perfundit, hyemis licet tempore. Miratur Sponſa, & inquirit, vndè tanta fragrantia? Reſpondet eſſe odorem munditiæ virginalis, hortaturque vt florem hunc Deo acceptiſſimum velit ſecum ſeruare illibatum. Illa hâc cœleſti ſuauitate capta conſentit. Cùm itaque caſtitatem vouiſſent, ſubitò lux cubiculum perfudit. Hinc Chriſtus cum Sanctorum choro, hinc Maria cum Virginibus. Ortus exinde eſt cantus ex parte Sanctorum, *Viciſti Iuliane viciſti*: ex choro quoque Virginum, *Beata es Baſiliſſa ſalutaribus monitis conſentiens* Datusque eſt liber Iuliano in quo aureis litteris ſcriptum, *Iulianus pro amore meo mundum contemnens deputetur in numero eorum, qui cũ mulieribus non ſunt coinquinati: Baſiliſſa in numero Virginum quarum Maria tenet principatum.* Reſponderuntque chori, *Amen, Amen.* Tunc duo Angeli duas coronas

Vide Surium 9. Ian. afferentes eis dextras iunxerunt & in propoſito confirmarunt. Sic reliquum noctis in Dei laude tranſigentes ceperunt ſpiritu non carne fructificare. Nec dinumerari poſſunt animæ quæ per Iulianum præmittebantur ad Dominum, nec agmina virginum quæ per Baſiliſſam mittebantur in cælum.

Hi ergò, ſicut & alij ſupranominati, ſecuti ſunt Mariam & Ioſeph, qui primi vexillum virginitatis in coniugio erexerunt, & cæleſtis pietatis gloria adornarunt. De quo coniugio ſic loquitur Hugo Victorinus: *De incorrupta virginitate Matris Domini hoc fides piè & pietas fideliter confitetur, quod eius perfectionem nullo modo imminuit coniugalis conſenſus, ſicut caſtitatem illius non violauit conceptus, nec integritatem abſtulit partus. Ipſa namque eadem Virgo perpetua & cum deſponſaretur viro non deſeruit propoſitum continentiæ, & cùm fœcundaretur non à viro concepit ſine libidine, & cùm filium ederet, peperit ſine dolore.* Hæc ipſe. Verum ergò coniugium Mariæ fuiſſe non dubitamus, verumque eius Sponſum & Maritum Ioſephum agnoſcimus. Vndè adhuc ſeruatur Peruſij in Italia in templo S. Laurentij annulus quo B. Ioſeph Mariam deſponſauit, eſtque miraculis clarus à Cluſinis ad Peruſinos diuina prouidentia delatus. De hoc annulo ſic quondam cecinit Vrbanus Octauus, Petri ſedem qui modò tenet:

Vrbanus 8. hoc Epigrāma fecit.

Imbriferis Arcus fulgens in nubibus, Orbem
Effera diluuij damna timere vetat.
Sic Deus omnipotēs voluit. Decus annule maius,
Eſt tibi, quem ſupplex Vrbs Peruſina colit.
Is gemino conſtans arcu felicior index,
Nam peragit Virgo nupta ſalutis opus.

Virgineo terræ coniungens fœdere cælum,
Hâc Duce non pelagi, non ſtygis vnda nocet,

Eſt autem annulus iſte non ex auro aut argento, ſed ex lapilli alicuius genere. Solent verò Matronæ conflatos ex ebore annulos attactu illius ſacrandos Peruſium mittere, in partu profuturos. Reconciliandis quoque animis coniugum diſſidentibus plurimum valet. Ideo plures voto facto ſe Peruſium conferunt, & fructu domeſticæ pacis fruuntur eliminatâ diſcordia. Denique multi à dæmonibus vexati confugientes ad ſacrum altare, vbi hic annulus aſſeruatur, liberi redierunt. Nec hoc ſilendum, quod cùm nobilis & regij ſanguinis femina VValdrada præcipiti pietate dum ei gemma ſpectanda exhiberetur manu eam accepit, & digito annulari inſeruiſſet, illum protinus digitum exaruiſſe in pœnam temeritatis. Quæ res in populi cõcurſu contigit, dum adhuc Cluſiij exiſteret. Nec mirum videri debet quòd tanto in honore habeatur quãdoquidem Annulus ille pronubus humanæ felicitati auſpicium dederit, quo MARIA *Hortus concluſus, fons ſignatus, porta cæli ſoli æterno Principi peruia*, fuit obſignata Ioſepho virginitatis ſocio & conſorti. Verè ergo ipſe Sponſus, verè Maritus Mariæ, non inani ſolum nomine.

Similiter verè Pater Ieſu, Pater Filij Dei non naturalis, ſed legalis, ipſum adoptans, ad ipſius cuſtodiam & curam electus; Verè Pater Nutritius, ipſum ſuis laboribus & ſudoribus ſuſtentans, & Virginem eius Matrem, cuius & ſanguine formatus, & lacte fuit educatus. An non Sancte. Ioſeph hoc lac, huncque ſanguinem, hanc denique carnem ex ea parte cenſetur impertitus, quia vtrumque alens cenſetur cooperatus.

ſubſtantiæ carnis Chriſti? Denique nonne magni conſilij ſolus adiutor fideliſsimus, è cœlo electus fuit & deſignatus? Et ne putes ipſum inane tantum Patris nomen gerere, aduerte quæ in ſacris Euangelijs de eo traduntur.

Primò, numquid tamquam Pater ei nomen imponit? Nunquid hoc paternæ eſt auctoritatis? Quapropter dicit ei Angelus: *Vocabis nomen eius Ieſum.* Mat. 1.

Secundò, nonne tamquam Pater præſentat eum in templo? *Cùm inducerent puerum parentes eius in templum, &c.* Luc. 2.

Tertiò, nonne tamquam Pater habebat in illum poteſtatem? *Deſcendit cum eis, & venit Nazareth, & erat ſubditus illis.* Luc. 2.

Quartò, numquid tamquam Pater eum requirit in triduo? *Ego & Pater dolentes quærebamus te*, ait Maria.

Denique, nonne illi tamquam Patri educatio & cuſtodia tradita eſt ac Angelo ſicut & Matri? *Surge & accipe puerum & Matrem eius, & fuge in Ægyptum.*

Ex his ergo ſufficienter patet dignitas ſancti Ioſephi orta ex titulis Patris Chriſti & Sponſi Mariæ, & conſequenter ſpecialis ex eo capite erga eum dilectio Dei, quam conſecuta ſunt multa priuilegia. Inter hęc nonnulli enumerant confirmationem in gratia, ita vt numquam peccarit mortaliter, & fomitis depreſsionem qui ſolet excitare concupiſcentiam ſenſualem, quæ fuit omnimodo illi congrua, vt poſſet conuiuere Marię ſine periculo caſtimonię; vt ſuprà dictum eſt. Itaque rectè de eo dicimus: *Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione eſt.* Sed videamus quomodò hominibus dilectus ſit

particulariter, & ab eis honoratus.

PARS SECVNDA,

IDeò Sanctus Ioſeph dilectus eſt hominibus, quia Deo eſt dilectus; ideo ſpecialiter ab hominibus eſt honoratus, quia à Deo eſt honoratus: *Sic honorabitur quem Rex voluerit honorari.* Vis autem videre quomodò Deus voluerit eum ab hominibus honorari? Attende hoc, quaſi in typo, in Ioſeph Patriarcha. Referebat ipſe parentibus & fratribus ſuis: *Vidi per ſomnum Solem & Lunam, & Stellas vndecim adorare me.* Hoc verum erat futurum, quia Pater eius Iacob, & Bala quam pro matre habebat mortuâ Rachele, & fratres eum erant in Ægypto adoraturi. Pater & mater ſolis inſtar & lunæ cenſèntur, fratreſque vndecim vt ſtellæ habentur. Sed numquid idem in veritate poteſt dicere ſanctus Ioſeph: *Vidi Solem & Lunam & Stellas vndecim adorare me.* Chriſtus & Maria & Apoſtoli eum honorarunt, Chriſtus vt Patrem, Maria vt Sponſum, diſcipuli vt Patrem Magiſtri ſui, & vt ſponſum Mariæ Matris ſuæ, quem ſi non agnouerunt in terris, nunc ſaltem honorant in Cœlis. Quænam eſt familia, vbi ſol & luna & ſtellæ reperiuntur, niſi familia cæleſtis quam Pater æternus ſibi elegit, in qua Ieſus & Maria cum Apoſtolis tamquam filijs reperitur?

Dicamus vlteriùs, quod ſol & luna, hoc eſt Poteſtas Eccleſiaſtica & Poteſtas ſæcularis, glorificant & honorant ſanctum Ioſephum, omneſque piæ animæ tamquam Stellæ. Rectè etenim per ſolem & lunam intelligitur vtraque illa poteſtas ſublimis, de qua re Innocent. 3. Pontif.

ſic ſcribit ad Imperat. Conſtantinop. l. 1. decret. tit. 33. *Ad Firmamentum Cœli, id eſt vniuerſalis Eccleſiæ, fecit Deus duo luminaria magna, id eſt, duas inſtituit dignitates, quæ ſunt Pontificalis auctoritas & Regalis poteſtas, Sed illa quæ praeſt diebus, id eſt ſpiritibus, maior eſt, quæ verò carnalibus, minor, vt quanta eſt inter ſolem & lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia agnoſcatur.* Interim vtraque dicta poteſtas magno S. Ioſephum colit honore, Certè videmus modò non ſolum Epiſcopos & pontifices, Sacerdotes & Religioſos, ſacro cultu plurimum honorare hunc Virginis Sponſum, Chriſti patrem legalem & Nutritium, ac coram eius imagine Tiaras ac infulas humiliter, deponere, ſed etiam Imperatores & Reges, Duces & Principes, Magiſtratus & ciues ad eius pedes, ſceptra & diademata, coronas & faſces lubenter & pio animo ſubſternere, confraternitatique eius & protectioni ſeſe adſcribere. Ita modò verificatur in noſtro Ioſeph non ſolùm illud alterius Ioſephi; *Solem & Lunam & Stellas vidi adorare me* ſed etiam illud ad Iacob Patrem Ioſeph ab Iſaac eum benedicente pronunciatum; *Incuruentur ante te filij matris tuæ, adorent te tribus & populi: qui tibi benedixerit ſit benedictus; qui tibi maledixerit, ſit maledictus.* Merito ergo de ipſo repetimus *Ioſeph dilectus* Deo *& hominibus, cuius memoria in benedictione eſt*: honoratus eſt à Deo, honoratus ab hominibus, benedictus à Deo, benedictus ab hominibus.

Verùm perſpicaciùs intueamur, cur omnes meritò eum honorent & adorent (ſiue cultum duliæ ei impendant) cuiuſcumque ſtatus ſint aut conditionis, cuiuſcumque gradus aut ſublimitatis.

In primis, meritò eum Nobiles honorant, & cum benedictione eius memoriam celebrant. etiam vel iſto titulo quod de ſtirpe Dauid regio honore illuſtrata ortum duxerit cum coniuge ſua Maria; quodque Nobilibus felicitatem & fœcunditatem Maria & Ioſeph impetrare ſoleant pro coniugio. Sic fructus deuotionis erga Mariam & Ioſeph fuit S. Ludouicus, Rex Galliæ filius Blanchæ Matris ſanctæ, Virgini Deiparæ & Sponſo eius deuotiſſimæ.

Secundò, merito eum honorant, & cum benedictione eius memoriam celebrant, etiam pauperes & opifices de plebe; quia licet nobilis fuit ſtirpe, pauper tamen fuit & operarius victum quærens arte & labore. Sic Deus ad gloriam ſuam ordinauit, qui dignatus eſt vocari filius Fabri, qui fabricator eſt cæli, habens in manu ſua ſceptra & imperia, poteſtatemque vitæ & mortis in Reges & Imperatores. Quapropter aptè & ſapienter reſpondit quidam Chriſtianus interrogatus per riſum ab idololatra; *Quid facit nunc filius Fabri?* Reſpondit ipſe? *Feretrum fabricat veſtro Iuliano Imperatori.* Ita Solomenus lib. 6. hiſt. c. 3. Docet vero ſanctus Ioſeph omnes operarios, ſeu opifices, ſpem in Deum iactare, illique opera ſua, ſudores, labores dicare & offerre, ſicut ipſe ſpecialiter fecit & lubentiſſimè, vt aleret filium Dei & Mariam eius Matrem qualibet cum difficultate colluctans & ſuperans, vt miniſterium ſuum impleret.

Tertiò, etiam merito eum colunt cum benedictione Sacerdotes & Religioſi, quia caſtitatis Religioniſque vexillum primus erexit cum Sponſa Maria, & benedictionem perſeuerātię in caſti-

tate aut religione cultoribus ſuis ſolet impetrare Quapropter inſtitutores Religionum eas modo gaudent ſub eius ſpeciali protectione erigere & fouere. Ipſe ſecutus eſt Agnum quòcumque, & inuitat eos qui caſtitatem profitentur ad Agni ſequelam perfectam in hac vita, vt & in æternitate valeant eum ſequi *ad vitæ fontes aquarum.*

Quartò, meritò eum colunt, & cum benedictione memoriam eius celebrant ſiue juſti, ſiue peccarores. Iuſti quidem, quia ſe exhibuit exemplar perfectiſſimum & abſolutiſſimum omnis iuſtitiæ. Semper iuſtus fuit & rectus corde, ſiue in aduerſis, ſiue in proſperis. Tranſiuit per varias tribulationes, nec illis fractus eſt, aut incuruus factus, ſed ad ſuperiora totus erectus perfectè ſemper diuinæ voluntati fuit ſubditus. Illi nempè iuſti & recticorde dicuntur, qui ſe jngiter diuinæ confotmant voluntati, quæ regula eſt perfectiſſima, rectiſſima, iuſtiſſima, origoque omnis rectitudinis & iuſtitię. Peccatores autem ideo eum honorare & colere debent, quia ſuo cum puero Ieſu aduentu in Ægyptum, quæ typus eſt tenebroſæ & peccatricis conſcientiæ, idola euertit, & lucis primitias intulit. Sic adhuc potẽs eſt piâ apud Ieſum interceſſione impetrare vt è peccatorum & impiorum cordibus peccata, tamquam idola ibidem latentia, deſtruantur & eliminentur, omneſque tenebræ tattareæ fugentur, vt Chriſti lux & gratia oriatur in eorum purgata per contritioné & compunctionem conſcientia. Veré potens eſt apud Ieſum pro remiſſione peccati omnis, qui adeo potens apud eum fuit in terris.

Quintò generaliſſimè dicimus, omnem ſexum omnemque gradum & ſortem hominum S.

Ioſephum merito colere, & memoriam eius cum benedictione celebrare, quandoquidem poſt Mariam per illum acceſſus eſt ad Ieſum, & in omnibus potenter poteſt apud eum opitulari. Quapropter dicebat S. Thomas in 4. d. 45. qu. 3. art. 2. *Quibuſdam Sanctis datum eſt in aliquibus cauſis præcipuè patrocinari, ſicut S. Antonio ad ignem, S. Apolloniæ ad dolorem dentium, S. Agathæ ad dolorem mamillarum, S. Rocho ad peſtem. At Sanctiſſimo Ioſepho in omni neceſſitate & negotio conceſſum eſt opitulari, & omnes ad ſe piè confugientes defendere, fouere, & paterno affectu proſequi.* Hæc ipſe. Hoc certè expertæ ſunt piæ animæ ei deuotæ. Vndè rurſus de illo verificari dicimus, quod de antiquo Ioſeph in typo dictum eſt, Gen. 41. *Tulit Rex annulum de manu ſua, & dedit eum in manu eius, & veſtiuit ſtola byſſina & collo torquem auream circumpoſuit. & fecit aſcendere ſuper currum ſuum clamante Præcone, vt omnes ei genu flecterent* Hoc fecit Rex Pharao Ioſepho filio Iacob. Idem Deum feciſſe interpretamur Ioſepho noſtro, Mariæ Sponſo. Stola byſſina cum torque aurea deſignat ſpecialem gloriam & aureolam, quâ à Rege æterno amictus eſt Ioſeph, gloriâ ſcilicet corporis vltra gloriam animæ, & aureolâ virginitatis. Annulus aureus quem Rex tulit de manu ſua, annulus ſignatorius erat, vt quæ vellet Ioſeph, Prorex Ægypti decerneret & obſignaret auctoritate Regis. Sic dicimus Regem æternum annulum ſignatorium in poteſtate Ioſephi reliquiſſe, vt quæcumque voluerit, impetret, & obſignet auctoritate ſibi conceſſâ ad diuinam gloriam & ſalutem ad ſe refugientium.

Iucundum eſt audire S. Thereſam Ordin.

Carmelitarum Reformatricem, in Vitæ ſuæ libello, quem iuſſu Confeſſarij & inſtinctu diuino conſcripſit, ſic diſſerentem c. 6. Accepi Aduocatum & Interceſſorem S. Ioſephum, & ſcio eius interceſsionem mihi ſemper profuiſſe in neceſsitatibus, tam corporis, quàm animæ. Nec memini me hactenus aliquid ab eo petijſſe, quod adimpletum non fuerit. Maxima gratiarum dona per eum ſum conſecuta, ita vt cenſeam Deum alijs Sanctis impertiſſe gratiam adiuuandi in aliqua particulari neceſsitate, ſed huic in omnibus planè, prout ſum experta. Sic Deus vult nobis innoteſcere, quòd ſicut illi fuit ſubditus in terra Patris nomen & locum obtinenti: ita quod & in cælo velit modò efficere quicquid ipſe petit. Vndè neminem agnoui erga eum ſpeciali deuotione ferri, quin ſimul agnouerim eum in virtute proficere. Sed & iam ab aliquot annis in eius feſto ſoleo aliquid ab eo petere, videoque adimpleri; quod ſi non fuerit adeo recta petitio, dirigitur ab eo ad maius meum bonum. Rogoque per amorem Dei, vt is qui credere noluerit, probare dignetur: videbit per experientiam quantum bonum ſit ſe eius precibus commendare, cum pietate cultum exhibere: Multum quoque proficuum eſt ſæpe recogitare quantum Regina Cæli cum puero Ieſu paſſus ſit, & gratias B. Ioſepho agere pro ſedula opera & auxilio impenſo. Hæc S. Thereſa.

Plurimùm itaque confert, erga S. Ioſephum, Mariæ Deiparæ Sponſum, Chriſti Patrem legalem & ſedulum Nutritium, continuâ deuotione ferri, & glorioſâ in eius feſtiuitate cum cordis gaudio recentem pietatem renouare, memoriamque eius, qui dilectus eſt Deo & homi-

nibus, cum benedictione celebrare. Qui enim ipſum benedixerit, erit benedictus. Quod non ſolùm S. Thereſa experta eſt, & publicè aſſeruit, ſed etiam multi alij eius cultores. Vnde refert Iſidorus Iſolanus hiſt. orient. 3. p. c. 9. in viſione quemdam vidiſſe & audiſſe Chriſtum ad B Ioſephum ſic loquentem: *Ero auxiliator omni homini in Eccleſia iuſtorum, qui in die memoria tua, ô Ioſeph, Deo ſacrificia obtulerit, & qui meditabitur in vita & in laboribus tuis,* Hæc ibi. Idque conforme eſt ei quod ex S. Thereſa iam retulimus.

CONCLVSIO

O Trinitas Cæli adorabilis & glorioſa, quæ nobis admirabilem in terra exhibuiſti Trinitatem, *Ieſum, Mariam, Ioſeph*, & præueniſti eam in benedictionibus dulcedinis, Ieſum conſtituens vt fontem, Mariam & Ioſeph vt aquæ ductum, aquæ ſcilicet exeuntis de Paradiſo tuo, vt terram cordis noſtri aridam fœcundet; da nobis per eos haurire de hac aqua, eorumque vbertim benedictionibus & meritis participare. Da nobis hanc Trinitatem colere ſanctâ deuotione in terris, Ieſum adorare, Mariam cum Ioſeph venerari & ſuſpicere, vt nos tandem dignetur ſuſcipere in æternam ſuam ſocietatem, vbi Trintate perfectâ licebit æternum frui, in illa ſemper viuere, illam in ſæcula ſæculorum laudare & benedicere.

Sacrum Epigramma in honorem Trinitatis Sanctæ in terra, hoc eſt in honorem

IESV, MARIÆ, IOSEPH,

Qui coluntur in Sacello recens à nobis erecto in Eccleſia Couuinenſi ſub Sacro Carmeli Sodalitio.

Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.
Math. 19.

HIc ſociata ſuo colitur Regina Marito:
Gaudet cum IOSEPH Sponſa MARIA coli.
Iungitur his IESVS: Triadem nam perficit ipſe
Nec Monadem tollit. Tres ſimul vnit Amor.
Quos Deus æterni coniunxit fœdere honoris.
Dic, prece, vel cultu cur ſepararet homo?
TRINVS & VNVS amant, hos Tres ſociauit in Vnum:
Sic colis hîc Triadem, ſic colis & Monadem.

IESVS MARIA IOSEPH

Tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, & hi tres vnum ſunt:
Tres ſunt qui teſtimonium dant in cælo, & hi tres vnum ſunt.

PRO FESTO ANNUN-CIATIONIS B. MARIÆ.

LECTIO VNDECIMA.

Aue gratiâ plena, Doninus tecum, benedicta tu in mulieribus. Luc. 1.

TRES SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima oſtendit gaudium ineffabile Mariæ in hac Angelica legatione.

Secunda triplicem gaudij radicem explicat ex verbis Angeli.

Tertia declarat conceptionem Filij Dei admirabilem, dicente Mariâ; Ecce ancilla Domini.

PARS PRIMA.

LEgatio cæleſtis per Angelum MARIÆ facta, quam Annunciationem vocamus, gaudijs eſt referta cæleſtibus, quia myſterium myſteriorum complectitur ineffabilis lætitiæ ſegetem ſubminiſtrans. Ideo Mariam ſalutans Angelus per hæc verba exorditur, *Aue gratiâ plena.* Quod idem eſt ac ſi diceret, *Salue*, *Gaude*, *Lætare.* Equidem cælo & terræ gaudium nuntiatur, ſed ſpeciale gaudium hodierna die MARIA concipit multiplici titulo.

Primò quidem ſpeciale innaſcitur ei gaudium ex illa certitudine quam ex Angelica reuelatione habet Deo placita eſſe opera ſua, ſeque in ſtatu gratiæ agere, & diuini amoris obiectum eſſe. Cùm nemo noſtrûm ſcire poſſit an amore, an odio ſit dignus, hoc ex prærogatiua particulari datum eſt Virgini agnoſcere cum certitudine, cui non poterat falſum ſubeſſe. Neque tantùm agnouit ſe à Deo amari ob ſtatum præſentis iuſtitiæ, ſed etiam amorem illum diuinum erga ſe ab æterno in æternum vſque ſeſe protendere. Agnouit enim ſuam in gratia confirmationem, ęternamque proinde electionem, per quam nomen ſuum ſcriptum erat in libro vitæ, & quidem
Pſ. 39. *in libri capite.*

Secundò, ineffabile ei gaudium innaſcitur, dum agnoſcit ſe Matrem illius electam in terris, cuius Pater Deus eſt in cælis. Dum agnoſcit Sapientiam illam æternam à Patre genitam Angelos beatificantem, nunc fore filium ſuum Matrem & homines lætificantem. Dum agnoſcit vterum ſuum iam præparari quaſi nobiliſſimum cælum, in quo diuinitatis plenitudo corporaliter habitare debeat, ita vt modò verum ſit illud, quod vox de cælo Apoc. 21. intonat: *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipſe* Deus *cum eis erit eorum Deus.* Hoc quidem lætificat Angelos & Homines, ſed maximè Mariam, quæ hodiè in Tabernaculum diuinitatis præparatur cælicâ Annunciatione. Sed & hoc gaudium adauget, quod agnouerit ſe electam Dominam Angelorum & Hominum, cæli & terræ Reginam ac inferorum, Nam & ei Angelus ex parte cæleſtis Hierarchiæ honorem defert & ſubiectionem: futu-

ris verò temporibus, omnis hominum ſtatus & ſexus, omnesque nationes obſequium & honorem debitum ſunt delaturæ, eius præconijs toto Orbe reſonantibus, prout & ipſa in Cantico ſuo agnoſcit: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens eſt.*

Tertiò & præcipuè dicamus ineffabile gaudium cordi MARIÆ per Angelicam Annunciationem innatum, non ſolùm quia ſuas prærogatiuas agnouit, ſed maximè ob Redemptionem totius generis humani approximantem, quam ſciebat tot votis expetitam, tot oraculis prædictam, tot figuris præſignificatam, tot lacrymoſis deſiderijs adtractam. Numquid illius redemptionis per Angeli legationem, per filij Dei incarnationem, iam in vtero eius iaciebantur fundamenta? O ergo inenarrabile gaudium cor Virgineum die iſto perfundens! Quapropter meritò prima vox Angeli nunciantis eſt illa: AVE gratiâ plena, hoc eſt, *Salus tibi ſit gaudium, & lætitia.* Certè ſi omnia gaudia à principio creationis alicui collata, & in finem vſque ſæculi conferenda in vnum confluerent, non poſſent gaudium iſtud adæquare, quod Virgo concepit de Filij Dei incarnatione. Numquid gaudiorũ cumulus & indicibilis ſuauitas eá perfudit, dum illud æternum lumen cũ toto ſuo fulgore in eam deſcendit, & quod totus mũdus non capit, intra eius viſcera ſe condidit. Et quare neceſſe fuit Spiritum S. & Altiſsimi Virtutẽ ei tunc obumbrare, ſiue vmbram refrigerãtem præſtare, niſi quia mens Virginis mira tunc amoris & gaudij copia exæſtuare debebat quam humanus animus ex ſe nõ poſſet ſuſtinere? Quod ergò dicitur.

Spiritus S. ſuperueniet in te, & Virtus Altiſſimi obumbrabit tibi, idem eſſe poteſt ac ſi diceretur: Superueniet in te Spiritus S. qui ignis eſt conſumens, accenderque in te mirum ignem amoris & gaudij diuini, quem viribus naturæ haud poſſes ſuſtinere, ſed in medijs veluti flammis vitâ ſeſe diſſoluente conſumereris: verùm vmbram ipſe præſtabit, & virtutem, vt iam in te præ amore & gaudio exæſtuante renouetur miraculum Rubi in medio ignis non conſumpti. Itaque rectè aſſeritur ſoli Deo & animæ Chriſti, animæque Virginis Chriſtiferæ notum eſſe illud gaudium, quod his verbis inſinuabatur per Angelum, *Aue gratiâ plena*. Gaude, Lætare.

Quapropter nihil eſt gratius Virgini, eiuſque filio, quàm Angelicum illud *Aue* Virgini frequenter ex cordis pietate offerre; quandoquidem hoc ipſum ſit indicibile illud gaudium quodammodo renouare, quod ei in Angelica infuſum fuit Annunciatione, & myſterium Incarnationis diuinæ initium ſalutis & redemptionis noſtræ rememorare. O quâm id gratum eſt, quando id fit cum animi gratitudine! Hinc lilijs & roſis odoriferis corque mirè exhilarantibus viſæ ſunt Virginem coronare multæ animæ piæ, dum ei Salutationem hanc ſæpè ore & corde repetitam humiliter offerebant.

Audi quod ad hoc propoſitum refertur in lib. Inſinuationum diuinæ pietatis S. Gertrudis l. 4. c. 12. In vigilia Annunciationis Dominicæ dum pulſaretur ad capitulum, & ipſa intenderet Domino, recognouit in ſpiritu Dominum Ieſum vnà cum Matre ſua virginea in capitulo loco Superiorum ſedentes, quaſi cum magna tranquillitate aduentum congregationis præſtolantes,

aduc-

aduenienteſque cum inenarrabili blanditatis ſerenitate excipientes. Et cùm in Calendario legeretur, ANNVNCIATIO DOMINICA, conuerſus Ieſus ad Matrem, blandiſſimâ capitis inclinatione ipſam ſalutauit, & quodammodò per hoc in ipſa illam ſuauitatem inæſtimabilem innouauit, quam olim perſenſit dum in vtero virginali incomprehenſibilis diuinitas carnem aſſumens ex ea, dignatus eſt ſe humanæ naturæ covnire. Sub Matutinis verò dum cantaretur AVE MARIA, vidit tres riuulos efficaciſſimos procedentes à Patre & Filio & Spiritu S. cor Virginis Matris ſuauiſſimo impetu penetrare, & de corde ipſius turſum efficaci impetuoſitate ſuam originem repetere; & ex illo influxu SS. Trinitatis hoc B. Virgini donatum fore, quod ipſa eſt potentiſſima poſt Patrem, ſapientiſsima poſt Filium, benigniſſima poſt Spiritum ſanctum. Cognouit etiam quod quoties illa Salutatio Angelica cum deuotione recitatur, prædicti riuuli efficaciori impetu ſuperabundantes circumfluunt Beatiſſimam Virginem. Et ex altero latere reinfluunt cor ipſius ſanctiſſimum, ſicque cum mira delectatione repetunt fontem ſuum. Ex illa autem redundatione, venæ quædam gaudij & æternæ ſalutis reſperguntur in omnes perſonas Sanctorum & Angelorum, & inſuper illorum qui in terris commemorant eandem ſalutationem, per quas renouatur omne bonum in ſingulis, quod vnquam per ſalutiferam incarnationem Filij Dei ſunt adepti. Hæc ibi.

Conueniens porrò fuiſſe vt Chriſti conceptionem præcederet hæc legatio & annunciatio Angelica, varijs rationibus declarant Sancti Pa-

tres. In primis, Virginis mens de Filio Dei erat inſtruenda, *vt ſacro grauidanda fœtu diuinam humanamque prolem priùs mente conciperet, quam corpore*, inquit S. Leo ſerm. 1. de Natiuit. Nam licet Virgo haberet fidem myſterij incarnationis, tamen non ſciebat in ſeipſa, ſiue per ſeipſam, aut cum ſeipſa perficiendum, vt docet S. Ambroſius lib. 2. in Lucam. Vt ergo poſſet eſſe certior teſtis & Magiſtra tanti myſterij, ſuper illo inſtructa fuit ab Angelo; & per illam inſtructionem factum eſt, vt nos præcipuum teſtimonium Virginitatis eius & modi conceptionis haberemus & crederemus. Per Angelum verò facta eſt hæc legatio, tum quia hæc eſt diuina ordinatio vt mediantibus Angelis cæleſtia myſteria ad homines pertingant: Tum quia idem orbi reparando initium dari conueniebat, quod datum fuerat euertendo, vt notant Sancti Patres. A colloquio enim quod cum Eua adhuc virgine Angelus malus habuit, euerſio orbis ſua ſumpſit primordia; à colloquio quod cum Maria Virgine Angelus cæleſtis habet, reparatio eſt incepta. Sic eâdem viâ quâ elapſus fuit homo ad mortem, redit ad vitam, dum cum Maria Angelus agit de ſalute, quia cum Eua Angelus egerat de ruina, vt loquitur ſanctus Chryſo. ſer. 142. in eundem modum ea de re diſſerit S. Irænens l. 5. c. 18. ſic dicens: *Sicut Eua per Angelicum ſermonem eſt ſeducta, vt effugeret Deum, præuaricata verbum eius: ita Maria per Euangelicum ſermonem euangelizata eſt vt portaret Deum obediens verbo eius; vt ſicut adſtrictum eſt morti genus humanum per virginem Euam, ſoluatur & per Virginem Mariam, virginalis inobedientia per virginalem obedientiam.* Hæc Iræneus.

Adde congruiſſe dignitati & virginitati Mariæ, vt Angelus ad eam mitteretur, tantam ei exhibens reuerentiam. Vnde notandum eſt quod dicit S. Thom. in Opuſc. Antiquitus magnum fuit, quod Angeli hominibus apparerent, vel quod homines Angelis reuerentiam exhiberent. Quia propter ad laudem Abrahæ ſcribitur, quod Angelos hoſpitio exceperit, & eis reuerentiam exhibuerit. Quod vero Angelus homini reuerentiam exhibeat, non fuit auditum, niſi poſtquam ab Angelo cum reuerentia ſalutatur Maria; *Aue gratiâ plena*. Cur vero olim Angelus hominem non reuerebatur, ſed homo Angelum. ideo fuit, quia Angelus erat homine maior quantum ad tria. 1. Quantum ad dignitatem naturæ, quia purè ſpiritualis eſt. 2. quantum ad dignitatem officii & familiaritatem diuinam. quia Angeli Deo aſſiſtunt & coram eo miniſtrant. 3. quantum ad plenitudinem ſplendoris gratiæ, quia diuinum lumen magna participant plenitudine; ideo ſolent magno cum ſplendore apparere. Nam & Angelos olim non audebant etiam pii homines aſpicere. Daniel ad aſpectum Angeli totus contremuit, & emarcuit ſpecies eius. Iacob luctatus cum Angelo Dei vices gerente pro miraculo narrat: *Vidi Dominum & ſalua facta eſt anima mea*. Gen.3.

Conueniebat autem quod Angelus tunc hominem veneraretur, inquit idem S. Thomas, quando inuenta eſt aliqua perſona humana, quæ in tribus excedit Angelum. Hæc eſt MARIA quam hodiè Angelus ſalutat. 1. Excedit in plenitudine gratiæ; vndè ei dicit: *Aue gratiâ plena*. 2. In familiaritate diuina: non poſſet enim maiorem familiaritatem ei Deus exhibere, quàm ſe

filium faciendo. Quare quòd ei dicitur, *Dominus tecum*, ſpecialiori quodam modo verum eſt, quam cum Angelis, quia per quandam identitatem & affinitatem eſt cum Maria. 3. In puritate, maior enim in Virgine puritas eſt, quàm in Angelis, quia in ea puritatis auctor habitauit. Itaque cum in omnibus Virgo Angelis ſuperior ſit, non immeritò ab Angelo colitur & ſalutatur, & modus quo eam ſalutare debemus nobis ab illo deſignatur. Ita S. Thomas ſpeciali de hac re opuſculo.

PARS SECVNDA.

TRiplicem puriſſimi gaudij in Maria cauſam exprimere cenſetur Angelus in verbis ſuæ Salutationis & legationis, dum dicit *Aue*, ſiue gaude Maria, quia *Gratia plena*, quia *Dominus tecum*, quia *benedicta tu inter mulieres*. Quæ quidem omnia explicuimus copioſè in Paſtorum Trac. 4. lect. 3. Ex illis autem quæ ibi dicta ſunt pauca repetemus hîc conuenientia.

Dicamus ergo primò quando Maria Virgo ab Angelo aſſeritur *Plena gratiâ*, id intelligendum eſſe de plenitudine ſpecialis prærogatiuæ, quia ſcilicet habuit excellẽtiſſimá gratiam ſuper omnes Sáctos, & ſuper omnes Angelos. Eſt enim quædam plenitudo gratiæ ſoli Chriſto cõpetens, quam quidam Theologi vocant. *Plenitudinem gratiæ ſummam intenſiuè, & extenſiuè*, quia habuit Chriſtus gratiam ſecundum perfectiſſimum modum & menſuram, quam Deus decreuit impertiri alicui creaturæ. Anima enim Chriſti quandoquidem vnita fuerit Diuinitati tamquam Fonti gratiæ, eius influxum perfectiſſimè

debuit participare: maximè quia Chriſtus tamquam Caput omnium electorum gratiam accepit in alios transfundendam: ſicque debuit conſtitui tamquam Principium vniuerſale à quo in genus humanum omne genus gratiæ debebat deriuari. Habuit ergò *Plenitudinem intenſiuam*, quia habuit ſupremum gratiæ gradum, quem Deus decreuit dare alicui creaturæ. Habuit & *Plenitudinem extenſiuam*, quia ab illo tamquam Capite & Principio vniuerſali omnis effectus & operatio gratiæ dimanare debebat in alios. Illa ergo plenitudo illi ſoli competit, quia illi ſoli competit eſſe Caput & Fontem gratiarum. Quapropter de illo propriiſſimè verum eſt illud: *De plenitudine eius omnes accipimus*. Sic & Soli plenitudo lucis appropriatur, quia Fons eſt luminis, à quo lux in cætera diffunditur. Eſt & altera *Plenitudo ſufficientiæ & abundantiæ*, quæ quandoque Sanctis tribuitur, quia abundantem gratiam illis communicauit Deus ſtatui ſuo & miniſterio ac officio congruam, vt perfectè illo fungi valeant. Sic Ioannes, Stephanus, Apoſtoli, dicuntur pleni vel repleti Spiritu ſancto, vnuſquiſque iuxta miniſterium ad quod à Deo deſtinabatur. Eſt & tertia plenitudo gratiæ quæ Mariæ tribuitur, quam vocamus *Plenitudinem ſpecialis prærogatiuæ*; quia excelluit in gratia ſuper omnes Sanctos. Rationem adfert S. Thomas 3. p. q. 27. art. 5. *Quia vnicuique à Deo datur gratia ſecundum dignitatem ad quam eligitur, prædeſtinatus Filius Dei & omnium Sanctificator habuit plenitudinem gratiæ ſibi propriam, quæ redundaret in omnes. Maria verò electa ad dignitatem Matris Dei obtinuit tantam plenitudinem gratiæ, vt eſſet propinquiſ-*

ſima gratiæ Auctori, ita quod eum qui eſt plenus omni gratiâ in ſe reciperet, & eum pariendo quodammodò ad omnes deriuaret. Hęc S. Thomas.

Quid mirum ergo ſi omnis gratia ad Mariam confluxit, per quam tanta ad cæteros gratia diffluxit, vt canat de eo Eccleſia illud Eccleſiaſtici: *In me gratia omnis viæ & veritatis, in me omnis ſpes vitæ & virtutis: Tranſite ad me omnes qui concupiſcitis me, & à generationibus meis adimplemini?* Hanc rationem amplificant B. Laurentius Iuſtinianus ſer. de Annunciatione ſic piè & eleganter diſſerit. *Magna profectò Mariæ fuit gratia, exuberans & completa, quæ cælis dedit gloriam, terris Deum, gaudium præſtitit Angelis, ſæculoque pacem refudit, vitiis finem impoſuit, fide gentes docuit. Quomodò non eſt Maria iuxta Gabrielis oraculum plena gratiâ, quæ effecta eſt mater Dei, Paradiſi ſcala, ianua cæli; interuentrix mundi, dæmonum fuga, peccatorum ſpes, Dei & hominum veriſſima Mediatrix?*

Eccl. 24

Propterea etiam B. Virgo à Sanctis Patribus nominatur *Mare gratiarum* ita vt Latinè eius nomen, *MARIA*, à Mari nonnulli deriuent. Hinc illud Alberti Magni ſuper Miſſus: *Congregationes aquarum appellauit Maria*: Congregationes *gratiarum appellauit MARIA*. In quem ſenſum etiam S. Bonauentura in Speculo Virginis cap. 2. applicat Beatiſſimæ Virgini illud Eccleſiaſtæ c. primo. *Omnia flumina intrant in mare & mare non redundat*, In quæ verba ſic dicit: *Omnia flumina intrant in mare, dum omnia chariſmata Sanctorum intrant in Mariam; flumen gratiæ Angelorum, flumen gratiæ Patriarcharum, flumen gratiæ Apoſtolorum, flumen gratiæ Martyrum,*

flumen gratiæ Confeſſorum & Virginum intrant in Mariam. Eapropter introducitur & ipſa dicens: *In plenitudine Sanctorum detentio mea.* Ideo in plenitudine Sanctorum Mariæ detentio fuit, quia in mirifica perfectione ſua plenitudo perfectionis omnium Sanctorum non defuit, inquit ex Bernardo S. Bonauentura in Speculo Virg. Ardor itaque Seraphinorum, ſcientia Cherubinorum, magnificentia, auctoritas, potentia, excellentia Thronorum, Dominationum, Poteſtatum, Virtutum, Principatuum; denique Angelorum & Archangelorum ſanctitas in Maria reperitur eminentiùs. Item charitas Apoſtolorum, conſtantia Martyrum, innocentia Confeſſorum, caſtitas Virginum, patientia Sanctorum omnium excellentiùs reperitur in Maria. Annon fortè ideo in Apoc. c. 12. deſcribitur geſtans in capite coronam ſtellarum duodecim, quia ſola poſſidet gratiam & gloriam nouem Ordinum Angelorum, ac trium ſtatuum animarum ſanctarum, Martyrum nempè, Confeſſorum, & Virginum? Merito ergo ſalutatur hodiè, Gratiâ plena ore Angelico, ſed conſilio diuino.

Dicamus ſecundò, quando Angelus Virgini dicit *Dominus tecum*, non eſſe ſolùm apprecatus vocem & ſalutationem olim vſurpari ſolitam, ſicut quando Angelus dixit Gedeoni *Dominus tecum virorum fortiſſime*, Iud. 6. aut quando Booz meſſores viſitans impertiebatur eis his verbis ſalutem *Dominus vobiſcum* ſed hanc eſſe etiam vocem affirmantis Dominum Mariæ adeſſe excellentiſſimo quodam modo & ſpeciali præſentia Certè præſentia & aſſiſtentia Dei omnis eſt origo boni, omnis fons benedictionis cui-

cumque homini. Vnde felix ille eſt cui dicit Dominus ſicut olim Iſaaco Gen. 26. *Ero tecum & benedicam tibi.* Aut cui dicit Dominus idem quod Iacobo: *Ero cuſtos tuus quòcumque perrexeris.* Felix cui idem poteſt dici quod Moyſes dicebat Ioſue: *Dominus ipſe erit tecum, non dimittet, nec relinquet te ne paueas.* Aut quod Nathan Dauidi: *Quicquid in corde tuo eſt: vade, age, & perfice illud, Dominus enim tecum eſt.*

Deut. 31
Gen. 28

Infelix autem eſt cum quo non eſt Dominus, & qui cogitur cum populo Iſrael Deut. 21. conqueri: *Verè quia Dominus non eſt mecum, inuenerunt me hæc mala.* Aut cum Saule 1. Reg. 28. *Coarctor quia dominus receſſit à me.* Quantam ergo habuit benedictionem Maria, quantam debuit concipere lętitiam, dum cæleſti voce aſſeritur Dominus cum ipſa eſſe, & id quidem ſpecialiſſimè, & multiplici cum fauore?

Quid eſt enim dicere; *Dominus tecum*, ô Maria niſi aſſerere, Pater eſt tecum qui Filium ſuum facit & tuum? Filius tecum qui ad condendum mirabile Sacramentum miro modo ſibi facit in te ſacrarium, dum & ſibi reſerat genitale ſecretum, & tibi ſeruat virginale ſignaculum. Spiritus ſanctus tecum, qui cum Patre & Filio tuum ſanctificat vterum. Ita S. Bernardus.

Quid eſt iterum dicere, *Dominus tecum*, niſi idem quod aſſerere: Tota Trinitas tecum eſt, quia tecum eſt potentia Patris te fœcundans, vt eumdem poſſis filium concipere & generare? Sapientia Filij tecum eſt erudiens & præparans te, vt digna Mater inueniaris ipſius æternæ Sapientiæ. Sanctitas Spiritus ſancti tecum eſt, vt tuā puritatem illibatam te concipiēte conſeruet.

Quid denique eſt dicere, *Dominus tecum*, niſi

idem quod aſſerere: Tecum Pater eſt qui ante ſæcula te elegit Matrem viuentium, immò & ipſius vitæ? Tecum Filius quem carne indutum nouem menſibus geſtabis, & vbere de cælo pleno lactabis. Tecum Spiritus ſanctus, qui tamquam fons perennis gratiæ ſuis te fluentis replebit, & tamquam per aquæ ductum illam ad nos deriuabit.

Equidem ſalutante Angelo nondum erat conceptus Filius Dei vt eſſet cum matre per carnis aſſumptionem; vndè quando dicunt SS. Patres *Dominus tecum in mente, tecum in ventre ô Maria* reſpiciunt ad tempus proximè futurum, quod quaſi iam præſens erat. Nos verò quando nunc hanc ei ſalutationem præſentamus, & dicimus, *Dominus tecum ô Maria*, rectè etiam intelligimus non ſolùm quòd cum ea ſpecialiter ſit per æternam prædeſtinationem & electionem, aut per gratiæ certiſſimam præſentiam amoriſque confirmationem, ſed etiam per carnis aſſumptionem in qua fundatur ſpecialiſſima benedictio ſuper omnes benedictiones. Quia ſcilicet partem ſubſtantiæ puriſſimi Sanguinis Mariæ ſibi inuiolabili vnione copulauit, & ſic tali modo eſt cum Maria, qui nec Angelis, nec Sanctis, nec vlli competit creaturæ? Sic nec Ieſus ſine Maria, nec Maria ſine Ieſu eſſe poteſt in æternum; ideo nec Ieſus ſine Maria, nec Maria ſine Ieſu â nobis colitur aut honoratur.

Dicamus tertiò, quod licet Maria ſit benedicta inter & ſuper omnes creaturas, & ſuper omnes electos tam homines quàm Angelos, tamẽ in Annunciatione Angelica ſolùm fit mentio de mulieribus, dum dicit Angelus, *Benedicta tu in mulieribus*. Quia hic reſpiciebat Angelus ad

dignitatem Matris Dei, quæ ſolis mulieribus competere poterat. Hanc eandem vocem protulit Elizabeth, & dicitur tunc exclamaſſe voce magnâ; tum quia magno ſpiritus ardore, magnâ: lętitiâ, magnâ admiratione id pronunciauit; tum etiam quia illa vox totum per orbem debebat reſonare, ad omniumque aures deuenire, & per omnium ora in finem ſæculi decantari. Immò debebat omnes hæreticos, Iudæos, infideles qui de Maria malè loquuntur confundere. Denique debebat omnes Chriſtianos animare ad præſentandum Virgini hanc ſalutationem magno cum animi gaudio, magno cum ſpiritus feruore. Adiecit interim Elizabeth & hanc vocem, *Benedictus fructus ventris tui*; quod non fecit Angelus, quia necdum fructus Mariæ Ieſus conceptus erat, quando Angelus ſalutauit, ſicut quando Elizabeth exclamauit.

Sed cur dicitur Maria inter omnes mulieres benedicta? In primis, quia cùm maledictio in orbem ingreſſa ſit per mulierem, illa meritò in mulieribus benedicta pronunciatur, quæ benedictionem oppoſitam maledictioni illi attulit mundo, omnibus proponens fructum vitæ, vt nemo amplius poſſit conqueri de muliere. Quia ſi prima mater eſt mortis & morientium, hæc eſt Mater vitæ & viuentium; ſi prima lacrymas, hæc attulit lætitiam; ſi prima peccati miſeriam, hæc induxit gratiam & felicitatem: ſi prima ſpinas cruentas, hæc florem peperit ſuaueolentem, ſi prima ſerpenti conſenſit, hæc illius caput non ſolùm pro ſe, ſed etiam pro ſemine ſuo contriuit.

Vlteriùs, olim omnes mulieres alicui erant maledicto obnoxiæ. Si enim in virginitate age-

bant, hoc eis vertebatur opprobrio. Si coniugio reddebantur fœcundæ, tunc ſubditæ erant illi maledicto: *Multiplicabo ærumnas & conceptus tuos: In dolore paries filios.* Meritò ergo Maria inter mulieres dicitur benedicta, quæ virginitatem poſſidet & fœcunditatem, & in partu iucunditatem. Hæc eſt explicatio Sancti Bernardi ſic dicentis: *Benedicta tu in mulieribus, quæ generalem mulierum euaſiſti maledictionem, vt nec ſterilis maneas, nec cum dolore parturias. Grauida eris, ſed non grauata, neſcies virum, & gignes Filium. Illius eris Mater, cuius Deus eſt Pater: Filius paternæ claritatis erit corona tuæ caſtitatis: Sapientia paterni cordis erit fructus vteri virginalis.*

Itaque cùm tres ſint mulierum ſtatus: quædam enim ſunt coniugatæ, quædam viduæ, quædam virgines, ſuper omnes benedicta eſt Maria. Coniugatas enim benedictione ſupereminet, tam ob virginitatem fœcunditati coniunctam, quia à ſæculo non eſt auditum hæc duo fuiſſe coniuncta, *Mater & Virgo, Partus & Integritas*: tum quia, vt dictum eſt, ſine peccato concipit, ſine dolore parit: tum denique, quia prolis dignitate omnes ſuperat. Si enim quædam pepererunt Reges, Patriarchas, Prophetas, Pontifices, ipſa peperit Regum Regem, Angelorum & hominum Dominatorem, Filium ipſum Dei, Orbis lucem. Viduas quoque ſupereminet, quarum ſtatus poſcit in ſilentio, pudicitia, oratione, pietate, ieiunio, Deo ſeruire: quia oratione eſt Maria ſublimiſſima, miſericordia pleniſſima, patientiâ mitiſſima, pietate ſplendidiſſima, pudicitiâ candidiſſima. Virgines etiam ſuperat, tum quia fœcundita-

tem habet, tum virginitatem, tum quia puritatem tantam habet, quanta maior ſub Deo nequit intelligi, ac prima virginitatem vouit, ſicque cæteras virgines ad vexillum ſuum allexit, vt eamdem vouerent. Benedicta igitur Maria inter mulieres, benedicta ab omni ſtatu mulierum. Benedicunt eam coniugatæ, vt fœcunditatem & felicitatem in coniugio impetrent. Benedicunt eam viduæ, tamquam ſub eius protectione degentes. Benedicunt Virgines: *Viderunt eam filiæ Sion, & beatiſſimam prædicauerunt.* Benedicunt omnes generationes, præter hæreticos, qui de illa ſunt generatione de qua Prou. 30. *Generatio quæ Patri ſuo maledicit, & quæ Matri ſuæ non benedicit.*

PARS TERTIA.

FIlij Dei conceptio & incarnatio mox peracta eſt poſt conſenſum Virginis, quem verbis illis expreſſit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum*: Per proprios actus Virgo debebat præparari, vt hanc dignitatem Matris quâdam ratione mereretur. Quod factum eſt, dum in hac Annunciatione exercuit fidem & eximiam obedientiam, humilitatem, prudentiam, pietatem, amorem. Hi enim omnes actus elucent in hoc Virginis cum Angelo colloquio. Quapropter Bernardinus Senenſis ſermone 51. aſſerit Virginem illo actu quo conſenſit Angelo plus meruiſſe, quàm omnes Angelos & homines actibus ſuis, quia ſcilicet illo actu tamquam vltima diſpoſitione maternitatem quadam ratione promeruit. Et cùm ſpirituale quoddam matrimonium inter Filium

Dei & humanam naturam iniretur, expectabatur conſenſus iſte Virginis loco totius humanæ naturæ, quam expreſſit dum dixit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi, &c.* Hinc ſanctus Chryſol. ſermo. 140. ſic ait: *Ad Virginem, Aligerum portitorem Deus mittit, nam dat arrham & dotem ſuſcipit, dum fert gratiam & fidem refert: tradit munera virtutis, & mox virginei conſenſus reſoluit ſponſionem.* Sic in figura, Eliezer primarius Abrahæ ſeruus mittitur ad Rebeccam, conſenſum petiturus, vt eam deſpondeat Iſaac vnigenito, moxque ei tradit ſacras arrhas, inaures & armillas aureas.

Sanctiſſimi Patres hoc reſponſum Mariæ vocant, *Reſponſum lætitiæ*, per quod vnio illa miraculoſa facta fuit naturæ humanæ & diuinæ. Inter hos S. Bernardus ſic alloquitur Virginem: *Audiſti factum, audiſti & modum, vtrumque mirum, vtrumque iucundum. Expectat Angelus reſponſum tuum, expectamus & nos verbum miſerationis, quos premit ſententia damnationis. Ex ore tuo pendet ſolamen miſerorum, redemptio captiuorum, ſalus vniuerſorum.* Poſtmodum in ſpeciali explicat S. Bernardus, qui ſint illi qui auidè expectant hoc reſponſum tamquam miſeriæ ſuæ ſolamen, & lætitiæ originem, dum ſic ait: *Hoc ſupplicat à te flebilis Adam cum miſera ſobole exul de Paradiſo, hoc Abraham, hoc Dauid, Patres tui in regione vmbræ mortis, hoc totus mundus tuis genibus prouolutus expectat.* Introducit S. Bernardus Adamum & Euam cum filiis & filiabus, quaſi adeuntes cubiculum & thalamum virginalem, auremque parieti apponentes, vt auſcultent quid nunciet Angelus, quid Virgo tamquam filia pro Patre & Matre ſua reſpon-

deat, qui ſicut omnium parentes, ita & fuere peremptores. Optant vt ipſa Euæ Matris auferat opprobrium, vt Mater Patri ſatisfaciat, & qui cecidit per fœminam, per fœminam erigatur. Denique addit Sanctus Bernardus: *O Virgo, ipſe quoque qui concupiuit decorem tuum, expectat reſponſum tuum. Reſponde ergo verbum, quod terra, quod inferi, quod expectant & ſuperi. Reſponde verbum, & ſuſcipe Verbum; profer tuum, concipe diuinum, emitte tranſitorium, amplectere ſempiternum.* Hæc Bernardus hom. ſuper Miſſus.

Itaque conſentiente Virgine per dicta verba, peractum eſt ſublime illud matrimonium inter Deum & naturam humanam, ex quo pendebat noſtra redemptio, factaque eſt Conceptio Filii Dei octauo Calendas Aprilis feria ſexta, vt tradit Eccleſia, de quo Rupertus de diuin. offic. capite 19. ſic dicit: *Eâdem die quâ veterem Adam formauit de limo terræ nouum ſibi hominem reformare cœpit de Virginis carne, ſimiliter & feria ſexta redempturus mortis paßione.* In illa porrò conceptione plurima concurrerunt miracula, quibus hodiernus dies adornatur.

1. An non grande miraculum in hoc quod virgo concipit, quandoquidem omnis conceptio Patris & Matris concurſu fieri ſoleat? Si non foret hoc grande miraculum, non inclamaret Iſaias longè antea id præuidens: *Audite domus Dauid, dabit Dominus ipſe vobis ſignum: Ecce Virgo concipiet.* Arrigite aures, ô proceres, ô Iſraëlitæ, ô gentes omnes. Hoc eſt enim portentum ſæculorum, non antea viſum, nec auditum, vos audite & ſtupete.

2. An non grande miraculum, quod corpus

infantis huius in inſtanti formatum eſt, & anima illi infuſa? Numquid natura ad formationem corporis ordinariè quadraginta aut circiter dierum ſpatium requirit, antequam infundatur anima embrioni? at nullum hîc tempus requiſitum fuit, ſed in puncto temporis infantis huius corpus formatum, & anima infuſa fuit, & tamen voluit nouem menſibus vtero claudi, ſicut alii infantes, vt cæteris ſe conformaret. O benignitatem!

3. An non grande miraculum, quod omni gratia & virtute anima infantis ſtatim fuerit ornata, quandoquidem omnes alij in peccato concipiantur? Ecce flos oritur de radice Ieſſe, de Mariæ frutice, & mox *ſuper eum requieſcit Spiritus Domini, ſpiritus ſapientiæ & intellectus, ſpiritus ſcientiæ & conſilij.* Vnde non ſolùm infans iſte gratia eſt ornatus, ſed & verè ratione & ſapientia pollet iam ex vtero, ita vt hoc ſit nouum de quo Hieremias: *Nouum creauit Dominus ſuper terram, femina circumdabit virum.* Ætate ergo & ſtatura infans concipitur, ſed tamen à primo conceptionis inſtanti vir eſt ſapientia & ratione perfectiſsimus. Vir nouus, ex noua Matre, nouo modo, noua generatione procreatus, qui omnia noua faciet, nouum fœdus, nouam legem, noua Sacramenta, nouum Orbem.

4. An non grande miraculum, quod hæc anima infantis à primo inſtanti beatifica viſione donata ſit, & non ſolùm videat eſſentiam diuinam, ſed etiam in illa videat omnia præterita, præſentia, futura, omnem ordinationem Dei circa præſens ſæculum, & circa æternitatem futuram, circa electos & reprobos, circa homines

& Angelos? An non ei ex tunc notus fuit numerus electorum & reproborum, & ipſa iudicij dies, quandoquidem Iudex ſit conſtitutus omnium?

5. Denique, nonne hoc fuit miraculum miraculorum, & fons cæterorum mirabilium, quod corpus eodem inſtanti temporis, & anima cum Verbi perſona copulantur. ita vt hęc tria fiunt vnum, *Verbum*, *Anima*, *Caro*, vnione perſonali & ineffabili? Hoc miraculum nec ſuſpicari potuit mens angelica, nec humana, & ex illo innumera ſequuntur miracula hominibus & Angelis incomprehenſibilia. Hoc miraculum omnia alia antiqui temporis in ſe complectitur. Si viſus eſt tempore Ioſue Sol ſtare, tempore Ezechiæ retrogredi: ecce Sol æternus retrogreditur per nouem Angelorum choros ad decimam vſque lineam & gradum humanæ naturæ. Si viſus eſt Rubus illæſus in igne; Ecce Rubus virginitatis ſine lęſione conſeruatur in hac conceptione. Si viſa eſt virga florens ſine cultura: Ecce virgo concipiens florem tamquam virga, & pariens ſine humana opera: *Verbum abbreuiatum fecit Dominus in medio vniuerſæ terræ* in hac
Iſa. 20. prodigioſa Conceptione & Incarnatione, in qua omnia myſteria legis, omnia miracula orbis conſummationem acceperunt & perfectionem.

Hæc igitur omnia hoc feſtiuo die cum lætitia recoluntur, quando Annunciatio virginea celebratur. O Feſtum ſpiritualis gaudii pleniſsimum à Deo in Angelum fluentis, ab Angelo in Virginem, à Virgine in nos, & in totum orbem, immò & in ipſum cælum refluentis! O felix Nazareth, vbi flos ille cęleſtis oriri debebat odore ſuo &

ſuo & ſplendore lętificans homines & Angelos! O beata domuncula tot myſteriis fœcunda! O beati parietes tot arcanorum conſcii, beati lapides electi & constructi, vt inter hos myſterium amoris æterni, myſterium myſteriorum conſummaretur ad ſalutem electorum omnium.

CONCLVSIO.

ROgamus te, *ô gratiâ plena, & in mulieribus benedicta Maria*, per hanc angelicam ſalutationem, per lætitiæ reſponſum, per Filij tui admirabilem conceptionem & incarnationem, per obedientiam & humilitatem, per pietatem & charitatem à hodierna die exhibitam, vt nos participes facias cæleſtis gratiæ & lætitiæ, benedictioniſque & ſalutis nobis per hanc conceptionem & incarnationem promiſſæ? vt Domino Ieſu Chriſto Filio tuo, in vero conſcientiæ gaudio, in vera pietate & obedientia feruientes, te cum illo & per illum in ſæcula benedicere valeamus, & beneficia nobis per illum exhibita grato iugiter animo agnoſcere, ac miſericordias eius in æternum cantare in tua ſocietate.

In feſto S. Iacobi Minoris.

LECTIO DVODECIMA.

Vidi ſimilem Filio hominis in medio Candelabrorum aureorum, veſtitum podêre, præcinctum ad mamillas zona aurea, oculi eius tamquam flamma ignis. Apoc. 1.

QVATVOR SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima docet quomodò S. Iacobus fuerit ſimilis Filio hominis.

Secunda, cur deſcribatur à nobis in medio Candelabrorum veſtitus podêre.

Tertia, quæ ſit zona aurea, quâ præcinctus eſt ad mamillas.

Quarta, cur eius oculi dicantur vt flamma ignis?

PARS PRIMA.

QVod Sanctus Ioannes in Apocalypſi ſua de Chriſto ſibi in viſione apparente pronunciat, nos ex parte poſſumus Sácto Iacobo eius Apoſtolo adaptare, & de eo in contemplatione mentis nobis repræſentato dicere: *Vidi ſimilem filio hominis in medio candelabrorum aureorum, veſtitum*

pod͂ere, præcinctum ad mamillas zona aurea, & oculi eius vt flamma ignis.

Variæ enim eius dotes his verbis poſſunt deſignari aptiſſimè, quibus in Eccleſia Dei promicat, quaſque contemplari nos decet & venerari.

Primò igitur dicimus eum *ſimilem filio hominis*, hoc eſt Chriſtó, qui ſe hoc titulo frequenter in Euangelio inſigniuit, ſicque ſpecialiter vocari voluit. Sed in quo conſiſtit hæc ſimilitudo? Vtique in ſpecie externa vultus, ſimulque in interiori ſpecie animi & morum. Quantum ad ſpeciem externam vultus, Iacobum fuiſſe Chriſto ſimilem antiqua eſt traditio, ita vt etiam propterea vocatus fuerit *Frater Domini*, de quo S. Paulus: *Apoſtolorum vidi neminem niſi Iacobum Fratrem Domini.* Gal. 1. Frater ergò Domini dictus fuit, tum quia conſanguineus erat, conſanguinei autem in ſcriptura fratres nominari ſolent; tum quia vultu & forma erat ei ſimillimus, quaſi Chriſti frater & gemellus foret. Eximia nempè forma & pulchritudine præditus fuit, quandoquidem talis fuerit Chriſti ſpecies, de quo canimus: *Specioſus forma præ filijs hominum, diffuſa eſt gratia in labijs tuis.* Propterea non dubitamus Iacobum Chriſto Domino amabilem & charum ſpecialiter extitiſſe, quãdoquidem ſimilitudo amorem conciliet; nec ipſe potuit non amare hunc quem Fratrem ſuum dignatus eſt vocare, fratrem inquam cognatione, fratrem affectu correſpondente, fratrem virtutis imitatione, fratrem vultus ſpecie. Nequè ſolum Chriſto Domino amabilis fuit S. Iacobus, ſed etiam Chriſtianis omnibus qui eum viderunt, quia in eo quaſi in quodam ſpeculo viua Chriſti effigies cernebatur. Quapropter poſt

Chriſti aſcenſum, ſicut Chriſtiani magno deſiderio flagrabant videndi Matrem quæ genuerat ſęculorum Saluatorem, & per ipſum omnes Chriſtianos omneſque ſaluandos; ad eam enim tamquam Agnelli accurrebant, agnoſcebantque vbera quæ lactauerant Regem ſæculorum, & tunc adhuc lactabant nouellam Eccleſiam lacte ſpirituali: Sic etiam pergebant Ieroſolimam ad videndam faciem Sancti Iacobi, in quo Chriſtum quodammodò intuebantur tamquam in ſua imagine, vultum & mores referente. Ita teſtatur. Sanctus Ignatius epiſt. ad S. Ioannem Euangeliſtam, vbi ſcribit ſeſe cogitare iter in Ieroſolymam, vt fratrem Domini videat, & in eo viuam effigiem Chriſti cernat. Certè etiam ex Euangelica hiſtoria, ſimilitudinem Sancti Iacobi cum Chriſto Domino ex parte vultus indè colligunt interpretes nonnulli, quòd Iudas Chriſtum Dominum proditurus Iudæis, oſculi eis ſignum dederit; quo Chriſtum agnoſcerent, ne fortè Iacobum ei ſimilem pro ipſo apprehenderent. Hæc quantùm ad vultus ſimilitudinem, de qua quando Iacobum contemplamur, poteſt vnuſquiſque noſtrûm dicere: *Vidi ſimilem filio hominis.*

Quod verò ſpectat ad ſpeciem interiorem & ſimilitudinem morum cum Chriſto, de qua potiſsimùm illud vſurpo, *Vidi ſimilem filio hominis;* illa ex multis præclaris animæ dotibus in Sancto Iacobo fratre Domini declarari poteſt. Fuit enim ipſe cæleſtis vitæ, ſicut & Chriſtus Dominus, fuit celebris Sanctitate, orationi fuit vacans die ac nocte, quaſi cum Deo & Angelis continuè conuerſans; etenim & cum Chriſto Domino à puero fuerat educatus &

conuerſatus: inquit S. Epiphanius hæreſi 78. eiuſque ſpiritum iam exindè imbiberat. Quis ignorat ob ſingularem iuſtitiā & ſanctimoniam ei cognomen IVSTI fuiſſe inditum communibus ſuffragijs? Teſtes eius nominis ſunt Sancti Patres, & perantiqui Doctores. Et quidem euſque ſanctitatis eius opinio excreuit, vt nonnulli exiſtimauerint ipſum inſtar S. Ioannis Baptiſtæ & Hieremiæ ex matris vtero fuiſſe ſanctificatum. Hoc ſaltem ſcimus ex S. Hyeronimo, hocque legit & approbat Eccleſia Romana in ſuo officio, tantæ ipſum fuiſſe ſanctimoniæ, & apud plebem tam celebris famæ, vt certatim optarent eius homines fimbriam attingere. Ideò quoque de illo meritò dicimus: *Vidi ſimilem Filio hominis.* Nec ambigimus ſicut ex Chriſti Domini fimbria, aut ex ſemicinthijs aut ſudarijs Apoſtolorum, ſic ex eius fimbria virtutem exiſſe, quandoquidem promiſerit ſuis Dominus: *Ioan. 14* *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora horum faciet.* Matrem quoque eius ſanctiſſimam fuiſſe nouimus, cuius corpus Verulis in Italia quieſcit, magnisque fulget miraculis, de qua mentio fit in Rom. Martyrol. die 25. Maij. Licet verò illa plures genuerit filios vſque Apoſtolos ſcilicet Simonem, & Iudam Thadæum, ſanctitate inſignes, à digniori tamen vocatur *Mater Iacobi* Marci 16. & Iudas ipſe in ſua Epiſtola Catholica gloriatur ſe fratrem Iacobi ſic inchoans: *Iudas Ieſu Chriſti ſeruus, frater autem Iacobi, &c.*

Sublimem porrò vitam eius fuiſſe per orationem & contemplationem, quâ in Deum rapiebatur, & ſimilis filio hominis efficiebatur, ſatis probarunt eius & frons & genua. Teſtatur

enim S. Hieronymus eius genua ita callum obduxiſſe, vt duritie pellem Cameli imitarentur. Idipſum de fronte teſtatur S. Chryſoſt. hom. 5. in Mathæum, calloſam nimirum fuiſſe inſtar pellis Cameli ob continuam in terra proſtrationem. Teſtatur denique S. Epiphanius hær. 78. ipſum vrgente magnâ ſiccitate in cælum manus eleuaſſe, & inſtar Eliæ pluuiam mox impetraſſe. Ideo S. Iacobus in ſua Epiſt. cap. 5. adeo commendat orationem juſti aſſiduam, & ibidem addit: *Elias homo erat ſimilis nobis, paßibilis, & oratione orauit*, id eſt feruenter orauit, *vt non plueret ſuper terram, & non pluit annos tres, & menſes ſex.* Et rurſum orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra dedit fructum ſuum. Hoc ipſum de S. Iacobo juſto iure poſſumus dicere: *Multum valet deprecatio iuſti aſsidua.* Per illam vtique Iacobus juſtus frequenter iram Dei mitigauit. Per illam inſtar Filij hominis ſe mirum in modum in ſpiritu coram Deo transfigurauit, de claritate tranſiens in claritatem. Per illam crebrò cum Angelis coram Deo adſtitit. Per illam dona ſibi & plebi ſuæ neceſſaria impetrauit. Ergo dum eum in oratione & contemplatione aſſidua intueor, dicere mihi licet: *Vidi ſimilem filio hominis, & facies eius lucet ſicut Sol*; lucet enim facies corporis, lucet & ſpecies mentis, quá parte eum inſpexeris.

PARS SECVNDA.

SEcundò dicimus eum *in medio candelabrorum aureorum veſtitum podère.* Per id ſignificamus eius dignitatem & auctoritatem Epiſcopalem, eamque primariam & eminentem.

Veſtis enim podèris veſtis eſt Pontificalis, ſic dicta quòd ad pedes vſque ſeſe protenderet. Erat autem duplex, vna linea, altera hyacinthina. Linea vtebantur ſemper in ſacris Sacerdotes: hyacinthina propria erat Pontifici, & ab ea dependebant mala punica & tintinnabula. De hac dicitur Sap. 18. *In veſte podêris totus erat orbis terrarum*. Et per id ſignificabatur, Pontificem podêre indutum mediatorem eſſe cæli & terræ, Deique & hominum, ipſumque pro toto orbe intercedere. Itaque Sanctum Iacobum rectè podêre veſtitum deſcribimus, tum quia lineis vti veſtibus ſemper ſolitus fuit, tum quia Hieroſolymis Epiſcopus & Pontifex conſtitutus fuit, & à Sanctis Petro & Ioanne ac Iacobo (qui maior vocatur quia priùs ad Apoſtolatum vocauit eum Dominus) conſecrationem Epiſcopalem ibidem accepit, vt eſſet & agnoſceretur ab omnibus Sacerdos ſummus Ciuitatis ſanctæ. Ita tradit Anacletus Pontifex Epiſt. ad Epiſcopos Italiæ. Idem refert Euſebius ex Clemente Alexandrino hiſt. lib. 2. capite 10. vbi dicit Petrum & Iacobum & Ioannem, cùm eſſent ſummum à Domino dignitatis gradum adepti, non de gloria & honore contendiſſe inter ſe, ſed vno conſenſu Iacobum juſtum Hieroſolymorum Epiſcopum deſignaſſe. Inde ergo emanauit forma illa à S. Petro tradita, vt non minus quàm tribus Epiſcopis electus Antiſtes conſecraretur, quæ etiam modò ſtabilis eſt in Eccleſia.

1. tom. Concil.

Quia porrò Hieroſolymis Iacobus conſtitutus fuit Epiſcopus, ideo Heſychius vocat eum *Noua Ieruſalem ſummũ Ducem, Sacerdotum Principem, Apoſtolorum verticem, in lampadibus reſplendentem, inter aſtra maximè illuſtrem*. Et hoc ipſum eſt

Heſychius Orat. de S. Iacobo

quòd nos eum repræſentamus. *veſtitum podere in medio Candelabrorum aureorum.* Vnde notabile eſt quod aduertunt ſacri Doctores, & colligunt ex S. Synodo de conſecr. d. 1. cap. *Iacobus*, quod ipſe primus ſolemniter Miſſæ ſacrificium celebrarit, ac poſtmodum eius celebrandi formam & ritum præſcripſerit. Nam adhuc modò extat Miſſa S. Iacobi, quam ipſius eſſe Doctorum Catholicorum communis tenet conſenſus. De hac re ſic loquitur quidem auctor pius & eruditus: S. Iacobus Minor primus à Chriſti aſcenſione congregatis Apoſtolis celebrauit; & licet Petrus foret Princeps Apoſtolorum, voluit iſto munere Iacobum decoratum, quòd Hieroſolymorum Antiſtes, & ei Prouinciæ delegatus foret, in qua prima Eccleſia erecta fuiſſet. Fertur in Cænaculo celebraſſe, in quo Chriſtus cum diſcipulis cænauit, & ſacramentum ac ſacrificium inſtituit, in quod etiam Spiritus ſanctus deſcendit. In qua Miſſa omnes diſcipuli & Apoſtoli dicuntur accepiſſe Communionem, & B. Virgo primùm in ſacramento Filium ſuum immortalem, quem in viſceribus carne mortali veſtierat. Idem Apoſtolus propriam formam & officium Miſſæ celebrandæ inſtituit, eique hoc nomen indidit. Ita ille.

Anton. Molina lib. de Saſerdotio. p. 255

Certè inter Apoſtolos maximæ fuiſſe auctoritatis Iacobum fratrem Domini ſatis colligitur ex Apoſtolo Paulo dicente *Cum cognouiſſent gratiam quæ data eſt mihi, Iacobus, & Cephas, & Ioannes, qui videbantur eſſe columnæ, dextras dederunt mihi & Barnabæ ſocietatis.* Gal. 2. Vbi Iacobum vocat Columnam Eccleſiæ, & primo loco nominat honoris gratia tamquam loci Antiſtitem à quo in ſocietatem fuit cooptatus Paulus

Propterea etiam in Concilio primo Hieroſolymitano primus poſt Petrum ſententiam dixit S. Iacobus, & quaſi ex cathedra ſua pronunciauit Chriſtianos non obligari lege & legalibus Moſaicis Acto. 14. Tradit quoque Euſebius lib. 7. hiſt. c. 14. Inſignia poteſtatis eius ad poſteros eſſe delapſa. Scribit enim ad tempus vſque ſuum ſeruatam eſſe Cathedram ipſius Epiſcopalem *quam permagni*, inquit ipſe, *aeſtimant qui illic ordine ſucceſſerunt*. Addit S. Epiphanius Iacobum geſtare ſolitum laminam auream, in ſignum ſcilicet regalis Sacerdotij; quod ipſum aſſerit S. Hieronymus lib. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, Erat tale ornamentum ſacerdotibus antiquis conceſſum, ſed in perfectius Chriſtianæ legis ſacerdotium eſt tranſlatum, ita vt ex inſtitutione Apòſtolorum ſit, quod Epiſcopi tamquam regali ſacerdotio fungentes mitra pretioſa in ſacris vtantur, vt patet ex S. Gregor. Nazianzeno. Apol. 3. & ex traditione Eccleſiæ. Sic & pretioſis vtuntur veſtibus.

An non ergo meritò repræſentamus Iacobum primum Ieroſolymis Antiſtitem conſecratum tamquam adornatum veſte poderis? Sed cur inter candelabra aurea? Quid deſignant ſeptem candelabra aurea, niſi ſeptem Eccleſiæ fulgida Sacramenta, inter quæ continuo agere debet mente & corde qui Sacerdos eſt & Epiſcopus conſtitutus? Cura nempè & functio ſacerdotalis & pontificalis ſemper reſpicit diuina ſacramenta; hæc fouere, tueri, adminiſtrare, accendere debet tamquam candelabra fulgidiſſima oleo gratiæ referta, ex quibus lux omnis deriuatur. Sed ſpecialiter S. Iacobus inter hæc Candelabra, ſiue inter Sacramenta Eccleſiæ à nobis

repræſentatur, quia illorum præcipua contra hæritico s promulgauit, illuſtrauit, ſtabiliuit, & inconcuſſa reddidit.

An non promulgauit Sacramentum Confeſſionis, dum pronuntiat cap. 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra?* Hoc eſt, non ſolùm Deo confitemini, vt hæretici dicunt, ſed etiam hominès hominibus vobis ſimilibus, quibus Deus curam demandauit ea abſoluendi, Sacerdotibus ſcilicet, quibus dictum eſt: *Quorum remiſeritis peccata, remittentur eis.*

An non promulgauit Extremæ-vnctionis Sacramentum, ita apertè, vt ex eius verbis conuincantur hæretici, confirmenturque Fideles? *Infirmatur quis in vobis, inducat Preſbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum vngentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Quid clarius dici poterat pro hoc ſacramento infirmorum?

An non illuſtrauit Sacramentum & Sacrificium Euchariſticum, quandoquidem in publico & ſolemni conſeſſu illud celebrarit? & adminiſtrarit, ſanctiſque cæremonijs adornarit? Certè eius Liturgiam ſecuti ſunt S. Baſilius, S. Chryſoſtomus, & Eccleſiæ Græcæ illam tradiderunt.

An non bonorum operum coniunctionem cum fide & ſacramentis neceſſariam clariſſimè denuntiauit, contra fidem ſpecialem, ſed errantem, hæreticorum noſtrorum, qui omnia ſoli adſcribunt fidei? *Quid prodeſt fratres mei, ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autem non habeat. Nunquid poterit fides ſaluare eum?* Propter hæc igitur omnia rectè à Sancto Paulo *Columna* vocatur,

rectè quoque à nobis deſcribitur inter aurea candelabra, quandoquidem fidem ſtabiliuerit, & fidei ſacramenta illuſtrarit ſuâ pietate & doctrinâ.

PARS TERTIA.

TErtiò dicimus eum *pracinctam ad mamillas zona aurea.* Mamillæ vbertatem ſignificant & ſuauitatem doctrinæ: Zona aurea ſymbolum eſt caſtitatis & continentiæ. Apoſtolis rectè attribuuntur vbera & mamillæ, quia per ſimplicem ſed vberem ſuam doctrinam initio lactarunt fideles, fueruntque non ſolùm Patres, ſed etiam quodammodò Matres & Nutritij. Propterea de primitiuis fidelibus dicebat Propheta: *Ad vbera portabimini, & ſuper genua adblandientur vobis.* Rudimenta Chriſtianæ fidei & pietatis lac quoddam erat, quod eliciebatur de corde & ore Apoſtolorum, quaſi de ſacris mamillis, vt nutrirentur hi qui nondum erant capaces ſublimioris doctrinæ. Propterea dicebat Sanctus Petrus admonens tenellos ſuos filios ad fidem recens conuerſos: *Quaſi modò geniti infantes ſine dolo lac concupiſcite, vt in eo creſcatis in ſalutem; ſi tamen guſtatis, quoniam dulcis eſt Dominus.* De hoc etiam lacte, & his vberibus loquebatur Apoſtolus ad Hebræos 5. *Rurſus indigetis, vt doceamini elementa exordij ſermonum Dei, & facti eſtis quibus lacte opus ſit, non ſolido cibo.* Plenus erat ipſe hoc lacte; vndè cùm gladius martyrij ceruicem eius detruncaret, non ſanguinem dedit, ſed lac fudit, in ſymbolum doctrinæ cæleſtis in ipſo tamquam Nutritio filiorum Dei perabundantis.

Sic igitur etiam mamillas & vbera ſpecialiter S. Iacobo attribuimus, in ſymbolum doctrinæ & ſapientiæ cum pietate coniunctæ, è quibus tamquam ſacris mamillis lac ſuauiſsimum in Eccleſiam eſt refuſum. An non epiſtola eius, quam nobis reliquit tamquam Apoſtolatus ſui monumentum, referta eſt lacte cæleſti? An non ibi propinat omnibus lac ſinceræ veritatis? An non propinat omnibus tribulationem patientibus lac conſolationis? *Omne gaudium exiſtimate fratres, cum in varias tentationes incideritis, ſcientes quod probatio fidei veſtræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet, vt ſitis perfecti & integri in nullo deficientes.* An non omnes auertere conatur à lacte venenato concupiſcentiæ & malitiæ, inuitans ad lac pietatis & gratiæ diuinæ? *Abijcientes omnem immunditiam & abundantiam malitiæ, in manſuetudine ſuſcipite inſitum verbum, quod poteſt ſaluare animas veſtras.* Iacobi. 1. An non omnes ad veram inſtigat ſapientiam deſurſum ſugendam, relicta ſapientia animali, terrena, diabolica, relicta omni cordis amarituidne? *Quis ſapiens & diſciplinatus inter vos? oſtendat ex bona conuerſatione operationem ſuam in conuerſatione ſapientiæ. Quod ſi zelum amarum habetis, & contentiones ſunt in cordibus veſtris, non eſt iſta ſapientia deſurſum deſcendens, ſed terrena, animalis, diabolica.* Poſtea oſtendit quæ ſit vera ſapientia, ad cuius dulcedinem guſtandam & ſugendam inuitat dum ſubdit: *Quæ autem deſurſum eſt ſapientia, primùm quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens. plena miſericordiâ & fructibus bonis* Iac. 3. Attende ergò ex his, quam habuerit vir mitiſsimus & iuſtiſsimus ſuaues mamillas ſapi-

entiæ lacte plenas, cuius copiam in fideles & filios ſuos ſpirituales optabat redundare.

Zonam porrò auream ad mamillas habuit perfectæ continentiæ & caſtitatis. In omni enim ætate caſtimoniam ſeruaſſe tradunt veteres, in cuius etiam ſymbolum lineis candidis vtebatur. Quapropter à Chriſto Domino ſpecialiter dilectus fuit ob puritatem & candorem, ob virginitatem & ſanctimoniam. Ob eandem ita fuit gratus omnibus, vt ſpeciali priuilegio ei licuerit ingredi in ſancta ſanctorum (vt referunt antiqui Patres) quod alijs prohibitum erat. Vt autem in perfectione ſua luceret hæc caſtitas, oratione continuâ & abſtinentiâ eam ſecuram intemeratamque conſeruabat; in harum enim ſocietate tuta eſt, nec periclitari poteſt, ſed eius lux magis ac magis ſplendet. Tantæ verò fuit abſtinentiæ, vt vinum & ſiceram omneque quod inebriare poteſt, non attingeret, carne etiam non veſceretur, oleo & balneis numquam vteretur vt ſolitum erat in Iudæa æſtiuo tempore: inſuper delicijs omnibus quæ ſæcularē ingenerare poſſunt lætitiam prorſus ſibi interdicebat, pane & aquâ contentus etiam lachrymis ea miſcebat. Denique nouacula caput eius numquam attigit, quia & ipſos crines ſuos Domino conſecrarat ab ineunte ætate. Verè ergo Nazaræus fuit, à moribus ſæculi ſegregatus, Deoque ſpecialiter conſecratus, vitâ, caſtitate, conuerſatione & ſanctimonia; ideo benedictione multiplici à Domino fuit coronatus, tamquam inter Fratres ſuos Nazaræus & Sanctus.

Verè ergo aurea, verè fulgida & ſpecioſa fuit zona, qua præcinctus fuit S. Iacobus, qua Deo

& hominibus fuit dilectus. Meritò zona dicitur pectoralis ſancta caſtitas, quæ carnis laſciuiam, libidinis ardorem, concupiſcentię ſtimulum comprimit. Meritò zona dicitur, quæ ſub jugo ſpiritus ſenſus omnes & cogitationes ac diffluentia deſideria ordinat & conſtringit. Aurea verò dicitur ob fulgorem & pretium, quia ſicut aurum inter metalla, ita inter virtutes emicat caſtimonia. Hæc eſt faſcia pectoralis, cuius numquam incautæ conuerſationis maculâ aut impuræ occaſionis labeculâ debet infici. Hæc eſt ſacerdotale ornamentum, quod ſuper veſte poderis debet fulgere, vt illam conſtringat; hoc eſt, ſuper vita ſacerdotali, vt eam ſecundùm rectam diſciplinam ordinet & componat. De hac dicebat S. Cyprianus ſermo. de Pudicitia: *Honor eſt corporum, ornamentum morum, ſanctitas ſexuum, hoſtis immunditiæ, lorica pudoris, pronuba ſanctitatis, repudium turpitudinis, abolitio ſcandalorum, pax virtutum, mater innocentiæ, dilectionis parens, quæ ſoli Deo placere quærit.* Hanc ergo docuit omnes Sanctus Iacobus, & maximè Sacerdotes, quia eis neceſſaria eſt in omni functione, immò in omni conuerſatione. Vnde ipſis videtur dicere S. Iacobus, veſtitus podêre, & cinctus zona aurea inter candelabra ſeptem, idem quod Apoſtolus: *Fratres quæcumque vera, quæcumque ſancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, hæc cogitate, hæc agite, & Deus pacis ac dilectionis erit vobiſcum.*

PARS QVARTA.

QVartò dicimus, *oculos eius vt flammam ignis.* Per id verò deſignamus duplicem in ipſo zelum flammantem, zelum ſcilicet ſalutis proximi, & zelum gloriæ Dei. Hi ſunt duo oculi quibus Sacerdos in omnibus fũctionibus ſuis debet dirigi, vt placeant in conſpectu altiſſimi. Zelus porrò ille duplex in S. Iacobo promicuit, & tamquam ignis flammeſcens alios accendit.

In primis, propter zelum à Domino eo loco paſtor fuit conſtitutus, vbi Dominus zelo zelatus pro gloria Patris ſui & pro ſalute gregis ſanguinem fuderat, & animam poſuerat. Ipſe ergo vices Chriſti agens, & locum eius ſanguine ſacratum tenens, amabat oues Chriſti, pro quibus continuò ſeſe in ſacrificium offerebat. Aſſiduè enim orans eas in humeris ſuis gerebat; vndè diximus quod ex continua genuflexione, eius crura cameli pellem fuerint duritie imitata. Nempe ſicut camelis non poſſunt onera imponi, niſi flectant, ideoque à prima ætate id docentur, & hinc callum genua eorum contrahunt: Ita Sanctus Iacobus Eccleſiæ ſibi commiſſum onus ſuſcipiebat genuflexione; ſicque genuflectens onerabat ſe peccatis populi ſui, & pœnis pro illis debitis ſatisfaciebat, auſtera ſe macerans pœnitentia. Sicut Petrum Dominus conſtituens Eccleſiæ ſuæ vniuerſalis Paſtorem tertiò interrogauit de amore, antequam ei diceret, *Paſce agnos meos*, *Paſce oues meas.* Sic etiam primariæ ſuæ Eccleſiæ fideles, primique ouilis agnos & oues Iacobo non voluit committi, niſi quia zelo excellebat & amore,

zelo gloriæ Dei, amore ſalutis proximi, vt paſceret verbo, exemplo, orationis ſubſidio. Quod quidem fecit non pauco tempore, ſed per viginti nouem aut triginta annos, putatque S. Epiphanius hæreſi 78. cum ad decrepitam vſque ætatem pertigiſſe, fuiſſeque nonaginta ſex annorum, & hoc etiam in Rom. Breuiario legimus. Quod ſi verum eſt, non ſolum iam dicemus oculos eius fuiſſe vt flammam ignis, ſed & caput eius & capillos cādidos inſtar lanæ & niuis, ob canitiem ſcilicet, quod ipſum dicit S. Ioannes de capillis illius qui ei apparuit veſtitus podere & ſimilis filio hominis. Apoc. 1. Itaque S. Iacobus ardens zelo ſucceſſit Chriſto Domino Hieroſolymis, tamquam frater fratri, vt ſecundùm antiquæ legis figuram illi ſemen ſuſcitaret ex Sponſa ſua, ſemen inquam ſpirituale quod ipſius nomen retineret, filios ſcilicet Chriſtianos Chriſti nomine inſignitos. Voluit Chriſtus, quia paucos filios generaret, plures ſibi per ardentem zelum Iacobi qui frater Domini dictus eſt, ſibi generari. Ideò S. Hieronymus in cap. 1. epiſt. ad Galatas dicit, quód eidem Chriſtus filios matris Eccleſiæ commendauit.

Vlteriùs eius zelus patuit in publica illa & expreſſa fidei profeſſione, quæ martyrij eius occaſio fuit. Publicè enim congregatis Iudęis in die ſolemni prædicabat Ieſum, & eius fidem, & nonniſi per eum poſſe obtingere ſalutem, ipſumque in cælo eſſe à dextris virtutis & potentiæ Dei, venturumque in nubibus Iudicem. Et quidem multi crediderunt eius teſtimonio, ex Principibus etiam viris: ita vt ob eius teſtimonium Deum laudibus in cælum ferrent, & inclamarent, *Oſanna Filio Dauid.* Quam vocem

rurſus

ſuſſus non ferentes Scribæ aliqui & Phariſæi, è ſublimi loco præcipitem eum dederunt, lapidibus quoque appetierunt, vnuſque de plebe Fullonis perticâ in caput eius impactâ ei cerebrum excuſſit, in quo ictu animam reddidit. Videri poteſt Euſebius ex Clemente & Egeſippo latiùs id deſcribens l. 2. hiſt. cap. 22.

Denique, eius zelus promicuit in oratione, quam poſtremam fudit imitans Ieſum Fratrem & Dominum ſuum. Etenim vix ſemi viuus exiſtens, confractis cruribus iacens, manus tendebat: Ignoſce eis Domine, quia neſciunt quid faciunt. Quicquid adhuc in ſe vigebat, manus, linguam, & cor Deo offerebat, gratiam ardenter poſtulans peccantibus in ſe. O verbum magnæ patientiæ, magnæ dulcedinis, magni amoris, indicibilis zeli & charitatis. Non enim ſuam ſentit iniuriam, non attendit pœnam; ſed his à quibus patitur, ipſe compatitur; his à quibus vulneratur, ipſe medetur; his procurat vitam à quibus occiditur. Sanguis eius non eſt ſicut ſanguis Abel, inclamans vindictam, ſed meliùs loquitur petens miſericordiam. Atque piè credimus non irritam fuiſſe eius vocem & petitionem, ſolet enim Deus ſuos etiam pro inimicis orantes exaudire, maximè in morte. Sic poſt ſimilem Chriſti Domini orationem multi reuertebantur percutientes pectora ſua. Sic per orationem Stephani ſimilem videre licet Sancti Pauli conuerſionem. Sic Paulo intercedente pro ſuo tortore, apparuit ſanguis ſuus per modum lactis in eius tunica, & barbari illius animam dulciorem efficiens, fidelem eſſecit cum ſocijs inquit S. Chryſoſtomus. Similiter

igitur aliquibus accidiſſe exiſtimamus in nece Iacobi juſti, vt irrita non caderet oratio, ad Deum ardente adeo zelo in extremo ſpiritu emiſſa. Oculi ergo eius adhuc in morte flammabant, & ſcintillas ignis emittebant, non ad perdendum impios, ſed ad accendendum ignem pietatis & charitatis in eorum cordibus.

CONCLVSIO

O Domine Ieſu, qui dignatus es nos vocare fratres tuos, vt eſſes primogenitus in multis fratribus, fac vt te valeamus imitari, vel hunc præcipuum inter fratres tuos Sanctum Iacobum, qui per excellentiam Frater Domini eſt nominatus. Fac nos tibi illique ſimiles morum & gratiæ ſimilitudine: vt veſtiamur ſicut & ipſe veſte iuſtitiæ perſeueranter, vſque ad pedes, vſque ad extremum vitæ: vt ſemper zonam auream & illibatam geramus caſtitatis & continentiæ; vt zelum exeramus in omnibus actionibus gloriæ tuæ utiſque noſtræ: vt in oratione, patientia, ſpe, fide, charitate perſeueremus, te laudantes; tibi benedicentes, donec nos digneris ex hac vita mortali euocare, & immortalitatis gloria donare, ſicque inter fratres tuos æternum connumerare.

APPENDIX.

DE S. PHILIPPO APOSTOLO.

ECcleſia non ſolùm S. Iacobi hodie feſtiuitatem celebrat, ſed etiam Sancti Philippi: immò eum primo loco nominat, quòd vocatione prior fuerit Iacobo, quodque à Christo immediatè vocatus fuerit, cùm ei dixit; *Sequere me.* Quis autem eorum in gloria præcellat nobis non eſt diſputandum, ille ſolus nouit qui eſt ponderator ſpirituum; & gratiæ ac gloriæ ex prædeſtinatione æterna diſtributor, in cuius domo manſiones multæ ſunt, vt Euangelium hodiernum decantat; in cuius cælo ſtella à ſtella differt à claritate, ſecundùm menſuram lucis, quam potuit mutuare à Sole. De vtroque igitur poſſumus dicere quod de Elia & Enoch Apocal. 11. dicitur: *Hi ſunt duæ oliuæ & duo candelabra in conſpectu Domini*, quia ſcilicet charitatis pinguedine & ſcientiæ ſalutaris luce totam Eccleſiam illuſtrarunt, & adhuc modò illuſtrant. Siue, vt dicitur Zachariæ 4. *Iſti ſunt duo filij Olei, qui aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terræ.* Filij ſunt Olei, hoc eſt filij pinguedinis, filij fertiles bonorum operum, qui multum fructum gratiæ protulerunt in conuerſione impiorum. Filij iterum olei, quia filij ſplendoris, luce vitæ & doctrinæ nobis prælucentes. Illi *aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terræ*, quia tamquam eius legati per orbem terræ fidem & Euangelium propagarunt. *Aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terræ*, pro cuius gloria ſanguinem fuderunt. *Aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terræ*, tam-

quam duo Cherubim eius Propitiatorium & Arcam ſuſtentantes 3.Reg.6. *Aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terræ*, tamquam duo Leones eius thronum circumſtantes. *Aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terræ*, pro Eccleſia vniuerſa orantes.

Sed quoniam de S. Iacobo ſpecialiter diximus: de Sancti Philippi virtutibus pauca delibemus.

Primò, cernitur in eo perfecta obedientia. Cùm enim ei occurriſſet Dominus, & dixiſſet: *Sequere me*, mox ipſe ſecutus eſt cum gaudio & plena reſignatione. Vocatus ab Oriente, non reſpexit ad Occidentem: vocatus à magni conſilij Angelo, aliena conſilia non eſt præſtolatus: diſrupit citò omnes compedes, nec tardo gardu ſecutus eſt Saluatorem. Sed an hoc fortè fecit ex cordis leuitate? Abſit. Tractus eſt vi gratiæ, quæ & fortis eſt & ſuauis, cor vinciens & mox vincens vt ad Deum veniat. Virtus multa erat in verbo Verbi, immo vel in facie radius diuinitatis emicans, poterat ſtatim quos volebat, ad ſe trahere.

Secundo, cernitur in Philippo charitas & zelus alios attrahens & accendens. Dum enim ipſe vocatus eſt, ignem concepit, ſed illius ignis flammam & carbones in aliorum caput congeſſit. Inuenit enim Nathanaëlem, & quaſi dies diei eructans verbum, lumenque ei de ſuo fundens lumine, attraxit eum ad Ieſum. Theſaurumque reperit, gaudet ei prodere, furtumque deputat ſine conſorte eum poſſidere. Mox ergo quod didicerat docuit, quod acceperat erogauit. Magni certè nuntij baiulus fuit, qui eum ſe reperiſſe teſtatus eſt, quem ab origine mundi omnes SS. magno deſiderio præſtolati ſunt, & tamen videre non potuerunt. Dixit enim

Philippus Nathanaëli: *Quem ſcripſit Moyſes & Prophetæ inuenimus Ieſum. Et adduxit eum.* Sic Chriſtus tamquam magnes myſticus attraxerat ſubito Philippum, illique mox etiam virtutem communicat attrahendi ſecum alium; ſicut & Andreas adduxerat ſecum Petrum. Sic adimpleuerunt illud Apoc. vltimo: *Qui audit, dicat veni.* An vero hic Nathanael à Philippo adductus, fuerit Bartholomæus, diſputant Doctores. Negat Auguſtinus, qui dicit Dominum ad Apoſtolatum non elegiſſe peritos ſicut fuit Nathanael, ſed rudes & illiteratos, vt confunderet mundum, & per inſipientiam vinceret ſapientiam: vt vinceret hoſtes inſtar Sampſonis per Aſini mandibulam, hoc eſt, per Apoſtolorum ignorantiam. *Ioan. c. 1.*

Tertio cernitur in S. Philippo familiaritas grandis cum Chriſto Domino, tum ex eo quod in deſerto cùm multitudo eſſet paſcenda, & deficeret panis, Philippum quaſi Conſiliarium intimum interrogat: *Vndè ememus panes?* Tum etiam ex eo quod Gentiles deſiderantes videre Ieſum ad Philippum accedunt, vt per eum ad Chriſtum acceſſum inueniant. Tum denique ex eo quod liberè & cum fiducia Chriſtum diſſerentem de diſceſſu ſuo ad Patrem, auſus eſt interrogare: *Domine oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis.* Quâ quidem interrogatione docuit nos ad Patris viſionem adſpirare, in qua noſtra eſt felicitas ſita. Quaſi diceret: Te Domine iam vidimus & agnouimus, te diliximus & confeſſi ſumus, & beatos fatemur oculos noſtros qui te videre meruimus: iam nihil ſupereſt, niſi vt Patrem oſtendas, tunc nobis ad beatitudinem nihil deeſſe arbitramur. *Laudandus ergo eſt qui viſionem* *Ian. 14.*

Patris cæteris omnibus antepoſuit, inquit Sanctus Cyrillus Alexand. l. 9. in Ioan. cap. 36. Quia ſcilicet per hoc etiam docuit nos Patris faciem quærere, & illam cæteris omnibus præponere, quamuis non perfectè adhuc intelligeret, quomodò facies illa non corporeis ſed ſpiritualibus oculis eſſet cernenda & quærenda.

Quartò cernitur in S. Philippo gratia ſpecialis, in illa conformitate mortis cum Chriſto, quia in Cruce ſicut ipſe mortuus eſt, ibique ſeſe obtulit in perfecti amoris holocauſtum: quod & Petro & Andreæ fuerat conceſſum. Secutus eſt ergo Dominum perfectiſſimâ ſequelâ, in Cruce immolatus pro eius gloria. Hæc latiùs de ſancto Philippo diſſerenti facile eſt amplificare.

PRO FESTO INVENTIONIS S. Crucis.

LECTIO DECIMA-TERTIA.

Nos autem gloriari oportet in Cruce Domini noſtpi Ieſu Chriſti.
Gal. 6.

DVÆ SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima agit de hiſtoria Inuentionis S. Crucis, & miraculis ſubſecutis.
Secunda, quomodò Crux ſpeciali ſit honore digna, & cur in ea gloriari debeant Chriſtiani.

PARS PRIMA.

Helenam nobiliſſimam & religioſiſſimam Reginam, Imperatricem, quæ Crucem Domini requiſiuiſſe & repperiſſe inſtinctu diuino, pernotum eſt. Dignum autem eſt audire Sanctum Ambroſium oratione in Funus Imperator. Theodoſij hac de re diſſerentem. Sic rei geſtæ negotium deſcribit elegantiſſimè. Venit Helena, cepit reuiſere loca ſancta: infudit ei Spiritus vt lignum crucis requireret. Acceſſit ad Golgo-

tham, & ait: *Ecce locus pugnæ, vbi eſt victoria? Quæro vexillum ſalutis, & non inuenio. Ego in regnis, & crux Domini in puluere? Ego in aulis, & in ruinis Chriſti triumphus? Ille adhuc latet, & latet palma vitæ æternæ? Quomodò me redemptam arbitror, ſi redemptio ipſa non cernitur? Video quid egeris Diabole, vt gladius quo peremptus es, obſtrueretur. Sed Iſaac obſtructos alienigenis puteos eruderauit, nec latere aquam paſſus eſt. Tollatur ergo ruina, vt vita appareat. Promatur gladius quo veri Goliæ caput amputatũ eſt. Aperiatur humus, vt ſalus fulgeat. Quid egiſti Diabole, vt abſconderes lignum, niſi vt iterum vincereris? Vicit te Maria, quæ genuit triumphatorem: quæ ſine imminutione virginitatis edidit eum qui crucifixus vinceret te, & mortuus ſubiugaret. Vinceris & hodie, vt mulier tuas inſidias deprehendat. Illa quaſi ſancta Dominum geſtauit, ego eius crucem inueſtigabo. Illa generatum docuit, ego reſuſcitatum. Illa fecit vt Deus inter homines videretur, ego ad remedium peccatorum, diuinum de ruinis eleuabo vexillum.* Sic loquentem introducit S. Ambroſius pientiſſimam Reginam, quæ tamquam mulier electa erat, vt cooperaretur ad culpam primæ mulieris reparandam, lignum ſcilicet vitæ oſtendendo in quo redemptio conſummata fuerat, & inuitando omnes ad fructum vitæ ex eo carpendum, quandoquidem altera mulier lignum oſtenderat alterum, ex quo peccatum & mortis fructum vir caperet. O admirabilis Dei diſpoſitio, vt gratia & vita ſemper redeat eadem via qua mors & tranſgreſſio eſt ingreſſa! Si per lignum mors, per lignum vita, ſi per mulierem mors per mulierem vita & gratia. Hoc patet quando

S. Amb. de morte Theodoſii imp.

per Mariam tollitur opprobrium Euæ primariò, per Helenam quoque ſecundariò, reſtituentem lignum vitæ in lucem.

Proſequitur S. Ambroſius & de hac Regina ſic ſubiungit: Aperit itaque humum, decutit puluerem, tria patibula confuſa reperit, quæ ruina contexerat, inimicus abſconderat. Sed non potuit obliterari Chriſti triumphus: Incerta hæret vt mulier, ſed certam indaginem Spiritus ſanctus inſpirat, eo quod duo latrones cum Domino crucifixi fuerint. Quærit ergò medium lignum; ſed poterat fieri quod patibula inter ſe ruina cō-funderet, caſus mutaret & inuerteret. Rediit ad Euangelii lectionem: inuenit quia in medio patibulo titulus prælatus fuerat; *Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum.* Hinc collecta eſt ſeries veritatis, titulo crux patuit ſalutaris. Hoc eſt, quod petentibus Iudæis Pilatus reſpondit: *Quod ſcripſi, ſcripſi*, id eſt, *Non ea ſcripſi quæ vobis placerent, ſed quæ ætas futura cognoſceret; non vobis ſcripſi, ſed poſteritati, propemodum dicens: Habeat Helena quæ legat vndè crucem Domini recognoſcat.* Inuenit ergo titulum, Regem adorauit nō lignum, quia hic gentilis eſt error & nouitas impiorum, ſed adorauit eum qui pependit in ligno ſcriptus in titulo. Hæc S. Ambroſius.

Addit tandem, quod S. Helena non ſolùm lignum, ſed & clauos quibus crucifixus fuerat Dominus, quæſiuit, & inuenit. De vno clauo frænos fieri præcepit, de altero diadema intexuit: vnum ad decorem, alterum, ad deuotionem vertit. Miſit itaque filio ſuo Conſtātino diadema gemmis inſignitum, quas pretioſior redemptionis diuinę gemma connecteret. Miſit & frænum. Vtroque vſus eſt Conſtantinus, & fidem

ad poſteros tranſmiſit Reges. Tunc completum dicit idem S. Ambroſius illud Propheticum: *In illo die erit quod ſuper frænum equi eſt ſanctum Domino.* Vnde rurſus ſubiungit: Principium itaque credentium Imperatorum, ſanctum eſt quod ſuper frænum: ex illo fides, vt perſecutio ceſſaret, deuotio ſuccederet. Sapienter Helena egit, quæ crucem in capite regum leuauit & locauit, vt crux Chriſti in Regibus adoretur. Non inſolentia iſta, ſed pietas eſt, cùm defertur ſacræ redemptioni. Bonus itaque clauus Romani Imperatoris, qui totum regit orbem ac veſtit Principum frontem, vt ſint prædicatores qui perſequutores eſſe conſuerunt. Rectè in capite clauus, in manibus habena. Corona de cruce, vt fides luceat: habena quoque de cruce, vt poteſtas regat, ſitque iuſta moderatio, non iniuſta præceptio. Hæc iterum Sanctus Ambroſius.

Rationem quoque moralem poſtmodum ſubijcit, quare ex clauo frænum factum ſit? Quæro, inquit ipſe, quare ſanctum ſuper frænum, niſi vt Imperatorum inſolentiam refrenaret, qui quaſi equi in libidines adhinnirent, quod liceret illis adulteria impunè committere? Quæ Neronum, quæ Caligularum, cæterorumque probra comperimus, quibus non fuit ſanctum ſuper frænum? Quid ergò aliud egit Helenæ operatio vt fræna dirigeret, niſi vt Imperatoribus omnibus ſancto dicere ſpiritu videretur: *Nolite fieri ſicut equus & mulus*, ſed & in fræno & camo maxillas eorum conſtringeret, qui ſe non agnoſcerent Reges, vt regerent ſibi ſubditos? *Prona enim poteſtas in vitium ferebatur, & more pecudum vaga ſeſe libidine polluebant. Igno-*

rabant Deum, reſtruxit eos Crux Domini, & reuocauit à lapſu impietatis. Exuerunt ſe camo perfidiæ, ſuſceperunt fræna deuotionis & fidei. Hæc diſertè & ſanctè Doctor ſanctus.

Cæterùm licet Sanctus Ambroſius mentionem non faciat, niſi tituli Crucis quo agnita illa eſt, certum tamen etiam eſt ad maiorem rei ſecuritatem per miraculum agnitam Crucem, & ab alijs duabus Crucibus latronum per illud certò diſtinctam fuiſſe. Nam, vt in Breuiario Romano habemus in lectionibus hodiernæ feſtiuitatis, Macarius Ieroſolymorum Epiſcopus factis Deo precibus ſingulas cruces cuidam fæminæ graui morbo laboranti admouit; cui cùm reliquæ nihil profuiſſent, adhibita tertia crux ſtatim eam ſanauit. Cœpitque mulier magnificare Dei potentiam, ſanitate perfectè receptâ per domum alacriter ambulans, Hanc autem orationem præmiſerat Sanctus Macarius defixis humi genibus apud ægram coram Regina Helena, & eius comitatu: *Tu Domine, qui vnigenitum Filium tuum ſalutem humano generi per paſsionem crucis conferre dignatus es, & nunc in nouiſsimis temporibus adſpiraſti in corde ancillæ tuæ perquirere lignum beatum, in qua ſalus noſtra pependit; oſtende euidenter ex his tribus quæ crux fuerit ad Dominicam gloriam, vel quæ exſtiterit ad ſeruile ſupplicium, vt hæc mulier quæ ſemi-viua decumbit, ſtatim vt eam lignum vitæ contigerit à mortis ianua reuocetur ad vitam.* Teſtis & Ruffin. lib. 1. hiſt. cap. 17. & ex eo Baronio tom. 3. art. 326. Addit S. Paulinus Epiſtol. 11. & Seuerus Sulpitius lib. 2. hiſtor. & ex illis Baronius, etiam cuidam corpori iam emortuo applicatas fuiſſe has cruces, ſed cùm vtraque crux

latronis cadauer tetigiſſet, nihil effectum fuiſſe, quaſi eorum ligna mors ſperneret: at verò ad ſalutaris ligni attactum mortem profugiſſe, funereque excuſſo corpus erectum ſtetiſſe cum omnium admiratione rediuiuum. Et certè vtrumque ſignum conueniens fuit, quandoquidem per ſanctæ crucis virtutem à graui morbo peccati ad ſanitatem animæ, immò a morte perpetua ad participationem æternæ vitæ reſuſcitatus eſt mundus. Vnde S. Paulinus ſic hac de re loquitur: *Experimento reſurrectionis inuenta & probata Crux Chriſti eſt, dignoque mox ambitu conſecratur condita in Paßionis loco Baſilica, quæ auratis coruſca laquearibus, & aureis diues altaribus, arcano poſitam ſacrario crucem ſeruat, quam Epiſcopus Vrbis eius quotannis, cùm Paſcha Domini agitur, adorandam populo Princeps ipſe venerantium promit.* Hæc ille. Nempe Regina Helena tot miraculis voti compos effecta, mirificum templum regia ambitione conſtruxit in loco vbi Crucem repererat. Et ex eo tempore Conſtantinus legem ſanciuit, ne crux ad ſupplicium cuiquam adhiberetur: ita res quæ antea hominibus probro & ludibrio fuerat, venerationi & gloriæ eſſe cepit. Quæ omnia hodiernâ feſtiuitate recoluntur.

Illud etiam notatu dignum eſt, quòd Gentiles in Crucis loco marmoream Veneris ſtatuam collocaſſent ad tollendam memoriam Paſſionis Domini; item ad Præſepe Saluatoris ſimulacrum Adonidis: denique in loco reſurrectionis, ſimulacrum Iouis. Quæ omnia ſuſtulit Helena poſt centum circiter octoginta annos, memoriam tum Natiuitatis, tum Paſſionis, tum Reſurrectionis Chriſti Domini pientiſſimo zelo

renouans. Voluit verò Chriſtus ſic oſtendi, non Iouem tamquam cæli Dominum, non Adonidem, aut Cupidinem, nec Venerem, fictitios factitiosque Deos, adorandos eſſe aut colendos, ſed ſe verè Cæli & Terræ Deum eſſe, quod oſtendit tum per terræ motum in reſurrectione, tum per ſuum ad cælos aſcenſum. Manifeſtari quoque voluit per Helenæ factum ſe Deum eſſe ſacri amoris, exploſo Adonide & Cupidine, quod etiamin ſua oſtenderat Natiuitate & Paſſione ac Cruce. In paſſione enim nudatus eſt noſtri Deus occaſione amoris, & in cruce habet arcum vnde ejaculatur ſagittas in corda dura filiorum hominum, vt adamantem redament. An non igitur ſeſe ibi repræſentat inſtar Cupidinis, vt nos excitet, transfigat, inflammet amore ſui amoris, amore veritatis? Sic etiam in morte & in reſurrectione ſua ſe gerit inſtar Adonidis. Fingebatur enim Adonis fuiſſe filius Cypriorum Regis, Veneris amaſius, in iuuentute pulcherrimus, ſed dente Apri occiſus: quem Venus planxit quaſi mortuum, ſed mox recepit cum gaudio rediuiuum. Fæminæ & viri libidinoſi ſimili planctu Venerem celebrant, eamque ſibi propitiam reddebant. Hæc quidem fabuloſa ſunt de Adonide & Venere, Chriſto autem morienti & reſurgenti conueniunt. Hic eſt enim ille Adonis, quem animæ piæ & ſanctæ lugent tamquam Sponſum, quem in Cruce contemplantur mortuum, & in horto ſepultum, ſed mox etiam complectuntur nouo cum gaudio reſurgentem. O ergo infelices qui plangebãt Adonidem in gratiam Veneris, de quibus Ezechiel agit c. 8. Sed felices, qui plangunt hunc Adonidem noſtrum Chriſtum, animarum ſanctarum Sponſum ex pie-

tate, vt reſurrectionis eius & gaudij poſtmodùm ſint conſortes. Inter has felices animas fuit B. Helena, quæ Chriſtum mortuum luxit, & Crucem requiſiuit, lectum morientis Sponſi, locumque reſurrectionis eius ac Natiuitatis expulſis idolis illuſtrauit.

PARS SECVNDA.

SIcut quia Chriſtus Dominus humiliauit ſe vſque ad mortem, mortem autem Crucis, ideo Deus exaltauit illum, eiusque gloriam admirabili modo toto propagauit orbe: ita quia ipſa Crux inſtrumentum fuit huiuſce humiliationis, voluit eam per contactum & aſperſionem diuini ſui ſanguinis ſanctificatam, rutilare in vniuerſo mundo, & coli ſpeciali honore. Antea Crucis probroſiſſimum erat ſupplicium, ſed Chriſtus illud reddidit glorioſiſſimum, ſicque *quod hominibus ſtultum erat & infirmum, voluit vt eſſet Dei ſapientia & virtus.* Ideo dicimus cum Apoſtolo: *Nos autem gloriari oportet in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, in quo eſt ſalus, vita, & reſurrectio noſtra.* In illa gloriabatur S. Helena, ideo tanto ſtudio requiſiuit, tantis impendiis adornauit, tanto honore coli voluit. In illa iugiter gloriatur Eccleſia Sponſa Chriſti, ideo ei vltra hebdomadam ſanctam, quæ cruci ſacra eſt, vlteriùs feſtum Inuentionis feſtumque Exaltationis dedicauit. Certè multiplex occurrit ratio ſpecialiter Crucem Domini tantis refertam myſteriis ſpeciali honore colendi.

Primò, quia Crux eſt *Altare glorioſum*, ab æterno deſtinatum & electum, vt in illo Chriſtus

ſummus Sacerdos offerret ſacrificium inter omnia ſacrificia excellentiſſimum, conſummatiuum omnium ſacrificiorum; quo pacificaturus erat quæ in cælis & quæ in terris, reconciliaturus hominem cum Deo, remiſſionemque omnium peccatorum impetraturus. O felix altare, in quo talis hoſtia pro peccato, talis hoſtia pacifica, tale holocauſtum conſummatum, offerri debebat pro totius mundi perfecta redemptione! O verè Ara cultu digna & honore, ad quam aſcendit Sacerdos noſter cum veſte Poderis, in qua totum gerit Orbem terrarum, cum veſte diuerſicolore, Carne ſanctiſsima, variis depicta liuoribus, & cum Corona ſpinea tamquam Tiara in capite fixa, Sacerdotii eius perpetuitatem deſignante. Felix qui tamquam circa hoc Altare Domini virtutum nidum ſibi inuenit. Felix qui in ipſo cor & animam quaſi hoſtiam Chriſto conatur ex integro immolare, & immolati Agni innocentiſsimi ſeſe cruore conſpergere. Feliciſsimi qui Chriſtum Sacerdotem ſummum perfectiſsimè ſectati, per Crucis martyrium ſunt ſicut ipſe conſummati & immolati, in illa ſola gloriantes.

Sic Petrus & Andreas glorioſæ in hoc Altari, fuerunt victimæ, quia & in illo gloriati ſunt ardentiſsimo amore. Notum enim eſt, quomodò Andreas Crucem ſalutarit, quomodò & Petrus inuerſo capite crucifigi & optarit & impetrarit. *Crux quæ Regem præmiſit ad ſceptrum, vtrumque militem euexit ad præmium, & quos mundo conſanguinitas vna edidit, eadem triumphalis mors ad aſtra tranſmiſit. Qui erant filij Ioannis, facti ſunt filij Crucis*, inquit S. P. Damiani ſer. 1. de ſancto Andrea.

In eodem altari immolati ſunt Philippus & Bartholomæus Apoſtoli. Ille enim apud Hierápolim Aſiæ ciuitatem, poſtquam fidem annunciaſſet & multos conuertiſſet, tandem crucifixus & lapidibus obrutus, felici martyrio mortem obijt. Hic verò poſtquam per Armeniam maiorem verbum Dei diſſeminaſſet, & Regem Polemium cum vniuerſa ciuitate Regia baptiſaſſet, ab eius Aſtyage fratre comprehenſus, fuſtibus primùm cæſus, deinde cruci ſuffixus, è viuo corpore detractâ pelle, ſequenti abſciſſo capite eſt extinctus. Sic & alij multi in Cruce optarunt mori.

Neque hic prætereundum quod de Henrico Garnetto Soc. Ieſu Inclyto Præsbytero publicatum eſt, qui hodiernæ feſtiuitatis die, hoc eſt die Inuentionis Sanctæ Crucis, in Anglia martyrium obijt gloriosè. Cùm enim ipſe Socijs in Anglia per viginti annos magna cum laude in quotidianæ mortis periculis præfuiſſet, tandem anno 1606. die tertia Maij, martyrio fuit conſummatus. Catholicus autem qui ſpectator aderat, purpuratam ſanguine ſpicam ex ſubſtrato corpori Martyris ſtramine religiosè ſuſtulit: quam domi dum conſpicatur attentiùs, viuidam Patris imaginem in ea expreſſam conſpexit. Verticem capitis ingens cingebat corona. Crux in fronte rutilabat ſtellæ incluſa, ſignaculum vtique cordis ipſius in quo faſciculus myrrhæ commorabatur, vt ideo etiam optata Inuentioni Crucis dicata die martyrij palmam ſit conſecutus. Sub mento Cherubinus viſebatur alatus, vel Angelicam eius puritatem, vel ſapiẽtiam & doctrinam, vel vtrũq; indicans, Quia enim ad iuſtitiam erudijt multos, doctrinæ

Corn. in 7. cap. Apoc.

laureâ

laureâ decoratus, quaſi ſtella fulget in perpetuas æternitates. Imago vultus eius in ſpica ſæpius excuſa, per omnes Chriſtiani orbis prouincias ſparſa eſt. Aſſerunt oculati teſtes adhuc modò in prototypo perdurare.

Secundò. Crux ideo honore ſpeciali & cultu digna, quia *Thalamus & lectus eſt ſponſi floridi*, in quo pre amore moritur, pias animas ſanguine ſuo deſponſans. Vnde quælibet anima eius charitate vulnerata, illuc frequenter debet accedere, illudque ei ex amore pio occinere: *Sponſus ſanguinum tu mihi es.* Corona eius ſponſalitia ſpinea & aſpera eſt, lectus durior, cincinni eius pleni rore & guttis ſanguineis, omnia amaritudine ſunt referta: ideo Sponſas ſuas ibi docet aut pati aut mori, ſi veræ Sponſæ eſſe velint tali thalamo deſponſatæ, quem quidem thalamum ſemper memoriâ debent geſtare, & in corde circumferre. Exod. 4.

Eapropter Chriſtus Sponſus quodam die S. Claræ de Montefalco apparuit cum cruce, & dixit ei: *Sponſa mea Clara quæſiui locum ſolidum, in quo hanc crucem plantarem, & inueni cor tuum vbi eam figere peropto: ſed oportet te in hac cruce mori, ſi Sponſa, Filia, & Hæres eſſe velis.* Quid verò inde ſecutum fuerit, attende. Crucis & paſſionis myſterium adeo cordi geſtauit impreſſum exindè, vt quicquid comederet, vel biberet, amarum ei in memoria Dominicæ crucis & paſſionis foret. Nec de ea audiebat, nec loquebatur ſine lachrymis, nec vel Sponſi patientis imaginem contemplari poterat ſine illis. Atque ita Sponſi ſui ſtemmata & lectulus Sponſalitius eius cordi fuere infixa, vt poſt mortem in corde ipſius inuentus fuerit Ieſus crucifixus, treſque claui cum lancea, ſpongia, & arundine, ex vna parte cordis. Ex altera verò

cordis parte cernebatur columna cum corona ſpinea, & flagellum ex quinque chordis, erantque in corde ipſius inſtar neruorum quorumdam impreſſa hæc omnia ſigna, Sponſi ſui ſtemmata & inſignia.

Tertiò, ideò Crux ſpeciali cultu & honore digna, quia *Sedes & Cathedra eſt Sapientiæ*, ex qua docuit, ex qua docet etiam nunc, ex qua docebit in ſæculi finem, immò vſque in æternum. *Nihil aliud me ſcire iudicaui inter vos, niſi Ieſum, & hunc crucifixum*, dicebat Apoſtolus, ſed per Ieſum crucifixum, perque eius crucem, tamquam cathedram, omnem diſcebat ſapientiam, omnia myſteria à ſæculis abſcondita nouerat. Vnde 1. ad Cor. 1. dicit: *Prædicamus Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam, ipſis autem vocatis Chriſtum Dei virtutem & Dei ſapientiam.* Sic Sanctus Bonauentura cùm rogaretur à S. Thoma Aquinate, vt oſtenderet libros è quibus ſublimē & Seraphicam illam ſcientiam hauriret, quâ toti erat Orbi admirabilis, ciſtulam aperiens oſtendit ei crucem, & in ea Crucifixi imaginem lacrymis & oſculis detritam, aſſeruitque ad pedes eius ſe omnem diſcere ſapientiam, & hunc eſſe librum in quo potiſſimum ſtuderet. Similiter etiam S. Dominicus reſpondit, interrogatus vndè ſermones illos ſapientiâ plenos eliceret, quos populo tanto cum fructu proponebat, dixit enim ſe eos legere *in libro charitatis*, quem Dominus expandit omnibus legendum ex ſublimi cathedra Crucis. In illa etiam cathedra gloriabatur S. Andręas totâ die docens & expandens cum Chriſto manus ad populum non credentem, ſed contradicentem ſibi, imò per triduum in illa docuit, donec vltimum exhalaret ſpiritum. O ergo Cathedra Cru-

cis ſpeciali honore digna, è qua adeo multi & excellentes viri hauſerunt ſcientiam ſalutis, quam in plebem Domini refunderent!

Quartò, Crux ſpeciali cultu & honore digna eſt, tamquam præcipuum victoriæ Chriſti inſtrumentum, & gloriæ ipſius *Currus & Vexillum*, Virga virtutis eius & Regium Sceptrum. Propterea de Cruce Chriſti ſcriptum interpretatur S. Auguſtinus: *Factus eſt Principatus eius ſuper humerum eius.* Item & illud de eadem interpretantur SS. Patres: *Dicite in gentibus, quia Dominus regnauit à ligno,* Pſal. 95. Licet enim illud, *à ligno*, iam non habeatur in noſtra verſione, tamen ita legunt S. Iuſtinus, Cyprianus, Lactantius, Leo, Auguſtinus, Pſalterium antiquum & Hymnus Paſſionis, putantque additum id ſpiritu prophetico à 70. Interpretibus, quia in textu Hebręo non habetur, Iuſtinus tamen dicit id ſuſtuliſſe Hebręos crucis æmulos. Denique illud quoque Pſal. 109. rectè de cruce & crucis prædicatione intellexeris: *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion: Dominare in medio inimicorum tuorum.* Quaſi dicat: ſceptrum potentiæ tuæ regalis, Sceptrum fortitudinis, Vexillumque gloriæ & virtutis ex ciuitate & monte Sion incipies extendere & propagare per Duces tuos & Apoſtolos, & tibi acclamabitur vox illa triumphalis: *Dominare in medio inimicorum tuorum.* Quaſi dicatur: *Iſa. 9.*

Dominare Fili Dauid per crucem tuam & eius prædicationem, ſuper omnes Reges eleuans thronum, in eorum frontibus figens illud gloriæ tuæ ſignum.

Dominare Rex Pacifice per crucem tuā. *pacificans quæ in cælis & quæ in terris*, totumque Satanæ ſuppeditans Regnum, ipſum Satanam ducens in

triumphum, & in ligno triumphans de eo.

Dominare Fili Mariæ in medio hæreticorum & Iudæorum te blaſphemantium, legant, velint, nolint, celitus ſcriptum in cruce tua tamquam regio ſceptro: *Ieſus Nazarenus, Rex Iudæorum.*

Dominare Galilæe in medio infidelium tibi olim rebellium, *& ſcabellum pedum tuorum adorent,* quoniam ſanctum eſt, & puluerem pedum lingant.

Dominare Nazarene per crucem tuam, tamquam gloriæ tuæ vexillum, in medio Iulianorum & quorumlibet Tyrannorum & perſecutorum: agnoſcant Virgam virtutis tuę, quam emittis ex Sion cęleſti, vt perfectè tibi ſubiiciantur hoſtes tui. Hoc enim ſignum erit in cælo cùm Dominus ad iudicandum venerit, ſignum & vexillum victoriæ perfectæ, ſceptrumque potentiæ, cui nemo poterit reſiſtere. An non ergo illud modo dignum eſt ſpeciali cultu & honore, quod pij tunc ſpectabunt cum iubilatione, impij vero cum horrore?

Quinto, Crux honore & cultu ſpeciali digna cenſetur, quia eſt velut *Arbor vitæ plantata in medio Paradiſi*, hoc eſt in medio Eccleſiæ, ex qua fructum poteſt colligere quicumque voluerit. Fructus autem eius multiplices ſunt, & quodammodo innumeri. Redemptio mundi, hominumque iuſtificatio, & glorificatio, ab hac arbore tamquā fructus dependent, totius Orbis conuerſio per crucem & crucis prędicationem effecta eſt, in quo patuit admirabilis fructus Crucis tamquam Arboris vitę, quę vitam potuit dare mortuis. Tot millium Virginum trophęa, tot Martyrum victorię, tot Sanctorum triumphi, fructus fuere collecti è cruce. De die in diem animę pię fructū

colligunt ex hac arbore ſuauiſſimum & pretioſiſſimum. Vndè poſſunt illud merito dicere: *Sub vmbra illius quem deſideraueram ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.* Cant. 2. Gloriantur ergo hæ in ſola cruce D. Ieſu Chriſti, in qua eſt ſalus, vita, reſurrectio noſtra, ſicque gloriantur in illa tamquam Arbore vitę.

Gloriabatur in illa S. Didacus Ord. S. Franciſci, quia eius totum ſolatium, & meditationis primarium obiectum erat in Cruce, & Domini paſſione. Hanc meditabatur brachiis in modum crucis compoſitus ardentiſſimo affectu, & poſtea memor eorum quæ intus ſenſerat, mirè efficacia de tormentis Chriſti in cruce proferebat. Ideo inter manus gerere ſolitus fuit crucem ligneam, vt ſemper in oculis & memoria gereret Ieſum Crucifixum, nec enim aliud ſe ſcire cum Apoſtolo profitebatur. Conſideratione quoque crucis ferebatur ad martyrium miro amore, vt poſſet illud Apoſtoli in veritate dicere: *Chriſto confixus ſum cruci.* Eapropter procurarat ſibi licentiam magnam, ſed ibi martyrio animus non defuit, animo martyrium defuit. Tandem Deus eum graui morbo afflixit. Cùm vero morti vicinus foret, Crucem amplexus & exoſculatus, in vitale lignũ oculis defixis verba ille magno pietatis ſpiritu pronuncians expirauit: *Dulce lignum, dulces clauos, dulcia ferens pondera, quæ ſola fuiſti digna portare Regem cælorum.*

Amauit ergo ipſe Crucem, amarunt & omnes Sancti, amare debent & omnes Chriſtiani, quia dixit Dominus omnia ſe velle ad ſe trahere è cruce, & per crucem: *Ego ſi à terra exaltatus fuero, omnia traham ad meipſum.* Quapropter elogia Crucis proſequens S. Chryſoſtomus hom. 4. de cruce ſic

ait: *Crux ſpes eſt Chriſtianorum, reſurrectio mortuorum, vita deſperantium, baculus claudorum conſolatio pauperum, refrænatio diuitum, deſtructio ſuperborum. aduerſus dæmones triumphus, periclitantium portus, obſeſſorum murus, Regum magnificentia, inſenſatorum ſapientia, Martyrum gloria, Virginum caſtitas, gaudium Sacerdotum, Eccleſiæ fundamentum.* Hęc inter plura alia S. Chryſoſtomus loco citato.

Abſit itaque nos gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu, ſicut dicit de ſe Apoſtolus: Quaſi dicat.

Glorietur mundus in ſcientia, & homines mundi quantum voluerint glorientur in ea, ego autem nonniſi gloriabor in Cruce Domini, quia nihil aliud profiteor me ſcire niſi Ieſum, & hunc Crucifixum, ibi vera ſapientia.

Glorietur mundus & homines mundi in coronis & ſceptris. in honoribus & ſublimitatibus, ego autem gloriabor in abyſſali contemptu & & abiectione quam diſco à Chriſti Domini cruce, gloriabor in eius corona & arundine.

Glorietur mundus & homines mundi in ſua nobilitate, in ſuo ſtemmate, In cruce Chriſti gloriabor, quia ibi nobilitas mea, ibi mea ſunt ſtemmata, & inſignia Patris mei: Ibi diſco vanitatem contemnere & veritatem adamare.

Glorietur mundus in diuitiis, in lectis aureis & eburneis, ego in cruce Domini gloriabor, quia ibi diuitiæ eius & meæ, ego gloriabor in aſpero eius lecto, quia tota ibi requies mea & conſolatio.

Glorietur mundus & homines mundi in voluptate & arridente delectatione carnis: ego hāc falſam ſalſamque reputo, & irrideo, ego glorior in cruce Domini, & in aſperitate ac doloribus

Crucifixi, quia ibi ſolidum cordis gaudium reperio.

Glorietur denique mundus & homines mundi in ſua libertate; ego gloriabor in humili obedientia & profunda ſubmiſſionis ſeruitute, triplicique clauo reſignationis, iudicij, voluntatis, ſenſuumque omnium lubenter affigar cruci, vt ſeruus ſim Crucifixi.

Ex his ergo omnibus pateſcit quòd ſolida ſit in cruce gloria, quã ambire debent omnes Chriſtiani, & quòd fructuoſum ſit in illa frequenter meditari, eiuſque dimenſiones myſticas contemplari. Ideo dicebat Apoſtolus. *Flecto genua ad Patrem vt poßitis comprehendere quæ ſit longitudo & latitudo, ſublimitas & profundum, ſcire etiam ſuperminentem ſcientiæ charitatem Chriſti.* Eph. 3. Hæ omnes dimenſiones in Chriſti cruce continentur, vt alibi diximus, & ibi amor Chriſti mirè longus & latus, ſublimis & profundus cernitur, ideo & nos amorem reddere ei debemus longum & latum, ſublimem & profundum.

CONCLVSIO.

EXpunge Domine Ieſu Chriſte, de corde noſtro vanam omnem gloriam, & fac vt verè gloriemur in te, & in cruce tua: tamquam in *Altari* in quo ſalutis noſtræ hoſtiam Patri obtuliſti: tamquam in *Thalamo & Lectulo* in quo animas noſtras tibi deſpondiſti: tamquam in ſublimi *Sede & Cathedra Sapientiæ* ex qua nos veritatem omnem docuiſti: tamquam in *Vexillo gloriæ tuæ*, per quod de hoſtibus noſtris trophæum reuexiſti: tamquam in *Sceptro & Virga virtutis tuæ*, quâ pios regere, & impios corrigere decreuiſti: tam-

quam in Arbore vitæ, ex qua fructum ſalutis nos carpere voluiſti. Fac vt in illa agnoſcamus ſtemmata & nobilitatem noſtram, honorem & gloriã generis noſtri, diuitias & opes, omniaque bona quæ pręparaſti diligentibus te. Flecto genua cordis mei, vt des nobis omnibus cognoſcere quæ ſit crucis longitudo & latitudo, ſublimitas & profundum, ſicque aſſequamur perfectionem Chriſtianam in ea deſignatam. Da nobis agnoſcere & aſſequi fidem in profunditate, ſpem in ſublimitate, charitatem in latitudine, perſeuerantiam in longitudine. Et quia in his omnibus noſtra conſiſtit perfectio, fac vt quatuor crucis cornua, ſint velut ſcutum quo protegamur aduerſus tentationes, virtutes iſtas Chriſtianę profeſſionis euertere conantes. Sic læti tandem intuebimur hoc ſignum crucis, cùm ad iudicandum veneris, tamquam ſignum noſtræ redemptionis, & vexillum æternæ ſalutis, ſub quo gloriabimur per ſæcula ſæculorum.

APPENDIX.

DE SANCTÆ CRVCIS variis per orbem partibus,

ET DE CORONA DOMINI.

Mirantur plerique ſacratiſſimi ligni crucis tot in locis & baſilicis eſſe partes, vt plures ex vna tot in partes diſſecta cruces fieri poſſent. Vix eſt enim Regio in qua vigeat Chriſtiana Religio: vix ciuitas, aut templum celebre, in quo non pars aliqua aſſeruatur, & venerationi expo-

nitur Quapropter aduertendũ, quòd nemo olim Ieroſolymam loca ſacra veneraturus adiret, qui non expoſceret, velut in itineris & laboris ſui memoriam & ſacram remunerationem, ſanctæ Crucis fruſtulum aliquod. Cùm verò innumeri tunc accederent, vel doctrinâ, vel ſanctitate, vel nobilitate illuſtres. Hinc factum eſt, vt vniuerſum penè orbem ligno crucis repleuerint. Sic crux, quæ vel Iudæorum inuidia, vel alia de cauſa diutius occulta ſub terram manſerat, tandem diuina prouidentia in lucem prodiens fulgoris ſui radiis vniuerſum orbẽ illuſtrat. S. Cyrillus catecheſi quartâ ſic de hac re loquitur: *Beatus hic Mõs Golgotha, in quo nunc propter illum qui crucifixus eſt in illo, applaudimus: & ligno crucis vniuerſus terrarum orbis per partes repletus eſt.* Et rurſus catecheſi decimâ. *Lignum crucis ad hodiernum diem apud nos apparens, & apud eos qui ſecundùm fidem ex illo capientes hinc vniuerſum orbem ferè iam repleuerunt.* Fuit autẽ ipſe oculatus teſtis eorum quæ circa lignum crucis geſta ſunt, quia Hieroſolymitanus Epiſcopus. Benignus igitur Dominus ac Redemptor noſter pro Chriſtiani populi ſolatio ſanctæ cruci ſuæ eam virtutem conferre dignatus eſt, vt Fidelibus vbicumque exiſtentibus, lignum ſuum per partes commodaret, nulla ſui imminutione, nulloque detrimento accepto. Hoc ipſum teſtatur diſertis verbis S. Paulinus Epiſt. 11. ad Seuerum: *Crux in materia inſenſata vim viuam tenens, ita ex illo tempore innumeris penè quotidiè hominum votis lignum ſuum commodat. vt detrimenta non ſentiat, & quaſi intacta permaneat, quotidiè diuidua ſumentibus, & ſẽper vota venerantibus.* Rationem autem & cauſam huius virtutis permanentis, & inconſumptibilitatis, affert his verbis. *Sed iſtam imputribilem virtutem,*

& indetribilem ſoliditatem de illius profecto carnis ſanguine bibit, quæ paſſa mortem non vidit corruptionem. Hæc S. Paulinus.

Nec illi difficile potuit eſſe orbem ditare, crucis diuiſo ligno vndique, qui quinque panibus, quinque hominum millia potuit ſaturare. Sed & ſimiliter teſtatur Beda lib. de locis ſanctis, c. 7. veſtigia Domini in Monte Oliueti in die aſcenſionis eius impreſſa per annos ſeptingentos manſiſſe integra, licet Fideles terram illam raderent deuotionis gratiâ, & domum referrent pro participanda benedictione. Sic & S. Huberti Stola, & multi cerei in Belgio imminuti manent, licet aliquid detrahatur.

An fortè etiam de corona ſpinea idem dicere poſſumus quod de cruce, partes eius quodammodò impleuiſſe orbem ſine diminutione, aut particulari ſanè Dei miraculo & benignitate id fieri? Certè adeò variis locis, vel in ſolo Belgio, coluntur Spinæ notabiles de corona Domini, vt vix aliud dici poſſit quàm quod de cruce Domini, ſi iunctim conſideremus primarias partes Galliam poſſidere, & in aliis regnis partes multas venerationi publicæ exponi. Atque eadem ratio militare poteſt pro corona quam S. Paulinus affert de cruce: *quia & ipſa de illius carnis ſanguine bibit, quæ paſſa mortem, non vidit corruptionem.* Primarias porrò partes Galliam habere, & theſaurum Regis ſacratum in Sancto Sacello reconditum illas poſſidere, his verbis teſtatur Genebrardus lib. 4 ſui Chronici: *Coronam Domini S. Ludouicus Rex à Græcis redemit, & Lutetiam aſportari præcepit; cui ipſe obuiam comitantibus Epiſcopis & Proceribus Regni cum lachrymis multis venit, nudis pedibus, vndique affluente & in genua populo procumbente.* Quod

autem in Belgica Prouincia multæ partes notales ſint, conſtat ex Auctoribus qui de Sacrariis Belgicis ſcripſerunt, eorumque diplomata viderunt.

1. Louanij PP. Societatis exponunt venerationi publicæ Ramulum quemdam Coronæ Domini, è quo procedunt ſpinæ duæ.

2. Namurci in diplomate Henrici Imper. Conſtantinopolitani inter reliquias quas Philippo Marchioni & Comiti Namurcenſi tranſmiſit ſic legitur: *Mitto vobis de ſacroſanctis reliquijs imperialis Palatij, de ſpinis Domini, de veste purpurea Ieſu Chriſti, de pannis infantiæ Saluatoris, de linteo quo præcinxit ſe in cœna.*

3. Malbodij in nobili Eccleſia S. Aldegundis colitur *ſpina Coronæ Ieſu, cruore eius adhuc aſperſa,* & magnâ veneratione cuſtoditur.

4. In Monaſterio S. Adriani Gerardi montibus cum notabili parte S. Crucis exponitur Spina coronæ Domini.

5. In Monaſterio S. Huberti Andaini proponitur adoranda Spina vna integra de Corona ſacratiſſima Saluatoris.

6. Eccleſia S. Bartholomæi Bethuniæ aſſerit & oſtendit ſe ex eadem corona ſpinam vnam poſſidere. Sic & Sanctimoniales Belli-loci, nunc Duaci agentes, magnifaciunt Chriſti Coronæ ſpinam vnam apud ſe.

7. PP. Dominicani Gandaui Reliquias habent Spinas duas de dicta Corona cum parte crucis; quod donum à Maximiliano Cæſare Nicolaus Brugmannus eiuſdem Ordinis Epiſcopus, & Confeſſarius Imperatoris impetrauit. Sic & Brugis Eccleſia Cathedralis aliquid exponit de Spinea corona Redemptoris, & de Spongia quâ

potatus fuit felle & aceto.

8. In Montis S. Eligij Monaſterio propè A-trebatum adoratur Spina vna Coronæ Domini à S. Ludouico Francorum Rege dono accepta, prout patet ex ipſius litteris teſtimonialibus patentibus, & ſignatis anno Domini 1261.

9. Epternaci cum partibus viuificæ crucis oſtenditur Spina vna ſatis oblonga de Chriſti corona. Item in Gemblacenſi Monaſterio duæ Spinæ. Item in Lætienſi Monaſterio inter eximias reliquias proponitur de ſpinea Saluatoris corona pars per Theodorum Orientis Patriarcham, Archiepiſcopum Hieroſolymitanum, & per Henricum Imperatorem anno milleſimo ducenteſimo octauo accepta.

10. Tungris & Traiecti in S. Seruatio ſimiliter exhibentur cum ſolemnitate partes de ſpinis Domini. Item Inſulis in Flandria Spinam vnã Franciſcani proponunt. Mechlinienſes etiam vnam largitione Caroli Audacis Ducis Burgundiæ acceptam.

11. Franciſcani quoque Valencenenſes Spinam vnam auro gemmiſque ornatam poſſident; *quæ ſingulis noctibus feriæ ſextæ Paraſceues per integram horam rubea & ſanguinolenta ſtupendo miraculo apparet, cùm alias eſſet aridior.* Teſtis eſt Gonzaga, & alij.

Gõzag. in hiſtor Seraph.

Denique, in Monaſterio VVeuelghemienſi propè Cortracum Sanctimoniales Ciſtercienſes magno deuotionis affectu tenent ramuſculum trium ſpinarum eiuſdem pretioſæ Coronæ. Prætereo alias nonnullas Belgicas Eccleſias, quæ de ſpinis Domini gloriantur. Sed ſi in Belgio, vt dixi, tot in locis de Spinis Saluatoris & corona eius ſit gloriatio, quid in aliis prouinciis & regnis? Et

quomodò tot loca repleuiſſe gaudio potuit, ſine ſpeciali miraculo & prouidentia, ſanctiſſima illa corona?

Quicquid ſit hac de re, ſcimus quòd paſſionis Chriſti inſtrumenta velut trophæa quædam victoriæ permanſerint, eademque toto orbi facta fuerint conſpicua & proficua: ex quibus velut è perennibus fontibus fluenta miraculorum & gratiarum eruperunt. Nam ipſas ſpinas Coronæ Ieſu, Columnam ad quam alligatus eſt, Arundinem, Spongiã, diligenter aſſeruata tradit. S. Gregorius Turonenſis de gloria Martyrum cap. 7. & Beda de locis ſanctis cap. 20 Tunicam etiam militibus datam à Chriſtianis redemptam & aſſeruatam, tradit idem Turonenſis c. 8. ſuis temporibus in Galatia fuiſſe. Sudarium etiam quo caput eius in ſepulchro inuolutum fuit, quod diuina virtute illæſum fuerat ab igne, tranſlatum fuiſſe ad poſteros teſtatur Beda de locis Sanctis cap. 5. Ab hoc diuerſum eſt illud Sudarium quod faciei Dominicæ ſanguinolentæ admotum effigiem retinuit, vt habet traditio Chriſtiana, idque factum fuit à Berenice quæ & vulgò Veronica dicitur. Permanſit etiam integra ſyndon illa quæ corporis Dominici delibuta vnguento in ſepulchro poſita fuit velut operimentum, & in ſe imaginem jacentis Domini in ſepulchro expreſſit, aſſeruaturque ſummo in honore in Eccleſia Taurinenſi, de qua alibi dixi.

Sic propter Ieſum Chriſtum crucifixum hæc omnia meritò coluntur, maximè autem Crux, tamquam Altare in quo ſeipſum voluit Patri ſanctificare & immolare, pro vt alibi dixerat de ſuis: *Ego ſanctifico me pro eis*. Hinc factum eſt, vt & partes crucis veritatem ſuam miraculis probarint. *Ioan. 10*

Notabilis pars S. Crucis à Philippo Comite Namurcenſi ad Floreffienſe Cœnobium delata, multas cruoris guttas, anno 1204. in præſentia tã Religioſorum quàm Parochorum, in die ſacro Inuentionis ſanctæ Crucis ſtillauit. Quapropter in theca argentea in qua hęc pars ligni vitalis honorificè cuſtoditur, hi verſus exarati leguntur antiquo ſtylo.

Hæc Crux quo luxit, nobis bis ſanguine fluxit,
Quam ſcio quod tinxit Chriſti cruor ac benedixit.

Refert quoque S. Paulinus ſe per fruſtulum ſanctæ Crucis reſtinxiſſe incendium grande, quod è caſa fœno referta in ſuammet domum irrumpebat violento impetu cuncta depaſcens. Miraculum iſtud ipſe perpetuæ memoriæ verſibus his conſecrauit in Natali 10 S. Felicis.

Ipſe domum remeans modicum ſed grande ſaluti
De crucis æternæ ſumptum mihi fragmine lignum
Promo, tenenſque manu aduerſis procul ingero flammis,
Vt clypeum retinens pro pectore, quo tegerem me,
Arceremque hoſtem collato vmbone reliſum.
Credite, nec donate mihi, ſed reddite Chriſto
Grates, & iuſtas date laudes Omnipotenti.
Noſtra ſalus etenim cruce Chriſti & nomine conſtat:
Inde fides nobis, & in hac cruce nixa, periclo
Profuit & noſtram cognouit flamma ſalutem.
Multa manus crebris tunc illa incendia vaſis
Aſpergens largis cupiebat vincere lymphis.
Sed licet exhauſtis penſarent Fontibus imbres,
Vicerat ignis aquam, nos ligno extinximus ignem.
Omnia ligna vorans ligno crucis vritur ignis:
Quamque aqua non poterat, vicit breuis haſtula flammam. Hæc S. Paulinus.

Denique, in celebri Cœnobio S. Amandi Ordi-

nis S.Benedicti, non procul à Tornacenſi ciuitate, inter ſacras reliquias adorandam exhibent notabilem partem vitalis ligni ſanctiſſimæ Crucis per ignem olim probatam, ita vt manſerit illæſa in flammis, ſicut olim Rubus Moyſis in medio ignis, Deo ſic veritatem crucis ſuæ probante, & Rubi miraculum antiquum renouante.

PRO FESTO S. IOANNIS Baptiſtæ.

LECTIO DECIMA-Quarta.

Quis putas puer iſte erit? Nam & manus Domini cum illo Luc. 1.

DECLARATVR QVIS SIT PVER ISTE:

Primò, Ex teſtimonio Patris eius, Zachariæ.
Secundò, Ex teſtimonio Prophetæ Malachiæ.
Tertiò. Ex teſtimonio Euangeliſtarum.
Quartò. Ex teſtimonio Archangeli Gabrielis.
Quintò, Ex teſtimonio ipſius Chriſti.

Filij Adam & Euæ non ſolent naſci ſine gemitu & dolore, ſine lachrymis & clamore. Naſcendo enim trahere ſecum incipiunt lõgam ærumnarum catenam antiquo Parentum delicto fabricatam, quæ non deſerit eos à die exi-

tus de ventre Matris vſque in diem ſepulturæ. Iamquaſi præſentire videntur, & agnoſcere veritatem illius Elogii Mortalium ſortem deſcribentis: *Homo natus de muliere breui viuens tempore, repletur multis miſeriјs.* Propterea eos mox natos natura impellit ad lachrymas & ploratum. Ac nonnulli hoc notant, maſculos inclamare plorando, A A, femellas, E E, quaſi hi Adam, hæ autem Euam incuſent. Vnde & ille Verſus:

Holcot. in c.7. Sapientia.

Inclamant, E, vel, A, quotquot naſcuntur ab Eua.

O verè origo miſeranda Mortalium, dum pariuntur cum dolore ad dolores, dum eduntur cum gemitu ad gemitus, dum ad pericula producuntur cum periculo generantis, dum in ipſo ortu iam occaſum nuntiant per lamenta! Nec Reges aliud habent ſortem quàm miſerandam, nec alium finem quàm mœrori ſociandum: Audi Eccleſiaſticum c.40. *Graue iugum ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris vſque in diem ſepulturæ. à reſidente ſuper ſedem glorioſam vſque ad humiliatum in terra & cinere, ab eo qui portat coronam, & vtitur hyacintho vſque ad eum qui veſtitur lino crudo:* hoc eſt, à Rege & Principe vſque ad viliſſimum & pauperrimum, qui inter puluerem & ſordes habitat, linoque groſſo & vili ſeſe induit præ paupertate. Exemplum in ſeipſo ſtatuit Rex Salomon pronuncians de ſe Sap.7. *Sum quidem & ego mortalis homo ſimilis omnibus, & ex genere terreni illius qui prior factus eſt. Et ego natus accepi communem aërem, & in ſimiliter factam decidi terram & primam vocem ſimilem omnibus emiſi plorans.* Hæc de ſe & de omnibus mortalibus pronunciat Salomon, mœrorem eſſe natiuitatis humanæ indiuiduum comitem declarans.

At non mirum ſi contra legem communem & ordinariam electi huius infantis natiuitatem

gaudio

gaudio & exultationi ſpeciali aſſociatam dicamus. Speciale enim eius priuilegium fuit, quòd priùs diuinam ſenſit gratiam, quàm humanam miſeriam: priùs particeps factus fuit lucis cæli, quàm lucis huius ſæculi: priùs cœpit viuere Deo, quàm ſibi: priùs meruit nuntiare futura, quàm videre præſentia. Si ergo ſexto menſe exultauit in vtero matris geſtiens Saluatorem nunciare & præcurrere, an non exultauit iam ex vtero quaſi ergaſtulo egrediens vt officio ſuo fungeretur? Propterea dicitur: *Multi in natiuitate eius gaudebũt:* Multi vtique, quia infans ipſe non eſt ſine gaudio qui omnes gaudió debet afficere, ipſũ annuncians gaudij auctorem. Nec eſt ſine gaudio Mater, cui opprobriũ ſterilitatis aufertur per talẽ ſibi natum infantem. Nec Pater, cui per ipſum vincula linguæ ſoluuntur, vt poſſit magnalia Dei decantare. Sed neque cognati & vicini & alij qui audierunt de infante iſto, temperarunt ſibi à gaudio & exultatione, quia *manus Domini erat cum illo*. Quin & nomen ei datum cœlitus & ab Angelo annunciatum plenum erat lætitiâ: Ioannes enim gratiam ſonat, quia filius potius fuit gratiæ quàm naturæ: in eius natiuitate gratia naturam quodammodò præcucurrit.

Propterea Eccleſia tanta cum lætitia & ſolemnitate eius celebrat Natiuitatem, quod priuilegium eſt Chriſti, Deiparæ, ac Ioannis. Immò hoc feſtum Natiuitatis Ioannis celebratum fuiſſe antequam celebraretur feſtum Natiuitatis Virginis, colligitur ex S. Auguſtino ſer. 20. de Baptiſta, vbi dicit: *Natalem S. Ioannis hodie celebramus, quod nonnulli vnquam Sanctorum legimus fuiſſe conceſſum. Solius enim Domini & B. Ioannis dies Natiuitatis in vniuerſo mundo celebratur.* Ergo Auguſtini tempo-

Ribad. *teſtis eſt in feſto S. Ioannis.*

re necdum in tota Eccleſia Virginis Deiparæ natalitius dies celebrabatur. Tanta ergò lætitia celebrabatur olim feſtum Natiuitatis Ioannis, vt illud tribus Miſſis ſicut Natiuitas Domini decoraretur. Rationem tantæ feſtiuitatis Guarricus Abbas his verbis producit ſer. 1. de S. Ioanne *Meritò natiuitatem iſtam quam mirabiliter operatur gratia, & miratur natura, ſolenniter veneratur Eccleſia. Præſertim cum Chriſti Natiuitas cuius gratia naturam reparauit, per hanc pignora fidelia ſibi videat eſſe præmiſſa. Non ingratam ſe probat Eccleſia, ſed fideliter agnoſcit quâ deuotione, quâ gratiarum actione ſuſcipere debeat Præcurſorem per quem ipſum agnouit Saluatorem.* Hæc ille. Ambo ſcilicet mirabiliter nati Præcurſor & Saluator, Præco & Iudex, Lucerna & Dies, Vox & Verbum, Sponſus & Paranymphus, Seruus & Dominus, de Virgine Dominus, de ſterili Seruus. Vndè per montana Iudeæ diuulgabatur hæc eius mirabilis natiuitas, & vnuſquiſque dicebat ad proximum : *Quis putas puer iſte erit?*

Sed ſi pleniùs exoptamus ſcire quis ſit iſte puer, vt tanto magis eum beatum pronunciemus & honoremus, faciamus inquiſitionem ſuper eius vita & geſtis, & requiramus teſtimonia eorum qui probè eum noſſe poſſunt, ſuntque teſtes omni exceptione maiores. Hoc enim etiam in beatificatione & canonizatione Sanctorum ſolet Eccleſia practicare, vt tantò certiùs eis honores decernat & triumphos.

PRIMVM TESTIMONIVM.

PRimò quidem interrogemus Patrem eius: *Quis putas puer iſte erit?* Iure eum interrogamus de hoc puero, nam vel ſolum eius nomen pugillari inſcribendo, qui Angeli dictis non ſatis credulus perdiderat promptæ modulos loquelæ, gratiâ Nomini Filij ſui inſertâ mox recuperauit peremptæ organa vocis. Tu ergo, ô Zacharia, eſto nobis primus teſtis. Quid dicis de puero iſto? Attendite. *Tu puer, Propheta Altiſſimi vocaberis, præibis enim ante faciem Domini parare vias eius, ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius in remiſſionem peccatorum eorum.* Viden, quàm diſertè reſpondeat huic quæſtioni: *Quis putas puer iſte erit?* Et quidem hæc pronunciat non à ſe, ſed à Spiritu S. qui ei linguam diſſoluit antea vinctam, & labia aperuit cordis ad enarrandum magnalia Dei erga hunc puerum. Et quia idem Spiritus qui eius linguam fecit diſertam, etiam infantis aures & præcordia aperuit, & intellectum ei dedit ab vtero, ideo alloquitur infantem paucorum dierum, verè tamē capacem huius igniti eloquij, & mellifluorum verborum horum. *In vtero ad æternæ lucis adſpectum lucerna hæc diuinæ charitatis percepit incendium, tunc veri luminis eſt irradiata fulgore, atque gratiæ liquore completa*, inquit S. Laurentius Iuſtinianus, alludens ad illud de Ioanne dictum: *Ille erat lucerna lucens & ardens.* Ioan. 5. Meritò ergo verba hæc ad infantem hunc recens natum diriguntur, & quorſum in lucem editus ſit, à Patre prædicitur. Quaſi dicat: O paruule puer! O fili prædilecte! Quàm feliciter nobis natus es & Orbi vniuerſo,

Iuſtin. ſer de S. Ioan.

vt Propheta ſi Altiſſimi Dei, & Prophetarum clauſula? Præibis enim ante faciem Domini & Dei tui, ante faciem Meſſiæ, eriſque illius. Præcurſor. Præibis per ingreſſum in hanc vitam, per progreſſum, per egreſſum. Præibis conceptione, natiuitate, baptiſmo, prædicatione, vitâ, morte, & ad limbum deſcenſione. Præibis ante faciem Domini parare vias eius, quia illi iter in hominum animos per pœnitentiam dabis & baptiſmum, & inclamabis omnibus: *Parate viam Domini, rectas facite ſemitas eius.* Præibis ad dandam ſciétiam ſalutis plebi eius, ſcientiam Chriſti, ſcientiam ſalutis æternæ per Chriſtum conſequendæ, per quem & remiſſio dabitur peccatorum. O præclarum teſtimonium de Ioanne! Illud quoque veriſſimum eſſe mox declaratum eſt. An non ipſe Propheta Altiſſimi? An non Propheta ex vtero à Domino conſtitutus & conſecratus? *Priuſquam te formarem in vtero noui te. & antequam prægredereris ſanctificaui te.* Hoc ſi de Ieremia, magis de Ioanne verum eſt Hinc & ipſe introducitur dicens: *Attendite populi de longè, Dominus ab vtero vocauit me, de ventre matris meæ recordatus eſt nominis mei, poſuit os meum quaſi gladium acutum, & ſagittam electam.* Nouit eum Dominus ex nomine, quia Ioannis nomen ei voluit imponi, quod gratiam ſignificat quia gratia illum nobis dedit gratia in vtero ſanctificauit, gratia in lucem edidit, gratia ſemper in eo fuit & quia gratiæ legem prænuntiauit: nouit quoque ex nomine, quia præ cæteris Prophetis non ſolùm gratiæ nomen, ſed & dona ipſi communicauit. Poſuit os eius quaſi gladium acutum, vitia ſecantem. & animas penetrantem. Quapropter inclamat: *Securis ad radicem arboris poſita eſt. Omnis arbor quæ non facit fructum bo-*

Hie. 1.

Iſa. 49.

num, exſcindetur, & in ignem mittetur. O gladium acutum! O ſagittam corda penetrantem! Multi enim his verbis ſunt conuerſi.

SECVNDVM TESTIMONIVM.

SEcundò, quia teſtimonium parentum & agnatorum in iure ſolet eſſe infirmum & ſuſpectum, interrogemus antiquiores extra cognationem aut propinquitatem. Audiamus Prophetam Malachiam introducentem Dominum ſic de Ioanne loquentem: *Ecce ego mitto Angelum meum qui præparabit viam ante faciem meam.* An non & hic pręclarum eſt & diſertum teſtimonium? De Ioanne autem id intelligendum fidei eſt, ita explicante Chriſto, Math. 11. Sed cur Angelus nominatur? Certè Origenes tom. 5. in Ioannem, & nonnulli alij ex antiquis, tantum tribuerunt ſanctitati Ioannis & huic de ipſo teſtimonio, vt exiſtimarint Ioannem quaſi Angelum fuiſſe terreſtrem & incarnatum, ſicut Deus incarnatus fuit Chriſtus. At certum eſt Ioannem Angelum fuiſſe non naturâ, ſed gratiâ & officio. Explico id particulariùs.

1. An non Angelus officio, quandoquidem Legatus fuit Dei ad homines, vt illos ad Chriſtũ adduceret, diuinaque eis myſteria nuntiaret? Equidem homines à peccatis ad viam æternitatis dirigere, diuinaque nuntiare, in myſteriis Altiſſimi alios illuminare & perficere, Angelicum planè eſt officium. De Ioanne autem Luc. 1. dicitur: *Multos filiorum Iſrael conuertet ad Dominum, & ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & virtute Eliæ, vt conuertat corda Patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iuſtorum, parare Domino plebem perfectam.* Nú-

quid ad hæc omnia facienda quaſi Angelus cælitus eſt miſſus, cœlituſque edoctus eſt? Aptè ergo de ipſo dicitur: *Ecce ego mitto Angelum meum.*

2. An non Angelus gratia & ſanctitate, innocentia & puritate, vita & conuerſatione? Parciſſimi fuit cibi, & inſtar Angeli quaſi ſine potu & cibo vixit, eiuſque vita fuit continuum quoddam ieiunium. Fuit quoque puriſſimus & caſtiſſimus inſtar Angeli. Caſtitas enim & virginitas Angelorum eſt vita: *Si differt homo pudicus & Angelus, differt non felicitate, ſed virtute. Nam etſi illius caſtitas felicior, huius tamen fortior eſſe cognoſcitur*, inquit S. Bernardus ep. 42. Neque ſolùm caſtitatem ſeruauit Ioannes ſed etiam pro illa ſanguinem oppignorauit & vitam, nam ideo martyrio affectus eſt, quia adulterium caſtitati aduerſum reprehendit. Denique conuerſatio eius magis cum Angelis fuit quàm cum hominibus. Nam à pueritia in deſertum ſeceſſit, & Angeli eius curam ſuſcepere. *Non tecto indiguit, nec lecto, non menſam vel aliquid huiuſmodi requiſiuit, ſed angelicâ quâdam vitâ in carne mortali reſplenduit*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 10. in Math. Dicit Nicephorus lib. 1. c. 14. Ioannem annum cum dimidio agentem vnà cum Matre Elizabetha in ſpeluncam quandam ad regionem montanam veniſſe, fortaſſe Herodis ſanguinariam effugiens manum, atque exinde in ſolitarijs locis lubenter verſari ſolitum eſſe, Angeloque duce vſum in remotiores receſſus ſyluarum ſeceſſiſſe. Idem dicit Cedrenus in compendio hiſtoriæ, additque Elizabetham poſt quadraginta dies in eadem ſpelunca obiiſſe, & Angelum curam Ioannis ſuſcepiſſe. An non ergò Angelus meritò vocatur, ſic inter Angelos à pue-

ro conuerſatus, ſic caſtus, ſic innocens, ſi ſanctitate eminens vt Angelus? Audi Chryſol. ſer. 127. *Ioannes ſchola virtutum, magiſter vitæ, ſanctitatis forma, virginitatis ſpeculum, caſtitatis exemplum, Patrũ via, peccatorum venia, fidei diſciplina, maior homine, par Angelis, legis ſumma, Euangelij ſatio, Apoſtolorum vox, ſilentium Prophetarum, Lucerna mundi, metator Chriſti, totius medius Trinitatis.* Hæc Chryſologus.

3. An non Angelus Ioannes, quandoquidem ſicut Angeli infantiam non habuere, ſed cum perfecta natura ratione & iudicio vſuque liberi arbitrij creati ſunt, ita & Ioannes paucos tantum habuerit menſes infantiæ? Sexto enim menſe viſitatus à Chriſto, mox ſanctificatus eſt, & ex vtero prophetat, Chriſtum agnoſcit, ſalutat, adorat, exſilit præ gaudio, vſumque rationis obtinet. Huncque vſum rationis perduraſſe in infantia multi autumant, & ſeceſſus ille in deſertum in infantili ætate videtur eius rei eſſe iudicium. Sic perſeuerauit & in gratiæ luce, quam numquam peccati mortiferi caligine obtenebrauit, ſed inſtar Angeli in illa confirmatus fuit. Denique, ſicut Angeli perpetuò vident faciem Dei, ita Ioannes à puero diuinæ deditus fuit contemplationi, inſtar vnius ex Cherubinis, qui ſemper in Arcam & Propitiatorium fixum habent intuitum. Meritò ergo honoratur nomine Angeli teſtimonio prophetico.

TERTIVM TESTIMONIVM.

TErtiò, ſi quis non eſt contentus antiquis Prophetarũ teſtimoniis, & de Ioãne pro nũciatis olim oraculis, Euãgelica adiicere poſſumus

teſtimonia, quæ Ioannis encomia clara vocum harmonia concelebrant. Quatuor enim Euangeliſtarnm muſica in decantanda Ioannis laude mirè conſonat. Matthæus & Lucas multa de ipſo enunciant præconia: Marcus ſuum ab ipſo felicibus auſpiciis Euangelium orditur. Ioannes verò cùm in diuinum verbum oculos aquilinos alaſque ſublimes intendiſſet, mox ad Ioannem illos conuertit, & inſpiciens eum cum litteris legationis ſuæ, de ipſo inſonat: *Fuit homo miſſus à Deo cui nomen erat Ioannes, hic venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum.* Ecce Ioannes de Ioanne quale teſtimoniũ perhibet, à Verbo ad Vocem verbi manifeſtatricem tranſiens, à Rege ad Præconem, à Sole ad Auroram? Ecce hi duo Ioannis nomen obtinentes, quaſi duo Cherubini expandunt alas, & vultus in propitiatorium intendunt, alas mentis, alas amoris in Chriſtum erigunt, & fidele ei teſtimonium pręſtant. Sed & vnus Cherub de altero teſtimonium perhibet luculentum, Euangeliſta Ioannes de Ioanne Baptiſta, dum dicit ipſum à Deo miſſum vt Lucem demonſtraret & Verbum. Quia verò tantâ & ipſe Baptiſta luce fulgebat, vt Iudæi putarent ipſum eſſe Lucem, ſiue Meſſiam: ideò addidit Euangeliſta, *Non erat ille Lux.* Quæ negatio non ad eius ſpectat depreſſionem, ſed ad exaltationem & laudem: indicat enim tantum in Ioanne fuiſſe virtutis ſplendorem, vt maximam de ſe admirationem concitarit, & Meſſias viſus fuerit. *Non erat ille Lux, & erat lux. Non erat lux increata & omnium creatrix, ſed erat lux creata & emanans ab increata.* Non erat Sol, ſed erat Mons radijs Solis illuſtratus, vt prior radios exciperet, & in alios refunderet, lucemque eis nunciaret. Non

Aug. in c. 1. Ioan

erat ille lux. ſed lucerna à luce incēſa teſtis lucis, & illā demonſtrans quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. *Ille erat lucerna ardens & lucens, & voluiſtis ad horam exultare in luce eius*, dicebat Dominus Iudæis, Ioan 5. Hoc eſt. erat lucerna clara & illuſtris poſita ſuper candelabrū, vt præluceret omnibus ad cognoſcendum eum qui mittendus erat, ardens per internam charitatem, & lucens per exteriorem doctrinam, ac per exempla virtutum: Vos lætati eſtis de tanta luce, ſed tandem contemnere eam cœpiſtis, ideò ad horam fuit exultatio veſtra; nam cùm veniſſet neque manducans neque bibens, dixiſtis *Dæmonium habet* Mat. 11. cùm ad eius honorem & admirationem id referre, Deumque in eo glorificare debuiſſetis.

QVARTVM TESTIMONIVM.

QVartò, quia hominum teſtimonio aquieſcere nolunt nonnulli, interrogemus Angelū: *Quis putas puer iſte erit?* Teſtimonium perhibebit Gabriel, eius nuncians miraculoſam & conceptionem & natiuitatem, ſicut & Chriſti; idque factum eſt non in loco profano, ſed in templo, à dextris altaris thymiamatis cum præclara laude pueri naſcituri, vt videre eſt Luc. 1. De hac re ſic loquitur B Petrus Damiani: *Non eſt ſilentio tranſeundum, quàm ſolenni glorificatione pueri huius in hūc mundum nuntiatur ingreſſus Adeſt Angelus Gabriel à ſuperiori cælorum cardine Domini fortitudo, deſcendēs ſtat à dextris altaris incenſi. Nec quilibet Angelus, ſed ille ſublimior qui B. Virgini nuntium attulit ſingulare, & electus eſt vt nuntiaret militem, qui nuntiare debebat Regem.* Certè licet Angelus tam Iſaac quàm Sam-

pſonis conceptionem nuntiarit: in hac tamen re Ioannem dignitate præcedere, ex ipſis conſtat circumſtantiis. Ipſe enim ab Archangelo in loco digniori, tempore ſacratiori, apertiori miraculo pronuntiatur & prædicatur. Immò ſi Chriſti annunciatio ſit in thalamo, Ioannis ſit in templo, ita vt ex hac parte excellat Ioannis gloria.

Sed quod teſtimonium dat ei Angelus? Multiplex vtique teſtimonium virtuti eius ab Angelo perhibetur: Inter cætera autem dicit: *Hic magnus erit coram Domino, & replebitur Spiritu Sancto adhuc ex vtero Matris ſuæ.* Quid eſt magnus erit coram Domino? Simpliciter de Chriſto dixerat Angelus, *Hic erit magnus*, quia ipſe eſt cuius magnitudinis non eſt finis, qui & in ſe magnus eſt, & quoad nos magnus. De Ioanne autem dicitur quod magnus ſit futurus coram Domino, quia à Domini magnitudine eius dependet magnitudo, ſicut radius à ſole, ſicut riuulus à fonte, ſicut ramus à radice. Coram ipſo ergo, & per ipſum, & in ipſo magnus erat futurus Ioannes. Parum ei erat ſi magnus foret coram hominibus opinione ſanctitatis, quia fallax eſt humani iudicij cenſura & trutina, & parum eſt magnum eſſe coram hominibus, id autem ſumus quod coram Deo ſumus. Magnus ergò Ioannes coram Deo, & ideò verè & abſolutè magnus. Non ambiebat magnus eſſe coram mundo, quia mundum & omnia quæ mundi ſunt deſerebat, contemnebat, conculcabat, reputabat vt ſtercora. Non quærebat magnus eſſe coram hominibus, quia Iudæis eum pro Meſſia recipere paratis, & ad horam in luce eius exultantibus contradixit, *Non ſum ego Chriſtus.* Ac de ſe interrogatus, non aliud dixit quàm *Ego vox*

clamantis. Non volebat magnus eſſe coram ſeipſo, quia de ſe dicebat: *Non ſum dignus corrigiam calceamenti ſoluere illius qui poſt me venturus eſt.* Magnus ergò erat, ſed coram Domino magnus, ab eo ſanctificatus, electus, & conſecratus, vt Propheta & pluſquam Propheta, vt Pręcurſor & Baptiſta, vt Vox & Pręco, vt Amicus Sponſi & Sponſæ Paranymphus. Denique, ita magnus erat coram Domino, vt eius nomen priùs cœlo ſcriptum fuerit quàm in terra, priùs ab Angelo quàm ab hominibus vſurpatum. Magnus ergò fuit in oculis Dei, qui adeò paruus fuit in oculis ſuis. Sed & nunc magnus eſt in cælo coram Domino, triplici aureola, Virginitatis, Martyrij, Doctoratus, ipſum adornante; Liliis, roſis, violis, eius verticem coronantibus. Lilium ſymbolum eſt candidæ virginitatis; Roſa rubicunda martyrij & charitatis; viola ſplendens doctrinæ cęleſtis. Hæc omnia in eo ſunt, quia Virgo fuit, & Martyr, & Doctor.

QVINTVM TESTIMONIVM.

POſtremò, ſi non ſufficiant nobis hominum & Angelorum teſtimonia, interrogemus Filium Dei, non poteſt falli, quia Sapientia; nec fallere, quia Veritas eſt. Quid ergò ad hanc reſpondet quæſtionem: *Quis putas puer iſte erit?* Audi eum: *Inter natos mulierum*, inquit, *non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta.* O teſtimonium ſuper omnia teſtimonia, ore veritatis deprõmptum! En qualem Ioannes ſortitus eſt laudum ſuarum præconem! Non ſolùm Prophetas, aut Angelos, ſed Filium ipſum Dei habet Encomiaſten. Beati omnes fuere qui ore Domini meruerunt cõmendari & laudari. Nõ enim ipſe ſolet ſicut homines inaniter laudare, *Mat. 11.*

autoris vano obſequio gratiam captare, aut tranſitoriâ tantùm laude commendare: ſed ſi quos laudauit, etiam eorum laudem æternitati conſecrauit, fuitque laus illa quoddam initium & ſymbolum æternæ electionis eorum. Sic Petro dicit: *Beatus es Simon Barjona.* Sic Nathanaëli teſtimonium perhibet: *Ecce verè Iſraelita in quo dolus non eſt.* Sic Centurionis fidem collaudat, & Magdalenæ dilectionem. Hæc omnia ad laudem æternam ſpectabant, cuius iam quoddam pignus eiś dabat Dominus. Sed ſi eos felices pronuntiamus quos laudauit Dominus, quam meritò ſuper omnes id de Ioanne aſſerimus, quem non ſemel tantum, aut curſim breui commendauit elogio, ſed frequenter, idque pleno apud plebem ſermone, eius laudes decantauit. Commendauit enim à conſtātia, aſſerens eum non eſſe arundinem vento agitatam. Commendauit ab auſteritate & pœnitentia, dicens non eſſe mollibus veſtitum, aut deliciis eneruem. Commendauit à ſapientia, pronuncians eum eſſe Prophetam, & pluſquam Prophetam. Commendauit à munere & puritate, dicens eſſe Angelum miſſum ante faciem ſuam, quaſi à latere Legatum. Sed hæc omnia & alia quæ dici poterant, abbreuiauit Verbum ęternum in hoc verbo; *Inter natos mulierum non ſurrexit maior.* Laudatur fides Abrahæ, obedientia Iſaac, patientia Iacob, caſtitas Ioſeph, manſuetudo Moyſis, pietas Samuëlis, Eliæ zelus, ſanctitas Dauidis, cæterorum quoque Patriarcharum & Prophetarum merita apud Eccleſiaſticum per varia capita celebrantur: Sed omnes iſtæ priſcorum virtutes, omniaque merita, in vno Ioanne reperiuntur, omneſq; vel antecellit, vel primos ſaltem adæquat. *Cui nullum præpoſuit in præconio Chriſtus, an vllum*

ei prælaturus eſt in præmio? ait S. Hilarius Arelatenſis.

Quod ſi queras an etiam Apoſtolos Ioannes precedat in gratia & gloria? Reſpondeo ex verbis Domini non poſſe id euinci, quia Dominus eum comparat ſolùm Prophetis anteceſſoribus, aſſeritque nullum ipſo ex illis maiorem. Sic enim expreſsè dicit S. Lucas c. 7. *Maior inter natos mulierum Propheta Ioanne Baptiſta, nemo eſt.* Ex quo infertur ipſum eos antecellere, quia probabilis habet Theologorum quorundam opinio, in patria nullos eſſe equales. Quod etiam aſſerit auctor operis imperfecti ſub nomine S. Chryſoſtomi; & Franciſcus Maironis Doctor Theologus ex antiquis eandem ſententiam attribuit S. Dionyſio. Quantum ad Apoſtolos de illis non agit Chriſtus, ſiue illis Ioannem non comparat. Vnde an illos in gratia vel gloria excedat certò aſſeri non poteſt, ſed hoc à diuina pendet predeſtinatione nobis incognita. Nonnulli tamen ex Doctoribus tam antiquis quàm nouis in affirmantē partem propendent. S. Ambroſius ſic loquitur: *Præcellit cunctis Ioannes, eminet vniuerſis, antecellit Prophetas, ſupergreditur Patriarchas, & quiſquis ex muliere eſt, inferior eſt Ioanne.* Clariùs & expreſſiùs S. Theodorus Studites hoc aſſerit dicens: *Et Prophetis & Apoſtolis & alijs omnibus reuera prior eſt magnus Præcurſor; illis quidem vt ſequens, his verò vt præcedens.* Fauet S. Petrus Damiani ſic de Ioanne diſſerens: *Vnus eſt, & ſecundum non habet, qui choris intertextus Angelicis ſublimioris coronæ titulis vniuerſitatis humanæ tranſcendit aſcenſum. Conſidera manſiones regni, & vniuerſum ordinem humanæ generationis obambula, & Ioannem tam nouis quàm veteribus videbis eſſe præpoſitum vel æquatum.* Denique

Abul. Mat. 11. Opus Imp. in c. 11. Matth. Mairō. ſerm. de Baptiſta.

P. Damian. hom. de Baptiſta.

hanc communem Doctorum ſententiam appellat Ioannes Ekius hom. 6. de S. Ioanne Baptiſta, quæ aſſerit ipſum poſt Christum & Mariam ſanctiſſimum eſſe. Gerſon quoque tractat. 4. ſuper Magnificat, thronum Luciferi in ordine Seraphinorum eum occupare exiſtimat, cui ſubſcribit Franciſcus Maironis. Cùm enim ex omnibus Ordinibus aliqui ceciderint, etiam ad omnes Ordines aliqui aſſumendi ſunt ex hominibus, qui occupaturi ſunt loca Angelorum. Maria ſuper omnes choros eſt, Ioannes ergo videtur primum occupaturus locum in primo choro ſecundùm horum ſententiam.

Quicquid ſit de his, ſcimus quòd ad ſublimem valdè gloriæ gradum euectus ſit Baptiſta, quodque ipſi ſit propinquus diuinitati. Quapropter quos poſt ſe traxerit exemplo, iuuabit merito, commendabit ſuffragio, nec repulſam poterit pati qui propinquus omnino eſt & acceptiſſimus Regi ſummo. Eius ergo ſectantes veſtigia, ad eum dirigamus & vota, auxilium petamus ab illo qui adeo potens eſt, & toto cordis deſiderio clamemus.

CONCLVSIO.

O Diuine Præcurſor, ô Baptiſta, ô Præco ſummi Regis, ô Legate & Angele ante faciem Domini, ad præparandas vias eius & illuminandum eos qui in tenebris & vmbra mortis ſedebant: Fac nos audire vocem tuam, vocem pœnitentiæ, vocem iudicij, vocem clamoris in deſerto, vt poſſimus feliciter dirigere pedes noſtros in viam pacis & æternitatis. Et quoniam aduentum primum ſentiens Saluatoris exultaſti gau-

dio magno in Spiritu S. illo replens & Spiritu Matrem: effice vt vero ſpirituali gaudio tuam celebremus Natiuitatem, & cùm adfuerit Dominus in ſecundo aduẽtu ſuo, poſſimus ei occurrere cum gaudio, ipſumque totâ tecum benedicere æternitate.

APPENDIX

DE MORTE S. IOANNIS Baptiſtæ.

Pro Feſto Decolationis eius.

MVlta teſtimonia de Ioanne produximus, ipſe autem ex humilitate de ſe noluit aliud dicere, quàm illud: *Ego vox clamantis in deſerto.* Fuit autem vox efficax, nam multi conuertebantur confitentes actus ſuos, & petentes baptiſmum in ſignum pœnitentiæ. Quapropter ei conuenit illud Pſal. 28. *Vox Domini ſuper aquas. Vox Domini in virtute: Vox Domini confringentis cedros: Vox Domini concutientis deſertum: Vox Domini intercidentis flammam ignis: Vox Domini præparantis ceruos.* Quæ omnia S. Baſilius de Ioanne interpretatur. Vox erat Ioannes alta & ſublimis, penetrans vſque ad corda: nec in angulo muſſitabat, ſed in publico perſonabat, magno ſpiritu, magnâ conſtantiâ. Non erat vox adulantis aut blandientis, ſed clamantis & arguentis, vt alibi explicui.

Vide dicta Dom. 2. Aduentus. lect. 4. p. 1. de Vinculis S. Ioan.

V. Dominicâ 4. Aduentus, lect. 11.

Nulli hæc vox parcebat, ſed contra vitia Principum & Magnatum, Phariſæorũ, & Scribarum,

militum & aulicorum, totiuſque populi, detonabat ſine trepidatione, ſine perſonarum acceptione. Non parcebat Phariſæis in plebe ob doctrinam & pietatem honoratis, ſed eorum detegens hypocriſim & vitam venenatam, vocabat *Genimina viperarum*, Luc. 3. Non parcebat Regi, nec priuatim, nec publicè, ſed dicebat ei: *Non licet tibi habere vxorem fratris tui*, fremente licet Herode & Herodiade crebrò id inculcabat. Vocis ergò fungebatur munere non ſolùm in deſerto, ſed etiam in Regis palatio. Quia in Principum palatiis deeſſe ſolet vox veritatis quæ vitia arguere ſoleat & aulæ dedecora, cœleſtis lingua Prophetæ noluit deeſſe, ſed tamquam calamus Scribæ velociter ſcribentis continuò exarabat in corde duro Regis hæc verba: *Non licet tibi habere vxorem Fratris tui*. Meritò conquerebatur quidam Rex, quòd cùm omnia ſibi in aula abundarent, eſſet tamen inopia veritatis, quia vel non ingreditur ad Reges, vel non niſi fucata. Ibi enim regnat adulatio. Ibi corui qui eruunt oculos. Ibi Simiæ, ibi Sirenes, ibi *Canes muti non valentes latrare*, ibi deſunt veræ iuſtitiæ intrepidi præcones, non deſunt paraſiti & blanditores qui Principum vitia foueant.

Ioannes ergo ſciens ſcriptum eſſe, *Pro iuſtitia certa & agonizare vſque ad mortem, Eccli.* 4 hoc adimplebat quod de eo canimus: *Loquebar de teſtimonijs tuis in conſpectu Regum, & non confundebar*. Non veretur vultum Herodis aut Herodiadis, qui in ſpiritu venerat & virtute Eliæ, vt coram Regibus ſtaret intrepidus. Interim quia veritas odium parit in cordibus prauis flagitioſorum, & vox clamantis veritatiſque inſonantis ingrata eſt, ideò hanc vocem premere & perimere inceſtus

Hero-

Herodiadis nititur animus. Odium parricidale in corde eius ſuccenſum propter vocem veritatis primò quidem ebullit in minas, deinde ſe publicè profundit per vincula & compedes, tandemque in flammam exſurgit tantam, vt nonniſi Prophetæ poſſit cruore ſopiri.

Ioannes erat *Lucerna lucens & ardens*, Ioan. 5. *Ardens in ſeipſo auſteritate conuerſationis, erga Chriſtum intimo feruore deuotionis, erga peccantes conſtantia liberæ increpationis. Lucens exemplo, digito, verbo,* inquit S. Bernardus. Sed hanc lucem ægri oculi reformidant, odioſa eis eſt; *Dilexerunt magis tenebras quàm lucem,* ideò rebelles ſunt lumini, iſtamque lucernam extinguere conantur, lucemque ſuffocare, & ardorem fulgurientem.

Ioannes erat Speculum, quod non ſolùm imaginem Solis reuerberantem & radiantem in ſe ſuſceperat, quam & in alios refundebat: ſed etiam erat ſpeculum ſuam cuique inſpiciéti imaginem in veritate repræſentans, deformibus deformem, pulchris pulchram. Sed deformes & maculoſi qui nęuos ſuos corrigere renuebant, inſaniunt in ſpeculum, & inſtar Simiæ ſeſe in eo inſpectantis inſurgunt in illud, vt perfringant & proculcent.

Ioannes erat Medicus, vlcus tangebat, ſecabat, cataplaſma efficax adhibebat Sed vlcus hi gerebant, quod dicitur, *Noli me tangere*, febriſque exæſtuans non permittebat eos agnoſcere Medicum vel medelam; ideo furorem ſtringunt & rabiem, exacuuntque ferrum in eum, quem adamare debuerant & honorare.

Quæritur ergò occaſio necis Prophetæ per Herodem, maximéque per Herodiadem illece-

bris inceſtis Regem dementantem. Conuiuium ſolenne inſtituitur, aduocatur puella, ſaltitat, geſticulatur, ludit vt illudat. Fit promiſſio regia, confirmatur iuramento turpi, turpe adimpletur. Conſpiratur in Ioannem, imputatur ei caput in carcere, affertur in diſco, currunt riui ſanguinis, oculi paſcuntur conuiuantium. In turpi voto mutandum erat decretum, ſed crudeliſſimè adimpletur quod criminosè ſpondetur: Intuere, ô Rex, *tuo ferculum dignum conuiuio, porrige dexteram vt inter digitos tuos riui defluant ſacri cruoris. Et quoniam non exſaturari epulis fames, nec ſitis reſtingui poculis, bibe ſanguinem ſcaturientibus adhuc venis profluentem. Cerne oculos in ipſa morte ſceleris tui teſtes auerſantes conſpectum deliciarum. Clauduntur non tam mortis neceſſitate quàm horrore luxuriæ. Os illud aureum exangue cuius ſententiam ferre non poteras, conticeſcit & adhuc timetur.* Vox, eius, ô Herodes, adhuc timorem tibi incutit, quia Vox veritatis morte non extinguitur, & Vox ſanguinis impientiſſimè profuſi non tacet in auribus Dei, nec terra quæ ſuſcepit eum. Imò clamabit in æternum, & inceſtos omnes accuſans & condemnans, in abyſſoſque mergens. Et quia hic ſanguis clamat, ſaltatrix tua non erit immunis, ſed abſorbebit eam glacies, excìſſoque ſaltabit capite, ac poſtmodum æternum ſaltabit in igne.

Vide Ambr. in Breuiario.

Porrò hoc fuit prouidentiæ diuinæ cuncta admirabili ordine diſpenſantis, quòd Ioannes virtutis omnis ſpeculum, ſanctitatis norma, pudicitiæ exemplum, Angelus conuerſatione, inceſtis datur, traditur adulteræ, addicitur ſaltatrici, ita vt vitium videatur triumphare de virtute, libido de caſtitate, impietas de innocentia & pietate. Sed id permiſit Deus in Ioannis maiorem glo-

riam. tum quia ſic voluit eum corona martyrij condecorare, tum vt pudicitiæ germen proprio ipſe rigaret cruore, tum denique quia debebat adimpleri quod Ioannes dixerat: *Illum oportet creſcere, me autem minui*; quapropter Ioannes minutus eſt in capite, Chriſtus creuit in cruce.

Sed neque hîc Herodes, aut Herodias, ſed vox veritatis cenſetur vincere & triumphare. Notæ ſunt propoſitiones poſt conuiuium Darij purpuratis exhibitum, à cubiculariis eius productæ, quæ & hic locum habent poſt conuiuium Herodis. Vnus ſcripſit; *Forte eſt vinum*. Alius ſcripſit: *Fortior eſt Rex*. Tertius ſcripſit: *Fortiores ſunt mulieres, ſuper omnia autem vincit veritas.* Primus probat propoſitionem ſuam, quia vinum ſeducit mentem, Regiſque ac orphani facit mentem vanam, prçualet & dominatur. Item ſerui ac liberi, pauperis & diuitis, & omnem mentem conuertit in ſecuritatem & iucunditatem, facitque obliuiſci omnem mœrorem & omne debitum, & omnia per talenta loqui facit. Secundus probat propoſitionem ſuam de fortitudine Regis, quia terram & mare obtinet, & ſuper omnia dominatur, iubet demoliri montes, muros, turres. Si dixerit occidite, occidunt; ſi remittite, remittunt; ſi exterminate, exterminant; ſi ædificate, ædificant. Quomodò ergo non præcellit Rex cuius dicto ſic omnes obaudiunt? Tertius probat ſuam propoſitionem de mulieribus & veritate. De mulieribus quidem, quia magnus eſt Rex in poteſtate ſua, inquit, & tamen vidi concubinam Regis ſedentem iuxta Regem ad dexteram, & auferentem diadema de capite eius, & imponentem ſibi, &

3. Eſdr. 3. & 4

palmis cędebat Regem de ſiniſtra manu. Et Rex intuebatur eam, & ſi arriſerit ei, ridet, ſi indignata fuerit, blanditur. An non ergo ſunt fortiores mulieres? Tandem addit; Sed fortior omnibus veritas. *Omnis terra inuocat veritatem cælum etiam eam benedicit, & non eſt cum ea quicquam iniquum. Vinum iniquum, iniquus Rex, iniquæ mulieres, & filij hominũ, ac opera eorum. Veritas manet & inualeſcit in æternum, & viuit, & obtinet in ſæcula ſæculorum. Benedictus Deus veritatis.* Ita poſtremo ille.

An non hæ propoſitiones ſingulæ hîc locum habent? Primò quidem cernitur quàm forte ſit vinum, quod Regis mentem ſic ſeducit, vt dimidiam partem Regni dare paratus ſit propter ſaltationem, vt iuſiurandum iniquum adijciat per miram temeritatem. Cùm incaluiſſet mero, omnia hæc peraguntur, vt notat Textus Euangelicus O Vinum, quàm ſæpè mentem dementas, & quàm iniquè dominaris! Loth in inceſtum pręcipitas, denudas Noë, Abſalonem in fratrem Ammon armas, Holofernem exarmas, Herodem ad imum impietatis deducis. Verè, *fortè eſt Vinum*, pręualens his qui bibunt illud.

Secundò, cernitur hîc quàm fortis ſit Rex, in cuius ore ſitum eſt vitæ vel mortis decretum, ita vt audeat in Dei Prophetam, Pręcurſorem, Legatum, Angelum, mittere manus, ferrumque ſtringere, & contra Deum pugnare; *Miſſo ſpiculatore iuſſit amputari caput Ioannis in carcere.* Si ergo Rex dixerit, exterminate, exterminant, ſi percutite, percutiunt, ſi occidite, occidunt. O Regis forte verbum!

Tertiò, cernitur hîc quomodo fortiores ſunt mulieres, ipſæ enim ſunt quæ Regem ad facinus adeo horridum impellunt, ipſæ ſunt quæ eius

cordi dominantur,eumque ſeducunt,aliàs lubenter audiebat Ioannem.

Quarto cernitur, quomodo *ſuper omnia veritas*, pręualet enim Vino, Regi, Mulieribus. Licet Ioannes ſit in vinculis, vox tamen veritatis non alligatur, nec carcere clauditur. Licet morti addicatur,mortem non timet, nec regiam poteſtatem,nec vini luxuriam, nec muliebres inſidias. Triumphat in eo Veritas,lubens pro ea caput offert Pręco Veritatis.Iniquum eſt Vinum,iniquus Herodes Rex, iniquæ mulieres & opera eorum, cum Veritate non eſt quicquam iniquum, ſed vbique clamat contra iniquitatem, in deſerto, in ergaſtulo,in conuiuio,in cælo. Benedictus ergo Deus Veritatis; benedictus & Pręco Veritatis, qui viuit & inualeſcit in ſæcula. Hic & alios docuit ſtare pro veritate & caſtitate, Matthęum, Paulum, Lambertum, Rumoldum, Staniſlaum.

PRO FESTO S. PETRI & Pauli.

LECTIO DECIMA-Quinta.

Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram, memores erunt nominis tui Domine. Pſal. 44.

AGIT HÆC LECTIO.

De titulis variis SS. Petri & Pauli ex Sacris Scripturis.

SAnctorum Apoſtolorum Petri & Pauli merita & heroïca geſta, gratiam & gloriam, laudes & præconia, vnâ celebrat feſtiuitate Eccleſia: tum quia amor Chriſti & zelus gloriæ Dei eos ſic indiuiſos voluit, ſicque confœderauit, *vt vno die, vno loco vnius tyranni tolerarent ſententiam, & ſanguinem profunderent*, provt dicit S. Maximus hom. 5. de Petro & paulo: tum quia *de eorum meritis atque virtutibus nihil diuerſum, nihil debemus ſentire diſcretum; nam illos & electio pares, & labor ſimiles, & finis fecit æquales*, vt loquitur

S. Leo ſer 1 de Petro & Paulo, in hac igitur die, aurea luce & roſeo eorum cruore condecorata, in qua per crucem alter, alter enſe triumphat, laudes eorum iunctim decantemus, ex Sanctorum Patrum ſcriptis.

Dicamus primo cum S Leone Pontifice, in corpore Chriſti myſtico quod eſt Eccleſia, hos cenſeri tamquam duos oculos lucidiſſimos & radiantiſſimos. Sic enim loquitur S. Leo: *In horum excellentia Patrum meritò eſt excellentiùs gloriandum, quos gratia Dei in tantum apicem inter omnia Eccleſiæ membra prouexit, vt eos in corpore cui caput eſt Chriſtus, quaſi geminum conſtitueret lumen oculorum.* Hi ſunt oculi vigilantiſſimi & perſpicaciſſimi, quibus ab hoſtibus à vitiorum & errorum incurſantibus malis ſibi proſpexit Eccleſia ſuis in primordiis Hi ſunt oculi quibus potuit clarè videre quę ad fidem ſpectant & Dei gloriam. Hi ſunt oculi vigilantes pro toto corpore, præſentia & futura ſagaciſſimè contemplantes, ſublimia & profunda cælesti luce ſuâ penetrantes. Hi ſunt *Oculi Columbæ*, ſimplices & puri, lucidi & in cælum ſemper erecti Quia nos docuerunt hi Apoſtoli oculos in ſublime ſemper erigere, & Deo gratias agere pro ſingulis beneficiis, ſicut columba pro ſingulis granis. Docuerunt nos cum ſimplicitate & puritate intentionem tamquam oculum cælo inferre, æterna conſiderare, æternitati proſpicere. Denique, hi ſunt duo illi oculi Eccleſiæ, de quibus in Canticis dicitur: *Oculi tui ſicut piſcinæ in Heſebon, in porta filiæ multitudinis.* Oculi. n. inſtar duplicis piſcinæ ſemper fluentes fuere lacrymis, quaſi aquis puris, quibus eluerent ſordes vitiorũ, quibus & totum corpus Eccleſiæ, quoad fieri poſſet, immaculatum redderent. Suo enim exemplo

prouocant multitudinem ad lachrymarum ſalubrem fontem, per quem eſt ingreſſus in ciuitaté cœleſtem, quia per lacrymarum fluenta iungimur Chriſto, qui eſt Porta & Oſtium per quod multitudo debet ingredi. Quomodo S. Petrus fuerit tamquam Piſcina fluens oculis, notum eſt ex S. Clemente aſſerente genas eius cauatas fuiſſe ex continuo fletu, qui fletus Gallo canente quotidiè recrudeſcebat. De S. Paulo etiam Apoſtolorum acta & eius epiſtolæ teſtantur, quomodo in membrorum Chriſti conſideratione peccata defleret, vt ea elueret quaſi aquis piſcinæ myſticæ fluentibus in gratiam multitudinis. Sic enim ait: *Multi ambulant quos ſæpè vobis dicebam, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Chriſti, quorum Deus venter eſt, quorum gloria in confuſione,* &c. Item Actorum cap. 20. ſic alloquitur ſuos: *Non ceſſaui per triennium nocte & die monens cum lachrymis vnumquemque veſtrū.* Quem locum expendens S. Chryſoſtomus hom. 11. in epiſt. ad Coloſſenſes ſic loquitur: *Ex quo fonte emanarunt tanta fluenta, vt ex illius oculis lacrymæ? Quem fontem vis comparare cum his lachrymis? Eumne qui eſt in Paradiſo, qui irrigat vniuerſam terram? Sed nihil dices æquale.* O ergo præclari oculi Petrus & Paulus continuo aquas ſalubres emittentes inſtar fontium, vel piſcinarum, in gratiam multitudinis & corporis totius Eccleſiæ.

Dicamus ſecundo, hos Apoſtolos eſſe *duo vbera,* quæ Sponſus admiratur & laudat in Sponſa. Etenim hi ſunt qui lacte doctrinæ cæleſtis Eccleſiæ nouellos filios aluerunt, donec in perfectá ætatem eos perducerent. Audi Apoſtolum Petrum primitiuos fideles ad hæc vbera ſugenda inuitantem: *Quaſi modò geniti infantes, ſine dolo, rationabile lac concupiſcite, vt in eo creſcatis in ſalutem, ſi*

tamen guſtaſtis quàm ſuauis eſt Dominus 1. Pet. 2. Audi & Apoſtolum Paulum ſimiliter ſuos alloquentem: *Tamquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi.* Et iterum 1. ad Theſſal. 2. *Facti ſumus in medio veſtrum, tamquam ſi nutrix foueat filios ſuos. Ita deſiderantes vos cupidè, volebamus tradere vobis non ſolùm Euangelium Dei, ſed etiam animas noſtras.* Hoc lacte inſtar vberum plenus erat Apoſtolus Paulus, cuius caput gladio exciſum, non ſanguinem ſed lac dedit, inquit S. Chryſoſtomus, & in terra tres ſaltus faciens, quaſi tres lacteos fontes elicuit. Audi Gilbertum Abbat. ſerm. 31 in Cant. ſuper illud, Pulchræ ſunt mammæ tuæ *Mammæ plures, quia debet eſſe varia vberum temperatura pro ſugentium qualitate diuerſa. Vide quomodò Paulus Iudæis factus eſt Iudæus, iis qui ſine lege quaſi ſine lege, infirmis infirmus. Nonne tot applicat vbera diſcipulis, qui in ſe tot transformat genera? Quid aliud molitur temperatura tam multiplici, niſi vt leniter & lactis more teneris auditorum animis eius doctrina influeret. Tot videtur abundare mammis, quot modis arte ingenioſâ capacitati ſe infirmorum coaptabat.* Hæc ille. O verè Eccleſiæ fœcunda vbera Petrus & Paulus, mirabili ſapientiæ & doctrinæ fœcunditate ac vbertate primos fideles Eccleſiæ, primos filios reficientia, & adhuc modo lac ſuauiſſimum fundentia in ſalutem omnium electorum, & Filiorum Dei. 1. Cor. 3.

Dicamus tertiò, hos Apoſtolos rectè deſignari per duas illas Oliuas ad dextram candelabri & ad ſiniſtram eius, de quibus Zachar. 4. vbi dicitur: *Iſti ſunt duo filij Olei, qui aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terræ.* Hi nimirum Apoſtoli duo, duæ ſunt Oliuæ oleum Eccleſiæ lampadi perpetuo miniſtrantes, vt lucem proferant his qui in tenebris & in vmbra mortis ſedent, ad dirigendos pedes eorum in

viam pacis & æternitatis. Lampas enim ardens ſuper candelabrum aureum, & ſeptem eius lucernæ myſticam interpretationem habent. Candelabrum myſticum eſt Chriſtus lampadem ſuſtinens, hoc eſt Eccleſiam diuini ſpiritus luce ardentem. Septem lucernæ, quæ candelabro innituntur, ſeptem ſunt Sacramenta, & ſeptem Spiritus S. dona, quibus mentes hominum illuminantur. Hæ oliuæ quæ à dextris & à ſiniſtris oleum miniſtrant lampadi, nonne hi Apoſtoli ſunt, qui variis exemplis atque doctrinis, ſcriptis ſuis & meritis, Eccleſiæ lampadi oleum gratiæ infundunt, & impetrant liquorem cæleſtem, vt numquam lux eius deſinat? Propterea igitur aptè *Filÿ Olei* vocantur, quia vncti, & vnctionem aliis impetrantes; vel vt alia lectio habet, *Filÿ ſplendoris & claritatis*, quia ſunt ſplendidiſſimi, & ſplendorem Eccleſiæ conferunt admirabilem. Denique tertia lectio habet: *Iſti ſunt filÿ miſericordiæ*, quia oleum miſericordiæ ſolet eſſe ſymbolum. Vndè ad hunc locum videtur alluſiſſe Eccleſiaſticus, dũ cap. 44. ait: *Iſti ſunt viri miſericordiæ, quorum pietates non defuerunt.* Quem locum interpretans S. Bernardus, dicit id rectè attribui Sanctis Petro & Paulo triplici de cauſa. *Sunt enim hi viri miſericordiæ*, inquit ipſe, *ſiue quia miſericordiam conſecuti, ſiue quia miſericordiâ pleni, ſiue quia miſericorditer à Deo donati ſunt.* Quomodò viri ſint miſericordiæ Petrus & Paulus, quia miſericordiam conſecuti, pernotum eſt. Nam fatetur Paulus de ſe: *Fui iniquus, & blaſphemus, & perſecutor, ſed miſericordiam ſum conſecutus.* Exploratum id etiam & perſpicuum de Petro, quem Deus oculis miſericordiæ niſi reſpexiſſet, æternum periiſſet. Quomodò autem viri ſint miſericordiæ, quia pleni

miſericordiâ tamquam oleo effluente, & quia à Deo miſericorditer nobis donati, explicat S. Bernardus his verbis: *Scimus quòd viri iſti nec ſibi vixere, nec ſibi mortui ſunt, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt, magis autem nobis omnibus. Facit pro nobis eorum vita & doctrina, & mors ipſa. Etenim in conuerſatione continentiam, in prædicatione ſapientiam, in paßione patientiam nobis beati Apoſtoli contulerunt. Quæ etiam vſque hodiè conferre non ceſſant, miſericordiâ pleni, & ſanctarum orationum fructibus.* *Bern. ſer. 3. de Petro & Paulo.*

Dicamus quartò: hos duos Apoſtolos eſſe *duas Columnas*, Templum, ſiue domum Dei, hoc eſt Eccleſiam fulcientes & firmantes, duoſque parietes vnum ex Gentibus, alterum ex Iudæis complexu ſuo ſtabilientes. Quapropter rectè dixerimus eos deſignari per duas columnas, quas erexit Salomon in egreſſu templi à ſe extructi, & in modum lilij coronauit. Vnam vocauit, *Iachin*, alteram vacauit, *Booz*, 3. Reg. 7. Iachin autem idem eſt quod *firma erectio & directio*: Booz idem quod *Fortitudo in eo.* Hæc autem nomina his Columnis indidit Salomon, vt votum ſuum indicaret, ſe nimirum peroptare firmitatem & ſtabilitatem templo ſuo, eamque quodammodò hoc monumento portendere. An non aptè SS. Petrus & Paulus, primarij Eccleſiæ nouellæ Apoſtoli, columnis iſtis indicantur? Nonne contemplatione ad ſuperna erecti fuere, & totum Eccleſiæ ędificium direxere? Nonne fide fortes fuere & opere, lapidibuſque electis firmitatem contulere? Verè ergo nomen *Iachin*, id eſt Directio, verè nomen *Booz*, id eſt Fortitudo; eis conuenit.

Duæ ſunt columnæ, quia Gentes & Iudæos fulciunt, Petrus Iudæos, Paulus Gentiles ad Chriſtum adducit, & in eo firmat, imò vterque vtroſque. Rurſus vna Columna eſt à dextris, altera à ſiniſtris, quaſi demonſtrantes per proſpera & aduerſa nos firmari in Deo, nec aduerſis debere deijci, nec proſperis nimiùm eleuari. Sunt etiam hæ Columnæ ante fores templi, vt omnes inuitent & inducant in templum. Omnia certè hæc SS. Petro & Paulo apprimè conueniũt: Columnæ ſunt aureolis & lilijs coronatæ, cuius coronationis feſtiuum diem hodiè recolimus. Verè Columna Petrus, cui à Domino dictum eſt: *Super hanc qetram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum.* Verè Columna Paulus, de quo S. Chryſoſtomus: *Paulus cæli ciuis, Eccleſiarum Columna, Angelus terreſtris, homo cæleſtis.* Et hom. 52. ad Rom. de vtroque Apoſtolo ſic loquitur, quorum corpora tamquam ſacratiſſima pignora Roma obtinet: *Non ita cælum ſplendeſcit, quando radios ſuos Sol ex ſeſe demittit, ſicuti Roma duas illas lampades vbique terrarum effundens. Conſiderate quale ſpectaculum viſura ſit Roma in reſurrectione. Hinc rapietur Paulus, inde petrus, in occurſum Domini. Propterea celebro hanc vrbem, non propter copiam auri, non propter columnas, ſed propter Columnas illas Eccleſiæ.*

Chryſ. ho. de laud. Pauli, tom. 3.

Dicamus poſtremo, hos duos Apoſtolos eſſe duas Tubas cæleſtes, quibus Euangelij vox mox toto inſonuit orbe. Nam S. Petrus non ſolùm Iudæos docuit & conuertit, ſed etiam Romanos & Anglos, ſcripſitque epiſtolas ſuas ad omnes, quamuis maximè ad eos qui conuerſi ad Chriſtum iam erant diſperſi per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Aſiam, & Bythiniam;

1. Pet. c. 1.

quos paulo ante conuerterat. Certè de omni natione quæ ſub cœlo eſt, adfuerant nonnulli eius prędicationi, quando in die Pentecoſtes conuertit tria millia, & die ſubſequenti quinque millia. Poſtmodum autem per diſcipulos à ſe miſſos fundauit per totum orbem Eccleſias, & fidei verbum propagauit, nam & S. Maternus ab eo miſſus fuit ad has Belgicas & Leodienſes partes tubam inſonans S. Petri. Paulus quoque Doctor Gentium è cælo conſtitutus, claſſicum cæleſte quoquo verſum intulit, vt omnes ſub iugũ mitteret veritatis: *Poſtquam ſiluit os Stephani mox ſonuit tuba Pauli*, inquit S Chryſoſt. hom. de eius conuerſ. O ergo cæleſtes, ô efficaces Tubæ, Petrus hinc, indè Paulus: O Principes terræ glorioſi, vbique fidei hoſtes expugnantes, contra idola, errores, vitia dimicantes, Infernum & Satanam, Principeſque huius mundi, & Principes tenebrarum debellantes. Vtriuſque vnica cura fuit ad cælorum regnum omnes conuocare, ianuam eis demonſtrare & aperire, Duceſque ſe eis vitâ, doctrinâ, exemplo præbere, & pręire. Vndè Fortunatus Venantius ſic de Petro & Paulo canit:

Venantius Fortunatus l. 3. carm.

Cælorum portæ, lati duo lumina mundi,
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus.
Inter Apoſtolicas radianti luce coronas
Doctior hic monitis, celſior ille gradu.
Corda per hunc hominum reſerantur, & aſtra per illum:
Quos docet ille ſtylo, ſuſcipit ille polo.
Pandit iter cælis hic dogmate, clauibus alter:
Eſt via cui Paulus, ianua fida Petrus.
A facie hoſtili duo propugnacula præſunt,
Quos fidei turres Vrbs Caput Orbis habet.

Hęc de laudibus Sanctorum petri & pauli coniunctim;ſed de illis etiam ſigillatim pauca hic delibo, innumera enim ſunt eorum encomia, quę integris libris nonnulli proſequuntur. Vndè ſancti petri nonnulla priuilegia nobis obiter ſufficiet explicare, & poſtmodum etiam de virtutibus ac prærogatiuis ſancti pauli paucas proponere,& in medium producere.

LECTIO DECIMA Sexta.

DE LAVDIBVS S. PETRI, ET PRIVILEGIIS.

THEMA.

Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam *meam.*

Triplicia priuilegia poſſumus in S. petro Apoſtolo annotare, quibus à Domino ſpecialiter fuit condecoratus Quædam enim ſortitus eſt in vita, quædam in morte, quædam poſt mortem.

PARS PRIMA.

DE PRIVILEGIIS EIVS *in vita.*

IN vita quidem, præterquam quod vocatus fuerit ſpeciali Domini voce inter primos ad Apoſtolatum, qui eſt ſuprema in Eccleſia Chriſtiana dignitas, hoc habuit præter cæteros priuilegii, quòd ſpecialiter fuerit à Domino conſtitutus *Petra, Fundamentum, Caput Eccleſia.* Vndè & ei nomen immutauit tamquam

ſpecialis patrinus, voluitque vt eius nomen proprium foret Petrus, cum antea Simon vocaretur. Hoc imitantur Supremi Pontifices, nouum nomen in ſua inauguratione accipientes. Dixit ergo ei Dominus: *Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.* Quaſi dicat, interprete S. Leone ſer. 3. in anniuerſario aſſump. ſuæ: *Cùm ego ſim inuiolabilis Petra, ego lapis angularis qui facio vtraque vnum, ego fundamentum præter quod nemo poteſt aliud ponere: tamen tu quoque petra es, quia meâ virtute ſolidaris, vt quæ mihi poteſtate ſunt propria, tibi ſint mecũ participatione communia.* Petra erat Chriſtus, inquit Apoſtolus, à Chriſto petrâ, nomen petræ mutuat Petrus. O in nuncupatione noui nominis felix Eccleſiæ Fundamentum! O beatum nomen quod os Domini nominauit: Petrus quidem ex ſe puluis erat & cinis, arenaque mobilis ſi vires proprias ſpectemus, ideoque omne ædificium in eo ſitum mutabilitati foret obnoxium & nutabilitati, ſed qui priùs erat Simon, id eſt obediés, quia illicò Chriſtum vocantem ſecutus eſt, nunc Petrus dicitur, & fit Petra inconcuſſa, illo ſic volente qui potens eſt perfectiſſimam ſoliditatem dare etiam arenæ. Vndè dicit: *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Quaſi dicat: Ego, ego ſum, qui te petram conſtituo: ego, ego ſum qui iſtud ędificium conſtruam. Nemo dubitet de eius ſoliditate, illa enim inuiolabilis erit me ſtructore & auctore, & nemo illã poterit impertiri pręter me. Niſi Dominus ædificauerit domum, in vanũ laborant qui ædificant eam, illo autẽ ędificante, fruſtrà agit quiſquis nititur diruere. Nec portæ inferi pręualebũt aduerſ⁹ eã. Egrediẽtes ex inferis hęreſes, perſecutiones, diabolicę molitiones non

nocebunt, non prçualebunt. Non dicit, non oppugnabunt, vult enim oppugnetur, vt magis eluceſcat à ſe fundatam. Pluuiæ, flumina, venti irruerunt in domum illam, Math. 7. ſed fruſtraneo & irrito conatu, quia non ſuper labilem initiata erat arenam, ſed ſupra firmam petram perfectè conſtructa.

Nam velut alliſos Mons ridet fluctus & vndas,
Sic ſtat & in medijs hæc benè firma malis.

Oppugnabunt ergo portę inferi & Principes eorum hoc ędificium Eccleſię, at non expugnabunt: *Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim non potuerunt mihi.* Non deerunt qui dicant *Exinanite, exinanite vſque ad fundamentum in ea,* ſed irritus erit conatus; quia allidentur ad petram, & petra conteret eos. Adueniet generatio & generatio in eam irruens; ſed præteribit inſtar torrentis ad tempus perſtrepentis, ipſa autem in æternum ſtabit. Generatio Ariana, Neſtoriana, Pelagiana, Caluiniana inſurget aduerſus eam, poſt Nerones, Diocletianos, Maximinos; ſed tandem euaneſcent omnes, illâ perdurante & perſtante.

Ex hoc porrò Chriſti promiſſo & ſpeciali erga Petrum beneficio, multæ eius deducuntur prærogatiuæ, multaque diuina dona in eo præeminentia agnoſcuntur.

In primis enim illi tamquam Petræ & Fundamento totius Eccleſiæ, tamquam Apoſtolorum Capiti & Principi; fides eminens & indefectibilis à Chriſto collata eſt, aſſiſtentiaque Spiritus S. infallibilis ad regendam Eccleſiam, & docendum ea quę fidem concernunt, ita vt in ea non poſſit errare. Quod etiam eius eſt conceſſum ſucceſſoribus. Quapropter iturus Chriſtus ad crucem dicebat Petro: *Ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret ſi-*

cut triticum, ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, Luc. 22. Quaſi dicat: Peroptat Satanas tentationum impulſu vos exagitare, & ſicut triticũ excutitur è cribro aut vanno, ita è fidei vanno vos excutere molitur. Et ego pro omnibus quidem rogaui, ſed pro te ſpecialiter, ô Petre, quem Caput cæterorum diſcipulorum meorum eſſe volui, vt fides tua non deficiat. Quapropter tu aliquando conuerſus à peccato negationis confirma in fide orthodoxa & in iis quæ ad ſalutem ſpectant, fratres tuos, non ſolùm Apoſtolos, ſed & omnes Fideles. *Exurge per conuerſionem, & bibe de fonte miſericordiæ, ſed in eadem menſura, quâ propinatum eſt tibi, remetire eis, & ad formam tuam qui ceciderit adÿciat vt reſurgat,* inquit Arnoldus Carnotenſis. Certè fidei ſuæ eminentiam aliquoties Petrus oſtenderat ſupra cæteros. In primis Ioan. 6. cùm Dominus de manducatione carnis ſuæ neceſſaria ad ſalutem diſſeruiſſet, multique diſcipuli eius offenſi ſermone eum deſererent, interrogauit duodecim: *Numquid & vos vultis abire?* Reſpondit verò ei tunc Simon Petrus: *Domine ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes, & nos credidimus, & cognouimus quia tu es Filius Dei.* Quibus verbis dilucidè extollit Chriſti excellentiam, commendat doctrinam, profitetur fidem, oſtenditque amorem à tali Magiſtro inſeparabilem. Et quidem omnium vice loquitur, quaſi reliquorum Apoſtolorum os, & quia ardens erat prę cęteris fide & charitate. Vlteriùs fidei ſuæ eminentiam & feruorem oſtendit maximè Matth. 16. prout hodierno in Euangelio recitatur. Interrogabat Dominus, quid de ſe homines ſentirent, variaſque retulerunt diſcipuli plebis opiniones, quòd ſcili-

eet quidam eum Eliam, quidam Hieremiam, quidam Ioannem Baptiſtam, aut certè vnum ex Prophetis antiquis aſſererent: exiſtimabant aliquem ex his reſuſcitatum, vel ſecundùm hæreſim quandam tunc vigentem defunctorum animas transmigrare in alia corpora. Poſtmodum interrogat quid ipſimet opinarētur, quidve aſſererent Tunc Petrus vnus pro multis, & vnus præ multis reſponſum dedit: *Tu es Chriſtus Filius Dei viui.* O profeſſionem claram fidei, quâ diuinitas in Chriſto abſcondita enuntiatur, & ipſum Trinitatis myſterium inſinuatur! Quaſi dicat Petrus: Ego aſſeueranter pronuncio te non eſſe Ioannem Baptiſtam, aut Eliam, aut Hieremiam, aut vnum ex Prophetis, ſed Meſſiam Filium Dei viui, Filium Patris æterni, ab æterno genitum, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum viuum de Deo viuo, Deum verum de Deo vero. Fides noſtra duo primaria myſteria profitetur, myſterium Incarnationis & Trinitatis. Petrus meminit perſonæ Patris & Filij, & tacitê ac conſecutiuè Spiritus ſancti, qui eſt nexus & amor Patris & Filij: myſterium autem Incarnationis fatetur, dum dicit *Tu es Chriſtus filius.* oleo ſcilicet inuiſibili Spiritus S. vnctus ſecūdùm humanam naturam. O fidem Domini ore laudatam, cæleſti Patris dono acceptam, Spiritus Sancti gratia in corde Petri firmatam, qui & ideo *Barjona*, id eſt filius columbę ſpecialiter audit. De hac fide Petri eleganter Fulgentius l.3. ad Traſimundum Regem c. 15. vbi ait: *Nec hoc prætereundum exiſtimo, quòd Chriſto primùm ſe filium hominis nuncupanti, Petrus dicit: Tu es Chriſtus* Filius *Dei viui. Num Filius Dei humanitate ſuſceptâ debuit in ſe ſacrâmentum magnæ pietatis oſtendere: homo verò redemptus debuit in filio hominis veram diuinæ Natiuitatis ſubſtan-*

tiam prædicare; vt dum à redemptore beneficium gratuitæ miſerationis oſtenditur à redempto diuinæ confeſſionis obſequium redderetur.

Illud porrò notatu dignum eſt, quòd non ſine myſterio Chriſtus hîc pronunciatur à Petro *Filius Dei viui.* Neque ſolum id vulgari ſenſu accipiendum eſt (quaſi tantummodò ſic vocet eum Petrus ad diſtinctionem idolorum & falſorum Deorum, qui ſunt Dij mortui) ſed ad ſublimiorem eſt aſſurgendum, quandoquidem hæc vox adeò ſublimiter à Chriſto laudatur, è cęlo eſſe perhibetur, ſpecialemque remunerationem accipit, tamquam vox fundamentalis fidei, doctrinæque ſalutaris. Itaque dum Princeps Apoſtolorum cælitus edoctus à Petra hanc profeſſionem facit nomine ſuo & totius Apoſtolici Collegij, vocare cenſendus eſt Chriſtum *Filium Dei viui* ad diſtinctionem eorum qui ſunt filij Dei non per naturā ſicut Chriſtus Dominus, ſed per adoptionem, non per eſſentiam, ſed per participationem; de quibus dixit Dominus ipſos etiā eſſe Deos, per diuinæ ſcilicet naturę conſortium, quod per gratiam adoptionis nanciſcuntur. Chriſtus ergo ſpecialiter *Filius eſt Dei viui.* Hi autem qui per adoptionem filij ſunt, ſpecialiter dici poſſunt *Filij Dei morientis, aut Filij Dei mortui.* Ipſi enim ſunt geniti per Deum in cruce morientem, ipſi filiationem ſuam adepti ſunt per Deum crucifixum & mortuum. Ieſus autē genitus eſt Filius Dei per Deum viuum & immortalem, per eum qui in ſe vita & primnm vitæ principium eſt, qui Filio ſuo eamdem ſecum dat vitam, vt nobis communicet eam per gratiam, quam habet ipſe per naturam Quia verò vitam illam gratiæ, quæ ad vitam perducit æternam

nobis noluit impertiri niſi per mortem ſuam, ideò dicimur *Filij Dei morientis* : quia mors eius principium vitæ noſtræ, & per illam Filij Dei efficimur. An non admirabilis generatio quæ producitur moriendo? An non de illa loquitur Iſayas cap. 53. *Generationem eius quis enarrabit? Quia abſciſſus eſt de terra viuentium.* Generauit ergo admirabili generatione filios ſuos, ſemen longęuum & benedictum, quando de terra viuentium, abſcindebatur, quando in crucis thalamo emoriebatur. Itaque Chriſtus Dominus eſt Deus viuus de Deo viuo, in æternitate à Patre genitus, ſed & ipſe quoque eſt Deus moriens filios generans morte ſuâ in Cruce. Ipſe eſt ita Filius Dei viuentis, vt non ſit Filius Dei morientis, quia nequidem ſecundùm humanitatem dici poteſt Filius Dei mortui aut morientis, ſicut omnes alij homines, tum quia non eſt filius per adoptionem, tum quia gratiam quam habet creatam, & infuſam in animam & humanitatem, non habet niſi à vita Dei ſimpliciter, nec venit illa per mortem Dei, ſicut vita & gratia omnium aliorum hominum. Ergo rectè à S. Petro aſſeritur, non ſine myſterio, Filius Dei viui, ad diſtinctionem noſtri, ſiue ad diſtinctionem omnium aliorum Dei Filiorum per adoptionem, per quam fiunt Filij Dei morientis.

Hæc eſt ergo confeſſio Petri quam caro & ſanguis non reuelauit, ſed pater cæleſtis, ob quam Chriſtus Dominus petrum beatum prędicauit, quam primatu Eccleſiæ & traditione clauium regni cæleſtis remuuerauit, quam indelebilem & in æternum permanſuram voluit, quia in Eccleſia vox illa iugiter perſeuerabit, & per illam efficietur Eccleſia ſupra petrum conſtituta, &

ſupra hanc fidei confeſſionem fundata inuiolabilis contra omnem violentiam Tyrannorum & hæreticorum ac infidelium. De quo ſic loquitur S. Chryſoſtomus: *Tempeſtates ſuſcipit Eccleſia, ſed non mergitur: iacula in eam mittuntur, ſed non perforatur: machinamenta præparantur, ſed turris non eliditur. Vnum ſermonem locutus eſt Piſcator, & ſicut Turris immobilis perſeuerat. Quanti Tyranni verbum hoc delere conati ſunt, ſed non potuerunt? Supra petram enim Domini fundatum erat. Conſidera tyrannos, Regum diademata, gladios, belluarum dentes caminos, ſartagines, & omnia machinamenta parata. Pharetram ſuam euacuauit diabolus, ſed nihil Eccleſiam læſit, quia portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.*

Chryſ. ſerm. de Pentec.

Secundò ex illo promiſſo Chriſti & beneficio ſpeciali erga Petrum, quo eum conſtituit Eccleſiæ Petram & Fundamentum, Apoſtolorum Principem, & totius ſui gregis Paſtorem, ſequitur datam ei cœlitus fuiſſe non ſolùm eminentem fidem, ſed etiam ardentem præ cæteris charitatem, hæc enim charitas congrua eſt, immò & neceſſaria, ad paſcendum Dominicum gregem. Propterea illam explorabat Dominus in Petro trinâ interrogatione Ioannis 20. *Simon diligis me plus his?* Quam interrogationem tertiò præmittendam duxit antequam ei diceret: *Paſce oues meas.* Cuius rei hanc rationem affert ſanctus Auguſtinus: *Redditur negationi trinæ trina confeßio, ne minus amori lingua ſeruiat quàm timori, & plus vocis elicuiſſe videatur mors imminens, quàm vita præſens, & ſit amoris officium paſcere Dominicum gregem, ſi fuit timoris indicium negare Paſtorem.* Ita S. Auguſtinus tract. 123. in Ioan. Alteram rationem producit S. Bernard. ſer. 76. in Cantica his verbis: *Non otioſè toties repetitum eſt in commißione ouium,*

Petre amas me? Ac ſi diceret Dominus: niſi teſtimonium perhibente tibi conſcientiá quod ames me, & valdè ac perfectè ames, hoc eſt pluſquam tua, pluſquam tuos, pluſquam te, & huius repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquam ſuſcipias curam hanc, nec te intromittas de ouibus meis, pro quibus effuſus eſt ſanguis meus. Hanc charitatem & zelum ardentem oſtendit S. Petrus in finem vſque vitæ, tam erga Agnos (hoc eſt imperfectos & recens ad fidem conuerſos, quos inuitabat ad vbera quaſi modò genitos infantes) quàm erga oues, hoc eſt erga perfectos & robuſtiores, atque etiam erga ipſos inferiores Paſtores, qui Oues rectè dicũtur tamquam gignẽtes Chriſto agnos, hoc eſt Fideles. Quapropter hos ſic ex feruore Charitatis & zeli alloquitur c. 5. ep. 1. *Seniores qui in vobis ſunt obſecro conſenior & teſtis Chriſti paſſionum, & eius quæ in futuro eſt gloriæ communicator; Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei, prouidentes non coactè ſed ſpontanèe ſecundùm Deum.* Quaſi dicat: Obteſtor vos, & per ſacra omnia adiuro, per ipſam Paſſionem Chriſti cuius teſtis ſum, per ipſum ſanguinem quem pro grege fudit, per gloriam quam expectamus, & cuius ego in monte ſuauitatem prælibaui, paſcite & regite Fideles curæ veſtræ commiſſos, prouidentes, & ſuperintendentes, & ſuperuigilantes, non inuitè & ægrè, ſed ſpontanèe & alacri charitate, iuxta Dei voluntatem, non aliud ſpectando quàm eius gloriam. Hoc ipſe monebat paſtor ouium, paſtor paſtorum, quod ſuo exemplo prædocebat; nam & inſtar primi paſtoris Chriſti pro grege & fide ſtabilienda ſanguinem fudit, & mortem in cruce obijt miro zelo & charitate. Ideo ergo à Domino Ouilis totius paſtor fuerat conſtitutus, quia in tantum præcellebat charitate, quan-

tum Saul corporis magnitudine.

Tertiò, ex illo Chriſti beneficio & promiſſo ſecuta eſt in Petro non ſolùm gratia efficax verbi ad conuertendos infideles, & confirmandos fideles, ſed etiam ſpecialis gratia miraculorum. Gratia efficax verbi diuini in eo ſatis patuit, quòd in diebus Pentecoſtes duplici concione octo millia ad Chriſtum conuertit, vt ſuprà diximus. Patuit efficacia verbi eius erga Ananiam & Sapphiram Acto. 5. quos fraudantes de pretio agri ita voce ſuâ perculit, vt ſubitò expirarent. Gratia autem miraculorum ita in eo eminuit, vt primum miraculorum poſt Chriſti aſcenſum edidiſſe legatur, dum in teſtimonium recentis fidei claudum ſedentem ad Portam Speciosam templi ſubitò cum omnium admiratione ſanauit, dicens: *In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge & ambula.* Acto. 3. Teſtantur quoque Acta Apoſtolorum in plateis certatim infirmos fuiſſe poſitos, vt ſaltem vmbra Petri tranſeuntis obumbraret eos & ſanaret. *Si tantam habuit in Petro efficaciam reddendæ ſanitatis vel ſola inanis quædam ſpecies vacuæ imaginis,* vt loquitur S. Auguſtinus ſerm. 28. de Sanctis, *quanto magis nunc plenitudo virtutis?* Notum eſt de S. Materno ad euangelizandum Belgis & Germanis miſſo, ac in itinere febre correpto & mortuo, per ſolum Petri baculum reſuſcitato. Denique, & ante paſſionem Dominus voluit ipſum ſuper aquas ambulare, ſicut & ipſe ambulabat, vt iam eum ſuum deſignaret Vicarium miraculorum gratiâ ſpeciali pollentem, teſte S. Bernado.

Ex his igitur omnibus patent multiplicia priuilegia Petri durante vitâ, quæ hîc breuiter recolligimus. Priuilegium ergo Petri.

1. In ſpeciali ad Apoſtolatum vocatione & electione: *Erat pernoctans in oratione Dei, & cùm dies factus eſſet, vocauit diſcipulos, & elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominauit, Simonem quem cognominauit Petrum.* Ecce primus omnium nominatur Petrus, non fortuitò, ſed diuino conſilio. *Luc 6. Vide etiam Mat. 10*

2. In noui nominis nuncupatione: *Vocaberis Cephas: Tu es Petrus,* Mat. 16. Idem eſt Cephas & Petrus ſiue Petra.

3. In primatus adoptione, & clauium cæli ei facta traditione. Qui claues habet, in domum poteſtatem habet, vel in vrbem, ſi vrbis ei claues dantur. Petrus inauguratur per claues, quia in regnum cæleſte non admittit, vel etiam quia in Eccleſiam, quæ Regnum cælorum dicitur: quia cæleſtem habet Regem, cæleſtes leges, cæleſtia inſtituta, cæleſtia promiſſa & præmia, & ad hoc nititur vt homines cæleſtes efficiat, quia de cælo eſt, & de cælo loquitur, & eius conuerſatio in cælo eſt. Notat verò Origenes hom. 6. in Mat. differentiam cùm dicitur Petro: *Tibi dabo claues regni cælorum.* Matth. 16. Apoſtolis autem Matth. 18. *Quæcumque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo: quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo.* Hîc in ſingulari dicitur, *in cælo*; ibi in plurali, *Claues regni cælorum.* Audi verba Origenis. *Non modica differentia eſt, quòd Petro data ſunt claues non vnius cæli ſed multorum cælorũ, vt quæcumque ligauerit ſuper terram, ſint ligata non ſolùm in vno cælo, ſed in omnibus cælis. Ad eos autem qui multi ſunt ligatores & ſolutores in terra dicit vt alligent non in cælis vt Petrus, ſed in vno cælo, quia non ſunt in tanta perfectione ſicut Petrus vt alligent in omnibus cælis.* Hæc Origenes. Nempè Petrus ſuper

omnes Eccleſias poteſtatem habet, ideoque ſuper omne regnum cœlorum. *Sententia Petri præcedit ſententiam cœli*, inquit S. Bernardus, ſer. 1. de Petro & Paulo.

4. In deambulatione ſuper aquas, item & in miraculoſa piſcatione, quâ Petri nauicula, in quā aſcenderat Dominus, adimpleta fuit, quando ei ſtupenti & ad pedes Domini procidenti dictum eſt: *Noli timere: ex hoc iam homines eris capiens*. Luc. 5. Significabantur exuberantis Eccleſiæ initia in hac Petri nauicula piſcibus plena.

5. In tributi ſolutione: Acceſſerant enim ad Petrum qui didrachma accipiebant, & dixerant: *Magiſter veſter non ſoluit didrachma.* Ait: *etiam.* Cùm autem intraſſet domum, preuenit eum Ieſus dicens: *Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel cenſum, à filijs ſuis, an ab alienis?* Et ille dixit: *Ab alienis.* Dixit ei Ieſus: *Ergo*
Matt. 17 *liberi ſunt filij. Vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare; & mitte hamum, & primum piſcem qui aſcenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies ſtaterem, illum ſumens da eis pro me & te.* Pro aliis non ſoluit, qui pro Petro ſoluit, volens Petri ſuper cæteros excellentiam oſtendere, vt notat S. Ioannes Chryſoſtomus.

6. In lotione pedum, hanc enim à Petro inchoaſſe Chriſtum S. Auguſtinus teſtis eſt, vt & hunc primo doceret, quòd qui maior eſt, debeat fieri ſicut minor, *& qui præceſſor eſt ſicut miniſtrator*, Luc. 22. Hoc concernebat Petrum, quem cæteris Superiorem fecerat Dominus, concernebat & eius in primatu ſucceſſores, qui exemplo Chriſti & Petri informati aliis lauant pedes. Addit Euodius Epiſcopus Antiochenus, & Clemens Alexandrinus, Petrum baptiſmate à

Chriſto fuiſſe ablutum, idque priuilegij habuiſſe inter cæteros Apoſtolos, quos Chriſtus non propriá manu, ſed per Petrum baptizauit.

7. In accepta certitudine de peccati ſui remiſſione, quam & confirmauit Dominus apparens ei mox à reſurrectione, & quidem primò inter Apoſtolos; ad quem & miſerat mulieres reſurrectionis primò teſtes. Confirmauit quoque eandem peccati remiſſionem, dum poſt ſuam reſurrectionem tertiò eum interrogat de amore, & tertiò dicit ei *Paſce*, Paſtorem vniuerſalem eum inſtituens, qui conuerſus confirmare poſſet fratres ſuos. *Ioan. 21.*

Denique priuilegium eius patuit in Verbi diuini prædicatione, & animarum adeo fœcunda conuerſione, in Mathiæ quoque electione, ac in miraculornm planè admiranda poteſtate. Inſuper & in Concilij primi Ieroſolymitani ſeſſione, ac de Legalibus factâ reſolutione. Vbi primò Petrus in medio Apoſtolorum & Seniorum ſic loquitur: *Viri Fratres, vos ſcitis quoniam ab antiquis diebus Deus elegit in nobis per os meum audire gentes verbum Euangelij & credere. Et qui nouit corda Deus, teſtimonium perhibuit dans illis ſpiritum ſanctum ſicut & nobis, & nihil diſcreuit inter illos & nos, fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid tentatis imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum, quod neque Patres noſtri, neque nos portare potuimus? Sed per gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti credimus ſaluari quemadmodum & illi.* Acto. 15. Hæc S. Petrus, cui mox ſubſcripſit Iacobus Epiſcopus Hieroſolymitanus.

PARS SECVNDA.

DE EIVS PRIVILEGIIS IN *Morte,*

ET POST MORTEM.

QVantum ad priuilegium mortem concernens, illud non in poſtremis numerandum eſt, quòd dignatus ſit ei Dominus illam ipſi antè reuelare, & de electione & perſeuerantia certum ipſum reddere. Quapropter ſic loquitur 2. ep. c. 1. *Iuſtum arbitror quamdiu ſum in hoc tabernaculo ſuſcitare vos in commotione, certus quòd velox eſt depoſitio tabernaculi mei, ſecundùm quod & Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſignificauit mihi.* Monebat porrò Fideles vt ſatagerent per bona opera certam facere ſuam vocationem & electionem, quando iam ipſe certus erat Domino reuelante ſuæmet electionis & perſeuerantiæ. Magnum id certè beneficium, quia ſine ſpeciali gratia, *nemo ſcit an odio an amore ſit dignus*? ſed omnia in futurum ſeruantur incerta. Quapropter & Apoſtolus dicebat: *Caſtigo corpus meum & in ſeruitutem redigo, ne fortè cùm alijs prædicauero, ipſe reprobus inueniar.* Propter hanc quoque incertitudinem continuò lacrymis ſeſe reſpergebat Arſenius. Multi quippè qui tamquam ſidera effulgere videbantur, tandem in fine tenebris & atrâ obducti caligine à cauda Draconis in abyſſum ſunt pertracti. Hæc quoque eſt ante ratio cur S. Franciſcus duobus circiter annis ante mortem certior factus de ſua perſeuerantia & prædeſtinatione octiduo exultarit ſpiritu, continuò cum jubilo inclamans; *Laudetur Domi-*

aus, laudetur Dominus. Tantoque perfuſus fuit gaudio, vt nec horas canonicas perſoluere, nec comedere, nec quicquam aliud agere poſſet, quàm cum mentis admirabili iubilatione Dominum laudare, & gratias agere.

Vlteriùs, non ſolum dicimus, quòd S. Petro ex priuilegio ſpeciali reuelata fuerit mors inſtans, ſed etiam genus mortis, martyrium ſcilicet crucis, quod ſubire debebat ad imitationem & ſequelam perfectam Chriſti. Ipſe quondam illud genus mortis Petro inſinuarat, dum dixerat: *Cùm eſſes iunior cingebas te, & ambulabas vbi volebas, cùm* Ioan. 21 *autem ſenueris extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò tu non vis.* Addit Euangeliſta: *Hoc autem dicebat ſignificans quâ morte clarificaturus eſſet Deum* Et cùm hoc dixiſſet, dixit ei: *Sequere me.* Quid eſt. ſequere me? An non per mortis idem cum Chriſto genus hæc ſequela rectè intelligitur? Audi Tertullianum in Scorpiaco c. 14. *Orientem fidem primus Romæ Nero cruentauit. Tunc Petrus ab altero cingitur, cùm cruci adſtringitur.* Item de præſcrip. c. 16. *Romæ Petrus* Paſſioni *Dominicæ adæquatur.* Hæc nempè eſt ſequela, de qua Chriſtus Petro. Audi & aliam hiſtoriam.

Apparuit Chriſtus Petro paulò ante mortem & martyrium rogatu Fidelium è carcere fugienti. Quem cùm agnouiſſet Petrus, interrogauit: *Domine quò vadis?* Reſpondit Dominus: *Vado Romam iterum crucifigi.* Intellexit ergo tunc ſe vocari ad crucem, ideoque in carcerem rediit, & cruci poſtea affixus fuit. Extat Romæ viâ Appiâ Sacellum in huius apparitionis memoriam, vbi & veſtigia Domini venerantur Fideles. Illam etiam hiſtoriam enarrant S. Ambroſ. epiſt. 33. Gregor. in Pſalm. 4. pœnitentialem. Egeſippus lib. 3. de

excidio Ieruſalem, & alij. Neque tamen exiſtimo hanc eſſe apparitionem & reuelationem, de qua loquitur S. Petrus in epiſtola 2. quia iam epiſtola illa antea conſcripta erat. Sed non infreqnenter Petro Chriſtus apparuit, ideòque aliâ reuelatione id ei potuit priùs reuelare, paulò autem ante mortem memorem quoque eum reddere de mortis genere.

Denique, & hoc priuilegij circa mortem Petri agnoſcimus, quòd carceris cuſtodes Proceſſum ſcilicet & Martinianum cum aliis quadraginta meruerit conuertere, ac repentè è ſaxo fonte exorto (qui adhuc modò viſitur) eos baptizare, atque ad martyrium animare. Ita enim à Petro iam morti vicino confirmati ſunt in fide, & in nominis diuini inuocatione, vt non aliud in tormentis inclamarent, quàm illud: *Sit nomen Domini benedictum.* O Petri mors felix, quæ tot aliis potuit veram vitam parere! O felix victima Petrus in cruce, quam ſecutæ ſunt tot animæ ab ipſo conuerſæ, Chriſtoque per martyrium dicatæ & immolatæ! O verè beata mors, cui præſens Chriſtus affuit, vt Romæ fieret crucifixus: Sicut enim in Stephano fuit lapidatus, in Bartholomæo excoriatus, in Iacobo decollatus, ſic & in Petro fuit crucifixus, tamquam ſcilicet caput in membris. Ideo dicebat Petro: *Vado Romam iterum crucifigi.*

Hoc verò prætereundum non eſt, Petrum rogaſſe, & impetraſſe vt capite in terram verſo crucifigeretur, pedibuſque ſurſum. Quod quidem ex humilitate rogauit, ne Chriſto adæquaretur: & quia, inquiebat ipſe, cùm Chriſtus è cœlo deſcenderit, meritò erectus fuit crucifixus, vt & terram aſpiceret pro qua moriebatur,

Caluariamque Adæ quam ſuo reſpergebat cruore; ego autem in cælum iturus opto illud reſpicere, pedesque ſurſum illuc dirigere. De hac re ſic loquitur S. Chryſoſtomus, Tom. 1. *Gaudeas Petre, qui ligno crucis fruitus es ad ſimilitudinem Magiſtri. Recta quidem figura, ſicut Dominus crucifigi noluiſti, ſed magis inuerſo capite velut à terra in cælum iter parans. O clauos illos beatos, qui membra illa ſanctiſſima pertranſierunt!*

Aptè hic petrus in cruce inuerſus vt vmbra Chriſti conſideratur Nam quando quiſpiam eſt in ſublimi vertice, vmbra quæ ab eius corpore fit cadens per decliue inuerſam repræſentat figuram illius corporis, & inuerſis veſtigijs exprimit corpus cuius eſt vmbra. Huc alludere videtur S. Ambroſius in Pſal. 118. octonario 21. dum ſic loquitur: *Non fuit opprobrio Petro crux Chriſti, quia tantùm eius gloriæ dedit, vt Chriſtum inuerſis honoraret veſtigijs, metuens ne ſi ea ſpecie crucifixus eſſet, quâ Dominus, affectaſſe Domini gloriam videretur.* De Chriſto ergo & Petro tamquam corpore & vmbra ſic canere poſſumus:

Vmbra ſuum corpus ſequitur ſub ſole; viciſſim
Corpus & hanc ſequitur: Sic quoque Petre Deum.
Vmbra fugis? Sequitur. Sequeris? Fugit ordine verſo:
Iuncti eritis, ſed cùm lumina Sol retrahet.

poſtremò dicamus, quòd poſt mortem hoc priuilegij datum ſit cælitus S. petro, quòd eius meritis Roma Romanumque Imperium fidem Chriſtianam ſuſceperint: adeo vt Roma, tamquam ciuitas regia & ſacerdotalis per ſacram beati petri ſedem caput Orbis effecta, hoc conſecuta fuerit, *vt latiùs præſideret religione diuinâ, quam dominatione terrena*, inquit S. Leo, cui conſonat illud Sancti proſperi.

Sedes Roma Petri quæ Paſtoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non poßidet armis,
Relligione tenet.

Roma ſanguine Apoſtolorum Petri & Pauli irrigata, tot lilia Virginum, tot roſas purpureas Martyrum protulit, vt trecenta millia Martyrum enumeret, quorum vel oſſa & pulueres condit & aſſeruat, vel cruore aſperſa fuit. Ideo S. Catharina Senenſis per plateas Romanas procedēs, non ſine ſenſu intimæ pietatis ſingula figebat veſtigia, dicens: *Ego calco ſanguinem Martyrum.* Sicut ergo Chriſtus Dominus voluit Orientis Regionem ſuo Sanguine fundare in fide, ſuaque illuſtrare paſſione, *ſic & Occidentis plagam vice ſui Apoſtolorum ſanguine illuminare dignatus eſt*, inquit S. Maximus. Chriſtus ergo fidei primaria fuit Petra, & Sanguis eius cæmentum quo lapides electi in vnam Eccleſiam coaleſcerent. Sic & Petrus Petra fuit ſecundaria, ſanguis quoque eius cęmentum quo Eccleſia firmaretur, & inuiolabilis fieret aduerſus omnes impetus inferorum. Hinc etiam Petri ſanguis & fides animauit & firmauit triginta tres ſummos Pontifices, qui eum ſecuti ſunt non ſolùm ad cathedram, ſed etiam ad martyrium, & mortem intrepidam. Immò ſanguis eius ſemen fuit innumerabilium Chriſtianorum qui ad crucem vſque & necem pro fide decertarunt, & trophæa retulerunt. De quo iterum S. Leo: *Duo iſta præclara diuini germina ſeminis* (loquitur de Petro & Paulo) *in quantam ſobolem germinarint, beatorum millia Martyrium proteſtantur, qui Apoſtolicorum æmuli triumphorum vrbem noſtram purpuratis & longè lateque rutilantibus populis ambierunt, & quaſi ex multarum honore gemmarum conſerto vno diademate coronauerunt.* Quomodò meritis Petri

Serm. 2. de Petro & Paulo.

tri & Pauli Eccleſia tandem creuerit in gentem magnam, notum eſt ex conuerſione Conſtantini Imperatoris, quæ potiſſimùm fuit per apparitionem SS. Petri & Pauli in ſomno factam; quorum imagines vbi repræſentauit S. Syluester, mox agnouit, & eius monitis acquieuit Conſtantinus.

Rurſus priuilegium Petri manet, quod nemo hactenus Pontificum eius nomen aſſumpſerit: ſpeciali honore dignum voluit Dominus nomen illud primitus ei datum ob ſpecialem confeſſionem myſterij Incarnationis, cuius notitiam cælitus acceperat à Patre, vt teſtatur Chriſtus. Habet tamen prophetia quædam S. Malachiæ Ord. S. Benedicti, quam refert Arnol. VVion in Ligno vitæ l.2.c.40. vltimum Pontificem fore Petrum Romanum. De quo ita vaticinatur: *In perſecutione extremâ S.R.E. ſedebit Petrus Romanus, qui paſcet oues in multis tribulationibus, quibus tranſactis Ciuitas Septicollis diruetur, & Iudex tremendus iudicabit populum ſuum.* Secundùm hanc prophetiam primus Pontifex Petrus, vltimus erit & Petrus. Manet quoque Petri priuilegium, quod nullus Summorum Pontificum hactenus eius annos attigerit in pontificatu, nemo tamdiu Eccleſiam rexerit, nec vllus, vt piè exiſtimat Eccleſia, ad illos regiminis Petri annos eſt peruenturus. Hinc Pontifici dum inauguratur, acclamari ſolet: *Beatiſſime Pater annos Petri non videbis.* Certè experientia tot iam cẽtenorum annorum perſuadet diuinam prouidentiam arcanè ita diſpoſuiſſe, vt nemo Pontificum adæquet annos Petri, qui ſediſſe traditur annis viginti quinque. Proximè aliqui acceſſerunt, nam Adrianus primus 23. annis ſedit, Alexander tertius annis 21. S. Syluester & S. Leo annis 20. Alij

ferè paucioribus, nonnulli paucis menſibus vel diebus, nemo Petri annos attingere potuit.

Huius rei duplex ratio afferri poteſt. Prima eſt, quam iam inſinuauimus, ſcilicet ob honorem S. Petri, qui primus pontificatum Romæ conſtituit, vt ſicut dignitate & meritis, ita etiam reliquos omnes ſuos ſucceſſores annis ſuperet. Altera eſt, vt moneantur hi qui in tanto ſunt culmine conſtituti humilitatem conſeruare, & deſpecto honore terreno cęleſtem ambire, quandoquidem principatus eorum adeò ſit breuis moræ. Sic reſpondit B. Petrus Damiani Alexandro II. interroganti cur Pontifices tam paucis annis viuerent: *Hoc cæleſtis iudicij ordo diſpoſuit, vt humano generi metum mortis incuteret, & quàm deſpicienda ſit vitæ temporalis gloria in ipſo gloriæ principatu, ac veluti ſole deliquium patiente, euidenter oſtenderet.* l. 1. ep. 17.

Denique Petri dignitas & prærogatiua in ipſo eius ſepulchro cernitur, quod dum oſſa & pulueres recondit, per orbem gloriam ſpargit, & è quocumque terræ angulo Fideles allicit, vt venerabundi aduentent, & pedum eius puluerem lingant. Quot Reges & Principes illuc acceſſere? Audi S. Auguſtinum: *Nunc ad memoriam Piſcatoris flectuntur genua Imperatoris: ibi radiant gemmæ diadematis, vbi fulgent beneficia Piſcatoris.*

Notum eſt de Conſtantino, quomodò octauo poſt baptiſmum die venerit ad locum ſepulchro Principis Apoſtolorum conſecratum, vbi depoſito diademate vim lachrymarum humi iacens profudit, ſumptoque ligone terram eruit, & inde duodecim terræ cophinis in honorem duodecim Apoſtolorum ablatis, locum Eccleſiæ deſignauit, & ędificauit magnificè. Quam noſtro ſæculo Pontifices de nouo à fundamentis ampliarunt

Vrbiſque & Orbis quoddam miraculum conſtituerunt.

Notum etiam eſt, referente S. Chryſoſtomo, tantum honorem Apoſtolo detuliſſe Conſtantium Conſtantini filium, vt Conſtantinum patrē auſus non fuerit tumulare intra Baſilicam Apoſtoli, ſed in eius atrio. Exiſtimauit, inquit Chryſoſtomus, ingenti honore filius ſe affectutum patrem, ſi eum in piſcatoris veſtibulo poneret. Sic quod Imperatoribus ſunt in aulis Ianitoris, hoc in ſepulchro piſcatoribus ſunt Imperatores. *Chryſ. ho. 26. in 2. Ad Cor.*

Propter hæc omnia meritò Petro dicimus idem quod Chriſtus: *Beatus es Simon Barjona.* Vtique beatus es, quia à Domino vocatus, obediens factus es, & verè *Simon*, quia Simon obedientem ſignificat.

Beatus es, quia Barjona, id eſt filius columbæ: cæleſtis enim Columba, hoc eſt Spiritus ſanctus, té totum ſuis adimpleuit donis & gratijs.

Beatus es, quia non Caro & Sanguis, ſed Pater cęleſtis de diuinis te inſtruxit myſteriis.

Beatus es, quia Petrus & petra, ſuper quam ædificatur Eccleſia, contra quam portę inferi non præualebunt.

Beatus es, quia tibi traditæ ſunt claues regni cælorum, poteſtas peccata remittendi, & poteſtas miraculorum cum efficacia Verbi diuini tibi ſpecialiter eſt commiſſa.

Beatus es, quia paſtor paſtorum, cui non ſolùm Agni, ſed & Oues, & ouium paſtores ſunt ad paſcendum commiſſi.

Beatum os & lingua pronuncians: *Tu es Chriſtus Filius Dei viui. Beati oculi* toties rigati lachrymis contritionis. *Beatum Cor*, quod adeo ardentis zeli fuit & amoris. *Beata brachia* vinclis pro Chriſto

conſtricta. *Beati pedes* pro illo Cruci confixi. *Beatus Sanguis* talem in Eccleſia fructum ferens ſeminis inſtar ſacri. Immò *beata & vmbra* ægros ſanans; beata & vincula, quorum vel raſura eijcit dęmonia.

CONCLVSIO.

O Beatiſſime Apoſtolorum princeps, & Dominici gregis paſtor, nos ſumus Agni tui, tuæ curæ commiſſi. Effice meritis tuis vt verè agni ſimus per manſuetudinem, patientiam, candorem. Dirige nos ad vera paſcua, & impetra vt in fidei à te facta confeſſione ſemper perſeueremus, vt in ſpe viua etiam per fluctus huius ſæculi ambulemus, vt in perfecto amore, propter quem electus es, proficiamus. Aſpice quoque ex alto Eccleſiam tuam, & Nauiculam multis agitatam turbinibus ab infidelibus & hęreticis, à vitiorum & errorum inundantibus fluctibus, & deduc eã, noſque in ea, ad ſecurum ęternitatis portum, in triumphantium Nautarum valeamus celeuma perenniter in laudem Dei, tuamque decantare.

PRO FESTO S. PAVLI de laudibus eius.

LECTIO DECIMA Septima.

Vas electionis eſt mihi, vt portet nomen meum coram Regibus, & populis, & filiis Iſrael Act. 9.

Plura de S. Paulo V. in feſto Conuerſionis.

TRACTAT HÆC LECTIO

DE VIRTVTIBVS S. Pauli.

INnumeræ ſunt virtutes, quæ in Diuo Paulo eminent, quia à Deo poſitus fuit tamquam perfectum ſpeculum & exemplar omnis virtutis à nobis imitandum. Propterea ipſe de ſe dicebat, non ex philaphtia aut ambitione, ſed ex Spiritus diuini inſpiratione: *Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti.* Ita ſuper ipſum effloruit ſanctificatio Chriſti & Dei, vt anima eius velut benedictionis irriguus hortus & paradiſus ſit, omni genere virtutum floridus & fœcundus, omni gratia & perfectione refertus, vndique ſpargens odorem ſuauitatis, quo animas in ſui conſiderationem

Imitatores mei eſtote. Hoc tertio dixit, 1. Cor. 4. Cor. 11. Phil. 3.

& admirationem pellicit. In ipſo enim lilium ſapientiæ & caſtimoniæ effulget, in ipſo redolet viola humilitatis, myrrha pœnitentiæ, roſa purpureæ charitatis, palma patientiæ, heliotropium deuotionis, hyacinthus cæleſtis conuerſationis. Quos quidem flores etiam nobis licet colligere ad imitationem, & in ſinu noſtro reponere. Ingtedi lubet in hunc Hortum odoriferum gratiarum & virtutum S. Pauli, & ex multis floribus paucos colligere, vt corollam conficiamus vertici eius ſacro imponendam ad prę̄mium, cordi noſtro appendendam ad exemplum.

Primò quidem inter S. Pauli prærogatiuas maximè fulget ſapientia cæleſtis, & ſcientia myſteriorum Dei, quam de cælo hauſit. Super omnes enim homines, ſuper omnes Apoſtolos, imò & ſuper Angelos hac in re excelluit. Vndè fatetur quòd eam non didicerit, nec ab hominibus, nec ab Apoſtolis, nec ab Angelis, ſed immediatè à Ieſu Chriſto Filio Dei, & Sapientia Patris ę̄terni. Ieſus Paulum per ſe inſtruere dignatus eſt ita eminenter & abundanter, vt & ab ipſo aliquid poſſet in Angelos refluere. Quapropter dicit ad Gal.1. Epheſ.3. *Mihi Sanctorum minimo data eſt hæc gratia in Gentibus euangelizare, vt innoteſcat* Principatibus *& Poteſtatibus per Eccleſiam multiformis Sapientia Dei ſecundùm præfinitionem ſæculorum, quam fecit in Chriſto Ieſu.* Quando in tertium cælum raptus eſt Paulus (hoc eſt in paradiſum ſiue cælum empyreum) ad fontem ſapientiæ æternæ os appoſuiſſe cenſendus eſt, & hauſiſſe tantâ copiâ, vt totam Eccleſiam implere poſſet, eandem refundens ſapientiam eructans myſteria abſcondita à ſæculis. Sublimiſſimè enim poſtmodum diſſeruit de ineffabilibus myſteriis, de gratia, de præ-

deſtinatione, de reprobatione, de Gentium vocatione, de Chriſti redemptione, de eius œconomia & diſpenſatione in carne, de Angelorum ordinibus, de Epiſcoporum munijs, de Hierarchia Eccleſiæ & eius regimine, de his etiam quæ futura erant in ea. Propterea de eo ſic fatur S. Hieronymus ep 61. ad Pammachiū: *Paulus vas electionis, tuba Euangelij, rugitus Leonis noſtri, flumen eloquentiæ Chriſtianæ, qui myſterium retrò generationibus ignoratum, & profundum ſapientiæ & ſcientiæ Dei magis miratur quàm loquitur, quem quotieſcumque lego, videor mihi non verba ſed audire tonitrua.*

Fatetur in illo raptu Paulus ſe audiſſe *arcana verba quæ non licet homini loqui.* Doctor totius Orbis futurus in Beatorum ſchola magiſterio & gradu admirabili conſecratus eſt & inauguratus, vt è cælo referret ſapientiam, quam hominibus communicaret. Vidit interim & audiuit quæ cómunicare non ſatis poſſet. Vndè poſtea admirans exclamat: *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit quæ præparauit Deus his qui diligunt illum.* Et iterum alibi: *O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei?* Vndè nonnulli ex Sanctis exiſtimant Paulum vidiſſe diuinam eſſentiam, & in illa edoctum fuiſſe de myſteriis abſconditis, & gloria diuina, gloriaque hominibus præparata; ideo enim raptus videtur in locum Beatorum videntium Deum, ideo etiam dicit ſe audiſſe arcana, quæ homini loqui non licet, ſiue ineffabilia, ſola autem eſſentia diuina videtur inter illa numerari, quæ non licet fari cum attributis ſuis infinitis & incomprehenſibilibus. Hanc ſententiam docuit S. Auguſtinus ep. 112. Clemens, Anſelmus, & multi alij cum S. Thoma. *Th. 2. 2. q. 175. art. 5.*

Quicquid ſit de hac ſententia; (Num Paulus viderit eſſentiam diuinam perfectè ſicuti Beati, quamuis ſolùm in raptu) de qua vtrimque Theologi diſputant: certum interim hoc eſt, Paulum inſtar Aquilæ in cælum volaſſe, & in Solis æterni radios fixiſſe intuitum, ſublimiſſiméque inſtructum fuiſſe, vt cæleſtem ſapientiam ad Eccleſiam referret nouus Doctor. Quocirca poſſumus ei illud ænigma Prophetæ Ezechiëlis 17. adaptare: *Aquila grandis, magnarum alarum, longo mēbrorum ductu, plena plumis & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam Cedri. Summitatem frondiū eius auulſit, & tranſportauit eam in terram Chanaan, in vrbe negotiatorum poſuit eam.* Aquila vtique grādis Paulus. Aquila cui Dominus magnas alas indidit, magnamque velocitatem vt ad Libanum, ad locum Beatorum euolare poſſet. Quis nouit *Viam Aquilæ* huius in cælo? Sed quid ibi egit? *Tulit medullam Cedri, ſummitatemque frondium*, id eſt medullam myſteriorum didicit, & de diuina Sapientia elicuit illam tamquam de Cedro ſubliſſima, cum circumſtantiis particularibus tamquam frondibus floridiſſimis. Quid deinde? Detulit hęc ad terram Chanaan, hoc eſt ad terram negotiatorum, ad Eccleſiam ſcilicet, vt indè feliciter Eccleſia negotiaretur, & omnium hominum ſalutem faciliter promoueret, ideo omnibus de Eccleſia dicit Dominus: *Negotiamini dum venio.*

Secundò in S. Paulo inter dona cæleſtia eminuit in Deum & Chriſtum amor, charitaſque ardentiſſima, inſuperabilis, inſeparabilis. Propterea inclamat ad Rom. 8. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti: tribulatio, an anguſtia, an fames, an nuditas, an periculum, an perſecutio, an gladius? Sed in his*

omnibus ſuperamus propter eum qui dilexit nos. Certus ſum quòd neque mors, neque vita, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Quaſi dicat: Mihi certò perſuadeo, quòd neque mors cõminata, neque vita promiſſa, neque cæli, neque inferi, nec vlla alia quæ fingi poſſet creatura, à charitate Dei nos valebit ſeparare. An hæc tantùm ſunt verba aërem verberantia, aut jactionis ventó tumida? Verè amore diuino incenſus Paulus omnes tyrannos, omnes labores & pericula, omnes cruciatus & ſupplicia, quaſi ludum puerorum autumabat; prouocabatque totum infernum & mundum quaſi ad duellum, hoc amore illos ſuperare decernens. Quocirca S. Chryſoſtomus hom. 2. de laudibus Pauli hanc charitatem & amorem exaltans ſic dicit: Huius rei ſtudio non tantùm vrbes, gẽtes, exercitus, prouincias, pecunias, poteſtates velut arenam vilia reputauit; ſed & pro Chriſti dulcedine non Angelorum aut Archangelorum admiratus eſt dignitatem. Quod enim maius erat omnibus, Chriſti amore fruebatur. Cũ hac dilectione magis eſſe extremus optabat, imò ex numero punitorum, quàm ſine hac ſocius Dominationum & Principatuum, aut ſummo ſublimari honore. Perfrui enim charitate Chriſti hoc illi vita erat, hoc mundus, hoc Angeli, hoc præſentia, hoc futura, hoc regnum, hoc promiſſio, hoc innumera bona. Ita Chryſoſtomus.

Eandem ob cauſam ſcribens ad Philippenſes ſic de ſe Paulus pronunciat: *Mihi viuere Chriſtus, & mori lucrum.* Quaſi dicat: Mea vita eſt Chriſtus, amor meus Chriſtus eſt, deſiderium omne meum eſt Chriſtus, meum velle, meum operari Chri- *Philip. c. 1.*

ſtus eſt, meumque omne bonum: nihil aliud præter eum ſapio, cogito, loquor, operor, ſpiro. Certè ita Chriſtum amabat, vt totus in eum transformatus videretur: Chriſtuſque eius eſſe mens, anima, ſpiritus, vita videbatur, quandoquidem per eum operabatur mirabilia, loquebatur diuiniſſima, patiebatur homini vix toleranda. Hinc & illæ eius voces: *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus.* Et iterum: *Chriſto confixus ſum cruci. Mihi abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Et rurſus alibi: *An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus?* 2. Cor. 13. Quare rectè de eo canere illud poſſumus:

Phil. 1. Gal. 2. Gal. 6.

Vrit amor, me torquet amor, ſum factus amoris
Alter amor, noſtri eſt victor amoris amor.

Tertiò, ex hac charitate erga Deum exorta eſt ardentiſſima charitas erga proximum, zeluſque incomparabilis ſalutis omnium. Sicut enim ferrum in igne miſſum, totum ignis efficitur; ſic Paulus charitate ſucceníus, totus effectus eſt charitas, inquit S. Chryſoſtomus hom. 1. de laudibus Pauli. Item hom. 22. ad pop. ſic de eodem loquitur: *Chriſtum in ſe habebat loquentem terreſtris Angelus, & cæleſtis homo, receptaculum Spiritus Sancti, qui in corpore corruptibili Paradiſum habitauit, zelo incomparabilis, charitate magnus, Eccleſiarum Dei ſollicitus curator, orator pietatis, imbecillium deductor, credentiũ pronubus, Iudæorum redargutio, noſtrûm omnium ſagena, poſt mortificationem Doctor, & poſt mortem præco, qui nobis demonſtrauit quomodò in cælos aſcendere oporteat.* Omnes vtique ad Deum adducere, ad Chriſtum conabatur conuertere, alæ igneæ ei erant ad volandum quocumque, ignitum eloquium ei commiſſum erat ad cõuertendum quoſcumque.

Vndè ei conuenit quod in Canticis dicitur: *Lampades eius, lampades ignis atque flammarum.* Alia lectio habet: *Alæ eius, alæ ignis.* His alis per varias Orientis & Occidentis plagas citò volauit, vt igne diuini amoris omnes inflammaret. Vndè de eo dicere lōgè maiore ratione poſſumus quod de Elia Eccleſiaſticus c. 48. *Surrexit Elias Propheta quaſi ignis, & verbum eius quaſi facula ardebat.* Si raptus eſt Elias in turbine ignis, & in curru equorum igneorum, ita vt in raptu ei inclamaret Eliſæus: *Pater mi, Pater mi, currus Iſraël & auriga eius:* Certè in cælum raptus eſt Paulus, & indè rediịt igneus totus, vt verbum eius quaſi facula arderet, & cæteros inflammaret. Illi quoque dicere vnuſquiſq; poteſt: *Pater mi, Pater mi, currus Iſraël & auriga eius.* Ipſe eſt enim Eccleſiæ currus & auriga in cælum ſubuehere eam nitens per quoſlibet anfractus. Ipſe eſt Pater Fidelium orbe toto, de quo ſic loquitur S. Chryſoſtomus: *Quaſi vniuerſum mūdum genuiſſet ſic currebat, ſic feſtinabat omnes in regnū Dei inducere, docendo, pollicendo, orando, ſupplicando, terrendo, dæmones animarum corruptores fugando. Aliquando epiſtolis, aliquando ſermone & præſentia, nunc per ſemetipſum conabatur erigere labantes, firmare ſtantes, humi iacentes erigere, ſanare contritos, torpentes oleo exhortationis animare.* Quod ſi aliqui ei aduerſabantur, tāto magis eorum miſerabatur inſaniam. Sicut enim aliquis indulgentiſſimus Pater afficitur erga filium phreneticum, cuius quanto magis conuicijs ictibuſque pulſatur, tanto magis eum deflet: ita Paulus eos à quibus affligebatur, tamquam malè ſanos conabatur curare per maiora fomenta pietatis. Sæpè lacrymabatur & vehementer dolebat pro illis, ac penitus diſſecabatur cùm illos pereuntes videret. Hoc eſt quod

Chryſoſt. ho. 3. de laudibus Pauli.

Act. 20. alicubi dicit: *Non ceſſaui per triennium cum lacrymis monens vnumquemque veſtrûm.* Et iterum ad Philip. *Multi ambulant quos ſæpè vobis dicebam, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Chriſti.*

Vtique iuges lacrymarum fontes ex eo non diebus ſolùm ſed & noctibus etiam affluebant, producente eos zelo & charitate: omnique muliere parturiente vehemētiùs affligebatur in ſingulis, propter quod etiam dicebat: *Filioli quos iterum parturio donec formetur in vobis Chriſtus.* Hâc etiam charitatis flammâ ſuccenſus optabat millies mori pro eorum qui ſibi aduerſabantur ſalute; immò optabat, ſi opus foret, gehennæ incendia ſubire. An non hoc indicat dum ad Rom. ca. 9 ſcribit. *Veritatem dico, in Chriſto non mentior, teſtimonium mihi perhibente conſcientiâ in Spiritu Sancto, quoniam triſtitia mihi magna eſt, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis.* Quid ais Paule, inquit S. Chryſoſtomus. Nonne iam dixiſti: Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Immò ait: Quia amo Chriſtū cupio ſeparari à fruitione Chriſti, vt plures immò omnes eum laudent & ament. Quia nos longè ſumus ab hac dilectione, idcircò intelligere hæc eius dicta non poſſumus. Ita S. Chryſoſtomus.

O quàm nobile fuit cor Pauli, quàm amplum, quod Cor totius Orbis rectè dixeris. Adeo enim latum fuit, vt in ſe ſuſceperit integras Vrbes, populos, & gentes. Cordis illius puluerem videre vellem (inquit S. Chryſoſtomus hom. 32. in ep. ad Rom.) diſſolutum videre vellem cor iſtud erga vnumquemque pereuntium accenſum & ignitum, ſecundò parturiens filiorum abortus, Deū videns, Hoſtiam factū, cælis ipſis ſublimius, orbe

latius, radiis ſolaribus exhilaratius, igne feruentius, adamante ſolidius, fluuios emittens aquæ viuæ, non terram rigans ſed animas hominum. Vndè non ſolùm fluuij ſed & fontes lacrymarum noctes atque dies emanarunt. Cor, inquam, quod nouam vitam non hanc noſtram vixit. Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus. Cor itaque Chriſti erat cor Pauli, tabulaque Spiritus ſancti atque charitatis volumen. Ideo dicebat: Cor meum dilatatum eſt. Hæc S. Chryſoſtomus.

Quartò: Emicuit in S. Paulo patientia, ita vt ipſe dicat Patientiam in omnibus aduerſitatibus, laboribus, ærumnis, cruciatibus, fuiſſe ſignum ſpeciale Apoſtolatus ſui 2. ad Cor. 12. *Signa Apoſtolatus mei facta ſunt ſuper vos in omni patientia.* Quaſi dicat: Stemmata & inſignia mea, in quibus glorior, & quibus me Dominus inſigniuit & decorauit dum ad Apoſtolatus dignitatem euexit, non alia ſunt quàm in contemptu, in perſecutione, in plagis, in periculis, in ærumnis inuicta patientia. Hæc meum ſcutũ, mea arma, meum vexillum, quo glorior & contra mundum & infernũ depugno. Dux omnigenæ patientiæ ſub Chriſto ſum Imperatore ab ipſomet inauctoratus, certãtibus omnibus præpoſitus, & ad imitationem propoſitus. Vndè Chriſtus quando Paulum elegit ad Apoſtolatum, de illo dixit: *Oſtendam ei quanta oporteat pati pro nomine meo.* Hoc ergo fuit Elogium nobilitatis Paulinæ, inſigniis Apoſtolatus eius à Domino inſcriptum velut Symbolum ſub Stemmate: *Oportet pati pro nomine meo.* In illud Symbolum ſemper conijciebat oculos & animũ Paulus, & ideo infatigabilis fuit, tandemque poſt innumera certamina ſubſcripſit: *Plus omni-*

bus laboraui. Nempè fideliter diuinæ gratiæ cooperatus eſt, ita vt Apoſtolatus gratia numquam in eo vacua fuerit aut otioſa, quia in laborando & patiendo fuit aſſiduus & indefeſſus.

Quapropter particulatim labores & ſudores, certamina & agones, pericula & ærumnas recenſet 2. ad Cor. 11. vbi ait: *In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter. Ter virgis cæſus ſum, ſemel lapidatus ſum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui. In itineribus ſæpè, periculis fluminum, periculis latronũ, &c. in labore & ærumna, in vigilijs multis, in fame & ſiti, in frigore & nuditate, &c.* Ex his interim omnibus eripiebat eum Dominus, vt animaretur ſemper ad maiora patiendum. Nam ſicut flamma eò magis augetur quò plura ligna admouentur: ſic & ardor patiendi pro Chriſto laboribus & tribulationibus non poterat ſatiari. Poterat ergo & ipſe imperatorium illud dictum ſibi adſciſcere: *Plus vltra*, auidus ſemper progredi ad portandum nomen Ieſu Chriſti coram Regibus & populis, & pro illo nomine noua pati. Ad quem progreſſum, nouæ patientiæ ipſa elementa videbantur ei famulari. Vndè & Auguſtinus ſerm. 29. de Sanctis, de S. Paulo è naufragio & fluctibus ad prędicandum & patiendum emergente ſic eleganter loquitur: *Petrus ambulare ſuper aquas debitâ ſoli Deo poteſtate præſumpſit, & rerum obſtante naturâ per inſueti maris nouas vias pendulum inferens greſſum, tumentia maris dorſa calcauit. Sed non minor Paulus, quem velut noui teſtamenti Ionam die ac nocte per maris profunda iactatum abſorbuit fluctus & reddidit, quaſi ſacrum depoſitum violare non audens: quia famulatrix eum vnda cuſtodiens, illæſum populorum prædicationibus reſeruabat.* Hoc nempè ſic volebat fieri etiam

per miraculum Dominus, vt oſtenderet nobiſque omnibus quanta oportet pro nomine ſuo pati.

Porrò hæc patientia in Paulo erat planè heroïca, patiebatur enim non ſolùm lubenter, ſed etiã exultanter. Gloriabatur in tribulationibus, perſecutionibus paſſionibus, magnoque ac celſo animo ſe in omnibus gerens, Tyrannos ac populos ſpirantes furorem velut quoſdam culices æſtimabat; mortem verò & cruciatus ac mille ſupplicia quaſi ludum putabat eſſe puerorum; dummodo propter Chriſtum aliquid ſuſtineret. *Tunc enim amplectebatur lubenter*, inquit S. Chryſoſtomus, *& decorabatur vinctus catenâ, magis quàm diademate coronatus. Etenim coarctatus carcere habitabat cælum, ac libentiùs verbera excipiebat & vulnera, quàm alij brauia diripiunt: dolores non minus quàm præmia diligebat, cum ipſos vtique dolores loco duceret præmiorum; propterea enim & illos gratiam nominabat.* Hæc S. Chryſoſtomus O quantum, quamque frequenter gloriatus eſt in hoc titulo: *Paulus vinctus Ieſu Chriſti*! Concludamus igitur & ad eundem modum quo dicebant nonnulli diſcipuli, inuenimus Meſſiam, quod eſt interpretatum Chriſtus, dicamus & nos, inuenimus Doctorem Gentium in fide & veritate, qui plus omnibus ſuis coapoſtolis laborauit, illum verum Athletam Chriſti, doctum ab illo, vnctum de illo, crucifixum cum illo, glorioſum in illo, in theatro huius mundi (cui ſpectaculum factus eſt, & Angelis, & hominibus) legitimè magno agone certantem, & palmam ſupernæ vocationis ſectantem, vt nos eius veſtigia pede preſſo ſequamur. Eandem enim quam nos habet naturam, idem corpus, eamdem animam: nec erimus gratiæ exortes diuinæ, ſi ei

Chryſ. hom. 2. de laudibus Pauli.

cooperari velimus ad imitationem.

Chryſ. hom. 11. in Gen. Quapropter nos ad hanc imitationem inuitans S. Chryſoſtomus, dicebat: *Flagro amore huius viri, & propterea continuò verſatur in ore meo, & quaſi in archetypum aliquod exemplar in ipſum aſpiciens, admiror in hoc viro miram affectionum calcationem, fortitudinis excellentiam, amoris in Deum feruorem, & arbitror quod vnus homo omnes virtutes congregarit, & perfecerit.* Vndè & Damaſcenus de imaginibus orat. 1. teſtatur S. Chryſoſtomum in Muſęo ſuo habuiſſe imaginem S. Pauli, in eamque continuò oculos intendiſſe & animum, ſiue orando, ſiue ſcribendo: quare ab eo multa edoctus eſt ſpecialiter, & per eum tantam hauſit ſapientiam & eloquentiam, vt *Os aureum* nominari meruerit. Similiter & S. Dominicus eum ſpecialiter coluit, eius epiſtolas omnes memoriâ tenẽs, & illas Fratribus quos ad prædicandum mittebat commendans, vt verum ſpiritum ad concionandum indè haurirent, vndè & ipſe hauſerat. Nam apparuerat S. Paulus Dominico, & ei ſuum obtulerat librum ad concionandum, quaſi ipſum Prædicatorum Magiſtrum ſic conſecrans, dum ordinem ſuum initiaret: S. Petrus dederat ei ſuum baculum, vt peragraret Prouincias ad conuerſionem animarum.

Neque verò ſufficit affici Diuo Paulo, eius verò virtutes non imitari, quia tunc potiùs noſtram cenſetur deflere infelicitatem. Sic Andronicus Imp. in Paulum pius erat, & ei imaginem auream in templo 40. Martyrum erexerat; ſed Pauli pietatem non ſectabatur. Ideò imago illa ante mortem Andronici lacrymas fudiſſe viſa eſt, quaſi illam mortem portenderet. Terſerunt famuli lacrymas imaginis, at illa profundebat vberiores,

tiores, tamquam ſi viuens in ea Paulus ex viſceribus pietatis Imperatoris in ſe pij, ſed aliàs impij, necem doleret & fleret. Teſtis eſt Nicetas li. 1. Sic & adhuc ſi poſſet modò ex compaſſione multos defleret qui eius quotidiè verba audiunt & monita, nec reſipiſcunt, ſicut olim flebat *inimicos crucis Chriſti, quorum Deus venter eſt, quorum gloria in confuſione, qui terrena ſapiunt.* Ipſe eſt enim de illis Angelis, ſiue Nuntijs & Legatis pacis, de quibus Propheta: *Angeli pacis amarè flebant*, cæcitatem ſcilicet eorum qui pacem nuntiatam reſpuebant.

Quintò: Excelluit in S. Paulo caſtitas, fuit enim celebs & virgo totâ vitâ, vt tradit S. Hieronymus contra Iouin. & S. Ambroſius in c. 7. ad Corinth. & paſſim SS. Patres. Satis id colligitur ex eo quod proponens conſilium virginitatis & caſtitatis dicit: *Volo omnes eſſe ſicut meipſum, ſed vnuſquiſque habet donum à Deo, vnus ſic, alter ſic.* In hac Cor. 7. caſtitate perfectus fuit, licet continuam luctam habuerit cum ſtimulo carnis, quem cùm rogaret à ſe auferri, dixit ei Dominus: *Sufficit tibi gratia* 2. Cor. *mea. Virtus in infirmitate perficitur.* Hanc etiam con- 12. ſeruabat continuâ carnis maceratione: *Caſtigo* 1. Cor. *corpus meum & in ſeruitutem redigo, ne fortè cùm alijs* c. 9. *prædicauero, ipſe reprobus efficiar.* Vitabat etiam omne periculum, hinc noluit ſeſe comitarentur piæ mulieres ad miniſtranda alimenta. *Numquid non* Ibid. *habemus poteſtatem mulierem ſororem circumducendi ſicut & cæteri Apoſtoli? Ego autem nullo horum vſus ſum.* Omnem ſcilicet ſuſpicionem voluit à ſe amouere, nec caſtitati aut famæ voluit vllum periculum eſſe.

Interim ad caſtitatis lauream multas mulieres & virgines inuitabat. Nam & S. Tecla iuueni no-

bilissimo & ditissimo deſponſa audito Paulo ardenter de virginitate diſſerente, relicto Sponſo ad Christi Sponſi cæleſtis thalamum aduolauit, eique ſeſe voto virginitatis ſacrauit: ideoque à Matre & Sponſo accuſata, maxima tormenta ſubiit & ſuperauit, ignes, ſerpentes, leones, vrſos, in quibus aſtitit ei Chriſtus præ ſe ferens vultum S. Pauli eam confortans. Stetit ergo columna immortalis pudicitiæ, & impietatem proſtrauit, ideoque miris laudibus eam extollunt SS. Patres, quia & leones ob virginitatem eius pedes oſculati ſunt, & ignis non nocuit, ſed potius veneratus eſt eius caſtitatem, & ſanctitatem.

Sic etiam Paulus pellices Neronis ad caſtitatem induxit & Religionem Chriſtianam, ita vt vlteriùs non potuerit eis perſuadere Nero, vt ad ſe redirent, & ad priores illecebras: ideoque inceuſus eſt contra Paulum Nero, quia illarum maximè vnam deperibat. Et hæc cauſa fuit necis Pauli, ita vt non ſolùm pro fide, ſed etiam pro caſtitate Martyr occubuerit. Propterea S. Chryſoſtomus vocat eum *Hoſtiam caſtitatis*.

Hæ itaque ſunt virtutes S. Pauli è multis paucæ hîc propoſitæ: etenim earum catalogum texere nec liber vnus ſufficeret, nam omnis in eo virtus excelluit. Quapropter concludo cum Chryſoſtomo hom 8 de laudibus Pauli: *Cui te, ô S Paule, iuſtorum veteris vel noui teſtamenti audeam comparare? Omnium quippè virtutem quaſi in arca quadam, ſed cum multo cumulo condidiſti. Licet quis contra te ſigillatim iuſtorum appendat chorum, inueniet trutinam virtutum ponderibus à tua parte depreſſam.* Poſtmodum S. Chryſoſtomus comparat S. Paulum Patriarchis, Prophetis. Apoſtolis, Angelis, ſicque proſequitur.

Paulus verè ſecundus Abel; verùm non ſemel ſed per ſingulos dies immolatur.

Paulus alter Noë, ſed abſque arca inſurgentes in ſe vndas impietatis enauigans.

Paulus alter Abraham, non modò à patria, vel gente, ſed poſt vocationem ab ipſa vita abſciſſus.

Paulus alter Iſaac, ſponte in hoſtiam colligatus.

Paulus alter Iacob, quaſi pro vno quodam totius mundi grege inuigilans.

Paulus alter Ioſeph, ſpirituali fame tabeſcente mundo veritatis alimenta diſtribuens.

Paulus alter Moyſes, omnes gentes à tyrannide diaboli ad Chriſtum reducens.

Paulus alter Aaron, totius mundi populis iniunctus Sacerdos.

Paulus alter Phinèes, impietatem Iudæorum & Gentium vno fidei mucrone confodiens.

Paulus alter Dauid, qui velut Goliam in certamen diabolum prouocat.

Paulus alter Elias, clariùs raptus in cælos: Alter Elizęus, Gentes ab interna lepra purgans.

Paulus alter Ioannes, pro Chriſto capite truncatus.

Paulus alter Petrus, de Cælo ad Euangelium vocatus.

Paulus alter Gabriel, Chriſti ortum cunctis gentibus nuncians.

Paulus alter Michaël, qui Chriſtianorum Dux eſſe ſortitus eſt.

Addit tandem S. Chryſoſtomus: *Etſi Angelorũ, etſi iuſtorum circumuolem Choros, non inuenio comparationem cui non cumulo meritorum Paulus occurrat.*

CONCLVSIO.

TV, Domine Ieſu, qui Paulum vas electionis tibi feciſti, vt portaret nomen tuum coram Regibus & gentibus, & oſtenderes ei quanta oporteat pro nomine tuo pati; da nobis eius audire monita & ſapientiam, eius imitari charitatem & zelum ardentem, eius ſectari patientiam & fortitudinem, eius adamare caſtitatem & puritatem, ſicque Paulinis veſtigiis fac nos inhærere, vt numquam à te ſeparemur, ſed te cum illo adorare, laudare, æternumque benedicere valeamus,

PRO FESTO VISITATIONIS Mariæ.

LECTIO DECIMA-Octaua.

Exuagens Maria abijt in montana cum feſtinatione, & intrauit domum Zachariæ, & ſalutauit Elizabeth. Luc.1.

TRES SVNT PARTES.

Prima agit de itinere Mariæ in montana.
Secunda de cauſis itineris & ſanctificatione Ioannis.
Tertia de voce Elizabeth in laudes Mariæ erumpentis.

PARS PRIMA.

MAgnifica fuit Lectica Regalis quam ſibi fabrefieri iuſſit Salomon vt gloriam ſuam oſtentaret filiabus Ieruſalem, in illa procedebat, *Rex pacificus & magnificus, cuius vultum deſiderabat vniuerſa terra.* De illa fit mentio Cant.3. *Ferculum, fecit ſibi Salomon de Cedris Libani, Columnas fecit ar-*

genteas, Reclinatorium aureum, Aſcenſum purpureum, mediâ charitate conſtrauit propter filias Ieruſalem. Ferculum hoc (à ferendo dictum) ex cedris Libani, hoc eſt lignis pulcherrimis, imputribilibus, ſuauiſſimique odoris erat fabrefactum artificioſiſſimè. Cernebantur & in eo Columellæ ſplendidiſſimæ ex argento, ſiue in inferiori parte ad ſuſtinendam apſidem, hoc eſt curuaturam rotarum ſiue in ſuperiori ad ſuſtentandas cortinas & alia. Reclinatorium autem (ſiue locus poſt humeros, in quo corpus reclinatur & requieſcit) erat ex auro puriſſimo. Locus verò medius erat adornatus variis ſymbolis & monilibus pretioſis amorem attrahentibus, vel quaſi Gallicè diceremus: *Il eſtoit paué comme des quarreaux d amour: il eſtoit diuerſifié comme de nœuds d'amour au milieu.* Et hoc propter filias Ieruſalem, quæ Regis & Lectuli videndi deſiderio afficiebantur. Vndè & ſubditur: *Egredimini Filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum Mater ſua.* Simul videte magnificentiam & gloriam Lecticæ in qua procedit: oculos & cor allicere illa potens eſt.

Ferculum iſtud, ſiue Lectica Regia, Symbolum eſt Beatiſſimæ Virginis, quam Rex noſter Pacificus Chriſtus elegit, vt in ea quieſceret, & per eam gloriam ſuam oſtentaret, & ad nos aduentaret, ac oculos cordaque noſtra raperet. Attende ſingula.

1. Hanc ipſe *fecit tibi*: nemo preter ipſum potuit talem efficere, talem adornare Lecticam, in qua quieſceret. Numquid per Architectos nobile iſtud & mobile Ferculum Salomonis fabrefactum fuit? Sed non ſine myſterio dicitur, quòd *Ferculum fecit ſibi Salomon*, quaſi ipſemet fuerit Ar-

chitectus & Faber talis operis : in figura ſcilicet hoc ſic exprimitur, quia in veritate noſter Salomon Architectus fuit & Faber Ferculi ſui, id eſt Virginis.

2. Dicitur *ex Cedris Libani* incorruptibilibus & ſuauiſſimi odoris fabrefacta hæc Lectica. Per hoc incorrupta Virginis puritas, tam corporis, quàm mentis, deſignatur, quæ vbique ſuaueolentem odorem ſpargit.

3. *Columnæ in ea argenteæ*, dona ſunt Spiritus ſancti, quæ & eam exornant, & ad procedendum agilem & volubilem reddunt, & firmam faciunt ac conſtantem. Dona enim Spiritus ſancti animum ad omnia diuina promptum reddunt, fulciuntque, & in gratia confirmant, ac mirum decorem conferunt.

4. *Reclinatorium aureum* in Maria donum eſt contemplationis, in quo excelluit ſuper omnes Sanctos, ſicut aurum excellit ſuper omnia metalla. In hoc dono tamquam Reclinatorio ſibi mirè complacet, & pacificè quieſcit Rex noſter Pacificus.

5. *Aſcenſus purpureus* variis gradibus diſtinctus varias deſignat in Maria virtutes, quibus ſeſe diſpoſuit vt ad eam veniret & aſcenderet Dominus. Gradus hi ſunt humilitas, fides, ſpes, puritas, obedientia, qui gradus omnes ſunt adornati purpurâ regiâ, quia purpureo Chriſti Sanguine illas virtutes Maria promeruit.

6. *Medius locus totus charitate eſt ſtratus* & adornatus, quia charitas & amor diuinus cernitur in Virgine in meditullio cordis, imò ſuprà & infrà charitas & amor cernitur, quia omnes eius actiones, etiam infimæ, per charitatem & amorem adornantur. Ideo alliciuntur filiæ Ieruſalem, ad

eam tum contemplandam, tum adamandam, tum imitandam: vbique in ea ſunt nodi amoris propter filias Ieruſalem, vt corda earum in amorem Regis Pacifici illectentur, & firmiter ei illigentur.

In hoc ergo Ferculo progreditur hodiè in montana Rex ille deſiderabilis. O ſi contemplari liceret eius pulchritudinem, & diadema quo coronatus eſt! Sed, eheu, clauſus portatur in hoc Ferculo, nec cortinæ adhuc apertæ ſunt. Aperient illas Ioannes & Elizabeth, & quantus ſit ille qui ibi latet, omnibus manifeſtabunt, exultantes præ gaudio. Aperiet & appenſum velum Maria, nobis aperiens myſterium in ſe latens, in laudes Regis Pacifici & Magnifici erumpens, ac decantans; *Magnificat anima mea Dominum, quia fecit in me magna qui potens eſt.* Sequimini toto affectu & deſiderio, ô filiæ Ieruſalem, & aures cordis aperite ad præconia quæ dantur Mariæ ab Elizabetha, quæ dantur Chriſto à Maria. Sequimini Regem Pacificum in ſua Lectica geſtatum, & ſi feſtinare nimis vobis videtur, ita vt eum conſequi vix poſſitis tardo veſtro greſſu & molimine, dicite ei: *Trahe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.* (*Cant. 1.*) Etenim fragrantiſſimum emittit odorem: *Myrrha & gutta & caſia à veſtimentis eius*, (*Pſal. 44*) quibus delectantur filiæ Regum, quæ ſunt eius pediſſequæ, honoriſque Domicellæ.

Itaque intueamur oculis fidei, & ſanctæ contemplationis acie ſpectemus ſolemnem & ſacratam proceſſionem in montana Iudeæ, in domum vſque Zachariæ, quam primam inſtituit factus homo in tempore, qui à Patre procedit Deus in æternitate. En progreditur Rex Regum cum Regina Celorum in montana, progreditur Sol

gum Luna, ſed Luna geſtat vtero illum quem nube tegit Solem. Procedit Ieſus cum Maria in mõtium ſolitudinem, ſuam adhuc abſcondens lucẽ. Nec tamen ita ſe abſcondere poteſt, quin Ioannes eius præſentiat aduentum & greſſum, imò & vocem. Ait enim: *Vox dilecti: Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles. Similis eſt dilectus meus capreæ hinnuloque Ceruorum.* *Cant. 2.*

Sed quæritur, quo comitatu, quâve ſocietate, Maria hoc iter confecit?

Reſpondeo primò. Non videtur adfuiſſe Ioſeph, nec conſcius adhuc myſteriorum fuiſſe. Si enim in domum vſque Zachariæ comitatus fuiſſet virginem, audiuiſſet Elizabethæ vocem Matrem Dei inclamantis ad ſe veniſſe, audiuiſſet & Mariæ canticum Matrem Dei ſe agnoſcentis, & id publicantis, Spiritus diuini impulſu eam ad id perurgente. Hæc autem non cognouiſſe adhuc Ioſephum, ex eo colligitur, quòd vbi vidit tumeſcentem Mariæ vterum, in ſuſpicionem anxiam incidit, nolens quidem traducere, ſiue diffamare, cogitans tamen occultè dimittere eam. Si ergo conſcius fuiſſet myſterij, in has mentis agitationes non incidiſſet, ignarus autem diuini fœtus eſſe non poterat, ſi in domo Elizabethæ his quæ tanto peracta ſunt gaudio, interfuiſſet. Voluit itaque diuina prouidentia, necdum vel à Maria, vel ab Elizabetha Ioſephum de tanto inſtrui myſterio, ab Angelo poſtmodum ſpecialiter informandum. Quæ informatio Angeli toti Orbi poſterioribus ſæculis erat profutura, tamquam confirmatio per teſtem omni exceptione maiorem omnium illorum quæ iam peracta erant, ſiue Angelo nunciante, ſiue Elizabethâ exultante in Matris Dei ſalutatione. *Mat. c. 1*

Reſpondeo ſecundò, Mariam non cum multo comitatu adiuiſſe domum Zachariæ, licet tranſeundum eſſet per montana. Sufficit Ieſus Mariæ, ſufficit Maria Ieſu; multam ſocietatem non requirit, quę *aſcendens per deſertum delicijs affluens innititur dilecto,* cui viciſſim dilectus innititur. O quoties toto cordis anhelitu repetere potuit illud in hoc primo ſuo itinere: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Nempè totum illi cor figit, in illo occupatur toto itinere, cum illo intimos ſermones miſcet, contemplans myſterium myſteriorum in ſe recens peractum. Ipſe ei totum ſolatium eſt in ſolitudine, tota requies in laſſitudine, refrigerium totum in reſpiratione, tota vmbra in ęſtu & Solis ardore. Meritò ergo poteſt dicere quod Sponſa: *Dilectus meus mihi, & ego illi qui paſcitur inter lilia.* Quaſi dicat: Ipſe me impellit, & ego illi lubẽs obedio: ipſe me regit, ego illum porto: ipſe in me oculos benignitatis conuertit, ego in illum reſpicio: ipſe mihi dilectionem impendit, ego purum amorem amori puro refũdo: ipſe mihi lux & vita eſt, ego illi me totam conſecro. Et quia *paſcitur inter lilia*, circumdo & fulcio eum floribus ſanctorum deſideriorum, lilijs cæleſtium cogitationum, violis humilium affectuum, & nihil niſi eius reſpiro gloriam. Inuitabat Maria ſcandens in montana omnes creaturas ad diuinam ſecum laudem. Ac inter cætera poterat ſpecialiter dicere cum pueris Babylonijs. *Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula: Benedicat terra Dominum, laudet & ſuperexaltet eum in ſæcula: Benedicite montes & colles Domino, benedicite vniuerſa germinantia in terra Domino.* Hi ſunt ſacri affectus, hæc ſacra alloquia, quæ ei erãt pro vehiculo in hoc itinere confragoſo. Iterum

Cant. 8.

Cant. 2

contra æſtum & laſſitudinem poterat dicere: *Sub vmbra illius quem deſideraueram ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.* Cant. 2.

Reſpondeo tertiò: Non defuiſſe Mariæ comitatum & ſocietatem Angelorum, Regi nouo & Reginæ cælorum obſequentium. Si enim introducens Pater primogenitum in orbem terrarum Æternitatis Vnigenitus introductus eſt, vt fiat Mariæ primogenitus, in cuius vtero iam eſt conceptus & formatus, non deſunt ergo Angeli eum adorantes, ei miniſtrantes, eum ſubſequentes. An non hi ſunt qui greſſum & pulchritudinem, virtutumque odorem in Maria admirantes, dicunt: *Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertum, ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris & vniuerſi pulueris pigmentarij*? non hi ſunt de quibus mox ibidem ſubditur: *En lectulum Salomonis ambiunt ſexaginta fortes, ad bella doctiſſimi, omnes tenētes gladios?* Hi ſunt Principes cæleſtes, Regem ſuum & eius Rhedam regiam circumſtantes, quaſi bellatores inclyti, ad honorem & obſequium. Cant. 3.

PARS SECVNDA.

SIcut Regis iter de loco in locum non ſolet eſſe ſine negotio grauis momenti: ſic nec prima hæc profectio Regis Regum cum Matre, hoc eſt, Chriſti & Mariæ, ſine alto & cæleſti conſilio eſt.

Prima ergo cauſa huius profectionis feſtinæ fuit ſanctificatio Ioannis, vt à peccato originali expiaretur, & Spiritu ſancto repleretur adhuc ex vtero Matris ſuæ prout Angelus prædixerat Zachariæ. Ad hanc ergo profectionem Mariam vrgebat intus infans conceptus, vt initium daret

illi operi ad quod venerat in mundum. Ad hoc nempè *venit Filius Dei, vt diſſoluat opera diaboli*, ve-
1. Ioan. 3 nit peccatores in libertatem aſſerturus, peccata expiaturus, animas ſanctificaturus. Officium ergo Redemptoris & Sanctificatoris nondum natus exorditur ab anima Ioannis. Protinus vt in mundum venit, ſeſe in conceptione Patri obtulit, tamquam hoſtiam pro peccato, illudque tamquam iuratum hoſtem, propter quem in hanc arenam deſcenderat, expugnare, cœpit, quia hæc erat voluntas Patris. Vndè ſic Patrem alloquitur Pſal. 39. *Sacrificium & oblationem noluiſti, aures autem perfeciſti mihi*, ſiue vt ex 70. Interpretibus legit S. Paulus: *Corpus autem adaptaſti mihi.* Quaſi dicat: Aures equidem ad obediendum, corpus autem ad pugnandum & patiendum mihi feciſti, ſimulque ad immolandum. Quia igitur holocauſtum vltra pro peccato non poſtulaſti, repudians antiquas victimas, inſufficientes ad expiandum peccata & ſanctificandum animas: *Tunc dixi: Ecce venio.* In capite libri ęternæ ordinationis tuæ, ſcriptum eſt de me vt facerem voluntatem tuam' hanc ecce perficio, & munus meum inchoans, peccatum & Satanam è ſua poſſeſſione deturbare feſtino.

Iſa. 8. Nempè adimplere debebat Chriſtus myſticum illud nomen, quod ei apud Prophetam imponitur: *Voca nomen eius; Accelera ſpolia detrahe, feſtina prædare, quia antequam ſciat vocare Patrem & Matrem, auferetur fortitudo Damaſci, & diripiet ſpolia Samariæ.* Propterea ergo feſtinat, propterea cernitur ſaliens in montibus, tranſiliens colles: hæc eſt prima præda quam Satanæ eripit & inferno, anima Ioannis à peccato originali liberata. Tamquã *Catulus Leonis Iuda ad prædam aſcendiſti fili mi.*

Tamquam *Hinnulus ceruorum*, velociſſimè tranſiliſti colles, vt pugnes contra ſerpentes. Tamquã *ſemen benedictæ mulieris*, in anima Ioannis contriuiſti caput ſerpentis, ſicut in primordio ſęculi ad illum dictum erat: *Inimicitias ponam inter te & mulierem, inter ſemen tuum & ſemen illius, & ipſa conteret caput tuum.* Siue, vt lectio Hebræa habet, *ipſum ſemen conteret caput tuum.* Et quid eſt caput ſerpentis, niſi peccatum originis, ex quo tamquam capite vires omnes Satan expromit, viruſque omne? An non illud contriuit Chriſtus in Ioanne, ſimulque Satanam expugnauit in virulento ſuo ſemine? Ecce non ſolùm *delectatur infans ſuper foramine aſpidis ab vbere*, ſed etiam adhuc clauſus Matris ventre *mittit manum ſuam in cauernam Reguli*, vt eum educat & proterat. Hæc ſunt ſpolia quæ diripit iam ab vtero, tanta cum feſtinatione, primo ſuo itinere.

Secunda cauſa itineris huius fuit, quia voluit Deus manifeſtari Virginis excellentiam, vt quæ ſolis Angelis erat cognita, iam etiam hominibus foret manifeſta. Quid enim eâ excellentius dici vel agnoſci potuit, quandoquidem *Mater Dei* in domo Zachariæ agnoſcitur & prædicatur? An non hic eſt Titulus ſummus puræ qui poteſt competere creaturæ? An non infinitam quandam complectitur dignitatem, ſimulque gratiam correſpondentem quâdam ratione infinitam? Hic titulus affinitatem primam, quæ cum Deo eſſe poteſt, continet, ideoque inæſtimabilis eſt, ſumméque honorandus. Itaque poterat Chriſtus ſanctificare Ioannem remanens in Nazareth cum Matre & in Matre; locorum diſtantia aut perſonarum non poterat ei eſſe remora. Quare ergo tantum ſubit laborem ardui itineris, Matrem

abſque dubio defatigantis? Nempè vt maiori ſibi Ioannem vinculo obſtringeret, ſimulque vt Mariæ voce vteretur, tamquam primo inſtrumento ſanctificationis primæ à peccato, quam efficit in mundum adueniens. Voluit ergo agnoſci eam electam eſſe non ſolùm in Dei Matrem, ſed etiam in hominum Mediatricem, per quam peccatores obtinerent veniam, iuſti ampliorem gratiam. Ipſa ergo inchoat voce ſuâ erga Ioannem officium Mediatricis, ſicui & Filius eius officium Redemptoris. Hoc hodie voluit agnoſci, qui dignatus eſt in ea naſci: & Verbum quod ſe infudit vtero Virginis, voluit per gratiam ſanctificationis ab ea quodammodò refundi in animum Ioannis; vt ipſe iam renaſceretur ſpiritualiter, per eum qui necdum natus erat corporaliter. Maria ergo non ſolùm eſt Mater Ieſu, ſed etiam Mater gratiæ in electis, Mater miſericordiæ in peccatoribus. Hæc omnia patent in hoc itinere, quod non tam ipſa aggreditur, quàm Ieſus propter ipſam, vt manifeſtet eius dignitatem. Ipſe ergo eſt qui eam vrget vt exurgat, qui ipſam intus monet vt Ioannis & Elizabethæ domum adeat, vbi primò eius publicentur decora & qualitates eminentes, magnâ voce, magno ardore, magnâ exultatione. Ipſe eſt qui manere vult eam ibi quaſi tribus menſibus, vt domus illa tantò maiori repleatur benedictione, ſicut repleta eſt (in figura huius rei) domus Obededom, Arcâ ibi tribus menſibus manente *Non enim ſola eſt familiaritatis cauſa, quod diu manſit, ſed etiam tanti vatis profectus. Nam ſi primo ingreſſu tantus profectus exſtitit, vt ad ſalutationem Mariæ exultaret infans, Mater repleretur Spiritu S. quantum putamus vſu tanti temporis S. Mariæ addidiſſe præſentiam*, ait S. Ambroſius in c. 1. Lucæ.

Tertia cauſa huius itineris fuit ex parte Virginis. Eius enim humilitas & charitas eam impulit ad hoc iter, licet aſperum & prolixum, quod aliqui exiſtimant fuiſſe viginti duarum leucarū, tanta enim erat diſtantia à Nazareth vſque in domum Zachariæ, quæ à multis putatur fuiſſe in Hebron ciuitate ſacerdotali, illaque hîc dicitur *Ciuitas Iuda.* Patet verò humilitas Virginis, quæ cùm ſalutata eſſet ab Angelo, Deumque concepiſſet, nihilominus proficiſcitur vt obſequium offerat, & miniſterium quamlibet vile, Elizabethæ iam per vterum impeditæ. Patet & charitas, cuius feruor non retardatur, aut infirmitate ętatis, aut verecundia virginitatis, aut labore itineris, aut quiete contemplationis: ſed aſperum iter ingreditur, vt mulieri prouectæ ætatis & grauidæ Virgo ſeruitium ancillare impendat, relinquens ad tempus contemplationis diuinæ otium, vt charitatis ſedulæ adimpleat negotium. Propterea igitur exurrexiſſe ipſa dicitur, quaſi ab oratione ad iter ſe parans, ac à contemplatione ad actionem tranſiens, Mariæ & Marthæ officium ſciens confœderare. *Baron. Tolet. & alii.*

Docemur hîc, licet omnia nobis proſpera forent & felicia, nihilominus aliorum curam non eſſe negligendam, ſi noſtrâ ope vel operâ, conſilio vel auxilio indigeant, quamuis forte aliquod inde videatur oriri nobis diſpendium. Quapropter monet Eccleſiaſticus cap. 7. *Non te pigeat miniſtrare infirmo, ex hoc enim in dilectione firmaberis.* Docemur quoque opera charitatis & pietatis cum feruore eſſe exequenda, nec progrediendum in via virtutis cum tepore: *Neſcit enim tarda molimina Spiritus S. gratia.* Si laudamus alacres & diligentes in ſæculi negotiis, cur tardi ſumus &

oſcitantes in operibus bonis & negotijs Dei? *Maledictus qui facit opus Dei negligenter*, dicit Propheta Ierem. capit. 48. ſecundùm lectionem 70.

Porrò multa priuilegia & myſteria hanc viſitationem ſunt conſecuta, quæ paucis his verbis ab Euangeliſta comprehenduntur: *Vt audiuit ſalutationem Mariæ Elizabeth, exultauit infans in vtero eius.*

Primo non caret myſterio & priuilegio exultatio infantis ſex menſium in vtero, vſum enim rationis ei acceleratum ſignificat. Modum autem huius exultationis ſic plerique explicant, quòd in illa Mariæ ſalutatione Ioannes faciem ad Chriſtum verterit in vtero Mariæ clauſum, eumque ex vtero adorarit. Hęc autem faciei conuerſio non poterat eſſe ſine Matris grandi concuſſione, quia traditur infans in vtero habere faciem verſam ad dorſum, ſeu ad renes Matris; & ita ſe vertens ad Mariæ vterum, non potuit non commotionem grandem in Matre excitare, quæ ſuauiſſima tamen & gratiſſima fuit, ideoque exultatio tam infantis, quàm Matris nominatur. De hac re ſic Franco Abbas tom. 7. de gratia Dei: *Agnoſcit ſeruus Dominum, miles Regem, præco Iudicem, & quâ poteſt voce, exultatione ſcilicet gaudij, mundo inclamat aduentum Iudicis ſui. O nouitas! ô miraculum! ô pulcherrimum & theatro mundi incognitum ſpectaculum! Paruuli in vtero ſibi inuicem alludunt, ſed non ſicut Iſmaël cum Iſaac alter alteri illudit. Ecce paruuli noſtri, ſicut illi in vtero Rebeccæ contendunt, non tamen vt alter alterum ſupplantet, ſed vt alter alterum mundo commendet.* Vtique Iacob & Eſau ſpiritu ambitionis & contentionis repleti videntur ex vtero, dum ſeſe mutuò collidunt, & matrem

Philoſophus l. 9 de animalib.

trem turbant, ita vt diceret: *Si ſic futurum erat, vt quid neceſſe erat concipere?* Sed ſpiritu charitatis Paruuli noſtri ſe interiùs mutuo amplexu cõſalutant, conuerſo ad inuicem vultu; mutuique amoris face incenſi, cor cordi quaſi porrigunt, propinquam congratulantes generis humani redemptionem. Itaque, ſi petis cur Ioannes in vtero ſic exultet? Reſpondebimus id factum eſſe, quia Solem videt, licet in nubilo; Solem videt Ioannes, qui detinebatur in carcere tenebricoſo, geſtitque illum pręcurrere, & omnibus nunciare. Quaſi dicat, inquit Sanctus Chriſoſtomus: *Video Dominum qui naturæ impoſuit terminos, & cur expecto tempus naſcendi? Nouem menſium mihi tempus non eſt neceſſarium, in me enim eſt qui eſt æternus. Egrediar ex hoc tabernaculo tenebroſo, rerum admirabilium compendioſam prædicabo cognitionem. Sum ſignum ſignificabo Chriſti aduentum Sum tuba, proferam Filij Dei in carne diſpenſationem. Tuba canam, eo ipſo paterna lingua benedicam. Tuba canam, & vterum maternum viuificabo.* Sic ſaltu & exultatione loquitur. Vix ipſe vitam ducit, & Deum vitæ authorem vult prædicare. Nondum aſpicit lucem, & Solem lucis authorem vult annunciare. Non mireris tamen ſi exultat, & adorat Deum ex vtero matris, quandoquidem & Ionas adorare potuit ex vtero piſcis.

Vide Breu. in feſto Viſit.

Secundò priuilegium & myſterium in hoc reperitur, quòd puer iſte ab vtero Spiritu Sancto repletur, & à peccato originali mundatur. Felix præſentia Ieſu & Mariæ, quæ hunc effectum potuit producere: felix ingreſſus Domini, quòcumque gratiam afferens & ſanctificationem. Si enim in Virginis vterum intrat, Spiri-

tum Sanctum eminenter eam ſanctificantem adducit. Si in matre reſidens in domum venit Zachariæ, quantis eam adornat benedictionibus, non ſolùm matrem Spiritu Sancto replens, ſed & infantem, vt adorans exultet ſuum conſpiciens Sanctificatorem? Agnouit vtique Ioannes in vtero ſanctificatus authorem ſuæ ſanctificationis, & myſterium diuinæ Incarnationis. Voluit enim Chriſtus illud myſterium omni hominum conditioni & ſexui, omnique ætati manifeſtari, quod pro omnium ſalute erat ordinatum. Sic ab omni ſtatu voluit infans adorari, tamquam omnium Rex conſtitutus & inauguratus. Propterea adoratur ab Angelis, tum in conceptione, tum in natiuitate. Adoratur à ſtella & Magis adhuc recumbens in pannorum vilitate, tamquam à Nobilibus & Sapientibus Rex agnitus. Adoratur ab opificibus, perſonam gerit Ioſephus artis vir fabrilis. Adoratur à Paſtoribus, qui vicem gerunt communis plebis. Adoratur à Virginibus & Coniugibus, quia ex parte harum agnoſcit eum Maria, & adorat cum ipſa Ioannes, maternum concutiens vterum ob præſentiam ſui Regis. Exultat ob ſanctificationem quam percipit ab vtero, exultat ob donorum cęleſtium communicationem ei factam à Domino, magno certè cumulo. Quidni exultaret tantis benedictionibus adimpletus? Longè ergo Ioanni aliter contigit quàm olim Adamo, qui cùm vocem Domini audiſſet, tremore concuſſus dicit: *Domine audiui vocem tuam & timui, eò quòd nudus eſſem.* At Ioannes auditâ Chriſti voce per os Mariæ, non timet, ſed miro exultat gaudio, quia aduenit eius nuditatem operturus

veſte gratiæ. Adam de publico in abſconditum fugit, Ioannes de vteri penetralibus, vt ſe Domino offerat, geſtit erumpere.

Tertiò, in hoc quoque myſterium cernitur, quòd Ioannes in gratia confirmatur ad viſitationem Ieſu & Mariæ, ita vt deinceps numquam commiſerit peccatum mortale. Nempè à facie Domini fugit Satan exultante Ioanne, ſed ſic fugit, vt numquam valeat reuerti, vllamque hic poſſeſſionem rurſus obtinere. Spiritus malus fugit à Saul cithara Dauid ſonante: ſed numquid iterum potuit locum vnde fugerat, repetere? Spiritus malus fugit à Ioanne, fugatus Virginis voce reſonantis inſtar citharæ: ſed abſit vt poſſit redire.

Dagon cecidit coram Arca, truncuſque factus eſt, nec potuit ſeſe redintegrare, ſic & Satan coram Maria Diuinitatis Arca ita pedes manuſque perdidit, vt in hanc animam Ioannis vlteriùs non potuerit vel reptare. O Felix anima, tot gratiæ donis adornata & in Deo confirmata, ſaltàns inſtàr Dauidis coram Arca, & præſentes omnes replens exultatione! Verè huic domui ſalus à Deo facta eſt, eò quod & ipſe ſit filius Abrahæ, qui exultauit vt videret diem iſtum, vidit, & gauiſus eſt. Ioan. 8.

PARS TERTIA.

DE infante exultante dictum eſt, nunc de matre differendum, de qua ſic Euangeliſta: *Repleta eſt Spiritu Sancto Elizabeth, & exclamauit voce magna: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.* Exuberauit in matrem

gratia filio collat..., vt & ipſa Dominum & Matrem eius agnoſceret, ac inciperet prophetare eodem ſpiritu quo filius. *Quæcumque enim dixit Elizabeth propketicè ad Mariam, non verba ſuerunt Elizabeth, ſed infantis. Os autem Elizabeth tantum miniſtrauit, ſicut & os Mariæ miniſtrauit Filio Dei qui erat in vtero eius,* inquit Theophilactus in hunc locum. Sic communiter docent & loquũtur Sancti Patres. Audi Origenem hom. 7. in Lucam: *Non eſt dubium,* inquit, *quin quæ tunc eſt repleta Spiritu Sancto propter filium ſit repleta. Neque enim mater primùm meruit Spiritum Sanctum, ſed cùm Ioannes clauſus vtero Spiritum Sanctum accepiſſet, tunc & illa poſt ſanctificationem filij repleta eſt Spiritu ſancto.* Idem dicit S. Ambroſius; *Vocem prior Elizabeth, ſed Ioannes prior gratiam ſenſit.* Explicat id latiùs S. Bernardus exemplo Lucernæ ardentis, cui comparat Chriſtus Ioannem: *Ille erat lucerna lucens & ardens,* Ioan. 5. Sic verò hoc amplificat Doctor mellifluus ſer. 1. de natiuit. Baptiſtæ: *Fuit iam tunc in vtero ardens lucerna, ſed interim adhuc ſub modio, donec ſuper candelabrum poneretur, & luceret omnibus qui erant in domo Domini. Tunc ſolum potuit illuminare modium ſuum, ſoli lucere matri, magnum ei pietatis ſacramentum reuelans noua exultationis motu. Vndè hoc mihi, inquit, vt veniat mater Domini mei ad me?* Quis tibi *indicauit matrem Domini mulier ſancta? Vnde me noſti? Vt facta eſt, inquit, vox ſalutationis in auribus meis, exultauit infans in vtero meo. Illuminauit ergo iam tunc modium ſub quo latebat, paulò poſt mundum nouis illuſtratura fulgoribus.*

Neque verò ſine myſterio dicitur Elizabeth, Spiritu ſancto ex vbertate filij repleta, exclamaſſe voce magna. Quid enim egebat Maria,

tanta vocis exaltatione & contentione? Huius ergo vocis ſic exaltatæ variæ poſſunt reddi rationes.

1. *Voce magna exclamauit*, quia magnitudo vocis ſignum eſt magnæ affectionis.

2. *Voce magna*, quia magna & inſolita ei reuelata erant myſteria.

3. *Voce magna*, quia erat vehemens Spiritus impulſus ad hęc propalanda.

4. *Voce magna*, quia per eam loquebatur Vox clamantis in deſerto.

5. *Voce magna*, quia ſicut cordis ſic & oris debebat eſſe ſonora lætitia.

6. *Voce magna*, quia hęc vox totum debebat reſonare per orbem.

7. *Voce magna*, quia vox iſta debebat ſurdos hęreticos confundere.

8. *Voce magna*, quia magnas Virginis laudes non poterat adæquare.

Equidem per omnium ora vſque in ſæculi finē hęc vox ſonora Ioannis & Elizabethæ in laudem Mariæ decantatur: *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.* Debetque omnes animare Chriſtianos, vt eadem deuotione, eodem ſpiritu & ardore, eadem mentis lætitia valeant hanc ſalutationem Deiparæ præſentare. Sic enim potuerunt non ſolum Satanam, ſed etiam eius aſſeclas, qui de Maria malè loquuntur, confundere. Propterea namque eadem voce Angelus & Elizabeth vtuntur in Mariæ benedictione, *vt ab Angelis & hominibus ſimul & benedicenda & honoranda monſtretur*, inquit S. Ambroſius. Auſpicatur itaque ſuam ſalutationem Elizabetha ab ea parte quam poſtremam Ange-

lus habuit, quod mirabiliter factum eſt, quaſi colloquio interfuiſſet Angeli cum Maria. Nempè idem ſpiritus eſt afflans & impellens Elizabetham qui afflauit & Angelum; ideoque ijſdem vterque verbis vtitur, & Mariæ congratulatur: *Benedicta tu in mulieribus*. Nec mireris quod Angelus hęc verba non addiderit: *Benedictus fructus ventris tui*, necdum enim Virgo Filium conceperat cùm ab Angelo ſalutationem accepit, ſicut quandò ab Elizabeth accepit congratulationem.

Sed cur Mariam benedictam inter mulieres pronunciat Angelus, pronunciat & Elizabetha? Numquid non benedicta eſt etiam ſuper omnes electos? Numquid in capite libri æternæ prædeſtinationis & benedictionis diuinæ prima poſt filium ſcripta eſt, omnes alios præcellens donis gratiæ & gloriæ? Equidem. Sed reſpiciebant tam Angelus quàm Elizabeth ad dignitatem Matris Dei, quæ ſolis mulieribus poterat competere. Reſpiciebant quoque ad primam mulierem, quæ per peccatum introduxit maledictionem; cui opponitur Maria inter mulieres benedicta, quia maledictionem ſuſtulit per mulierem introductam. Vndè ſi prima mater eſt mortis & morientium, hęc mater eſt vitæ & viuentium: ſi prima lachrymas & miſerias attulit originalis noxæ, hęc gaudium & diuitias protulit cœleſtis gratiæ: ſi prima ſpinas germinauit pungentes cum loliis, hęc roſas dedit odorantes cum lilijs: ſi prima ſerpenti cōſenſit ſe veneno inficiens cum ſuo ſemine, hæc caput contriuit ſerpentis pro ſe & ſuo ſemine. Ergò benedicta inter mulieres, quæ opprobrium abſtulit in-

ductum per mulierem, & exorta eſt inter illas tamquam roſa inter ſpinas ſine ſpina: *Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias.* Benedicta ſuper omnes mulieres, ſiue ſpectes fœcunditatem & maternitatem, ſiue conſideres caſtitatem & virginitatem, ſiue æſtimes ſapientiam & prudentiam, ſiue intuearis pulchritudinem & gratiam: *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas.* Multæ toto ſtudio ſibi merita compararunt & virtutes, ſed nulla ô Maria, acceſſit ad cumulum tuum: *Tu ſupergreſſa es vniuerſas,* tam recentes quàm antiquas. Pulchra filia fuit Agnes, diuitijs admodum ornata cæleſtibus, ſpecioſa & diues filia Cæcilia, caſtitate & meritis præclara; opulenta & benedictionibus cumulata filia Catharina; nobilis & illuſtris filia Agatha, & millenæ aliæ: ſed opibus, meritis, caſtimonia, gratia tam externa quàm interna, *Tu ſupergreſſa es vniuerſas.* Specioſa fuit mulier Sara, ſpecioſa Rachel, ſpecioſa Rebecca, benedictionibuſque diuitijs refertæ fuerunt ac eorum familia: ſed *Tu ſupergreſſa es vniuerſas.* Ob ſapientiam & decorem commendata olim & benedicta fuit Eſther, Abigail, Iudith, aliæque mulieres fortes & generoſæ, ſed *Tu ſupergreſſa es vniuerſas,* ſapientia, decore, benedictione.

Cant. 2.

Prou. 31

Quòd ſi in particulari hæc vis intelligere, attende ſingulos ſtatus fęminei ſexus, & videbis quantum Maria fœminas ſupergreſſa ſit vniuerſas, ſublimior dignitate, & excellentior virtute. Numquid tres ſtatus ſunt mulierum, Coniugium, Viduitas, Virginitas? Primò coniugatas benedictione longè ſupereminet Maria, quia virginitatem fœcunditati habet coniunctam;

quod à ſæculo non eſt auditum, vt eadem ſit Mater & Virgo, in ea reperitur.

Partus & integritas diſcordes tempore longo,
Virginis in gremio fœdera pacis habent.

Iterum benedictione eas ſupereminet in hoc quòd ſine peccato concipit, ſine dolore parturit, quod nulli etiam alteri eſt conceſſum. Denique, prolis dignitate omnes antecellit Si enim nonnullæ benedicuntur, quòd Patriarchas genuerint aut Prophetas, aut quòd Orbi Reges dederint conſpicuos, hæc Regem Regum, Prophetarum Dominum & Angelorum, totiúſque ſæculi lucem peperit, cœlo & terrâ eam benedicente. Propterea eam hîc benedicit S. Elizabetha exclamans: *Undè hoc mihi vt veniat Mater Domini mei ad me?* Quaſi dicat: Quæ opera mea? quid boni feci, vt hoc promererer? Ego quidem ſat me felicem exiſtimabam diuino beneficio, quòd prolem geſto magnum quiddam ſæculo futuram, ſed quoniam meo merito tanta mihi contigit felicitas, vt Mater Domini mei vltrò veniat ad me? Meum erat ad eam properare, & vterum talem fructum portantem tota cordis vocíſque contentione beatificare. Breui verborum compendio Mariæ dignitatem comprehendit, dum hunc ei titulum affigit, *Mater Domini mei.* Non enim eam poterat altiùs commendare & extollere, quia hic titulus excedit omnem altitudinem, quæ poſt Deum dici poteſt vel cogitari: ex illoque titulo omnes prærogatiuæ, omnia dona cælestia, omnes gratiarum excellentiæ, omnes benedictiones in Mariam profluxerunt, tamquam ex fonte.

Hinc effectum eſt, vt poſt Elizabetham (quam

prima hoc myſterium meruit agnoſcere poſt Angelum & Mariam) benedixerint ſpecialiter Deum & hanc Matrem omnes mulieres, quæ aliquatenus intelligere potuerunt dignitatem huic titulo annexam in fæminei ſexus honorem redundantem. Quapropter dicebat S. Hugo Epiſcopus Lincolnienſis: *Satis à fæmineo ſexu Deus diligi promeruit, cùm naſci de fæmina dignatus eſt. Nam cùm viro conceſſum non ſit, vt ſit Dei Pater, hoc conceſſum eſt fæminæ, vt ſit Dei Mater.* Ergo pergite, ô deuotæ mulieres, in coniugio benedicite Mariam cum Elizabetha, quæ tamquam Præcentrix & Choraga vocem exorditur laudis & benedictionis. Benedicite, vocemque & mentem extollite cum muliere Euangelica, beatificantes eius vterum & vbera. Benedicite eam magno affectu, magnaque pietate cum Eccleſia Catholica, quæ in finem vſque ſæculi optat eius laudes ab omnibus quidem, ſed maximè à deuoto fæmineo ſexu reiterari, imò millieſque repeti. Benedicite eam, vt ipſa vobis in coniugio fœcunditatem. felicitatem, omnigenamque impetret benedictionem. Illi proles veſtras offerte, vt ipſius benedictione in timore Dei educari, & in via ſalutis proſpero greſſu poſſint pergere, ac tandem Angelica loca obtinere ſub Angelorum Regina.

Surius c. 13. Vita eius.

Secundò, Viduas longè ſuperat benedictione, ideoque & à viduis ipſa benedicitur, quæ inter omnes mulieres eſt benedicta. Sic benedixit eam in templo poſt Elizabetham Anna vidua, dum filium ſuum templi Dominum veniſſet oblatura. Meritò certè eam intuentur, eiuſque laudes & præconia decantant viduæ, quandoquidem

eis data eſt vt pietatis exemplum, vt forma morum, vt virtutis omnis ſtatui viduali congruæ pellucidum ſpeculum. Docet enim eas ſilentium, pudicitiam, orationem, patientiam, ieiunium, ſolitudinem, columbinum gemitum, fiduciam in Deum, omniaque alia religionis vel pietatis exercitia, quia in his omnibus excelluit. Ergo pergite, ô viduæ deuotæ, benedicite Mariam cum Elizabetha, benedicite cum Anna vidua, ſub eius inſtructione & magiſterio diſcite in ſolitudine Deo vacare, patientiam fouere, gemitum turturis in cęlum edere, operibus pietatis & miſericordiæ incumbere, caſtè & pudicè viuere, omniaque veſtra in Deum referre, & huic Matri diuinæ gratiæ commendare. Ipſa vobis erit Conſolatrix in afflictione, Protectrix in aduerſitate, Lux in caligine, Dux in itinere, vt ipſius prçeunte benedictione valeatis viam ęternæ felicitatis certiùs reperire.

Tertiò, Virgines Maria longè antecellit, tum ob fœcunditatem coniunctam virginitati, quia Mater & Virgo, quod aliis virginibus non poteſt conuenire: tum ob puritatem, quam numquam aliæ Virgines aſſequentur, quia tanta eſt, quanta maior ſub Deo nequit intelligi: tum ob primatum & prioritatem, quia prima virginitatem creditur vouiſſe, nullo pręcedente vel pręcepto vel conſilio vel exemplo. Quapropter omnes alias Virgines ſuo attraxit exemplo, Vexillum erigens virginitatis, ſub quo ipſa Duce iam ſecurè poſſent militare, quod factum eſt à millenis millibus, eas ergo ſuo cẽſetur genuiſſe præuio exemplo. Propterea à Virgineo choro nocte dieque benedicitur, & inter omnes

mulieres benedicta pronunciatur. Quia enim *viderunt eam filiæ Sion*, ideò *beatiſſimum prædicauerunt, & Reginæ laudauerunt eam.* Hoc eſt, quia filiæ pietati addictæ. & tamquam reginæ carni & paſſionibus dominantes, Mariæ perfectiones contemplantur, eaſque ad imitandum præ oculis habent, non poſſunt non in eius benedictiones & laudes erumpere, tamquam Matris & Principis chori virginei ac virtutis omnigenæ. Pergite ergo, ô Virgines piæ Mariæ laudes iugiter decantate, eam inter mulieres benedictam, magna voce, magno affectu, cum Elizabetha pronunciate. Illi vos ex integro vouete, vt ipſius exemplo & auxilio puritatem illibatam poſſitis conſeruare. Illa vobis aderit, vt caput ſerpentis valeatis conterere, & victoriam contra Satanã, Mundum, Carnem reportare. Ipſa benedictione ſua efficiet, vt poſſitis tamquam *Lilia inter ſpinas* ſine læſione pertranſire, ac tandem inter parthenios Angelorum choros perpetim eius laudes puriſſimé, altiſſimè, perfectiſſimè reſonare.

Cæterum, vt concludamus, cur Maria inter mulieres benedicta pronuncietur, rationem ſubdit Elizabeth, quia *benedictus fructus ventris tui*; ideo enim ipſa benedicta, quia fructus eius benedictus origo eſt omnis benedictionis in eã redundantis. Vnde & ille dicitur benedictus ſine limitatione, non benedictus inter filios hominum ſicut Maria inter mulieres, quia per ipſum non ſolùm omnes gentes benedicendæ sút, ſed etiam omnis benedictio in cælo & in terra ab eius plenitudine eſt deriuata. Atque ſolus hic fructus ventris benedictus eſt, quia reliqui ex concupiſcentia nati ſub maledictione naſcũtur,

niſi per Fructum hunc Mariæ liberentur. Vide autem quàm aptè Filius Mariæ ſignificatur nomine *Fructus.*

1. Sicut ex arbore fructus oritur ſine læſione, ita Chriſtus ex Virgine.

2. Sicut arboris à fructu eſt pulchritudo, ita Virginis à Chriſto.

3. Sicut fructus Euæ attulit maledictionem, ita fructus Mariæ benedictionem.

4. Hic eſt fructus quem qui edunt, fiunt Dij, diuinæ conſortes naturæ

5. Hic eſt fructus primigenius in florido gratiæ Vere exortus.

6. Hic eſt fructus primigenius, inter natos omnes perfectione primus.

7. Hic eſt fructus benedictus in colore, odore, ſapore. Meritò ergo Elizabetha inclamat: *Benedictus fructus ventris tui* Vis ſcire quomodo benedictus ſit in colore! *Candidus eſt, & rubicundus, electus ex millibus..* Quid candor niſi eius innocentiam & puritatem deſignat? Quid rubor niſi eius iuſtitiam & charitatem, quâ purpureus factus eſt tam in circumciſione, quàm in paſſione? Si fructus arboris vetitæ adeo ſpecioſus erat & delectabilis mortis fructus: quantò magis fructus hic vitalis rapiens Angelorum & electorum oculos rutilo ſuo colore? Nouo enim iugiter deſiderio in eum deſiderant proſpicere. Vis etiam ſcire quomodò benedictus ſit in odore? Odorem ſuaueolentem ſpargit his qui longè, illumque mirè adauget his qui propè. Eius fragrantiam ſentiebat à longè Iſaac pronuncians propheticè: *Ecce odor filii mei ſicut odor agri pleni cui benedixit Dominus. Nondum ſpeciem flos ille agri induerat, & iam dabat*

Cant. 5. Gen. 27.

odorem ſuum, quem ſic præ gaudio exclamans præſenſit ſpiritu corpore marcens, ſanctus & ſenex Patriarcha, caligans viſu, odorâtu ſagax, inquit S. Bernardus ſer. 47. in Cant. Illius etiam odorem præſentiebat à longè alter Propheta, illoque exhilaratus dicebat: *Ego autem gaudebo in Deo Ieſu meo.* *Abac. 3.*
Mox verò ortus iſte fructus ita longè lateque odorem fudit, vt totum impleret orbem; nam & Reges à remotiſſimis partibus ad ſe odorandum adorandumque pellexit. Et ſicut fructus manu attactus preſſusque magis redolet, ita hic fructus decerptus ex arbore crucis, lancea punctus, varieque preſſus, maiorem afflauit toto orbe odorem, fragrantia ſua myriades ad ſe trahēs, & in ſui amorem rapiens, imò odore mortuis vitam afflans. Denique vis ſcire quomodò benedictus ſit in ſapore? Scito non eſſe ſimilem fructibus illis qui circa Sodomam oriuntur, ſuntque ſpecioſiſſimi, ſed ſi guſtes, cinerem ſentis & fœtorem. Etenim de hoc Fructu ſcriptum eſt: *Eccl.*
Qui edunt me, adhuc eſuriunt. Nihil guſtatur ſuauius quàm Ieſus Dei, & Mariæ Filius. *24.* Eſurientium eſca eſt ſuauis palato ſano: guſtatus nouum excitat appetitum, & orexin delectat, impertiens omnem ſaporem ſuauitatis. Experiuntur illi qui auidè illum comedunt ſub vmbra ſacramenti, & dicunt; *Fructus eius dulcis gutturi meo.* *Cant. 2.*
Benedictus ergò fructus, pios reficiens in tempore peregrinationis, electos in die æternitatis; quia in eius guſtu conſiſtit ſolatium peregrinantium, in eius viſione & fruitione beatitudo electorum.

CONCLVSIO.

O Maria, Arca ſanctificationis, Mater diuinæ gratiæ, digneris nos viſitare cum Filio, vt mundemur à peccato, vt ſanctificemur cæleſtis gratiæ dono, vt repleamur Spiritu ſancto. Nos cum Prole pia benedicas Virgo Maria, vt te & Prolem tuam cum Elizabetha benedicere valeamus, illiuſque ac tuas laudes decantare, quia in Matrem elegit te ſuam, ac in Mediatricem noſtram. Benedictus vterus, benedicta vbera tua quæ lactauerunt æterni Patris Filium. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Miſericordes oculos ad nos conuerte, & fructum illum benedictum nobis poſt hoc exilium oſtende; O clemens, ô pia, ô dulcis Virgo Maria!

LECTIO DECIMA Nona.

BREVIIS EXPLICATIO Cantici Virginis Deiparæ.

Magnificat anima mea Dominum, Luc. 1.

DIVIDEMVS HOC CANTICVM in duas Partes.

Prima aget de exultatione Virginis, & gratitudine ob beneficia ſibi ſpecialiter conceſſa.

Secunda aget de beneficijs generaliter hominibus à Chriſto collatis, à Maria rememoratis.

PARS PRIMA.

AMans ſilentij erat Maria, quia illud virginalem decet modeſtiam. quapropter de ea teſtatur Euangeliſta, quòd cùm myſteria multa vel audiret, vel cõtemplaretur coram oculis ſuis peracta: *Conſeruabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo.* Pudica Virgo non euulgabat, ſed conferebat quæ facienda legerat cum his quæ facta cognoſcebat, & in ſilentio adorabat, expectans tempus congruum quo Deus ea vulgari vellet,

Dum in Natiuitate Angeli canunt, Paſtores annuntiant, cæli loquuntur, ſtella prædicat, Simeon & Anna prophetant & loquitur omnibus qui expectabant redemptionem Iſraël, Maria in ſilentio *conſeruabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo*, Deique magnalia honorabat magis ſilentio, quàm loquelâ. Hanc Mariæ modeſtiam, pudicumque cum humilitate ſilentium commendans S. Bernardus, aduertit quater tantùm loquentem toto Euangelio exhiberi: ſemel cum Angelo incarnationem Filij Dei nunciante, & conſenſum expetente; iterum cum Elizabetha eam magnificis verbis ſalutante; rurſus cum Filio recens inuento in templi adytis, materno affectu ad id vrgente; denique in nuptiis, neceſſitate coniugum id expoſcente. Et quidem paucis vbique verbis ſuam oſtendit ſapientiam. Nā cùm Angelo dixiſſet: *Quomodo fiet iſtud*, ſuo timens virginitatis voto, Angeluſque expoſuiſſet modum, reſpondet paucis: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* Cùm autem reperiſſet Filium tanto affectu requiſitum, non aliud dicit: *Fili quid feciſti nobis ſic? Ego & Pater tuus dolentes quærebamus te.* In nuptiis autem tria verba dicit Filio: *Vinum non habent*: Tria quoque miniſtris: *Quodcumque dixerit, facite.*

At hic verò, quaſi abrupto ſilentio, decem verba myſterij & ſapientiæ pleniſſima velut pſalterium decachordum enuntiauit, in laudes Dei erumpens. Exarſit ignis in corde eius, ignis lucidiſſimus & ardentiſſimus diuini amoris, & has ſcintillas foris excitauit. Eructauit cor ipſius verbum bonum, vndè dicando ſe & opera ſua

Regi,

Regi, facta eſt lingua eius quaſi *calamus Scribæ velociter ſcribentis*. Et quidem ſingula verba à Spiritu S. cor & linguam Mariæ motitante dictata ſcripſit S. Lucas, ab eodem ſpiritu ſpecialiter edoctus, & poſteritati conſignauit in finem vſque ſæculi decantanda. Ea propter Eccleſia hoc canticum quotidiè in diuino officio veſpertino repetit, quod in veſpere mundi Maria cecinit; idque ſtando facit, ob eius eminentiam. Nam in eo non ſolùm redduntur gratiæ ob beneficia Mariæ collata, ſed etiam ob beneficia toti humano generi exhibita per incarnationem Filij Dei: per quam maximè *ſuſcepit Iſrael puerum ſuum*, hoc eſt populum ſuum fidelem, indiuiſo & diuino fœdere illum ſibi adſtringens, & ad ſe reducens, *recordatus miſericordiæ ſuæ*. Cantet quantum voluerit Delbora ſonorum ſuum canticum ob deuictum Siſaram Chananæorum Ducem: Cantet glorioſè Maria ſoror Moyſis ob ſubmerſum Pharaonem: Cantet & Iudith ob Holofernis obtruncationem: Canticum edat Anna mater Samuëlis ob conceptum poſt ſterilitatem. Longè eas eminet Maria hoc ſuo cantico, quia longè excellit hoc beneficium. Omne aliud canticum antiquum eſt; hoc nouum, nouo ſpiritu depromptum ob beneficium & victoriam omnes alias ſuperantem, & liberationem populi Dei. Omneſque mulieres quæ cantica ediderunt, Mariæ hîc canentis nonniſi figuram geſſerunt.

Nec mireris Mariam hîc præter morem ſuum ſilentium abrupiſſe; auditâ enim ſalutatione Elizabeth, quâ matrem Domini appellauit, quâ beatam prædicauit, quâ fide fortem laudauit, quâ infantis exultationem publicauit ad eius

vocem factam, non ampliùs tacere poterat diuina dona quæ perceperat, & quæ virginali pudore acceptum oraculum tegebat ſilentio. iam congruo tempore patefecit. Gratiſſimus eius animus tantis beneficiis adornatus, cùm vidit illa per Spiritum ſanctum reuelata, & per Elizabetham pronuntiata, non debuit vltra celare claritatem cœleſtis flammæ, quâ eius cor & anima intus ardebat. Erumpit ergo in vocem exultationis, ne ingratitudine aut ſilentio obſtruat fontem diuinæ miſerationis, cœleſtisque gratiæ.

Sed ponderemus ſingula verba. ſunt enim myſteriis grauida, per illam enunciata quam Spiritus ſanctus repleuit. Sub ſingulis verborum horum foliis latet mel deuotionis, ſub exteriori cortice latet medulla perquàm ſuauis. Excutiamus ergo folia, corticemque diſcindamus.

Primo cùm dicit: *Magnificat anima mea Dominum*, idem eſt ac ſi dicat: O Elizabeth, tu me magnificas ob dona cælitus mihi communicata, tu beatam me pronuncias, & ſuper omnes benedictam: ego verò de his omnibus nihil mihi arrogo, ſed totum in Deum Auctorem horum donorum refundo. Riuulos gratiæ & benedictionis in me pleniſſimè fluentes fonti reddo, vt fluere perſeuerent. Ideo non ſolùm voce & linguâ, ſed & totius animæ intimis affectibus illi gratias ago, illumque magnifico & glorifico; altè & magnificè eum prædico, in eius laudes me totam effundo. Sciebat Maria ſcriptum apud Eccleſiaſticum c. 43. *Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, ſuperualebit enim adhuc & admirabilis magnificē-*

tia eius : Benedicentes Dominum exaltate illum quãtum poteſtis, maior enim eſt omni laude; ideo quodãmodò nobis dicit : *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus*, &c. Sciebat quoque quòd vberior gratia illis obuenire ſolet qui grato animo gratiam accipiũt, quodque dum gratâ recordatione agnoſcunt donatorem, illum ad maiorem elargitionem aſtringant. Sciebat denique, in iniuriam redundare auctoris ſeſe tumidè extollere de eius donis, hoc enim eſt propter *Solem ſibi affulgentem Lunamque clarè incedentem oſculari manum ſuam ore ſuo, quæ eſt iniquitas maxima & negatio contra Deum altiſſimum*, inquit Iob, c.31.

Secundò cùm dicit; *Exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo*, idem eſt ac ſi dicat : Tu aſſeris, ô Elizabeth cognata chariſſima, infantem tuum ob meam vocem in vtero exultaſſe; ſpiritus autem meus longè magis exultat in Deo ſalutari meo, quia exultationis cauſam in viſceribus meis geſto. Illum porto, illum glorifico, in illo exulto, qui vocat, ſanctificat, ſaluat ab vtero. Verè hæc exultatio in Maria longè ſuperauit & ſublimior fuit exultatione Ioannis; quia eius anima & ſpiritus quodammodò abſorbebantur in abyſſo diuini amoris, diuinæque bonitatis. Quapropter B. Rupertus Cant. 1. ſic de Virgine loquitur : *O beata Maria, inundatio gaudii, vis amoris, torrens voluptatis totam te operuit, totamque obtinuit; & ſenſiſti quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit.* Futuræ nempè gloriæ quædam fuit inchoatio in hac exultatione Mariæ. Si Iſraelitæ tantoperè exultant in captiuitatis ſuæ reuerſione, ita vt dicant : *Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum, & lingua noſtra exul-* Pſalm. 125.

tatione: Magnificat Dominus facere nobiſcum, facti ſumus lætantes; quantò magis exultauit Maria nouum depromens canticum, cùm iam Dominus inciperet conuertere captiuitatem mundi, & redemptionem inchoaret in ſinu ipſius? Docet nos hîc interim Maria in quo conſiſtat vera exultatio & lætitia: non in bonis vtique huius ſæculi, non in poſſeſſionibus, non in honoribus, non in voluptatibus & vanitatibus, ſed in Deo ſalutari noſtro, ſiue in illo cui poſſumus dicere; *Deus, Deus meus ſalutis meæ.* In illum debent omnes animæ vires intendere, in illo exultare, illum magnificare; intellectus excellentiam contemplando, memoria eius beneficia recolendo, voluntas in eius amorem ſe totam effundendo, denique lingua & vox eius laudes decantando, & tota ipſa vita omne momentum in eius honorem impendendo. In quo enim magis exultandum eſt, quàm in eo qui eſt ſalus, redemptio, felicitas, vita, gloria noſtra in tempore & in æternitate?

Tertiò cùm dicit: *Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ*; non tam hîc accipienda eſt humilitas vt virtutem ſignificat, quàm vt ſignificat exiguitatem & vilitatem, quomodò Chriſtus dicitur reformaturus *corpus humilitatis noſtræ*, hoc eſt corpus noſtrum vile & ignobile. Non enim videtur Virgo humilitatem ſuam prædicare, cùm id non ſit humilitatis. Idem ergo eſt ac ſi diceret, oculos ſuos pleniſſimos miſericordiæ & bonitatis dignatus eſt in me abiectam ancillam coniicere, tantò magis obſtringor eum magnificare. Vnde interpres Græcus ſic habet: *Quæ ego ſum ad tantum officium? Ipſe reſpexit, non ego*

expectaui; humilis enim eram & abiecta, & nunc à terra in cælos tranſeo, & ad arcanum miniſterium trahor. Agnoſcit ergo Maria vilitatem ſuam & indignitatem, & eam opponit diuinæ magnitudini, quaſi dicat: Cum adeò ſit magnus, adeò abiectam reſpicere non eſt dedignatus. Sic ergo agnoſcit vilitatem, non prædicat ſuam humilitatem, quæ ſola inter virtutes ſeipſam ignorat, & qui ſolet eam prodere, ſolet eam perdere. Vult iudicare ſe non ſuis meritis Matrem effectam, ſed tanto fuiſſe indignam beneficio.

Interim verum eſt Deum virtutem humilitatis in Virgine Maria reſpexiſſe, ſicut & ſuperbiam in primæua Eua deſpexiſſe. *Placuit Deo quòd in fœmineo ſexu tantam humilitatem inuenit, à quo initium ſuperbiæ humano generi ſuperueniens totam maſſam corrupit*, inquit Rupertus Cantic. 1. Reſpexit ergo eximiam hanc Virginis humilitatem, & approbauit ſicut dicitur reſpexiſſe ad Abel, & ad munera eius: eodem enim teſte Ruperto, *Humilitas Virginis Deum vnice delectauit velut ſuauiſsimus odor, qualis de nullo vnquam ſpirauit, vel ſpirare potuit ſacrificio.* Fœtor autem ſuperbiæ eum offenderat in Eua, ideo ei diſplicuit, eamque deſpexit cum tota progenie; ſed tandem placatus eſt: & è cælo attractus humilitatis odore è corde Virginis ſpirante. Vnde illi (interprete Sancto Bernardo) conuenit illud Cant. 1. *Dum eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum.* Audi Bernardum: *Bonus humilitatis odor, qui de hac valle plorationis aſcendens perfuſis circumquaque vicinis Regionibus, ipſum quoque regium accubitum gratâ ſuauitate reſpergit.* Quid eſt accubitus Regis, niſi cor vel ſinus

Bern. ſer 45. in Cãt.

Patris? Dum ibi eſſet Filius, odore virgineæ humilitatis attractus & delectatus deſcendit in vterum Virginis. Virgo igitur reſpexit ſuam indignitatem, Deus reſpexit Virginis humilitatem: *Ad quem reſpiciam niſi ad humilem corde?*

Quartò, dum dicit: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Vox eſt admirantis diuinam erga ſe munificentiam, ſimulque prophetice prænunciantis quid poſterioribus ſæculis ſit futurum. Verè enim accepto per vniuerſum orbem Euangelio, quotquot ex vniuerſis populis & linguis fuere nationes, beatam prædicauerunt illam, cuius Deus humilitatem reſpexit, quam in Matrem Redemptor elegit. A Solis enim ortu vſque ad occaſum nomen eius quaſi cordibus Fidelium eſt inſcriptum, eiuſque memoria quaſi mel in ore eſt, melos in aure, iubilus in corde.

Vndè & hoc aduerte, ex quatuor primis generalibus Conciliis totius orbis, omniumque nationum, que S. Gregorius veneratur tamquam quatuor Euangelia, Primum Concilium Nicænum congregatum fuiſſe pro defenſione honoris Patris ac Filij, ad tuendam ſcilicet Patris & Filij conſubſtantialitatem & æqualitatem contra Arium: Secundum, ad tuendam Spiritus Sancti Diuinitatem contra Macedonium, ſcilicet Conſtantinopolitanum: Tertium Epheſinum, ad tuendam Matris Dei dignitatem contra Neſtorium, vbi multa de laudibus Virginis dicta ſunt, & beatam tunc eam proclamarunt totius orbis nationes, ſicque & ibi adimpleta fuit Mariæ prophetia. Sed adhuc illa quotidiè adimpletur ab Oriente vſque ad Occidentem,

à Meridie vſque ad Septemtrionem , dum eius laudes reſonant etiam ignoti antea populi, Indi , Iapones , Sinæ , & alij remotiſſimi. Sed numquid ſingulis ſæculis in honorem Virginis Baſilicæ eriguntur & Oratoria , Congregationes , Sodalitia , Ordines Religioſi , Altariaque & Imagines viſitantur magno populorum concurſu , vbi illuſtria orbe toto radiant miracula? Ergò meritò pronunciat Maria : *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Neque verò ſolùm generationes terræ eam benedicunt , ſed etiam generationes cæli , hoc eſt Angeli & electi omnes ; item & generationes quæ ſub terra ſunt , quæ in purgatoriis locis animæ degunt eam beatã dicunt:ad eam enim reſpiciunt, ſiue qui in cælo , ſiue qui in terra , ſiue qui ſub terra ſunt , quia per eam benedictionem conſequuntur. Beata prædicant eius viſcera quæ portauerunt æterni Patris Filium , eius vbera quæ lactauerunt Chriſtum Dominum , eius brachia quæ toties auctorem puritatis amore ſanctiſſimo ſunt complexa.

Soli illi eam maledicunt qui ſunt de ſemine Draconis habentis os apertum ad blaſphemandum contra Deum & tabernaculum eius , vt dicitur Apoc. 13. Quod eſt Dei tabernaculum , niſi Maria , in qua filius Dei requieuit ? Hanc Draco Infernalis blaſphemat, eius hoſtis perduellis Ipſe paratus eſt ad deuorandam hanc mulierem ſtellis coronatam, ex ore flumen blaſphemiarum emittens ad abſorbendam eam , hoc eſt ad abſorbendam eius laudem toto orbe reſonantem. De eius ſunt ſemine hæretici , qui *Pallium laudis &* Cant. 2.

honoris, quo adornatur per Filias Sion, ab ea auferre conantur. At non mirum ſi non parcant Virgini, qui non parcunt Virginis filio multa blaſphemantes de eo. De his conqueri poteſt, *Filij mei pugnauerunt contra me.* Filii enim ſunt Eccleſiæ per baptiſmum, & pugnant contra Matrem ſuam, contra Eccleſiam & contra Mariam. O generatio ſpuria & maledicta! *Generatio quæ Patri ſuo maledicit, & quæ matri ſuæ non benedicit.* quia Deum facit peccati auctorem, & Matris Dei impedit benedictionem: *Generatio quæ ſibi munda videtur, & non eſt lota à ſordibus*, dum per externam & imputatiuam iuſtitiam ac ſpecialem fiduciam ſe iuſtificari putat: *Generatio cuius excelſi oculi, & palpebræ erectæ*, quia ſuperbia mater eſt hæreſis, & tamquam fumus putei ſemper aſcendens obſcurare conatur Solem & Lunam, Chriſtum & Virginem, Deum & Eccleſiam: *Generatio quæ pro dentibus habet gladios, & commendauit molaribus ſuis vt comedat inopes de terra*, quia gladio linguæ omnia ſacra conſcidit, & audientium animas ſimplices veneno ſuo inficit.

Cant. 1. *Prou. 30.*

Quintò, dum dicit: *Quia fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum nomen eius*, rationem reddit cur beata ſit appellanda, ob myſterium ſcilicet incarnationis, quod in eius vtero eſt perfectum; ex quo innumera ſequuntur Dei magnalia & myſteria, eſt enim illud origo & radix aliorum myſteriorum. Et quia in iſto myſterio relucet potentia & ſanctitas Dei adoranda, ideò dicit ab illo peractum eſſe qui potens eſt, & cuius nomen ſanctum eſt: verè enim Dei perfectiones in hoc opere admirabiliter relucent,

& maximè potentia & miſericordia, bonitas & ſanctitas. Hinc cùm illud rememorat Eccleſia ſancta cum Angelis & Archangelis, cum Cherubim & Seraphim, cum Thronis & Dominationibus, alijſque cæleſtibus choris inclamat: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth, pleni ſunt cæli & terra gloria tua, Oſanna in excelſis, Benedictus qui venit in nomine Domini Oſanna in excelſis.* Quia ergo hoc myſterium incarnationis, per quod reddebatur Mater Dei, ab omnipotente manu procedebat, & ad animarum ſanctificationem ordinabatur, ideò illud in ſe perfeciſſe aſſerit illum qui potens eſt, cuius & nomen ſanctum eſt, & propter hæc mirabilia in ſæcula ſæculorum ſanctificandum dicit ac glorificandum. Vis autem in particulari videre, quàm magna fecerit Dominus cum Maria?

1. Ab æterno eam præelegit, vt eſſet Filij ſui Mater. 2. Oraculis figurisque plurimis eam præſignari voluit. 3. Ab Originali peccato mirificè præſeruauit.

4. Ab omni etiam macula veniali cuſtodiuit.

5. Spiritu S. abundantiſſimè repleuit.

6. Matrem effecit & Virginem reliquit intemeratam. 7. Felicem ei partum ſine dolore contulit.

8. Lac de cælo ſuppeditauit, vt lactaret Angelorum Regem.

9. Morientem à corruptione & fœtore fecit immunem.

10. In corpore & anima eam in cælum aſſumpſit.

11. Eam exaltauit ſuper omnes choros Ange-

lorum.

12. Eam effecit Portam, per quam homines cælum ingrederentur.

Hæc ſunt pauca inter innumerabilia magnalia quæ Deus operatus eſt in Virgine noſtra, quæ & nos ad laudem debent accendere, quia propter nos hæc operatus eſt Deus, vt in fructum & ſalutem nobis cederent. Ipſa ergo tamquam Præcentrix cecinit, vt & nos corda & voces coniungeremus admirantes hæc magnalia, & Deum ob id glorificaremus cum ipſa, & per ipſam, laude perpetua, Nam & hæc eius laudatio in Deum refuſa uon peribit, ſed perennabit, quia etiam nunc ipſa agnoſcit & dicit: *Quia fecit mihi magna qui potens eſt*, & ſanctum nomen eius.

Fecit mihi magna in prædeſtinatione, in capite libri ſcribens de me, nomen ibi meum inſcribens.

Fecit mihi magna in natiuitate mea, dum cælitus mihi nomen impoſuit, & Angelorum obſequium dedit.

Fecit mihi magna in præſentatione, dum in ſuam me tutelam & ſingularem fauorem, cum virginitatis voto ſuſcepit.

Fecit mihi magna & ſtupenda in Angelica annunciatione, dum me Dei Matrem conſtituit.

Fecit mihi magna in Elizabethæ cognatæ viſitatione, dum per vocem meam Ioannem ſanctificauit.

Fecit mihi magna in ſua natiuitate, dum cæleſti me luce circumdedit, & Angelico cantu agnoſci voluit.

Fecit mihi magna in Purificatione, dum Simeo-

nis & Annæ laudibus ſonoris me & filiũ meum propalauit.

Fecit mihi magna in Ægypto, dum idola & eorum oracula contriuit.

Fecit mihi magna in ſua reſurrectione, dum primò mihi apparuit, & meas lacrymas abſterſit.

Fecit mihi magna in Aſcenſione, & Spiritus ſancti miſſione, dum me Matrem omnium fidelium illuminauit & accendit, vt omnium etiam Doctrix efficerer.

Fecit mihi magna in morte, dum corpus mox & animam aſſumens ſuper omnes Angelicos ordines exaltauit.

Facit mihi adhuc quotidiè magna, dum mea interceſſione captiuus redemptionem, æger conſolationem, peccator peccati remiſſionem, iuſtus gratiæ accretionem conſequitur, dumque innumera propter me patrat miracula qui potens eſt, & ſanctum nomen eius.

Nemo ergò dubitet illam multa poſſe apud filium, qui tot magnalia in illa operatus eſt, & adhuc quotidiè operatur. Quapropter S. Anſelmus lib. de excellentia Virginis c. 12. ſic eam deprecatur. *Rogamus te Domina, per ipſam gratiam quod te pius & omnipotens Deus ſic exaltauit, & omnia ſecum poſſibilia eſſe donauiti, quatenus id apud ipſum nobis impetres & obtineas, vt plenitudo gratiæ quâ meruiſti in nobis ſic operetur, quo participium beati præmij nobis miſericorditer quandoque condonetur* Nempè abundat Dei potentia per Virginem in electos ſuos: & qui virtuti Virginis detrahit, idem Dei potentiæ derogat, cùm eam elegerit, & tot gratiis exornarit, feceritque ei Dominus magna qui potens eſt.

PARS SECVNDA.

Explicatur hic pars altera Cantici Mariæ.

A Specialibus in ſe collatis donis, ad generalia erga humanum genus tum beneficia, tum iudicia ſermonem conuertit, Maria. Quaſi dicat: Non ſoli mihi fecit magna qui potens eſt, ſed in omni gente & progenie, *qui timet eum, & operatur iuſtitiam, acceptus eſt illi*, vt Acto. 10. dicitur.

Primò igitur miſericordiam Dei prædicat, dũ dicit: *Et miſericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.* Elucet nimirũ diuina miſericordia in ſui diffuſione, quia in omnes generationes, & in omnia exundat ſæcula; & adeſt religioſè ſe colentibus, hoc eſt quod dicitur, *Timentibus eum.* Quapropter rectè attribuimus miſericordiæ Dei admirabilem longitudinem & latitudinem, ſublimitatem & profunditatem.

Longitudo eius in hoc conſiſtit quòd ſit æterna, provt Pſalmiſta teſtatur Pſal. 102. *Miſericordia Domini ab æterno vſque in æternum ſuper timentes eum.* Ex eo tempore quo Deus eſt, miſericordia eius erga nos eſt, & in æternum perdurabit; & ita ſine principio eſt, & ſine fine. Decreuit enim ab æterno nos de miſeria

damnationis liberare, & æternâ felicitate beare: *In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miſerans tui.* Hier. 31. Quaſi dicat: Ab eo tempore quo Deus ſum, & quo me dilexi, te quoque adamaui, & miſertus ſum tui; non ergo mirum ſi & ego repoſco amorem tuum ab eo tempore quo homo es, & quo potes amare, amoremque amori rependere. Propterea tam ſæpè nos inuitat Propheta & Rex ad gratitudinem, & huius miſericordiæ adeò diffuſæ conſiderationem: *Confitemini Domino*, inquit ipſe, *quoniam in æternum miſericordia eius.* An non hoc ipſum vigeſies & ſepties repetit Pſalmo 135. per ſingulos verſus?

Latitudo conſiſtit in eo quòd ſe extendat ad omnes homines, cuiuſcumque ſtatus ſint aut conditionis, cuiuſcumque ſub cælo nationis, qui timent eum, hoc eſt qui eum colunt & adorant. Omnia vtique beneficia quæ olim ante legem, & ſub lege, & quæ tandem poſt Chriſti aduentum obuenerunt, miſericordiæ diuinæ adſcribenda ſunt Incipe à primo homine. Cur mox à peccato diuina eum, non abſorbet vindicta? Noluit hoc miſericordia, expectans ad pœnitentiam. Quis Noë à diluuio, Loth eripit ab incendio? Nónne hæc ipſa miſericordia? Quis liberauit Abraham ab Vr Chaldæorum, & ab eorum illæſum igne? Quis Iacob à furore Eſau, Ioſeph à carcere? Quis populum ab Ægyptiaca ſeruitute, aut à Babylonica captiuitate? Diuina certè miſericordia. Sed in Chriſti incarnatione, cuius fructus copioſiſſimus diffuſus eſt in omnes progenies, quid magis elucet quàm diuinæ miſericordiæ

latitudo? *Miſericordia Domini plena eſt terra.* Deus qui diues eſt in miſericordia, cum mortui eſſemus peccatis, conuiuificauit nos in Chriſto, inquit Apoſtolus Epheſ. 2. Meritò ergo Maria Prophetiſſa cecinit (hanc ſcilicet diuinæ miſericordiæ latitudinem gratiſſimâ mente conſiderans:) *Et miſericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.*

Sublimitas huius miſericordiæ conſiſtit in ſublimibus donis & beneficiis quæ ab illa procedunt; dum per hanc miſericordiam ſubleuamur ad excellentem dignitatem Filiorum Dei, & ad æterni honoris & gloriæ ſublimitatem. Hæc eſt enim miſericordia quæ prædeſtinat, vocat, iuſtificat, tandemque glorificat & coronat. *Benedic anima mea Domino, qui coronat te in miſericordia & miſerationibus*, dicebat Pſaltes.

Profunditas denique miſericordiæ huius elucet in profunda Dei ipſius humiliatione, dum miſertus noſtri ſuſcipit noſtram naturam. Elucet quoque in profundis myſteriis, quæ nobis exhibet miſericordiæ huius ſymbola, maximè in Sacramento Euchariſtiæ, fonte profundiſſimo miſericordiæ. Denique & in abyſſo incomprehenſibili miſericordiæ, per quam omnia vertit in bonum noſtrum, afflictiones, tentationes, miſerias, imò & ipſa peccata: *Confiteantur ergo Domino miſericordiæ eius, & mirabilia eius erga filios hominum*, quia verè *Miſericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.*

Sed ſicut diuina miſericordia admirabiles habet dimenſiones, ſic & Mariæ Deiparæ miſericordia eaſdem habet ſibi communicatas; quia per ipſam Dei miſericordia diffunditur à pro-

genie in progenies ſuper timentes eum. Vndè hac de re ſic diſſerit S. Bernardus: *Quis miſericordiæ tuæ ô benedicta, longitudinem & latitudinem, ſublimitatem & profundum queat inueſtigare?* Poſtmodùm has explicans in particulari dimenſiones, ſic ſubijcit: *Longitudo eius vſque in diem nouiſſimum inuocantibus eam ſubuenit vniuerſis. Latitudo eius replet orbem terrarum, vt tua quoque miſericordia plena ſit omnis terra. Sublimitas eius ciuitatis ſupernæ attingit reſtaurationem. Profundum eius ſedentibus in vmbra mortis obtinuit redemptionem. Per te cælum repletum, infernus euacuatus, inſtauratæ ruinæ Ieruſalem, miſeris data vita.* Sicut ergo Maria de Domino cecinit: *Miſericordia eius à progenie in progenies timẽtibus eum*; ſi & de ipſa nos canere poſſumus; *Miſericordia eius à progenie in progenies inuocãtibus eam.*

Secundò decantat Maria diuinam potentiam, quam oſtendit Deus, tum aduerſus dæmones ſuperbos, tum etiam aduerſus Iudæos nimiùm tumidos & elatos: *Fecit potentiam in brachio ſuo, diſperſit ſuperbos mente cordis ſui: Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles.* Per brachium ſuum hoc eſt per Filium incarnatum Pater Æternus dæmones confundit, diſperſitque cogitationes cordis ſuperborum illorum ſpirituum, ſiue ipſorum conſilia & machinationes, efficiens vt alium longe ſortirentur exitum quàm cogitârãt. Solet in ſacris eloquiis Filius *Domini Brachiũ* nominari, ſicut & Spiritus S. dicitur *Digitus Dei*; quia ſicut brachium à corpore promanat, ita & Filius à Patre procedit; & ſicut digitus à corpore & brachio, ita Spiritus Sanctus à Patre & Filio, inquit S. Hieronymus in cap. 52. Iſaiæ. Deinde quia Pater per Filium potentiam & for-

titudinem ſuam oſtendit, ſicut homo robur ſuum per brachium extentum. Dicitur & Verbum incarnatum *Brachium* ratione humanæ naturę, quæ eſt velut organum coniunctum Dei, ſicut brachium eſt organum coniunctum hominis: & ſicut homo per brachium tamquam per inſtrumentum coniunctum operatur; ita Verbum diuinum operabatur per humanam naturam ſibi copulatam, potentię ſuę miracula.

Ipſi igitur conuenit illud Iſaię: *Conſurge, conſurge, induere fortitudinem Brachium Domini, conſurge ſicut in diebus antiquis, in generationibus ſeculorum Numquid non percuſſiſti ſuperbum, vulneraſti draconem? Numquid non tu ſiccaſti mare, aquam abyſſi vehementis, qui profundum maris viam poſuiſti vt tranſirent liberati?* Vocat Propheta Pharaonem *Superbum*, quia nolebat Dominum agnoſcere, vocat & *Draconem*, quia merſus eſt in aquis, & percuſſus à brachio Domini, Iſraëlitico populo per mare traducto & in libertatem aſſerto. Inuitat ergo Brachium Domini, hoc eſt Filium Dei, vt ſicut antiquis id fecit temporibus, ita nunc exurgat quoque, & innouet ſigna, immutet mirabilia, illumque qui eſt *Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ*, ſimulque Draco antiquus, confundat, conterat, plectat & euincat, liberando populum de eius tyrannide.

Hoc pręuidens futurum Maria, tamquam Prophetiſſa dicit in pręterito pro futuro, *Fecit potentiã in brachio ſuo, diſperſit ſuperbos*; omnia enim hęc ante oculos eius obuerſabãtur, & licet futura adhuc erant, erant tamen ei tam certa, quàm ſi iam fuiſſent. Quamuis & ad prętetitum id referre liceat, quãdò Lucifer ſuperbię Princeps dicẽs ab initio, *Aſcendam in cælum, & ſimilis ero Altiſſimo*,

deiectus

deiectus ſeſt cum ſuis complicibus in profundum inferni, poſtmodùm adhuc eijciēdus cum confuſione à Chriſto ex animabus & corporibus hominum, tamquam à brachio virtutis diuinæ.

Poteſt quoque id de ſuperbis Iudæis intelligi, quos in lege, in templo, in ſacerdotio ſuo gloriantes, per omnem diſper ſit Regionem vagos viléſque. Vbi nunc ſacrificium & Sacerdotium de tribu Leui? vbi templum? vbi regnū & ſceptrum? vbi lex cum ſuis cæremoniis, in quibus adeò gloriabātur, vt dicerent *Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini?* *Hie. 7.* Nihil horum omnium eis relictum eſt, niſi fæces aliquæ & reliquiæ immundæ. Certè Propheta nobilis de eorum genere vocat eos *Faces*, dum dicit: *Parum eſt, vt ſis mihi ſeruus adſuſcitandas tribus Iacob, & faces Iſrael conuertendas, dedi te in lucem gentium*, &c. Iſai. 49. Fæces vocat, quia velut ſordes & fæces fœtidæ diſperſæ ſunt ſuper terram, ab omnibus vilipenſi & conculcati. Fæces quoque vocat, quia de omnibus prærogatiuis olim à Deo conceſſis, nihil eis reſiduum eſt, niſi reliquiæ quædam fœtidæ, dicente eis Domino, Malach. 2. *Proieci à me ſtercus ſolemnitatem veſtrarum.* Ergo ipſi modò attendere deberent ad lucem Euangelij, & ad ſeruos miſſos ad ſuſcitandas tribus Iacob, & conuertendas fæces Iſraël diſperſas. Sic & de ipſis prædixerat Rex & Propheta: *Diſperge illos in virtute tua, & depone eos protector meus* *Pſalm.* *Domine*: Ad quem verſum Prophetæ & Paren- 89. tis ſui videtur alludere hîc Maria, dum canit eos diſpergendos & deponendos de ſede. Hunc autem locum Dauidis fusè interpretatur San-

ctus Auguſtinus de Iudæis in Pſal. 89.

Poteſt quoque vniuerſim de omnibus ſuperbis Mariæ vox intelligi, quia generaliter verũ eſt, quòd ſuperborum & arrogantium machinationes & conſilia, quaſi turbine arreptas paleas, huc illuc diſpergit Deus, & eos confundit tandem, imò & è culmine ſuperbiæ deturbat. Sic pronuntiatur apud Iob: *Diſsipat cogitationes malignorum, ne poſſint implere manus eorum quod ceperant.*

Iob. 5. Quid ſuperbis Aman, & maligna conſilia molitis contra Mardochæum? Diſperdet Deus tumidas cogitationes cordis tui, & deponet te de ſede honoris, exaltans humilem Mardochæum.

Quid vobis arrogatis, ô Choré, Dathan, & Abiron, & ſuperbo conſilio contemnitis Moyſen & Aaron? Ipſi propter humilitatem & manſuetudinem coram Deo & populo exaltabuntur; vos autem terra cum familiis abſorbebit in pœnam ſuperbiæ & inobedientiæ.

Quid ita exaltas cor tuum, ô Nabuchodonozor, contra Deum? Deponêris de ſede, & ſolio, ac cum belluis eijcieris, vt inſtar bouis fænum comedas.

Quid blaſphemas per ſuperbiam, ô Sennacherib? Diſſipabuntur omnia tua conſilia, & funeſto fine interibis, à filiis in templo Dei tui interemptus.

Quid exaltaris, ô Holofernes? Caput tuum mulier humilis amputabit, & confuſionem tibi inducet; eámque qui potens eſt, exaltabit, quoniam non poteſt falli illa Prophetæ ſententia: *Populum humilem ſaluum facies, & oculos ſuperborum tu humiliabis.* Pſalm. 17. Nec illa Ec-

cleſiaſtici 10. *Radices gentium ſuperbarum areſaciet Deus*, &c. Quod multis exemplis poſſet demonſtrari, ſiue de Tyrannis, ſiue de Hæreticis, ſiue de Iudæis, aut aliis quantumlibet potentibus loquamur.

Sic & illud quod ſequitur: *Eſurientes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes*, poteſt intelligi de dæmonibus, qui conditi fuerant in delicijs & diuitijs, quorum loco homines pauperes & nudos vacuósq; omnibus bonis adſumpſit. Poteſt & intelligi de Iudæis, qui ſcripturis, lege, ſacerdotio, ſacrificio diuites ſe iactabant, quos inanes & vacuos è domo ſua eiecit, loco verò eorum Gentiles, verbo Dei, cognitione myſteriorum, doctrina ſacrâ, gratiâ cæleſti repleuit, ac pane Euchariſtico, qui antea erant inopes & famelici. Similiter & id verum eſt de hæreticis & infidelibus, qui ſcientiâ inflantur ſine charitate, apparentiáque habent tantùm Sacramenta, & ſpeciem quandam verbi diuini, non veritatem. Vndè tandem inuenient ſe vacuos & inanes, vanis & imaginariis ſcripturarum interpretationibus ſe paſcentes; quæ nonniſi ſunt ſiliquæ prodigi, non ſatiantes. Atque ipſi decepti à ſpiritu mendacij ſe putant diuites, antiquis Eccleſiæ Patribus ſeſe anteferentes, ſed verè vani & vacui ſunt, furfure non frumento ſe paſcentes: tandémque agnoſcent quàm inanes fuerint & inſipientes, dum hi quos indoctos, idiotas, miſeros & pauperes vocabant, & deſpiciebant, bonis omnibus cumulatos fateri cogentur.

Tertiò: Tandem concludit Maria, & dicit: *Suſcepit Iſraël puerũ ſuum recordatus miſericordiæ*

ſuæ, ſicut locutus eſt ad Patres noſtros Abraham & ſemini eius in ſæcula? Quaſi dicat: Vt oſtenderet ſe miſericordiæ ſuæ non eſſe oblitum, quam promiſerat Patriarchis, Abrahæ, & aliis, de Chriſto ex ſemine eorum naſcituro, ſuſcepit per incarnationis beneficium Iſraëlis populum, tamquam Pater filium & puerum ſuum derelictum, cui iam ſe ſpecialem auxiliatorem oſtēderet, & fautorem, & amatorem, & in promiſſam hæreditatem infallibilem Ductorem. Solet appellare Iſraëlem, ſiue populum Iſraëlitam, non ſolùm ſeruum ſuum, ſed & puerum, & filium, per teneritudinem amoris. Hinc illud Oſeæ 11. *Quia puer meus eſt Iſrael, dilexi eum, ex Ægypto vocaui filium meum.* Suſcipiens ergo ex illo populo carnem & naturam humanā, illum ſpecialiter ſe adamare oſtendit, tanto ſibi aſtringens fœdere: *Nuſquam Angelos apprehendit, ſemen Abrahæ apprehendit*, tamquam manum porrigens iacenti, vel tamquam labentem fulciens, vt poſſet dicere: *Domine dextera tua ſuſcepit me: Suſceptor meus es, gloria mea, & exaltans caput meum.* Exaltatus eſt enim populus Iſraël, ſi intelligere voluit, in eo quòd ex eius ſemine Filius Dei carnem aſſumpſit, non ex alia natione: in eo quoque quòd duodecim Apoſtolos ex Iſraëlitis elegit, ſicut & Virginem Deiparam, per quos ſalutem omniū procuraret: in eo denique quòd per ſeipſum voluit eis prædicare, dicens ſe non eſſe *miſſum niſi ad oues quæ perierant domus Iſrael.* Quia hanc dignitatem noluerunt agnoſcere, in locum eorum ſucceſſerunt Gentes, ſed tandem in fine ſæculi, *cùm plenitudo Gentium intrauerit, tunc Iſrael ſaluus fiet*; & agnoſcet dignita-

Heb. 12.
Pſalm. 17.
Pſal. 3.

tem ſuam, ſuſcipietúrque rurſus à Domino, tamquam æger à Medico, tamquam populus derelictus à Rege ſuo, tamquam filius à Patre, tamquam puer à Nutritio.

Sed quoniam per Iſraëlem non ſolùm intelligitur is qui ſecundum carnem, ſed maximè is qui Iſraël eſt ſecundùm ſpiritum, vt dicit Apoſtolus; dum ſuſcepiſſe hic dicitur Iſraël puerum ſuum, omnes nos intelligimur qui fidem Iſraëlis ſequimur, qui Abrahæ ſemen & filij dicimur, in ipſo benedicti qui Pater erat fidei. Nos ergo in carne ſua ſuſcepit recordatus miſericordiæ, & promiſſionis factæ Abrahæ, noſtram naturam aſſumpſit, nos benedixit, nobis manum porrexit, nos in humeros ſuſcepit, nos diuinæ adoptionis participes fecit, & hæredes regni. Ideo Maria cantu ſuo ad gratitudinem nos excitare cœpit, quod fiet tot beneficia perpendendo, & eum qui ſuſcepit nos adamando, donec poſſimus miſericordias eius in æternum cantare.

CONCLVSIO.

IMpetra nobis gratiam, ô Maria, vt tecum valeamus magnificare Dominum, exultantes in Deo Saluatore noſtro, & tecum illo, & per illum, beatam prædicare cum omnibus generationibus. Fac nos ex intimo corde agnoſcere quanta fecit tibi Dominus propter nos, & adorare nomen ſanctum eius, miſericordiámque decantare, quæ à progenie in progenies diffunditur tuâ interceſſione. Denique, & hoc nobis impetra, vt ſimus de numero eorum qui humiliter de ſe ſentiunt, & cæleſtia dona eſu-

riunt, ſimúlque de Iſraël eſſe cenſentur, ad Dei viſionem continuò adſpirantes: vt tandem ſuſcipiat nos Filius tuus recordatus miſericordiæ ſuæ, & tuæ: ſicque impleat nos bonis, & exaltet ad ſolium & gloriam æternitatis.

EXEMPLVM.

DOcuit nos exemplo ſuo, tam Elizabeth, quàm Maria, in viſitationibus & beneficiis diuinis Dei decantare laudes, deprædicare potentiam, miſericordiam, ſanctitatem. Quod à Maria edoctus eius deuotiſſimus cliens S. Ioannes Damaſcenus, in Dei & Mariæ laudes deuotiſſima edidit Cantica, poſtquam reſpexit & viſitauit eum Dominus ex alto, & per Mariæ interuentionem reſtituit ei dexteram impiè amputatam, *fecitque potentiam in brachio ſancto* impij Leonis Iſaurici Iconomachi inſtigatione exſecto. Res ſic ſe habet.

Cùm deſæuiret Leo Imper. rugiens contra Imagines & earum cultores, Libellos epiſtolares propriâ manu ſcribebat S. Ioannes Damaſc. ad tutandum imaginum cultum contra Leonem rugientem, ſpargebátque eos per Orbem, vt pios in doctrina recta confirmaret. Venit tandem in manus Imperatoris vnus ex illis libellis propriâ manu Damaſceni ſcriptis & ſignatis. Is non ſolùm furore leonino percitus, ſed & ſerpentinâ verſutiâ præditus, accerſitis pleriſque Notariis ſcribendi peritiſſimis, iubet vt imitentur exemplar epiſtolarum Damaſceni, tam in characteribus, quàm in ſtylo, quàm fieri poſſet perfectè. Id vbi comperit à nonnullis fieri poſſe, iubet ab eis exarari epiſtolam in

quaſi ad ſe ſcriptam & ſignatam à Ioanne Damaſceno, quâ vrgebat Ioannes vt exercitum mitteret Imperator, ſéque Vrbem Damaſcenam, Agarenis tunc ſubditam, ipſi facillimo negotio traditurum, vt pote præſidio deſtitutam. Hanc ipſam fraudulentam epiſtolam miſit Imperator ad Principem ciuitatis Damaſcenæ, vt Ioannem proditionis reum in diſcrimen vocaret. Hâc epiſtolâ acceptâ, Barbarus Princeps Ioannem acceiſit, epiſtolam exhibet ſuâ manu ſcriptam & ſignatam, non poſſe inficiari aſſerit, cùm nota eſſet ſatis manus & character ipſius. Ipſe autem perlectâ epiſtolâ formas ſuis ſimiles eſſe fatetur, ſe tamen hæc ignorare prorſus, nec quicquam ea de re vnquam in mentem veniſſe; ſcire nihilominus, quo dolo, quámque ob cauſam hæc aduerſum ſe fabricata forent. Interim nullum purgationi locum dans præ indignatione Barbarus, iubet ei dextram amputari, & in foro ſuſpendi. Cùm autem aduesperaſſet, ſperans indignationem ſedatam, legationem miſit Ioannes ad eum, in hæc verba: *Dolor mihi ingraueſcit, & excruciat intolerabiliter, nec ſubleuari poſſum acerbitatis aculeo, quamdiu præciſa mihi manus in aere pendet. Hanc mihi donari iubeas, vt homo eâ conditâ, doloris acrimonia relaxetur.* Ceſſit tyrannus precibus, redditáque eſt viro iuſto manus.

Hâc acceptâ, ipſe in Oratorium domeſticum ingreditur, pronóque corpore ante imaginem Virginis Mariæ prouolutus, exciſam manum priſtinæ commiſſuræ admouens, cum lacrymis ad eius miſericordiam hunc in mundum recurrit: *O Domina, & caſtiſſima Mater, quæ Deum*

meum peperiſti, diuinarum imaginum cauſa dextra mihi amputata eſt, ſcis enim quid Leonem in furorem contra me coniecerit. Ergo ſuccurre, & manui meæ medelam adhibe. Dextra excelſi, quæ ex te incarnata eſt, tuâ interceſſione, facit magna, quia potens eſt. Tuo itaque rogatu meam obſecro dextram ſanet, vt tuas Filijque tui laudes & cantica litteris conſignet, atque orthodoxo cultui ſit adiumento. Hæc cum lacrymis pronuntians, obdormiuit. At in ſomnis Imaginem Deiparæ videt, lætis oculis ipſum intuentem, ac dicentem: *Ecce ſanitati reſtituta eſt manus. Iam ergo eam ſcribæ velociter ſcribentis calamum effice, iuxta promiſſum tuum.* Experrectus, cùm ſanatam cognouiſſet, *exultauit in Deo ſalutari ſuo*, ac ipſius Matre, quoniam *fecit ipſi magna qui potens eſt*, & ſuperbum Leonem *diſperſit mente cordis ſui*, impium ſuperbi cordis ſui & furibundæ mentis conſilium irritum reddens. Tunc ergò vtramque manum in cælum tollens, totâ nocte canticum nouum Domino decantauit, dicens: *Dextera tua, Domine, magnificata eſt in fortitudine, dextera tua meam ſanauit, ac per eam hoſtes, qui tuam genitricíſq; Mariæ imagines inhonorant & effringunt, conſcindet ac confringet.* Erat itaque illi nox ea, dies, & non nox, ac lumen, & non tenebræ, poterátque dicere cum Pſalte: *Nox ſicut dies illuminabitur, Nox illuminatio mea in deliciis meis.* Erat ibi vox epulantis, & ſonus exultationis, vox ſalutis, & canticum laudis in tabernaculo viri iuſti, quemadmodum & in Tabernaculo Zachariæ reſonabat canorè vox Elizabeth & Mariæ, in die viſitationis diuinæ.

Ex vita S. Dam. ca. 12. & 14. apud Suriū.

PRO FESTO

S. MAGDALENÆ,

LECTIO VIGESIMA.

Lacrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis ſui tergebat, & oſculabatur pedes eius, & vnguento vngebat.
Lvc. 7.

QVATVOR ERVNT PARTES.

Prima docet quomodò Maria Magdalena lacrymis rigârit pedes Chriſti.
Secunda, cur capillis capitis ſui terſerit.
Tertia, cur vnguento odorifero vnxerit.
Quarta, quomodò multùm dilexerit.

PARS PRIMA.

PRæclarum eſt, & ſeriâ conſideratione dignum Apoſtoli Pauli monitum, concernens eos qui peccatis quandoque ſe contaminârunt, vel etiam in illis inſipienter partem ætatis traduxerunt. Sic eos monet ad Ro. c.6. *Humanum dico, propter infirmitatem carnis*

veſtra: Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Idem eſt ac ſi dicat: Non impono vobis onus importabile à quo poſſitis vos excuſare; ſed propono & expoſco à vobis id quod humanum, quod æquum & moderatum, ac facile eſt: vt ſcilicet eodem conatu, eiſdem animæ viribus, eiſdem quoque mēbris ſeruire Deo ſtudeatis, quibus antea peccato ſeruiuiſtis. Hoc obſequij impendite iuſtitię & ſanctificationi, quod impendiſtis immunditiæ & iniquitati: vniuſcuiuſque membri miniſterium quod exhibuiſtis vitiis, nunc exhibete virtutibus. Si lingua aſſueuit antea iuramento, murmuri, blaſphemię: contra Deum, nunc aſſueſcite eam ſedulò ad Dei laudē & benedictionē continuā. Si os apertum fuit ad detractionem & ſcandalum proximi, nunc impendite illud ſeriò ad eius ædificationem. Si manus protendebantur vt aliena diriperent, nunc protendantur vt propria largiantur: ſi forte vindictæ ſeruierint aut immunditiæ, nunc ſeruiant charitati & puritati corporíſque maceratio ni. Si oculi ad illicita conuertebantur, nunc ad flenda peccata flectantur, & in cælum reuertantur. Si pedes prurientes erant ad malum & ad vanitates, & prodigè opes impendebantur: nunc alacres ſint pedes ad currendam viam ſalutis, & opes expendantur ad miſericordiam inopum. Denique, ſi vires & ingenium, aliaque dona naturalia in Satanæ miniſterio fuerunt, nunc Dei obſequio ſincerè impendantur. Annon id iuſtum eſt? an non humanum, & humanæ rationi conſonum? An minus

poterat peti, vt eleuaretur macula præterita, euaderétur pœna æterna, acquireretur gratia, ſimúlque vita perpetua? Certè Propheta Baruc cap.4. plus exigebat, dum dicit: *Sicut ſenſus veſter fuit vt erraretis à Deo, decies tantùm iterum conuertentes requiretis eum.* Quaſi diceret: Si lapſi eſtis, oportet fortiùs reſurgere, & decuplare curſum in ſtadio obſequij diuini & veræ virtutis. Sed S. Paulus humanæ ſe accómodans imbecillitati, par ſolú modò ſtadium erga Deum requirit illi quod fuit erga peccatú.

Hæc omnia conſiderans Magdalena peccatrix, vt exhiberet, iuxta monitum Apoſtoli, membra ſua iuſtitiæ ſeruire & ſanctificationi, ſicut exhibuerat, immunditiæ & iniquitati, celeri greſſu acceſſit ad Dominum, ſtetítque retrò ſecus pedes recumbentis, oculos vrgens ad fletum, capillos impendens ad miniſterium, manus occupans per vnguentum, os adhibés ad pedes exoſculandum, cor offerens contritum & humiliatum. Hæc quidem in domo Simonis leproſi, vbi meruit audire ſibi eſſe remiſſa peccata. At nihilo minus poſtmodum, vt etiam Prophetæ monito perfectè obſequeretur, & quæ errarat à Deo, decies tantum iterum requireret eum, poſt conuerſionem adijt deſertum, & in vaſtam altiſſimi montis ſpeluncam ſe conferens, triginta annos impendit admirabili pœnitentiæ & diuino obſequio ac amori, ab omni hominum deſtituta conſuetudine: quotidiéque per id tempus ad audiendas cæleſtium laudes ſepties in altum ab Angelis efferebatur. Hæc poſt Chriſti mortem, dum elegit ad pedes Domini continuò ſedere, tanquam eligens optimam partem; nam quam ab

eis ſeparanda, niſi ſepararetur à vita. Sed quoniam de prima eius conuerſione nobis hic ſermo, iuxta Euangelicam hiſtoriam contemplemur membra eius feliciter ſanctificationi ſeruientia, quæ ſeruierant impuritati.

1. Oculos lacrymis fluentes.

2. Capillos tergentes lacrymis lotos pedes.

3. Manus vnguentum adhibentes.

4. Cor dilectione ardentiſſimum.

Primò igitur conſideratione digni ſunt oculi Magdalenę, qui cùm priùs fuerint impuri amoris faces, nunc ſiunt lacrymarum fontes. O quàm vberes profudêre riculos hi fontes! Quàm frequenter illa lacrymis & fletui indulſit in recordatione prioris vitę! Sed pretioſę hę fuerunt lacrymę, pretioſi riuuli, quaſi riuuli aquę viuæ, quia potuerunt maculas & reatum mortis eluere, & in vitam vſque ęternam ſalire. Si non eſſent pretioſę hæ lacrymę è fontibus his vi doloris & amoris eductę, non poſuiſſet illas Dominus ante ſe, quę retrò ſecus pedes eius erant effuſæ. Certè illas poſuit Dominus in conſpectu ſuo, & in conſpectu Phariſęi, & omnium aſtantium, aut accũbentium, dum dicit Simoni: *A quam pedibus meis non dediſti, illa autem ex quo intrauit non ceſſauit lacrymis rigare pedes meos.* Vide quàm Chriſto gratę ſint hæ lacrymę, ita ab eo collaudatæ, ita acceptatæ, non ſolùm tamquam in lauacrum pedibus profuſum, ſed etiam velut in vinum ab ipſo in hoc conuiuio conuiuis repręſentatę. Potuit vtique Magdalena cum certitudine illud Pſalmi poſtmodùm pronunciare: *Deus vitam meam annunciaui tibi, poſuiſti lacrymas meas in conſpectu tuo.* Si teſte Bernardo, *Lacrymæ pœni-*

tentium vinum ſunt Angelorum, quia his maximè delectantur tamquam liquore pretioſo quem poſſunt offerre Deo: quidni etiam dicere poſſumus: *Lacrymæ pœnitentium vinum ſunt Regis Angelorum*, quandoquidem nihil ei gratius offerri poteſt? Audi S. Chriſol. ſer. 93. *Phariſæi domum Chriſtus intrat, non accepturus Iudaicos cibos, ſed diuinam miſericordiam largiturus: nõ accubuit pocula ſaporata melle, floribus odorata ſumpturus, ſed pœnitentis lacrymas ex ipſis oculorum fontibus potaturus. Delinquentiũ gemitus eſurit, ſitit lacrymas pœnitentium Deus.* Hoc ſciebat Magdalena, quæ eas cum fiducia recumbenti Domino offert in hoc cõuiuio, vt dignetur ponere illas in conſpectu ſuo, & conuiuantibus proponere.

Sed non ſolùm ad tempus eas in conſpectu ſuo poſuit Dominus, imò in ęternum ſeruat, tamquam quid pretioſum, tamquam acceptabile ſacrificium. Audi quod hac de re legimus in lib de Vitis illuſtribus Ordinis Ciſtercienſis. Frater quidam pro peccatis contriſtatus, fletibus finẽ imponere recuſabat, quia ſine cordis contritione ſciebat non obtineri peccati veniam. Cùm verò *Volumen timoris Dei, in quo ſunt ſcripta Lamentiones & Væ*, ſalubri amaritudinẽ diu eius conſcientiã amaricaſſet: per diuinam gratiàm. *Membrana charitatis Dei, in qua ſcriptum eſt Carmen*, facta eſt in deuotione cordis eius tamquam mel dulcis. Nam in ſua amaritudine ſolatus eſt eum Deus, quia nocte quâdam vidit Dominum Ieſum, quaſi ſacris veſtibus indutum, offerentem ſacrificium. Vertens autem ſe ad populum, tollebat calicem de altari, & cunctis adſtantibus offerebat videndum. 3.

Nihil verò in illo erat præter lacrymas, quibus Magdalena eius pedes rigârat in domo Simonis. Cumque Frater dictus ad pedes Domini poſitus hęc videret, percunctatus eſt: *Obſecro Domine, cur oſtendis Calicem illum cum lacrymis?* Reſpondet Dominus: *Vt ſciant omnes quantum placeat cordis contritio, ad exemplum pœnitentium tamdiu ſeruaui lacrymas huius peccatricis ad pedes meos pœnitentis.* Hæc ibi.

Grata igitur ſunt ſemper Deo lacrymę, multiplicesque Magdalena dum ſudit, ſemper quod deſiderabat, impetrauit.

Lacrymis compaſſionis ſuper Lazarum, eius reſuſcitationem obtinuit. *Ioan.* 11.

Lacrymis doloris ſuper Chriſtum meruit conſortium Crucis. *Luc.* 23.

Lacrymis amoris ad ſepulcrum, meruit nuntium reſurrectionis. *Ioan.* 20.

Lacrymis compunctionis ad pedes Domini, indulgentiam impetrauit, *Luc.* 7.

Et hęc quidem pleniſſima ſuit indulgentia, omnia eius obliterans peccata, ita vt propterea rurſus poſſit dicere: *Deus vitam meam an-*
Pſ. 55 *nunciaui tibi, poſuiſti lacrymas meas in conſpectu tuo*; vel vt alia Lectio habet: *Poſuiſti lacrymas meas in libro tuo.* Ad quem verò effectum in libro? Ad obliteranda peccata ibidem ſcripta ab
Iob. 13. eo cui dicit Iob: *Scribis contra me amaritudines, & conſumere me vis peccatis adoleſcentiæ meæ.* Ætatis ergo lubricæ peccata omnia lacrymis compunctionis deleuit Magdalena retrò pedes Domini. Audi S. Chryſoſtomum hom. 2. in Pſal. 50. *Peccata tua in libro ſcripta ſunt, lacrymas mitte, & penitus [illegible] inueniuntur; ſpongiæ inſtar ſunt lacrymæ. Magna lacrymarum eſt vis. Vis dicam*

Martyrium munus eſt virtutis maximum quia Martyres ſanguinem fundunt: at peccatores lacrymas fundunt. Et vt quanta ſit vis lacrymarum intelligas, meretrix illa ſanguinem an fudit? Lacrymarum fontes fudit, & ſic peccata diluit. Hic ergo primus fuit fructus lacrymarum Magdalenę: non enim ſolùm illis abluit pedes Domini, ſed & animam ſuam à ſordibus peccatorum emaculatam reddidit. Nam ideò lauit puluerem pedum Chriſti lacrymis ſuis, ne pedes illi ob peccata ſua puluere aſperſi, contra ipſam tandem teſtimonium darent, & puluis ille excuteretur in eam in opprobrium ſempiternum, Sic enim dixerat Dominus Apoſtolis quos mittebat ad animarum conuerſionem. *Quicumque non receperint vos, etiam puluerem pedum veſtrorum excutite in teſtimonium ſupra illos.* Luc. 9.

Propterea monebat S. Ambroſius lib. 2. de pœnitentia Magdalenæ exemplo, vt lacrymis puluerem iſtum & peccata noſtra diluamus: Ita ipſe loquitur: *Abſterge lacrymis peccata tua. Sic mulier in Euangelio fœtorem ſui erroris abſterſit, ſic culpam diluit, dum lacrymis pedes Ieſu lauit. Vtinam mihi quoque lutum pedum tuorum reſerues Domine Ieſu, quos dum in me deambulas coinquinaſti. Vtinam ſordes veſtigiorum tuorum detergendas mihi efferas, quas ego actu meo tuis affixi greſſibus. Sed vndè mihi aqua viua, quâ tuos poſſim lauare pedes? Si aquam non habeo, habeo lacrymas, quibus dum tuos pedes lauo, vtinam me ipſum diluam, & mihi dicas: Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quia dilexit multum.* Rurſus idem Sanctus Ambroſius inquirit, cur non lauit pedes ſuos Chriſtus cum diſcipulis ſuis in vltima

cœna? Reſpondet huic ipſe quæſtioni: *Ideo non lauit, quia nobis ſeruabat eos lacrymis lauandos.* Sed an forſitan ideo non lauit, quia iam à Magdalena loti erant & terſi, & nemo pretioſiùs eos lauare poſſet, nemo puriùs tergere?

Ambr. l. 6. in Lucã c. 7.

Sed quoniam hanc æquare non poſſumus, (quę omnibus magiſterium præſtitit, non ſolùm lacrymis lauando pedes Domini & eos tergendo, ſed etiam pretiosè vngendo) rogemus vt lacrymas det compaſſionis ſuper nos, ſicut ſuper Lazarum, qui figuram gerebat peccatoris. Lacrymas eius acceptabit Dominus pro nobis, quandoquidem noſtrę deſint lacrymæ: dignabiturque venire ipſe, & ſuper nos illacrymari, vt abſtergantur peccata noſtra, vt diſſoluantur vincula, vt fœtor abſtergatur cadaueroſus, & reddatur vita ac ſalus: ſicque tranſeamus antea vincti, de ſepulcro ad libertatem, de tenebris ad lumen, de operibus mortuis ad vitam & gratiam ſpiritualis reſurrectionis. Hoc poteſt Chriſtus voce ſua efficere, hoc Magdalena lacrymis ſuis impetrare, ſi mores mutare velimus, & eam cum deuotione crebrò inuocare.

Audi huius rei memorabile exemplum ex Chronicis Chartuſianorum. Quidam Stephanus nomine, Flander natione, Clericus in ſæculo, omnibus erat deditus flagitiis, nec ea quę ſalutis erant, audire volebat. In beatam tamen Magdalenam ſingulari ferebatur deuotione, in cuius honorem quotannis ieiunabat in vigilia feſtiuitatis eius. Cùm autem ſemel Magdalenæ tumulum viſitaret, apparuit ei ipſa, nec ex toto dormienti, nec ex toto vigilanti, lugubres gerens oculos quaſi lacrymis immadentes,

Dorladus Chron. Chart. l. 5.

tes, duorumque Angelorum à dextra & à ſiniſtra ſuſtentabatur præſidio. Dixitque ipſi. *Quare, ô Stephane, indigna meis meritis facta rependis? Cur labiorum meorum inſtantiâ nulla compunctione moueris? Ex quo amore meo flagraſti, vnica fui pro te in cælis apud Deum mediatrix & aduocata. Surge ergo, conſcientiæ noxas detege, & pœnitentiam age, nec ego te deſeram, donec* Deo *plenè fueris reconciliatus.* Mox ergo ipſe tantam ſibi ſenſit infundi gratiam, vt in animum induxerit ſeſe Dei perpetuo mancipare obſequio. Itaque ſæculo abrenuncians, aliis & pœnitentiæ & perfectiſſimæ vitæ exemplar fuit. In eius autem morte viſa eſt Maria Magdalena iuxta feretrum cum Angelis adſtare, ac eius animam, quaſi columbam candidam, cum laudibus in cælum efferre. Nimirum is qui fuerat antea tamquam niger coruus crocitans, intercesſione Magdalenæ recenſitus eſt inter *columbas lacte lotas, quæ reſident iuxta fluenta pleniſſima* lacrymarum.

Iacobus Voragine c. 90. de Magdalena.

Cãt. 5.

PARS SECVNDA.

SEcundò contemplemur capillos Magdalenæ, de quibus dicit Euangeliſta: *Lacrymis rigabat pedes, & capillis capitis ſui tergebat.* Quia illi capilli ſeruierant vanitati & peccatis (vexillum enim ſuperbiæ fuerant & vanitatis, multaſque animas implexuerant, & ad luxuriam pellexerant (ideo vult vt iam ſeruiant Chriſti obſequio, & dedicat eos humilitati ac veritati. Nihil enim vult vltrà apud ſe manere impurum, nihil quod in Redemptoris non vertatur obſequium. Ideo impuritatem cri-

nium lauat vnda lacrymarum, ſicque eos lotos impendit ad Domini pedes tergendos. De hac
Pſ. 67. re ſic loquitur S. Chriſologus ſer. 93. *Capillis capitis ſui tergebat pedes Domini, vt iuxta Pſalmiſtam verticem capilli, ex quo ambulauerat in delictis ſuis, in ſanctitatem tali verteret ſeruitute.* Verè ſeruitus humilis & Chriſto gratiſſima, quã Chriſtus corã Phariſæo ſic collaudat: *Intraui domũ tuã, aquã pedibus meis non dediſti; hæc autem lacrymis rigauit pedes meos, & capillis capitis ſui terſit.* Hoc amplificans S. Paulinus epiſtolâ 4. ſic alloquitur Phariſæũ: *Tu Phariſæe, pedes Chriſti nec linteo, illa crine deterſit. Quos tu indignè nec manibus contingere voluiſti, illa oculis & crinibus mulcere non deſtitit. At certè tu potius hoc miniſterium in domo tua hoſpiti recepto debuiſſes, ſi vel exemplo Patrum fas hoſpitale ſeruaſſes. Sed ſufficit vobis ad ſuperbiam iactare Patrem Abraham. & ideo te illa præuenit, quæ affectu fideli ſe potius Patris tui filiam comprobauit: à quo te degenerem etiam iſta inhumanitas arguit, quâ dedignatus es lauare pedes Domini, cùm & Abraham Angelorũ & Dominus lauerit & ſeruulorum.*

Felix igitur Maria Magdalena, & ſapiens; felices quoque capilli eius, qui cùm antea fuerint alijs laqueus, & quidam luxuriæ nidus, nunc illis illaqueat ſibi Chriſtum, vel potiùs ſe Chriſto illis colligat. Certè de ea verè Chriſtus poteſt dicere: *Vulneraſti cor meum in vno crine colli tui, in vno oculorum tuorum.* Quaſi dicat: Vno ictu & iactu oculi in me, & vno ferro crinium tuorum potuiſti me vulnerare, ad me accurrens charitate vulnerata, flentem oculum in pedes meos conuertens, & crines impendens ad terſionem. Itaque quod

dicitur, *in vno crine*, id eſt, vno flocco crinium, ſiue in vna trica quâ multi crines colligãtur in vnum. Sic cùm de ſeptem crinibus Sampſonis fit mētio, *Iudicũ* 16. per ſeptē crines intelliguntur ſeptem tricæ & flocci colligantes crines Sampſonis, vt patet ex ſeptem Interpretibus. Solent amantes magni facere capillos amaſiarum ſuarum, immò & illos pretiosè ſeruare, ſi quos in pignus amoris poſſint ab eis habere. Ita maximi facit Chriſtus Magdalenæ amantis capillos, ſic ſibi amorosè impenſos & dicatos. Res quidem vilis capillus videtur, cùm & capitis ſit quoddam excrementum: Quanti tamen Deus fecit crines Sampſonis notum eſt ex hiſtoria eius. *Iud.* 16. Non enim ſolùm erãt ornamentum capitis eius, ſed etiam Spiritus Sancti habitaculum, & omnium donorum ſibi à Deo conceſſorum ſymbolum. Quantò magis æſtimandi Magdalenæ crines, quibus tale Chriſto obſequium prꝑſtitit, quibus dignatus eſt ipſe tergi? Certè, vel ex eius ſolo attactu miram potuerant elicere ſanctificationem & virtutem. Vndè ſi de omnibus electis dicitur: *Capillus de eorum capite non peribit*, quia omnes à Deo ſpecialiter numerati ſunt, nec inanis eſt coram Deo vllus eorũ, & in reſurrectione omnes reddentur, vt cum corpore glorificentur: quid de capillis Magdalenæ ita ſanctificatis dicemus? An vllus illorum peribit? An non ſpecialiter à Domino numerati ſunt? An non ſpecialis gloria in reſurrectione corporis in illis refulgebit corã electis Dei? Propterea etiam hodiè aliqui ex his capillis pretiosè aſſeruãtur in Eccleſia, quę ei dedicata eſt in eo monte, vbi pœnitentiam totâ

vitâ egit, in quo & omnes capillos perfectiſſimè Chriſto dedicauit, capillos, inquam, omnes tã corporis quàm ſpiritus. Solent enim per capillos, tamquã per quoddam ſymbolum, cogitationes in Scriptura ſacra deſignari, quas pedibus Chriſti totâ vitâ conſecrauit & ſubſtrauit Magdalena, & nos idipsũ facere docuit.

Hinc ad exemplum Magdalenæ pœnitentis, & Chriſto ſeſe offerentis Virginibus clauſtra ingredientibus, & vitam nouam profitentibus, capilli tondentur: quos pedibus Chriſti iam cenſentur aduoluere, non ſolùm ſignificantes ſe in illis nolle vltrà gloriari, ſed etiam omnem intentionem & cogitationem ſe illi vouere quem Sponſum eligunt. Nam & olim quoties vir aut mulier ſe Deo conſecrabant vt eſſent Nazaræi, oblato ſacrificio tondebantur. Hæc enim ſunt verba Dei ad Moyſen Numerorum 6. *Tunc radetur Nazaræus ad oſtium tabernaculi fœderis cæſariẽ conſecrationis ſuæ, tolletque capillos eius, & ponet ſuper ignem qui eſt ſuppoſitus ſacrificio pacificorum.* Sic ſcilicet conſecrabatur Deo cæſaries. Propterea etiã qui monaſtico inſtituto olim addicti erant, priùs tondebãtur, vt docet S. Dionyſius, Hierarchiæ Eccleſiaſticæ c. 6. parte 2. & 3. vbi dicit: *Tonſura crinium vitam mundiſſimam ſignificat, & nullatenus fucatam, quæ nullis fictis coloribus animo inductis deformitatẽ exornet, ſed ipſa in ſe ipſa ad exactã Dei ſimilitudinem properet.* Sed & Veſtales olim Virgines ad arborem, *Lotos* dictam, capillaturam ſuſpendere ſolitæ erãt, illiuſque arboris Fructus adeò ſuaues fuiſſe dicuntur, vt non poſſent diuelli quicumque eorum ſuauitatem deguſtaſſent; quin & patriæ obliuionem

arbor illa inducebat. Certè Magdalena ad arborem crucis ſuam ſuſpendit capillaturam, cuius fructus ſuauiores ſunt quàm arboris Lotos, illique adhærens arbori, oblita eſt prioris vitæ, omniumque affectuum terrenorum. Quapropter cùm capilli, vt diximus, Symbolum ſint cogitationum, de ea rurſus verum eſt illud Cant. 7. *Coma capitis tui ſicut purpura Regis vincta canalibus.* Quaſi diceremus: Cogitationes tuæ purpureæ ſunt, ſicut & Chriſti caro purpurea eſt in cruce, eſt enim ipſa velut purpureum, paludamentũ Regis noſtri: tu verò de illa purpura ſemper cogitas, & in vulnerum eius canalibus capillos animi tui, hoc eſt, cogitationes immergis, vt eadem tincturà amoris diuini, eodem purpureo colore imbuantur. Iterum hîc Magdalenam imitantur animæ piæ, quæ nihil aliud cogitant, nihil aliud ſe ſcire profitentur niſi Ieſum & hunc crucifixum, in vulneribus eius hærentes & ſanguine ipſius ſe continuò reſpergentes, fouentes memoriam vulnerum eius, & cruoris tanto amore pro nobis effuſi.

Concludamus de his Magdalenæ capillis, & conſideremus quàm longè feliciorem finem conſecuti ſunt, quàm capilli Abſalonis, licet ſimili quondam ſeruierint vanitati. Ecce coram oculis noſtris pulcher inter adoleſcentes Abſalon; Ecce & Magdalena ſpecioſa inter iuuenculas: ambo propter ſpecioſitatem ſunt celebres, ambo propter crines & cæſariem: vtrobique mundanæ gloriæ & laſciuiæ inſtrumentum capilli, vtrobique in diſcrimen animas adducunt diſcriminati crines. Sed vide differentiam, finemque longè diuerſum. Mag-

dalenæ capilli ad arborem vitæ Ieſum religantur,& quot ibi crines, tot ſunt vincula quibus Chriſto cor eius colligatur; ſicque fiunt inſtrumentum veniæ, qui priùs vexillum erant laſciuiæ. At verò cæſaries Abſalonis fit ei tandem laqueus perditionis, dum ad funeſtam arborem capilli caſu colligantur, vbi miſer pendulus hæret inter terram & cælum, vtroque indignus, Sic à coma arboris coma capitis eius tenetur, vbi paternum diadema geſtare ambiebat: ibique lucet iuſtitia Dei, dum tot creaturæ Deo famulantur ad eius vindicandam ambitionem. Mulus adducit, crines ligant, arbor ſuſpendit, rami vindicant, terra non vult vltra parricidæ greſſus ſuſcipere; imò & Ioab tranſfigit, qui à Patre veniam anteà impetrârat. Sic
Pſ. 7. adimpletur illud Pſalmi: *Conuertetur iniquitas eius in caput eius, & in verticem ipſius deſcendet.* O nimis plangendum adoleſcentem, adoleſcentûm florem, qui adeo extremam venit in ſortem! Seipſum agnoſcere noluit, & ſuam flere noxam, ideo tot lacrymis à Patre defletur, & quidem inconſolabiliter. *Quia ſciebat ei obſtructum exitum de ventre mortis mole criminis,* inquit S. Bernardus.

O quàm multi, vt Magdalena & Abſalon, capillis & venuſtate abuſi peccant; ſed vt Magdalena non pœnitent, ideóque cum Abſalone pereunt! Vnde ſic monet Tertullianus in crinibus gloriantes. Quid crinibus veſtris quieſcere non licet, modò ſubſtrictis, modò relaxatis, modò ſuſcitatis, modò eliſis? Aliæ geſtiunt in cincinnis coërcere, aliæ vt vagi & volucres elabantur non bona ſimplicitate. Affigitis præterea neſcio quas enormitates

futilium atque textilium capillamentorum. Mirum quod contra Domini præcepta contenditur. Ad menſuram neminem ſibi poſſe adiicere pronuntiatum eſt. Vos adijcitis ad pondus collyridas quaſdam ſputorum vmbilicos ceruicibus adſtruendo. Si non pudet enormitatis, pudeat inquinamenti; ne exuuias alieni capitis, forſitan immundi, forſitan nocentis & gehennæ deſtinati, ſancto & Chriſtiano capiti ſuppares. Deus vos velari iubet, credo ne quarumdam capita videantur. Atque vtinam miſertimus ego in illo die exultationis vel inter calcanea veſtra caput eleuem, videre an cum ceruſſa & purpuriſſo & in illo ambitu capitis reſurgatis; an taliter expictam Angeli in nubila ſubleuent obuiam Chriſto. Hæc Tertul. lib. de cultu fæminarum. Declamant & alii Patres acriter contra capillorum miram vanitatem, & contra cultum corporis ambitioſũ. Videri poteſt ſanctus Gregorius Nazianzenus oratione ſpeciali hac de re, & ſanctus Cyprianus, Trac. de habitu Virginis. Si verò id culpabile in fæminis, quantò magis in viris, qui ſe effæminant, apertam profeſſi mulieroſitatem, vt loquitur Tertullianus? Audiãt ergo viri, audiant & mulieres monitum ſancti Paulini ep. 4 ad Seuerum de Sampſonis & peccatricis capillitio: *Habeant ſane capillos, quibus iuxta illam Euangelicam peccatricem veſtigia Chriſti tergant, & ſapientiæ pedibus implicentur, vt aliud niſi ſapientiam amare, niſi virtutẽ amplecti, niſi pudicitiam oſculari neſciant, & vt extremo ſaltem rore verbi cæleſtis aſperſæ dicant; Ros qui abs te eſt, ſanitas eſt nobis. Ornet Chriſti gratia, non capili; caſtitatis gemma, non lapides, & operum in*

lib. de velo Virg.

his non odorum flagret vnguentum. Meminerint ſe
1. Cor. *filias illius Regis cuius gloria eſt ab intus; intelli-*
11. *gant cur Apoſtolus eas velari voluerit, propter*
1. Cor. *Angelos illos ad ſeductionem paratos, de quibus*
6. *Sancti iudicabunt. Hi enim petulantiùs infirmiora vaſa pertentant, ſicut non Adam, ſed Euam coluber eſt aggreſſus. Alioqui væ vnguento delibutis, & qui gloriantur in crinibus.* Hæc S. Paulinus.

PARS TERTIA.

TErtiò, contemplemur manus Magdalenæ cum vnguento pretioſo ad vngendos pedes Domini. Hos iam lacrymis lauerat, & capillis terſerat, non quòd linteum deeſſet (nam quæ attulerat vnguentum pretioſum, etiam linteolum aut ſudarium habere poterat) ſed capillis propriis obſequium præſtare Domino in ſatisfactionem proprioris culpæ volebat. Nunc vlterius progreditur, & pedes lotos honorat vnguento odorifero. An quæris rationem? In primis, dici poteſt ex more antiquo conuiuii id feciſſe, quandoquidem mos fuerit olim conuiuas vngendi. Hoc colligitur ex verbis Domini ad Simonem: *Caput meum non vnxiſti.* Significat Dominus hoc non eſſe inſolitum, dum conuiuæ hilariter & liberaliter exciperentur. Confirmat & illud quod dicitur Canticorum c. 1. *Dum eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuauitatis.* Idem eſt ac ſi diceretur: Dum Rex in menſa recumberet, vnguento nardi odorifero eum perunxi. Sumebant enim antiqui cibum recumbentes in lectis, cubito innixi, & in orbem circum menſam poſiti. Indè quoque colligere potes, quàm facilè mulier ad pedes recùbentis ieſ o

accedere potuerit, tum vt vberrimis lacrymis dilueret, tum vt capillis tergeret, ac deinde vnguento perungeret. Sic iterum acceſſit hæc Magdalena ad Chriſtum recumbentem, Matthæi 26. habens vnguenti pretioſi alabaſtrum, & effudit ſuper caput recumbentis, & repleta eſt domus tota odore. Atque etiam tunc pedes vnxiſſe indicat Ioannes cap. 12. quod à more conuiuarum illius temporis non fuit alienum.

Sed quoniam Magdalena non vnxit hic caput, quod magis ſolitum fuit, ſed tantùm pedes Domini, ideo vnctio illa non tam conuiualis pro more ordinario quam myſtica fuit & ſacra. Hoc enim ſingulare in Magdalena reperitur, quòd ad Chriſtum aduenerit non ad quærendam corporis ſanitatem, vt alij de quibus paſſim in Euangelio, ſed puriſſimâ intentione ad quærendam peccatis ſuis medelam, animæque ſanitatem. Caput ergò ſi modò non vnxit, humilitas in cauſa fuit, & ob peccata conceptus pudor erubeſcentia. *Non fuit auſa ad caput Chriſti venire, ſed lacrymis pedes lauit, quaſi vix etiam pedibus ipſis digna, præ triſtitia operante pœnitentiam in ſalutem ſtabilem*, inquit Origenes, tract. 35. in Matth. Propterea etiam retiò ſecus pedes Domini veniſſe dicit Euangeliſta: *Quia reus animus poſt tergum ſtat ad veniam, qui per culpam nouit ſe vultus fiduciam perdidiſſe*, inquit S. Chriſologus ſerm. 93. *Venit ergò ſatisfactura Deo, non homini platitura: venit pietatis illa, non voluptatis exhibitura conuiuium.* Itaque beatæ manus Magdalenæ pretioſa nunc ferunt vnguenta pedibus Domini, ſignificatione myſtica.

Primò, vt manus quæ antea ſeruierant pec-

cato per impuros tactus, nunc ſeruiant iuſtitiæ, non ſolùm capillos adhibendo ad tergendum ſordes pedum Domini, ſed etiam vnguéto illos cum pietate, & cum puritate tangendo. Iniquè ergò murmurat Phariſæus: *Hic ſi eſſet propheta, ſciret vtique quæ & qualis eſt mulier quæ tangit eum.* Mulieris malæ tactus vrit malè conſcium, parem polluit, ſuſpectum notat, hominem malæ voluntatis infamat: cæterùm peccatrix fit bona, fit ſancta, fit innocens, cùm tetigerit veniæ Largitorem. Stercora contingunt, ſed non inquinant Solem. Medicum cùm tangit vulnera putredo non polluit. Iudicem quamuis tangat reus, non poteſt maculare cùm ſupplicat. Sic peccator cùm Dominum tangit, non Dominum ſordidat, ſed ipſe & peccato caret omni, & ſubitò rapit ſanctitatem. Probat hoc mulier in profluuio ſanguinis conſtituta, quæ vt tetigit fimbriam Domini, non fimbriam polluit, ſed ipſa mox inquinamento vetuſtæ caruit paſſionis. Ita hic ratiocinatur S. Chriſologus ſerm. 94. Rectè ergò mulier vnguentum quod ſibi antea turpiter exhibuerat, iam Chriſti pedibus laudabiliter offerebat: vt quicquid ſeruierat advanitatem, & oſtentationem, mollitiémque carnalem, iam ſeruiret ad ſanctificationem & ſatisfactionem.

Secundò, ideo vnguentum pretioſum tuliſſe cenſenda eſt, vt fœtorem peccati, quo Deo maximè diſplicuerat, quantum in ſe eſt hoc pietatis obſequio odorifero extinguat. Immò & fœtorem extinguere parat, quem tota dederat ciuitate impura ſua conuerſatione, ita vt diceretur de ea: *Ecce mulier in ciuitate peccatrix.*

De illis nimirum erat, de quibus Sap. 2. qui diffluentes ad omnia oblectamenta dicunt: *Vnguentis nos impleamus, non prætereat nos flos noſtri temporis: coronemus nos roſis antequam marceſcãt, nullum ſit pratum quod non pertranſeat luxuria noſtra.* Sed dum vnguentis odoriferis ſe replent, & roſis coronant, nonniſi fœtorem exhalant coram probis & ſapientibus, contemnuntúrque & conculcantur: *Quaſi ſtercus in via mulier fornicaria conculcabitur*, inquit Eccleſiaſticus cap. 9. Nihil nempè illâ vilius, nihil deſpicabilius, nihil fœtidius. Atque vt dixit S. Chryſoſt. homil. ad popul. 29. *Sepulchra ſunt meretricum diuerſoria, cum multo fœtore multa putredine ſunt repleta.*

Tertiò, hoc vnguento odorifero dare vult exemplum pœnitentiæ omnibus peccantibus, & illos ſuo odore ad Chriſtum attrahere. Repleuit enim totam domum odore huius vnguenti, hoc eſt totam Eccleſiam, immò & cœlum totum. Ideò poteſt dicere: *Dum eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuauitatis*, quia Chriſtum Regem gratiæ & gloriȩ hoc odore attraxit ad ſibi impertiendam peccatorum remiſſionem, ſimúlque Angelos ad contemplandam odoriferam eius pœnitentiam, humilitatem, charitatem. Denique hæc vnguenta Magdalenæ in hunc vſque diem ſpirant, & in ſæcula ſpirabunt odorem ſuauiſſimum, ita vt illi dicere poſſint quælibet animæ pœnitentes: *Trahe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.*

Quartò, pretioſo hoc vnguento vngit pedes Dñi, quia iam agnoſcit quàm illi ſint ſpecioſi, quamque pretioſi. Nouit iam illud: *Quam*

Speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona! Agnoſcit ſe tenere pedes illius de quo ſcriptum eſt: *Egredietur diabolus ante pedes eius, ante faciem eius ibit mors.* Ideo & ipſa iacens ad hos pedes liberatur à dæmonis ſeruitute, liberatur à peccati morte, & propterea ei dicitur, *Vade in pace.* Itaque quod facit hæc mulier, *non eſt mollis & carnalis obſequij, ſed plenæ humanitatis eſt Sacramentum*, inquit Sanctus Chriſologus, *quia in capite Chriſti Deus eſt, in pedibus euangelizãtium pacem, per quos prædicatus venit ad fines terræ.* Beatę ergo manus huius mulieris, non quòd candidæ ſint, aut gemmis ornatæ, aut monilibus brachiolíſque fulgidæ, ſed quia vnguentum ferunt omni ſæculo duraturum in odore, tótque myſteriis & ſacris ſignificationibus repletum in veritate.

Abac. 3.

PARS QVARTA.

POſtremò, contemplemur cor Magdalenæ ardentiſſimo flagrans amore: Hunc amorem produnt oſcula pedibus impenſa Domini, & toties repetita: *Hæc ex quo intrauit, non ceſſauit oſculari pedes meos*, inquit Dominus. Non eſt locuta Maria ingrediens ad Dominũ, ſed tamen omnis eius actio tacita eſt elocutio. Clamabat corde, ore dum figit oſcula. Præ vehementiſſimo dolore cordis, præ contritione & confuſione grandi ne verbum quidem promit, ſed intus animus ſe premit: & quia non poteſt dolor verbis exprimi, aut amor, vult vt illum eloquantur, quoad fieri poteſt, lacrymæ & ſingultus, capilli & vnguenta, pedúmque repetita oſcula. Eſt autem oſculum ſymbolum

vel reconciliationis, vel amicitiæ, vel reuerentiæ, vel deuotionis. Omnia hæc in Magdalena reperiuntur, quæ oſculatur pedes Domini in ſignum reconciliationis, in ſignum reuerentiæ, in ſignum pietatis & deuotionis, in ſignum denique perfecti amoris. Dicere videtur cum Sancto Paulino epiſt. 4. *Illum amemus, quem amare delictum eſt. Illum oſculemur, quem oſculari caſtitas eſt. Illi ſubyciamur, ſub quo iacere eſt ſupra mundum ſtare. Propter illum deijciamur, cui cadere reſurrectio eſt. Illi commoriamur, in quo eſt vita.* Hæc erat loquela cordis & amoris eius ad pedes Domini. Ferebat illa alabaſtrum viſibile, vnguento pretioſo plenum: ſed ferebat & alabaſtrum inuiſibile, ſpirituali vnguento inuiſibili refertum, cor plenum ſcilicet aromaticis ſpeciebus contritionis, & vnguento amoris, mirum ſpirans odorem. *Ea quæ in ſecreto mentis agitabat, multò erant feruentiora illis quæ extrinſecus faciebat, multóque maiora, quæ tantummodò Deus ipſe cernebat*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 6. in Matth. Ideo Dominus teſtatur de ea: *Remiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multùm.* O præclarum veritatis & ſapientiæ, quæ falli nequit, aut fallere, teſtimonium, coram omnibus datum. Certè ſi cor eius penetrare potuiſſent qui malè de ea iudicabant, & ſiniſtrè omnia interpretabantur, inueniſſent in corde eius ſcriptum hoc Elogium, *DILEXIT MVLTVM.* Non dicũtur ei peccata remiſſa, quia fleuit, quia terſit, quia capillos impendit, quia vnxit, ſed *quia dilexit multùm*: omnia iſta operabatur intus ardens dilectio, nam & iſta omnia exigua forent, ſi à dilectione procederent.

Neque ſolùm Dominus, ſed etiam quicumque poſtmodum Magdelenam contemplati ſunt, aut cum ea ſunt conuerſati, teſtimonium potuerunt eius dilectioni perhibere. 1. Interroga diſcipulos quid de Magdalena ſentiant? Reſpondebunt tibi: *Dilexit multùm*, quia in die paſſionis ardens amore adhæſit cruci, cùm nos frigidus pauor huc illuc diſperſiſſet: & præ dilectione non ſuffecit ei ſemel Domini pedes tergere, ſed & caput & pedes vnxit iam inſtante paſſione, quaſi illi valedicens quem diligebat anima eius, & præueniens vnctionem ſepulturæ. *Matth.* 26.

2. Interroga Lazarum fratrem, ac Mariam ſororem, quid tandem ſentiant de ſorore ſua Magdalena, quam antea nullis monitis auertere potuerant à lubricis viis? Reſpondebit tibi Lazarus: *Dilexit multùm*, quia ſuâ dilectione vitam mihi à Dilecto ſuo impetrauit. Reſpondebit idem & Martha, quæ non poterat eam vel ad morulam ſeparare à pedibus illius quem diligebat toto corde, ab eius ore hauriens verbum vitæ.

3. Interroga Matrem Domini, quid ſentiat de Magdalena? Reſpondebit: *Dilexit multùm*, quia & indiuulsè mihi ſe præbuit comitem dum filius meus procederet ad crucem, & cruci mecum adſtitit vſque in finem, eiúſque lachrymæ lachrymis meis ſemper comites fuêre.

4. Interroga alias mulieres Euangelicas, quid iudicent de Magdalena? Reſpondebunt: *Dilexit multùm*, nobis enim abeuntibus à monumento, illa noluit recedere, ibi flens præ amore, & huc illuc circumſpectans, &

illum inueniret quem diligebat anima eius. Quæſiuit & inuenit.

5. Interroga Angelos, quid ſentiant de Magdalena? Reſpondebunt: *Dilexit multùm*, quia vidimus eam ſepulchro adhærentem præ amore, & diſcipulis ac aliis mulieribus recedentibus non recedentem, & allocuti ſumus eam vt conſolaremur, ſed nemo poterat tergere eiùs lachrymas, niſi manus illius quem diligebat, præ cuius amore plorabat; quærebat Creatorem, nulla eam poterat conſolari creatura.

6. Interroga rupes & arbores, cum quibus triginta annos egit in ſolitudine, quid de Magdalena dicant? Reſpondebunt: *Dilexit multùm*, audiuimus enim crebrò eius clamorem præ amore & dolore, ob abſentiam Dilecti. Echo amoris & doloris inter abrupta petrarum ſæpius reſonabat.

Videre ergo licet ex his, quàm meritò cordi eius circumſcriptum dicamus illud Chriſti Elogium, *DILEXIT MVLTVM.* Etenim dilexit multum in conuerſione, quia eius cor ardens erat amore, lachrymas ſtillans odoriferas, ſicut ſolent roſæ in diſtillatoria fornace: *Factum eſt cor eius tamquam cera liqueſcens*, vt in illo imprimeretur ſigillum diuini amoris, & imago perfecta illius propter quem priores omnes relinquebat amores, ornatus, monilia, & quæcumque mundus æſtimat. Dilexit multùm poſt conuerſionem, quocumque ſequens Dominum, & ad pedes eius hærens, in tricliuio, in patibulo, in ſepulchro, in deſerto. Si initio conuerſionis ei dictum eſt, *Dilexit multùm*, quid poſt tot annos, quibus ſemper creuit in

dilectione & ſanctitate? Dilexit ergo conſtante & perſeuerante amore, ab eo tempore quo illum teſtata eſt lachrymis, vnguento, oſculis, capillorum terſione: nam ex eo tempore numquam intepuit eius amor, ſed increuit. Sic dilexit multùm in vita, & in morte, donec pertigit ad conſummatam dilectionem in beata æternitate. O beatum cor, ſeraphico nunc incenſum amore, ſine dolore!

CONCLVSIO.

O Beata Magdalena, ô Pœnitens ſancta, concede nobis mutuò lachrymas tuas, vt eas valeamus Domino offerre, quia proprias nequimus reperire. Concede & capillos illos beatos, quibus Domini pedes valeamus, tergere, nóſque illi, & ipſum nobis, felici vinculo colligare. Præbe & mutuò vnguentum tuum odoriferum, quo & eius pedes & caput valeamus vngere, vt illius odore noſtrorum fœtor diſſipetur peccatorum, ſicque Chriſti bonus odor in nobis fiat in acquiſitionem vitæ. Denique, da nobis partem flammæ è corde tuo exſilientis, quâ accendamur verâ dilectione, & Chriſtum ſequamur, facti Deum amoris, tuo præeunte exemplo, in noſtra conuerſione, in vita, in morte, in tota denique æternitate.

ORATIO

ORATIO AD S. MAGDALENAM TRIGINTA CONSTANS VERSIBVS.

In honorem annorum triginta, quos in deſerto peregit.

DVlcis amica Dei, lachrymis inflectere noſtris,
Atque humiles attende preces, noſtræq; ſaluti
Conſule: námque potes, nec enim tibi tangere fruſtrà
Permiſſum, gemitúque pedes perfundere ſacros,
Et nitidis ſiccare comis, ferre oſculo plantis,
Inque caput Domini precioſos fundere odores.
Nec tibi congreſſus primos à morte reſurgens,
Et voces audire ſuas, & membra videre,
Nequicquam dedit ætherei Rex magnus Olimpi.
Viderat ille cruci hærentem, nec dira pauentem
Iudaicæ tormenta manus, turbæque furentis:
Sed mœſtam intrepidámque ſimul, digitíſque cruentos
Tractantem clauos, replentem vulnera fletu.
Viderat hæc, inquam, dum pectora fida ſuorum
Diffugerẽt, pellente metu Memor ergò reuiſis

Te primam inter alios. Tibi ſe priùs obtulit vni.
Te quoque digreſſus terris, & ad aſtra reuerſus,
Annis ter denis aluit ſub rupe iacentem,
Diuinis contentam epulis, & rore ſalubri.
Hic incluſa libens, longis veſtita capillis,
Veſte carens aliâ, ter denos paſſa Decembres
Diceris: hic non fracta gelu, nec victa pauore.
Nempè famem, frigus, durum quoque ſaxa cubile,
Dulcia fecit amor, ſpéſque alto pectore fixa.
Hic hominum non viſa oculis, ſtipata cateruis
Angelicis, ſeptémque die ſubuecta per horas,
Cæleſtes audire choros, alterna canentes
Carmina, corporeo de carcere digna fuiſti.
Dulcis amica Dei, lachrymis inflectere noſtris:
Iunge tuas lachrymas, & reſpice vota precantas.

PRO FESTO

S. IACOBI

APOSTOLI,

LECTIO VIGESIMA PRIMA.

Ego primogenitum ponam illum, excelſum præ Regibus terræ. PSALM. 80.

TRES SVNT PARTES.

Prima declarat quomodò titulus Primogeniti omnibus Apoſtolis conueniat.
Secunda oſtendit ſpecialiter conuenire S. Iacobo.
Tertia explicat quomodò etiam excelſus ſit præ Regibus terræ.

PARS PRIMA.

VArij tituli dantur Apoſtolis à Sanctis Patribus, deprompti ex ſacris litteris. Vocantur enim Principes Eccleſiæ, Legati pacis, Filij columbæ, Angeli veloces, Præcones veritatis, Satores immor-

talitatis, Dictatores, fidei, Amici & Filij Spõſi, Legiſlatores Orbis, Lux mundi, Sal terræ, Cæli animati, Pugiles & Athletæ militiæ cæleſtis, Secretarij Verbi diuini, Fundatores & Patres Religionis, Cooperatores Dei, Cardines Orbis noui, Organa Spiritus Sancti, Triumphatores ſæculi, Victores & Domitores inferni.

Certè hi, alijque innumeri tituli iure eis competunt. Cæteris autem nunc ſilentio inuolutis, attribui meritò dicimus eis hunc titulum gloriæ & honoris, *PRIMOGENITI INTER FILIOS DEI.* Hoc vt pleniùs intelligamus, in memoriam reuocandum eſt id quod ſæpè ſacræ litteræ nobis indicant, Chriſtum ſcilicet deſponſaſſe ſibi ſacro matrimonio Eccleſiam Sponſam dilectiſſimam. Hoc verò matrimonium inchoatum fuit in incarnatione, ratificatum in cruce, conſummandum tandem perfectè in glorificatione. Ex hoc quoque matrimonio multi exorti ſunt orbe toto filij. Vndè huic Sponſæ per Prophetam dicitur.
Iſa. 60 *Leua in circuitu oculos tuos & vide, omnes iſti congregati ſunt, venerunt tibi: Filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere ſurgent.* Siue, vt alia habet lectio, *De latere ſugunt* hebræa enim lectio idem ſignificat, ac ſi dicas, *Iuxta latus nutrientur.*

Inter hos ergò filios *Primogeniti* dicuntur Apoſtoli, quia primi ſemine incorruptibilis verbi Eccleſiæ à Chriſto Domino ſunt geniti primi, ad fidem vocati ab ipſo, & ſuper omnes alios Eccleſiæ filios primatum conſecuti. Quapropter Eccleſiam alloquens Rex & Propheta in Pſal. 44. (qui inſtar Epithalamij pro his nuptiis Sponſi Chriſti decantatus eſt) ſic dicit:

Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij : conſtitues eos Principes ſuper omnem terram: memores erunt nominis tui Domine. Quaſi dicat: O Christi Spōſa, quàm felix eſt connubium tuum cum cæleſti Sponſo! Orientur enim ex his nuptiis pro antiquis illis Patriarchis noui filij : Apoſtoli ſcilicet, eminentiores illis futuri, quia principatum ſortientur ſuper vniuerſum orbem. Et tu deſtinabis illos, vt toti Orbi leges ferant, ſcribántque illas in tabulis cordis, per quas totum Orbem ſibi ſubijcient, erúntque hi filij Principes, quaſi omnium fratrum Primogeniti.

Olim Primogenitura inter Fratres maximi fiebat variíſque erat adornata priuilegiis. Hinc ex vtero contendebant Iacob & Eſau de primogenitura.

1. Conſtituebatur primogenitus tamquam familiæ Princeps & Dominus.

2. Sacerdotium primogenituræ annexum erat.

3. Ius ad hæreditatem duplicem, vel ad principalem ſpeciale habebat.

4. Ius quoque ei competebat ad paternam benedictionem.

Hæc omnia ſatis patēt in Eſau & Iacob, quia cum Eſau vendidiſſet illi ius primogenituræ, mater ei tradidit veſtes optimas & odoriferas Eſau, quas fuiſſe ſacerdotales, multi ſacri Interpretes docent. His veſtitus benedictionem à Patre popoſcit, & obtinuit, ſpecialiter ſtabilitus in hæreditate fœcunda frumenti, vini, & olei, cum benedictione roris cæleſtis. Ac deinde conſtitutus eſt Dominus Fratrum ſuorum, coram quo deberent incuruari, illúmque

agnoſcere & adorare vt Principem ſuum.

Simili modo dicimus Apoſtolos eſſe Fratres noſtros Primogenitos, quibus ſpecialis benedictio data eſt à Chriſto in familia ſua, ſpecialéque ius & auctoritas alios dirigendi & gubernandi: quia conſtituti ſunt Principes noſtri, quibus debemus incuruari & ſubmitti. Hoc eſt quod dicitur: *Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram, memores erunt nominis tui Domine. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum & in ſæculum ſæculi.* Ipſi quoque ſunt Sacerdotes, & Sacerdotum Duces, primi dignitate, primi gratiâ, primíque gloriâ: qui illos benedixerit erit benedictus, qui maledixerit maledictus. Ea propter poſſet Chriſtus de illis dicere, quod de Ruben dicebat

Geneſ. 49. Iacob: *Ruben primogenitus meus, fortitudo mea, prior in donis, maior in imperio.* Apoſtoli enim Filij primarij ſunt, in quibus cernitur fortitudo Chriſti & Eccleſiæ. Quia fides & Eccleſia Chriſti in illis conſurgit, adeò fortis & roborata, vt inferi portæ & vires omnes non valeant præualere. Ipſi ſunt in donis primi. Vnde dicit de ſe & illis Paulus Apoſtolus:

Rom. 8 *Nos ipſi primitias Spiritus habentes, legatione fungimur pro Chriſto.* Quod verum eſt, non ſolùm quia priùs tempore Spiritum Sanctum cum donis ſuis perceperunt, ſed etiam quia pleniùs & perfectiùs dona illa participarunt: nam & in fructibus quòd priùs ad maturitatem pertingit pinguius eſſe ſolet, & magis gratum acceptúmque. Certè Apoſtoli tantis diuinæ gratiæ donis à Spiritu Sancto repleti ſunt, vt non ſolùm Sanctos veteris teſtamenti, ſed etiam noui teſtamenti ſuperarint, abun-

dantiúſque præ illis Spiritum ſanctum participarint, quâcunque dignitate fulgeant, ſiue Martyrij, ſiue doctrinæ, ſiue virginitatis, vt aſſerit S. Th. in c. 8. ep. ad Rom. Datur equidem vnicuique gratia ſecundùm menſuram donationis Chriſti: ille portò dat illam ſecundùm munus ad quod eligit. Cùm autem ad ſummam Apoſtoli dignitatem electi ſint, vt fundaretur in illis Eccleſiæ fides, & immediatè ab orbis conuerſionem & ſalutem Legati mitterentur, ideò eis abundantiorem gratiam præ cæteris Sanctis dediſſe cenſendus eſt. An non abundantiùs participant de fluentis qui proximiores ſunt fonti? An non pleniùs participant de Sole & ardore qui viciniores ſunt Soli? An non membra digniora & viciniora capiti, eò magis participant de influxu vitali? Christus ergo cùm ſit Sol, Fons, Caput noſtrum in ordine gratiæ, cenſetur Apoſtolis, tamquam ipſi coniunctis proximus, etiam copioſiùs influxiſſe dona cæleſtis gratiæ. Ergo vnicuique Apoſtolorum comparatione Sanctorum inferioris ordinis rectè illud conuenit, *Prior in donis, maior in imperio*. Quare maior in imperio? Quia Apoſtolica dignitas Principatus fuit ſuper omnem terram à Deo conſtitutus, & primogenituræ huic adnexus.

Quare aduertendum eſt, Apoſtolos quidem omnes Petro tamquam Capiti Eccleſiæ ſubditos fuiſſe, attamen cum illo parem poteſtatem in multis habuiſſe. Primò quidem prædicandi Euangelium in toto orbe, *ad obediendũ* *Rom. 1* *fidei in omnibus gentibus*; hoc eſt, vt ſuâ prædicatione inducerent omnes gentes ad ſe ſubmit-

tendum, & ad credendum Euangelio. Secundò fundandi vbique Eccleſias; hoc eſt creandi vbique Epiſcopos & Presbyteros, inſtruendíque ritum ſacrorum & ſacramentorum, totum denique ordinem Eccleſiæ diſponendi. Tertiò mandandi & prohibendi, puniendíque vbique fideles omnes. Et in his omnibus Principatus eorum ſuper omnem terram conſiſtit, tamquam qui Vicarij & Legati à Chriſto in vniuerſum Orbem conſtituti erant, eius perſonam & auctoritatem repræſentantes, ſicut Legatus Regis perſonam repræſentat. Propterea igitur vnicuique eorum dicimus, *Maior in imperio, prior in donis*, cùm Apoſtolica dignitas ſumma fuerit in Eccleſia.

Non negamus tamen Petro ob Capitis ſupremam & inter cæteros Apoſtolos eminentem auctoritatem ſpecialiter etiam conuenire illud: *Tu Primogenitus meus, prior in donis, maior in imperio.* Item & illud: *Tu Fortitudo mea, Principium doloris mei.* In ipſo enim tamquam petra fortiſſima Eccleſiam fundauit Chriſtus, ſed doloris initium Chriſto fuit eius negatio, quam antequam pateretur Petro ſignificat, nõ ſine interno dolore & cordis percuſſione. Initium ergo doloris Petrus, qui poſt tot dona & priuilegia Magiſtrum erat abnegaturus. Sed

Geneſ. 45. quid eſt quod ſubditur: *Aſcendiſti cubile Patris tui, effuſus es quaſi aqua, ne creſcas.* Certè hoc in eius opprobrium dicitur, ob congreſſum cum Bala vxore Patris ſui Iacob, quam luxuria effuſus inceſtauit, ideóque tribus Ruben vna fuit ex minimis. Hoc tamen Sancto Petro in bonum ſenſum trahendo accommodari poteſt. Aſcendit ipſe crucem cubile Chriſti

Patris ſui, ſanguiſque eius effuſus eſt inſtar aquę. Imò lacrymis effuſus eſt inſtar exundantis aquę tota vita ſua, quas & renouauit in cruce. Dicitur autem ei; *Ne creſcas*, tum vt admoneatur humilitatis, qui per pręſumptionem peccauit; tum vt ſignificetur id quod in eius contigit paſſione. Noluit enim in cruce exaltari & creſcere inſtar Magiſtri ſui capite ſurſum; ſed potiùs humiliari & decreſcere, dum ſuppliciter rogauit & obtinuit, vt capite deorſum crucifigeretur. Sic quantò maior fuit, tantò humilior eſſe voluit, ſuoſque ſucceſſores in Apoſtolatu & Pontificatu hanc humilitatem edocuit. Illius humilitatis ęternùm memores eos eſſe voluit, ne in dignitate ſua nimiùm per ſuperbiam creſcant, nimirumque exaltentur. Hinc & in ſtercoraria lapidea in inauguratione collocantur, eiſque decantatur in S. Ioanne Lateranenſi: *Suſcitans de puluere egenum, & de ſtercore erigens pauperem.* Iterum ſtupâ accensâ eis inclamatur: *Pater ſancte, ſic tranſit gloria mundi*: ne in ſua ſuperbiant celſitudine, per hæc moneantur.

Itaque de ſingulis Apoſtolis verum eſt illud Domini apud Pſalmiſtam, *Ego primogenitū ponam illum, excelſum præ Regibus terræ*: quandoquidem Primogeniti nomen eis ob rationes dictas aptiſſimè competat. Quòd autem excelſi ſint præ Regibus terræ, pernotum eſt, quia Reges & Principes, eorumque ſceptra & diademata eis ſubmiſſa videmus, & humiliter ſubdita. Regibus enim Apoſtoli imperarunt, & eos cum regnis & ſceptris ſuis obedientię fidei ſubiecerunt. Quapropter reſpectu illorum Dij vocantur apud Pſalmiſtam, eo ſenſu

quo & Moyſes dicitur conſtitutus Deus Pharaonis. Hinc illud Pſalmi 46. *Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham, quoniã Dij fortes terræ vehementer eleuati ſunt.* Id eſt, ipſi Principes cum populis ſuis ad fidem venerunt, & dimiſſis Dijs Patrum ſuorum, cũ Deo Abraham, qui ſolus verus eſt Deus, congregati ſunt, & hoc per prædicationem Apoſtolorum. Illi enim tamquam Dij fortes terræ eleuati ſunt adeò vehementer donis gratię, ſapientiæ, fortitudinis, doniſque miraculorum, vt Principes populorum eis reſiſtere non potuerint. Hęc eſt expoſitio S. Chryſoſtomi in illum locum Pſalmi. Nimis ergo confortatus eſt Principatus Apoſtolorum, quandoquidem & ſuper populos, & ſuper Reges, & ſuper Dęmones poteſtatem ſortiti ſint. Dedit Dominus Apoſtolis poteſtatem ſuper naturam, vt eam curarent, ſuper elementa, vt ea immutarent; ſuper Reges, vt eos conuerterent: ſuper Dæmones, vt eos euerterent : ſuper mortem, vt eam contemnerent: ſuper Angelos, vt cor- Domini conſecrarent. Sic non mirum cor- quòd ob hanc eminentiam Dij quandoque in Sacris litteris nominentur. Nam & Gentileș Acto. 14. cùm vidiſſent & audiſſent Liſtris Paulum & Barnabam, dixerunt: *Dij ſimiles facti hominibus deſcenderunt ad nos.* Et vocabant Barnabam Iouem Paulum verò Mercurium, quoniam ipſe erat Dux verbi. Sacerdos quoque Iouis, qui erat ante ciuitatem, tauros & coronas afferens cum populis volebat ſacrificare, niſi impediuiſſent eos Barnabas & Paulus exilientes in turbas, & ſe mortales aſſerentes, miſſos vt annunciarent ab his vanis conuerti

ad Deum viuum. Apoſtoli itaque aliquid diuinum ſpirabant in vultu, voce, moribus, miraculis, vt viderentur non tam homines eſſe, quàm Dij lapſi de cælo, hominibus & Regibus excelſiores.

PARS SECVNDA.

POrrò ſicut generaliter de omnibus Apoſtolis illud verificari ex dictis patet, *Ego primogenitum ponam illum excelſum præ Regibus terræ:* ita ſpecialiter conuenire id dicimus S. Iacobo Apoſtolo, cuius hodie memoria in benedictione eſt. Nomen enim Primogeniti ei ob varias cauſas rectè attribuitur.

Primò quidem, quia fuit à Chriſto vocatus inter primos ad Apoſtolatum, ſtatimque eum ſecutus eſt, factus obedientiæ filius, luciſque Primogenitus, exemplar aliis futurus.

Secundò, inſtar Primogeniti variis eum Chriſtus fauoribus eſt proſecutus. Nam vbi aliquod myſterium ſpeciale à Chriſto peragitur, ibi ſolet adeſſe Iacobus. In monte transfigurationis, in horto paſſionis, in ſuſcitatione filiæ Principis Synagogæ aſſumitur Iacobus ſpecialiter cum Petro & Ioanne, non ſine myſterio, nec ſine dilectione ſingulari. Sicut etiã Petro ſpeciale nomen à Domino datur, ita & Iacobo, dum *Boanerges*, hoc eſt, Filius tonitrui Filiuſque lucis & fulguris nominatur. Et ſicut Petrus primariam Vrbem Occidentis, Romam, ſuâ illuſtrat paſſione; ſic & Iacobus primariam Orientis Vrbem ſuo reſpergit illuſtremque facit ſanguine.

Tertio, inſtar Primogeniti dilectiſſimus fuit Deiparę Virgini. Illa enim apparuit adhuc

Te primam inter alios. Tibi ſe priùs obtulit vni.
Te quoque digreſſus terris, & ad aſtra reuerſus,
Annis ter denis aluit ſub rupe iacentem,
Diuinis contentam epulis, & rore ſalubri.
Hic incluſa libens, longis veſtita capillis,
Veſte carens aliâ, ter denos paſſa Decembres
Diceris: hic non fracta gelu, nec victa pauore.
Nempè famem, frigus, durum quoque ſaxa cubile,
Dulcia fecit amor, ſpéſque alto pectore fixa.
Hic hominum non viſa oculis, ſtipata cateruis
Angelicis, ſeptémque die ſubuecta per horas,
Cæleſtes audire choros, alterna canentes
Carmina, corporeo de carcere digna fuiſti.
Dulcis amica Dei, lachrymis inflectere noſtris:
Iunge tuas lachrymas, & reſpice vota precantis.

PRO FESTO

S. IACOBI APOSTOLI,

LECTIO VIGESIMA PRIMA.

Ego primogenitum ponam illum, excelſum præ Regibus terræ. Psalm. 80.

TRES SVNT PARTES.

Prima declarat quomodò titulus Primogeniti omnibus Apoſtolis conueniat.
Secunda oſtendit ſpecialiter conuenire S. Iacobo.
Tertia explicat quomodò etiam excelſus ſit præ Regibus terræ.

PARS PRIMA.

VArij tituli dantur Apoſtolis à Sanctis Patribus, deprompti ex ſacris litteris. Vocantur enim Principes Eccleſiæ, Legati pacis, Filij columbæ, Angeli veloces, Præcones veritatis, Satores immor-

talitatis, Dictatores, fidei, Amici & Filij Spōſi, Legiſlatores Orbis, Lux mundi, Sal terræ, Cæli animati, Pugiles & Athletæ militiæ cæleſtis, Secretarij Verbi diuini, Fundatores & Patres Religionis, Cooperatores Dei, Cardines Orbis noui, Organa Spiritus Sancti, Triumphatores ſæculi, Victores & Domitores inferni.

Certè hi, alijque innumeri tituli iure eis competunt. Cæteris autem nunc ſilentio inuolutis, attribui meritò dicimus eis hunc titulum gloriæ & honoris, *PRIMOGENITI INTER FILIOS DEI.* Hoc vt pleniùs intelligamus, in memoriam reuocandum eſt id quod ſæpè ſacræ litteræ nobis indicant, Chriſtum ſcilicet deſponſaſſe ſibi ſacro matrimonio Eccleſiam Sponſam dilectiſſimam. Hoc verò matrimonium inchoatum fuit in incarnatione, ratificatum in cruce, conſummandum tandem perfectè in glorificatione. Ex hoc quoque matrimonio multi exorti ſunt orbe toto filij. Vndè huic Sponſæ per Prophetam dicitur. *Iſa. 60* *Leua in circuitu oculos tuos & vide, omnes iſti congregati ſunt, venerunt tibi: Filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere ſurgent.* Siue, vt alia habet lectio, *De latere ſugunt* hebræa enim lectio idem ſignificat, ac ſi dicas, *Iuxta latus nutrientur.*

Inter hos ergò filios *Primogeniti* dicuntur Apoſtoli, quia primi ſemine incorruptibilis verbi Eccleſiæ à Chriſto Domino ſunt geniti primi, ad fidem vocati ab ipſo, & ſuper omnes alios Eccleſiæ filios primatum conſecuti. Quapropter Eccleſiam alloquens Rex & Propheta in Pſal. 44. (qui inſtar Epithalamij pro his nuptiis Sponſi Chriſti decantatus eſt) ſic dicit:

Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij : conſtitues eos Principes ſuper omnem terram: memores erunt nominis tui Domine. Quaſi dicat: O Chriſti Spōſa, quàm felix eſt connubium tuum cum cæleſti Sponſo ! Orientur enim ex his nuptiis pro antiquis illis Patriarchis noui filij : Apoſtoli ſcilicet, eminentiores illis futuri, quia principatum ſortientur ſuper vniuerſum orbem. Et tu deſtinabis illos, vt toti Orbi leges ferant, ſcribántque illas in tabulis cordis, per quas totum Orbem ſibi ſubijcient, erúntque hi filij Principes, quaſi omnium fratrum Primogeniti.

Olim Primogenitura inter Fratres maximi fiebat variíſque erat adornata priuilegiis. Hinc ex vtero contendebant Iacob & Eſau de primogenitura.

1. Conſtituebatur primogenitus tamquam familiæ Princeps & Dominus.

2. Sacerdotium primogenituræ annexum erat.

3. Ius ad hæreditatem duplicem, vel ad principalem ſpeciale habebat.

4. Ius quoque ei competebat ad paternam benedictionem.

Hæc omnia ſatis patēt in Eſau & Iacob, quia cum Eſau vendidiſſet illi ius primogenituræ, mater ei tradidit veſtes optimas & odoriferas Eſau, quas fuiſſe ſacerdotales, multi ſacri Interpretes docent. His veſtitus benedictionem à Patre popoſcit, & obtinuit, ſpecialiter ſtabilitus in hæreditate fœcunda frumenti, vini, & olei, cum benedictione roris cæleſtis. Ac deinde conſtitutus eſt Dominus Fratrum ſuorum, coram quo deberent incuruari, illúmque

agnoſcere & adorare vt Principem ſuum.

Simili modo dicimus Apoſtolos eſſe Fratres noſtros Primogenitos, quibus ſpecialis benedictio data eſt à Chriſto in familia ſua, ſpecialéque ius & auctoritas alios dirigendi & gubernandi: quia conſtituti ſunt Principes noſtri, quibus debemus incuruari & ſubmitti. Hoc eſt quod dicitur: *Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram, memores erunt nominis tui Domine. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum & in ſæculum ſæculi.* Ipſi quoque ſunt Sacerdotes, & Sacerdotum Duces, primi dignitate, primi gratiâ, primíque gloriâ: qui illos benedixerit erit benedictus, qui maledixerit maledictus. Ea propter poſſet Chriſtus de illis dicere, quod de Ruben dicebat

Geneſ. 49. Iacob: *Ruben primogenitus meus, fortitudo mea, prior in donis, maior in imperio.* Apoſtoli enim Filij primarij ſunt, in quibus cernitur fortitudo Chriſti & Eccleſiæ. Quia fides & Eccleſia Chriſti in illis conſurgit, adeò fortis & roborata, vt inferi portæ & vires omnes non valeant prævalere. Ipſi ſunt in donis primi. Vnde dicit de ſe & illis Paulus Apoſtolus:

Rom. 8 *Nos ipſi primitias Spiritus habentes, legatione fungimur pro Chriſto.* Quod verum eſt, non ſolùm quia priùs tempore Spiritum Sanctum cum donis ſuis perceperunt, ſed etiam quia pleniùs & perfectiùs dona illa participarunt: nam & in fructibus quòd priùs ad maturitatem pertingit pinguius eſſe ſolet, & magis gratum acceptúmque. Certè Apoſtoli tantis diuinæ gratiæ donis à Spiritu Sancto repleti ſunt, vt non ſolùm Sanctos veteris teſtamenti, ſed etiam noui teſtamenti ſuperarint, abun-

dantiúſque præ illis Spiritum ſanctum participarint, quâcunque dignitate fulgeant, ſiue Martyrij, ſiue doctrinæ, ſiue virginitatis, vt aſſerit S. Th. in c. 8. ep. ad Rom. Datur equidem vnicuique gratia ſecundùm menſuram donationis Chriſti: ille portò dat illam ſecundùm munus ad quod eligit. Cùm autem ad ſummam Apoſtoli dignitatem electi ſint, vt fundaretur in illis Eccleſiæ fides, & immediatè ab orbis conuerſionem & ſalutem Legati mitterentur, ideò eis abundantiorem gratiam præ cæteris Sanctis dediſſe cenſendus eſt. An non abundantiùs participant de fluentis qui proximiores ſunt fonti? An non pleniùs participant de Sole & ardore qui viciniores ſunt Soli? An non membra digniora & viciniora capiti, eò magis participant de influxu vitali? Chriſtus ergo cùm ſit Sol, Fons, Caput noſtrum in ordine gratiæ, cenſetur Apoſtolis, tamquam ipſi coniunctis proximus, etiam copioſiùs influxiſſe dona cæleſtis gratiæ. Ergo vnicuique Apoſtolorum comparatione Sanctorum inferioris ordinis rectè illud conuenit, *Prior in donis, maior in imperio.* Quare maior in imperio? Quia Apoſtolica dignitas Principatus fuit ſuper omnem terram à Deo conſtitutus, & primogenituræ huic adnexus.

Quare aduertendum eſt, Apoſtolos quidem omnes Petro tamquam Capiti Eccleſiæ ſubditos fuiſſe, attamen cum illo parem poteſtatem in multis habuiſſe. Primò quidem prædicandi Euangelium in toto orbe, *ad obediendũ fidei in omnibus gentibus*; hoc eſt, vt ſuâ prædica- *Rom. 1*
tione inducerent omnes gentes ad ſe ſubmit-

tendum, & ad credendum Euangelio. Secundò fundandi vbique Eccleſias; hoc eſt creandi vbique Epiſcopos & Presbyteros, inſtruendíque ritum ſacrorum & ſacramentorum, totum denique ordinem Eccleſiæ diſponendi. Tertiò mandandi & prohibendi, puniendíque vbique fideles omnes. Et in his omnibus Principatus eorum ſuper omnem terram conſiſtit, tamquam qui Vicarij & Legati à Chriſto in vniuerſum Orbem conſtituti erant, eius perſonam & auctoritatem repræſentantes, ſicut Legatus Regis perſonam repræſentat. Propterea igitur vnicuique eorum dicimus, *Maior in imperio, prior in donis*, cùm Apoſtolica dignitas ſumma fuerit in Eccleſia.

Non negamus tamen Petro ob Capitis ſupremam & inter cæteros Apoſtolos eminentem auctoritatem ſpecialiter etiam conuenire illud: *Tu Primogenitus meus, prior in donis, maior in imperio.* Item & illud: *Tu Fortitudo mea, Principium doloris mei.* In ipſo enim tamquam petra fortiſſima Eccleſiam fundauit Chriſtus, ſed doloris initium Chriſto fuit eius negatio, quam antequam pateretur Petro ſignificat, nō ſine interno dolore & cordis percuſſione. Initium ergo doloris Petrue, qui poſt tot dona & priuilegia Magiſtrum erat abnegaturus. Sed
Geneſ. 45. quid eſt quod ſubditur: *Aſcendiſti cubile Patris tui, effuſus es quaſi aqua, ne creſcas.* Certè hoc in eius opprobrium dicitur, ob congreſſum cum Bala vxore Patris ſui Iacob, quam luxuria effuſus inceſtauit, ideóque tribus Ruben vna fuit ex minimis. Hoc tamen Sancto Petro in bonum ſenſum trahendo accommodari poteſt. Aſcendit ipſe crucem cubile Chriſti

Patris ſui, ſanguiſque eius effuſus eſt inſtar aquę. Imò lacrymis effuſus eſt inſtar exundantis aquę tota vita ſua, quas & renouauit in cruce. Dicitur autem ei; *Ne creſcas*, tum vt admoneatur humilitatis, qui per prǽſumptionem peccauit; tum vt ſignificetur id quod in eius contigit paſſione. Noluit enim in cruce exaltari & creſcere inſtar Magiſtri ſui capite ſurſum; ſed potiùs humiliari & decreſcere, dum ſuppliciter rogauit & obtinuit, vt capite deorſum crucifigeretur. Sic quantò maior fuit, tantò humilior eſſe voluit, ſuoſque ſucceſſores in Apoſtolatu & Pontificatu hanc humilitatem edocuit. Illius humilitatis ęternùm memores eos eſſe voluit, ne in dignitate ſua nimirùm per ſuperbiam creſcant, nimirumque exaltentur. Hinc & in ſtercoraria lapidea in inauguratione collocantur, eiſque decantatur in S. Ioanne Lateranenſi: *Suſcitans de puluere egenum, & de ſtercore erigens pauperem.* Iterum ſtupá accensâ eis inclamatur: *Pater ſancte, ſic tranſit gloria mundi*: ne in ſua ſuperbiant celſitudine, per hæc moneantur.

Itaque de ſingulis Apoſtolis verum eſt illud Domini apud Pſalmiſtam, *Ego primogenitũ ponam illum, excelſum præ Regibus terræ*: quandoquidem Primogeniti nomen eis ob rationes dictas aptiſſimè competat. Quòd autem excelſi ſint præ Regibus terræ, peinotum eſt, quia Reges & Principes, eorumque ſceptra & diademata eis ſubmiſſa videmus, & humiliter ſubdita. Regibus enim Apoſtoli imperarunt, & eos cum regnis & ſceptris ſuis obedientię fidei ſubiecerunt. Quapropter reſpectu illorum Dij vocantur apud Pſalmiſtam, eo ſenſu

quo & Moyſes dicitur conſtitutus Deus Pharaonis. Hinc illud Pſalmi 46. *Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham, quoniã Dij fortes terræ vehementer eleuati ſunt.* Id eſt, ipſi Principes cum populis ſuis ad fidem venerunt, & dimiſſis Dijs Patrum ſuorum, cũ Deo Abraham, qui ſolus verus eſt Deus, congregati ſunt, & hoc per prædicationem Apoſtolorum. Illi enim tamquam Dij fortes terræ eleuati ſunt adeò vehementer donis gratię, ſapientiæ, fortitudinis, doniſque miraculorum, vt Principes populorum eis reſiſtere non potuerint. Hęc eſt expoſitio S. Chryſoſtomi in illum locum Pſalmi. Nimis ergo confortatus eſt Principatus Apoſtolorum, quandoquidem & ſuper populos, & ſuper Reges, & ſuper Dęmones poteſtatem ſortiti ſint. Dedit Dominus Apoſtolis poteſtatem ſuper naturam, vt eam curarent, ſuper elementa, vt ea immutarent; ſuper Reges, vt eos conuerterent: ſuper Dæmones, vt eos euerterent: ſuper mortem, vt eam contemnerent: ſuper Angelos, vt cor-Domini conſecrarent. Sic non mirum cor-quòd ob hanc eminentiam Dij quandoque in Sacris litteris nominentur. Nam & Gentileș Acto. 14. cùm vidiſſent & audiſſent Liſtris Paulum & Barnabam, dixerunt: *Dij ſimiles facti hominibus deſcenderunt ad nos.* Et vocabant Barnabam Iouem Paulum verò Mercurium, quoniam ipſe erat Dux verbi. Sacerdos quoque Iouis, qui erat ante ciuitatem, tauros & coronas afferens cum populis volebat ſacrificare, niſi impediuiſſent eos Barnabas & Paulus exilientes in turbas, & ſe mortales aſſerentes, miſſ[illegible]s vt annunciarent ab h[illegible]s vanis co[illegible] ue ti

ad Deum viuum. Apoſtoli itaque aliquid diuinum ſpirabant in vultu, voce, moribus, miraculis, vt viderentur non tam homines eſſe, quàm Dij lapſi de cælo, hominibus & Regibus excelſiores.

PARS SECVNDA.

POrrò ſicut generaliter de omnibus Apoſtolis illud verificari ex dictis patet, *Ego primogenitum ponam illum excelſum præ Regibus terræ:* ita ſpecialiter conuenire id dicimus S. Iacobo Apoſtolo, cuius hodie memoria in benedictione eſt. Nomen enim Primogeniti ei ob varias cauſas rectè attribuitur.

Primò quidem, quia fuit à Chriſto vocatus inter primos ad Apoſtolatum, ſtatimque eum ſecutus eſt, factus obedientiæ filius, lucíſque Primogenitus, exemplar aliis futurus.

Secundò, inſtar Primogeniti variis eum Chriſtus fauoribus eſt proſecutus. Nam vbi aliquod myſterium ſpeciale à Chriſto peragitur, ibi ſolet adeſſe Iacobus. In monte transfigurationis, in horto paſſionis, in ſuſcitatione filiæ Principis Synagogæ aſſumitur Iacobus ſpecialiter cum Petro & Ioanne, non ſine myſterio, nec ſine dilectione ſingulari. Sicut etiã Petro ſpeciale nomen à Domino datur, ita & Iacobo, dum *Boanerges*, hoc eſt, Filius tonitrui Filiuſque lucis & fulguris nominatur. Et ſicut Petrus primariam Vrbem Occidentis, Romam, ſuâ illuſtrat paſſione; ſic & Iacobus primariam Orientis Vrbem ſuo reſpergit illuſtremque facit ſanguine.

Tertio, inſtar Primogeniti dilectiſſimus fuit Deiparę Virgini. Illa enim apparuit adhuc

viuens Ieroſolimę S. Iacobo agenti Cæſarauguſtæ. Cùm obambularet circa fluuium triſtis quòd paucos ad fidem conuerteret ſuâ prędicatione, cumque ibidem orationi ſe dediſſet, apparuit ei Deipara in Columna Iaſpidis, ab Angelis illuc deportata, diuinas laudes mira decantantibus harmonia. Monuitque Iacobum, vt ibi Oratorium erigeret in honorem Deiparę, quod ipſa ex nunc in protectionem ſuſcipiebat: fore enim vt Prouincia illa poſtmodum conuerteretur, & Virgini deuotiſſima exiſteret. Erexit ergò Oratorium Iacobus adhuc viuenti Virgini, quod etiam modò exiſtit, & vocatur S. Mariæ de Colũna; quod quidẽ primum in Orbe fuiſſe exędificatum, tradunt Annales Hiſpaniæ. Vide Ribab. in feſto S. Iacobi.

Nueſtra Senora del Pilar.

Quartò, ideo ſpecialiſſimè S. Iacobus dicitur Primogenitus inter omnes Apoſtolos, de illoque verificari dicimus: *Ego Primogenitum ponam illum*, quia hęc eſt eius ſpecialis gloria & laus inter omnes Apoſtolos, quòd primus generosè martyrium ſubierit pro Chriſto, ſicque primus æternitati eſt genitus per mortem & ſanguinem, cæteris quaſi Dux exiſtens & Anteſignanus.

Titel. incog. Gloſſa in Pſa. 103. v. 8 & in Pſ. 103

Referunt nonnulli celebres Interpretes (explicantes illud Pſal. *Facta eſt Iudæa ſanctificatio eius*) perſequentibus Iſraëlem Ægyptijs mare diuiſum fuiſſe coram eis in duodecim diuiſiones, ſicut erant & duodecim tribus. Eo non obſtante formidoloſi & diuinę potnetiæ quodammodò diffidentes, non auſi fuere ingredi mare & eius ſiccatam abyſſum. Sed Aminadas Princeps de tribu Iuda animum cæteris ad-

dens, primus ingreſſus eſt cum vexillo, moxque aliæ tribus ſunt ſecutæ. Quia autem Princeps ille cum tribu ſua, tribu Iuda, primus forti animo ingreſſus eſt, ideo promeruit hęc tribus dignitatem regiam & principatum ſuper omnes. Hinc etiam dictum putant: *Facta eſt Iudaa Sanctificatio eius*, vel vt ex Hebræo legunt, *Facta eſt Iuda Sanctificatio eius*, quia ſua obedientia ſanctificârunt primi Deum ingredientes mare hi qui de tribu Iuda erant, aliorumque rebellionem ſedârunt nolentium ingredi.

Quicquid ſit de hoc, ecce Iacobus primus eſt Dux & Anteſignanus inter Apoſtolos, qui per mare rubrum ſanguinis ſui Chriſtum ſequitur, ardui itineris huius nihil veritus difficultates. Chriſtus ergo ſi virga crucis aperuit viam in cælum per aſperas vias, huius omninò veſtigia primus ſectari preſſo pede non refugit Iacobus, vt cęteris Apoſtolis, immò & fidelibus, ſit exemplo, eiſque calcar & animum adijcia.

An non ergo meritò Iacobus Primogeniti nomine & iure inter Apoſtolos gaudet? An non meritò dicit de eo Dominus: *Ego Primogenitum ponam illum?*

Primogenitus, quia primus inter illos æternitati genitus.

Primogenitus, quia primus per ſanguinem adit hæreditatem.

Primogenitus, quia primus cruore ſuo fundat Eccleſiam.

Primogenitus, quia primus Patris ſui bibit calicem.

Primogenitus, quia primus morte ſignat dilectionem.

Primogenitus, quia vt Sacerdos offert ſe primus victimam.

Primogenitus, quia cæterorum Princeps, primus aſſequitur lauream.

Primogenitus, quiá prior in donis, maior in imperio.

Certè etiam Sancto Iacobo rectè poteſt dicere Dominus, quod Iacob olim dixit Ruben: *Tu primogenitus meus, fortitudo mea, principium doloris mei, prior in donis, maior in imperio*. Ipſe enim primus fortitudinem oſtendit, quâ propter Chriſtum nullis oportet cedere tormentis, nec ipſi morti. Principium quoque cenſetur doloris Chriſti, quia ipſe primus neci datus eſt inter præcipua membra Chriſti, hoc eſt inter Apoſtolos. Sicque quodammodò renouatus eſt Chriſti dolor, qui in ſuis patitur mẽbris. Denique, *Prior eſt in donis*, quia non exiguum fuit donum pro illo emori inter primos, & gloriam aſſequi ante cæteros. Maior quoque in imperio ea ratione dici poteſt, quia ab eo tempore quo gladium paſſus eſt Herodis, & pro fide primus gladio caput obiecit, datus eſt ei gladius in manus, quo aduerſus infideles pugnet. Quos gladio verbi ante mortem non vicit (quia paucos conuertit) nunc gladio & armis vincit, imperioque quod apud Deum promeruit.

Hinc toties adfuit auxilio contra infideles, præiens gladio & armis viſibiliter, vt diuini imperii fines prorogaret. Hiſpaniam enim à Mauris & Saracenis liberauit, viſibiliter præcedens aciem Ramiri Regis. Nam ille anno Domini 834. cum innumeris Saracenis, ob recentem victoriam inſolentibus & ſibi inſul-

ſtantibus, monitu & inuocatione S. Iacobi confligens, eos omnes vel internecioni dedit, vel cepit, vel in fugam egit. Quapropter Hiſpani eius opem feruenter implorant in prælijs, quia contra fidei hoſtes ſæpenumerò victorias illuſtres eius ſubſidio reportarunt. Immò hoc S. Iacobo debet Hiſpania, quòd in vera fide huc vſque à tempore Apoſtolorum conſtans fuerit, ita vt eius Reges *Catholici* ſpecialiter intitulentur. Profectò Hiſpania quodammodò cenſetur baſis & columen fidei & Eccleſiæ, eam acriter propugnans, & eius hoſtes vbi poteſt expugnans.

Adde, non ſolùm tribuendum eſſe meritis & patrocinio S. Iacobi, quòd poſt eius mortem tota Hiſpania ad fidem ſit conuerſa: ſed etiam eius meritis & patrocinio adſcribendum eſt quòd Hiſpania fidem Chriſti cũ æterni nominis gloria per Indias, tam Orientales quàm Occidentales propagârit, & hactenus longè latéque propagare non deſignat. Huic rei conuenit illud Iſaiæ 49. *Quis genuit mihi iſtos? Ego ſterilis & non pariẽs, tranſmigrata & captiua: & iſtos quis enutriuit? Ego deſtituta & ſola: & iſti vbi erãt?* Eccleſia rei inexpectatæ magnitudine quaſi attonita, & præ lætitia exultans, ſibi congratulatur, & ſalutis tantæ auctoribus, in conuerſione infidelium, & generatione nouorum filiorum. Quaſi dicat cum affectu & admiratione. Ego iam in Europa ſterilis & non pariens, ego hæreticis pleraque occupantibus partim tranſmigrata, partim captiua: ego Chriſtianis Regibus me deſerentibus, immò oppugnantibus, deſtituta & ſola: Quis ergo genuit iſtos? quis enutriuit? vbi erant? Quin-

decim ſæculis ſine his filiis ſterilis permáſi, quis ergo genuit eos? quis educauit? vbi erant iſti? Nempè Hiſpaniæ & eius Regibus hęc gloria debebatur, meritis & interceſſione ac patrocinio Sancti Iacobi Apoſtoli ſui, vt crucis vexillum incognitis antea populis inferrent, & Chriſti Eccleſięque imperium dilatarent. quod quidem ab ipſis factum eſt, magis quàm ab vlla natione, & magis quàm ab vllis Regibus à tempore Conſtantini Magni. Non ſolùm enim ad Iapones & Indos, ſed etiam ad remotiſſimos Sinas Crucis & Crucifixi imperium & ſigna protulerunt, cum cæli & terræ applauſu. De qua re in eodem cap. 49. Iſaiæ fit mentio, dum dicitur: *Ego leuabo ad gentes manum meam, & ad populos exaltabo ſignum meum, & afferent filios tuos in vlnis, & filias tuas ſuper humeros portabunt.* Quaſi dicat: Tamquam boni Paſtores ouiculas hinc inde collectas ad caulas Eccleſię deferent, & ſignum meum, Crucis ſcilicet vexillum vbique erigent cum gaudio.

PARS TERTIA.

SAtis igitur ex hactenus dictis patet, cur aptè de S. Iacobo dicatur: *Ego primogenitum ponam illum.* Nunc explicandum reſtat, cur ſpecialiter etiam de eo dicatur: *Ego ponam illum excelſum præ Regibus terræ.* Licet enim hæc de Salomone dicta ſint, conueniunt tamen etiá Apoſtolis, & maximè huic Apoſtolo. Primò quidem hoc videtur creditu ſatis difficile, ſi ſuperficietenus res cóſideretur, quia nihil abiectius, nihilque vilius viſú fuit Apoſtolis, ita vt dixerit Paulus 1. Cor. 4. *Tãquã purgamenta huius mũdi facti ſum⁹, omniũ peripſema vſque adhuc.*

Quaſi

Quaſi dicat: Tamquam excrementa, fæces, & ſordes, quæ euerruntur & eiiciuntur, ſic nos mundus habet; habemur enim tamquam contemptiſſimi & abiectiſſimi, indigni hominum conſortio, mundo eiiciendi & exterminandi. Et ſicut peripſemata, hoc eſt ramenta viliſſima abiiciuntur & calcantur ab omnibus, ſic & nos. Tamen ipſi ſupra Solem cælumque ambulantes, & quæcumque ſub inconſtanti aſtro lunæ proiecta ſunt deſpicientes, Regibus erant excelſiores, tandemque regna etiam & ſceptra cum Regibus & Principibus ſibi ſubiecerunt, gloriamque maiorem aſſecuti ſunt, quàm omnes Reges bellis, aut regia magnificentia & poteſtate. Quia memoria eorum æterna eſt & immortalis, etiam apud homines: Regum autem memoria cineri & fauillæ comparatur, quam ventus difflat, ideoque dicitur perire cum ſonitu. Multi Reges ac Duces heroicis geſtis nomen ſuum immortalitati conſecrare conati ſunt: at in puluere & terra obliuionis ſepulti iacent, ita vt nec multorum nomina reſidua ſint, nec agnita iam mortalibus. Quòd ſi quorumdam ſuperſint, fœtorem potiùs quàm odorem ſpargunt, ita vt verum ſit illud: *Memoria iuſti cum laudibus, nomen autem impiorum putreſcet.* Viden ergo quomodò ex hac parte Apoſtolos ſuos Dominus antea abiectiſſimos excelſiores fecerit præ Regibus terræ? *Prou. 10.*

Secundò, quomodò eos excelſiores fecerit Principibus & Regibus terræ, ex eo pateſcit, qòd eos Iudices fecerit totius orbis, Regumque & Principum infidelium eis obſiſtentium Vindices, An non hoc cecinit Rex & Pro-

pheta Pſal. vltimo: *Exaltationes Dei in gutturē eorum, & gladij ancipites in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus. Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorū in manicis ferreis, vt facient in eis iudicium conſcriptum; gloria hac eſt omnibus Sanctis eius.* Quaſi dicat: Ipſorum os ad diuinas laudes celebrandas ſublimiter ſemper erit apertum; ſimul verò Deum laudabunt, & hoſtes ſuos vlciſcentur, gladioſque ex vtraque parte ſecantes ſtringent contra impios exprobrantes eis impietatem. Immò Principes infideles, Perſecutores Eccleſiæ, ligatis manibus & pedibus in ignem & tenebras deijcient & proculcabunt. Hoc eſt enim iudicium iam olim decretum & conſcriptum, quod immutari nequit aut infringi. Hæc eſt gloria quam Sancti habebunt (maximè Apoſtoli) iudiciariam poteſtatem poſſe in eos exercere qui ſe iniuſtè iudicarūt & cōdēnarūt.

Sic igitur S. Iacobus Herode Rege excelſior, eiuſque Iudex & Vindex conſtitutus, ligatis manibus & pedibus, in tartara tyrannum impium detrudet, & proculcabit irreuocabili decreto cum ſupremo Iudice Chriſto: quia eius approbabit ſentētiam iam olim decretam eius impietati. Vndè etiam S. Iacobus cum gladio pingitur, tum vt ſignificetur quâ morte Deum glorificauerit, tum vt ſignificetur ei à Domino gladius datus, hoc eſt poteſtas ad exercendam vindictam in eum qui glodio ſæuiebat in Chriſti Apoſtolos; tum denique, vt ſignificetur gladius potens quo Eccleſiam protegit aduerſus infideles. O verè excelſum virum prę Regibus terræ! ô virum etiam Potentem in morte! Nam cùm ad mortem duceretur (quam

eodem die contigiſſe quo Chriſti Domini mors contigit, hoc eſt 25. Martij tradit Ado in martirol. & Calixtus Papa 1. de Miraculis S. Iacobi) paralyticum ſuam opem inuocantem ſanauit, & ſuum lictorem oſculo pacis dato ad Chriſtum conuertit, ſicque ſocium paſſionis effecit. Quod & Paulo Apoſtolo ac nonnullis aliis Martyribus contigit. Quapropter S. Nilus hom. 1. de Chriſti Aſcenſ. Eccleſiam comparat viti, quæ quò diligentiùs amputatur, eò fit fœcundior. Succidebantur enim Eccleſiæ palmites per martyrium, & fidei fructus augeſcebat, floremque non marceſcentem proferebat. *Stephanus tamquam ramus excidebatur, & alius Martyrum palmes pullulabat. Iacobus & Petrus reſecabantur, & alius rurſum Martyr exoriebatur, multiferque palmes è radice hac emittebatur. Vindemiabatur Paulus, & alius martyrij racemus matureſcens T. o. apparebat: vndique radix vindemiata copiā vberiorē proferebat. Et quidē iſti exciſores breui marceſcētes exterminati ſunt: hac verè ſēper grauata fructibus, terræ fines ſuis complexa eſt germinibus.* Hæc S. Nilus.

Tertiò, ſi vis videre quomodò excelſum fecit Dominus S. Iacobum præ Regibus terræ, conſidera eius ſepulcrum tot miraculis illuſtre, Chriſtianorumque confluxu & peregrinatione ſolemni ex toto orbe admirandum. An non & ad illud Reges ac Principes ſceptra ſua & diademata ſubmittunt, puluéremque pedum eius venerantur? An non dona ibi varia ex voto offerunt? Certè etiam illud Iſaiæ 49. hîc verū eſt: *Reges videbunt, & conſurgent Principes, & adorabunt propter Dominum, & ſanctum Iſrael qui elegit te.* Et rurſus: *Erunt Reges nutritij*

tui, & Reginæ nutrices tuæ: Vultu in terram demiſſo adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent. Denique & illud: *Gentes quæ te non cognouerunt ad te current, propter Dominum Deum tuũ & ſanctum Iſrael, quia glorificauit te.* An non hoc impletur in variis populis Germaniæ, Angliæ, Galliæ, Belgij, & alijs currentibus ad locum quem S. Iacobus corpore ſuo ac ſepulcro conſecrauit? Quot millena Chriſtianorum locum hunc frequentarunt maximâ deuotione quot Reges & Principes eundem locum & præſentia ſua & donis ampliſſimis exornarunt, & ſic Eccleſiæ de Compoſtella, vbi corpus iſtud collocatum eſt, Nutrii fuerunt? vbi ſunt ſepulcra aut Prompei, aut Iulii Cæſaris, aut Alexandri, aut Herodis, aut aliorum Regum, ſic veſtigiis aduentantium honorata? Excelſum ergò præ Regibus terræ reddidit illum Dominus, qui à terræ Regibus priùs deſpectus videbatur; ita vt hic cum admiratione liceat exclamare: *Nimis honorati ſunt amici tui Deus, nimis confortatus eſt Principatus eorum!* Etenim & per Principes vult hunc amicorum ſuorum Principatum exaltari. Audi ſpecialiter de ſancto Iacobo.

Ex Turpin. eius hiſtor. ſcriptore. Poſtquam Carolus Magnus multa acquiſiuiſſet regna, propoſuit à præliis quieſcere, ſtatimque intuitus eſt in cælo viam quandam ſtellarum, incipientem à mari Friſiæ, & tendentem inter Theutonicam & Italiam, inter Galliam & Aquitaniam, per Gaſconiam & Nauarram & Hiſpaniam vſque ad Galeciam, in qua B. Iacobi corpus tunc latebat incognitum. Hanc viam per ſingulas noctes adſpiciebat Carolus, & cogitabat quid ſignificaret.

Hæc cogitanti apparuit vir quidam præclarus nocte in ectaſi, dicens: *Quid agis fili mi?* Cui Carolus. *Quis es Domine?* Reſpondet: *Ego ſum Apoſtolus Iacobus, alumnus Chriſti, frater Ioānis, quem Herodes Rex gladio peremit, cuius corpus in Galecia, quæ à Saracenis turpiter opprimitur, incognitum quieſcit. Vndè miror quòd terram meam nondum liberaſti, qui tot vrbes acquiſiſti. Quare tibi notifico, quòd ſicut Dominus potentiorem omnium Regum te fecit, ſic ad preparandum iter meũ & liberandam terram meam te elegit, vt tibi coronam æternæ retributionis præparet. Via ſtellarum, quam in cœlo vidiſti, ſignificat quòd cũ magno exercitu ad expugnandam paganorum perfidiam, & liberandum iter meum, & ad viſitandum Sarcophagum meum ab his oris vſque ad Galeciam iturus es, & poſt te omnes populi vſque in finem ſæculi.* Taliter apparuit Carolo Apoſtolus tribus vicibus. Poſt hoc illuc cum exercitu magno perrexit; cúmque obſideret Pampilonian tribus menſibus, & muri eſſent inexpugnabiles, orauit S. Iacobum pro expugnatione, & muri funditus corruerunt Sic qui de Saracenis baptizari voluerunt, reſeruati ſunt ad vitam, qui reſpuerunt, occiſi ſunt. His auditis mirabilibus omnes vrbes ſe dediderunt, & facta eſt tota terra ſub tributo. An non hìc vides quàm verum ſit: *Nimis honorati ſunt amici tui Deus; nimis confortatus eſt Principatus eorum?*

Neque parum eius in gloriam cedit, quod hic Apſtolus ſic honoretur concurſu peregrinantium; quod quidem olim oſtenſum eſt S. Gertrudi, vt refert ipſa lib. 4. Inſinuationum diuinæ pietatis c. 48. vbi ſic habetur: Glorioſi Apoſtoli Iacobi Maioris feſto apparuit idem

Apoſtolus, honorabiliter nimis exornatus meritis omnium peregrinorum, corporis ipſius ſanctas reliquias venerantium. Vndè ipſa multum admirans quæſiuit à Domino : *Cur ipſum præ cæteris Apoſtolis tali honore extuliſſet, vt ſcilicet de longinquis regionibus populus ad eius reliquias colendas concurrat deuotiori ſtudio, quàm ad tumbas Principum Apoſtolorum Petri & Pauli?* Reſpondit Dominus. Ego hunc dilectum mihi Apoſtolum hoc ſpeciali priuilegio inter cęteros ſublimam, propter feruidum zelum quo incitabatur amore mei ad ſalutem animarum. Vndè quia æterna prædeſtinatione mea ita ordinante tam citò ſublatus eſt à corpore, quod non præualuit, tantam multitudinem populorum ad fidem conuertere ſicut ad laudem meam deſiderabat : voluntas eius bona in conſpectu meo ſemper vigens & viuens, mihique per omnia placens, hoc promeruit, vt quod morte præoccupante in hac vita omiſit, hoc nunc poſt mortem ſuam vſque in finem mundi per hoc ſuppleatur, quòd tam multi ſignorum miraculis ad tumbam eius crebreſcentibus moti, deuotâ peregrinatione ipſum viſitantes à peccatis abſoluuntur, & in fide Catholica roborantur. Hæc ibi.

Porrò, cùm plerique peregrinationem illam impedimentis variis diſtenti inire non valeant, vt per merita eiuſdem Apoſtoli à peccatis poſſint abſolui; conſultum eſt vice peregrinationis in honorem ipſius in die eius feſto Sacramentum Dominicum percipere, atque illud in laudem æternam Dei, & in augmentum beatitudinis & gloriæ Apoſtoli Iacobi offerre. Hoc enim cùm feciſſet S. Gertrudis

(quæ clauſtro & votis clauſtralibus prohibebatur peregrinari) mox ei poſt ſumptionem & oblationē diuiniſſimi Sacramenti apparuit S. Iacobus inſtar præclari Principis, gratias immenſas referens Domino pro hac magnifica oblatione per viuificum Sacramentum in eius honorem facta. Orauitque Dominum deuotè, vt omnē effectum ſalutis quem ipſepius Dominus per merita ſua vnquā in aliquo homine dignaretur operari, hunc totum in anima huius Virginis Gertrudis, ob honorem ſui Sacramētum digniſſimum tantâ pietate offerentis, gloriosè operaretur. Ita refertur loco iam citato.

Concludo, & ad Apoſtolum Iacobum vota conuerto, & dico: Oglorioſiſſime Chriſti Apoſtole, ſpecialiter ab eo electe & dilecte, qui Primogeniti nomen & titulum iure obtines, quia primus martyrium & mortem pro illo ſubiiſti, quia primus ſanguine tuo inter Apoſtolos fidem & Eccleſiam ſanxiſti, quia primus calicem bibiſti, quia primus te in hoſtiam & victimam nomen Domini inuocando, & calicem ſalutaris accipiendo obtuliſti, quia primus cruore tuo laureatus, quaſi veſte primogenituræ indutus, hæreditatem adiuiſti; impetra nobis gratiam veſtigia tua ſectandi, pro Chriſto patiendi, amorem ipſius vſque ad mortem conſeruandi. Reſpice quoque Eccleſiam Dei afflictam pro qua ſanguinem fudiſti, & tuere eam gladio poteſtatis tibi concredito contra infideles, contra hæreticos, contra impios. Et quia tu Patronus es peregrinorum, ſis nobis auxilio peregrinantibus in hoc exilio, vt manu tuâ ducente, tandem pertingamus ad illum locum vbi in tuo conſortio miſe-

ricordias Domini, & Canticum Sion poterimus decantare, de terra aliena in terram viuentium & laudantium tranſlati.

Pro eodem Feſto

S. IACOBI

LECTIO XXII.

Acceſſit Mater filiorum Zebedæi cum filijs ſuis, adorans & petens aliquid abeo. Math. 20.

EXPLICATVR HIC breuiter Textus Euangelij hodierni, nonnullaque alia documenta inſeruntur.

AFfectum naturalem parentibus Deus inſeruit, vt filiorum ſollicitudinem gerant, eiſque prouideant: ſed affectus ille crebrò fertur vltrà metam & regulam rectæ rationis, præpoſteruſque fit & ſine ordine. Quid ita? Quia priùs ſolliciti ſunt de hoc ſeculo quàm de futuro, de tempore quàm de æternitate, de terrenis quàm de cœleſtibus: ma-

gis ſatagunt pro opibus & honoribus eis acquirendis, quàm pro timore Dei eis ingignendo, veráque pietate inſtillanda, vt hæreditate æternâ non defraudentur. Sæpè etiam proles in quamlibet ſortem & conditionem ſæculi intrudere conantur, modò honorabilis ſit aut proficua; nec attendunt an ad eam vocentur à Deo, an illius capaces, an non cum periculo ſalutis eam conſecuturi, an denique noxia tandem non ſit futura. Sic ſtolido quodam amore omnem mouent lapidem, vt deſiderio ſuo ſatisfaciant, & proles promoueant ad ſtatum honoris in ſæculo, vel Eccleſia, ídque quâlibet viâ vel induſtriâ. Audi Sanctum Bernardum epiſt. ad Theolbadum Comitem, vbi rectè oſtendit quomodò neſciunt materna viſcera patientiam in promotione filiorum: quapropter etiam ante tempus dignitates eis meditantur, cùm vel ſolùm de toga & prætexta cogitare deberent. Sic enim ſcribit S. Bernardus, eo quòd Theobaldus Comes vxorque peterent commendari apud Eugenium Pontificem, ad dignitatem aliquam Eccleſiaſticam filio adipiſcendam: *Dignitates Eccleſiaſticas non ignoro deberi his qui eas dignè & ſecundùm Deum adminiſtrare velint, & poſſint. Porrò eas acquiri paruulo veſtro precibus meis, vel veſtris, non vobis iuſtum, nec mihi tutum noueritis. Sanè cupio illi bene per omnia, ſed ante omnia Deum. Vbi verò emerſerit, videbo quid ſecundùm Deum habere poſſit probabo me amicum. Apud amatorem iuſtitiæ in excuſando eo quod pro iuſtitia eſt, non mihi multùm laborandum. Vos autem apud Comitiſſam per ea quæ reſcripſi habet me excuſatum.* Vides quomodo Mater illa dicebat, ſicut & hæc: *Dic*

Bern. Epiſt. 271.

vt ſedeat filiolus meus ad dextram, ſed reſpondet Bernardus: *Neſcitis quid petatis.* Argutè quidam dixit,& huic propoſito noſtro non incongruè. *Nobilium quorumdam Matres, in Gallia & alibi, difficiles & periculoſos habent partus, quia mitrâ pedo,& infulis adornatos infantes gignere debent*: hiſce enim Reges ex vtero quoſdam donant,ita vt naſcantur ex tunc Epiſcopi, vel Abbates. O prodigioſos infantes! O Matres infulis ex vtero cum prole egredientibus cruciandæ! Quàm verè Eccleſia de his dixeris: *Pro Patribus tuis nati ſunt tibi filij*: Pro Abbatibus & Epiſcopis dati ſunt tibi pueri.

Quòd ſi de ſæculi dignitate loquamur, quid non tentat Aggrippina Mater Neronis ambiens imperium pro filio? Cùm enim quemdam Aſtrologum conſuluiſſet, & reſpondiſſet, *imperaturum quidem Neronem, ſed Matri necem inflicturum*: Subiunxit ipſa, *Occidat, modò imperet.* O vocem infelicem, quam inſatiata ambitio extorquebat! Dicebat ergo, & illa Mater: *Dic vt filius meus ſedeat ad dextram.* Sed licet ei reſpondeatur: *Neſcis quid petas*, ſuo attamen inſiſtit deſiderio, quantumlibet noxio. O infelicem tali ambitione Matrem!

Sollicitudo quoque materna apparuit in Rebecca. Quid enim intentatum relinquit, vt filio ſuo Iacob, quem diligebat pluſquam Eſau, primogenituræ primatum procuret? Quo non aſtu vtitur, vt non agnoſcatur Iacob ab Iſaac, ſed putet eſſe Eſau, ad quē benedictio & primatus iure natiuitatis ſpectabat? De hædis optimis,& induſtriè paratis portionem offert, quaſi de venatione quam Iſaac ab Eſau expectabat. Circumdat collum & manus filij pel-

libus hædorũ, vt Iacob pilo Eſau ſimilitudinem induat. Denique, cũ formidaret Iacob maledictionem, ſi agnoſceretur à Patre tanquam illuſor, reſpondet ipſa: *In me ſit maledictio iſta fili mi.* Certè maternus affectus nimirè ſollicitus hic ſeſe oſtentat, & immoderatus cenſendus foret, ſuſcipiens maledictionis in ſe diſcrimen, & illi filium exponens, niſi inſpiratione diuina rei euentum matrem hanc agnouiſſe dicamus. Geneſ. 27.

Sed Matrem filiorum Zebedæi importunè ad Dominum accedentem, & obſecrantem ambitiosè vt vnus ſedeat à dextris, alter à ſiniſtris, excuſare non poſſumus, niſi dicendo cum S. Ambroſio; *Hæreditario mulier delinquebat errore.* Conſiderate Euæ illius primæ mulieris hæredem, transfusâ in omnes immoderatæ cupiditatis ſucceſſione labentem. Matrem conſiderate, Matrem cogitate, cui pro filiorum honore ſollicitæ immoderatior quidem, ſed ignoſcenda menſura votorum eſt, quia ætate longæua, ſtudio religioſa, ſolatio deſtituta, quando iam iuuanda erat vel alenda validæ prolis auxilio, ſenectam ſolabitur filiorum mercede. Non ergo mirum quòd honorem appetit Mater pro filiis, quaſi in mercedem ſequelæ Chriſti, quia *appetentiam immodici honoris inolitam affectibus hominum Chriſtus necdum ſuo cruore diluerat.* Necdum mulier hæc, ſicut nec filij ex quorum volũtate petitio iſta ortum ducebat, Spiritum ſanctum acceperant. Poſt illius enim deſcenſum, nec Mater, nec filij vlterius ſimilia appetunt, ſed potiùs audi ſunt ad bibendum calicem Domini, & hoc ex voto Matris ſanctiſſimæ. Si enim multæ Matres *Ambr. li. 5. de fide ad Gratian.*

filios vel filias ad martyrium obtulerunt; & ad bibendum Domini calicem mutarunt (ſicut de S. Felicitate, de S. Symphoroſa, & aliis pleriſque legimus) hoc fecêre ex Spiritus diuini impulſu & ardore. Huic autem Matri filiorum Zebedæi Spiritus diuini ardor non defuit, quæ multa pro Chriſto in perſecutione Chriſtianorum prima pertulit: ætate ac labore fracta è Hieroſolymis in Italiam venit nonagenaria, ibíque in Domino piè obdorminit, ſepultáque eſt Verulis, ac ibidem maxima cum pietate colitur.

Baron. Ribadeiner. & alij.

Vide interim quomodò Mater iſta fauorem petens pro filiis prudenter ſe gerit, vtrumque parem reddens, dum dicit: *Dic vt vnus ſedeat ad dextram, alter ad ſiniſtram.* Non dicit, vt Ioannes ad ſiniſtram, Iacobus ad dextram ſedeat, aut è contrà: Occaſio enim æmulationis & inuidiæ inter fratres poſſet fieri à Matre, ſi ipſa vni dextram procuraret, alteri verò ſolùm ſiniſtram depoſceret. Vt hanc ergo deuitet, arbitrio Domini relinquit, quis dextram, quis ſiniſtram aſſequatur, vtrumque interim cum æqualitate quadam commendat, quaſi vtrumq; pari affectu diligens. Hoc ſi imitarentur parentes, pacē ſolidiùs domi conſeruarent, non huic magis quàm illi affectum, beneuolentiam, beneficentiam impertientes, non hunc magis quàm illum ditare conantes. Ob imparitatem enim affectus exhibiti erga proles, graues nonnumquam diſcordiæ inter fratres exoriri ſolent. Notæ ſunt ex ſacris litteris diſſenſiones & iurgia contra Ioſeph, quia plus cæteris Fratribus diligebat eum Iacob, quem in ſignum ſpecialis dilectionis tunica polymita

adornarat; propterea enim *non poterant ei fratres quicquam pacificè loqui.* *Geneſ. 37.*

Illud quoque hic conſideratione dignum eſt, quàm ſubtile malum ſit ambitio, quæ etiam irrepere potuit in ſcholam humilitatis, in familiam Saluatoris. Hæc enim petitio Matris abſque dubio ex filiorum ambitione procedebat: hinc & Chriſti Domini reſponſum ad eos dirigitur, *Neſcitis quid petatis.* Immò Euangeliſta Marcus apertè tribuit filiis hanc petitionem, dum dicit: *Accedunt ad eum Iacobus & Ioannes dicentes, Magiſter volumus vt quodcumque petierimus facias nobis. At ille dixit: quid vultis vt faciam vobis? Et dixerunt: Da nobis vt vnus ad dexteram tuam, alius ad ſiniſtram tuam ſedeamus in gloria tua.* Ideò verò Marcus filijs hanc petitionem tribuit, licet fuerit Matris, vt patet ex Matthæo, quia inſtigantibus illis hoc mater propoſuit. Ambitio ergo peſtilens malũ eſt in quemcumque ſtatum irrepens, illúmque inficere connitens, niſi vigil ſit animus vt ei obſtruat mox aditum. Sic in cælum ſibi aditum inuenit, & grandem ruinam induxit, inuadens ſublimes illas mentes, cæleſtes ſpiritus, ipſum ſcilicet Luciferum cum conſortibus. Poſtmodum in terrâ eadem peſtis Paradiſum ingrediens, qualem confuſionem induxit? quali humanum genus contagio affecit? Peccatum enim primi Parentes elatione & ambitione conceptâ è verbis ſerpentis, *Eritis ſicut Dij;* & exindè omnis noſtra ortum duxit ærumna. Denique auſa eſt in ſodalitium & gymnaſium Chriſti ſeſe furtim inſinuare: nam *contentio facta eſt inter eos quis videretur eſſe maior*: & hi quoque diſcipuli clam & ſeparatim ab alijs

Marc. 10.

Luc. 22.

primatum petunt à Domino, matris interuentu. Sed moxà Domino fugata eſt & eliminata è cordibus diſcipulorum, tam horum duorũ, quàm aliorum, de quibus dicitur: *Indignati*
Math. *ſunt decem de duobus fratribus hæc audientes*; nec
20. enim adeò ſecretè rem geſſerant, quin ipſi intellexerint quid ageretur. Ieſus ergò conuocans omnes, vt ſanet, hoc vlcus intumeſcens, dicit eis: *Scitis quia Principes gentium dominantur eorum, & qui maiores ſunt, poteſtatem exercent in eos non ſic erit inter vos, ſed quicumq; voluerit maior fieri, ſit veſter miniſter*, &c. Sic diſſenſionem exortam vult humilitatis cõtentione ſanare, quaſi apto collyrio & cataplaſmate.

Sed iam quoque antea binos illos diſcipulos reprehenderat ſeparatim, atque etiam in illis omnes aliquid ambitiosè vel imprudenter expoſcentes, vel exoptantes. Multi enim multa petunt à Deo, vel ab hominibus, & neſciũnt quid petant; ideóque idem eis poteſt dici quod his duobus Apoſtolis, *Neſcitis quid petatis*, quia non eſt eis ſalutare quod petunt, vel intempeſtiuè petunt.

O Rachel, tu petis liberos, & importuna es marito dicens: *Da mihi liberos, alioquin moriar.*
Geneſ. Neſcis quid petis. Dabuntur tibi liberi, ſed in
30. partu morieris.

O Iſraëlitæ, petitis importunè Regem à Samuële, & dicitis: *Conſtitue nobis Regem vt in-*
2. Reg. *dicet nos, ſicut & vniuerſa habent nationes.* Neſ-
8. citis quid petatis. Sic enim abijcitis Dominum regnantem ſuper vos, nec intelligitis tyrannidem, quam Rex in vos exercere valebit.

O Elia, petis animam tuam & vitam tolli, pertæſus huius miſeræ & ærumnoſæ vitæ?

Neſcis quid petis. *Grandis adhuc reſtat tibi via,* toleranda adhuc ob Dei gloriam multa ſuperſunt, ergo intempeſtiuum eſt quòd poſtulas. 3. *Reg.* 19.

O Fili Prodige, tu Patri dicis: *Da mihi ſubſtantiam quæ me contingit.* Neſcis quid petis. *Luc.* 15 Dabitur illa tibi, ſed tuo damno, quia poſtquam eam diſſipaueris, ad ſiliquas porcorum fames te amandabit.

O Petre, neſcis quid petis, dum tria tabernacula in monte vis conſtrui, dicíſque bonum illic eſſe. Nam intempeſtiuus eſt affectus ille tuus, in hoc ſæculo felicitatem appetens: nec Chriſtus tabernaculo eſt diuidendus ab Elia vel Moïſe, nec tu ab illis. *Math.* 17.

O Paule, inſtanter Dominum obſecras vt auferatur ſtimulus carnis à te: Neſcis quid petis: nam hoc tibi non foret ſalubre. Sufficit ergo tibi gratia Chriſti, & conducibilius eſt te hoc pati quo cupis eximi, *Virtus enim in infirmitate perficitur.* 2. *Cor.* 12.

O Fili Zebedæi, vos vultis de cælo ignem aduocare (inſtar Eliæ) in Samaritanos Chriſtum & eius gratiam repellentes: *Neſcitis quid petatis.* Vel vt dicit Dominus: *Neſcitis cuius ſpiritus ſitis.* Hic enim vindictæ ſpiritus, non eſt ſpiritus Chriſti, qui totus manſuetus, non ignem vindicem, ſed ignem ſpirat charitatis, etiam in hoſtes. Si hic fuit ſpiritus veteris legis, quæ erat lex terroris: non eſt ſpiritus nouæ legis, quæ lex eſt perfecti amoris? *Luc.* 9.

Denique, vtinam talem poſſem locum conſcendere, talíque pollerem voce, vt ad illorũ aures penetrans qui peritura ſectantur bona perituri cum illis, efficaciter eis inſinuarem illud ipſum Domini dictum: *Neſcitis quid pe-*

tatis. Vos qui in Regia vel Pontificia aula tantis impenſis, tantáque importunitate honorum gradus expoſcitis, *Neſcitis quid petatis.* Vos qui Reipublicæ prima munia tanto ſtudio & anxietate quæritis, *Neſcitis quid petatis*, quia ab altiori gradu ruina periculoſior: *Honorumque Faſces conſcientiæ ſunt faſces*, immò ſpinæ ſunt & vulnera. Vos qui totam immergitis mentem negotiationibus & lucris, opes appetentes, *Neſcitis quid petatis.* Tum quia crebrò *lucrum in arca, damnum eſt in anima*, tum quia caduca ſunt quæ petitis, & cum illis petitis, nec ad æterna mentem erigitis. Vos qui voluptates appetitis. *Neſcitis quid petatis.* Quid ita? Quia *habet hoc voluptas omnis, ſtimulus agit fruentes, apiúmque inſtar volantium: vbi grata mella fudit, fugit, & nimis tenaci ferit icta corda morſu.*

Si itaque Dominus Apoſtolis ſeſſionem primam in regno ſuo poſtulantibus ſic reſpondet, quantò magis id poſſumus dicere omnibus ſæculi vanitatem ſectātibus? Certè, quid Apoſtoli peterent non ita conſtat, an in cælo primatum, an in terra, an fortè ſeſſionem primam in illis ſedibus, quas ad iudicandum illis paratas Dominus ſpoponderat: vndè non tam quid terrenum quàm cæleſte petiiſſe videntur, & tamen à Domino reprehenduntur. An non ergo illi magis ſunt reprehenſioni obnoxij, qui nonniſi terrenis & vanis inhiant? An non illis potiori iure dicendum eſt, *Neſcitis quid petatis?*

Cæterùm, licet reprehendat apertè Dominus Iacobum & Ioannem, non tamen exacerbat, ſed inuitat ad certamen, vt poſt illud cogitent de corona & præmio. Dicit enim: *Poteſtis*

ſtis bibere calicem quem ego bibiturus ſum? Quaſi dicat, interprete S. Chryſoſtomo: *Vos de honoribus & coronis mecum agitis: ego verò de luctamine atque ſudore diſſero. Non præmiorum hoc tempus eſt, nec illa gloria mea modò apparebit: ſed cædis & periculorum tempus præſens eſt.* Rurſus idem eſt ac ſi dicat: Si participes eſſe vultis gloriæ & throni, oportet per ſanguinem & heroicam virtutem aſcendere. Ad Ferculum Salomonis non eſt niſi aſcenſus purpureus. Ad templum honoris non eſt ingreſſus niſi per templum Virtutis. Vobis ergo priùs cogitandum de morte & ſanguine, quàm de hac Throni mei ſeſſione & poſſeſſione. Audi S. Baſil. Seleucum orat. 24. *Si leproſus curationem quærit, virtutem ait Dominus exero, volo, mundare. Si mortuum è tumulo reſurgere neceſſe eſt, poteſtatem expromo, Lazare veni foras. Si cæcus orbitatem gemit, ſecundùm fidem veſtram fiat vobis. Quòd ſi thronum verò quis petat, & ſedere ad dextram affectat, tunc quid poſſit curiosè diſpicio, & ſi pro pietate ſudoris teſtes repoſco; nam eorum merces eſt in meo verſari conceſſu.* Ita ſanctus Baſilius. Aduertit quoque ſanctus Chryſoſtomus, non dici à Domino: Poteſtis mortem obire? Poteſtis ſanguinem fundere? Sed dicit: Poteſtis bibere calicem quem ego bibiturus ſum? Poteſtis baptiſmo quo ego baptizor baptizari? *Hoc enim modo hortatur & allicit, vt ipſa cum eo communicatione laborum promptiores redderentur.* Sed vide, quem calicem, quemque baptiſmum proponit ambientibus Eccleſiæ gubernaculum, & inter cæteros primatum: *Profuſionem ſanguinis ſui baptiſma nominat* (inquit Origenes homil. 6. in lib. Iudic.) *Baptiſma eminentius illo quo d per*

aquam datur. Pauci immaculatum illum vſque ad exitum vitæ ſeruant: hoc verò baptiſmo baptizatus vltrà peccare non poteſt. Per baptiſma illud peccata præterita purgantur, per iſtud etiam futura perimuntur. Ibi peccata dimiſſa ſunt, hic exclusa. Hæc Origenes.

Huic porrò interrogationi Domini, an poſſint calicem bibere, & baptiſmo baptizari eodem quo ipſe, reſpondent audacter, *Poſſumus*. Multi putant ſicut temerè & ambitiosè honorem pertiuerant, ſimiliter temere & ambitiosè reſpondiſſe, *Poſſumus*: nec ſatis percepiſſe quàm arduum foret & magnum quod ſpondebant, ac ignoraſſe quantum ille calix angoris importaret; quo propinquante Chriſtus ipſe angitur mirũ in modum. Vndè hic locum habere poteſt illud Petri Bleſẽſis ep. 14. *Nihil ambitio inuenit difficile, ideoque eſt quædam ſimia charitatis. Charitas enim patiẽs eſt pro æternis, ambitio omnis parata eſt pati pro caducis. Charitas omnia ſuffert pro veritate, ambitio pro vanitate. Vtraque omnia credit, omnia ſperat, ſed longè diſſimili modo, hæc ad gloriam huius vitæ, illa ad glorã ſine fine.* Hæc ille. Videntur ergo hi Apoſtoli ex ambitione velle bibere, quod bibẽdũ erat ex charitate. Certè hoc præſumptionis eſt, ô filij Zebedæi, ſi per vires veſtras putatis vos poſſe hũc calicem ebibere. Nam dixit & Thomas fortiter: *Eamus & moriamur cum illo.* Dixit quoque Petrus: *Et ſi me oportuerit tecũ mori, non te negabo.* Attamen & illi & vos eritis deſertores: eritis quaſi *filij Ephrem intẽdentes & mittentes arcum,* qui *conuerſi ſunt in die belli,* in fugam acti. Equidem bibere hunc calicem, ſanguinémq; & vitam profundere pro Domino, non ſolius eſt vir-

cutis humanæ: & niſi prior bibens Dñs amaritudinem calicis tolleret, nemo valeret bibere.

Attamen, *Calicem bibetis, ſedere autem ad dextram vel ſiniſtram non eſt meum dare vobis.* Non hoc mihi commiſſum eſt, vt id donem quia petitis, aut quia cognati mei eſtis: Iuſtus ſum munerum declarator poſitis in certaminibus, & ideò non petentibus ſimpliciter elargiri debeo, nec per iniuriam certantium omnium ad duos ſolos honores traducere, inquit S. Cyrillus Alexand. l. 16. Theſau. c. 5. Similiter ait Cæſarius Nazianzæni Frater Dialog. 3. hac de re agens: *Non eſt meum dare, at neque Patris mei, ſimpliciter petentibus; ſi quidem obſcuri & adulteri, & intemperans, & quiuis flagitioſus, ſi petant, mecum ſeſſuri eſſent. Non eſt noſtrum dare temerè, & deprauare quod iuſtum eſt. Iuſti enim Iudicis eſt vnicuique pro dignitate meriti tribuere, non negligere laborantes ac ignauis aliquid largiri. Si ergò thronos amatis, nolite ignorare certamina.* Hæc Cæſarius. Bibit ergo Iacobus calicem, & primus quidem, ideo adeptus eſt throni ſeſſionem.

Conemur & nos bibere calicem Domini pro modulo noſtro. Vnicuique enim Dominus ſicut admenſus eſt crucem, ita menſus eſt calicem. Atque cum eius gradus illum bibere poſſumus, quia nobiſcum ipſe bibens tollit amaritudinem, confert ſuauitatem. Bibamus ergò in eius conſortio & cum Apoſtolis dicamus fortiter, *Poſſumus bibere.* Poſſumus equidem, non noſtris nixi viribus, ſed poſſumus in eo qui nos confortat. Quòd ſi animoſè cum eo biberimus, amici affecti, throni quoque & gloriæ eius efficiemur tandem participes.

PRO FESTO

S. LAVRENTII,

LECTIO VIGESIMA-TERTIA.

Confitebor tibi Domine Rex, & collaudabo te Deum Saluatorem meũ, quia liberaſti me à preſſura flammæ, quæ circumdedit me, & in medio ignis non ſum æſtuatus. Eccleſ. 51.

TRES SVNT PARTES.

Prima explicat flammam & deſiderium S. Laurentij ante paſſionem ſuam.

Secunda explicat eius magnanimitatem in paſſione ſua.

Tertia agit de eius priuilegiis & gloria ſpeciali poſt paſſionem ſuam.

PARS PRIMA.

QVi domum diruere volunt, colũnas quibus illa imminet cõcutere & excutere conãtur; his enim ruentibus, totũ corruat ędificiũ neceſſe eſt. Sic Sampſon *Iud.* 16. adductus in templum Dagon Dei Philiſtinorum, vt coram eis luderet ibi-

dem epulantibus (aut potiùs vt illuderetur ei tamquam cæco, huc illuc in parietes & columnas eum luſoriè impingendo) cùm apprehendiſſet columnas, quibus innitebatur ædificium, tria millia contriuit Philiſtinorum cum Principibus ſuis. Non abſimili modo primi Eccleſiæ Tyranni, vt Eccleſiam funditus diruerent, & Chriſtianiſmum in ſuis initijs ſepelirent, imperebant magnâ vi columnas eius, quibus conquaſſatis, facilè totum dilapſurum erat ædificium. Quinam verò ſunt in Eccleſia columnæ, niſi qui ſunt in officio Prælationis poſiti, vt eam fulciant & ſuſtentent? Hi nempè tamquam columnæ debent eſſe firmi per fidem, recti per æquitatem, erecti per intentionem, ſublimes per contemplationem, expoliti per patientiam, immobiles per perſeuerantiam, ſuſtentantes alios verbo conſolationis, ſuffragio orationis, exemplo actionis. Sicut columna in fabricis & munimini' congruit & decori: ſic & hi eminent munere dignitatis, & portant alios officio charitatis. Ob hanc cauſam ad Galat. cap 2. Petrus, Iacobus, Ioannes, vocantur *Columnæ* à S. Paulo. Sic & in Apocal. cap. 3. dicit Dominus: *Qui vicerit, faciam illum Columnam in templo Dei mei, & ſcribam ſuper eum nomen Dei mei.*

Columnæ erant in Eccleſia Dei, tempore perſecutionis Valeriani Imperatoris, S. Sixtus Pontifex ſupremus, & S. Laurentius eius Archidiaconus: fabricam humeris ſuis ſuperpoſitam inter procelloſos turbines infatigabili zelo portabant, verbo & exemplo infirmos confirmantes. Ideo totum in eos furorem conuertit Valerianus, vt his concuſſis fidem Chri-

ſtianam funditus demolietur. At neſciebat illud Domini: *Liquefacta eſt terra, & omnes qui habitant in ea, ego confirmaui columnas eius.* O Tyranni & perſecutores, ſtruite quem volueritis ignem furoris, etiamſi terreni & infirmi in fide ab hoc igne poſſint liquefieri, defluere, & deficere: tamen hic ignis non poterit nocere Columnis, quas ego in Eccleſia poſui, inquit Dominus: Ego enim eas confirmaui & ſtabiliui, vt non liqueſiant, nec deficiant, ſicque ſemper ſtabit ædificium quod erexi. Neſciebat Valerianus & illud: *Domini ſunt cardinales terræ, poſuit ſuper eos orbem.* Dominus Eccleſiæ ſuæ myſticum orbem impoſuerat humeris Sixti & Laurentii, vt quaſi Atlantes ſuſtinerent eum, fidei robore & fortitudine cæleſti ex alto donati. Ergò hi nutare non poterant, quia à Domino ſtabiliti, & Cardines ſunt Domini. Erat enim ſanctus Laurentius Diaconus Cardinalis Eccleſiæ Romanę, quibus poſtmodum datus eſt Rubeus Galerus, vt huiuſmodi purpureis Inſignibus ſcirent ſanguinem ſuum pro fide & Eccleſia ad martyrium vſque oppignoratum eſſe. Super ipſos tamquam Cardines voluitur Orbis Eccleſiæ, ideóque fimiſſimos ſemper in fide neceſſe eſt eos eſſe. Propterea rurſus dicitur apud Pſalmiſtam: *Dominus firmauit orbem terræ, qui non commouebitur. Eleuauerunt flumina vocem ſuam, eleuauerunt flumina fluctus ſuos: Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.* Nero, Valerianus, Decius, Diocletianus, Maximianus, & alij Tyranni, eleuauerunt aduerſus Eccleſiam, equuleos, craticulas, ſartagines, cruces, ignes, vngulas ferreas, & ſexcenta alia ſupplicia: quæ

Pſalm. 74.

1. Reg. 2.

ſemper noua excogitabat ingenioſa crudelitas, ita vt ad hominis corpus vnum plura ſæpè adeſſent ſupplicia, quàm membra. Sed *numquid mirabilis in altis Dominus*, ita ſui ædificij columnas firmarat, vt hæc omnia nihil præualerent? Nempè *Domum eius decet Sanctitudo in longitudinem dierum*: hoc eſt, Eccleſiam ab eo fundatam oportet eſſe inuiolabilem in ſanctitate vſque ad conſummationem ſæculi, ita vt quælibet procellæ & inferorum vires non ſint eam profligaturæ.

Conſideratione porrò particulari dignum eſt, quod inter S. Sixtum & S. Laurentium, inſtante perſecutionis procellâ peractum legimus. Cùm enim Laurentius cerneret Sixtum ad martyrium duci, flere cœpit, non illius paſſionem, ſed ſuam remanſionem, his eum verbis compellans: *Quò progrederis ſine filio Pater? Quò Sacerdos ſancte ſine Diacono properas? Tu numquam ſine miniſtro ſacrificium offerre conſueueras: Quid ergò in me diſplicuit? Cui cõmiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationẽ, & dediſti ſacramentorum conſummãdorum conſortium, huicne tui ſanguinis negas conſortium? Experire vtrum miniſtrũ idoneum elegeris. Vide ne perlclitetur iudicium tuum, abiectio diſcipuli, detrimentum eſt magiſtri. Quid quod illuſtres viri diſcipulorum certaminibus magis quàm ſuis vincant? Denique, Abraham filium obtulit, Petrus Stephanum præmiſit, & tu Pater in filio oſtende virtutem, offer quem erudiſti, vt ſecurus iudicij tui (quod degenerem non elegeris) comitatu nobili peruenies ad coronam:* Ita locutum S. Laurentium, teſtis eſt S. Ambroſius Offic. lib. 1. c. 41. Ex eius autem verbis tria deduco documenta.

Primum documentum eſt, Munus Diaconorum olim fuiſſe diſpenſare Fidelibus Calicem Sanguinis Domini, dum ſub vtraque ſpecie communio tradebatur. Colligitur id ex his S. Laurentij verbis: *Experire vtrùm miniſtrum idoneum elegeris, cui commiſiſti Dominici Sanguinis diſpenſationem.* Colligitur idipſum ex præclara hiſtoria Theodoſij Diaconi à Fratre ſuo Conſtante Imperatore nece ſublati, cùm ab eo quandoque Sanguinis Chriſti calice in ſacris myſteriis potatus fuiſſet. In pœnam enim ſceleris fraterni, noctu habitu Diaconi crebrò ei occurrebat, poculum ſanguine plenum porrigẽns, & dicens: *Bibe Frater, inebriare fraterno ſanguine quem fudiſti, tale decet nunc tibi porrigi poculum, non ſanguine Agni refertum, vt olim in Eccleſia in redemptionem culparum tuarum, ſed fraterno ſanguine plenum, qui vltorem voce ſuà excitat in te Deum: expoſcit ſanguis meus ſanguinem tuum.* Sic Conſtans Imperator, ſibi in imaginatione occurſante continuo fratris ſanguine, conſciẽtiæ ſtimulis agitatus, miſer fuit, inſtar Cain ſemper vindictã ceruici ſuæ incumbentem expectans. Propterea verò antiquitus dabatur cõmunio ſub ſpecie vini, calicem miniſtrante Diacono, vt Fideles Sanguinem Chriſti ſumentes ſub ſpecie ſanguinis vuæ, magis animarentur ad ſanguinis pro Chriſto profuſionem. De qua re ſic Cyprianus epiſt. 56. *Grauior & ferocior nunc pugna imminet, ad quam virtute incorruptã & fide robuſta parare ſe debent milites Chriſti, conſiderantes ſe quotidie calicem Sanguinis Domini bibere, vt & ipſi poſſint propter Chriſtum ſanguinem fundere.* Hinc multi, tamquam generoſi Chriſti Athletæ, hoc pre-

Annales Græcorum, ex illis Baron.

tioſo & inebriante calice potati, inter candentes prunas, inter crepitantes flammas, inter excarnificantes equuleos, inter effodientes vngulas læti gloriabantur: & quaſi ſanguine Chriſti inebriati, non videbantur ſentire tormenta, nullaque reformidabant pericula. Hoc ipſum de S. Laurentio teſtatur S. Auguſtinus tract. 17. in Ioan. explicans illud: *Qui manet in in me & ego in illo*, ſic enim diſſerit: *Quomodo in illo manſit* S. *Laurentius? Manſit vſque ad tentationem, manſit vſque ad tyrannicam interrogationem, manſit vſque ad acerrimam comminationem, manſit vſque ad peremptionem, parum eſt, vſquè ad immanem excruciationem manſit: non enim occiſus eſt citò, ſed cruciatus eſt in igne. In illa ergo lenta morte, in illis tormentis, quia benè manducaue at & benè biberat, tamquam illa eſca ſaginatus, & illo calice ebrius, tormenta non ſenſit.* Hæc S. Auguſtinus.

Secundum documentum ex verbis S. Laurentii deducimus, ſcilicet reputatũ fuiſſe olim apud Chriſti fideles martyrium tamquam perfectum ſacrificium. Quapropter eunti Sixto ad martyrium ſic dicit: *Quò properas Sacerdos ſancte ſine miniſtro ad Sacrificium?* Cupiebat ipſe conſors eſſe digniſſimi huius ſacrificii, hoc eſt martyrii, in quo cum ſuo Sacerdote proprium libaret Deo ſanguinem. Sic & Apoſtolus vicinam ſuam mortem & martyrium indicat eſſe ſacrificium, dum dicit: *Ego enim iam delibor, & tempus reſolutionis meæ inſtat.* Quid eſt, ego iam delibor, niſi ego ſanguinem meum in libamen Deo profundo, & in Sacrificium offero? Ideò B. Polycarpus in medio ignis ſe in viuum & odoriferum Sacrificium offerens, ſic Deũ pre- *Tim.* 4

cabatur: *Accipe Pater æterne, in ſacrificium acceptabile, quam mihi donaſti vitam. Tu Pater es Domini mei Ieſu Chriſti, per quem te cognouimus, qui ſe pro nobis obtulit in cruce. Per eundem me offero in confesſione fidei ſanctæ, ad tuam eiuſque gloriam æternam. Gratias ago infinitas, quòd me dignatus es adſcribere numero beatorum Martyrum, & facere participem calicis ac pasſionis Domini mei Ieſu Chriſti.* Hac oratione factum eſt, vt ignis potius eum protegeret quàm vreret, flãmâ diffundẽte odorem ſuauiſſimũ, velut thymiamatis odoriferique vnguinis. Id aduertentes impii, gladio ei pectus tranſuerberarunt, ſicque profuſione ſanguinis igne extincto, anima ad Deum euolauit. Pretioſa ergo in cõſpectu Domini mors Sanctorum eius, tamquam holocauſtum & ſacrificium perfectæ laudis, in quo ſanguis, vita, corpus, anima immolantur. Olim templum Salomonis voluit Deus ſanguine dedicari, & conſecrari victimis permagno numero immolatis; nam centum millia ouium & viginti millia boum in ſacrificium oblata tunc legimus, quorum ſanguine aſperſum fuit templum. Cur tanta ſanguinis profuſio? Cur ę tot victim? Certè in figura idipſum contingebat. Significabatur nimirũ templi noui conſecrationem (hoc eſt Eccleſiæ nouæ) inchoandam fore per copioſam ſanguinis effuſionem, & victimarum magno numero immolationem: Quid ſunt oues immolatæ, niſi Fideles ſimplices, per mortem pro fide in ſacrificium ſeſe offerentes? Horum ingens eſt numerus, à primordiis Eccleſiæ Chriſtianæ. Quos verò dicemus boues, niſi viros Apoſtolicos, qui tamquam boues in Eccleſia

laborabant ad ſationem doctrinæ & fidei nouæ, qui etiam ſanguine ſuo Eccleſiam conſperſerunt, & ſe in ſacrificium offerentes, doctrinam fidei confirmarunt? Inter hos ergo S. Sixtus, inter hos S. Laurentius, qui aliis Duces extiterunt.

Tertium documentum eſt teporis noſtri condemnatio, dum corda Sanctorum tanto videmus ſuccenſa ardore charitatis. En quomodò è corde ſancti Laurentii exiliit flamma, quæ etiam cor in lacrymas ſoluit, eò quòd impatiens ſit moræ, cupiens pro Chriſti pati amore. Hæc eſt flamma, quę ignitum illud eloquium depromit: *Noli me derelinquere Pater ſancte.* Hæc eſt flamma, quæ eum accendit, & armat ad conflictum contra tyrannum. Hæc eſt flamma, quæ nullis poteſt ſuperari aquis tormentorum. Hęc eſt flamma ignis, de quo Dominus, Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt ardeat?* Poterat ergo cum Apoſtolo dicere Laurentius: *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? In his omnibus ſuperamus, propter eum qui dilexit nos. Certus ſum enim, quòd neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu.* Prouocat totum infernum, totumque mundum a ſe vincẽdum Chriſti amore & inſuperabili charitate. Ita autem loquitur Apoſtolus in perſona electorum, & maximè Martyrum, optantium pro Chriſto certare, & quælibet tormenta per-

ferre. Sic dicebat & S. Ignatius Martyr, eodē quo Laurentius igne ſuccenſus: *Vtinam fruar beſtiis quæ mihi ſunt præparatæ, quas oro mihi veloces eſſe ad interitum, ne ſicut & aliorum Martyrum non audeant corpus attingere. Si noluerint, ego vim faciam, ego vrgebo vt deuorer. Ignoſcite filioli, ſcio quid mihi proſit. Nunc incipio Chriſti eſſe diſcipulus, nihil de his quæ videntur deſiderans, vt Ieſum Chriſtum inueniam. Ignis, crux, beſtiæ, oſſium confractio, membrorū diuiſio, & tota in me diaboli tormēta veniant: tātum Chriſto fruar.* Hæc erat vox Ignatij. Similis vox erat & Laurentii deplorantis derelictionē ſuam, & magno ardore deſiderantis per tormēta Chriſto frui.

Sed audiamus quid ei reſponderit S. Sixtus, ſpiritu prophetico de futuris inſtructus: *Non ego te deſero fili, neque derelinquo, ſed maiora tibi debentur pro fide Chriſti certamina. Nos quaſi ſenes leuioris pugnæ curſum recipimus, te autem quaſi iuuenem manet glorioſior de tyranno triumphus. Poſt triduum me ſequeris, Sacerdotem Leuita.* En quomodò conſolatur lacrymis madentem diſcipulum. Non enim dicit: *Propediem perſecutio finietur, ceſſabit tēpeſtas, redibit tranquillitas; mœrorem ſiſte in ſpe tranquillitatis futuræ.* Sed dicit: *Noli mœrere, quia mox ad mortem me ſequeris, ſed per acerbiora tormenta, per acriora productioraque ſupplicia, quæ tibi triumphum etiam parient glorioſiorē de tyranno. Voto tuo ſatisfiet, vt mihi iungaris & Chriſto per conſortium profuſi ſanguinis, ſed non leniter, nec leuiter, ſicut mihi continget in capitis detruncatione; maiora à te repoſcit Dominus. Ipſe te dono fortitudinis inuictæ vult cælo & mundo glorioſiſſimum reddere, vt quantū Ieroſolima Stephano, tantum gloriari valeat Roma*

Laurentio. Ipſe te Spiritu duplici ſupra Magiſtrum vult honorare, & multiplicibus tormentis ſuperiorem efficere, vt non iam diſcipulus, ſed multorum Martyrum Dux ſis & Anteſignanus.

Vlteriùs inſinuat Sixtus Laurentio, vt Eccleſiæ quantocyùs theſauros in pauperes elargiatur, ne in manus veniant auari perſecutoris, ad Eccleſiaſticę ſubſtantiæ opes inhiantis. Hi theſauri conſiſtebant in vaſis ſacris, & in pecunia Fidelium liberalitate congeſta, ad ſubſidium Eccleſiæ & miniſtrorum eius, ſimulque ad pauperum & viduarum ſuſtentationem. Olim enim pauperum magna agebatur cura, & Diaconi conſtituebantur bonorum communium adminiſtri, Actorum 6. Propterea igitur hanc omnem ſubſidiariam ſubſtantiam, tamquam ad pedes Apoſtolorum à Fidelibus oblatam, commiſerat S. Sixtus Laurentio Diacono ſuo. Sed an forſitan illa ſubſtantia potuit animum Laurentii detinere, aut à cęleſtium cogitatione deuocare? Abſit. Mox enim cæleſtes in theſauros illam tranſtulit per manus pauperum: viſitans enim concubia nocte eorum domos, lauanſque & oſculans cum humilitate eorum pedes, omnia diſtribuit, vt poſſet dicere cum S. Paulino: *Domine ne excrucier propter aurum, aut argentum, vbi enim omnia mea ſint, tu ſcis.* Propterea de eo canimus illud: *Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi.* Eius quoque exemplo hodierna die ſic nos admonet Eccleſia: *Fratres, qui parcè ſeminat, parcè & metet, & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.* Eleemoſyna cõparatur ſementi, quia ſicut qui ſpargit ſemen, non perdit illud; ſed terræ

mandat, vt cum fœnore decuplum recipiat: ſic & eleemoſyna producit abundantem meſſem gratiæ & meritorum coram Deo. Propterea etiam Sapiens Eccleſiaſt. 11. monebat: *Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas, & poſt multa tempora inuenies illum.* Hoc eſt; Mitte eleemoſynam ſuper pauperes, qui in hac vita viuentes præter fluunt vt aquę, & tranſeunt per aquas anguſtię: nec putes te illum perdere, quaſi in aquas iactum ſemen. Tandem enim poſt multa tempora reperies fructum; quia tibi certa à Deo merces ſeruatur, & fructus vitę ęternæ per ſemen illud producitur.

PARS SECVNDA.

NOn fuit multùm S. Laurentio hæc ſibi concredita in egenos diſperſiſſe; tota eius cura erat ſeipſum Deo impendere. Vndè rurſus dixiſſe videtur illud Paulini ep. 2. *Quæ nobiſcum non intuleramus in hunc mundum, nec poteramus auferre nobiſcum, quaſi mutuata reddidimus, nec vt cutem à carne diſtraximus, ſed vt veſtem à corpore depoſuimus. Nunc opus eſt vt verè noſtra dependamus Deo; hoc eſt cor & animum & corpora noſtra exhibeamus in hoſtiam viuam. Quæ enim nobis gratia, ſi in alieno tantùm fideles fuerimus, niſi de proprio ſeruiamus?* Quapropter, quum rumore de theſauris ſparſo Imperator eum iuſſiſſet cōprehendi (tum vt aurum, tū vt Chriſtum ei eriperet) non eius minas, non tormenta veritus eſt: ſed qui in pauperum greges ſacrarij opes expenderat pro Chriſto, pro eodem ſanguinem expendere multò magis gaudebat. Fremens ergo perſecutor, quòd de theſauris interrogatus Laurentius, die quo

eos repræſentare ſpoponderat, nonniſi inopum turbam à ſe congregatam repræſentaret, illóſque Eccleſiæ eſſe theſauros aſſereret: iubet eum virgis cædi acerbiſſimè, deindè ſcorpionibus dilacerari, poſtmodum & plumbatis excarnificari. Tandem cùm in his omnibus infractum gereret animum, immò & tormenta ſibi in beneficium reputaret: præcipit perſecutor *laceros artus, & multa verberum ſectione conſciſſos, ſubiecto igne torreri, vt per cratem ferream, quæ iam de feruore continuo vim in ſe haberet vrendi, conuerſorum alterna mutatione membrorum, fieret cruciatus vehementior, & pœna productior.*

Vide latiùs hiſtor. apud Ribad. & alios.

Inter tormenta aſperrima martyrium per ignem meritò computatur, quia ignis elementum eſt maximè torquens, ob actiuitatem & deuorantem penetrationem: inde eſt quòd à Deo ſeruatur tamquam extremum ſuppliciorum ad torquendos reprobos: Eo verò acerbior eſt pœna, quò ignis lentior eſt, longâ morte hominem crucians & cōſumens. Vndè abſque dubio ſancti Laurentij martyrium in craticula fuit peracerbum. Nam qui gladio percutitur, ſemel moritur, qui in flammarum camino mergitur, vno impetu liberatur, hic autem lōgâ & multiplici pœnâ excruciabatur, vt mors ei non deeſſet ad ſupplicium, deeſſet ad terminum: diu viuere in tormentis permittebatur, vt multoties moreretur. Sed numquid ei animus defecit in tormentis, totâ nocte excarnificantibus imbelle corpus? Abſit. Immò increuit in eo animi fortitudo, quantò magis increuit cruciatio.

Admirabatur olim Moyſes, dum Rubum

conſpicatur flammis circumdatum, ſed ſinè conſumptione & combuſtione, ſine detrimento integritatis, vel viroris. Quapropter dicit: *Vadam & videbo viſionem hanc magnam, quare rubus non comburatur.* An non tibi Rubus videtur, aut Laurus, in medio ignis Laurentius ſine diminutione viroris & vigoris? Accede, & vide viſionem hanc magnam, admirare inuictam patientiam, agnoſce mentis vigorem incorruptum & illæſum. Nec minus viſio hæc noſtro digna eſt intuitu, quàm viſio Rubi in medio flammæ, immò quàm viſio puerorum Babyloniæ in ſuccenſa fornace. Illi nihil patiebantur ab igne, ſed diuinas laudes decantabant: *Non tetigit eos ignis, nec contriſtauit, nec quicquam moleſtiæ intulit*, ait Daniel c. 3. Laurentius verò mira patitur tormenta à circumfuſo igne, ſed patitur corpus mira cum animi exultatione. *Illi deambulant in flammis, & igneos globos pedibus conculcant: Laurentius in ipſo ſupplicij ſui igne diſcumbit.*

Quàm verè cum Iob. c. 7. dicere potuit Laurentius; *Conſolabitur me lectulus meus, & releuabor loquens mecum in ſtrato meo.* Hic eſt lectulus ferreus & igneus (in quo totâ nocte ſine quiete requieſcit qui conſolabitur eum.) Vocat hunc *Lectulum ſuum*, quia magno deſiderio eum ambiuit & adamauit, tamquam lectulum poſtremum ſuæ in Deo quietis. Vocat *Lectulum conſolationis*, quia poſt modicum afflictionis erit ei cauſa æternæ exultationis. Nóne verum eſt illud de omnibus beatis: *Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis?* Certe de Craticula, tanquâ *Cubili ſuo* lętabitur Laurentius tota æternitate, & *exultabit*

in

In gloria: imò Craticula hæc erit ſymbolum ſpecialis inter electos gloriæ ſuæ. Sæuiit in eum acerbiſſimè perſecutor; *ſed auxit palmam, dum aggerat pœnam. Ceſſitque ad Victoris gloriam, quicquid potuit reperire ingenioſa crudelitas, quia in honorem tranſierunt triumphi, etiam inſtrumenta ſupplicij.* Ideò ergo dicere poteſt æternùm Laurentius: *Conſolabitur me Lectulus meus*; quod ipſum dicere poterat in tormentis. S. Leo. Iob 7.

Sed illud quoque ei conuenit aptiſſimè: *Releuabor loquens mecum in ſtrato meo.* In hoc ſtrato & lectulo, dum verſatur & reuerſatur, in tergum, in latera, in ventrem, non ei os mutum eſt, ſed liberâ linguâ quæ ſpiritus ſuggerit, eloquitur. Quomodò loquitur?

1. *Loquitur ſecum.*
2. *Loquitur ad Tyrannum.*
3. *Loquitur ad Deum.*

Primò. Vis ſcire quid ſecum loquatur? Loquitur ſecum, & ruminat illud: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.* Hoc enim Martyribus dictum eſt, vt nullius terrore deſciſcerent à fide, ſed intuitum in Deo figentes, firmarentur in fidei perſeuerante confeſſione. De his ſanctus Bernardus ſerm de Vite. *Terreantur licet Martyres, rident, feriuntur, & gaudent: occiduntur, & ecce triumphant. Quare? Quia morte charitatis intus in corde iamdudum mortui peccatis, mortui mundo, tamquam inſenſibiles facti, nec minas, nec tormenta, nec mortem ſcire potuerunt.* Rurſus ſecum loquitur ſanctus Laurentius, & dicit: *Mihi viuere Chriſtus, & mori lucrum.* Hoc enim ad martyrium properantes concernit, quibus amor Dei vita eſt: qui & lucrum maximum compu tant, iam Math. 10. Phil 4.

ſæculi laqueis non teneri, iam nullis peccatis aut vitijs carnis obnoxium fieri, eximi à preſſuris angentibus, & de venenatis diaboli faucibus ad ſalutis æternæ lætitiam proficiſci. An non hic vndique lucrum, mortem pro Chriſto ſubire? Quapropter S. Chryſoſtomus hanc ſententiam, *Mihi viuere Chriſtus, & mori lucrum,* ſic explicat pro Martyribus, quaſi dicat Apoſtolus in perſona eorum: *Etiam moriendo non moriar, eò quòd vitam habeo in meipſo. Tum verò demum me occiderint, ſi per terrorem animo meo poſſint fidem excutere: donec verò Chriſtus in me fuerit, etiamſi mors ingruerit, viuam.*

Denique rogum ſibi paratum intuens S. Laurentius, ſecum loquitur, ſecumque ruminat illud antiquum promiſſum: *Noli timere,* *Iſa. 43* *quia redemi te, & vocaui te nomine tuo; meus es tu. Cùm ambulaueris in igne, non cōbureris, & flāma non ardebit in te.* Hoc eſt, adero tibi in quacunque perſecutione, & liberabo te, vel ita confortabo, vt pro nomine meo malis eſſe in igne, quàm in refrigerio; imo ita vt gaudeas & ambias pro Deo igne cremari, quia flamma non nocebit tibi. Hoc igitur ſecum loquebatur Sanctus Laurentius, & rememorabat monitū S. Cypriani tract. de Exhort. Martyrum: *Maior eſt Deus ad protegendum; quàm dæmon ad impugnandum. Quare in perſecutionibus mentem non labefactet humana infeſtatio, ſed fidem corroboret Dominica protectio. Quiſque ſecundùm Dei promiſſa, & fidei ſuæ merita, tantum accipit de ope Dei, quantum ſe credit accipere; non eſt quòd Omnipotens præſtare non poſſit, niſi accipientis fides caduca defecerit.* Non defecit Laurentio fides in medio ignis, ideo factus eſt ſuperior igne & tormentis. Non defuit flamma charitatis, ideo

nocere non potuit exterior flāma ignis: *Segnior fuit qui foris vſſit, quàm qui intus accēdit*, inquit S. Leo. Conformiter loquitur S. Maximus: *Nō eſt pœnali flexus incendio, cuius in pectore inſuperabilis Spiritus S. flamma ardebat. Aut numquid cedere poterat momentaneæ corporis vſtioni, cuius fides æternum gehennæ extinguebat ardorem?* Ex his ergo ſatis elucet, quàm verè poterat diceret: *Conſolabitur me Lectulus meus.*

Secundo. Vis videre quomodò ex lectulo ſuo loquitur non ſolùm ſecum, ſed etiam ad Tyrannum? Audi eius verba plena conſtantię: *Aſſatum eſt iam ſatis, in aliam partem gyra, & manduca. Diſce miſer, quia carbones tui mihi ſunt refrigerium, tibi autem æternum præſtant ſupplicium.* Sic cùm ei Tyrannus diceret. *Niſi Dijs ſacrificaueris, nox iſta in ſupplicijs tuis expendetur.* Reſpondit Laurentius: *Mea nox obſcurum non habet, ſed omnia in luce clareſcunt.* Hæc certè nonniſi impulſu Spiritus ſancti pronunciaſſe certum eſt, quia dicit Dominus: *Cùm ſteteritis ante Reges & Præſides, nolite cogitare quomodò aut quid loquamini; non enim eſtis vos qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri qui loquitur in vobis.* Vtique loquitur Spiritus ſanctus per Martyres ad tyrannos contēptim, ad eorum confuſionē: *Ad Reges ducemini propter me in teſtimonium illis*, dicit Dominus. Quid eſt, in teſtimonium illis? Multiplex multis fert teſtimonium Martyr, & ideo Martyr, id eſt teſtis dicitur. *Teſtimonium fert ſibi, quòd ſit in Deum ſincerus & fidelis: Perſecutori, quod ſit fruſtra æmulatione percitus in eum qui fidelis eſt per dilectionem: Domino autem, quòd ſit à Deo inſpirata doctrinæ perſuaſio, à qua non deficiet metu mortis. Quin etiam facta*

confirmat veritatem prædicationis, potentem eum eſſe oſtendens ad quem contendit. Ita Clemens Alexandrinus lib. 4. Strom. Hæc omnia teſtimonia verbis ſuis dat Laurentius, ad præſentium eruditionem, ad Tyranni confuſionem.

Granat. Catech l.2.c.19 Prudẽtius & alij. Exemplo S. Laurentii S Eulalia (cum ardentes tedæ & funalia iuſſu Datiani, ad corpus eius admota forent) ſic alloquebatur Tyrannum: *Iam aſſum eſt corpus meum, vires tamen mihi minimè deficiunt; iube vt aſpergar ſale, vt cæleſti ſponſo cibus ſapidus ſim.* Cumque pectinibus ferreis toto laceraretur corpore, dicebat Domino: *Hæc ſigna quæ ferrum in corpus meum imprimit, literæ ſunt quibus ſanctum tuum nomen in mea carne ſcribitur, quæ tuas victorias & triumphos prædicant.* Hoc poſterius dicebat ad præſentium eruditionem, illud prius ad Tyranni confuſionem, ſicut & S. Laurentius.

Non abſimiliter S. Chriſtina Patris ſui Vrbani idola argentea confringens, blandimenta deſpexit, minas irriſit; flagellis, vngulis, igne dilaniata conſtantiam non mutauit. Immò lace-

Surius 24. Iulij. ræ carnis fruſtum in Patrem proijciens, dicebat: *Satiare miſer carnibus quas genuiſti. Filiam comedere potes; vt impietati tuæ conſentiat, facere non potes.* Hæc iterum illa conſtantiſſimè ad Tyranni ignominiam, exemplo S. Laurentij, epulum è carne ſua Perſecutori præbere parati.

At epulabatur ipſe iucundiùs nocte iſta ſibi pellucida, quaſi ſedens ad cœnam Agni, cuius corpus ſanctiſſimum in ara & veru Crucis torridum fuit, cuius cruorem roſeum guſtando, viuimus Deo. Quocirca poterat illud Pſalmi tunc dicere: *Nox illuminatio mea in de-*

licijs meis, quia tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies illuminabitur. Ad quem locum videtur alludere, dum dicit: *Mea nox obſcurum non habet, ſed omnia in luce clareſcunt.* Hęc dicebat, quia illa nocte lucem percepit cęleſtem, diuinamque conſolationem, quæ caliginem & omnem animi mœrorem diſpulit; ita vt tormenta ſuſtineret cum lætitia, quaſi intereſſet delicijs.

Triplex ei cõſolatio oriebatur. Prima ex diuini amoris dulcedine, & intellectus illuſtratione; ideo dicere potuit: *Nox illuminatio mea in delicijs meis*. Nox enim in delicias conuertitur, quando amoris dulcedine tribulatio ſuperatur. Secũda oriebatur ex certitudine ſtatus gratię diuinę; ſciebat gratiæ lucem ſe non perditurũ propter tribulationis caliginem. Ideò potuit addere: *Tenebræ non obſcurabuntur à te, nox ſicut dies illuminabitur*, quod idem eſt cum eo quod dicit: *Mea nox obſcurum non habet, ſed omnia in luce clareſcunt.* Tũc enim tenebræ non obſcurabuntur, ſiue nox non habet obſcuritatem, quando quis in tribulatione poſitus non obnubilatur per peccati caliginem. Tertia cõſolatio oriebatur ex ſecuritate gloriæ mox adipiſcendæ. Propterea potuit illud occinere: *Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius.* Tunc lumen correſpondet tenebris, quando luminoſa multiplicitas gaudiorum reſpondet multiplici generi paſſionum, & quando quis poteſt dicere. *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo conſolationes tuæ letificauerunt animam meam.* Pſal. 93. An non hoc contigit S. Laurentio? Meritò ergo canit; *Conſolabitur me lectulus*

meus, & releuabor loquens mecum in ſtrato meo: releuabor quoque loquens cum Tyranno, adiutus lumine & ſolatio diuino.

PARS TERTIA.

TErtiò. Vis videre quomodò ex Lectulo ſuo loquatur, non ſolùm ſecum, nec ſolùm ad Tyrannum, ſed etiam ad Deum? Audi quod de eo in epiſtola heſterna legebatur: *Confitebor tibi Domine Rex, & collaudabo te Deum Saluatorem meum quoniam adiutor, & protector factus es mihi, & liberaſti me à preſſura flammæ, & in medio ignis non ſum æſtuatus.* Quaſi dicat: Cùm corpus meum vndique cruciatu flammæ abſumeretur, animum mihi illæſum prębuiſti, & ſuperiorem me omnibus tormentis reddidiſti. Quaſi Angelum me effeciſti; velut non in meo, ſed in alieno corpore inſtar Angeli paterer, ſic non ſum æſtuatus, nec mihi flamma nocuit, ſed profuit. Quomodò profuit? Quia in illa flamma Laurentius ſe Deo in ſacrificium obtulit: & craticula Ara fuit huius ſacrificij odoriferi. Quia autem ſacrificium *& oblatio de craticula veniens oleo aſpergi debuit. Leuit.* 2. oleum gratiæ diuinæ ei non defuit. Oleum tantæ efficaciæ, vt illo inunctus contra vim flāmæ valeat præualere. Vnde dicit: *In medio ignis non ſum æſtuatus*, quia quamuis in fauillam membra ſoluantur, fidei tamen fortitudo non diſſoluitur, & per corporis detrimentum, animus tranſit in holocauſtum. Sic dum fidei fortitudo flammas perſecutoris vicit, *Flammis quas ipſe pertulit omniū Chriſtianorum corda calefecit, & igne ac lumine quo ipſe ſuccenſus eſt,*

totùm mundum illuminauit. Nam his radiantibus flãmis victrix in hunc quoque diem toto orbe Chriſti coruſcat Eccleſia.

Adde, flãmis quas pertulit promeruiſſe hoc ſingulare à Deo priuilegiũ, vt feria ſexta cuiuſlibet hebdomadæ animã vnam ex Purgatorij liberet flammis. Huius priuilegij meminit S. Greg. Turon. ſerm. de B. Laurentio. Confirmat auctoritate Abbatis probatæ fidei ac ſanctimoniæ, qui cùm Monaſterio S. Laurentij in Gallia præeſſet, mirabilem ea de re viſionem habuit, ſub cuius finem ſic eum affatur Angelus: *Abba, iſte quem cernis Leuita Laurentius eſt, qui martyrium & ignem pro Chriſti nomine paſſus, hoc priuilegio inſigniri meruit vt qualibet hebdomada animam vnã Purgatorij ignibus poſſit eximere.* Adijcit poſtremò S. Gregorius S. Laurentium ſuo fauore efficere, ne antiquus hoſtis illi nocere poſſit qui eadem feria ſexta pia oratione eius memor fuerit. Propter hoc priuilegium Sancti Laurentij, fit Leodij frequens concurſus ad Monaſterium & Eccleſiam Sancti Laurenti feriis ſextis, & roboratur huius priuilegij veritas peruetuſtis illius Eccleſiæ manuſcriptis. In eodem Monaſterio ſancti Laurentii memoriæ conſecrato oſtenduntur notabiles partes, tum de craticula, tum de corpore eius, ſanguine velut recenti perfuſæ, à Cæleſtino 3. Alberto Leodienſi Epiſcopo datæ. Item ampullæ duæ continentes eiuſdem S. Martyris pinguedinem, Roma à Godefrido ſancti Lamberti Præpoſito ſub Theoduino Præſule allatę, atque ibi perhonorificè repoſitæ. *Ad harum aduentum miraculoſi ſerenitas obtenta fuit. Nam erat nubilum cæli pluuiarumq; tanta effuſio, quãta*

Videri poteſt latius Ioan. Ant. Flaminus in vita Alberti Magni.

P. Æ gid. Monin in Sacrario Cœnobij. S. Lau-

hominum memoria vix viſa. Menſe integro naſcentes Sol fruges nullo iuuerat caloris beneficio, deſperata penè meſſis erat, ac vindemia. Dum verò deferrentur hæ reliquiæ ad Eccleſiam S Laurentij, congregato clero & populo, & Litaniæ pro aëris temperie decantarentur, vix exorſi erant Kyrie eleiſon, ecce ceſſat pluuia, & ſol effulſit amœnus, terramque diutino reficiens calore, mortalibus frugum ſpem reddidit.

Proſtremò, ſic loquitur ſanctus Laurentius ex lectulo ſuo ferreo, cùm tam mortis in agone foret conſtitutus: *Gratias tibi ago Domine, quia ianuas tuas iam ingredi merui.* Hæc fuere verba, in quibus emiſit ſpiritum, tranſiens de lectulo ferreo ad floridum æternitatis lectulum, ad æternæ quietis ſibi locum præparatum. Ianuas cæli vocat martyrium, tormenta, mortem: quia per hæc Chriſtus cælum eſt ingreſſus, cæterorum Caput & Dux. Hunc omnes per eãdẽ viam debent ſequi, qui volunt aſſequi: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*, Acto. 14. *Id autem quod in præſenti eſt, momentaneum & leue tribulationes noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* 2 Cor. 4. De hoc igitur exſpirans gratias agit S. Laurentius, tormenta ſua beneficij magni loco ducens, quibus emitur æterna gloria. O certè felix craticula Laurentij, felix flamma, felicia tormenta & vulnera, quæ dum citò tranſeunt, gloriam ei pepererunt non tranſeuntem, ſed perennantem in ſæcula! O felix nox, quæ ſuis tenebris lucem ei peperit ſempiternã! O felix mors, quæ vitæ nũquã interituræ aditũ ei patefecit! Meritò ergo moriẽs canit: *Gratias*

tibi ago Domine, quia ianuas tuas ingredi merui. Quis non velit ad horam vre igne Laurentij, vt æternum gehennæ non patiatur incendium, inquit S. Auguſtinus? Quis id renuat, vt gloria fruatur tanta, quantam nunc à mille trecentis annis participare noſcitur? Tranſierunt à die martyrij eius tot annorum centuriæ, numquid curſu tanti temporis eius imminuta eſt gloria? Numquid mille anni aliquid decerpſerunt de eius lætitia? Abſit. Non enim vel momento eſt imminuta, quæ ſemper eadem permanet, & de nouo quaſi inchoare cenſetur. Immò gloria accidentalis creſcit, creſcente populorum deuotione erga ipſum. Sic vna nocte cruciatus in ſæculo, regnabit in cælo glorioſus per ſæculorum ſæcula. Væ interim tibi, ô Valeriane, qui Leuitam Chriſti contempſiſti, cruciaſti, excarnificaſti; iuſta enim Dei vindicta te manet. Te pœna affliget non vnius noctis: ſed flamma exuret æternæ caliginis. Immò in hoc ſæculo iuſtam vindictã recepit Valerianus Tyrannus, Deo ita decernente ob perſecutionem Sanctorum. Nam captus à Sapore Rege Perſarum, illi equum aſcenſuro dorſum, tamquam ſcabellum, præbere coactus eſt, & ibidem miſere perijt. Sic qui ſancti Laurentij dorſum diuexarat flagellis, ſcorpionibus, plumbatis, flammis; in dorſo ignominiam pertulit perpetuam, & nunc ſine fine excruciandus permanet in flammis, dum æternâ quiete perfruitur Laurentius.

In hoc quoque gloria ſancti Laurentij adaucta eſt, quòd non ſolus regnum cæleſte intrauerit, ſed multos Martyres ſecum vexerit, & adhuc hodiè ſuo exemplo & patientia multos

animat ad tormenta, vt conſortes reddantur & gloriæ. Conuertit enim ad fidem, iam inſtante martyrio, S. Hyppolitum cum tota familia. Huic in cuſtodiam datus fuerat, cumque interrogaret de theſauris, hoc reſponſum accepit: *O Hyppolite ſi credis in Dominum Ieſum Chriſtum, & theſauros tibi oſtendo, & vitam æternam promitto.* Sic paulatim fidei lucem cordi eius immiſit, erudiēs eum de theſauris inæſtimabilibus, quos Chriſtus ſeruis ſuis in cælo adſeruat; ita vt ſuppliciter Baptiſmum petierit Hyppolitus, vt huius cæleſtis theſauri particeps efficeretur. Cumque Baptiſmum percepiſſet, tantâ eum luce & conſolatione Chriſtus perfudit, vt aſſereret ſibi cælitus oſtendi candorem & inæſtimabilem lætitiam animarum Baptiſmo ablutarum, ideóque gaudio quoque ineffabili indè ſe refici. Poſt paucos igitur dies cum nouemdecim domeſticis martyrio affectus fuit, quia à ſancti Laurentij inſtructione diſcedere nullatenus voluit. Conuertit quoque ſanctus Laurentius in carcere Lucillum, cui lacrymis nimijs, quibus ſuam miſerandam ſortem deplorabat, cæcitas obtigerat, adductum enim ad fidem & baptiſmum ſigno crucis illuminauit, publicatóque rumore ea de re, multi accurrerunt oculis priuati, & lucem mentis & corporis perceperunt per ſignum Crucis. Denique conuertit & ſanctum Romanum militem egregium, & ſecum effecit Martyrem glorioſum. Cùm enim ipſe admiraretur Laurentij inuictum animum, vidit Angelum eius vulnera linteo extergentem, & eum animantem ad maiora: exinde radio diuinæ lucis illuminatus, afferens ad pedes Laurentij aquam in carcere, expetijt

baptiſmum : quo percepto, Chriſtianum ſe publicè profeſſus, iuſſu Imperatoris poſt fuſtigationem capite eſt mulctatus. Ecce quot animas ſecum ducit ſanctus Laurentius, vt Deo offerat tamquam fructum ſui ſanguinis, ex quarum conſortio eius augeſcit gloria & beatitudo.

Propterea de eo meritò canitur illud Euangelicum: *Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert.* Iuſti frumento ſacris in litteris comparantur: impij paleis & zizaniis: *Cuius ventilabrum in manu eius, & permundabit aream ſuam, triticumque congregabit in horreum ſuum, paleam autem tradet igni inextinguibili.* Matth.3. Item apud Iob ſic de feliciter morientibus fit mentio: *Ingredieris in abundantia ſepulcrum, ſicut cùm infertur aceruus tritici in tēpore ſuo.* Fuit ergò S. Laurentius granum frumenti, in agro Domini ſeminatum, flagelli concuſſione à palea omni purgatum, varia ventilatione & cribratione examinatum, & ſolidū repertū, tandémque collectum in cæleſte horreum, dum zizania ipſum ſuffocare parata in ignem mittuntur æternum. Quia autem granum iſtud mortuum fuit, multum fructum tulit. Quomodò autem fuit mortuum? Certè morte illa de qua Apoſtolus Coloſſ. 1. *Mortui eſtis & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* Hæc eſt mors quâ anima moritur mūdo, vt viuat Deo, moritur terræ & terrenis affectibus, vt viuat cœlo & cæleſtibus: moritur ſibi, vt viuat Chriſto. Fuit ergo S. Laurētius granum mortificatum & mortuum, tum propter mortificationem omnis affectus ad pa-

triam & parentes, quia vt Chriſto deſeruiret in gradu Eccleſiaſtico, Hiſpaniam, patriam ſuam, cum parentibus deſeruerat: tum propter mortificationem omnis affectus ad opes temporales, quas liberaliter diſperſit, tum propter mortificationem omnis affectus ad vitam propriam, quam liberè pro Chriſto expoſuit, *odiendo animam ſuam in hoc mundo, vt in vitem æternam cuſtodiret eam.* Tot ergò modis mortuum granum, vberem ferre potuit fructum, non ſolùm gratiæ in hac vita, & gloriæ in altera, ſed etiam fructum conuerſionis multorum. De qua re S. Leo ſer. de S. Petro & Paulo: *Semper Dominicus ager ſegete ditiori veſtitur, dum grana quæ ſingula cadunt, multiplicata naſcuntur.* Quò etiam ſpectat illud Tertulliani Apologetic. vlt. *Sanguis Martyrum ſemen eſt Chriſtianorum: plures efficimur, quoties metimur à vobis.* Certè multi è Martyribus plures conuerterunt in morte ſua, quàm in decurſu vitæ: multíque orarunt pro perſecutorum conuerſione, & impetrarunt quaſi oues in medio luporum agnos parientes. Sic Stephanus impetrat conuerſionem Pauli, Paulus lictoris ſui, Dorothæa Theophili, Ioannes & Paulus Terentiani, Agnes conuerſionem Filij Præfecti ſe aggredientis in lupanari. Sic & plurimi alij. Inter hos ob dicta recenſemus ſanctum Laurentium. Dicamus ergo cum S. Chryſoſt. homil. 40. in Iuuentinum & Maximinum Martyres: *Sicut plantæ irrigatæ magis creſcunt, ita & fides noſtra oppugnata magis floret, & vexata plus exuberat, neque ita hortos aquarum irrigatio reddere fœcundos ſolet, vt Martyrum ſanguis irrigare natus eſt Eccleſias.* Sed concludamus, & ad

inuictum Laurentium vota conuertamus, vt & vincat pro nobis.

CONCLVSIO.

O Beate Martyr Chriſti, tu factus es *Spectaculum Deo, & Angelis, & hominibus.* Deo quidem, qui fuit protector tuus in medio ignis, tibi vires & animum inuictum ſuggerens, in te pugnans, in te vincens, in te triumphans Angelis, tam bonis, quàm malis: dum illi te confortant, & vulnera tua tergunt, hi verò omnem furorem in perſecutoribus tuis magis ſuſcitant, vt magis magíſque te torqueant. Hominibus verò, tuam admirantibus patientiam & magnanimitatem. Effice, vt & nos hodiè tui ſimus ſpectatores, non tam corpore, quàm mente: vt ex hoc pietatis admirandæ ſpectaculo (in quo nobis exhiberis *Rubus in medio ignis incombuſtus*) accendamur deſiderio patiendi pro Chriſto, inflammemur igne ardenti amoris diuini, diſcamus ſuperare ignem mundi & concupiſcentiæ, diſcamus euadere ignem infernalis gehennæ. Impetra nobis vt fide fortes, ſpe erecti, charitate ſuccenſi, tua ſequi valeamus veſtigia, & tandem ingredi viam regni, & ianuas cæli, vt ibi tecum corregnare, & diuina trophæa decantare valeamus, circumfuſi diuinitatis igne, æterna cum ſuauitate flammam amoris in cordibus electorum ſuccendente.

PRO FESTO ASSVMPTIONIS

B. V. MARIÆ.

LECTIO VIGESIMA QVARTA.

Aſſumpta eſt Maria in Cælum, gaudent Angeli, laudantes benedicunt Dominum.

CONTINETVR HIC ORATIO olim à me Latinè pronunciata Louanij Anno 1610. in templo PP. Prædicatorum, præſente Rectore Magnifico, & aliis Doctoribus Academicis, in Congregatione Vniuerſitatis, quæ fieri ſolet annuè in illa feſtiuitate matutino tempore in dicto Templo.

EXORDIVM.

INter prærogatiuas, quibus primiceria virginum Maria cæteris præluxit, principem locum tenet caſta humilitas, cum virginali verecundia & ingenua taciturnitate confœderata. Velox enim ſemper ad au-

diendum, tarda fuit ad loquendum, ita vt in toto quatuor Euangeliorum textu quater tantùm Mariam locutã mellifluus Bernardus annotarit. Virginalem hanc taciturnitatem imitari mihi hodiernâ die tutius foret (Ornatiſſimi Auditores) quàm Angelorum alternantibus choris certatim Mariam prædicantium ſuauem ſymphoniam imperitæ vocis meæ ingrato murmure interturbare: & per tot ac tantos Præcones Virginis decantatas laudes ſtyli mei infantiâ obſcurare. Verum, numquid poterit ſilere Filius, dum Mater ad tantam euehitur ſublimitatem, vt altiùs non valeat aſcendere? Hodiè equidem Mater noſtra, quæ ſe in terris infra omnes humilitate deiecit, quodammodò in cælis cum diuinitate certauit: *Aſtitit enim Regina à dextris, in veſtitu de aurato, circumdata varietate.* Hodiè puella Eſther, virgo Iſraël, virgo de genere noſtro, de carne noſtra, ad Aſſueri Regis ſolium exaltatur, & per eam proditoris Aman cruentum in nos edictum in caput eius retorquetur. Nonnè impiùs & ingratus eſt ille qui tantæ clementiæ Reginam pro modulo ſuo debito laudum non veneratur obſequio? Sanè nemo hodiè ab eius encomiis ſecernitur, niſi de dicti proditoris familia inueniatur. *Pſalm. 44.*

Nouimus equidem, ô Virgo, angelicis te longè excellentiùs laudari & exaltari præconiis; verùm etiam nouimus, quòd ſeruulorum tuorum quantulaſcumque laudes non aſpernaris. Ignoſce igitur laudantis te hodiè & paruitati & prauitati. Inſpice affectum, nec deſpice effectum. Licet nihil te dignum ſterilis mea cogitatio valeat concipere, nihil te dignum

inerudita locutio parturire, attamen deuotio non patitur ſilere. Tu ergò quæ Mater es miſericordiæ, Sedes Sapientiæ, Clauigera gratiæ, clientuli tui imbellem promoue conatũ, dirige ſtylum, & iuxta ſolitam tuam facilitatem tu meam adiuua facultatem.

Vos quoque beneuoli Auditores, fauete animis, & veſtræ beneuolentiæ ac fauoris aura pij deſiderij noſtri expanſa vela prouehite, vt ad portum felici curſu appellant. Diſſeremus autem potiſſimùm de duobus:

Primò de Virginis Deiparæ languore & dormitione.

Secundò de eius aſſumptione & coronatione.

PARS PRIMA.

Virginem Deiparam martyrio vitam finijſſe, antiqui aliqui hæretici delirarunt. Alij Collirìdiani dicti, naturæ diuinæ participẽ, adeoque mortis expertem dixerunt. Sed hæc deliria & fictitia commenta ab Orthodoxis Patribus iampridem ſunt exploſa. Atque hodiè Sancta Mater Eccleſia Catholicè profitetur, eam ſuaui quadam morte, vel pòtiùs dormitione, communem ſortis humanæ legem ſubiiſſe: quo tamen anno id contigerit, ambiguum manet, cùm nec ex canonicis ſcriptis, nec ex Sanctorum Patrum ſatis conſtet teſtimoniis. Sanctus Antoninus defunctam ſcribit, ex quorumdam ſententia, poſt annum elapſum ab aſcenſione Domini, & tot dies quot ab eo tempore intercurrunt vſque ad decimam quintam Auguſti, demum poſt alios

Petrus de Natal. in Catal. ſanctorum.

quadra-

quadraginta dies in cælũ aſſumptã. Verùm id minus ab Eccleſia receptam nouimus. Euſebius ex aliquã reuelatione, ſed incerta, annos ponit à Domini paſſione quatuordecim. Nicephorus vixiſſe eam tradit annos quinquaginta nouem. Epiphanius Hyppolitum quemdam citat, qui ait eam deceſſiſſe anno ætatis ſuæ 57. Sed his non conſentiens, migraſſe eam tradit annos natam ſeptuaginta duos. Aliæ adhuc referuntur opiniones, ſed quia non minus ambiguæ, lubens eas prætereo. Ita res obſcura eſt, & inter Scriptores monſtruoſa quædam repetitur hic diſcrepantia.

Chron Euſeb. an. Do. 48. Nicep. l. 2. c. 3.

In hac interim caligine, & opinionum varietate, verius iudicauerim, eam nonniſi poſt multorum annorum à Dominica paſſione decurſum ex hac vita emigraſſe. Perſuadet id Magni Dionyſij auctoritas, qui ad ſpectaculum corporis quod vitæ principium dedit, ad Timotheum Epiſcopum conueniſſe ſe ſcribit. Ipſum verò nonniſi multis poſt Chriſtum annis Chriſtiana religione fuiſſe imbutum, apud omnes in confeſſo eſt. Scio quoſdam Dionyſij verba in alium ſenſum trahere, ſed id faciunt ſine ſufficienti auctoritate. Sanè ea de vero Virginis corpore intellexerunt S. Damaſcenus, Metaphraſtes, Nicephorus, S. Maximus, & omnes penè veteres. Nolo verò quempiam exiſtimare Virginis gloriæ derogatum, quòd hæc adeò obſcura, adeò ambigua manſerint. Nam vt ſol alter radiorum ſuorum fulgoribus ſplendens, non tantum nulla valuit ob Scriptorum inopiam caligine offundi: Quin potius in his tenebris multò ſplendidius

Vide eius verba in Breuiar. 4. die infra octau. Aſſũptionis.

inerudita locutio parturire, attamen deuotio non patitur ſilere. Tu ergò quæ Mater es miſericordiæ, Sedes Sapientiæ, Clauigera gratiæ, clientuli tui imbellem promoue conatũ, dirige ſtylum, & iuxta ſolitam tuam facilitatem tu meam adiuua facultatem.

Vos quoque beneuoli Auditores, fauete animis, & veſtræ beneuolentiæ ac fauoris aura pij deſiderij noſtri expanſa vela prouehite, vt ad portum felici curſu appellant. Diſſeremus autem potiſſimùm de duobus:

Primò de Virginis Deiparæ languore & dormitione.

Secundò de eius aſſumptione & coronatione.

PARS PRIMA.

Virginem Deiparam martyrio vitam finiiſſe, antiqui aliqui hæretici delirarunt. Alij Colliridiani dicti, naturæ diuinæ participẽ, adeoque mortis expertem dixerunt. Sed hæc deliria & fictitia commenta ab Orthodoxis Patribus iampridem ſunt exploſa. Atque hodiè Sancta Mater Eccleſia Catholicè profitetur, eam ſuaui quadam morte, vel potiùs dormitione, communem ſortis humanæ legem ſubiiſſe: quo tamen anno id contigerit, ambiguum manet, cùm nec ex canonicis ſcriptis, nec ex Sanctorum Patrum ſatis conſtet teſtimoniis. Sanctus Antoninus defunctam ſcribit, ex quorumdam ſententia, poſt annum elapſum ab aſcenſione Domini, & tot dies quot ab eo tempore intercurrunt vſque ad decimam quintam Auguſti, demum poſt alios

Petrus de Natal. in Catal. ſanctorum.

quadra-

quadraginta dies in cælũ aſſumptã. Verùm id minus ab Eccleſia receptam nouimus. Euſebius ex aliquã reuelatione, ſed incerta, annos ponit à Domini paſſione quatuordecim. Nicephorus vixiſſe eam tradit annos quinquaginta nouem. Epiphanius Hyppolitum quemdam citat, qui ait eam deceſſiſſe anno ætatis ſuæ 57. Sed his non conſentiens, migraſſe eam tradit annos natam ſeptuaginta duos. Aliç adhuc referuntur opiniones, ſed quia non minus ambiguæ, lubens eas prætereo. Ita res obſcura eſt, & inter Scriptores monſtruoſa quædam repetitur hic diſcrepantia. *Chron Euſeb. an. Do. 48. Nicep. l. 2. c. 3.*

In hac interim caligine, & opinionum varietate, verius iudicauerim, eam nonniſi poſt multorum annorum à Dominica paſſione decurſum ex hac vita emigraſſe. Perſuadet id Magni Dionyſij auctoritas, qui ad ſpectaculum corporis quod vitæ principium dedit, ad Timotheum Epiſcopum conueniſſe ſe ſcribit. Ipſum verò nonniſi multis poſt Chriſtum annis Chriſtiana religione fuiſſe imbutum, apud omnes in confeſſo eſt. Scio quoſdam Dionyſij verba in alium ſenſum trahere, ſed id faciunt ſine ſufficienti auctoritate. Sanè ea de vero Virginis corpore intellexerunt S. Damaſcenus, Metaphraſtes, Nicephorus, S. Maximus, & omnes penè veteres. Nolo verò quempiam exiſtimare Virginis glorię derogatum, quòd hæc adeò obſcura, adeò ambigua manſerint. Nam vt ſol alter radiorum ſuorum fulgoribus ſplendens, non tantum nulla valuit ob Scriptorum inopiam caligine offundi: Quin potius in his tenebris multò ſplendidius *Vide eius verba in Breuiar. 4. die infra octau. Aſſũptionis.*

inerudita locutio parturire, attamen deuotio non patitur ſilere. Tu ergò quæ Mater es miſericordiæ, Sedes Sapientiæ, Clauigera gratiæ, clientuli tui imbellem promoue conatū, dirige ſtylum, & iuxta ſolitam tuam facilitatem tu meam adiuua facultatem.

Vos quoque beneuoli Auditores, fauete animis, & veſtræ beneuolentiæ ac fauoris aura pij deſiderij noſtri expanſa vela prouehite, vt ad portum felici curſu appellant. Diſſeremus autem potiſſimùm de duobus:

Primò de Virginis Deiparæ languore & dormitione.

Secundò de eius aſſumptione & coronatione.

PARS PRIMA.

Virginem Deiparam martyrio vitam finiiſſe, antiqui aliqui hæretici delirarunt. Alij Collyridiani dicti, naturæ diuinæ participē, adeoque mortis expertem dixerunt. Sed hæc deliria & fictitia commenta ab Orthodoxis Patribus iampridem ſunt exploſa. Atque hodiè Sancta Mater Eccleſia Catholicè profitetur, eam ſuaui quadam morte, vel pòtiùs dormitione, communem ſortis humanæ legem ſubiiſſe: quo tamen anno id contigerit, ambiguum manet, cùm nec ex canonicis ſcriptis, nec ex Sanctorum Patrum ſatis conſtet teſtimoniis. Sanctus Antoninus defunctam ſcribit, ex quorumdam ſententia, poſt annum elapſum ab aſcenſione Domini, & tot dies quot ab eo tempore intercurrunt vſque ad decimam quintam Auguſti, demum poſt alios

Petrus de Natal. in Catal. ſanctorum.

quadra-

quadraginta dies in cælū aſſumptā. Verùm id minus ab Eccleſia receptam nouimus. Euſebius ex aliquā reuelatione, ſed incerta, annos ponit à Domini paſſione quatuordecim. Nicephorus vixiſſe eam tradit annos quinquaginta nouem. Epiphanius Hyppolitum quemdam citat, qui ait eam deceſſiſſe anno ætatis ſuæ 57. Sed his non conſentiens, migraſſe eam tradit annos natam ſeptuaginta duos. Alię adhuc referuntur opiniones, ſed quia non minus ambiguæ, lubens eas prætereo. Ita res obſcura eſt, & inter Scriptores monſtruoſa quædam repetitur hic diſcrepantia.

Chron Euſeb. an. Do. 48. Nicep. l. 2. c. 3.

In hac interim caligine, & opinionum varietate, verius iudicauerim, eam nonniſi poſt multorum annorum à Dominica paſſione decurſum ex hac vita emigraſſe. Perſuadet id Magni Dionyſij auctoritas, qui ad ſpectaculum corporis quod vitæ principium dedit, ad Timotheum Epiſcopum conueniſſe ſe ſcribit. Ipſum verò nonniſi multis poſt Chriſtum annis Chriſtiana religione fuiſſe imbutum, apud omnes in confeſſo eſt. Scio quoſdam Dionyſij verba in alium ſenſum trahere, ſed id faciunt ſine ſufficienti auctoritate. Sanè ea de vero Virginis corpore intellexerunt S. Damaſcenus, Metaphraſtes, Nicephorus, S. Maximus, & omnes penè veteres. Nolo verò quempiam exiſtimare Virginis glorię derogatum, quòd hæc adeò obſcura, adeò ambigua manſerint. Nam vt ſol alter radiorum ſuorum fulgoribus ſplendens, non tantum nulla valuit ob Scriptorum inopiam caligine offundi: Quin potius in his tenebris multò ſplendidius

Vide eius verba in Breuiar. 4. die infra octau. Aſſūptionis.

inerudita locutio parturire, attamen deuotio non patitur ſilere. Tu ergò quæ Mater es miſericordiæ, Sedes Sapientiæ, Clauigera gratiæ, clientuli tui imbellem promoue conatũ, dirige ſtylum, & iuxta ſolitam tuam facilitatem tu meam adiuua facultatem.

Vos quoque beneuoli Auditores, fauete animis, & veſtræ beneuolentiæ ac fauoris aura pij deſiderij noſtri expanſa vela prouehite, vt ad portum felici curſu appellant. Diſſeremus autem potiſſimùm de duobus:

Primò de Virginis Deiparæ languore & dormitione.

Secundò de eius aſſumptione & coronatione.

PARS PRIMA.

Virginem Deiparam martyrio vitam finiiſſe, antiqui aliqui hæretici delirarunt. Alij Colliridiani dicti, naturæ diuinæ participẽ, adeoque mortis expertem dixerunt. Sed hæc deliria & fictitia commenta ab Orthodoxis Patribus iampridem ſunt exploſa. Atque hodiè Sancta Mater Eccleſia Catholicè profitetur, eam ſuaui quadam morte, vel potiùs dormitione, communem ſortis humanæ legem ſubiiſſe: quo tamen anno id contigerit, ambiguum manet, cùm nec ex canonicis ſcriptis, nec ex Sanctorum Patrum ſatis conſtet teſtimoniis. Sanctus Antoninus defunctam ſcribit, ex quorumdam ſententia, poſt annum elapſum ab aſcenſione Domini, & tot dies quot ab eo tempore intercurrunt vſque ad decimam quintam Auguſti, demum poſt alios quadra-

Petrus de Natal. in Catal. ſanctorum.

quadraginta dies in cælũ aſſumptã. Verùm id minus ab Eccleſia receptam nouimus. Euſebius ex aliquã reuelatione, ſed incerta, annos ponit à Domini paſſione quatuordecim. Nicephorus vixiſſe eam tradit annos quinquaginta nouem. Epiphanius Hyppolitum quemdam citat, qui ait eam deceſſiſſe anno ætatis ſuæ 57. Sed his non conſentiens, migraſſe eam tradit annos natam ſeptuaginta duos. Aliç adhuc referuntur opiniones, ſed quia non minus ambiguæ, lubens eas prætereo. Ita res obſcura eſt, & inter Scriptores monſtruoſa quædam repetitur hic diſcrepantia.

Chron Euſeb. an. Do. 48. Nicep. l. 2. c. 3.

In hac interim caligine, & opinionum varietate, verius iudicauerim, eam nonniſi poſt multorum annorum à Dominica paſſione decurſum ex hac vita emigraſſe. Perſuadet id Magni Dionyſij auctoritas, qui ad ſpectaculum corporis quod vitæ principium dedit, ad Timotheum Epiſcopum conueniſſe ſe ſcribit. Ipſum verò nonniſi multis poſt Chriſtum annis Chriſtiana religione fuiſſe imbutum, apud omnes in confeſſo eſt. Scio quoſdam Dionyſij verba in aliuni ſenſum trahere, ſed id faciunt ſine ſufficienti auctoritate. Sanè ea de vero Virginis corpore intellexerunt S. Damaſcenus, Metaphraſtes, Nicephorus, S. Maximus, & omnes penè veteres. Nolo verò quempiam exiſtimare Virginis glorię derogatum, quòd hæc adeò obſcura, adeò ambigua manſerint. Nam vt ſol alter radiorum ſuorum fulgoribus ſplendens, non tantum nulla valuit ob Scriptorum inopiam caligine offundi: Quin potius in his tenebris multò ſplendidius

Vide eius verba in Breuiar. 4. die infra octau. Aſſũptionis.

PRO FESTO ASSVMPTIONIS B. V. MARIÆ

LECTIO VIGESIMA QVARTA.

Aſſumpta eſt Maria in Cælum, gaudent Angeli, laudantes benedicunt Dominum.

CONTINETVR HIC ORATIO olim à me Latinè pronunciata Louanij Anno 1610. in templo PP. Prædicatorum, præſente Rectore Magnifico, & aliis Doctoribus Academicis, in Congregatione Vniuerſitatis, quæ fieri ſolet annuè in illa feſtiuitate matutino tempore in dicto Templo.

EXORDIVM.

INter prærogatiuas, quibus primiceria virginum Maria cæteris præluxit, principem locum tenet caſta humilitas, cùm virginali verecundia & ingenua taciturnitate confœderata. Velox enim ſemper ad au-

diendum, tarda fuit ad loquendum, ita vt in toto quatuor Euangeliorum textu quater tantùm Mariam locutã mellifluus Bernardus annotarit. Virginalem hanc taciturnitatem imitari mihi hodiernâ die tutius foret (Ornatiſſimi Auditores) quàm Angelorum alternantibus choris certatim Mariam prædicantium ſuauem ſymphoniam imperitæ vocis meæ ingrato murmure interturbare: & per tot ac tantos Præcones Virginis decantatas laudes ſtyli mei infantiâ obſcurare. Verum, numquid poterit ſilere Filius, dum Mater ad tantam euehitur ſublimitatem, vt altiùs non valeat aſcendere? Hodiè equidem Mater noſtra, quæ ſe in terris infra omnes humilitate deiecit, quodammodò in cælis cum diuinitate certauit: *Aſtitit enim Regina à dextris, in veſtitu de aurato, circumdata varietate.* Hodiè puella Eſther, virgo Iſraël, virgo de genere noſtro, de carne noſtra, ad Aſſueri Regis ſolium exaltatur, & per eam proditoris Aman cruentum in nos edictum in caput eius retorquetur. Nonnè impiùs & ingratus eſt ille qui tantæ clementiæ Reginam pro modulo ſuo debito laudum non veneratur obſequio? Sanè nemo hodiè ab eius encomiis ſecernitur, niſi de dicti proditoris familia inueniatur. *Pſalm.* 44.

Nouimus equidem, ô Virgo, angelicis te longè excellentiùs laudari & exaltari præconiis; verùm etiam nouimus, quòd ſeruulorum tuorum quantulaſcumque laudes non aſpernaris. Ignoſce igitur laudantis te hodiè & paruitati & prauitati. Inſpice affectum, nec deſpice effectum. Licet nihil te dignum ſterilis mea cogitatio valeat concipere, nihil te dignum

quadraginta dies in cælũ aſſumptã. Verùm id minus ab Eccleſia receptam nouimus. Euſebius ex aliquã reuelatione, ſed incerta, annos ponit à Domini paſſione quatuordecim. Nicephorus vixiſſe eam tradit annos quinquaginta nouem. Epiphanius Hyppolitum quemdam citat, qui ait eam deceſſiſſe anno ætatis ſuæ 57. Sed his non conſentiens, migraſſe eam tradit annos natam ſeptuaginta duos. Aliç adhuc referuntur opiniones, ſed quia non minus ambiguæ, lubens eas prætereo. Ita res obſcura eſt, & inter Scriptores monſtruoſa quædam repetitur hic diſcrepantia.

Chron Euſeb. an. Do. 48. Nicep. l. 2. c. 3.

In hac interim caligine, & opinionum varietate, verius iudicauerim, eam nonniſi poſt multorum annorum à Dominica paſſione decurſum ex hac vita emigraſſe. Perſuadet id Magni Dionyſij auctoritas, qui ad ſpectaculum corporis quod vitæ principium dedit, ad Timotheum Epiſcopum conueniſſe ſe ſcribit. Ipſum verò nonniſi multis poſt Chriſtum annis Chriſtiana religione fuiſſe imbutum, apud omnes in confeſſo eſt. Scio quoſdam Dionyſij verba in alium ſenſum trahere, ſed id faciunt ſine ſufficienti auctoritate. Sanè ea de vero Virginis corpore intellexerunt S. Damaſcenus, Metaphraſtes, Nicephorus, S. Maximus, & omnes penè veteres. Nolo verò quempiam exiſtimare Virginis glorię derogatum, quòd hæc adeò obſcura, adeò ambigua manſerint. Nam vt ſol alter radiorum ſuorum fulgoribus ſplendens, non tantum nulla valuit ob Scriptorum inopiam caligine offundi: Quin potius in his tenebris multò ſplendidius

Vide eius verba in Breuiar. 4. die infra octau. Aſſũptionis.

eius iubar effulſit. Etenim quę pars eſt orbis catholici, vbi eius ex hac vita tranſitus & Aſſumptionis feſtiuitas celeberrimo cultu annua quaque die non repetatur? Totius Orbis homines, ab Oriente vſque in Occidentem, Mariæ nomen nouiſſe, & laudes eius decantaſſe ſcimus. Schýtarum & Beſſorum feritas, & Pellitorum turba populorum (vt loquitur S. Hieronymus) qui mortuorum quondam in ferijs homines immolabant, ſtridorem ſuum in dulce marię fregere melos. Atque ſicut totius orbis vna vox Chriſtus eſt, ita & totus orbis vna vox eſt Maria. Sufficiebat ſcilicet ad omnes ſuperandas tenebras propheticum illud ab ea pronunciatum Oraculum: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens eſt.*

Sed ſi tanto, vt diximus tempore dilecti orbata fuit præſentia, quos planctus, quos gemitus edebat turtur noſtra, columba noſtra? Equidem dubium eſſe nequit, quin Natiuitatis Filij ſui, Paſſionis item & Aſcenſionis loca frequentiùs viſitarit. Ibi charitatis iaculo vulnerata, lacrymis ſe baptizans, ſanctiſſimi oris ſui oſcula imprimebat. Videre eam videor (Auditores) in Caluariæ funebri illo loco inclinatam, vbi pendentem iterum intuens natum, peruolat manus, peruolat pedes, inuolat lateri. Ibi nidificat Columba noſtra in foraminibus petræ, in cauerna macerię. Ibi tamquam vera holocauſti victima doloris gladio tranſuerberatur, amoris igne concrematur.

Grauium Theologorum aſſertio eſt, ſacratam hanc Dei Genitricē Dei, vt in ſe eſt, eſ-

ſentiam, clare, limpidè, & ſine ænigmate aliquandò in hac vita conſpexiſſe. Aſſerit id Bernardinus de Buſtis, ſubſcribit Doctor Bannezius, fauet cum multis Cardinalis Caietanus. Auctoritati iungitur & ratio. Etenim S. Bernardi regula eſt omnem gratiam, omnemque prerogatiuam alicui ex Sāctis attributam, ſacræ Dei Genitrici non eſſe denegandam. Si igitur cum S S. Auguſtino, Baſilio, Ambroſio, Angelico Doctore, & alijs, facialem hanc viſionem Moyſi & Paulo probabiliſſimè attribuimus, cur Mariæ denegemus? Aut cui pleniùs conuenit filium reuelari, quàm matri? Dicet verò quiſpiam: Sacra ſcriptura id de Moyſe, id de S. Paulo ſatis ſignificat, de Maria verò ne obſcurè quidem innuit. Fateor equidē. Sed, an quia de Virginis in vtero ſanctificatione ſacris in litteris non fit mentio, ſanctificatam Virginem (ſepoſita etiam omni Eccleſiæ determinatione) improbabiliter aſſeruimus? An non potius, quia id Hieremiæ, quia Ioanni Baptiſtæ conceſſum legimus, ſecundùm ſupradictam regulam, ſine alio fundamento, ad Dei Genitricem probabiliſſimè extendemus?

Buſtis in Marioli. Banez in ep. 1 & aly.

Viderat itaque aliquandò Mater filium facie ad faciem ſicuti eſt: & illius iam viſionis memor, memor, inquam, quanto cum mentis iubilo in illam diuinæ maieſtatis abyſſum fuerat immerſa, quanta cum ſuauitate in illa diuinitatis cellaria fuerat introducta, ſuſpirat, & abſentis filij ac Sponſi deſiderium in ſe excitans, exclamat: *Adiuro vos filiæ Ieruſalem, vt nuntietis dilecto quia amore langueo*; Oſculetur me oſculo oris ſui, in æterno quantocius thalamo, qui oſculari dignat⁹ eſt in corporis & cor-

Cant. 5.

dis mei tabernaculo. Rurſus ad ipſum ardentiſſima cordis ſui vota dirigẽs, inſonabat: *Stetiſti iam ſatis, ô dilecte, poſt parietem, reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos: vulneraſti cor meum; Oſtende mihi faciem tuam.* Oſtendiſti quidem aliquandò, ſed in raptu, ſed trãſeundo; apprehendere cupio, & non dimittere iugiter contemplando. Hę ſunt voces caſtæ turturis noſtræ; ita gemendo canit, ita canendo gemit.

Cant. 2

Sed quamdiu, ô Domine, Matris tuæ & Sponſæ tuæ gemebundas querulosaſque voces ſuſtinere poteris? Immò verò quid potuit illa delinquere, quam in regnũ tuum remeans, orbatam ſic & afflictam voluiſti derelinquere? Inferiorne eſt ipſa Patriarchis, inferior Prophetis, quos tecum ad Patrem regrediens in gloriam introducis? Tu qui per Salomonem dicis: *Pete Mater mea, non enim decet vt confundam faciem tuam*; quomodò latronem aſſumis triumphantem, Matrem dimittis lacrymantem? Maria non exauditur pro ſe, quomodò exaudietur pro me? Sed ſcio, ô Domine, ſcio, quia pius Pater es; differre ſoles ad tempus voces petentium, vt eò magis exaudiamur ad meritum, quò citiùs non exaudimur ad votum. Noueras ſcilicet, quòd Eccleſia, tamquam Aurora conſurgens tenuibus exordijs, Mariæ adhuc egebat illuminatione. Sciebas, quòd nouellæ Eccleſiæ plantationes, adhuc in iuuentute ſua, Mariæ egebant irrigatione. Sciebas, quòd te Sole eleuato, hęc luna ſtare debebat in ordine ſuo. Pręcedere volebas, vt maiori cum triumpho, cum pompa à te in rẽgnum introducta, aſcendenti Matri filius obuiares. Sponſæ igitur & matris vulnere tandem

2. Reg. 3.

vulneraris. Putationis enim adueniente tempore, hyemeque recedente, audio te clamantem: *Surge, propera, amica mea, columba mea, formoſa mea, & veni.* Et rurſus audio inſonantem: *Veni de Libano ſponſa mea, veni de Libano, veni coronaberis. Veni de cubilibus Leonum, de montibus Pardorum.* *Cant. 1* *Cant. 2*

Tandem itaque Archangelus Mariani cubiculi cuſtos, Gabriel nimirum, qui Sponſi & Filij ingreſſum in eam, & in hunc mundum, nuntiarat, egreſſum Mariæ ex hoc mundo eidem annuntiat. Clarus quoque ille Senatus Apoſtolicus toto orbe ad ſalutem gentium diſperſus, ſpiritu illo qui Philippum colloquentem cum Eunucho in Azotum tranſtulerat, qui Abacuc à Iudæa in Babylonem Danieli adduxerat, per aëra & nubes ad lãguentis Mariæ cubiculum tranſuehitur.

Piè id ac probabiliter dictũ voluerim, Auditores, apocryphum enim exiſtimat Eminentiſſimus iuxta ac Eruditiſſimus Cardinalis Cæſar Baronius, ſicut & illud quod de Thoma poſt alios adueniente à multis refertur: ortumque putat habuiſſe ex libello quodam apocrypho *De tranſitu Virginis* inſcripto, à Gelaſio Pontifice improbato. Verumtamen, veterum multi, inter quos S. Damaſcenus, (cuius ſermo id aſſerens inter Lectiones Romani Breuiarij habetur) Simeon Metaphraſtes, Nicephorus, ſi eorum verba penſentur, non apocryphis aliquibus ſcriptis, ſed verę & vetuſtæ traditioni inniti inuenientur. Et hanc ſanè Eccleſiæ Principium reunionẽ, Mariæ dignitas, Nati in Genitricem benignitas, Apoſtolorum poſtulabat fidelitas: vt qui in filij morte *Baron tom. 1.* *4. die infra octau. Aſſũp.*

infideliter fuerant diſſipati, in Matris obitu fidei & charitatis vinculo cõgregarentur vniti.

Sed quàm ſacrata hic oſcula! quàm arcana gaudia! quàm ſuauia alloquia, dum ſuum illis ardorem, dum dilecti amorem, dum cordis pandit languorem! Spectabili hâc Apoſtolorum coronâ circumcingente, diſceſſuræ iam & in manus filij ſpiritum tradituræ membra lectulo componuntur, manus in cælum tolluntur, morſque animæ ac corporis vinculum diuulſura expectatur. Verùm quodãmodo refugit mors, hæret, horret Virginis etiam inuitantis corpuſculum attingere. Quid hæres? Quid horres, ô crudelis, ô dura, filios & filias Adæ vbique adoriri adſueta? Quid hęres, quid horres, quæ ęquo pulſas pede pauperum tabernas, Regumque turres? quæ ne vagientis quidem miſereris ætatis? Meminiſti ſcilicet, quòd ille qui per Ozeam rigidus tibi quondam minabatur: *Ero mors tua, ô mors!* Virginis huius vtero eſt portatus, Virginis huius vberibus eſt lactatus. Ille, ille te vicit, ille te iugulauit. Illius morte tu mortua es; deuoraſti, ſed deuorata es; occîdiſti, ſed priùs occidens: dum enim in eum ruis, tu corruis; dum corporis de Maria à Chriſto aſſumpti ſollicitaris illecebra, & auidis faucibus prædæ inhias, interiora tua velut adunco hamo & dente diuinitatis ſunt perfoſſa. Ideo hæres, ideo horres, ô crudelis, ô dura!

Ozea 13.

Sed notate vulpinam mortis crudelitatem, in omnes homines imperium ſuum extendentem. Dum Virginem noſtram aperto non audet inuadere Marte, Quietis & Somni pelle ſe contegens, ac quaſi latenter ſubrepens,

Virginem Deiparam tranſeundo percutit, ſed volentem, ſed ſine dolore. Ita exilium euadit Mater noſtra, ita finit ęrumnas, ita naturæ quam ex Adamo traxerat deb.tum victorioſa perſoluit.

Poſſemus hîc hærere, Auditores, & plangere cum Apoſtolis, Virginis etiam ac Matris noſtræ comitari funus, Angelorumque vocibus reſonantibus circa eius feretrum & ſepulchrum aures arrigere. Verùm non conuenimus ad plangendum, conuenimus ad plaudendum: Angelos quoque iucundius ſtatim erit in cæleſti Palatio jubilantes, quàm modò in miſeriarum loco canentes audire. Tranſeo itaque, & alteram Orationis noſtræ partem aggredior.

PARS SECVNDA.

SAnctorum illorum corpora qui poſt Chriſti paſſionem(teſte Euangeliſtâ) venerunt in ſanctam ciuitatem, & apparuerunt multis, immortalitate iam in cęlis donata multi aſſeruerunt è ſacris Doctoribus. Idem dixerunt & aliqui de corpore prælecti illius diſcipuli qui ſupra pectus Domini caput reclinauit: quia in eius, vt ferunt, ſepulchro nonniſi manna ſcaturire inuenitur. Ad inſtar itaque dilecti Benjamin duplicem præ alijs fratribus acceperit portionem, gloriam ſcilicet non ſolùm animæ, ſed etiam corporis. Quicquid ſit de his, vnanimis Sanctorum Patrum conſenſus, omniumque Scholaſticorum Doctorum concors ſentęntia aſſerit Virginem Deiparam cum corpore & anima ſuper omnem cæli militiam hodiè fuiſſe exaltatam. Idque ita pellucidè in

hodiernæ diei officio Sancta profitetur Eccleſia, vt peruicacis animi fuerit, illud in dubium reuocare. Mortem itaque ſubijt Virgo temporalem, ſed mortis nexibus deprimi non potuit, quia ille qui trium puerorum inter crepitantes flammas corpora & veſtimenta ſeruauit illęſa, qui Ionam in ventre ceti, Daniëlem inter leones ſeruauit incorruptum, Matris carnem ab omni corruptione liberam ſuper omnes Angelorum Ordines ſublimauit. Videamus ergò Reginam noſtram, humilitatis noſtræ conditionem victorioſè ſuper ſidera importantem. Feſtinemus, quia audio tympanum, pręludentis tubæ percipio ſonum, Angelorum agnoſco chorum. Non ineptè forſitan quiſpiá eam hiſce Poëtæ verſibus deſcripſerit:

Tandem progreditur magna ſtipante caterua,
Sydoniam picto chlamydem circumdata limbo.
Æneid 4. *Cui pharetra ex humero, crines nodãtur in aurũ.*
Aurea purpuream ſubnectit fibula veſtem.

Certè hæc eſt de qua legimus: *Aſtitit Regina à dextris, in veſtitu deaurato, circumdata varietate.* Hæc eſt de qua canimus: *Cuius inæſtimabilis odor erat nimis in veſtimentis eius*, hęc eſt de qua dicere meritò poſſumus: *Quam pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis, ô filia Principis?*

In Canticis canticorum, in epithalamio illo celebri amoris diuini & cęleſtis, ſic habemus de Lectica & Rheda regia Salomonis: *Ferculum fecit ſibi Salomon de lignis Libani, Columnas eius fecit argenteas, Reclinatorium aureum, Aſcenſum purpureum; media charitate conſtrauit propter filias Ieruſalem.* De hoc ferculo, hoc eſt regio vehiculo, dicere quiſpiam poſſit illud:

Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſumma
Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo.

Hoc vehiculum regium hodiè ſcandens Regina noſtra, Angelicis tubis præſonantibus, Spiritibus Seraphicis tamquam equis igneis euehentibus, ſuper æthera ſublimatur. Peroptarem vtique, Auditores, triumphanti pompæ inferre me comitem, ſed à longè veſtigia ſequens propiùs accedere contremiſco. Quid ita? Quia *fluit cera à facie ignis.* Quia Oza tangens arcam percuſſus eſt. Quia Solis fulgorem ęgri oculi reformidant. Nam & Apoſtoli in monte claritatem Domini non ſuſtinentes, ceciderunt in facies ſuas. Verùm ſcio quid faciam. Aſcendam in montem excelſum, ponam me cum Moyſe in foramine petræ, & *Exod.* ibi tua me, ô Virgo, dextera protegente, tranſeuntis gloriam contemplabor. 34.

At ecce dum colloquimur, dum Virginis Deiparæ gloriam contueri cupiens, inquiro modum, equi ignei diuidunt Dominam meam à me, & in ſublime video rapientes eam. Quid faciam? Clamare cogor cum Elizæo, *Mater mea, Mater mea, Currus Iſrael, & auriga* *4. Reg.* *eius.* Sed viuit Dominus, & viuit, ô Virgo, anima tua, quia non derelinquam te; vſque ad throni celſitudinem comitabor euntem. Te tenente non cadam, te ſubleuante non corruam. Curram in odorem vnguentorum tuorum, tua attractus ſuauitate, tua illectus pulchritudine; quia tota pulchra es, & ſuauis tota, delicijs affluens, & ſicut balſamum aromatizans odorem ſpargens ſuauitatis. 2.

Interim illa quę tota nobis pulchra eſt, & ſuauis, nos ad ſe delicijs ſuis odorãtib. alliciẽs.

ſpecie & pulchritudine, proſperè procedens,& regnans; *terribilis* etiam eſt *vt caſtrorum acies ordinata*; Stygiis nimirum ſpiritibus & tenebrarum Angelus reprobis. Illi enim aſcendentis hodiè triumpho Mariæ conſternati, mugitu, rugitu, vlulatu ſuo ipſa ſydera concuſſerunt. Meritò ſanè illis terribilis, quæ per benedictũ & diuinum ſemen ſuum expoliatis quondam Principatibus & Poteſtatibus, prædam tartareis erutam faucibus in cæleſtia victrix reportauit. Meritò illis terribilis, quia ingreſſa domum fortis *alligauit eum, & diripuit vaſa eius*. An non ipſa eſt quę antiqui ſerpentis caput venenatum virtutis pede conculcauit? Annon hæc eſt *Turris Dauid ædificata cum propugnaculis, ex qua mille pendent clypei, omnis armatura fortium*? Hæc certè eſt mulier Hebræa, quę cõfuſionẽ fecit in domo Nabuchodonozoris Regis, in regno Dęmonum Principis. Ideo hodiè ibi eiulatus, ideò hodiè ibi vlulatus.

Luc. 11 *Gen.* 3 *Cant.* 4. *Iud.* 14.

Sed vlulantibus infernalibus his ſpiritibus, quaſi in triumphum ignominiosè traductis, tandem pompa triumphalis cęleſtibus appulit horis. Aperite igitur portas Principes veſtras, eleuamini portæ æternales, & introibit Regina gloriæ. An fortè interrogatis quæ ſit iſta Regina gloriæ? Ipſa eſt vt iam diximus, fortis & potens in prælio. Ipſa eſt Domina virtutum. Ipſa eſt Regina inſtauratrix ruinarum Ciuitatis veſtræ.

Audito Reginæ nomine, quam per tot annorum millia myſticis præfiguratam figuris, Propheticis prænuntiatam oraculis cæli præſtolabantur, confeſtim ſplendidus ille Senatus in iubilatione & voce tubæ totus cęleſtibus

regnis ſoluitur: inſis laxa cardinibus Regia Dei aula reſeratur. Fœmineus ſexus, quaſi propriam ſibi attribuens feſtiuitatem, primus in occurſum Reginæ effūditur. Maria Propheteſſa tenēs tympanum choris plaudit comitata virgineis; procedit Sara cum nuptis: obuiat Anna cum viduis. Subſequuntur centum illa quadraginta quatuor millia ſignatorū ex omni tribu Iſraël, concordi voce perſonantia: *Tu gloria Ieruſalem, tu lætitia Iſrael, tu honorificentia populi noſtri.* Pueri quoque ſternentes veſtimenta ſua inſonant: *Oſanna in excelſis.* Ibi Iacob myſticam ſuam intuetur ſcalam. Ibi Moyſes rubum incombuſtum contemplatur. Ibi Aaron Virgam ſuam florentem demiratur. Ibi Ezechiel videt Orientalem ſuam Portam, ſoli cælorum Principi patefactam. *Iud.* 15

Egreditur tandem Rex pacificus, Salomon noſter, & è throno ſuo conſurgens, in Matris ruit amplexus. O felices amplexus! O ſecilia oſcula! O diuina ad cor alloquia! Quomodò exultauit, ô Virgo, ſpiritus tuus in Deo ſalutari tuo, dum Filij agnoſcis vulnera, dum Filius agnoſcit Matris vbera! Magnificauit anima tua Dominum, ſed magnificata eſt anima tua præ omnibus diebus tuis. Hæreo, Auditores, hæreo, quia etſi hominum linguis loquar & Angelorum, Mariæ delicias explicare non ſufficio. Hæreo, quia hæret & Maria, & præ animi gaudio nonniſi interciſas poteſt euoluere voces. *Anima* enim *illius liquefacta eſt, vt Dilectus locutus eſt.* *Iud.* 12 *Cant.* 5.

Expergiſcere, ô anima Chriſtiana, conſurge cum famoſa illa Regina Saba, aſcende cum aromatibus virtutū, & apparatu cæleſtium deſi-

deriorum, in ſupernam Ieruſalem. Veni, & contemplare ſingula, & videbis quia veritas vincit famã, gloria exſuperat omnẽ loquelam. Ediſſerat tibi Salomõ delicias Matris ſuæ, quia omnẽ etiã Angelici eloquij ſuperãt facultatẽ.

Tandem contemplemur (Auditores) Reginam noſtram in diademate quo coronauit eam Filius in die triumphi huius cæleſtis; & agnoſcamus naturæ noſtræ humilitatem in hac Virgine Deipara vltra Seraphim eleuatam, à dextris Filij immortalitate refulgentem. Aduertite ornatum eius magnificum Apocalypſis capite duodecimo deſcriptum: *Signum magnum apparuit in cælo, Mulier amicta Sole, & Luna ſub pedibus eius, & in capite eius Corona ſtellarum duodecim.* Mulier amicta ſole, ô regale pallium! Luna ſub pedibus eius, ô prænobile ſcabellum! In capite corona ſtellarum duodecim, ô diadema magnificum! ô verè ſignum magnum, Mulier mirabiliter ſingularis, ſingulariter mirabilis, in hac veſte & trabea cæleſti, in hac corona luminoſa! Sed quid mirum quòd eam ſidera ornent & coronent, quam diuinitatis Sol circumueſtit? Quàm familiaris es huic ſoli, ô Dña, quàm familiaris, quàm intima! In te manet, & tu in eo; veſtis eum, & veſtiris ab eo. Veſtis eum ſubſtantia carnis, veſtit ille te ſuæ gloria maieſtatis. Veſtis nube Solem, & Sole ipſo veſtiris glorioſè.

Sed numquid Sol erat Maria, antequam hoc Sole gloriæ hodiè in cælis veſtiretur? Verè Sol erat, quia *In ſole poſuit tabernaculum ſuum Dominus*, dum in hunc mundum venit. Maria ergo Sol perlucidus fuit, in quo fixit taber-

naculum ſuum Dei Filius. At verò hodie Solem ipſe ponit in tabernaculo ſuo ſpeciali Mariam exaltans ſolio in cęlis. Verè Sol eras, ô Virgo electiſſima, quæ ſola tenebrarum expers, in tenebris & caligine peccati iacentibus lucere ſolebas. Eripi te è ſolo noſtro Solem hodiè lugeremus, niſi ideò te euectam noſſemus, vt immortalitatis ſole & luce cingereris; vt nemo iam à calore tuo ſe abſcondat. Omnes etenim de lucis tuæ plenitudine hodie percipiunt: ipſa Trinitas gloriam, Angelus lætitiam, iuſtus gratiam, æger curationem, captiuus redemptionem. Captiuus, inquam, redemptionem; piè enim admodum cum DoctoribusContemplatiuis exiſtimauerimus, hodiè turbam illam quæ in Purgatorio pœnarum vinculis captiua à cæleſtibus gaudijs præpediebatur, aſſumptæ Reginæ interceſſione feſtiuitatis huius participem, in cęlorum gaudia intraſſe triumphantem. Quare, ſicut de Filio ſacra canunt eloquia: *Aſcendens Chriſtus in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus*: ita & de Matre canere hodiè poſſumus: *Aſcendens Maria in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.* Etenim & in terris in Reginę inauguratione, dũ regiũ diadema eius vertici apponitur, carceres aperiri, captiuoſque conſpicimus liberari. *Pſ. 67.*

Concludo tandem, & extremum hoc vos alloquor, Ornatiſſimi beneuolentiſſimique Auditores, Mariam vidimus amore dilecti languentem, vidimus morte ſuaui obdormientem, deduximus triumphantem, in ſtellato ſolio decore regio conſpeximus refulgentem. Supereſt nunc vt gau-

deamus & exultemus, quia Matrem & Fratrem, Mediatorem & Mediatricem, & quidem Mediatricem ad Mediatorem, in cęlis poſſidemus. Dicam ergò cum mellifluo Bernardo. *Securum nunc habes, ô homo, acceſſum ad Deum, vbi Matrem habes ante Filiũ, Filium ante Patrem. Mater exhibet pro te filio pectus & vbera; Filius Patri latus & vulnera. An poterit eſſe repulſa, vbi tot ſunt charitatis indicia?* Dicam cum S. Anſelmo Deiparæ Virginis cultore pientiſſimo: *Exulta & lætare, ô homo, quia quicquid iudicabitur de te, pendet ex ſententia Matris & Fratris tui.* Nec trepides accedere ad Mariã, quia tota pulchra, tota ſuauis eſt, nihil in ea reperies auſteritatis. Verè tota pulchra, cuius decorem Rex concupiuit: Verè tota ſuauis, quæ odore ſuo eum ab æterni Patris ſinu & accubitu attraxit. Hoc odore, hoc decore, è cœno in cælum hodiè nos omnes attrahere cupiens, clamare non ceſſat: *Tranſite ad me omnes qui concupiſcitis me, & à generationibus meis adimplemini.* Et rurſus: *Ego Mater pulchræ dilectionis, & agnitionis, & ſanctæ ſpei.* Monſtrat ſe eſſe Matrem, ad ſe nos materno adfectu inuitando, alliciendo, attrahendo: monſtremus nos eſſe filios, affectu filiali ad eam accedendo, ſub eius pennis nidulando, ſub eius protectione confidendo, in eius deuotione continuè viuendo. Vereamur contemnere ſuauem vocem Matris blandientis in die miſericordiæ; ne in die vltionis & vindictæ ſuſtinere cogamur iratam vocem Filii intonantis, & maledictionem fulminantis. Quod à nobis auertat, qui eſt benedictus in ſæcula.

Eccl. 24.

Pro Feſto Aſſumptionis

B. V. MARIÆ

LECTIO VIGESIMA-QVINTA.

Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto, delicijs affluens, innixa ſuper Dilectum? Cant. 8.

DVÆ SVNT PARTES PRINCIPALES.

Prima oſtendit quæ fuerit differentia inter mortem Beatiſsimæ Virginis & mortem Chriſti.
Secunda oſtendit quænam ſit conuenientia inter Chriſti mortem & Matris eius, ac inter vtriuſque gloriam.

PARS PRIMA.

MVltis Beatiſſima Virgo adornata fuit priuilegijs ab initio vitæ ſuæ: ex tunc enim *magna fecit ei qui potẽs eſt.* An non prærogatiua eſt ſigularis, quòd ſine peccato non ſolùm nata eſt (vt S. Ioanni & Hieremiæ conceſſum etiam

fuit) ſed & ſine vlla originali noxa concepta? Hoc ei ſpeciale eſt poſt Filium. Mariæ priuilegium eſt, alteri non dabitur. Rurſus, an non prærogatiua admodum ſingularis, quòd Filium Dei concepit ſine corruptione, quodque eum peperit ſine dolore, *gaudia Matris habens cum virginitatis honore?* In hoc nec primam ſimilem viſa eſt nec habere ſequentem. Mariæ ergo iterum hoc priuilegium eſt, mirabiliter ſingulare, ſingulariter mirabile, quia & indicibile. Portentum eſt ſæculorum omnium, orbiſque miraculum, ipſos etiam Angelos in ſtuporem adducens. Sed de his nunc nobis non eſt ſermo: at de prærogatiuis Mariæ in morte, & poſt mortem, paucis diſſerere inſtituimus. Equidem mortua eſt Maria vt Adæ veteris filia, ſicut & eius filius mortem ſubire voluit, vt eiuſdem Adæ filius, ſed mors eius nobilitata eſt priuilegijs, quia Mater erat Dei.

Vt ergo paulò altiùs rem repetamus; iuuat conferre mortem matris cum morte filij. In quibuſdam differentiam reperire eſt; in nonnullis concordiam & conuenientiam.

Primo quidē in eo differentia cernitur, quòd mors Chriſti Domini referta fuit dolore, cruciatu, anguſtiâ; in morte autem Deiparæ, non tam dolor & cruciatus, quàm ſomnus quidam ſuauis reperitur: quia langūor & ardor charitatis eius animam à corpore abſtraxit, vt Filio ſuo indiuulſo fruitionis glutino æternùm ſociaretur in gloria; qui quondam indiuulsè ſociata fuerat in pœna: propterea igitur dicitur *aſcendere de deſerto, delitijs affluens, innixa dilecto.* Non erat æquum vt ſecundò mortis dolores perferret, quæ illos iuxta crucem

cem pertulerat, dum illud Simeonis adimpletum fuit: *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius.* Filius autem eius illos voluit perpeti, & illis immori, vt pro nobis Patri per illos ſatis faceret & redemptionis noſtræ lytrum plenè perſolueret. Fuit igitur in Virgine Deipara *fortis vt mors dilectio*, quę animā potuit à corpore ſeparare. Hic eſt languor ille de quo poteſt illud Cantic. intelligi: *Nuntiate Dilecto, quia amore langueo.* Hic amor & languor vulnerat feliciſſimo vulnere, animamque ſeparat optatiſſima morte. Quapropter Guerricus Abbas de hac re ſic loquentem introducit Beatiſſimam Mariam ſer. 2. de aſſumpt. *Vt minus miremini languorem meum, amore langueo: langueo plus impatientia amoris, quàm paſſione doloris: plus vulnerata charitate, quàm grauata infirmitate. Nunciate Angeli Dilecto, quia amore langueo: ipſe nouit quomodò meo ſit medendum languori.* Itaque Maria in nidulo ſuo moritur Phenix, diuini amoris igne conſumpta, & mox ex ſuo cinere noua reuiuiſcit, in æternum victura.

Cant. 8.

Cant. 5.

Nec mireris quòd ſine dolore dicamus eam obijſſe, quia ſicut dicit S. Damaſcenus Orat. 2. de dormit. Virg. *Quemadmodum antequam vllo partus dolore afficeretur, peperit; ita etiam eius è vita diſceſſus doloribus caruit.* Non ſenſit dolorem prę amoris magnitudine, ſicut Moyſes in monte non ſenſit famem præ mentis eleuatione, inquit Albertus Magnus, *ſuper Miſſus.* Certè & Moyſes & Aaron non videntur in morte dolorem perſenſiſſe. Nam de Aarone dicitur Num. 33. *Aſcendit Aaron ſacerdos in montem Hor, iubente Domino, & ibi mortuus eſt.* De eodem mandatum acceperat Moyſes cap. 20.

Tolle Aaron, & filium eius cum eo, & duces eos in montem Hor. Cumque nudaueris patrem veſte ſua, indues ea Eleazarum filium eius. Aaron colligetur, & morietur ibi. Ex quo colligimus mortuum eſſe ſine vulnere, & ſine morbo, aut tædio vitæ, quandoquidem ſanus montem aſcendit, ſicque quaſi dormiens hac de vita aſſumptus eſt, poſt quam vidit ex ſpeciali priuilegio filium ſuum ſibi ſuccedentem, & pontificalibus veſtibus indutum ac conſecratum. Nam tunc in oculis fratris ſui Moyſis & filij ſui Eleazari cum quiete expirauit, & illi oculos ei clauſerunt. Similiter de Moyſe refertur Deut. 32. Locutus eſt Dominus ad Moyſen dicens: *Aſcende in montem Nebo, & morere in monte, ſicut mortuus eſt Aaron frater tuus in monte Hor, & appoſitus populis ſuis.* Additur autem cap. 14. *Mortuus eſt ibi Moyſes ſeruus Domini, iubente Domino.* Vbi alia lectio habet, *Mortuus eſt in oſculo Domini*, ſiue in oſculo Iehoua, quaſi puer in oſculo amantiſſimi Patris, & in eius amplexu. Sic ergo non tam mori viſus eſt, quàm obdormire in ſinu Domini, ſeſe eius conſignans voluntati. Quapropter & de illo, ſicut & de fratre Aarone, verum eſt illud Apoc. 14. *Beati mortui qui in Domino moriuntur.* Vbi aduerte, generaliter omnes Sanctos *mori in Domino*, hoc eſt in gratia Dei & in eius amore habituali. Aliqui verò ſpecialiùs *moriuntur in Domino*, hoc eſt in actu & exercitio amoris diuini. Alij denique *moriuntur in Domino* per vim & impetum ipſius amoris. Tales ſunt qui cum Sponſa dicere poſſunt: *Charitate vulnerata ego ſum.* Sic S. Tereſa reuelaſſe poſt mortē dicitur, impetū amoris ſibi mortē attuliſſe. Sic & nōnulli antiqui Patres docuerūt (de quib⁹ Sixtus Senenſis

lib. 5. Bibliothecæ Matrem Machabæorum, poſt filii poſtremi necem tanta gaudij & amoris diuini exultatione fuiſſe perfuſam, vt vix ſe capere potens, in hac conſideratione animam reddiderit. Textus ſacer non aliud dicit: *Nouiſſime & Mater conſumpta eſt*; non explicat quâ ratione. Victorinus Afer dictam ſententiam ſecutus ſic cecinit:

Dum puer iſta gerit, ſoluerunt gaudia Matrem:
Suſpirans, interque manus collapſa ſuorum,
Concidit exanimis, reſolutaque membra quiêrũt.

Certè de S. Calliopij Martyris Matre legimus, quòd vbi is ſpiritum reddidit in cruce, voce de cælo reſonante: *Veni ciuis Chriſti, cohæres Angelorum*, ipſa beatiſſimi Filij corpus complexa, & Chriſtum laudans, in eius complexu ſimul ſpiritũ reddiderit: ſicque cum eo ſe in holocauſtum amoris obtulerit. Apud Surium 7. Aprilis.

Quicquid ſit de his, de Maria cõmunis habet opinio, quòd amore diuino ſit conſumpta & conſũmata; quódque impetus amoris eius animam velut ſagittam ad Ieſum, velut ad ſcopum in cælos tranſmiſerit. Atque hîc Maria inſtar Cygni in morte canentis ſeſe geſſit, ſciens ſuum aduenisſe tempus; funeſtum quidem ſi mors ſpectetur, iucundum tamen, quia exilij clauſula, laborum finis, initium æternitatis. De ea dic quod de Cygno:

Tempora fatalis quando ſic limitis iris:
Triſtia concentu funera ſolor Olor.

O ſuauis pretioſaque mors Mariæ in conſpectu Domini, ô quàm deliciis affluens, iam conſummato opere quod ei Filius dederat, poſtquam ſcilicet iamdiu Eccleſiam nouellam ſuâ

præſentiâ confirmaſſet, ſuo inſtruxiſſet magiſterio, ſuo imbuiſſet exemplo! Sicut ergo conſummato opere redemptionis dicebat Chri-

Ioan. ſtus de ſe: *Venit hora vt clarificetur Filius homi-*
12. *nis. Pater clarifica Filium tuum.* Sic & nos poſ-
Ioan. ſumus dicere: *Venit hora vt clarificetur Mater*
14. *Dei. Filî clarifica Matrem tuam.* Tempus eſt vt reuertatur ad te, & aſcendat de deſerto afflictionis innixa ſuper te.

Secundò differentia cernitur in morte Virginis, ſi comparemus eam cum morte aliorum hominum, atque etiam cum morte Chriſti Domini. Quia in morte hominum non deſunt tentationes, vel etiam viſiones dæmonũ inſidiantium calcaneo, ſiue extremæ parti vitæ hominis. Immò in morte Chriſti adfuiſſe Satanam vt tentaret, exiſtimat cum nonnullis Venerab. Beda. Fuit enim quaſi inſidens brachio ſiniſtro crucis, & ibidem inſidians & expectans ſi quippiam fortè ſui iuris reperiret in exitu ani-

Beda mæ. Sed confuſus abſceſſit, dum infernum vi
in c. 4. animæ illius ſpoliari perſenſit. At Maria nul-
Luc. lam dæmonis tentationem aut vexationem,
Ita S. nullam illius habuit viſionem. Nequidem
Ama- eius cubile attingere auſus eſt Satan, ob terro-
deus rem. Terribilis enim facta eſt dæmonibus, *vt*
raptu *caſtrorum acies ordinata.* Quinimmò, quia dies
8. erat potius triumph. quàm mortis, ab Angelo facta eſt certior tranſitus ſui, palmæque ramum (virginei triumphi ſignum) accepiſſe fertur, in quo & victoriæ mortis, & vitæ immortalis imago ei repræſentabatur. Teſtis eſt Metaphraſtes in Orat. de Virgine, & Nicephorus l. 2. c. 21. Certè Cathedralis Eccleſia Tornacenſis inter ſacras reliquias gloriatur ſe

habere de palma quã S. Ioannes Apoſtolus deferebat prceũdo in exequiis Deiparæ Virginis.

Quia porrò Virgo trophæum contra Satanam in morte erexit; etiam ſpecialiter promeruit omnibus in morte nomen ſuum inuocantibus auxilium ſpeciale. Hinc illa Eccleſiæ oratio: *Ora pro nobis peccatoribus nunc & in hora mortis noſtræ.* Ipſa eſt in illa vitæ extrema hora, *Refugium peccatorum, Conſolatrix afflictorum, Auxilium Chriſtianorum*, dans eis vires ad pugnandum, eosque ſecum aſſumens ad æternitatis brauium. Quod quidem licet omni præſtet die, id tamen auxilij ſpecialiſſimè habent qui in die Aſſumptionis eius è vita hac excedunt. Vis exempla?

Vide Arnol. Raiſſe in Hierogazophitatio.

Audi de S. Arnulpho Sueſſionenſi Epiſcopo. Cùm è viuis migraret, cella contremuit tertiò. Cumque Euerolphus Presbyter tremeret, dixit Arnulphus: *Ne paueas, dilecte frater, hæc enim ſunt diuinæ Maieſtatis ſigna.* Explicans autem quid illud foret, dixit: Sub prima concuſſione venit B. Petrus Apoſtolus ad me, ſignificans mihi remiſſa peccata mea, patereque ianuam vitæ. Adfuit & frequens Beatorum cætus, laudes concinens diuinas. Sub ſecunda concuſſione cum multis Angelis S. Michaël me inuiſit, polliciens ſe Duce me ingreſſurum ad beatam vitam. *Tertia concuſſione adfuit Domina noſtra, miſericordiæ Mater, agminibus ſtipata Virginum, benigna voce me certiorem faciens de anima mea inter Aſſumptionis eius gaudia in cælos transferenda.* Sic in feſto Aſſumptionis expirans, ab ea aſſumptus eſt.

Audi & de S. Stephano Hungariæ Rege. Hic Virginis obſequio addictiſſimus regnum ſuum

Familiam S. Mariæ nominari voluit, ſceptrumque ſpeciali voto illi conſecrauit, eius feſta ieiunijs præuijs & ſingulari ſolemnitate celebrari mandans. Morti vicinus, conuocatis Epiſcopis & Primoribus regni, monuit eos zelo magno, vt nouellæ plantationi Chriſtianiſmi ſollicitudinem omnem adhiberent. Poſtmodùm manus & oculos in cælum dirigens, dicebat: *O Regina calorũ, tuo patrocinio nouellã hanc Eccleſiam cum Epiſcopis & Clero, regnumque cum Primatibus & populis ex integro committo, & his vltimum valedicens, animam meam manibus tuis depono.* Inſtabat tunc glorioſa ſolemnitas Aſſumptionis; vndè & cum lacrymis rogabat, vt eo die corporis ſui diſſolutio fieret, ſperans cumulatioris miſericordiæ ſe ſpem habiturum. Cùm ergo dies ille adueniſſet, Rex in medio Epiſcoporum & Principum ſacram percepit vnctionem, ſanctamque animam viatico corporis & ſanguinis Chriſti recreatam, in manus Beatiſſimæ Virginis tradidit æternæ quieti inferendam.

Audi & de S. Hyacintho Ord. S. Dominici. Sectatus exemplum Patris ſui Dominici, Virginis ſeruituti miro zelo ſe deuouit. Vndè cùm ipſe quâdam Vigiliâ Aſſumptionis Mariæ coram Altari contemplaretur quanta cum gloria ipſa in cælum recepta fuiſſet à cæli ciuibus, globus igneus & luminoſus circa altare viſus eſt, in quo Deipara Angelis cincta ſic eum amoroſè eſt allocuta: *Lætare Hyacinthe, quia preces tuæ filio meo mihique ſunt gratiſſimæ, ſecurusque eſto te ab eo impetraturum quicquid per interceſſionẽ meam petieris.* Illicò diſcedente Virgine, concẽtus cęleſtis tãtę harmonię auditus fuit,

vt hominum eloquio non poſſit vllatenus exprimi. Tantâ autem conſolatione & fiduciâ repletus fuit Hyacinthus, vt non dubitarit ſe obtenturum quicquid petiturus foret per merita Mariæ, ſenſitque illius protectionem exinde ſpecialem in omnibus quæ ad Dei gloriam vel ſalutem animarum aggrediebatur. Poſtmodum conſummatis pro Deo laboribus, in die Aſſumptionis perceptis diuinis Sacramentis, vocatus fuit ad æternam coronam, & reddidit animam in manus Chriſti Domini & Mariæ Matris, poſtquam oculis in cælum ſublatis Pſalmum trigeſimum decantaſſet, & pertigiſſet ad verſiculum illum: *In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum.* Id factum eſt 15. Auguſti an. 1257. Tantis verò in vita ſua effulſit miraculis, vt mille præcipua in eius canonizatione fuerint exhibita; eiusque virtus mirè patuit etiam in ſanandis ægris peſtilentiâ infectis. Fit autem eius feſtiuitas in die ſubſequente Aſſumptionem, in quo eſt etiam Sancti Rochi veneratio. O quàm felices, qui in obſequio Mariæ perſeuerantes, in die Aſſumptionis eius inter ipſius manus cum his Sanctis animam reddunt!

Tertiò differentia cernitur in morte Chriſti, & Mariæ. Quia in morte Chriſti diſcipuli diſſipati ſunt, quaſi in die caliginis & tempeſtatis exerrantes: *Percutiam Paſtorem, & diſpergentur oues gregis.* At in morte Mariæ, tamquam in die luminis, diuina prouidentia congregati ſunt, eosque nube adductos exiſtimat S. Damaſcenus. Quapropter aptè illis tunc conueniebat illud Iſaiæ: *Qui ſunt iſti qui vt nubes volant, & quaſi colũbæ ad feneſtras ſuas.* Nẽpe quaſi

Matt. 26.

Iſa. 60.

Columbæ in nubibus volaſſe cenſendi ſunt, & ad feneſtram Arcæ myſticæ reuolaſſe cum ramo oliuæ, ſignificantes ſe pacem & miſericordiam mundo annunciaſſe, & nunc ad pacis ac miſericordiæ Matrem aduolare, antequam ex mundo diſcedat. Vt ergo poſtremum ei valedicant (& culpam expient in morte Matris, quam erroneo greſſu & infida diſperſione contraxerant in morte Filij) ſimul adfuiſſe & lectulum morituræ cinxiſſe, antiqua habet traditio, verbis S. Dionyſij firmata. Vbi corpus erat, illuc etiam aduolarunt ſublimes illæ Aquilæ, inquit S. Damaſcenus Orat. 2. Et Iuuenalis Archiep. Hieroſolymitanus ſic alloquitur Martianum Imperat. apud Niceph. lib. 15. cap. 14. *Antiquiſſima & veriſſima omnino traditione receptum eſt, inſtante Virginis obitu Apoſtolos ex ipſis terrarum finibus, vbi erant diſperſi, ſublimes in aere Ieroſolymam veniſſe.* Quod ſi Aaroni iucundum omnino fuit, & inſtar priuilegij conceſſum, vt inter manus Moyſis fratris ſui & Eleazari filij ſui ſpiritum redderet, illique oculos clauderent: magno etiam ſolatio fuit Virgini, Apoſtolorum Matri, inter manus filiorum primogenitorum animã reddere, oculoſq; claudere poſt sãctiſſima monita eis data.

Atque etiam hi cum hymnis funus extulêre, concinentibus Angelis, miraculiſque circa feretrum rutilantibus. Quod ſi glorioſum ſibi exiſtimarunt Reges & Principes Sanctorum corpora proprijs ad tumulum vectare humeris (ſic Henricus Imp. Romualdi corpus detulit, Theodoricus Rex filius Clodouei corpus S. Theodorici Abbatis, Ladiſlaus Rex Hungariæ corpus S. Gerardi Martyris quãtò

magis gloriæ ſibi duxerunt Apoſtoli, Principes Eccleſiæ corpus illud deferre, quod ineffabiliter Deum in ſe ſuſceperat, & mundo protulerat incarnatum? Miracula autem in hac delatione coruſcaſſe teſtis eſt Damaſcenus, Nicephorus, Metaphraſtes, Iuuenalis Archiepiſcopus, & alij. *Hic ſurdis auditus, claudis greſſus, cæcis viſus inſtaurabatur, peccatoribus cum fide accedentibus ſyngrapha lacerabantur*, ait Damaſc. Orat. 2.

Addit Nicephorus: *Non eſt ſilentio prætereundum, quod in hac lætitia accidit. Cum enim in Gethſemani portaretur Dei Genitrix, Iudæi inuidiâ tabeſcentes, liuorem ſuum occultare non potuerunt. Inter quos quidam ex ordine Sacerdotum furibundus, impetu in feretrũ ruens, humi proſternere ſacram illam arcam & peſſumdare conatus eſt. Sed vindicta nequaquam moratur. Namque ab vlnis manus eius reciſæ ex feretro dependent. At illa quæ natiuitate ſua orbem lætificarat, ne in obitu quidem alicui cauſa futura erat alicuius ærumnæ. Pœnitẽtiæ ergo remediũ arripuit miſer, & quia manus prætendere non poterat, lacrymas protulit. Sic mox feretrũ cõſtitit, & manus ad refectionẽ vnde deciderãt accõmodata (Petri id iuſſu factũ) cõfeſtim priſtinũ ſtatũ recuperant.* Hæc ex Nicephoro l. 2. c. 22.

PARS SECVNDA.

INter Chriſtum Dominum & ſanctiſſimam eius Matrem in hoc conuenientia eſt; Primò, quòd licet vtriuſque corpus mors attigerit, corruptio tamen neutrum violârit. Sicut de Chriſti corpore ſcriptum erat: *Non dabit ſanctum tuum videre corruptionem*; ſic idipſum eſt verum de Virginis carne. Potuit eam à putre-

dine & puluere alienam facere, qui ex ea naſcens potuit Virginem incorruptam relinquere. Putredo & vermis humanæ opprobrium eſt conditionis: ad benignitatem Domini pertinebat Matris ea in re ſeruare honorem, vt corpus quod ſanctificârat in ea habitando nouem menſium ſpatio, à vermibus & à putredinis immune foret ſordibus. Puluis ergo es, ô Maria, nec tamen in puluerem reuerteris, quia expers es peccati omnis, & contagionis, ac corruptionis. Ille qui tuum ſanctificauit vterum, vt pareret ſine corruptione, ſanctificabit & ſepulchrum, vt non admittat corruptionem & interitum; ſed quaſi nouus vterus te pariet, & viuam cælis animo corporeque reddet. Sic
Pſ. 27. poteris dicere: *Refloruit caro mea, & ex voluntate mea confitebor ei.* Refloruit caro tua, cùm rediuiua de ſepulcro germinauit, & in floris modum cunctis hominibus immortalitatis afflauit odorem. Exurges, quaſi arca ſanctificationis, in requiem glorioſam cum corpore tuo glorificata, quod non videbit corruptionem, nec diu manebit in ſepulcro. Quid enim tibi cum ſepulcro, ô Mater Dei viui? Quid tibi cum mortuis, ô Genitrix vitæ? Quid tibi cum tumulo & monumento, quæ iam pridem effecta es cælum viuum, cæli habitatorem in te condens? Quid tibi cum fœtore, ô Paradiſi amœnus odor? Quid Arcæ ex imputribilibus lignis fabricatæ cum incineratione?

Secundò Chriſti & Matris eius agnoſcitur conuenientia, in eo quòd tertiâ die à morte vtriuſque fuerit reſurrectio admiranda. Sic reſurrectio Chriſti cauſa fuit & exemplar reſurrectionis Mariæ, & quemadmodum Maria

Maria tertiâ die. Sic docet Iuuenalis Archiepiſcopus Hieroſolymitanus apud Nicephorum l. 15. c. 14. & S. Ioan. Damaſcenus orat. 2. cuius verba ita in Romano referuntur Breuiario: *Corpus quod ineffabili ratione Deum ſuſcepit, in Gethſemani fuit depoſitum, quo in loco Angelorum cantus manſit tres dies continuos. Poſt tres dies Angelico cantu ceſſante, qui aderant Apoſtoli (cùm vnus Thomas, qui abfuerat, poſt tertium diem veniſſet, & quod Deum ſuſceperat, corpus adorare voluiſſet) tumulum aperuerunt, ſed omni ex parte ſacrum eius corpus nequaquam inuenire potuerunt. Cùm eâ autem tantùm inueniſſent in quibus fuerat compoſitum, & ineffabili inde odore eſſent repleti, loculum clauſerunt. Eius myſterij obſtupefacti miraculo, hoc ſolum cogitare potuerunt, quod cui placuit ex Maria Virgine carnem ſumere, etiam placuit corpus eius incorruptum honorare ante vniuerſalem reſurrectionem.* Hęc Breuiarium ex Damaſceno.

Mors itaque Mariam ſi deglutijt, ſicut cætus Ionam, non tamen deuorauit, aut violauit, ſed tertio die euomuit. Et ſicut Danïëlem in lacu Leones non attigerunt: ſic nec Mariam in tumulo vermes. Sicut etiam tres pueros Deus in medio ignis inter flammas ſine læſione ſeruauit; ſic & Matrem illæſam ſeruare voluit in mortis regione, & tertiâ ſecum die reſuſcitare. Sic honorabitur, quem Rex æternus voluerit honorare. *Exurge Domine in requiem tuam*, tertiâ die à morte; ſed non ſolùm Tu, verùm etiam *Arca ſanctificationis tuæ*, vt tibi ſit cōformis in gloria, & quæ complantata eſt ſimilitudini mortis tuæ, ſimul ſit & reſurrectionis. *Pſal. 131.*

Porrò Virginis ſepulchrū poſt tres dies va-

cuum, quaſi animatum ſic diſertè alloquitur S. Ioan. Damaſcenus: *Tu verò, ô ſacrorum ſepulchrorum ſacratiſſimum, poſt Domini quidem ſepulchrum, quod vitæ dedit principium, quod fuit fons reſurrectionis: vbinam eſt aurum illud purum quod in te manus Apoſtolorum condiderunt? Vbi pretioſus ille theſaurus qui vitam ſuſcepit? Vbi nouum volumen in quo ineffabiliter Deus Verbum ſine manu inſcriptum fuit? Vbi abyſſus gratiæ, pelagus curationũ? Vbi deſiderabile illud Deiparæ corpus?* Poſtmodum introducit S. Damaſcenus ſepulchrum iſtud hunc in modum reſpondens: *Quid quæritis in ſepulchro eam quæ ad cæleſtia eſt tranſlata tabernacula? Curà me cuſtodiæ rationem expoſcitis? Non poſſum diuinis reſiſtere iuſſis. Sacroſanctum corpus quod mihi ſanctitatem impertiuit, & pretioſiſſimi vnguenti fragrantia repleuit, templumque diuinum effecit, relictis ſindonibus abijt raptum in ſublime, comitantibus Angelis, Archangelis, & omnibus cæleſtibus potentijs. Nunc me circumdant Angeli, nunc diuina in me habitat gratia. Ego euaſi officina medicinæ ægrotantibus; ego fons perennis curationum; ego remediũ aduerſ9 Dæmones; ego ciuitas refugij omnib9 ad me confugientibus.* Hactenus S. Damaſcenus.

Quod ſi quæras, vbi fuerit anima Virginis in illo triduo mortis ſuæ? Forſitan non malè quis dixerit, quòd ſicut anima Chriſti in triduo ſuæ mortis fuit in limbo Patrum, illos conſolans & illuminans, ſecum poſtmodum educturus; ſic quòd Deiparæ anima fuerit in purgatorio, ibidem animabus ſolatium & lumen proferens, ſecum etiam vel omnes vel aliquas eductura. Ob honorem enim coronationis nouæ Reginæ miſericordiæ, è purgante igne multas ereptas animas probabiliter docet

Cancellarius Gerſon. tr. 4. ſuper Cantio Virginis, & nonnulli alij. Immò piè credimus adhuc quotannis recurrente Virginis aſsúptæ feſtiuitate aliquas è purgatorijs flammis animas liberari, in gratiã clementiſſimæ Reginæ. Nam ſi S. Franciſco conceſſum legimus, in eius Chronicis, vt in die ſuo feſtiuo condonentur ſingulis annis aliquę ei animæ è purgatorio, quanto potiori ratione dicemus id Matri Dei concedendum? *Chronic. Minorum.*

Tertiò in hoc cernitur conuenientia in receſſu Matris & Filij, quòd ſicut Aſcenſio Chriſti magno fuit cum triumpho, ſic & Virginis Aſſumptio. Celebris planè triumphus ſolemniſſimáque fuit proceſſio illa de qua 3. Reg. 8. quando Salomon Arcam in locum ſuum, hoc eſt in Sancta Sanctorum, ſubtus alas Cherubim, per Sacerdotes inuexit. Ibi erat cernere Regem gradientem in decore ſuo. Ibi Sacerdotes Arcam erant ſuis vectantes humeris. Ibi Leuitæ vaſa Sanctuarij deferentes. Ibi varij cantores veſtiti byſſinis, cymbalis, pſalterijs, & cytharis concrepabant. Ibi centum & viginti Sacerdotes canentes tubis. *Ibi cunctis pariter, & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diuerſi generis muſicorum concinentibus, & vocem in ſublime tollentibus, longè ſonitus audiebatur. Et cùm Dominum laudare cepiſſent, & dicere: Confitemini Domino, quoniam in æternum miſericordia eius, implebatur domus Dei nube, complebat gloria Domini domum Domini.* Ibi denique omnes maiores natu, & Principes tribuũ, abſque æſtimatione & numero boues & oues immolabant. Solemnior certè proceſſio, dum æterni Dei arca in templum æternum hodiè in *l. 2. Paral 5.*

troducitur, & non ſubtus Cherubim, ſed ſuper Cherubim & Seraphim eleuatur. Ibi Rex pacificus Ieſus Chriſtus ante arcam in decore graditur. Ibi non Sacerdotes Aaronis, ſed ipſi Cherubini arcam deferunt. Non quòd eorum egeat adiutorio, quæ dono eximio agilitatis exornata aſcédere poterat, nullo fulta ſubſidio; ſed quia honor ei ab ipſis circumſtipantibus exhibebatur. Ibi Angelici ſpiritus Virginis inſignia tanquam Sanctuarij vaſa præferebant. Ibi Principatus, Poteſtates, Dominationes, Throni comitantes, & immolantes hoſtias laudis. Ibi concentus indicibilis totius Curiæ cæleſtis. Celeberrimus vtique triumphus quàquà ſpectes.

Quapropter dixit S. Bernardus. *Qui cogitare ſufficiat quàm glorioſè mundi Regina proceſſerit, quanto deuotionis affectu tota in eius occurſum cæleſtium legionum proceſſerit multitudo, quibus ad thronum gloriæ canticis ſit deducta; quàm ſerena facie, quàm diuinis amplexibus ſuſcepta à filio, & ſuper omnem creaturam exaltata?*

Addit B. P. Damiani ſer. de aſſump. hic quippiam glorioſius reperiri quàm in aſcenſione Chriſti, ſic enim loquitur: *Attolle oculos, & ſalua filij maieſtate inuenies occurſum huius pompæ non mediocriter digniorem. Soli quippe Angeli Redemptori occurrere potuerunt: Matri verò filius ipſe cum tota curia, tam Angelorũ, quàm iuſtorũ, ſolemniter occurrens, euexit ad beatæ conſiſtorium ſeſſionis.*

Poſtremò dicamus Matris & filij proportionatam eſſe gloriam in cælis, & in hoc reperiri conuenientiam, quia ſicut filius ſuam humanitatem euexit glorioſè ſuper omnes choros Angelorum, ita euexit & Matrem, quam ſibi pro-

ximè voluit adſtare. Aſtitit enim hæc Regina à dextris filij, proxima illi in loco ſummi honoris infra regalem thronum. Nempè ſupra nouem choros Angelorum Virginis collocatus eſt thronus. Propterea dicit S. Bernardus: *Nec in terris locus dignior vteri Virginalis templo, nec in cælis Regali ſolio in quo Mariam filius ſublimauit.* In huius rei figuram olim poſitus eſt thronus matri Salomonis iuxta Regem, feditque à dextris, & ei dictum eſt à Filio: *Pete Mater mea, non enim decet vt confundam faciem tuam.* Sic & factum Matri Chriſti à filio in cælis. 3. Reg. 2.

Itaque omnium Sanctorum Patrum, & totius Eccleſiæ doctrina eſt, Virginem Deiparam omnes choros Angelorum tranſcendere. Paſſim autem Theologi docent, homines ad inſtaurandas ruinas Angelorum euehi, & alicui choro adſcribi. Sed quærunt an B. Virgo particularem conſtituat chorum? Nonnulli reſpondent eumdem chorum eam conſtituere cum humanitate Filij, quam vt Matrem, vt Sponſam, vt Cæli Reginam ipſe Rex gloriæ ſibi voluit ſociare. Alij cum Cancellario Gerſon ſpecialem ei chorum poſt filij humanitatem conſtituunt. De qua re ſic loquitur ipſe tract. 4 ſuper Cantico Virginis: *Virgo ſola conſtituit hierarchiam ſecundam ſub Deo trino & vno, hierarcha primo & ſummo: apud quem hierarcham humanitas filij ſui ſola ſublimata ſedet & a dextris virtutis Dei per vnitatem ſuppoſiti.* Hæc ille.

CONCLVSIO.

TV, ô Virgo beatiſſima, ad hunc gloriæ apicem es euecta, non ſolùm tibi, ſed &

nobis filijs Adam & Euæ, quia os & caro noſtra es. Reſpice ergo, ô Mater miſericordiæ, Regina clementiæ, pia vota noſtra. Ad te clamamus exules filij Euæ, ad te ſuſpiramus gementes & flentes in hac lacrymarum valle, in
Eſther c. 4. hoc afflictiſſimo tempore. *Idcirco ad Regnum veniſti, vt in tali tempore parareris*, ſicut dicebat Reginæ Eſther mœſtus Mardochæus. Illos ergo miſericordes oculos, ejaculantes clementiæ radios ſereniſſimos, ad nos conuerte, maximè in die iſto tuo, die Aſſumptionis & Coronationis tuæ, in quo tuus fauor omnibus patet, Te piè inuocantibus. Ne deſpice afflictiones populi tui in tenebris & vmbra mortis jacentis, ob labem tabidam & cruentam vbique ſerpentem & diſcerpentem regionem noſtram; ob concuſſiones quoque preſſuraſque impiorum militum lugentis amariſſimè, ſed lucem impetra, ſolatium & leuamen. Tandemque Ieſum benedictum fructum ventris tui nobis poſt hoc exilium oſtende, felici nobis impetratâ morte, per quam pertingamus ad tuæ conſortium gloriæ.

LECTIO

PRO FESTO S. BARTHOLOMÆI.

LECTIO VIGESIMA SEXTA.

Cum dies factus fuiſſet, vocauit diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex ipſis. Luc. 6.

DVÆ SVNT PARTES PRINCIPALES.

Prima agit generaliter de electione Apoſtolorum: Secunda agit ſpecialiter de electione S. Bartholomæi.

PARS PRIMA.

DIgna ſunt conſideratione quæ peracta leguntur à Domino in Apoſtolorum ſuorum electione, prout recitat Euangelium hodiernum. Non enim myſterio carent, ſi examinentur. In primis electurus Apoſtolos, Euangelij ſui Teſtes & Præcones, Eccleſiæ futuros Recto-

res, fidei & Religionis Parentes, Orbis Legiſlatores, Veritatis Doctores: *Exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* Celſa erat dignitas Apoſtolica de qua agebatur, ſublime munus, ſublimes requirens perfectiones: opportunè ergo locus excelſus à Domino deligitur ad id deſignandum. *Aſcende in montem tu qui euangelizas Sion*, id eſt, aſcende in verticem doctrinæ & vitæ, in verticem veritatis & pietatis; ſi tuo cupis muneri ſatisfacere, terrena deſpice, ſcande ad cæleſtia. Hoc ſcilicet vult inſinuare Dominus, dum eligit ſuos in monte.

Vlteriùs, ſciebat etiam opus Patris ſui eſſe operarios in meſſem mittere. Quocirca dixerat: *Meſſis quidem multa, operarij autem pauci: rogate Dominum meſſis vt mittat operarios in meſſem ſuam.* Præcipuos ergò meſſis huius Operarios delecturus, Patrem rogat, vt electionem benedicat & dirigat, à qua Eccleſiæ tota dependebat felicitas. Nec leuiter aut perfunctoriè hac de re agit cum Patre, ſed erat pernoctans in oratione Dei, ait Euangeliſta. Totam impendit noctem in oratione Dei, ſiue in oratione ardentiſſima, celſiſſima, diuiniſſima: quia agebatur de negotio quo tota nox ſæculi cum tenebris ignorantiæ, erroris, idololatriæ, expugnanda erat, & eliminanda cum Satana Principe ſuo, Principe tenebrarum, adueniente luce veritatis & gratiæ cæleſtis. Agebatur de ſeligendis & mittendis Primogenitis filijs lucis, qui, diſcuſſâ caligine, orbem totum erant illuſtraturi: *Vos eſtis lux mundi.* Totâ igitur nocte in monte orat Chriſtus, vt nocti amplius non ſit locus, ſed illud in hac electio-

ne à Patre impleatur: *Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis.* Pſal. 75.

Equidem Chriſtus Dominus, qui eſt *Lumen de lumine, Candor lucis æternæ, Sapientia Patris*, non egebat aliâ directione, aut luce in hac electione, nec egebat oratione; ſed declarare nobis voluit quàm fuerit ſibi cordi noſtra ſalus, pro qua tam ſæpè & tam prolixè Patrem eſt deprecatus, iaciens primordia naſcentis Eccleſiæ, in qua ſalutem debebamus aſſequi. *Orat Dominus, non vt pro ſe obſecret, ſed vt pro me impetret. Nam & ſi omnia poſuit Pater in poteſtate filij: filius tamen vt formam hominis impleret, obſecrandum Patrem putat eſſe pro nobis, quia aduocatus eſt noſter*, inquit S. Ambroſius l. 5. in Luc. Quid ergò pro ſalute noſtra oportet nós facere, quandò Chriſtus pro nobis in oratione pernoctat? Virtutis Magiſter ſuo nos informat exemplo, ſed torpidi ſumus & negligimus. Hinc dicebat S. Cæſarius Arelatenſis hom. 29. deſidiam noſtram arguens: *Orat miſericordia, & non orat miſeria: proſtratus in terra orat medicus, & non inclinatur ægrotus: orat innocentia, & non orat nequitia: orat qui peccatum non fecit, & non ſe proſternit multis peccatis obnoxius: orat Iudex & deſiderat parcere, & non orat reus vt indulgentiam mereatur accipere.* Maximè verò hic orandum docet Dominus, cùm negotium aliquod pietatis vel ſalutis eſt auſpicandum, vt adſpiret ipſe, & illud felix fauſtumque reddat Sic ſi de miniſtris Eccleſiæ eligendis vel conſtituendis agitur, imitandum eſt hoc Domini exemplum. Hoc imitati ſunt Apoſtoli dum in locum Iudæ Mathiam ſurrogant; dum Paulum & Barnabam

ad gentes dimittunt: *Miniſtrantibus illis Domino, & ieiunantibus, dixit Spiritus S. Segregate mihi Paulum & Barnabam in opus ad quod aſſumpſi eos. Tunc ieiunantes, & orantes, imponenteſque eis manus dimiſerunt illos.*
Act. 13.

Secundò, *cùm dies factus eſſet, vocauit diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex illis*, inquit S. Lucas. Videſne quòd diem expectarit, vt deſignaret primarios filios & miniſtros lucis, & duodecim horas diei? O quàm multi nocte cæcâ eligunt illos quos ad honores vel miniſteria ſublimia erigunt! Inducit enim eos ad electionem, non claritas virtutis, ſed caligo & cæcitas paſſionis. Mouentur & diriguntur non à cæleſti luce, ſed ab humana & terrena conſideratione. Audi quod Iudicum 9. refertur: *Ierunt ligna, vt eligerent ſuper ſe Regem, dixeruntque Oliuæ, impera nobis.* Videtur hæc electio primordialiter in luce & lūce rationis expenſa fuiſſe; conſilium enim inierunt, & ſuffragiis communibus elegerunt arborem regali dignitati, idoneam. Nam eius liquore Reges vnguntur, vt indicetur ſuauitas & miſericordia, quam erga ſubditos debent oſtendere; eius quoque fructu non ſolùm paſcuntur homines, ſed etiam illium nantur noctes. Denique meritò præferunt Oliuam, cuius liquor totus eſt medicinalis, & propterea ſignificat Regem & Superiores omnes, non ſolùm debere paſcere, aut lucem præferre ſubditis, ſed etiam mederi debere eorum vulneribus. Quapropter excuſans ſe quidam ne fieret Princeps, dicit: *Non ſum Medicus, & in domo mea non eſt panis.* Excuſauit ſe quoque Oliua.
Iſa. 3.
Numquid poſſum deſerere pinguedinem meam,
Iud 9.

quâ Dij vtuntur & homines, & venire vt inter ligna promoueat? Excuſauit ſe ſimiliter Ficus & Vitis. Nec vlterà vrgent qui eligunt, ſed à luce rationis diuertentes ad caliginem extremæ cæcitatis, Rhamnum eligunt in Regem, ad infructuoſam arborem & infructuoſarum peſſimam & nocentiſſimam principatum deferunt. Eſt enim Rhamnus ſpinoſus frutex, & arbuſcula ſentibus vncinisque contexta, qua teneat quicquid attigerit, & retentum vulneret, & vulneratorum ſanguine delectetur, inquit S. Hieronymus in c. 2. Aggæi. Interim principatum illa acceptat, & dicit: *Sub vmbra mea requieſcite.* Quam verò vmbram, ſiue quam ſub vmbra ſua quietem, protectionem, ſecuritatem polliceri poteſt Rhamnus, quandoquidem qui ſub ea latent, vix caput erigere, brachium porrigere, aut corpus mouere queant, quin ſpinarum pungantur aculeis? Hæc eſt ergo pœna eorum qui aliquos eligunt, non ſolùm infructuoſos, ſed & ſibi ipſis poſtea nocituros.

Chriſtus Dominus equidem elegit ad Apoſtolatum ſteriles, & ex ſe infructuoſos, ignaros, illiteratos, ignobiles, inopes, vt hanc electionem non ſuis adſcriberent meritis, ſed gratuitæ eius voluntati. Potuit autem eos reddere ſubitò frugiferos, inſtar Oliuæ, Ficus, aut vineæ, vt Deo & hominibus fructus producerét ſuauiſſimos: *Non vos me elegiſtis, ſed ego vos elegi, vt eatis & fructum afferatis, & fructus veſter maneat.* Olim dixerunt Ethnici ab vnoquoque Deorum electam arborem, quæ eis eſſet dedicata, cuiuſque ſingularem gererent curam. Iupiter Quercum elegit, Apollo Lau-

Ioan. 15.

rum, Neptunus Pinum, Venus Myrtum, Iuno Iuniperum. Minerua hanc electionem demirata, interrogat Iouem, cur infructiferas arbores Dij ſibi elegiſſent? Reſponſum verò accepit, ideo id factum, vt ipſæ arbores intelligant, non ob ſua merita, ſed ex mera Deorum gratia ſe electas, & Diis dicatas tanquam eorum Inſignia. Certè hæc eſt cauſa cur Chriſtus ſteriles & viles ſibi adlegit Apoſtolos, vt ipſi non gloriarentur in ſe, ſed ipſe glorificaretur in eis; quia potuit eos ſolâ ſuâ electione reddere frugiferos, & toto orbe glorioſos, cùm fructũ non potuerint Dij ſuis conferre arboribus.

Tertiò, non ſine myſterio duodecim elegiſſe dicitur, quos & Apoſtolos nominauit. Voluit enim vt ſicut erant duodecim tribus Iſraël, & duodecim Patriarchæ, è quibus populus Dei erat progenitus, ſic etiam forent duodecim Apoſtoli, quaſi Patres totius populi Chriſtiani. Iterum, ſicut annus duodecim conſtat menſibus, & dies duodecim horis, Solque lucem eſt Orbi fundens per duodecim Zodiaci ſigna: ideo etiam numero duodenario primos Prædicatores direxit in mũdum, per quos ipſe Sol iuſtitiæ mundo veritatis lucem impertit. Hanc rationem affert Venerab. Beda Ioannis 6. Eandem profert Sedulius, comparatque quatuor Euangeliſtas quatuor anni temporibus. Sic enim canit de Euangeliſtis:

Quatuor hi Proceres vnâ te voce canentes,
Tempora ceu totidem latum ſparguntur in orbẽ.
Sic & Apoſtolici fulget ſemper duodenus honoris
Apex, & numero menſes imitatus & horas.

Plurimæ autem numeri huius myſtici figuræ ſunt in ſacris literis. Quid aliud duodecim

fontes in deſerto præſignant, quam duodecim Apoſtolos doctrinæ aquas Orbi ſterili fundentes? Quid aliud ſunt gemmæ duodecim in veſte ſummi Pontificis, quàm Apoſtoli Eccleſiam veſtem Chriſti illuſtrantes? Quid duodecim leones Throni Salomonis? Quid duodecim boues mare æneum portantes? Quid duodecim lapides ex quibus altare cóſtructum? Quid duodecim fundamenta ciuitatis Dei & duodecim portæ? Quid duodecim ſtellæ coronantes mulierem amictam Sole? Quid duodecim ſedes ad iudicandum Iſraël? Quid duodecim Principes Tabernaculum olim & Arcam Dei circumſtantes? Fuit ergo hic numerus in honorem duodecim Apoſtolorum in Figuris etiam antiquis conſecratus. Et hunc ita voluit obſeruari Dominus in ſuis Apoſtolis, vt cùm eſſet diminutus per interitum Iudæ, voluerit eum reſtaurari per electionẽ Mathiæ, nec plures voluit eligi, ne alius numerus efficeretur. Vnde S. Auguſtinus trac. 27. in Ioannem. *Non quia periit vnius, ideò duodenarij numeri honor demptus eſt, nam in locum pereuntis alius ſubrogatus eſt, manſitque numerus conſecratus. Se Iudas exterminauit, non duodenarium numerum violauit. Ipſe deſeruit Præceptorem, ſed Deus ei appoſuit ſucceſſorem.*

Vide fuſius de his quæ dixi in feſto S. Mathiæ.

Quartò hos vocauit Apoſtolos, hoc eſt miſſos inſtar Legatorum, ſiue vt dicit Tertul. lib. de præſcriptionibus cap. 20. *Ex diſcipulis duodecim præcipuos lateri ſuo Chriſtus adlegerat, deſtinatos nationibus Magiſtros.* Hi ergo erant velut Legati à latere, quos ideo Chriſtus elegit, vt ad euangelizandum toto orbe poſtea mitteret. Hoc expreſſit S. Marcus c. 3. dicens: *Aſcen-*

dens in montem vocauit ad ſe quos voluit ipſe. Et fecit vt eſſent duodecim cum illo & vt mitteret illos prædicare. Addit quoque Marcus: *Et dedit illis poteſtatem curandi infirmitates & eiiciendi dæmonia.* Nempe miracula debebant eis ſeruire tamquam ſigillum miſſionis & legationis ſuæ. Hęc quoque erant arma, quibus dura ad credendum corda mox poterant expugnare. Moyſi Virgam miraculorum dederat Dominus, Inſigne ſcilicet legationis & poteſtatis ſibi à Deo factæ, ad educendum populum de captiuitate Ægypti & ſeruitute Pharaonis. Et quid non effecit hâc virgâ, in aquis, in aëre, in terra, in omnibus elementis? Sic & Virgam virtutis ſuæ commiſit Dominus Apoſtolis, quâ confirmarent doctrinam quam tradebant, & dominarentur inimicis Christi: *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum.* Adiuncta ergo fuere prædicantibus Euangelium miracula, vt fidem verbis daret virtus oſtenſa, & noua facerent qui noua prædicarent: cumque pollicerentur regnum cœlorum, magnitudinem promiſſorum probare debebat magnitudo ſignorum. Quapropter S. Gregorius declarat ſimilitudine, cur tunc miracula frequentiora forent, quàm modò. Hæc neceſſária in exordio Eccleſiæ fuerunt, inquit ipſe *Vt enim ad fidem creſceret, multitudo credentium miraculis fuit nutrienda. Quia & nos cùm arbuſta plantamus, tamdiu eis aquam infundimus, quo aduſque ea in terra coaluiſſe videamus*: at ſi ſemel radicem fixerint, irrigatio ceſſabit. Ita S. Gregorius hom. 29. in Euang.

PARS SECVNDA.

INter hos à Domino electos Apoſtolos ſextus ab Euangeliſtis Marco, Matthęo, Luca, nominatur Bartholomæus. Marci 3. Luc. 6. Matth. 10. An verò ſecuti ſint ordinem vocationis, an ætatis, an dignitatis, non conſtat; quia non eodem ordine à ſingulis Euangeliſtis recenſentur. Vnde ex his non poteſt colligi quis ſanctitate, aut gratia, vel gloria præcellat: nec hoc multum diſputandum, cùm ab æterna Dei prædeſtinatione dependeat nobis ignota. Matthęus tamen non ſine cauſa expreſsè dixit cap. 10. *Duodecim Apoſtolorum nomina hæc ſunt: Primus Simon qui dicitur Petrus, &c.* Atque ipſe ab omnibus primus nominatur, ſicut & in Actis Apoſtolorum cap. 1. quia ad Chriſtianam ſpectabat notitiam ſcire primatum Petri. De aliis verò non eſt dictum, ſecundus eſt iſte, tertius ille, &c. quia dignitate Apoſtolatus erant æquales.

Cæterùm, quia ordinariè Euangeliſtæ iungunt Philippum & Bartholomæum, exiſtimarunt nonnulli Interpretes Bartholomęum eundem eſſe cum Nathanaële, quem Philippus adduxit ad Ieſum, de quo & ipſe dixit: *Ecce verè Iſraelita in quo dolus non eſt.* Cui Nathanael: *Vnde me noſti?* Reſpondet Chriſtus.: *Antequam Philippus te vocaret, cùm eſſes ſub ficu, vidi te.* Ioan. 1. Fuerat ille Nathanael in aliquo loco longè diſtante ab oculis Chriſti, & occultè ibi quidpiā agebat remotis arbitris, forſitan orās, vel ſacræ lectioni vacans: nec potuit ille locus Chriſtum latere, nec ipſe Nathanaël, nec hoc

ſcens in montem vocauit ad ſe quos voluit ipſe. Et fecit vt eſſent duodecim cum illo & vt mitteret illos prædicare. Addit quoque Marcus: *Et dedit illis poteſtatem curandi infirmitates & eiiciendi dæmonia.* Nempe miracula debebant eis ſeruire tamquam ſigillum miſſionis & legationis ſuæ. Hæc quoque erant arma, quibus dura ad credendum corda mox poterant expugnare. Moyſi Virgam miraculorum dederat Dominus, Inſigne ſcilicet legationis & poteſtatis ſibi à Deo
ctæ, ad educendum populum de captiuitate
ypti & ſeruitute Pharaonis. Et quid non
hâc virgâ, in aquis, in aëre, in terra, in
s elementis? Sic & Virgam virtutis
iſit Dominus Apoſtolis, quâ con-
doctrinam quam tradebant, & do-
ur inimicis Chriſti: *Virgam virtutis*
Dominus ex Sion, dominare in medio
tuorum. Adiuncta ergo fuere præ-
Euangelium miracula, vt fidem
s oſtenſa, & noua facerent
ent: cumque pollicerentur
magnitudinem promiſſo-
magnitudo ſignorum.
us declarat ſimilitudi-
frequentiora forent,
ria in exordio Ec-
enim ad fidem creſ-
uiis fuit nutrien-
amus, tamdiu
e ea in terra
m fixerint,
hom. 29.

PARS SECVNDA.

INter hos à Domino electos Apoſtolos ſextus ab Euangeliſtis Marco, Matthęo, Luca, nominatur Bartholomæus. Marci 3. Luc
Matth.10. An verò ſecuti ſint ordinem
tionis, an ætatis, an dignitatis, non
quia non eodem ordine à ſingulis
ſtis recenſentur. Vnde ex his non p
quis ſanctitate, aut gratia, vel g
lat: nec hoc multum diſputa
æterna Dei prædeſtinatione
ignota. Matthęus tamen n
sè dixit cap. 10. *Duodecim*
hec ſunt: Primus Simon q
Atque ipſe ab omnibus p
cut & in Actis Apoſtol
Chriſtianam ſpectaba
tum Petri. De al
cundus eſt iſte
Apoſtolatu

Cæter
gunt l
runt
de
a
in q
ſtį?
ippus
erat ill
ſtante al
p à ageb
ſacræ lect
ciſtum la

Digitized by Google

ſtens in montem vocauit ad ſe quos voluit ipſe. Et fecit vt eſſent duodecim cum illo & vt mitteret illos prædicare. Addit quoque Marcus: *Et dedit illis poteſtatem curandi infirmitates & eiiciendi dæmonia.* Nempe miracula debebant eis ſeruire tamquam ſigillum miſſionis & legationis ſuæ Hęc quoque erant arma, quibus dura ad credendum corda mox poterant expugnare. Moyſi Virgam miraculorum dederat Dominus, Inſigne ſcilicet legationis & poteſtatis ſibi à Deo factæ, ad educendum populum de captiuitate Ægypti & ſeruitute Pharaonis. Et quid non effecit hâc virgâ, in aquis, in aëre, in terra, in omnibus elementis? Sic & Virgam virtutis ſuæ commiſit Dominus Apoſtolis, quâ confirmarent doctrinam quam tradebant, & dominarentur inimicis Chriſti: *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum.* Adiuncta ergo fuere prædicantibus Euangelium miracula, vt fidem verbis daret virtus oſtenſa, & noua facerent qui noua prædicarent: cumque pollicerentur regnum cœlorum, magnitudinem promiſſorum probare debebat magnitudo ſignorum. Quapropter S. Gregorius declarat ſimilitudine, cur tunc miracula frequentiora forent, quàm modò. Hæc neceſſária in exordio Eccleſiæ fuerunt, inquit ipſe *Vt enim ad fidem creſceret, multitudo credentium miraculis fuit nutrienda. Quia & nos cum arbuſta plantamus, tamdiu eis aquam infundimus, quo adusque ea in terra coaluiſſe videamus*: at ſi ſemel radicem fixerint, irrigatio ceſſabit. Ita S. Gregorius hom. 29. in Euang.

PARS SECVNDA.

INter hos à Domino electos Apoſtolos ſextus ab Euangeliſtis Marco, Matthęo, Luca, nominatur Bartholomæus. Marci 3. Luc. 6. Matth. 10. An verò ſecuti ſint ordinem vocationis, an ætatis, an dignitatis, non conſtat; quia non eodem ordine à ſingulis Euangeliſtis recenſentur. Vnde ex his non poteſt colligi quis ſanctitate, aut gratia, vel gloria præcellat: nec hoc multum diſputandum, cùm ab æterna Dei prædeſtinatione dependeat nobis ignota. Matthęus tamen non ſine cauſa expreſsè dixit cap. 10. *Duodecim Apoſtolorum nomina hæc ſunt: Primus Simon qui dicitur Petrus, &c.* Atque ipſe ab omnibus primus nominatur, ſicut & in Actis Apoſtolorum cap. 1. quia ad Chriſtianam ſpectabat notitiam ſcire primatum Petri. De aliis verò non eſt dictum, ſecundus eſt iſte, tertius ille, &c. quia dignitate Apoſtolatus erant æquales.

Cæterùm, quia ordinariè Euangeliſtæ iungunt Philippum & Bartholomæum, exiſtimarunt nonnulli Interpretes Bartholomęum eundem eſſe cum Nathanaële, quem Philippus adduxit ad Ieſum, de quo & ipſe dixit: *Ecce verè Iſraelita in quo dolus non eſt.* Cui Nathanael: *Vnde me noſti?* Reſpondet Chriſtus: *Antequam Philippus te vocaret, cùm eſſes ſub ficu, vidi te.* Ioan. 1. Fuerat ille Nathanael in aliquo loco longè diſtante ab oculis Chriſti, & occultè ibi quidpiā agebat remotis arbitris, forſitan orās, vel ſacræ lectioni vacans: nec potuit ille locus Chriſtum latere, nec ipſe Nathanaël, nec hoc

dens in montem vocauit ad ſe quos voluit ipſe. Et fecit vt eſſent duodecim cum illo & vt mitteret illos prædicare. Addit quoque Marcus: *Et dedit illis poteſtatem curandi infirmitates & eiiciendi dæmonia.* Nempe miracula debebant eis ſeruire tamquam ſigillum miſſionis & legationis ſuæ. Hęc quoque erant arma, quibus dura ad credendum corda mox poterant expugnare. Moyſi Virgam miraculorum dederat Dominus, Inſigne ſcilicet legationis & poteſtatis ſibi à Deo factæ, ad educendum populum de captiuitate Ægypti & ſeruitute Pharaonis. Et quid non effecit hâc virgâ, in aquis, in aëre, in terra, in omnibus elementis? Sic & Virgam virtutis ſuæ commiſit Dominus Apoſtolis, quâ confirmarent doctrinam quam tradebant, & dominarentur inimicis Christi: *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum.* Adiuncta ergo fuere prædicantibus Euangelium miracula, vt fidem verbis daret virtus oſtenſa, & noua facerent qui noua prædicarent: cumque pollicerentur regnum cœlorum, magnitudinem promiſſorum probare debebat magnitudo ſignorum. Quapropter S. Gregorius declarat ſimilitudine, cur tunc miracula frequentiora forent, quàm modò. Hæc neceſſaria in exordio Eccleſiæ fuerunt, inquit ipſe *Vt enim ad fidem creſceret, multitudo credentium miraculis fuit nutrienda. Quia & nos cùm arbuſta plantamus, tamdiu eis aquam infundimus, quo aduſque ea in terra coaluiſſe videamus*: at ſi ſemel radicem fixerint, irrigatio ceſſabit. Ita S. Gregorius hom. 29. in Euang.

PARS SECVNDA.

INter hos à Domino electos Apoſtolos ſextus ab Euangeliſtis Marco, Matthæo, Luca, nominatur Bartholomæus. Marci 3. Luc. 6. Matth.10. An verò ſecuti ſint ordinem vocationis, an ætatis, an dignitatis, non conſtat; quia non eodem ordine à ſingulis Euangeliſtis recenſentur. Vnde ex his non poteſt colligi quis ſanctitate, aut gratia, vel gloria præcellat: nec hoc multum diſputandum, cùm ab æterna Dei prædeſtinatione dependeat nobis ignota. Matthæus tamen non ſine cauſa expreſſè dixit cap. 10. *Duodecim Apoſtolorum nomina hæc ſunt: Primus Simon qui dicitur Petrus, &c.* Atque ipſe ab omnibus primus nominatur, ſicut & in Actis Apoſtolorum cap. 1. quia ad Chriſtianam ſpectabat notitiam ſcire primatum Petri. De aliis verò non eſt dictum, ſecundus eſt iſte, tertius ille, &c. quia dignitate Apoſtolatus erant æquales.

Cæterùm, quia ordinariè Euangeliſtæ iungunt Philippum & Bartholomæum, exiſtimarunt nonnulli Interpretes Bartholomæum eundem eſſe cum Nathanaële, quem Philippus adduxit ad Ieſum, de quo & ipſe dixit: *Ecce verè Iſraelita in quo dolus non eſt.* Cui Nathanael: *Vnde me noſti?* Reſpondet Chriſtus: *Antequam Philippus te vocaret, cùm eſſes ſub ficu, vidi te.* Ioan.1. Fuerat ille Nathanael in aliquo loco longè diſtante ab oculis Chriſti, & occultè ibi quidpiã agebat remotis arbitris, forſitan orãs, vel ſacræ lectioni vacans: nec potuit ille locus Chriſtum latere, nec ipſe Nathanaël, nec hoc

rum, Neptunus Pinum, Venus Myrtum, Iuno Iuniperum. Minerua hanc electionem demirata, interrogat Iouem, cur infructiferas arbores Dij ſibi elegiſſent? Reſponſum verò accepit, ideo id factum, vt ipſæ arbores intelligant, non ob ſua merita, ſed ex mera Deorum gratia ſe electas, & Diis dicatas tanquam eorum Inſignia. Certè hæc eſt cauſa cur Chriſtus ſteriles & viles ſibi adiegit Apoſtolos, vt ipſi non gloriarentur in ſe, ſed ipſe glorificaretur in eis; quia potuit eos ſolâ ſuâ electione reddere frugiferos, & toto orbe glorioſos, cùm fructũ non potuerint Dij ſuis conferre arboribus.

Tertiò, non ſine myſterio duodecim elegiſſe dicitur, quos & Apoſtolos nominauit. Voluit enim vt ſicut erant duodecim tribus Iſraël, & duodecim Patriarchæ, è quibus populus Dei erat progenitus, ſic etiam forent duodecim Apoſtoli, quaſi Patres totius populi Chriſtiani. Iterum, ſicut annus duodecim conſtat menſibus, & dies duodecim horis, Solque lucem eſt Orbi fundens per duodecim Zodiaci ſigna: ideo etiam numero duodenario primos Prædicatores direxit in mũdum, per quos ipſe Sol iuſtitiæ mundo veritatis lucem impertit. Hanc rationem affert Venerab. Beda Ioannis 6. Eandem profert Sedulius, comparatque quatuor Euangeliſtas quatuor anni temporibus. Sic enim canit de Euangeliſtis:

Quatuor hi Proceres unâ te voce canentes,
Tempora ceu totidem latum ſparguntur in orbẽ.
Sic & Apoſtolici fulget ſemper duodenus honoris
Apex, & numero menſes imitatus & horas.

Plurimæ autem numeri huius myſtici figuræ ſunt in ſacris litteris. Quid aliud duodecim

fontes in deſerto præſignant, quam duodecim Apoſtolos doctrinæ aquas Orbi ſterili fundentes? Quid aliud ſunt gemmæ duodecim in veſte ſummi Pontificis, quàm Apoſtoli Eccleſiam veſtem Chriſti illuſtrantes? Quid duodecim leones Throni Salomonis? Quid duodecim boues mare æneum portantes? Quid duodecim lapides ex quibus altare cóſtructum? Quid duodecim fundamenta ciuitatis Dei & duodecim portæ? Quid duodecim ſtellæ coronantes mulierem amictam Sole? Quid duodecim ſedes ad iudicandum Iſraël? Quid duodecim Principes Tabernaculum olim & Arcam Dei circumſtantes? Fuit ergo hic numerus in honorem duodecim Apoſtolorum in Figuris etiam antiquis conſecratus. Et hunc ita voluit obſeruari Dominus in ſuis Apoſtolis, vt cùm eſſet diminutus per interitum Iudæ, voluerit eum reſtaurari per electionē Mathiæ, nec plures voluit eligi, ne alius numerus efficeretur. Vnde S. Auguſtinus trac. 27. in Ioannem. *Non quia periit vnius, ideò duodenarij numeri honor demptus eſt, nam in locum pereuntis alius ſubrogatus eſt, manſitque numerus conſecratus. Se Judas exterminauit, non duodenarium numerum violauit. Ipſe deſeruit Præceptorem, ſed Deus ei appoſuit ſucceſſorem.*

Vide fuſiùs de his quæ dixi in feſto S. Mathiæ.

Quartò hos vocauit Apoſtolos, hoc eſt miſſos inſtar Legatorum, ſiue vt dicit Tertul. lib. de præſcriptionibus cap. 20. *Ex diſcipulis duodecim præcipuos lateri ſuo Chriſtus adlegerat, deſtinatos nationibus Magiſtros.* Hi ergo erant velut Legati à latere, quos ideo Chriſtus elegit, vt ad euangelizandum toto orbe poſtea mitteret. Hoc expreſſit S. Marcus c. 3. dicens: *Aſcen-*

PARS SECVNDA.

INter hos à Domino electos Apoſtolos ſextus ab Euangeliſtis Marco, Matthęo, Luca, nominatur Bartholomæus. Marci 3. Luc. 6. Matth. 10. An verò ſecuti ſint ordinem vocationis, an ætatis, an dignitatis, non conſtat; quia non eodem ordine à ſingulis Euangeliſtis recenſentur. Vnde ex his non poteſt colligi quis ſanctitate, aut gratia, vel gloria præcellat: nec hoc multum diſputandum, cùm ab æterna Dei prædeſtinatione dependeat nobis ignota. Mathęus tamen non ſine cauſa expreſsè dixit cap. 10. *Duodecim Apoſtolorum nomina hæc ſunt: Primus Simon qui dicitur Petrus, &c.* Atque ipſe ab omnibus primus nominatur, ſicut & in Actis Apoſtolorum cap. 1. quia ad Chriſtianam ſpectabat notitiam ſcire primatum Petri. De aliis verò non eſt dictum, ſecundus eſt iſte, tertius ille, &c. quia dignitate Apoſtolatus erant æquales.

Cæterùm, quia ordinariè Euangeliſtæ iungunt Philippum & Bartholomæum, exiſtimarunt nonnulli Interpretes Bartholomęum eundem eſſe cum Nathanaële, quem Philippus adduxit ad Ieſum, de quo & ipſe dixit: *Ecce verè Iſraelita in quo dolus non eſt.* Cui Nathanael: *Vnde me noſti?* Reſpondet Chriſtus: *Antequam Philippus te vocaret, cùm eſſes ſub ficu, vidi te.* Ioan. 1. Fuerat ille Nathanael in aliquo loco longè diſtante ab oculis Chriſti, & occultè ibi quidpiam agebat remotis arbitris, forſitan orãs, vel ſacræ lectioni vacans; nec potuit ille locus Chriſtum latere, nec ipſe Nathanaël, nec hoc

ipſum quod agebat. Vnde admirans Nathanaël ſe ita ab eo agnitum, pronuntiat; *Rabbi tu es Filius Dei, tu es Rex Iſraël.* Non quòd agnouerit iam ex tunc perfectè diuinitatem Chriſti, ſed excellentiâ quâdam Filium Dei nominauit, putauitque eſſe talem ſingulari adoptione, non eſſentiâ, vt vult S. Chryſoſtomus (cum Theophilacto, & alijs) diſtinguitque confeſſionem hanc à confeſſione Petri, qui Filium Dei agnouit, & verè Deum. Hunc itaque Nathanaëlem eundem eſſe cum Bartholomæo, cenſuit Rupertus, Ianſenius, Arias Montanus, cum alijs nonnullis; tum ob dictam rationem, quia ſolet coniũgi cum Philippo, tamquam ab eo vocatus; tum quia Nathanaël erat proprium nomen, Bartholomæus verò nomen à Patre ſumptum, vt ſit idem quod Filius Tholmæi, ſicut Bariona filius Ionæ. Tum denique, quia Nathanaël cum Petro, Andrea, Philippo vocatus eſt; ergo ad Apoſtolatũ electus fuit ſicut & illi, maximè cum fuerit à Domino collaudatus, tamquam verè Iſraëlita, verè ſincerus, minimè ſimulatus aut hypocrita, ſed colũbinis moribus præditus, aptus proinde ad Apoſtolatum. Hæc ſententia ſi vera eſt, conſequenter dicendum foret Bartholomæum fratrem fuiſſe Philippi, & ideo per illum adductum fuiſſe ad Ieſum, ſicut & Petrus per Andream fratrem ſuum. Nam Nathanaëlem fuiſſe Philippi fratrem docent multi Interpretes in c. 1. Ioannis, inter quos Sanct. Thomas, Hugo Cardinalis, Nicolaus Lyranus, Dionyſius Carthuſianus, & vtraque Gloſſa, tam ordinaria quàm interlinealis. Neque refert quòd Sanctus Auguſtinus in cap. 1. Ioannis dicat,

Deberet Nathanael eſſe primus in Apoſtolis; & nec medius inuenitur, nec vltimus in duodecim. Quia peritus in lege fuit, noluit illum Dominus inter Apoſtolos ponere, quia idiotas elegit vt confunderet mundum. Non quæſiuit per Oratorem Piſcatorem, ſed de Piſcatore lucratus eſt Imperatorem. Ita loquitur S. Auguſtinus, ſed hæc ratio non eſt plena, nam Paulum legis peritum Dominus poſtea creauit Apoſtolum, ſic & potuit Nathanaëlem, ne penitus doctos repudiare & deſpuere videretur.

Quicquid ſit, & quiſquis fuerit Bartholomæus, perfectè ſecutus eſt Dominum ſe vocantem & eligentem, potuitque illud Apoſtolicum dicere præ cæteris: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, quid ergo erit nobis?* Reliquit enim pro Domino non ſolùm retia & nauiculam, ſi piſcator fuerit, vt multi volunt; nec ſolùm inflantem ſcientiam reliquit, ſi legis peritus fuerit, vt aliqui dixerunt; neque ſolùm reliquit honores & nobilitatem, ſi nobilis fuerit, vt nonnulli etiam aſſeruerunt: ſed reliquit & pellem pro Chriſti amore paſſus excoriationem. Inſtar ſerpentis prudentem ſe oſtendit, dum vt arctum foramen & cæli anguſtam viam ſine impedimento poſſet ingredi, veterem deponit pellem, adepturus nouam. Sciebat enim illud Iob: *Rurſum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum.* Quapropter paratus eſt illam relinquere in egreſſu huius vitæ, maximo licet cum cruciatu & dolore, ſciens quòd pro mortali recipiet immortalem, pro corrupta glorioſam & incorruptam, pro obſcura pellucidam. Certè ſi olim pelles animalium tegebant & exornabant

Matt. 19.

tabernaculum Domini: multò magis Bartholomæi pellis adornat Eccleſiam Chriſti, & reddit eam glorioſam. Sic poteſt & ipſa dicere:
Cant. 1. *Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Ieruſalem ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis.* Quaſi dicat: Fateor, quòd multis perſecutionibus foris vexata, ſubnigra ſum cute & pelle, & velut contemptibilis poſſum videri intuenti tantùm quæ forinſecus ſunt: ſed ſi quis perſpicaciùs rem conſideràrit, formoſa ſanè ſum & Martyrum exuuiis adornata, velut tabernaculum pellibus Salomonis. Glorior certè Sebaſtiani pelle vndique telis confixâ, Vincentij & Laurentij aduſtâ, Blaſij pectinibus ferreis dilaniatâ, Staniſlai membratim conciſâ, ſed diuinitus redintegratâ, Theodori vngulis ferreis dilaceratâ, Quintini calamis acutis & haſtilibus perfoſsâ: Agathæ & Barbaræ mamillâ amputatâ vel auulsâ; ſed maximè glorior pelle Bartholomæi excoriatâ, qui cæteris Dux fuit ad martyrium & agonem crudeliſſimum.

Hoſtiæ quæ offerebatur olim in ſacrificium, pellis erat detrahenda, prout præſcribitur Leuit. 1. In hoſtiam & victimam perfectam debebat offerri S. Bartholomæus, ideò gauiſus eſt pellem ſibi detrahi; eamque ob cauſam dicimus eum omnia reliquiſſe, vt perfectè ſacrificaret ſe Domino, perfectèque eum ſequeretur. Ioſeph relinquit pallium adulteræ mulieri, nolens Deum offendere: Adoleſcens Euangelicus relinquit ſyndonem, nolens detineri: Samaritana relinquit hydriam apud puteum, vt liberiùs abeat Chriſti promulgatura gloriam. Bartholomæus quoque mundo adultero

relinquit pellem, ne diuinam incurrat offenſam; relinquit illam perſecutoribus ſuis, ne remotam ſibi iniiciant ad ſequendum Dominum; relinquit eam, vt liberiùs abiens poſſit vbique gloriam Domini prædicare, & vt nudus nudum ſequatur crucifixum, cuius ſtigmata & characteres eius carni inſcribuntur profundè, tamquam electæ arbori de ractâ cortice. Hi characteres & hæc decorticatio ſymbola ſunt dilectionis illius perfectæ, de qua in Canticis: *Si dederit homo omnem ſubſtantiam domus ſuæ pro dilectione, quaſi nihil deſpiciet eam.* *Cant. 8.*
Quaſi dicat: Adeò ſpecioſa eſt & pretioſa gemma charitatis, vt omnia eius reſpectu quaſi nihil computanda ſint, & omnia quæ deſiderari poſſent, ei non valent comparari. Quapropter homo pro illa conſeruanda debet eſſe paratus omnem ſubſtantiam domus ſuæ dare, hoc eſt omnes facultates ſuas, ipſam vitam, & proprium corpus, quod velut domus animæ eſt. Conſiderans ergo S. Bartholomæus pretium & valorem diuini amoris, omnia ſua pro illa dedit, temporalia relinquens & vitam, corpuſque ſuum & animam impendens, vt amorem illum conſeruaret, & declararet. Si expoliauit ſe Ionathas, & dedit tunicam ſuam Dauid in ſignum dilectionis, 1. Reg. 18. multò magis dilectionem ſuam probare cenſetur Bartholomæus erga Chriſtum Dominum, dum expolians ſe tunica ſua, hoc eſt pelle corporis ſui propter Chriſtum, eam in pignus amoris ei offert, & lauat eam in ſanguine ſuo.

Cæterùm paulò altiùs à nobis repetenda eſt occaſio tam cruenti martyrij, tamque atrocis excoriationis S. Bartholomæi. Rem ſic cō-

pendio enarrat Breuiarium Romanum 24. Auguſti. Bartholomæus Apoſtolus Galilæus, cùm in Indiam citeriorem, quæ ei in orbis terrarum ſortitione ad prædicandum Ieſu Chriſti Euangelium obuenerat, progreſſus eſſet, aduentum Domini Ieſu iuxta S. Mathæi Euangelium illis gentibus prædicauit. Sed cum in ea prouincia plurimos ad Ieſum Chriſtum conuertiſſet, multos labores calamitatéſque perpeſſus, venit in maiorem Armemiam. Ibi Polymium Regem, & coniugem eius, ac præterea duodecim ciuitates ad Chriſtianam fidem perduxit. Quæ res in eum magnam inuidiam concitauit illius gentis ſacerdotum. Nam vſque adeò Aſtyagem Polymij Regis fratrem in Apoſtolum incenderunt, vt viuo Bartholomæo pellem crudeliter detrahi iuſſerit, ac caput abſcindi, quo in martyrio animam Deo reddidit. Ita Breuiarium. Addunt aliqui, priùs quàm ei pellis detraheretur, fuiſſe fuſtibus cæſum & cruci ſuffixum. Ita Nicephorus, Lippomanus, Surius, & alij. Ex his nonnulla moralia documenta deſumi poſſunt.

In primis hîc conſideratione dignum eſt, quàm varijs Deus preſſuris, tormentis, martyrijs, exerceat electos ſuos, tum vt eorum probet ſolidam dilectionem, tum vt eos nobis exhibeat in exemplum patientiæ & virtutis, fideique per dilectionem operantis. Quapropter ad Hebræos 11. dicit Apoſtolus: *Sancti per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſtitiam, adepti ſunt repromiſsiones.* Subdit poſtmodum Apoſtolus: Alij autem *diſtenti ſunt,* vt contunderentur inſtar tympani, *non ſuſcipientes redemptionem, vt meliorem inuenirent reſurrectionem;*

hoc eſt, nolentes ab illis ſuppliciis liberari, quæ facilè poſſent vitare, ſi tyrannis vellent obedire; quia adſpiciebant ad meliorem vitam, quàm eſſet illa quâ priuabantur. Addit denique: *Alij ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus*: hoc eſt, affligebantur vt malefici, viles habebantur veſtiti more ruſticano & indumentis villoſis & hirſutis; attamen tales & tanti erant apud Deum, vt mundus eos habere non mereretur. Pleraque hîc ab Apoſtolo de variis dicta vni Apoſtolo Bartholomæo competunt, ſi ſingula examinare voluerimus. An non *per fidem vicit regna*, dum in regno Indiæ citerioris adeò multos conuertit? Dum etiam in Armenia Regem Polymium cum ciuitatibus ſuis ad fidem perduxit? An non *Caſtra vertit exterorum*, *obturauit ora leonum*, dum oracula dæmonum muta fecit, & delubra, de quibus quaſi caſtris ſuis virtutem ſuam exerit, euertit & inania reddidit?

An non *diſtentus eſt & ſectus*, crudeliſſimeque inſtar tympani extenſus, ſiue dum primùm fuſtibus contuſus eſt, ſiue dum poſtmodum atrociter pellis ei detracta eſt? Dicere ergò de eo poſſumus quod ſecundi Machab. 6. dicitur de vno ex Machabæis: *Voluntariè præibat ad Tympanum.* Sic enim legunt Græca, pro eo quod nos habemus: *Voluntariè præibat* ad ſupplicium. Erat enim quoddam tormenti genus, quod Tympanum vocabant, in quo homines diſtendebantur, inſtar tympanorum, vt fuſtibus contunderentur. Sed Eccleſia gloriatur modò de pelle Bartholomæi, tamquam

de tympano quo fugat hoſtes, hoc eſt dæmonia. Vnde potuit maiori dicere ratione S. Bartholomæus, quod olim Ziſcha Tyrannus ſuis Bohemis: *Poſt mortem meam volo vt è pelle mea tympanum conſtituatis, quo contra hoſtes ad prælium procedatis; illi enim vel ſolo illius ſonitu terrebuntur.* Hoc ex intolerabili dicebat arrogantia, quia in bello felix ſemper fuerat. Sic & Rex Angliæ Edouardus primus, expertus quantum præſentia ſua contuliſſet felicitatis in bello diuturno contra Regem Scotiæ, moriens obſtrinxit filium iuramento ſolemni, quòd ſe mortuum mox bulliret ad ſeparanda oſſa à carne, quodque oſſa illa continuò deferret in prælijs contra Scotos. O arrogantem inſaniam! O infamem arrogantiam! Interim Eccleſia non ſine pietate oſſa Sanctorum colit, & illis gloriatur contra hoſtes ſpirituales, eorum ſæpiſſime experta potentiam & gratiam, quotidianiſque miraculis ea à Domino illuſtrari intuēs.

Greg. Turon. l. 1. de gloria Mart. c. 34.

Quod & de S. Bartholomæi oſſibus pernotum eſt, quæ cùm ab infidelibus in mare deiecta forent cum arca plumbea in qua concludebātur, diuinitus (aquis ſubuehentibus illam arcam) ad Inſulam Siciliæ, Liparis dictam peruenerūt, ac ibi reuelatione diuinâ à Chriſtianis ſuſcepta ſunt honorificè, exædificato eis templo. Poſtmodum Saracenis rurſus eius ſepulchrum violantibus, & ſacra hæc oſſa diſpergentibus,

Claudius à Rota in Legenda.

monente S. Bartholomæo, à quodam viro Religioſo recollecta ſunt indicio diuini ſplendoris, & Beneuentum ad Regnum Neapolitanum tranſlata, vbi diu cultu debito fuere honorata. Tandem ab Otthone Imperatore Romam portata ſunt, & in Tiberis Inſula collocata, Eccleſiæ

cleſia ibidem dedicata eius nomine. Agitur autem Romæ feſtus dies 25. Aug. quia eo die tráſlatio facta fuit. Aliæ autem Eccleſiæ feſtum diem colunt martyrij eius, qui fuit 24. Auguſti. *Baron. annot. ad marty-rol.*

An non denique Bartholomæus circuiuit orbis partem, egens, anguſtiatus, & afflictus, cùm tamen dignus eo non foret mundus? veſtes eius & ſandalia per viginti ſex annos dicuntur non fuiſſe attrita, inſtar veſtium illarum & calceamentorum quibus Iſraëlitæ circuierunt annis 40. per deſertum. Centies quoque in die, centieſque in nocte genua in oratione flectebat. Varias denique peragrabat Prouincias egenus, quia opes deſpuebat terrenas, vt nudus nudum ſequeretur Chriſtum, pro cuius etiam amore paratus fuit pelle denudari, & crucem pati, tandemque inter illos numeratus eſt, qui *in occiſione gladij mortui ſunt.*

Alterum morale documentum ex hiſtoriâ S. Bartholomęi elicitur, conſiderando conuerſionem Polymij Regis, quam mox ſecuta eſt non ſolùm conuerſio totius familiæ regiæ, ſed etiam duodecim ciuitatum cum populis variis. Hîc nempè eluceſcit, quàm verum ſit illud S. Fulgentij Epiſt. 6. ad Theodorum: *Fit vt qui ſunt in ſaculi culmine conſtituti, aut ſecum plurimos perdant, aut ſecum multos in via ſalutis acquirant.* Nimirum, ſicut magnæ naues multas ſecum cymbas colligatas trahunt; &, ſi mergantur, illas etiam ſecum mergunt: ſic contingit & potentibus vt non ſoli pereant, ſed multos ſecum in perditionem pertrahant. Ideo dicit Iob c. 26. *Gigantes gemunt ſub aquis, & qui habitant cum eis.* Qui ſunt gigantes gementes ſub aquis, niſi potentes & magnates mole negotiorum

quaſi aquarum oppreſſi? Meritò gemunt iſti, tum in præſenti anxiis curis diſtenti, tum in futuro, quia aquis crebrò merguntur inferioris abyſſi. Sed non ſoli gemunt, verùm etiam illi qui habitant cum eis, hoc eſt qui eorum miniſterio & negotiis ſunt inuoluti, quia & hos ſecum ſæpè trahunt in abyſſum & perditionem. Quòd ſi verò Magnates per aquas varias negotiorum & curarum ad portum contendunt, tandemque appellunt: etiam ſecum trahunt eos qui ſibi colligantur, nec ſoli ſalutem conſequuntur. Eorum nimirum exemplum præuium & auctoritas multis perſuadere potens eſt & Dei virtutem, & fidei veritatem.

Tertium documentum ex dictis elicitur; quàm ſcilicet verum ſit illud Domini: *Non veni mittere pacem, ſed gladium. Veni enim ſeparare hominem aduerſus Patrem ſuum, & filiam aduerſus Matrem ſuam: & inimici hominis domeſtici eius.* Multis poſſet exemplis declarari quomodo filij aduerſus Patrem, & filiæ aduerſus Matrem, ob diuerſitatem fidei exſurrexerint, quomodo Parentes filios vel filias ad tormenta tradiderint, vt de S. Barbara, Chriſtina, & aliis pernotum eſt. Hîc autem videmus quomodo frater à fratre ſeparatur. Aſtyages à Polymio, dum Bartholomæum ita crudeliter perſequitur ob fratris conuerſionem, dum in illum crudelitas omne virus effundit, quia in fratrem vires forent inanes. Sic & illud Domini Matth. 24. agnoſcitur: *Duo erunt in agro, vnus aſſumetur, alter relinquetur: duo in lecto, vnus aſſumetur, alter relinquetur;* &c. Duo eiuſdem familiæ, eiuſdem ſanguinis & ortus hîc reperiuntur, duo ex eodem vtero prognati fra-

Matt. 10.

tres, quorum vnus Dei prouidâ diſpoſitione ad diuinæ gratiæ ſortem & fidei lucem pertingit, alter in tenebris infidelitatis relinquitur, inimicus luci & gratiæ, dum à S. Bartholomæo illam oblatam reſpuit. Inſurgit etenim atroci mente cæcus contra manuductorem, naufragus contra gubernatorem, æger contra medicum & viuificatorem: ideo in cæcitate hæret, in naufragio perit, in morte permanet. Hic ergo relinquitur, dum interim frater aſſumitur, illuminatur, viuificatur, & ſaluatur.

CONCLVSIO.

GRatias tibi, Domine Ieſu Chriſte, Saluator & Redemptor noſter, infinitas debemus, quòd pro nobis totas noctes in oratione agere dignatus fueris: quodque poſt orationem duodecim Apoſtolos elegeris ad propagationem noſtræ ſalutis, eos conſtituens Angelos pacis, Miniſtros veræ lucis, ad annunciandum toto orbe Euangelium pacis, & ad illuminandum eos qui ſedebant in tenebris & in vmbra mortis. Sed & ſpeciales tibi debemus gratias pro vocatione & electione S. Bartholomæi Apoſtoli, per quem voluiſti nobis eſſe manifeſtum quantum oporteat pro nomine tuo pati, & quanta ſit vis dilectionis omnia propter te relinquentis, omnibus pro amore tuo ſeſe expoliantis. Fac nos igitur eius exemplum intueri, eius dilectionem imitari, terrena deſpiciendo, & propter te propriis nos ipſos paſſionibus exuendo. Sit nobis ipſe inſtar virgæ Iacob decorticatæ, & propè canales poſitæ, vt concipiamus ſimilem fætum, hoc eſt

Gen. 30. feruens deſiderium tibi ſeruiendi, pro te patiendi, corticemque rerum mundanarum deſpiciendi, vt tandem veſtras nos veſte immortalitatis, veſte gloriæ & incorruptionis, veſtimento æternæ lucis.

Pro Feſto Natiuitatis

B. V. MARIÆ

LECTIO VIGESIMA-SEPTIMA.

Natiuitas tua Dei Genitrix Virgo gaudium annunciauit vniuerſo mundo, &c.

TRES SVNT PARTES.

Prima oſtendit hominum natiuitates eſſe deplorandas.

Secunda, Virginis Natiuitatem nihilominus eſſe gaudio plenam.

Tertia declarat quibusnam gaudium nunciârit hac Natiuitas.

PARS PRIMA.

APud veteres quæſtio fuit, an dies natiuitatis lætitiâ ſit celebrandus, an potiùs luctu? Primam opinionem ſecuti ſunt nonnulli, de quibus ſacris in eloquiis fit mentio, qui variâ lo-

lemnitate opipariſque conuiuiis diem ſuum natalem celebrant, non ſolùm amicos, ſed etiam ſibi famulantes ad genialem plauſum quotannis inuitantes.

Sic Gen. 40. dicitur: *Exinde dies tertius natalitius Pharaonis erat, qui faciens grande conuiuium pueris ſuis*, hoc eſt famulis, *recordatus eſt Magiſtri pincernarum & piſtorum Principis.*

Rurſus 2. Machab. 6. In die natalis Regis Antiochi (qui ſacer habebatur) ſacrificia offerebantur, *& cùm Liberi ſacra celebrabantur, cogebantur Iudæi hederâ coronati Libero circuire.* Fiebant vtique ſacrificia Baccho, & multa ebrietate ac libidine ei litare tunc mos erat, circumeundo vrbem cum Hederæ coronis, quia Hedera Baccho arbor ſacra erat. Hæc ergo erant Bacchanalia & Liberalia, à Baccho ſeu Libero Deo ſic dicta.

Denique Marci 6. Herodes natalis ſui cœnam fecit Principibus, & Tribunis, & primis Galileæ; introductaque eſt filia Herodiadis, vt ſaltaret coram recumbentibus.

Alteram opinionem, luctu ſcilicet potiùs quàm gaudio proſequendum diem natiuitatis, ſecutæ ſunt aliquæ nationes. Sic Thraces ſoliti feruntur infantium natiuitates planctu & leſſu celebrare, funera verò lætitiâ & tympanis. Huic etiam opinioni videntur ſuffragari ſacra eloquia. Nam Eccleſiaſtes diſertè pronunciat c.7. *Melior eſt dies mortis die natiuitatis.* Nempe natalitius dies in turbulentum huius vitæ pelagus nos inducit, vbi draco latibulum ſuum poſuit; tranſitus verò dies ex ſtadio ærumnoſo nos educit. Sed & ipſi infantes docere videntur natalem diem non conuiuio agendum, ſed

fletu: Quare enim in lucem prodeuntes à ploratu incipiunt, inquit S. Auguſtinus ſer. 24. de verbis Apoſtoli? Reſpondet. *Quando plorat naſcens, propheta ſuæ calamitatis eſt; lacrymæ enim teſtes ſunt ſuæ miſeriæ. Nondum loquitur, & prophetat. Quid prophetat? In labore ſe futurum vel timore. Et ſi benè vixerit, & iuſtus fuerit, certè in mediis poſitus tentationibus ſemper timebit.* Hæc S. Auguſtinus. Neque minus Regum aut Principum lugenda natiuitas quàm aliorum, quia vt ipſe fatetur Salomon Sap. 7. *Nemo ex Regibus aliud habuit natiuitatis initium,* quàm à fletu. Sum ego (inquit ipſe) *mortalis homo ſimilis omnibus, & ex genere illius qui prior factus eſt: & inſimiliter factam decidi terram, & primam vocem ſimilem omnibus emiſi plorans.* Meritò deplorandum eſt graue iugum, quod incipiunt trahere filij Adæ à die exitus de ventre matris vſque in diem ſepulturæ, *ab eo qui veſtitur purpura & hyacintho, & portat coronam, vſque ad eum qui ſedet in cinere, & veſtitur lino crudo*, vt expreſſit Eccleſiaſticus c. 40. Si hominem natura nudum, & in nuda humo, natali die abiicit ad vagitus & ploratum; ſi ab hoc lucis rudimento vincula excipiunt, & omnium membrorum nexus: Qualis dementia eorum qui ab his initiis exiſtimant ſe ad ſuperbiam & voluptatem genitos?

Dictam quoque opinionem ſecuti videntur viri ſancti, quia vt dicit Origenes Leuit. 12. Nemo ex omnibus Sanctis inuenitur diem feſtum vel conuiuium magnum egiſſe in die Natalis ſui. Abraham Gen. 21. celebraſſe non legitur natiuitatem ſui Iſaac aliquo conuiuio; ſed feciſſe grande conuiuium in die ablactationis

dicitur. Celebrant Sancti ablactationem, quando ſcilicet mundi voluptas velut lac viroſum repudiatur. Iob lamentatur diem natiuitatis c. 3. ſicut & Ieremias c. 20. eumque maledicere videntur, ſpectando ærumnas quas affert, ſimulq; peccatũ originale, & alia mala quibus homines inuoluit miſerabiliter & deplorandè. Maledicere ergo non aliud eſt quàm dicere infelicem, & grauiter de eo conqueri, tanquam ærumnarum omnium originario die. Quod ſi Sancti ita conqueri potuere, quid de impiis?

Certè non poteſt celebrari natiuitas hominum cum ſecuritate gaudij, quia de multis verum eſt quod de vno: *Melius ei foret ſi natus non eſſet homo ille.* Quando conſidero in conceptu Cain Matrem Euam gaudentem & dicentem: *Poſſedi hominem per Deum*; cogor dicere: O Eua, ſi ſcires hunc filium tuum adeo fore infelicem, ac tandem ex parte Dei reprobandum, non lætareris vel in conceptu, vel in partu, nec diceres: *Poſſedi hominem per Deum.* Quando conſidero Abſalonem editum in mundum; quia filius eſt Regis ſpecioſus, & vultu amabilis, video multos in eius natiuitate gaudentes. Sed, eheu! quot ærumnas intulit Patri, quot ærumnas & ſibi numquam finiendas? Eheu, quàm infelix natiuitas! *Melius foret ſi natus non eſſet homo ille*; melius, inquam, quàm æternum lugere. Sic maledicti Cham, & reprobi Iſmaëlis deplorandæ potiùs fuerunt natiuitates, quàm celebrandæ. Multi quoque parentibus filij ſunt *Benoni* id eſt, *filij doloris*; cruces & ærumnas intolerabiles eis pariunt, ideoque luctu digna eorum & natiuitas eſt & vita. Propterea dixit Sapiens: *Ne iucunderis in filiis*

impiis, ſi multiplicentur; nec oblecteris ſi non eſt timor Dei in illis. Vtile eſt mori ſine filiis, quàm impios poſt ſe relinquere.

Sed numquid infeliciſſima fuit natiuitas & Pharaonis & Antiochi & Herodis, quas quotannis celebres fuiſſe luxu & plauſu ſacra eloquia commemorant? Profectò cùm infeliciſſimus fuerit eorum exitus è vita, quâ ratione natiuitas dici poteſt beata? Quinimmo, teſte ſacro textu, Pharao & Herodes, dum diem natalis ſui feſtiuis celebrant gaudiis, vterque infauſto auſpicio feſtiuitatem ſuam ſanguine & crudelitate fœdauit. Nam Pharao eo die Piſtorum Principem ſuſpendi iuſſit, Gen. 40. Herodes infami ſcelere Baptiſtam interemit, & caput cruentum inter fercula in conuiuium inferri inauditâ feritate voluit.

Interim, diem vt ſuum natalem quotannis celebrent, conſulendum eſt Chriſtianis omnibus. Non id quidem conuiuia cum luxu inſtruendo, ſed ad conuiuium Euchariſticum cum pietate accedendo. Quid eſt Euchariſticũ epulum, niſi epulum quod in gratiarum actionem per omnibus beneficiis eſt inſtitutum? Recurrente ergo natali die Euchariſtiam ſumendo, gratias agat Chriſtianus pro beneficiis, quæ de momento in momentum à Deo accipit iam ab exordio vitæ. Gratias agat de beneficio baptiſmi & vocationis ad fidem, de beneficiis toties in vita perceptorum Sacramentorum diuinorum per quæ à peccatis emundatur, de beneficio lucis gratiæ, de beneficiis quoque aliis particularibus, quæ, niſi ſit ingratus, debet agnoſcere à diuina manu quotidiè ſe accipere, tam ſecundum animam, quàm

ſecundùm corpus. Renouet quoque in die natiuitatis ſuæ deuotionem particularem erga Angelum ſibi ad cuſtodiam deputatum, & gratias agat quòd ex tunc adſtiterit curam ipſius agens, nocte & die non deſerens. Ad hunc effectum panem Angelorum ſumat, & perpetuum obſequium ſpondeat tantæ nobilitatis Angelo ad cuſtodiam ſui miſſo. Hoc nimirum eſt ſpiritualiter natiuitatem celebrare ſuam, non carnaliter, & quidem magis ſpiritualem, quàm temporalem natiuitatem.

PARS SECVNDA.

ALiorum natiuitates ſi deplorandæ, Virginis Deiparę natiuitas tota eſt plena gaudio; ideo eam ſolenniter celebrat Eccleſia, & omnes ad lætitiam adhortatur in ea.

Primò quidem, quia hæc natiuitas ab omni fuit immunis peccato. Eccleſia aliorum etiam Sanctorum non celebrat Natiuitatem, ſed vltimum diem celebrat vitæ eorum, vocatque Natiuitatem, quia in immortalem vitam electos generat, eſtque finis laborum, conſummatio meritorum, quietis initium, victoriæ dies, gloriæ porta, portus appulſio, veræque vitæ exordium. Tres tantùm celebrat natiuitates, Chriſti, Mariæ, Ioannis, tum ob puritatem & immunitatem à peccato originis, quæ in his tribus Natiuitatibus reperitur; tum ob alia myſteria & priuilegia. Ioannes enim & Maria naſcuntur ex ſterilibus Parentibus propter myſterium: Chriſtus autem ex Virgine Deus & Homo ſuper omne myſterium.

Secundò B. Virgo non ſolùm prodijt ex vte-

ro immunis à peccato, ſed etiam copioſis gratiæ donis adornata, ita vt ex tunc omnes Angelos & electos gratiâ ſuperarit, & chariſmatum ſpiritualium muneribus ſuperexcelluerit. Quia ex tunc electa erat Dei Mater, & ſic donis huic dignitati (quæ affinitatem cum Deo continet) proportionatis adornata fuit. Ex tunc *Pandorea* verè dici potuit, ſiue omnigenis donis Diuorum honorata, longè potiori ratione quàm fictitia illa Pandora apud Ethnicos veteres.

Finxere enim Poëtæ Pandoram ita Deorum ſibi gratiam conciliaſſe, vt concordi fauore quiſque eam ſuis certatim inſignijs coornarit. Iupiter ei fulmen, Neptunus Tridentem, Mars romphæam, Vulcanus ignem, Mercurius caducæum, Apollo laurum, Bacchus Thyrſum, Pallas ægidem, Cupido pharetram, Minerua librum, Venus myrtum conceſſit. Sed & his Deorum inſignijs adiuncta fuere correſpondentia dona; potentia ſcilicet & fortitudo à Ioue & Marte; ſapientia & eloquentia à Mercurio & Apolline: venuſtas & gratia à Iunone & Venere. Sic perfectionis apicem eſt conſecuta omni ex parte, & inde Pandora dicta, quaſi *Donum omnium Deorum*, ſiue omni rerum genere donata, & cui omnes dona tribuerunt. Videri poteſt de ea re Heſiodus in ſua Theogonia.

Hæc quidem figmenta ſunt. Verum interim eſt quòd Virginem noſtram ita diuinus fauor reſpexerit ab æterno, vt omni gratiarum genere eam cumularit eminentiſſimè: ſicque meritò Pandora dicitur. Pater enim æternus ei potentiam communicauit ad patranda miracula,

& fecit ei magna qui potens eſt. Filius ſapientiam & eminentiſſimum intellectus lumen ei contribuit. Spiritus Sanctus claritatem & dona ſua ei in gradu ſublimiſſimo dedit. Addo Deum nihil contuliſſe magnum & ſublime Patriarchis, Prophetis, Apoſtolis, Doctoribus, Martyribus, Confeſſoribus, Virginibus, immò Angelis & Archãgelis cuiuſlibet Hierarchię, quod non conceſſerit excellentiùs Virgini. Propterea cenſentur omnes Sancti & electi Dei, ſiue homines, ſiue Angeli, perfectiones ſuas in Mariam contuliſſe: Seraphim ſuum ardorem: Cherubim ſuam ſcientiam: Throni ſuam auctoritatem: Dominationes, Poteſtates, Virtutes, ſuam pręeminentiam & poteſtatem: Principatus, Archangeli, Angeli ſuam lucem & puritatem: Apoſtoli & Martyres ſuam ardentiſſimam charitatem & conſtantiam: Confeſſores ſuam innocentiam & temperantiam: Virgines ſuam caſtimoniam & integritatem: Denique omnes electi ſuam quilibet perfectionem. Ergo rurſus meritò Pandora dicitur, Diuorum omnium donis condecorata: non quòd ab illis ea acceperit, ſed à Deo, & quidem eminentiori quàm illi gradu, quia poſt Chriſtum prima eſt electa, & per eam cæteri electi dona percipiant, eò quòd Mater Dei conſtituta, conſequenter omnium in Chriſto & per Chriſtum electorum Mater ſit.

Quia porrò perfectiſſima eſt in cæleſtibus omnibus donis, ideo de ea verũ eſt illud Cãt. 6. *Vna eſt Columba mea, perfecta mea.* Quod Rupertus & alij meritò de Deipara intelligunt, quia in multis vnica eſt.

1. In maternitate Dei vnica eſt.

2 In virginitate materna ſingularis & vna.

3. In conceptione immaculata vnica Columba.

4. In volatus ſublimitate & contemplatione vnica Aquila.

5. In ſanctitatis perfectione ita vnica, vt nulla pura creatura ſimilem ſit gradū aſſecuta.

6. In vitæ candore & puritate Turtur vnica, nullo veniali decolorata.

7. In morte, velut Phenix, vnica, amoris igne ſuccenſa.

8. In gloria vnica eſt, particularem thronum conſtituens.

Propterea de ipſa verum eſt illud Prou. 31. *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas*. Opes enim ſpirituales gratiarum & donorum diuinorum in eam Deus congeſſit abundantiſſime ſuper omnes, quia Mater Dei electa erat ab æterno. Et has quidem diuitias iam ab vtero poſſedit, quia *ſanctificauit tabernaculum ſuum Altiſſimus mane diluculo.* Quicquid ſanctitatis & perfectionis vndique diſperſum erat in Sanctis, in eam collegit, quam Sanctuarium & ſacratum Tabernaculum ſibi conſtituere volebat. Sicut enim olim ad veteris teſtamenti tabernaculum opes omnes omnis generis conferebantur, aurum, argentum, lapides pretioſi, byſſus, purpura, monilia: ſic & fecit Deus, Tabernaculum & Sacrarium ſibi auguſtiſſimum adaptans ex pretioſiſſimis opibus, non corporalibus, ſed ſpiritualibus. Etenim & de Virgine Deipara verum eſt, quod de Templo pronuntiatum eſt: *Opus grande, non enim homini habitatio prepara-*

tur, ſed Deo. Sic & verum eſt illud S. Petri Damiani: *Attende, & videbis ſolum opificem ſupergredi opus iſtud.*

Tertiò non ſolum virgo ex vtero ſanctificata fuit, ſed etiam in gratia ita confirmata, vt peccatū in eam tota vita cadere non potuerit. Hoc ſignificat illud: *Sanctificauit tabernaculum ſuum Altiſſimus, Deus in medio eius non commouebitur, adiuuabit eam manè diluculo.* Ita nimirum per auxilium cæleſte circūdata fuit & adiuta, vt nulla commotio eam titubare fecerit, nullus concupiſcentiæ motus in ea fuerit. O ſanctificatio & gratiæ confirmatio ſoli Mariæ data, quæ omne etiam veniale peccatum excluderet, omnemque concupiſcentiæ fomitem extingueret! Rurſus propterea de ea dictum eſt quod ſit tota pulcra, tota ſine macula, quodque ſit *Hortus concluſus, Fons ſignatus*: Hortus quem ſerpens ingredi non potuit, vt flatum venenatum immitteret: Fons ita clauſus & ſigillatus, vt aquā puriſſimam quam continet, nemo vel puluiſculo inſpergere potuerit. Denique, quandoquidē per Conceptionem Mariæ & Natiuitatem Sapientia ſibi domum ædificabat, talem ſibi domum conſtituit, quam ſeptem columnæ ſolidarent ne vnquam vacillaret: quam & cæleſte tegumentum ſic contegeret, vt nec ſtilla venialis in eam cadere valeret. Hæc eſt ſpecialiſſima protectio Mariam cuſtodiens: hæc eſt multiformis ſpiritus gratia eam perfectiſſimè confirmans ex vtero. O igitur Natiuitas plena cæleſti gaudio, dum ea naſcitur quæ tot priuilegijs adornatur!

Quartò Virgo ab vtero & in vtero Matris ſuæ probabiliſſimè & pientiſſimè aſſeritur vſu rationis donata. Si enim hoc Ioanni conceſſum

vt in vtero haberet intellegendi ſenſum qui exultandi habebat effectum, teſte Sancto Ambroſio: cur id priuilegij Mariæ denegemus? Certè vſus rationis per actum fidei & cognitionis diuinæ, cùm ſit fundamentum ſanctificationis & meriti, multum pertinet ad perfectionẽ ſanctificationis & gratiæ, ideóque non videtur Deiparæ denegandus, ſi cui mortalium ſit conceſſus, ſecundùm regulam S. Bernardi epiſt. 174. Fuit igitur in ea actus fidei & amoris eximius, cum eximia contemplatione diuinâ & gratiarum actione coniunctus. Tanquam Aquila nobiliſſima ex ipſo nido, hoc eſt ex vtero, in rutilantis Solis diuini radios mentis oculos fixit, eiuſque intellectus irradiatus fuit cælitus luce contemplationis, eius voluntas inflammata ardore diuini amoris, & id quidem ab ipſo conceptionis inſtanti. O intellectum beatiſſimum! O voluntatem feliciſſimam!

An non igitur natiuitas illius, quæ tantis effulget prærogatiuis meritò cum gaudio celebratur? Si natiuitas quorumdam læta & celebris fuit, ob quædam indicia lucis, & præſagia ſanctitatis futuræ: quantò magis Mariæ Natiuitas, per quam omnis ſanctitas in alios deriuatur?

Sic læta fuit S. Claræ Natiuitas, cuius mater *Hortulana* nomine, Horto Eccleſiæ hanc plantulam editura, cùm non parum de partus periculo ſollicita ante crucem in templo oraret, vocem ſibi audire viſa eſt: *Ne paueas mulier, ſalua enim lumen quoddam parturies, quod ipſum mundum clarius illuſtrabit.* Quo edocta oraculo natam infantulam *Claram* appellari voluit. Sedulius in Seraphica Hiſtoria.

Sic etiam læta fuit S. Auiti natiuitas, quia in ſuo ortu tanto cum lumine prodijt, vt obſtetrices ab officio deterritæ cæleſtem ſplendorem auſæ non fuerint intueri. Surius 17. Iunij.

Similiter lætus fuit S. Suiberti ortus, quia eo tempore quo in lucem editus eſt, totum cubiculum ſplendor irradiauit, manſitque irreuerberatis radiis protenſus, donec diuinum illud pignus in lucem editum eſſet: quo edito, paulatim receſſit. Surius 1. Martij.

Sic denique S. Caroli Borromæi ortus fuit illuſtris & lætus. Nam cùm in arce Azona duabus horis ante ortum Solis editus fuerit in lucem, eo temporis puncto quo naſcebatur, apparuit ſupra cubile Matris inſolitus quidam fulgor, radio Solis ſimilis, latitudine cubitorum ſex, longitudine verò non minore, quàm glande ſclopetariâ traijceres: quam palam contemplati ſunt præſidiarij milites, & cuſtodes loci, aliique plurimi. Ita habet eius vita à variis ſcriptoribus edita.

Sed quantò magis ratio gaudendi in hac natiuitate Virginis, quandoquidem in illa die ſalutis noſtræ aurora ſurrexit, adducens verum Solem iuſtitiæ, illuminaturum eos qui in tenebris & vmbra mortis ſedebant? O læta Natiuitas, tota luminoſa, & ſine nebula, prænuncians Solis illius ortum quem omnes expectabant, firmanſque de illo promiſſiones antea factas! Hęc natiuitas primus radius eſt benignitatis diuinæ, quò primùm ceperunt noctis antiquæ tenebræ diſpelli, ſicut in ortu auroræ incipit diſſipati caligo.

PARS TERTIA.

HÆc natiuitas Deiparæ Virginis dicitur gaudium vniuerſo mundo annunciaſſe, immò & cælo, & inferno.

Primò quidem Angelis expectantibus reſtaurationem ciuitatis ſuæ (imminutæ per eos qui exciderant) hæc natiuitas gaudioſa fuit, quandoquidem hæc Virgo electa erat vt cooperaretur hominum redemptioni, per quos numerus imminutus debebat redintegrari. Hæc electa erat Regina cælorum, Reginaque Angelorum, cuius Angelus conceptionem Ioachimo & Annæ poſt longam ſterilitatem nunciarat, ſimulque in natiuitate nomen ei indendum indicarat: ergo Angelis ex hac natiuitate gaudium. Quinimò piè aliqui contemplantur ab Angelis hanc Reginam in natiuitate fuiſſe adoratam. Sicut enim de Chriſto dicit Apoſtolus ad Hebręos c. 1. *Cùm introducit iterum primogenitum in orbem terrarum, dicit: Et adorent eum omnes Angeli eius*: ſic & de Maria primogenita & electa ante omnē creaturam (etiam Angelicam) & ab æterno conſtitutam Reginam, cùm introduxit eam per ortum in hunc orbem terrarum, dicere potuit: *Adorent eam tamquam Reginam omnes Angeli.*

Certè hoc feſtum annuæ celebritatis in Eccleſia ob Natiuitatem Virginis Mariæ, ab Angelis ortum duxiſſe, multi ex hiſtoricis teſtantur. Sic enim rem enarrant. Dies natiuitatis Mariæ aliquando fideles latuit. Contigit autem vt quidam vir ſanctus contemplationi vacans ſedulę, ſingulis annis octaua Septēbris iucun-

iucundiſſimos Angelorum cantus audiret; Dominũque inſtanter orauit, vt ſibi dignaretur indicare cur ea die & non alia hanc melodiam audiret? Tandem reſponſum accepit. Virginem Mariam ea die natam, de eiuſque natiuitate cæleſtem Curiam ſolemnitatem celebrare. Inſuper mandatum accepit vt id filiis Eccleſiæ manifeſtaret, quatenus concordes fierent cum Angelis eo die feſtum celebrando. Cùm ergò Pontifici ſummo & alijs id inſinuatum fuiſſet, illi ſcripturis & antiquitatum teſtimonijs inſiſtentes, Virginis natiuitatem ea die celebrandam vniuerſaliter ſtatuerunt. Hæc illi.

Petrus Natal. Vincent. in Spec. Duran. l. 7. c. 8. & al'ij.

Secundò, gaudium hæc natiuitas inferno annunciauit, quia Patres qui in limbo (pars eſt inferni) detinebantur quaſi in carcere tenebroſo, auroræ illuceſcentis & Solis appropinquantis radiolos perſentiſcere potuerunt: & hoc initium fuit gaudij conſummandi per Chriſti aduentum. Ipſis ergo dici tunc potuit: *Leuate capita veſtra, quia appropinquat redemptio veſtra*: Gaudete Adam & Eua, & agnoſcite filiam ex ſtirpe veſtra, quæ vos cum poſteritate veſtra, à maledicto eſt liberatura & veneno ſerpentis. Hæc enim eſt de aqua ad illum initio dictum eſt: *Ipſa conteret caput tuum*. Gaude Noë cum progenie tua, & agnoſce itidem tibi præoſtenſam, per quam firmantur promiſſiones de non immittendo vltra maledictionis diluuio terram diſſipante. Gaudium tibi ſit, ô Abraham! Pater fidei, Pater excelſæ multitudinis, quia hæc de femore tuo orta eſt, & ſemen producet in quo benedicentur omnes gentes. Gaudium tibi annunciatur, ô Iacob! quia hæc eſt ſtella quæ ex te oritur; immò hæc eſt ſcala tua cui Do-

minus innititur, per quam Angeli aſcendunt & deſcendunt, Filio Dei deſcendente per eam, & per eandem nos recipiente Angelis deducentibus. Gaudete & vos Ægyptiacæ ſeruitutis liberatores Moyſes & Aaron, quia perfectior appropinquat liberatio à ſeruitute Dæmonis; & ecce Rubi ardentis & Virgæ veſtræ Florentis figura adimpletur in hac naſcente virgine: illa enim ignem concipiet diuinitatis, & florem producet ſuper quem requieſcit ſpiritus omnigenæ ſanctitatis. Sic & alijs Patribus annuntiat gaudium Natiuitas Mariæ, quia in ea, complentur oracula & figuræ his pridem oſtenſæ, dum reſpirarent ad redemptionem.

Tertiò, gaudium annunciauit hæc natiuitas hominibus. Nam & Parentibus Mariæ non exiguum fuit gaudium poſt longam ſterilitatem talem edere proſem cælitus denuntiatam, per Angelicamque vocem nomine inſignitam proprio & myſtico *MARIAE*. Meritò Anna diuino ſpiritu plena læto animo perſonat: *Congaudete mecum quæ promiſsionis germen ex ſterili ventre peperi, & benedictionis fructum vberibus meis, vt optaueram, nutrio. Sterilitatis moleſtam veſtem exui, ac lætam fœcunditatis indui. Congaudeat mecum Anna illa Phenenna aduerſaria, & inopinatum hoc miraculum ſuo concelebret exemplo. Exultet Sara ſenili gaudio geſtiens, meumque abs ſterilitate conceptum præfigurans. Concinant ſimul ſteriles omnes, ob viſitationem meã cælitus factam. Dicant matres omnes: Benedictus qui orantibus id quod optabant largitus eſt.* Sic loquitur Sanctus Damaſcenus orat. 2. de Natiuitate Mariæ, ſic introducitur Sanctam Annam loquentem, & ad ſibi congratulandum ac con-

gaudendum omnes inuitantem. Certè *Corona parentum filij eorum*, vt dixit Sapiens, meritò igitur Anna & Ioachim in talis prolis natiuitate exultant, quaſi nouâ cælitus coronâ condecorati. Meritò & nos dicimus: O beatus venter, beata viſcera quæ talem prolem à Deo donatam portauerunt: beata vbera quæ lactauerunt Matrem illius qui vniuerſum nutrit mundum! Quapropter Sanctus Damaſcenus iterum Orat. 1. ſic inclamat. *O Ioachim & Anna caſtiſſimum par turturum, par beatum, vobis omnis creatura obſtricta eſt! Per vos enim donum omnium donorum præſtantiſſimum Creatori obtulit, nempè caſtam Matrem qua ſola Creator digna erat.*

Omnibus ſanè hominibus gaudium annunciauit hęc Natiuitas Mariæ, quæ Deum in pectoris ſui capere debebat hoſpitio, pacem terris, cælis gloriam, ſalutem perditis, vitam mortnis, terrenorum cum cæleſtibus parentelam, ipſius Dei cum carne commercium pro huius hoſpitij penſione promerita. Gaudij magna ſeges eſt, quòd Maria nobis nata eſt gratia ſupereffluens, vt eam effundat in omnes. Gaudeant igitur peccatores, quia eis orta eſt Mater miſericordiæ & refugium: gaudeant afflicti, quia venit conſolatrix afflictorum: gaudeant rei & captiui, quia ipſa potens eſt diſſoluere vincula: gaudeant iuſti, quia nata eſt Mater ſalutis, genitrix vitæ, inuentrix gratiæ, clauigera cæleſtium donorum, quæ dona elargitur copiosè his qui eius Natiuitaeem & feſta celebrant cum debita pietate.

Sic S. Ildefonſus, caſtitatis amator & zelator, virginitatem perpetuam MARIÆ contra quemdam Helladium veteris Heluidij errores

puerat, per ſacras exhortationes virorem priſtinum redderet. Quapropter & hunc in Sponſum aſſumens, ei amoris arctiſſimi arrhas donauit, annulum ſcilicet, è cincinnis capitis ſui compoſitum, & Roſarium vnum quod eius collo impoſuit. Quibus ille amoris virginei teſſeris recreatus, per quindecim annos indefeſſo labore cultum Virginis per Roſarium in Belgio, Gallia, Germania promouit. Atque etiam lactis copiam oranti Virginem in os ei fudiſſe, ſicut & S. Bernardo, traditur. Quapropter cùm nouellus fuiſſet Deiparæ Sponſus (ſicut ipſe ſeipſum tacitè nominat in libro de Roſario ſeu Pſalterio Virginis) ipſa die Natiuitatis B. Mariæ Sponſæ ſuæ in deuotione perſeuerans, ex hac luce euocatus eſt ad cæleſtem lucem, atque æternitati feliciter renatus, mercedem recepit à Virgine Deipara, ad cuius cultum innumera millia zelo ardentiſſimo induxerat.

CONCLVSIO.

OBſecramus te per ſanctam Natiuitatem tuam, ô Beatiſſima Virgo, Mater Dei electa, vt verum ſolidumque gaudium conſcientiæ nobis impetres: gaudium illud in quo conſiſtit Regnum Dei quod intra nos eſt. Et quia ex te ortus eſt ille qui ſoluens maledictionem dedit benedictionem, & confundens mortem donat vitam ſempiternam: Fac meritis & precibus tuis vt omnis à vertice noſtro maledictio diſpellatur, omniſque benedictio corda noſtra repleat. Ac tandem morte felici æternitatis natiuitatem conſecuti, vitam illam poſſideamus, in qua te cum Filio tuo videre poſ-

ſimus, & in eius tuoque conſortio miſericordias Domini in æternum cantare.

HISTORIA MEMORABILIS.

VAlencenis celebris eſt & gaudioſa Natiuitas B. Virginis cum publica ſupplicatione, eo quòd ope Beatæ Virginis à contagioſa lue quondam liberati fuerint ſolemni miraculo, in eiuſdem Natiuitatis feſtiuitate. Rem ſic referunt. Anno Domini milleſimo octauo ita lue epidimiæ laborabant, vt intra paucos dies ſeptem millia peſtis abſumpſiſſet; & vlteriùs progreſſa fuiſſet, niſi miſericordiæ Mater ſubueniſſet. Quidam enim ſanctus Eremita inceſſanter Deum & Virginem dum deprecaretur pro hac plaga, obtulit ſe ei videndam Deipara, & ſignificauit mox luem ceſſaturam. Præcepit autem vt ciuibus pridie Natiuitatis ſuæ indiceret ieiunium & publicam orationem, futurumque vt nocte ſequenti experirentur potentiam Dei. Nocte ergo ſequenti cùm ciuium bona pars vigilijs & precibus intenta ſupra muros conſiſteret, Virgo Deipara, glorioſâ veſte fulgida, & Angelis innumeris ſociata, vrbem circuire, filoque circumdare viſa eſt in conſpectu magiſtratus & populi, qui per lucem inſolitam acciti illuc properant. Iuſſit rurſus Deipara per dictum Eremitam, vt toto ſequenti die Natiuitatis ſuæ ciues ſe in oratione continerent, & Fili cæleſtis veſtigia relegentes pari circuitu ſupplicationem inirent, ſicque contagium ceſſaturum. Factâ ergo ſupplicatione à clero & incolis vniuerſis, mox ceſſauit peſtis. Inſuper filum iſtud velut perenne beneficij monumentum re-

uerenter collegerunt, & in gratiarum actionem perdurat ſolemnis ſupplicatio in die Natiuitatis Mariæ per duarum leucarum ſpatium. Filum verò iſtud à Sodalibus confraternitatis fimbriatorum, vt vocant, diuite capsâ incluſum nudis pedibus in illa ſupplicatione circumfertur: Atque certatim in illa ſupplicatione e vicinis locis reliquiæ nobiles deferuntur, inter quas thecis inauratis vel deargentatis incluſa. Hæc ex libello ſupplicationis Valencenenſis.

Vulgò la confrerie des Roiez. *qui gest int fimbrias latas in tunicis longis, in memoriā Filii illius cælestis.*

Pro Feſto Exaltationis Sanctæ Crucis vide dicta in Feſto Inuentionis

erat errabunda Mathæus, necdum agnoſcens Paſtorem: Æger erat periculosè, nec Medicum requirebat: In tenebris deliteſcebat, nec ad lucem reſpirabat: Sitiebát ſupra modum, ſed ad ciſternas quæ continere non valent aquas, os apponebat: Vinctus erat, & oneratus, ſed vincula & onus ignorabat. Venit ergo ad eum Paſtor, & pertranſiens vocem edit, quam mox ouis agnoſcit tamquam vocem Paſtoris, & eum ſequitur. Venit Medicus, & in ſolo tranſitu potens eſt è lecto ægritudinis jacentem euocare. Tranſit Sol, & diſſipat ſuo intuitu omnem caliginem hominis deliteſcentis in vmbra mortis. Fons ille qui olim clamabat: *Qui ſitit veniat ad me*, pertranſeundo ad ſe allicit hunc ſitientem, vt vltrà non ſitiat, ſed bibat aquam ſalientem in vitam æternam. Præterit Redemptor, & è compedibus educit vinctum, oneratumque pondere mergente in infernum exonerat, vt tollat in cælum. O quàm potens eſt qui in tranſitu ſolo hæc omnia poteſt præſtare, imò ſolo intuitu, aut verbo! O felix tranſitus! ô felix vox, vel intuitus! De illo igitur dicitur: *Prateriens vidit hominem in telonio ſedentem.*

Vidit porrò Mathæum Dominus, vt ipſe videret Dominum; vidit Ieſus hominem, vt homo videret Ieſum. Vidit pertranſeundo, & vlteriùs progreſſus eſt videndo, vt & Mathæus non remaneret ibi, ſed pertranſiret cum ipſo ad nouam vitam progrediendo. Non ergò ſolis corporalibus vidit eum oculis, ſed maximè intueri eum dignatus eſt oculis diuinitatis. De his dicitur Eccleſ. 23. *Oculi Domini lucidiores ſuper Solem, circumſpicientes omnes vias homi-*

num, & profundum abyſſi, & hominum corda in abſconditas partes. Mox tenebræ omnes diffugiunt, vbi Sol iſte dignatur hominem benigno vultu reſpicere; diſſipat omne frigidum calore ſuo, hominemque inflammat amore lucido. Quid enim eſt intuitus ille Domini, niſi dulciſſima cordis penetratio, quæ fit per interiorem inſpirationem & lucem, per inflammationem & amorem? Hanc efficaciter facit ille, quia Deus eſt cordis, & quocunque voluerit inclinat illud. Quem ſic reſpicit Deus, potiori multò ratione poteſt dicere quàm Agar Geneſ. 16. *Tu Deus, qui vidiſti me.* Dum enim dignatur hominem benigno hoc intuitu, deducit eum ad *Puteum Videntis & Viuentis.* Ad hunc puteum deduxit Mathæum, vt hauriret & effunderet aquam viuam, non ſolùm bibens pro ſe, ſed etiam copioſè propinans eam totius orbis hominibus. Hauſit enim aquam gratiæ & euangelicæ doctrinæ, quam tamquam fluuius refudit copioſiſſimè, & in finem vſque ſæculi omnibus propinabit, inuitans omnes ſitientes ad aquas profluentes de Puteo & Fonte vitæ.

Apprimè profectò conuenit Mathæo illud Eccleſiaſtici 11. *Eſt homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate, & oculus Dei reſpexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate, & exaltauit caput eius & mirati ſunt in illo multi, & honorauerunt Deum.* Ecce honoramus hodierno feſto Deum, & eius potentiam, ſapientiam, bonitatem, ac miſericordiam decantamus, quia Mathæum diuitem quidem ſecundùm ſæculum, ſed in veritate egentem, virtute deficientem, auxilii & gra-

tiæ omnis indignum, oculus eius benignus reſpexit, & de ſtercore vili opum humanarum, deque humili officio Publicani euexit ad Apoſtolatum. Euexit de ſede peſtilentiæ, ad ſedem ſublimem Euangelicæ doctrinæ, ex qua doceret non iam opes conquirere terrenas per lucrum iniuſtum & mamonam iniquitatis, ſed cæleſtes adipiſci diuitias per ſemitam veritatis. Hoc docuit ſolùm tamquam Apoſtolus, relinquens omnia, vt inueniret omnia, ſed etiam tamquam Euangeliſta, notas nobis faciens vias illius qui de ſe dicit: *Ego ſum via, veritas, & vita*, immò & tamquam Martyr, hoc eſt teſtis Domini, effundens ſanguinem ſuum pro veritate & caſtitate. Hæc certè ex ſe non poterat homo marcidus & egenus, deficiens, & pondere cupiditatis oppreſſus, niſi oculus Domini reſpexiſſet illum in bono, quando hærebat in malo, & de ſtercore ac cæno exaltaſſet eum, vt collocaret in cælo cum Principibus populi. Meritò ergo hoc admiramur in hac feſtiuitate, & magnificamus Deum, qui ſuam ſiç conſpicuam facit potentiam & bonitatem in tempore, erga eos quos reſpexit ab æternitate. Qui enim ſic reſpexit Mathæum prætereundo, reſpexérat eum ab æterno, viderat & ſub ficu in Adamo. Videndo prædeſtinârat, vt ſuo tempore vocaret, iuſtificaret, magnificaret, tandemque glorificaret dicente Apoſtolo: *Quos prædeſtinauit hos & vocauit, & quos vocauit hos & iuſtificauit; quos autem iuſtificauit illos & glorificauit.*

Notant autem nonnulli, ſignatè dici in textu Euangelico, cùm de Mathæi vocatione agitur: *Vidit Hominem.* Cùm enim quatuor Euangeliſtis quatuor diuerſæ figuræ aſſignentur tamquam

Futurum, inquit Sanct. Chryſologus ſer. 29.

PARS SECVNDA.

AVditâ Domini voce inuitante, continuò ſecutus eſt eum Mathæus: non procraſtinauit, aut diſtulit iam accepto conſilio ſalutis, ſed diſrupit laqueos & vincula ſine vlla mora, aut vacillatione. Non attendit ad Occidentem, dum vocauit ipſum Oriens: non aliena præſtolatus eſt conſilia, dum magni conſilij Angelus inuitauit. Aliter contingit pleriſque, huius ſæculi negotijs implicatis cum periculo animæ. Qui vbi monentur ſeſe extricare, & ſaluti ſuæ cum ſecuritate conſulere, de die in diem differunt: proponunt quidem idipſum peragere, ſed propoſitum non deducunt ad effectum. Dæmon vanâ ſpe corda eorum demulcet, vt hodie vocem Domini non audiant, ſed cornicum cras ingeminent, & tandem pereant. Similes ſunt Hericio in partu crepanti, quia diſtulit parere dum tempus adeſſet; ſpinoſus enim fœtus creſcens in vtero eum tandem ſuffocat. Serpens ad decipiendum argutus ſpiris ſuis inuoluit multos, vt præſens tempus negligentes, craſtinum, ſiue futurum, cuius ſpem dat, Deo donent. Sic continuò eos de die in diem trahentes bonum propoſitum, ſpe frugis ſeducit, & vitam tandem latenter ſubducit. Non ſic ſe geſſit Mathæus, qui mox vocationi paruit, & ſtatum peccati reliquit.

Sed quæritur, an ſtatus Publicanorum eſſet peccato coniunctus, & an Mathæus in hoc exequendo munere peccârit? Reſpondeo, cùm Publicani illi dicantur, qui publica vectigalia ha-

bent conducta, poſſe illud munus exerceri ſine peccato, quandoquidem illa poſſint eſſe iuſta & iuſtè exigi. Quapropter Lucæ 3. dum Publicani ad Baptiſtam venerunt dicentes, *Magiſter quid faciemus?* Ipſe non iubet munus deſerere, ſed rĕſpondet: *Nihil amplius quam quod conſtitutum eſt vobis faciatis.* Immò antiquitus apud Romanos Publicani erant in pretio & honore. Nam Cicero in orat. pro Plancio ait: *Flos equitum Romanorum, ornamentum ciuitatis, firmamentum Reipublicæ; Publicanorum ordine continetur.* Apud Iudæos tamen malè audiebant Publicani, & habebantur tamquam peccatores, cùm quia talia officia vix ſine peccato fieri poſſunt, ideoque audiebant tamquam iniuſti & auari, raptores, omnique cōpaſſione carentes, & impudentes; tum etiam quia Romanorum vectigalia apud Iudæos (qui ſe liberos exiſtimabant) exigerent, & compellerent contribules ſuos, ſicque tyrannidi inſeruirent, ideò infames habebantur & peccatores.

Certè in hoc munere exercendo peccaſſe Mathæum, paſſim tradunt SS. Patres. Audi Ambroſium Luc. 5. *Propria reliquit, qui rapiebat aliena.* Audi & Hieronymum Math. 9. *Videbant Publicanum à peccatis ad meliora conuerſum locum inueniſſe pœnitentiæ.* Fuſe etiam hac de re agit S. Chryſologus ſer. 19. Explicans enim quomodò ſederet Mathæus ad telonium, ſic dicit: *Sedebat qui ſtare non poterat pondere cupiditatis oppreſſus, & ipſa totus conſcientia fraudis incurruus.* Hoc poſtmodum eloquenter explicat auri naturâ conſideratâ, quod quidem naturâ graue grauius fit auaritiâ poſſidentis, pluſque aggrauat corda, quàm corpora. Quid ita? Quia *aurum naſ-*

citur in terra, profunda ſectatur montium fundamenta, perque ima venarum cæcis diſcurrit anfractibus: ideò igitur dum ſemper repedat ad naturam, cæleſtes animos ad inferna deponit. Ita ipſe. Immò aurum excæcat & captiuat aſpectum, fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, turbat quietem, adimit innocentiam, ſuadet fraudes, docet furtum. Hæc ſunt germina auri & illi cognatæ auaritiæ, quæ ab Apoſtolo vocatur *Radix omnium malorum.* Ab his ergo malis & vinculis præpeditum Mathæum abſoluit Dominus, dum ei dicit, *Sequere me.* Vnde admiratione digna eſt hic Domini dignatio & gratia, inquit idem Chryſologus, dum Mathæum ad ſe vocando & ad Apoſtolatum eligendo, dat *Fraudulento fidem, cupiditatis magiſtro officium largitatis, Doctori fœnoris magiſterium ſanctitatis, Publicano ſæculi cæleſte ſecretum.*

Ita admirabilis fuit hæc vocatio, ſiue Chriſtum attrahentem ſpectes, ſiue Mathæum promptè obedientem, vt S. Hieronymus cum nonnullis ex antiquis Scriptoribus hanc attractionem obedientiæ mox coniunctam, diuinitati in vultu Chriſti refulgenti attribuerit. Sic enim loquitur Mathæi 9. *Fulgor ipſe & maieſtas diuinitatis occultæ, quæ etiam in humana facie Chriſti relucebat, ex primo aſpectu vidētes ad ſe attrahere poterat. Si enim in magnete & ſuccinis hæc eſſe vis dicitur, vt annulos & feſtucas & ſtipulam ſibi copulent, quantò magis Dominus omnium creaturarū ad ſe trahere poterat quos volebat?* Hoc equidē non reijcimus, dicimus tamen non neceſſe fuiſſe Chriſtum è vultu fulgorem emittere, vt ad ſe vocaret peccatores, qui ſolâ id potuit vel voce, vel voluntate. Fuit ergo hoc verbum, *Sequere me*, adeò potens, adeoque

efficax, vt cor Mathæi mox potuerit immutare, & Chriſto adglutinare, omniaque impedimenta diſrumpere, vt omnibus abdicatis eum ſequeretur. Nam qui foris verbo vocauit, intus audiri ſe fecit, & audientem obedientem reddidit. An verbum Verbi ſine affectu eſſe potuit? An non vox eius *Vox eſt Domini in virtute, Vox confringentis cedros, Vox præparantis ceruos, Vox intercidentis flammam ignis?* Ignem cupiditatis mox intercidit & extinxit in Mathæo; & ſedentem in telonio, pondereque auaritiæ preſſum, illicò currentem fecit inſtar cerui, & promptum ad aſcendendum in ſublime perfectionis, excuſſo omni onere cupiditatis. Non longâ ergò opus fuit concione ad conuertendum hunc peccatorem, illi qui *Verbum abbreueatum fecit ſuper terram.* Duobus verbis vtitur, *Sequere ma*, & nihil huic verbo abbreuiato poteſt obſtare, quin ſuum ſortiatur effectum; quia & illius vox hic auditur, qui poteſt verbo mortuos ſuſcitare, prout patuit cum dixit: *Lazare veni foras, Adoleſcens tibi dico ſurge.* Sic & ſæpius alibi verbo ſanat, aut peccata remittit, qui verbo poteſt omnem immutare creaturam prout voluerit, verboque panem & vinum in corpus ſuum & ſanguinem tranſelementare. Sic ergo ad ſe conuertere potuit Mathæum vnico verbo, & quidem quod admirabilius eſt, nihil minus cogitantem, ſed aliis intentum & implicatum. Hæc nimirum eſt ſpecialiſſima gratia Dei, de qua latiùs egi in Candelabro noſtro myſtico Tract. 5. Lect. 2. Planè enim admirabile eſt, quòd is qui ſedebat in telonio, velut in cathedra auaritiæ & loco iniquitatis, nihil aliud ruminans quàm de ſuis contractibus, vſuris, exactionibuſque profeſſioni

Pſ. 28.

ſuæ

ſuæ annexis, quem nulla aut de pœnitentia, aut de vità in melius inſtituenda ſubibat cogitatio, ſubitò ad vocem vnam attrahitur, velut à magnete ferrum; deſeritque locum & ſtatum iniquitatis, diſrumpit chyrographa vſuraria, ſoluit debita, reſtituit pignora, ſæculi ſe negotiatione expedit, & ad eum toto affectu conuertitur, qui non venit vocare iuſtos, ſed peccatores. Verè hæc eſt mutatio dexteræ Excelſis; digituſque & vox ſola Dei id potuit.

Hîc igitur conſidera quàm verum ſit quod alibi dicit Dominus: *Diue difficile intrabit in regnum cælorum*, Math. 19. ſiue vt habet S. Lucas c. 18. *Quàm difficilè qui pecunias habent intrabunt in regnum Dei? Facilius eſt Camelum per foramen acus tranſire.* Subditur verò poſtea: *Apud homines impoßibile eſt, apud Deum autem omnia poſſibilia ſunt.* Hoc manifeſtè hîc cernimus. Ecce enim diues ingreditur in regnum Dei, ſed priùs contemptis ſuis diuitiis: quod rarum eſt, quia mirum in modum diuitiæ animum illigant & ſtringunt. Ecce Camelus ingreditur per foramen acus, per anguſtam perfectionis ſemitam Mathæus dum ingreditur; ſed priùs onus deponit & gibbum, omniaque ſecernit impedimenta: quod quidem ſuis viribus facere non poterat, ſed hoc apud Deum facile erat. Noluit autem eum Chriſtus cum ſuis diuitiis, vnde non dicit: *Affer ad me, ſed ſequere me, quia Mathæum, non Mathæi ſacculos requirebat*, inquit S. Chryſol. ſerm. 28. Sic & alterum quempiam qui volebat ſequi cum opibus repudiat, & dicit: *Vulpes foueas habent & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet*, Luc. 9. Quaſi dicat, interprete S. Chryſoſtomo: Quid

efficax, vt cor Mathæi mox potuerit immutare, & Chriſto adglutinare, omniaque impedimenta diſrumpere, vt omnibus abdicatis eum ſequeretur. Nam qui foris verbo vocauit, intus audiri ſe fecit, & audientem obedientem reddidit. An verbum Verbi ſine affectu eſſe potuit? An non vox eius *Vox eſt Domini in virtute, Vox con-*
Pſ.28. *fringentis cedros, Vox præparantis ceruos, Vox intercidentis flammam ignis?* Ignem cupiditatis mox intercîdit & extinxit in Mathæo; & ſedentem in telonio, pondereque auaritiæ preſſum, illicò currentem fecit inſtar cerui, & promptum ad aſcendendum in ſublime perfectionis, excuſſo omni onere cupiditatis. Non longâ ergò opus fuit concione ad conuertendum hunc peccatorem, illi qui *Verbum abbreuiatum fecit ſuper terram.* Duobus verbis vtitur, *Sequere me*, & nihil huic verbo abbreuiato poteſt obſtare, quin ſuum ſortiatur effectum; quia & illius vox hic auditur, qui poteſt verbo mortuos ſuſcitare, prout patuit cum dixit: *Lazare veni foras, Adoleſcens tibi dico ſurge.* Sic & ſæpius alibi verbo ſanat, aut peccata remittit, qui verbo poteſt omnem immutare creaturam prout voluerit, verboque panem & vinum in corpus ſuum & ſanguinem tranſelementare. Sic ergo ad ſe conuertere potuit Mathæum vnico verbo, & quidem quod admirabilius eſt, nihil minus cogitantem, ſed aliis intentum & implicatum. Hæc nimirum eſt ſpecialiſſima gratia Dei, de qua latiùs egi in Candelabro noſtro myſtico Tract. 5. Lect. 2. Planè enim admirabile eſt, quòd is qui ſedebat in telonio, velut in cathedra auaritiæ & loco iniquitatis, nihil aliud ruminans quàm de ſuis contractibus, vſuris, exactionibuſque profeſſioni

ſuæ

ſuæ annexis, quem nulla aut de pœnitentia, aut de vità in melius inſtituenda ſubibat cogitatio, ſubitò ad vocem vnam attrahitur, velut à magnete ferrum; deſeritque locum & ſtatum iniquitatis, diſrumpit chyrographa vſuraria, ſoluit debita, reſtituit pignora, ſæculi ſe negotiatione expedit, & ad eum toto affectu conuertitur, qui non venit vocare iuſtos, ſed peccatores. Verè hæc eſt mutatio dexteræ Excelſis; digituſque & vox ſola Dei id potuit.

Hîc igitur conſidera quàm verum ſit quod alibi dicit Dominus: *Diues difficile intrabit in regnum cælorum*, Math. 19. ſiue vt habet S. Lucas c. 18. *Quàm difficilè qui pecunias habent intrabunt in regnum Dei? Facilius eſt Camelum per foramen acus tranſire.* Subditur verò poſtea: *Apud homines impoßibile eſt, apud Deum autem omnia poßibilia ſunt.* Hoc manifeſtè hîc cernimus. Ecce enim diues ingreditur in regnum Dei, ſed priùs contemptis ſuis diuitiis: quod rarum eſt, quia mirum in modum diuitiæ animum illigant & ſtringunt. Ecce Camelus ingreditur per foramen acus, per anguſtam perfectionis ſemitam Mathæus dum ingreditur; ſed priùs onus deponit & gibbum, omniaque ſecernit impedimenta: quod quidem ſuis viribus facere non poterat, ſed hoc apud Deum facile erat. Noluit autem eum Chriſtus cum ſuis diuitiis, vnde non dicit: *Affer ad me, ſed ſequere me, quia Mathæum, non Mathæi ſacculos requirebat*, inquit S. Chryſol. ſerm. 28. Sic & alterum quempiam qui volebat ſequi cum opibus repudiat, & dicit: *Vulpes foueas habent & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet*, Luc. 9. Quaſi dicat, interprete S. Chryſoſtomo: Quid

efficax, vt cor Mathæi mox potuerit immutare, & Chriſto adglutinare, omniaque impedimenta diſrumpere, vt omnibus abdicatis eum ſequeretur. Nam qui foris verbo vocauit, intus audiri ſe fecit, & audientem obedientem reddidit. An verbum Verbi ſine affectu eſſe potuit? An non vox eius *Vox eſt Domini in virtute, Vox con-*
Pſ. 28. *fringentis cedros, Vox præparantis ceruos, Vox intercidentis flammam ignis?* Ignem cupiditatis mox intercîdit & extinxit in Mathæo; & ſedentem in telonio, pondereque auaritiæ preſſum, illicò currentem fecit inſtar cerui, & promptum ad aſcendendum in ſublime perfectionis, excuſſo omni onere cupiditatis. Non longâ ergò opus fuit concione ad conuertendum hunc peccatorem, illi qui *Verbum abbreuiatum fecit ſuper terram.* Duobus verbis vtitur, *Sequere me,* & nihil huic verbo abbreuiato poteſt obſtare, quin ſuum ſortiatur effectum; quia & illius vox hic auditur, qui poteſt verbo mortuos ſuſcitare, prout patuit cum dixit: *Lazare veni foras, Adoleſcens tibi dico ſurge.* Sic & ſæpius alibi verbo ſanat, aut peccata remittit, qui verbo poteſt omnem immutare creaturam prout voluerit, verboque panem & vinum in corpus ſuum & ſanguinem tranſelementare. Sic ergo ad ſe conuertere potuit Mathæum vnico verbo, & quidem quod admirabilius eſt, nihil minus cogitantem, ſed aliis intentum & implicatum. Hæc nimirum eſt ſpecialiſſima gratia Dei, de qua latiùs egi in Candelabro noſtro myſtico Tract. 5. Lect. 2. Planè enim admirabile eſt, quòd is qui ſedebat in telonio, velut in cathedra auaritiæ & loco iniquitatis, nihil aliud ruminans quàm de ſuis contractibus, vſuris, exactionibuſque profeſſioni

ſuæ

ſuæ annexis, quem nulla aut de pœnitentia, aut de vitâ in melius inſtituenda ſubibat cogitatio, ſubitò ad vocem vnam attrahitur, velut à magnete ferrum; deſeritque locum & ſtatum iniquitatis, diſrumpit chyrographa vſuraria, ſoluit debita, reſtituit pignora, ſæculi ſe negotiatione expedit, & ad eum toto affectu conuertitur, qui non venit vocare iuſtos, ſed peccatores. Verè hæc eſt mutatio dexteræ Excelſis; digituſque & vox ſola Dei id potuit.

Hîc igitur conſidera quàm verum ſit quod alibi dicit Dominus: *Diues difficile intrabit in regnum cælorum*, Math. 19. ſiue vt habet S. Lucas c. 18. *Quàm difficilè qui pecunias habent intrabunt in regnum Dei? Faciliùs eſt Camelum per foramen acus tranſire.* Subditur verò poſtea: *Apud homines impoßibile eſt, apud Deum autem omnia poſſibilia ſunt.* Hoc manifeſtè hîc cernimus. Ecce enim diues ingreditur in regnum Dei, ſed priùs contemptis ſuis diuitiis: quod rarum eſt, quia mirum in modum diuitiæ animum illigant & ſtringunt. Ecce Camelus ingreditur per foramen acus, per anguſtam perfectionis ſemitam Mathæus dum ingreditur; ſed priùs onus deponit & gibbum, omniaque ſecernit impedimenta: quod quidem ſuis viribus facere non poterat, ſed hoc apud Deum facile erat. Noluit autem eum Chriſtus cum ſuis diuitiis, vnde non dicit: *Affer ad me, ſed ſequere me, quia Mathæum, non Mathæi ſacculos requirebat*, inquit S. Chryſol. ſerm. 28. Sic & alterum quempiam qui volebat ſequi cum opibus repudiat, & dicit: *Vulpes foueas habent & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet*, Luc. 9. Quaſi dicat, interprete S. Chryſoſtomo: Quid

bent conducta, poſſe illud munus exerceri ſine peccato, quandoquidem illa poſſint eſſe iuſta & iuſtè exigi. Quapropter Lucæ 3. dum Publicani ad Baptiſtam venerunt dicentes, *Magiſter quid faciemus?* Ipſe non iubet munus deſerere, ſed reſpondet: *Nihil amplius quam quod conſtitutum eſt vobis faciatis.* Immò antiquitus apud Romanos Publicani erant in pretio & honore. Nam Cicero in orat. pro Plancio ait: *Flos equitum Romanorum, ornamentum ciuitatis, firmamentum Reipublicæ, Publicanorum ordine continetur.* Apud Iudæos tamen malè audiebant Publicani, & habebantur tamquam peccatores, cùm quia talia officia vix ſine peccato fieri poſſunt, ideoque audiebant tamquam iniuſti & auari, raptores, omnique conpaſſione carentes, & impudentes; tum etiam quia Romanorum vectigalia apud Iudæos (qui ſe liberos exiſtimabant) exigerent, & compellerent contribules ſuos, ſicque tyrannidi inſeruirent, ideò infames habebantur & peccatores.

Certè in hoc munere exercendo peccaſſe Mathæum, paſſim tradunt SS. Patres. Audi Ambroſium Luc. 5. *Propria reliquit, qui rapiebat aliena.* Audi & Hieronymum Math. 9. *Videbant Publicanum à peccatis ad meliora conuerſum locum inueniſſe pœnitentiæ.* Fuſe etiam hac de re agit S. Chryſologus ſer. 19. Explicans enim quomodò ſederet Mathæus ad telonium, ſic dicit: *Sedebat qui ſtare non poterat pondere cupiditatis oppreſſus, & ipſa totus conſcientia fraudis incurruus.* Hoc poſtmodum eloquenter explicat auri naturâ conſideratâ, quod quidem naturâ graue grauius fit auaritiâ poſſidentis, pluſque aggrauat corda, quàm corpora. Quid ita? Quia *aurum naſ-*

citur in terra, profunda ſectatur montium fundamenta, perque ima venarum cæcis diſcurrit anfractibus: ideò igitur dum ſemper repedat ad naturam, cæleſtes animos ad inferna deponit. Ita ipſe. Immò aurum excæcat & captiuat aſpectum, fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, turbat quietem, adimit innocentiam, ſuadet fraudes, docet furtum. Hæc ſunt germina auri & illi cognatæ auaritiæ, quæ ab Apoſtolo vocatur *Radix omnium malorum.* Ab his ergo malis & vinculis præpeditum Mathæum abſoluit Dominus, dum ei dicit, *Sequere me.* Vnde admiratione digna eſt hic Domini dignatio & gratia, inquit idem Chryſologus, dum Mathæum ad ſe vocando & ad Apoſtolatum eligendo, dat *Fraudulento fidem, cupiditatis magiſtro officium largitatis, Doctori fœnoris magiſterium ſanctitatis, Publicano ſæculi cæleſte ſecretum.*

Ita admirabilis fuit hæc vocatio, ſiue Chriſtum attrahentem ſpectes, ſiue Mathæum promptè obedientem, vt S. Hieronymus cum nonnullis ex antiquis Scriptoribus hanc attractionem obedientiæ mox coniunctam, diuinitati in vultu Chriſti refulgenti attribuerit. Sic enim loquitur Mathæi 9. *Fulgor ipſe & maieſtas diuinitatis occultæ, quæ etiam in humana facie Chriſti relucebat, ex primo aſpectu vidētes ad ſe attrahere poterat. Si enim in magnete & ſuccinis hæc eſſe vis dicitur, vt annulos & feſtucas & ſtipulam ſibi copulent, quantò magis Dominus omnium creaturarū ad ſe trahere poterat quos volebat?* Hoc equidē non reijcimus, dicimus tamen non neceſſe fuiſſe Chriſtum è vultu fulgorem emittere, vt ad ſe vocaret peccatores, qui ſolâ id potuit vel voce, vel voluntate. Fuit ergo hoc verbum, *Sequere me*, adeò potens, adeoque

ſuæ annexis, quem nulla aut de pœnitentia, aut de vitâ in melius inſtituenda ſubibat cogitatio, ſubitò ad vocem vnam attrahitur, velut à magnete ferrum; deſeritque locum & ſtatum iniquitatis, diſrumpit chyrographa vſuraria, ſoluit debita, reſtituit pignora, ſæculi ſe negotiatione expedit, & ad eum toto affectu conuertitur, qui non venit vocare iuſtos, ſed peccatores. Verè hæc eſt mutatio dexteræ Excelſis; digituſque & vox ſola Dei id potuit.

Hîc igitur conſidera quàm verum ſit quod alibi dicit Dominus: *Diues difficile intrabit in regnum cælorum*, Math. 19. ſiue vt habet S. Lucas c. 18. *Quàm difficilè qui pecunias habent intrabunt in regnum Dei? Facilius eſt Camelum per foramen acus tranſire.* Subditur verò poſtea: *Apud homines impoßibile eſt, apud Deum autem omnia poſſibilia ſunt.* Hoc manifeſtè hîc cernimus. Ecce enim diues ingreditur in regnum Dei, ſed priùs contemptis ſuis diuitiis: quod rarum eſt, quia mirum in modum diuitiæ animum illigant & ſtringunt. Ecce Camelus ingreditur per foramen acus, per anguſtam perfectionis ſemitam Mathæus dum ingreditur; ſed priùs onus deponit & gibbum, omniaque ſecernit impedimenta: quod quidem ſuis viribus facere non poterat, ſed hoc apud Deum facile erat. Noluit autem eum Chriſtus cum ſuis diuitiis, vnde non dicit: *Affer ad me, ſed ſequere me, quia Mathæum, non Mathæi ſacculos requirebat*, inquit S. Chryſol. ſerm. 28. Sic & alterum quempiam qui volebat ſequi cum opibus repudiat, & dicit: *Vulpes foueas habent & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet*, Luc. 9. Quaſi dicat, interprete S. Chryſoſtomo: Quid

pecunias credis te collecturum, ſi me ſequaris? nonne vides, nec diuerſorium quidem mihi eſſe, nec tantum quidem quantum auibus? Tales autem volo eſſe eos qui me ſequuntur, tantæque paupertatis, vt omnia relinquant. Clemens Alexandrinus lib. 4. ſtromatum dicit hoc loco diuites prauos vocari Vulpes, qui in effodiendis & infodiendis vitiis verſantur, planè terræ filij. Tales Vulpes ſuas habent foueas, arcæ enim in quibus aurum & argentum recondunt illarum foueæ ſunt. Volucres etiam dici poſſunt illi qui diuitiis ſuperbiunt, & in ſublime ſeſe erigunt, in excelſo volunt ponere nidum Chriſtus pauper & humilis tales repudiat ſectatores, elegit autem pauperes & humiles. Ideò ad ſe vocauit Apoſtolos, cenſu pauperes, loco humiles, arte viles, vita obſcuros, labore communes, addictos vigiliis, negatos honoribus: ſed eos effecit innocentia locupletes, ſanctitate ſublimes, ſimplicitate pretioſos, vitæ merito illuſtres, æterni honoris conſortes. Hoc
Hier.33. potuit vel his ſolis verbis efficere, *Sequere me.* Sic affectum Mathæi ad opes terrenas commutauit vnicâ voce in affectum ad cæleſtes. Sic Æthyops mutare potuit pellem ſuam (Mathæus ad Æthyopiam mittendus) & pardus varietates ſuas, diſcens benefacere.

PARS TERTIA.

MAthæus à Chriſto ad ſequelam ſuam inuitatus, inuitauit & Chriſtum in domum ſuam ad veſcendum, fecitque conuiuium ei magnum, inquit Lucas c. 5. eratque *turba magna publicanorum & aliorum, qui cum illis erant*

diſcumbentes. Vocauerat nimirum conſodales ſuos Mathæus, vt quemadmodum & ipſe ad meliora proficerent Chriſti verbo & conſortio. Adimplebat igitur illud Apoc. vltimo: *Spiritus & Sponſa dicunt, Veni, & qui audit, dicat Veni.* In quem locum ſic dicit S. Gregorius hom.6. in Euang. *In quantum vos profeciſſe penſatis, vobiſcum alios trahite, in via Domini ſocios habere deſiderate. Si ad Deum tenditis, curate ne ſoli veniatis. In Apocalypſi dicitur; Qui audit, dicat Veni, vt qui iam in corde vocem ſuperni amoris acceperit, foris etiam proximis reddat vocem exhortationis.* Sic & Andreas à Domino inuitatus ſecum duxit Petrum, vt ſocius foret gaudij iam in corde ſuo inchoati ex verbis Domini, quia ſpirituale illud gaudium è fonte diuino hauſtum ex multorum aſſociatione & concurſu non imminuitur, ſed potiùs adaugetur. Propterea dicebat B. Ephrem tractatu in pretioſam margaritam: *Deſidero ſermones tuos Domine, quia dum ſitio, fontis inſtar mihi ſunt, & eſurientem me nutris per illos. Quoſcumque volo ad tua fercula conuoco, pluráque relinquimus quàm inuenimus. Cum multis comedo, & ſolus inuenior; bibo cum multitudine, & quaſi ſolus eſſem, tu mihi propinas gratiam.* Certè gaudebat Mathæus aliis cõmunicare gaudiũ & lucem, quam corde conceperat in ſua cõuerſione, vt & illi non forent ſine fruge, ſicut & Auguſtinus de ſe dicit in ſuis Confeſſionibus: *Vbi guſtaueram Domine lumen tuum, frendebam quòd aliis indicare non poſſem.* Vbi lucem ſenſit in lectionem epiſtolæ Paulinæ ſub arbore, incidens in illud: *Non in cubilibus & impudicitiis, ſed induimini Dominum Ieſum Chriſtum*, & lacrymarũ profluuium velut

acceptabile ſacrificium Domino ſub arbore obtuliſſet, ſurgit & adit Alipium, vt ſocium eum gaudij & lucis efficiat, ferculum ei ex conuiuio ſibi à Domino propoſito proponat. Vndè cum iteratò librum aperuiſſent, aduerterunt quod ſequitur, *infirmum autem in fide aſſumite*, & ferculum iſtud Alipio ſeruabatur, vt renouato & adaucto gaudio cum Auguſtino epularetur, & ad Dominū cum illo perfecto corde conuerteretur.

Si gaudebat Mathæus conuiuium inſtruens ablactationis ſuæ ab vberibus ſæculi, gaudebat & Chriſtus, non de cibo terreno, ſed cæleſti; nactus ſcilicet occaſionem docendi & conuertendi peccatores. Hic enim erat cibus eius, facere voluntatem Patris ſui, vt dixit Apoſtolis ſuis Ioan. 4. occupatus in conuerſione Samaritanæ. Ideo ergo acceſſit ad Conuiuium Chriſtus, vt ſpirituales ſuis præberet conuiuis cibos. Et haud dubium eſt, in hoc epulo fructum feciſſe docendo Publicanos, prout aſſerit S. Chryſoſtomus, Hieronymus, Beda, & alij Patres. In illo conuiuio epulabatur velut ex linteo illo myſtico, quod Petro oſtenſum fuit Acto. 10. ex variis animalibus etiam ſerpentinis, quæ iubebatur occidere & manducare: hæc enim animalia ſymbolum erant peccatorum varii generis, quos in Chriſti corpus traiicere, ſiue illi incorporare, debebat Petrus, ſicut & fecerat Chriſtus illos conuertens, & illis conueſcens.

Impie ergo murmurant Scribæ & Phariſæi: *Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat Magiſter veſter?* Quis iuſtè murmuret contra Solem, quod radios ſuos fundat, etiam per loca tenebroſa & lutoſa? Quis contra fontem, quod riuulos diſpergat per loca ſordida vt ſor-

des eluat? Quis contra Paſtorem, quod oues errabundas requirat? Quis contra Medicum, quod conuerſetur & conueſcatur cum ægris? Quis contra Deum, quod miſericors ſit & miſerator, noſque ſuæ miſericordiæ & bonitatis faciat participes? Hoc nimirum faciunt Phariſæi, dum arguunt Chriſtum Deum, quia inclinat ſe homini, quia coniacet peccatori, quia eſurit pœnitētiam, quia propinat pietatis poculum, quia illuminat in tenebris iacentes, quia conuerſatur cum ægris vt eos ſanet, cum mortuis vt eos ſuſcitet. Non eſt, vt putant Phariſæi, Chriſti conuiuium hoc prandium ventris, ſed mentis; non carnis, ſed ſpiritus; non terreni luxus, ſed gratiæ cæleſtis: non humanæ voluptatis, ſed diuinæ bonitatis. *Venit ad conuiuium vita, vt faceret ſecum conuiuere mortuos: iacuit reſurrectio, vt de ſepulchris ſurgerent qui iacebant: decubuit indulgentia, vt peccatores leuiret ad veniam: venit ad prandium reorum Iudex, vt præueniret reatus ſententiam.* Noli mirari Phariſæe, cur miſceatur conuiuio peccatorum, qui propter peccatores & naſci voluit, & non recuſauit occidi. Noli oblactare, cur peccatorum vinum bibat, qui pro peccatoribus ſuum ſanguinem fundit. Si vis amplius, ſuſcepit ipſe peccatum, ne perderet peccatores: in ſe ſententiam Iudex retorſit, vt peccatores ſe amaſſe proderet, magis ſoluendo debitum, quàm donando. Ita hac de re loquitur S. Chryſologus ſer. 29. & 30.

Hoc ipſum indicat Chriſtu[illegible] reſpondet: *Non eſt opus ſanis medico, ſ[illegible] malè habentibus. Non enim veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* Non venit vocare iuſtos, ad pœnitentiam ſcilicet, ſed peccatores, vt habet Lucas: non enim indigent

iuſti pœnitentia, vel quaſi dicat, Non veni vocare eos qui ſe iuſtos falſa quadam iuſtitia putant, & arbitrantur ſibi non eſſe opus medio, quales vos eſtis, ô tumidi & ſuperbi Phariſæi, ſed peccatores ſe humiliantes veni vocare, & curare. Hoc ſic explicat S. Chryſol. ſer. 29. *Non hic Dominus iuſtos reſpuit, ſed ſuperbos: & eos notat, qui cùm non ſint, eſſe ſe iactant iuſtos.* Denique, idem eſt ac ſi diceret Dominus. Non veni vocare iuſtos, nullos enim inuenio, quandoquidem omnes peccant. Quòd ſi poſſibile eſſet inuenire iuſtos, non veniſſem. Ita explicat Theophilactus, illi ſubſcribens ſententiæ Theologorum quæ aſſerit Chriſtum non fuiſſe aſſumpturum carnem, ſi ſtatus innocentiæ perduraſſet. Cui etiam opinioni conforme eſt illud S. Auguſtini: *Tolle morbos, tolle vulner, & nulla erit medicinæ cauſa. Si venit de cælo magnus Medicus, magnus per orbem terræ iacebat ægrotus.* Venit ergò Chriſtus tamquam Medicus, vt artem ſuam propalaret & commendaret, ægroſque ad ſe alliceret, peritiam ſuam oſtendere voluit ſanando grauiſſimè laborantes, qualis fut Mathæus. Sic enim ſolent Medici dum in aliquam ciuitatem veniunt, aliquos curare qui inſanabiles exiſtimabantur; ſicque nomen ſibi parere, & peritiam ſuam publicam facere, vt reliqui accedant cum fiducia.

Concludamus igitur, & ad hunc peritiſſimum, clementiſsimumque animarum Medicum cordis noſtri deſideria conuertamus, & dicamus, Tu, Domine, qui ineffabili pietate tuâ dignatus es in hunc mundum venire, vt ſanares languidos, & vocares peccatores; reſpicere digneris languorem noſtrum ad portas mortis nos de-

ducentem, niſi ſanes & eruas nos. Reſpicere, inquam, nos digneris, illis miſericordiæ oculis quibus reſpexiſti Magdalenam in triclinio, Petrum in atrio, Latronem in patibulo, Paralyticum in lecto, Mathæum in telonio. Voca nos, & effice vt ſequamur promptè & incunctanter, præparemusque tibi & Angelis tuis conuiuium gratiſſimum de lætitia conuerſæ mentis, de ferculo contritionis, de obedientia voluntatis, de dapibus perfecti amoris, de vino ſapido & defæcato bonæ conſcientiæ & internæ delectationis: donec tandem ad illud æternum conuiuium nos perducas, vbi ſatiabis intellectum diuinitatis tuæ viſione, voluntatem fruitione, memoriam æternitatis continuatione, totum hominem intus & foris ineffabilis voluptatis inexhauſto fonte; vbi nullum amplius erit murmur, ſed vox continuæ exultationis, & laudis perennantis.

APPENDIX

DE MARTYRIO S. MATHÆI.

SAncte Mathæus poſt quam Euangelium Hebraicè ſcripſiſſet in Iudæa propter eos qui ex circumciſione crediderant, in Æthiopiam eſt profectus, vt horridos illos Æthiopes nigros & nudos candido vellere Agni immaculati veſtiret, hoc eſt, fide Ieſu Chriſti imbueret. Ibi ergo Euangelium ſuum magno zelo prædicauit, & multis miraculis confirmauit. Regis enim filiam à mortuis excitauit, illoque miraculo Regem & vxorem eius cum vniuerſa Prouincia ad fidem conuertit. Rege mortuo, Hirtacus eius ſucceſ-

ſor, cùm Iphigeniam Regiam filiam vellet ſibi dari in matrimonium in Mathæum iram & furorem conuertit, quia huic matrimonio aſſentiri ipſa nolebat, eò quòd Mathæo inſtinctore & inſtructore virginitatem Deo vouiſſet; in quo quidem ſancto propoſito conſtantiſſimè perſeuerabat. Mathæum igitur Tutorem virginitatis Iphigeniæ ad altare, dum ſacrum myſterium celebraret, iuſſit occidi. Ideo eum vocat S. Hyppolitus in libello de 12. Apoſtolis, *Virginitatis Victimam.* O quàm feliciter ſuum in victimam obtulit & immolauit ſanguinem, eo ipſo tempore quo Agni immaculati cruorem & carnem incruentè immolabat! O gratiſſimum Deo duplex hoc ſacrificium, ſanguinis ſcilicet Agni ſacrificium, coniunctum cum ſacrificio ſanguinis Mathæi. Poterat meritò tunc dicere illud Pſalmi Mathæus: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem ſalutis accipiam, & nomen Domini inuocabo. Vota mea reddam in conſpectu omnis populi eius; pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius.* Pretioſa vtique mors huius Apoſtoli & Martyris tali tempore, tali loco, coniunctione, ſcilicet cum Chriſti morte, quæ in ſacrificio renouatur & rememoratur. Pretioſus & ſalutaris Calix, de quo per martyrium bibitur, pro Chriſto patiendo, & illi ſanguinem ſuum libando. Pretioſa hoſtia laudis, in qua nomen Domini inuocatur, dum diſruptis omnibus vinculis cum hoſtia Agni vita Martyris in hoſtiam offertur. Meritò ergo etiam potuit reſonare Mathæus: *Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis, & nomen Domini inuocabo.*

Pſal. 115.

Fuit autem S. Apoſtolus Dux multis, in ſa-

crificium ſe offerens cruentum pro cauſa Chriſti tempore ſacrificij incruenti. Fuit, inquam Dux cæterorum, quibus & idem contigit exemplo & imitatione eius.

1. Sic S. Stephanus, Papa & Martyr, in perſecutione Valeriani, *dum Miſſa ſacrum perageret, ſuperuenientibus Imperatoris ſatellitibus, ante altare intrepidus cœpta myſteria perficiens in ſede ſua decollatus eſt*: corpuſque eius cum eadem ſede conſperſa Pontificis ſanguine in cæmiterio Caliſti ſepultum eſt. Ita Martyrol. Rom. 2. Auguſti.

2. Sic S. Lambertus, Leodienſis Epiſcopus, eò quod Pipinum Auſtraſiæ Principem argueret, quod Alpaidem pellicem foueret reiectâ Plectrude legitima vxore, à Dodone Arduennæ Duce prædictæ Alpaidis fratre & eius aſſeclis ad altare SS. Coſmæ & Damiani oblato ſacrificio, brachijs expanſis orans, haſtâ transfixus, in recens ſatrificium ſeſe obtulit. *Ioan. Bertelius in hiſt. Lutzẽburgenſi.*

3. Similiter S. Staniſlaus, Epiſcopus Cracouienſis, à Boleſlao Rege, eò quod publicè argueret eius notam libidinem, & obduratum à communione remoueret, hoſtiam incruentam ad altare offerens, cruentè necatus eſt. Breuiar. Rom. 7. Maij.

4. Eamdem ob cauſam S. Fredericus, Traiectenſis Epiſcopus, martyrio occubuit in templo, coram altari peracto Miſſæ ſacrificio, necatus à ſicarijs miſſis à Rege Ludouico, eò quod eum argueret ob introductam pellicem conſanguineam, de quo Surius 15. Kalend. Auguſti. An non hi omnes imitatores S. Mathæi, *Victimæ caſtitatis* iure dici poſſunt?

5. Denique, S. Aureus Moguntiæ Epiſco-

pus, in altari ſacra faciens crudeliſſimè ab Arianis trucidatus eſt, & in vicinum puteum præcipitatus, de quo Breuiar. Moguntinum die 26. Iunij. Hoc ipſum multis Sacerdotibus contigit initio furoris Caluiniani in his Belgicis oris, & in alijs regnis, vt patebit reuoluenti hiſtorias Martyrum illius temporis. O Felices victimæ, cum victima principali ſcilicet Chriſti Ieſu corpore & ſanguine, feliciter immolatæ!

PRO FESTO SANCTI MICHAELIS.

LECTIO VIGESIMA-NONA.

Ecce ego mitto Angelum meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via, & introducat ad locum quem præparaui, obſerua eum, & audi vocem eius.

Exod. 23.

TRES SVNT PARTES.

Prima oſtendit Angelum qui duxit Iſraëlitas fuiſſe Michaelem.

Secunda declarat ex quo Ordine Angelorum ſit Michael.

Tertia docet vnumquemque noſtrûm habere Angelum Ducem.

PARS PRIMA.

PLanè admirabilis & conſideratione digna eſt Columna nubis per diem, ignis per noctem, quæ Iſraëlitas Ægypto egredientes præcedebat.

Primó quidem, quia per annos quadraginta eos præceſſit, oſtendens viam, quâ

eundem eſſet in ſolitudine, donec peruenirent in terram promiſſam.

Secundò, quia modò ſe mouebat, modò quieſcebat: cumque moueretur, mouebant ſe caſtra Iſraëlitarum; & cùm quieſcebat, quieſcebant & illa.

Tertiò, quia eadem Columna (vt probabilior docet opinio) per diem apparebat quaſi columna nubis, per noctem quaſi columna ignis. Non ergo duæ erant Columnæ, ſed vna duplex officium habens, viciſſim, & aſſiduè, ſingulis diebus & noctibus. Nam de die hæc columna nubis tota obumbrabat caſtra, ab æſtu Solis ea protegens; quæ tamen caſtra occupabant locum aliquot leucarum noſtrarum, quandoquidem multis centenis millibus conſtarent. De nocte autem eadem columna nubis ſplendebat vt ignis, & caſtra illuminabat, vt ſeſe mutuò internoſcerent, & viam quâ eundum erat.

Quartò, quia hæc Columna erat ampliſsima, ſiue longitudinem ſpectes, ſiue latitudinem, nam à tantis caſtris tantumque locum occupantibus ſemper videri debebat, ſiue nocte vt illuminaret, ſiue die vt ab æſtu protegeret. Imò & hæc Colũna interponens ſe inter Hebræos & Ægyptios, hos obtenebrauit, illos illuminauit: & Dominus per illam proſpiciens interfecit exercitum Ægyptiorum, vt dicitur Exod. 14. Quæ omnia ſpecialem Dei potentiam & prouidentiam in hac columna oſtendunt.

Quapropter haud dubium eſſe poteſt, quin Columna hæc ab Angelo ſpecialiter moueretur & dirigeretur, ſiue cùm eundum, ſiue cùm quieſcendum foret: ſiue nocte ad illuminandum, ſiue die ad protegendum & obumbrandum Iſraëli-

tas: ſiue denique ad tutandum eos contra hoſtes. Hoc manifeſtum eſt ex cap. 14. Exodi vbi dicitur: *Tollens ſe Angelus Dei qui præcedebat Iſraëlis caſtra, abiit poſt eos, & cum eo pariter columna nubis.* Quis ille Angelus, niſi is qui in columna deliteſcebat, tamquam eius motor & director? Nempe cum eo profecta eſt & columna interponens ſe inter caſtra Hebræorum & Ægyptiorum his ſe inſtar craſſæ nubis expandens, vt nec Hebræos poſſent cernere, aut eis appropinquare: ex alia tamen parte Hebreæos illuminans: vt poſſent proficiſci & mare rubrum tranſire. Sic ſollicitam populi ſui curam gerebat & tutelam: claudens agmen Iſraëlis, & tutans eos ab Ægyptijs: plectens verò hoſtes tenebris, per quas tandem poſt Iſraëlitas ingreſsi mare mergerentur. Hic eſt ille Angelus de quo Exodi 23. *Ecce ego mittam Angelum meum qui præcedat te, & cuſtodiat in via, & introducat in locum quem paraui. Obſerua eum & audi vocem eius; nec contemnendum putes, quia non dimittet cùm peccaueris, & eſt nomen meum in illo.* Hic nempe eſt Angelus qui Præſes erat exercitus Hebræorum: ille præibat oſtendens viam per columnam ignis & nubis, ille etiam nomine Dei præcipiebat, ſiue Moyſi, ſiue Hebræis; ille denique rebelles puniebat.

Hunc Angelum fuiſſe Michaëlem, multi ex ſacris Interpretibus autumant. Nam Michaël Danielis cap. 10. vocatur *Princeps populi Iſraël*, & olim præerat Synagogæ Iudæorum, ſicut & modò Eccleſiæ Chriſtianorum. *Nemo eſt adiutor meus niſi Michaël Princeps veſter*, inquit Gabriel Archangelus Danieli 10. Iterum cap. 12. *In illo tempore conſurget Michael Princeps Magnus, qui ſtat pro filijs populi tui*, hoc eſt, qui præeſt, tue-

turque Iudęos, táquam populum Dei, filioſque Patriarcharum & Sanctorum. Hinc eſt quod a pparitiones Angelorum attribuantur Sancti Michaëli, illæ ſcilicet quæ olim factæ fuere Patriarchis, vel quod per ſeipſum eis apparuerit, vel quod per Angelos inferiores eos illuſtrarit, eorum ſpecialem gerens curam. Sic Michael rectè dicitur vice Dei legem dediſſe Moyſi & populo in monte Sina Exod. 20. Atque etiam in fine mundi pugnabit contra Antichriſtum, & interficiet eum virtute Chriſti in monte Oliueti, ex quo ſe fingit aſcendere ad Patrem. Quod enim 2. Theſſal. 2. dicitur: *Dominus Ieſus interficiet eum Spiritu oris ſui*, interpretatur S. Thomas occidendum mandato Chriſti, ſed per Michaëlem Archangelum, qui poſt Chriſtum Præſes eſt diuinæ iuſtitiæ & ſupremus Iudex; qui etiam Luciferum expulſit è cælo cum rebellibus ſuis Angelis. De quo prælio fit mentio Apoc. 12. Si ergò & vltimum prælium ei reſeruatur: tunc adhuc ſtabit pro filijs Iſrael, procurans vt in fine mundi ad Chriſtum conuertantur, & ſalutem aſſequantur.

S. Tho. in illum locum.

Sicut porrò olim Synagogæ, ſiue Eccleſiæ antiquæ, Præſes fuit & protector, ſic & modò Eccleſiæ nouæ. Illam enim protegit & tuetur contra aduerſarias poteſtates, contra rectores tenebrarum harum; illam illuminat contra caliginoſa diſcrimina, quibus vndique cingitur. Et ſicut Dux eſt exercitus cæleſtis in Eccleſia triumphante, ita etiam Dux eſt in Eccleſia militante; quodque Gentilibus fuit Mars in ſuis bellis, hoc S. Michaël eſt Chriſtianis. Hæc eſt cauſa cur templa & oratoria à Gentilibus olim Marti varijs in vrbibus dedicata, poſtea in ho-

norem S. Michaelis conſecrata fuerint, & ab eo nomen acceperint. Quod quidem Leodii, Coloniæ, Antuerpiæ, Bonnæ, Luneburgi, & alibi factum eſſe, ex antiquis monumentis annotatum eſt. Exploſo ſcilicet Marte, Chriſtiani Ducem ſuum Michaelem in locis illis & templis coluerunt, & nomen eius eis indiderunt.

Refert etiam Nicephorus l. 7. c. 50. Conſtantinum Magnum audiſſe à S. Michaele, in loco qui *Soſthenium* dicitur: *Ego ſum Michael, Archidux Domini Sabaoth, Chriſtianorum fidei tutor, qui tibi contra impios tyrannos belligeranti, fideli & germano illius miniſtro, arma auxiliaria contuli.* Itaque Conſtantinus è ſomno excitatus, in honorem S. Michaelis altare ibi extruxit, & Phanum quod Soſthenium dictum fuerat, in Michaelium, ſiue in templum celeberrimum S. Michaelis conuertit, illud templum poſtea ſæpius ſuis apparitionibus illuſtrauit, nulluſque incognita ægritudine aut incurabili morbo circumuentus ibi Dei gratiam implorabat, quin opem mox aſſequeretur: vt teſtatur idem Nicephorus loco citato.

Sic & Iuſtinianus Imp. militiæ cæleſtis ſummo Principi Michaeli pluribus in locis erexit Eccleſias, *ſciens probè, ſi talem tantumque Ducem ſibi conciliaret qui rebelles Angeloe cientes in cælo prælium ſuperaſſet, certam ſecuramque de vincendis Vvandalis ſe poſſe habere fiduciam,* inquit Procop. de bello Vvandal. l. 1.

Itaque Michael eſt qui Chriſtianos reddit victores, non ſolùm contra viſibiles hoſtes fidei, ſed & maxime contra hoſtes ſpirituales, eorum propulſans impetum, eorum vim elidens, impetrans lucem ac fiduciam vſque ad extremum agonem, gaudens poſſe repræſentare

animas quæ ſub vexillo Chriſti certârunt, vt coronam vitæ, & lucem beatam Abrahę, & ſemini eius ſancto promiſſam conſequantur. Propterea canit Eccleſia de animabus defunctorum: *Signifer ſanctus Michael repræſentet eas in lucem ſanctam, quam olim Abrahæ promiſiſti & ſemini eius.*

Propterea S. Franciſcus licet ſingulari amore & cultu proſequeretur omnes Angelos, adeo vt in honorem eorum à feſto Aſſumptionis B. Virginis quadraginta diebus ieiunans orationi iugiter inſiſteret, tamen S. Michaëli, eò quòd animarum repręſentandarum habet officium, ſpirituali erat amore deuotior, propter feruidum quem habebat zelum ad ſalutem omnium ſaluandorum, vt teſtatur S. Bonauent. cap. 9. vitæ eius.

Surius in vita eius. Sic & moriente S. Arnulpho Epiſcopo Sueſſionenſi cellam eius contremuiſſe legimus, & apparuiſſe ei S. Michaelem cum multis Angelicis ſpiritibus, pollicentem ſe ei Ducem fore ad beatam vitam.

Sic ægrotanti S. Vvilfrido Epiſcopo Eboracenſi idem Michael apparuit, & ſanitatem reſtituit, addens ſe poſt quadriennium reuerſurum, tumque in pace vitam terminaturum. Teſtis eſt Beda lib. 5. hiſtor. Anglic. c. 20. An non in his adimplebatur illud promiſſum Domini: *Ecce ego mitto Angelum meum, qui præcedat faciem tuam, cuſtodiat te in via, donec introducat in locum quem paraui?* Nec quemlibet Angelum, ſed Principẽ illum & Ducem inter Angelos quandoque mittere dignatus eſt Dominus, ad ſolatium eorum qui Eccleſiæ præerant dignitate Epiſcopali, vt oſtenſum eſt in his Sanctis, quia ſpeciali deuotione in eum ferebantur.

Quòd

Quòd autem S. Michael pingitur cum ſtatera, quaſi librans animas, eorumque opera bona & mala, hoc fieri ideò nonnulli interpretantur, quia creditur, Michael animarum è corpore diſcedentium particulare iudicium exercere. Propterea igitur cum gladio & bilance pingitur, vt ſumma eius poteſtas, iuſtitiæque æqualitas declaretur, in noſtris ſiue meritis ſiue demeritis ponderandis. Denique, Michael canet nouiſſima turba, excitabitque mortuos, vt veniant ad iudicium, de qua re agit Apoſtolus 1. Theſſ. 4. Immò & ipſum Michaelem exiſtimant vexillum crucis delaturum, cùm Chriſtus ad extremum venturus eſt iudicium, ideòque etiam nominari *Signiferum Chriſti*.

Viegas in c. 12 Apoc. Serar. in Ioſué cap 5. Cornel in 12. Dan. EKius hom. 8 de 8. Mich.

PARS SECVNDA.

CVm verò Sanctus Michaël tot priuilegijs ſit adornatus, tantoque honore in Eccleſia colatur? quæritur cuius ſit ordinis inter Angelos?

Viegas in Apoc. c. 12.

Reſpondeo, triplicem de ipſo opinionem eſſe inter ſacros Interpretes & Scholaſticos Doctores. Prima opinio aſſerit eum primum eſſe in ordine Archangelorum. Ideò S. Iudas in epiſtola ſua vocat eum Archangelum, ſicut & Eccleſia eum vocat in officio feſti eius. Huius etiam opinionis videtur eſſe S Hieronymus illud Danielis 10. explicans: *Ecce Michaël vnus de Principibus primis venit in adiutorium meum.* Quaſi diceretur: Michael primus eſt de Principibus, quia Princeps ordinis Archangelorum.

Secunda opinio aſſerit eum in ordine Principatuum eſſe primum, qui regnis præſunt. Hoc colligunt aliqui ex eodem citato Danielis loco;

ſic enim explicant illud: *Vnus de Principibus*, id eſt, primus in ordine Principatuum, quia illa vocula, *Vnus*, apud Hebræos idem ſæpè ſignificat quod, *Primus*, eò quod ipſi crebro numerum cardinalem pro ordinali accipiunt. Sic Michael ſecundùm hanc opinionem Princeps eſſet vltimæ Hierarchiæ primus, in ordine Principatum tenens, Hæc eſt opinio S. Thomæ 1. p. q. 113. ar. 3. quæ etiam colligitur ex S. Dionyſio c. 9. cæleſt. Hierarchiæ: cui opinioni ſubſcribunt nonnulli recentiores.

Tolet. Luc. 1. Vaſ qu. 21. p diſput. 24.

Tertia opinio aſſerit S. Michaelem eſſe abſolutè primum & Principem omnium omninò Angelorum, ita vt ſit primus in ordine Seraphinorum, omneſque excedat ſpiritus, & naturæ, & gratiæ, & gloriæ ſublimitate. Hanc ſententiam multi iam probabiliter ſequuntur.

Primò, quia Apoc. 12. Michaël cum Lucifero & Angelis eius pugnaſſe dicitur, & ipſius ſuperbiæ reſtitiſſe. Hinc & illius nomen *Michael*, quod Hebraice ſignificat, *Quis vt Deus*: quia nempe cum humilitate agnoſcens neminem ſe Deo poſſe æquiparare, Lucifero ſeſe opponens, dixit: *Quis vt Deus*? Sic veritate & humilitate cum Angelis qui ſteterunt ſeſe oppoſuit ei qui ſimilis Altiſſimo per arrogantiam eſſe voluit: meruitquè nomen illud glorioſum *Michael*: *Quis vt Deus*, quo illum agnoſceremus tamquam nomine inclyto ſibi per victoriam illam parto. Neque enim Angeli egent nomine inter ſe, cum ſe inuicem perfectè agnoſcant, ſed ea aſſumunt pro ratione miniſterij quod apud homines obeunt. *Michael* ergo dicitur à nobis Princeps ille Angelicus, ſiue *Quis vt Deus*, tum quia pro Deo pugnauit contra Luciferum, tum quia pro

nobis pugnat in cauſa Dei, tum quia pugnabit contra eundem in finem vſque ſæculi. Sic & Gabriel nomen iſtud ſuum ratione noſtri accepit, id eſt, *Fortitudo Dei*, vt meminerimus quòd fortia Dei geſta annunciarit, tum Danieli antiquitùs, tum maximè Beatiſſimæ Virgini. Sic etiam Raphaelis nomen nouimus, idem ſignificans quod *Medicina Dei*, quia Medicus fuit Tobiæ, nobiſque medelam ſpiritualem & corporalem poteſt impetrare. Alia Angelorum nomina cum certitudine non nouimus ex ſacris litteris. Licet enim aliqui quatuor alia addant nomina, vt cum prioribus faciant numerum ſeptenarium Angelorum, qui in Apocalypſi dicuntur in conſpectu Throni ſtare, & Tob. 12. aſtare ante Dominum tamen hæc nomina non ſunt recepta cum certitudine, ſicut priora tria. Dicunt autem hæc eſſe quatuor alia, *Vriel*, *Sealitiel*, *Iehudiel*, *Barachiel*. Et quidem Vriel idem eſt quod *Ignis vel Lux Dei*, Sealtiel *Oratio Dei*, Iehudiel *Laus Dei*, Barachiel *Benedictio Dei*; ideoque nomina iſta non reprobamus, ſed incertâ niti auctoritate dicimus. Quam ob cauſam Conſilium Romanum ſub Zacharia Pont. de quo Baron. a. 745. tria prima agnoſcit nomina. Michaelis, Gabrielis, Raphaelis, alia non admittit tamquam auctoritate inſufficiente nixa. Nec tamen propterea cenſetur illa condemnare; nam de Vriele fit mentio l. 3. & 4. Eſdræ. Sed libri iſti non ſunt canonici, quamuis nec ſint improbandi vt falſi.

Secundo, ideo Michael primus omnium ſpirituum Angelicorum à nonnullis aſſeritur, quia Eccleſia vocat eum *Primatem cæleſtis exercitus, Præpoſitumque Paradiſi*. Sicut ergò Lucifer Dæmonum fuit Imperator ſupremus contra Deum:

ſic etiam videtur quòd Michael ſupremus fuerit Imperator, tamquam primus inter Seraphinos, pugnans pro Dëo cum omnibus ſpiritibus Angelicis qui ſteterunt in veritate.

Tertiò, quia ſub nomine S. Michaelis celebratur feſtum omnium omninò Angelorum, ergò cenſetur primus. Immò totius Eccleſiæ Præſes & Cuſtos, animabusque ſuſcipiendis Præpoſitus aſſeritur, & Signifer primarius Dei; quæ omnia primatum eius inter omnes ſuadent. Propterea etiam, vt ſuprà dictum eſt, S. Franciſcus erga S. Michaelem tantâ deuotione ferebatur quaſi agnoſceret eum Principem inter omnes omninò Angelos, quibus etiam ſpecialiter deuotus erat. Huius porrò ſententiæ inter antiquos videtur eſſe S. Baſilius, qui hom. de Angelis ſic dicit. *Tibi, ô Michael, Duci ſupernorum ſpirituum, qui dignitate & honore prælatus es ceteris omnibus ſpiritibus ſupernis, tibi inquam ſupplico.* Nec refert quod Michaël paſſim Archangelus nominetur, etiam in officio Eccleſiaſtico; nam ſic vocatur, non quod ſit de ordine Archangelorum (inquit Doctor Molanus) ſed quia omnium Angelorum Dux & Caput eſt. Hanc quoque ſententiam ſequi videtur B. Laurent. Iuſtinianus ſer. de S. Michaele, Rupertus in cap. 8. Apoc. & multi Doctores Theologi recentiores.

Molanus l. 3 de Picturis c. 12.

PARS TERTIA.

Sicut Deus populo ſuo Iſraelitico prouidit Angelum Michaelem, qui eum educeret ex Ægypto, deduceret in deſertum, perduceret lumine præuio, tandemque introduceret in ter-

ram promiſſam felici veſtigio: Sic etiam cuilibet noſtrûm prouidit Angelum, qui præcedat, qui cuſtodiat in via, qui nos introducat in locum promiſſum & paratum. Quemadmodum igitur de S. Michaele diximus rectè intelligi illud Exo. 23. *Ecce ego mittam Angelum meum* (Angelum ſcilicet per Antonomaſiam) *qui præcedat te, &c.* idipſum rectè intellexeris ad nos directum ratione Angeli cuſtodis nobis à Deo deſignati. Quapropter ſingula ponderemus verba, vt tantò apertiùs beneficium iſtud agnoſcamus, & gratâ mente rememoremus. Mira enim dignatio, & magna dilectio charitatis apparebit, ſi conſideremus.

1. *Quis mittit?*
2. *Quem mittit, & ad quem?*
3. *Pro qua re mittit?*

Primò igitur expende illud: *Ecce ego mitto.* Iſtud, *Ecce*, demonſtrare ſolet ſacris in litteris aliquid ſpecialiter attendendum, vt varijs poſſet probari ſententijs, tum ex veteri, tum ex nouo teſtamento depromptis, de quibus alibi dixi. Rurſum illud, *Ecce ego*, quid aliud deſignat, quàm illum ipſum mittere qui alibi emphatice dicit: *Ego ſum, ego ſum ipſe qui deleo iniquitates tuas propter me.* Et rurſus: *Ego ſum, ego ſum Dominus, & non eſt abſque me Saluator.* Et iterum: *Ego Dominus Deus tuus, ſanctus Iſrael Saluator tuus.* Denique: *Ego feci, ego feram, ego portabo & ſaluabo; vſque ad ſenectam ego ipſe, & vſque ad canos ego portabo.* Iſa. 46. Vide ergo dignationem, quòd ſumma Majeſtas, quæ noſtri non eget, nec bonorum noſtrorum, mittit ad nos, is, inquam, cui cælum & terra obtemperant, is quem offendere non veremur, adhuc noſtri cu-

ramgerit, nosque diligit & dirigit. O dignatio, ô directio, ô dilectio! *Confiteantur. Domino miſericordiæ eius, & mirabilia eius filiis hominum, quia magnificauit Dominus facere nobiſcum.*

Secundò, expende quem mittit, *Angelum*, inquit, *meum ecce ego mitto*. Sublimes illos & beatos ſpiritus, proximè ſibi adhærentes, familiæ ſuæ Principes & domeſticos mittere dignatur. An non hæc eſt indicibilis benignitas & munificentia? Si alicui infanti gregatio, mox vt è materni vteri latebris emerſiſſet, Rex aliquem ex Primoribus regni ſui aut domeſticis familiæ ſuæ deſtinaret, qui ei ſemper aſſiſteret; nonne meritò ob eius dignationem & beneuolentiam obſtupeſceret orbis? At maius hic quippiam, maiorique dignum admiratione. Quapropter in ſpiritu exclamat S. Bernardus: *Domine quid eſt homo, quia innotuiſti ei; aut quid apponis erga eum*
Breu. in Pſ. 90. *cor tuum? Mittis ei Vnigenitum tuum, immittis ſpiritum, promittis vultum, & ne quid in cæleſtibus vacet ab opera ſollicitudinis noſtræ, beatos ſpiritus propter nos mittis in miniſterium, cuſtodiæque deputas noſtræ. Parum eſt quod facis Angelos tuos ſpiritus, facis & Angelos paruulorum. Illos, inquam, tam felices, & tuos ad nos, & noſtros ad te Angelos facis* ô expendenda Dei benignitas, Angelos, id eſt ſublimes illos & beatos ſpritus mittentis! Ad quem verò? Ad hominem. Quaſi non ſit *homo putredo, & filius hominis vermis.* Ad hominem, qui ab Angelo olim eiectus fuit ob ingratitudinem & inobedientiam è loco voluptatis. Ad hominem, qui Angelo tenebrarum potiùs dedit aurem quàm Angelo lucis.

Tertiò, maximè explicandum & ponderandum ad quem effectum mittat. Illud exprimitur

diſertè, dum dicitur: *Vt præcedat te, & cuſtodiat in via, & introducat in locum quem parauit.* Hęc nimirum ſunt officia Angeli cuſtodis, in via præcedere & dirigere, cuſtodire & protegere contra pericula, perducere denique & introducere in locum beatitatis; nec antea deſerere hominem ſibi commiſſum, niſi culpa ſuâ mereatur deſeri. Itaque ſicut Angelus ille qui populum Iſrael deducebat per deſertum peregrinationis ſuæ, radiante luce oſtendebat viam, vmbraque roſcida contra æſtum protegebat, donec tandem in terram promiſſam introduxit: Sic & quilibet Angelus cuſtos, in hac peregrinatione noſtra nos dirigit, illuſtrat, protegit, donec ad locum à Deo præparatum pertingamus feliciter.

Certè varia ſunt officia Angelorum erga nos miſeros viatores, tam corporalia, quàm ſpiritualia, tum ad tuendam corporis vitam, tum animæ. Corporalia beneficia emicuerunt etiam antiquitus erga Iſraëlitas, dum per Angelos eis manna 40 annis conficitur, & propterea panis Angelorum nominatur. Dum Eliæ panis & aqua prouidetur iu ſolitudine, cuius virtute per quadraginta dies poteſt ambulare. Dum Danieli in lacu leonem prouidet Angelus, cibum deportando per Abacuc Prophetam. Dum ſiti morienti puero Agar prouidetur in deſerto de Fonte. Dum pueros in igne Badylonis tuetur Angelus. Dum Loth & familia educitur è Sodomis. Quæ omnia etiam ſymbola ſunt ſpiritualium ſubſidiorum, quæ ab Angelis nobis præſtantur, confortando nos in via pane ſpirituali, potando aquâ ſalutis, protegendo contra ignem concupiſcentiæ per rorem gratiæ, educendo de peccatis & peccatorum occaſionibus, tamquam de So-

domæ flammis & ſcintillis.

In via autem cuſtodire Angelus dicitur, immò *in omnibus vijs*, vt aſſeritur Pſal. 90. quia peregrinatio noſtra via quidem eſt, ſed multiplex. Prima via eſt infantia in qua nos cuſtodit. Secunda eſt pueritia. Tertia eſt adoleſcentia. Quarta eſt iuuentus. Quinta eſt virilitas. Sexta eſt ſenectus. In his omnibus vijs quomodò hominem cuſtodiat, facile eſt declarare. Et quia de hac re fusè tractaui in Horto Paſtorum Trac. 2. Lect. 6. & 7. hic non repeto, illuc Lectorem remittens.

Hoc ſolùm hîc adijcio, non ſine emphaſi & ſpeciali ratione in verbis Exod. 23. dici: *Obſerua eum, & audi vocem eius; nec contemnendum putes, non enim dimittet cùm peccaueris, & eſt nomen meum in illo.* Hoc nimirum maximè planctu dignum, eſt, quòd illi Angeli qui modò ſunt adiutores ſalutis, ſi nos inueniant rebelles, fiunt poſtmodum Angeli vltionis. Hi namque ſunt qui colligunt zizania, & in faſciculos colligant ad comburendum igne æterno, Tantò verò grauius erit ſupplicium hos ſentire vltores, quantò maius fuit beneficium eos habuiſſe cæleſtes inſtructores. Propterea dicebat S. Bernardus: *Væ tibi quicumque es qui deſideras redire ad vomitum, reuerti ad lutum. Putaſne placatos eos habebis in iudicio, quos iam ſperato priuare vis gaudio? Exultauerunt pro conuerſione tua tamquam ſuper illo quem ab inferorum porta cernerent reuocari. Quid ergò ſi iam Paradiſi ianua viderint retrorſum abire, qui alterum pedem habebat in cælo:* Certè nec videtur eſſe vox Angelorum ad cuſtodiam deputatorum: *Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: relinquamus eam.* Quaſi dicant: Conati ſu-

Hier. 51.

mus curare & ſanare animam in confuſione ſua iacentem, & nihil monitis & inpratione noſtrâ profecimus. In pœnam igitur ingratitudinis relinquemus eam, auferemusque omnem cuſtodiam, vt tandem grauius ruat, grauiorique mulctetur ſupplicio. Quod ſi monitis Angelorum obtemperet anima, lætitia & gaudium accidentale eis exinde obuenit; & curam tantò diligentiorem impédunt, tantoque familiariùs aſſiſtunt.

Admirabile eſt quòd de S. Franciſca Romana vidua legimus. Cernebat ipſa continuò Angelum ſuum, quaſi juuenem elegantiſſimum, vultu & oculis in cælum ſemper erectis ſtantem, manibusque in formam crucis ad pectus cancellatis. Facies verò eius ita coruſcabat, vt vix in eam poſſet intendere: in eiusque luce noctu ſine candela domum perambulabat, officium diuinum recitabat, aliaque exercitia peragebat. Si morbo laborabat, aut à dæmonibus tentationibus & ſpectris vexabatur, mox Angelus crines ſuos mouendo ſpargebat magnam lucem, ex qua ipſa accipiebat miram conſolationem, & confuſi diſcedebant dæmones. Quòd ſi verbo, opere, cogitatione peccaſſet, ſubducebat ſe, & diſparebat Angelus; ſicque ipſa pœnitens culpam examinabat, agnitam lacrymis abluebat, & rurſus Angelus præſentiam exhibebat. Hic ergo Angelus ei pedagogus erat, in omnibus actionibus eam dirigens; eratque protector contra omnes tentationes & ſcrupulos, qui dum ei aduenirent, ſolâ fronte lætâ Angelus omnem fugabat anxietatem. Erat quoque ei orationis ſocius, & guſtus, ac conſolationis omnis ſpiritualis. Colloquens cum Angelo tantam ex eius cæleſti voce perci-

piebat conſolationem & dulcedinem, vt omnem harmoniam humanam deſpiceret præ illa voce, dicens cum Sponſa: *Sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis, & facies tua decora.* Denique, Angelus ille mirum ei afflabat ſpiritum; vnde meditans de hac angelica ſpecie, mirâ efficaciâ loquebatur de puritate & innocentia, & rebus cælicis. Poſtmodum Religionem inſtituens, habuit Angelum ſuperiorem ex quarto ordine maiori fulgore coruſcantem. Ita habetur c. 15. vitæ eius.

Honoremus itaque magnâ deuotione cæleſtes illos ſpiritus, conciues noſtros, & militiæ noſtræ Duces & adiutores. *Debemus eis reuerentiam pro præſentia, deuotionem pro beneuolentia, fiduciam pro cuſtodia.* Sic agamus, vt eorum auxilium non ſit ſine fructu, & eorum non ſit protectio inanis. Eorum gaudium & gloriam accidentalem adaugebimus, ſi monitis obtemperantes fuerimus. Eos ad vltionem accingemus, ſi vocem contempſerimus. Nec enim parcent, *quia nomen Dei eſt in illis*; auctoritas ſcilicet Dei & potentia in ipſis reſplendet, vel ad gratiam, vel ad vindictamr. Ipſi amant nos, quia Chriſtus amauit; & ideo in periculis aſſiſtunt, in dubijs & anxijs rebus adlucent, in orationibus animant, illaſque Deo præſentant, vt gratiam nobis referant. Sed quoniam Chriſto Domino vt Iudici ſe conformant, nomine eius ſeſe de peccatoribus obſtinatis vlciſcuntur: & quos igne diuini amoris accendere non valuerunt, æterni ignis vindici flammæ tradunt tamquam Iuſtitiæ diuinæ adminiſtri.

Bern. in Pſ. 50.

Licet verò omnes cæleſtes illi milites & Duces à nobis ſint colendi & honorandi, ſpecialis

tamen debetur Primati cæleſtis exercitus Michaëli honor & deuotio, tum ratione peculiaris gratiæ & gloriæ quam à Deo luminis omnis Fonte proximus ille participat: tum ratione officij & protectionis ſpecialiſſimæ erga totam Eccleſiam, quia & animas tamquam Signifer primarius debet Deo repræſentare, & in Paradiſum introducere. Sed quoniam omnis honor & cultus Angelorum in Deum debet referri, concludamus & dicamus:

CONCLVSIO.

Tibi, ô Domine, ſempiterna laus & gloria, qui cæleſtes illos ſpiritus tamquam Primogenitos filios tuos ad imaginem tuam creaſti initio ſæculi, vt iubilarent còram te, & tot donis adornaſti, vt eſſent aſtra matutina coram te lucentia totâ æternitate. Tibi laus, ſempiternaque gloria, quod & lucere nobis eos voluiſti, & deputaſti tamquam Duces, qui in locum nos dirigerent lucis & pacis de regione vmbræ mortis. Tibi laus æternaque gloria, qui per Michaelem in cælo viciſti Draconem, & deieciſti in ſupplicium ſempiternum, qui per illum defendis nos & protegis, quique tandem hoſtem tuum perduellem Antichriſtum per eumdem ſuperabis & calcabis. Fac nos, Domine, audire vocem horum cæleſtium ſpirituum, vt in via præcedant nos cum gaudio, ac tandem introducant in locum à te præparatum. Iube vt portent nos in manibus ſuis, ne offendamus ad tot lapides in via ſparſos: eorumque auxilio da vt poſſimus *ſuper aſpidem & baſiliſcũ ambulare, & cõculcare Leonẽ & Draconem:*

tandemque cum illis frui gloriâ tuâ, & videre ſalutare tuum, quod oſtenſurus es in longitudinem dierum, in ſæcula ſæculorum.

HISTORIA ET EXEMPLVM.

SYLVESTER IN ROSA AVREA.

CVm B. Magdalena diuinitus traſlata eſſet in antrum vbi egit vitam admirabilem, vidit in eo Draconem, & omnis generis viperas in ſe aſſurgentes, timuitque & dixit: *Dulcis amor Ieſu, ita poſt innumera dona, Draconis eſcam me efficis in hoc deſerto?* Mox verò adfuit S. Michaël, qui ſerpentinam omnem progeniem calce percutiens, ex eo loco dedit præcipitem; ſpiritumque afflauit odoriferum, qui in flammam conuerſus totum antrum lambens, à fœtida fæce viperea expurgauit, dixitque: *O Magdalena, Deus, quem diligis, vult te locum iſtum lacrymis rigare, vt futuris ſæculis exemplum fias pœnitentiæ.* Eo diſparente, cùm oratione impetraſſet fontem è ſaxo, & gratias ageret Chriſto; appareuere ei pluſquam mille ſpiritus, verba ſuauiſſimi amoris linguâ Hebræâ cantantes, adijcientes non expedire animæ adeo aſſiduam orationum frequentiam. Illa territa, & ſuſpicata dæmones eſſe, diuinam implorat opem: ſic rurſus adeſt S. Michaël cum ſua militia, omneſque fugauit, & dixit: *Ne timeas Magdalena, tui cuſtos eſt Altiſſimus*; Crucemque in ore ſpeluncæ erexit. Tunc duas radiçes in ore ſpeluncæ collectas comedit, & aquam fontis ſui bibit, & exinde nihil vnquam humanum guſtauit. Sequenti nocte orans coram cruce, miram amoris flammam ſen-

ſit, & Angelorum in media turba miram lætitiam, quaſi ibi Paradiſus eſſet. Sed mox ab illis ad infernalia loca delata, pænas vidit damnatorum. Poſt ad Purgatorium deducta eſt, vbi ſpiritus pij eius orationes poſtularunt pro ſe frequentes; deinde ad crucem repoſitæ dixit Angelus: *Hîc tanto tempore moraberis, quanto amor tuus Ieſus in terris.*

Ex his patet, tum S. Michaëlis, tum aliorum Angelorum officium & cura erga Magdalenam, Dei eximiam dilectricem. A quibus & poſtea ſepties in die fuit eleuata ad audiendas laudes diuinas. O quot igitur beneficia ab Angelis in nos deriuabuntur, ſi Deum dilexerimus! O quàm meritò eos colimus, eorumque feſta celebramus!

PRO FESTO APOSTOLORVM SIMONIS ET IVDÆ.

LECTIO TRIGESIMA.

Quàm ſpecioſi pedes Euangelizantium pacem, Euangelizantium bona.
Rom. 10.

TRES SVNT PARTES.

Prima oſtendit hoc aptè conuenire Chriſto Domino.
Secunda oſtendit, id maximè dictum de Apoſtolis.
Tertia declarat quomodò in ſpeciali Apoſtolis Simoni & Iudæ conueniat.

PARS PRIMA.

THeologi duplex agnoſcunt Chriſti corpus, ſecundùm morem loquendi ſacræ ſcripturæ & Sanctorum Patrum: ſcilicet corpus Chriſti verum & corpus Chriſti myſticum. De vtroque autem rectè intelligitur quod Iſaias cap. 52. dicit: *Quàm pulhri ſuper montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem, annuntiantis bonum, prædicantis ſalutem, dicentis Sion: Regnabit Deus tuus.* Hoc enim primum

verificatur de ipſiuſmet Chriſti ſacratiſſimis pedibus, ſiue de eius aduentu expectatiſſimo; quia ipſe tamquam Princeps & Præco primus diuinæ pacis cælitus mittebatur, *pacificaturus per ſanguinem ſuum, ſiue quæ in cælis, ſiue quæ in terris.* Propterea in eius natiuitate pax nuntiatur: in eius oblatione in templo dimittitur S. Simeon in pace: in eius prædicatione pax reſonat, quia venit ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis: in conuerſatione pacem nunciat omni domui: in ſermone poſtremo totus eſt in commendanda pace. Denique, hanc teſtamento relinquit, hanc mox à reſurrectione nunciat, hanc vbicumque promulgat, vt propterea meritò ei hic Titulus ſpecialiter conueniat, DEVS PACIS; quo titulo frequenter eum inſigniuit Apoſtolus:

DEVS PACIS ſit cum omnibus vobis. Amen. Rom. 15.

DEVS PACIS conterat velociter Satanam ſub pedibus veſtris. Rom. 16.

DEVS PACIS & dilectionis erit vobiſcum. 2. Cor. 13.

DEVS PACIS ſanctificet vos per omnia. 1. Theſſ. 5.

DEVS PACIS det vobis pacem ſempiternam in omni loco. 2. Theſſ. 3.

1. Quàm pulchri ergo ſunt pedes Domini, dum in mõtes frequenter conſcendit, vt oret, vt inde doceat Apoſtolos ſuos & turbam ſubſequentem, vt ibi prædicet pacem & viam pacis, vt ibi annuntiet ſalutem & bona æternitatis! An non in monte ſedens ad pacem inuitat, dum pronuntiat: *Beati pacifici quoniam filij Dei vocabuntur*? An non illuc pedes conſcenderat, vt ex altiori loco regnum cælorum humilibus

ſpiritu annunciaret? *Beati pauperes ſpiritu, quo-*
Mat. 5. *niam ipſorum eſt regnum cælorum.* Quàm ſpecioſi pedes, quàm gratus aduentus, annunciantis regnum cælorum iam appropinquare. Immò & aſſerentis: *Regnum Dei intra vos eſt.* An hoc aliud eſt, quàm dicere Sioni Eccleſiæ ſuæ nouæ:
Luc 17. *Regnabit Deus tuus?* Quaſi diceret. Non vltrà Belial & Satan dominabitur tui, non peccatum, mors, aut infernus, non Duces aut Reges tui antiqui, Moyſes, Ioſue, Dauid; ſed ipſemet Deus tuus regnabit in medio tui. Imò ſi oculos vis aperire, iam de facto regnat: *Exulta & lauda ha-*
Iſa. 12. *bitatio Sion, quia magnus in medio tui Sanctus Iſrael*; ipſe te ſuis viſitat pedibus, ſuo docet ore; ipſe tibi ſapientia eſt & iuſtitia, ſanctificatio & redemptio, ſalus & glorificatio. Hæc omnia comprehenduntur nomine Pacis, quam tibi annunciare venit Deus tuus, Deus pacis.

2. Quàm ſpecioſi, quàmque amabiles ſunt pedes Domini, perambulantis Iudæam, per oppida, ciuitates, caſtella, vicos properantis, vt non ſolùm pacem nunciet ore tenus, ſed etiam omnis generis ſanitatem conferat, ægris, cæcis, claudis, mutis, & à dæmonio exacerbatis! Certè beatis eius pedibus hoc inſcriptum videtur: *Pertranſit benefaciendo omnibus.* Acto. 10.

3. Quàm ſpecioſi pedes, à Magdalena loti lacrymis, peruncti odoriferis vnguentis, terſi capillis, apud quos meruit audire: *Remittuntur tibi peccata tua: Vade in pace!* An non hi ſunt pedes expectatiſſimi, annunciantis pacem illam quam nullus alius dare poterat, quæ animam à peccatis liberat? An non hi pedes prædicantis & dantis ſalutem?

4. Quàm ſpecioſi pedes, purpureo cruore aſ-
perſi,

perſi, pedes euntis ad crucem, vt *pacificet per ſanguinem ſuum, ſiue quæ in cælis, ſiue quæ in terris,* & ſuam Crucem erigat tamquam altare, cui inſcriptum ſit, *PAX DOMINI*, ſicut & altare à ſe erectum vocauit olim Gedeon! Toties adoramus in loco vbi ſteterunt pedes eius, in quo fœdus vitæ & pactum pacis paciſcebatur inter cælum & terram (quando tamquam è cathedra omnibus pacem & ſalutem annuntiabat) quoties adoramus lignum crucis, in quo ſtetit, in quo figi voluit, in quo *operatus eſt ſalutem in medio terræ.* Non recedamus ab illis gratioſis pedibus, ſi pacem volumus obtinere & ſalutem. *Iud. 6.*

5. Quàm ſpecioſi pedes euangelizantis pacem poſt reſurrectionem, quos tenuere mulieres, primæ poſt ipſum, & poſt Angelos, effectæ Nuntiæ huius pacis; quos etiam poſtmodum tetigit & tenuit Thomas, & alij Apoſtoli, poſtquam eis dixit: *Pax vobis, ego ſum.* Niſi hos vidiſſent aut tenuiſſent pedes, non ita firmi effecti fuiſſent Præcones tam beatæ ſibi & omnibus populis nuntiatæ Pacis.

6. Quàm ſpecioſi pedes, qui ambularunt ſolidè ſuper fluctus maris, dum in hac vita mortali agerent, vt fluctus pacem turbantes ſe compeſcere poſſe oſtenderent! Quam denique ſpecioſi pedes hi, qui calcatis fluctibus huius vitæ, veſtigia ſua figunt in Oliueti monte, pacis benedictione Apoſtolis & aliis diſcipulis valedicendo impertita in Aſcenſione. Felix qui poteſt dicere cum Iob c.23. *Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus, viam eius cuſtodiui, nec declinaui ex ea.*

Ex his ergo patet, rectè de Chriſto, & eius diuinis pedibus pro ſalute noſtra deſudantibus,

intelligi poſſe illud thema ſupradictum: quia & Iſaias in ſingulari dicit: Specioſos eſſe pedes ambulantis & prædicantis pacem ac ſalutem, quod Chriſto etiam in perſona propria competit

PARS SECVNDA.

SEd quoniam Apoſtolus in plurali exprimit: *Quàm ſpecioſi ſunt pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona*: ideò non ſolum de pedibus Chriſti veris, ſed & maximè de pedibus eius myſticis id intelligendum venit. Qui ſunt autem illi Pedes myſtici, niſi Apoſtoli? Hi Pedes Chriſti dicuntur, quia Chriſtum & eius fidem, doctrinam, gratiam, amorem, gloriam & nomen per vniuerſum tulerunt Orbem, perambulantes de prouincia in prouinciam, de regno in regnum: *Memores erunt nominis tui Domine in generatione & generationem. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in ſæculum ſæculi.* Hoc eſt: Nihil aliud reſpirabunt, quàm glorioſum nomen tuum: toto orbe ferre illud optabunt, vt agnoſcatur ab omnibus populis & linguis, à Regibus & Principibus, ab omnibus futuris generationibus. Corpus ergo Chriſti myſticum habet ſua membra; ſicut Apoſtolus declarat ad Cor. c. 12. *Sicut corpus vnum eſt, & membra habet multa, vnum tamen corpus ſunt: ita & Chriſtus, Vos autem eſtis corpus Chriſti, & membra de membro*, hoc eſt, inuicem membra variis dotibus adornata, quia variis functionibus deſtinata. Ibidem fusè declarat Apoſtolus varia dona in Eccleſia eſſe, quia varia ſunt membra. Huius corporis myſtici vis membra intelligere?

Caput eſt Chriſtus, influens vitam in cætera membra.

Collum eſt Maria, per quam hic influxus vitæ recipitur.

Oculi ſunt Epiſcopi & Paſtores, toti corpori proſpicientes.

Linguæ ſunt Doctores, Eccleſiam inſtruentes.

Dentes ſunt Catechiſtæ, panem paruulis maſticantes.

Labia ſunt Prædicatores, qui diſtillant myrrham pœnitentiæ.

Aures ſunt confeſſarij, peccata excipientes.

Manus, qui in operibus bonis ſunt diſſudãtes.

Crura ſunt Martyres, fortitudine ſuâ corpus ſuſtentantes.

Pedes ſunt Apoſtolici Viri, fidem quocumque portantes.

Cordis inſtar habet ſe Spiritus S. omnia viuificans.

Propterea dicimus in Symbolo Conſtantinopolitano, *Credo in Spiritum Sanctum viuificantem.* Habet enim ſe vel inſtar cordis, vel inſtar animæ, in corpore myſtico Eccleſiæ. Quid agit anima in corpore? inquit S. Auguſtinus ſer. 186. *Omnia membra vegetat: per Oculos videt, per aures audit, per Linguam loquitur, per Manus operatur, per Pedes ambulat: omnibus ſimul adeſt membris vt viuant, vitam dat omnibus, officium ſingulis.* An non hoc ipſum facit Spiritus Sanctus in Eccleſia? An non ſine ipſo omnia mẽbra cẽſentur mortua? Eccleſia habebat membra ante Spiritus Sanctus aduentum, ſed ſine operatione perfecta. Apoſtoli necdum reddebant lumen; licet forent Oculi: nec prædicabant, licet eſſent Linguæ: nec miracula facie-

bant, licet forent Manus: nec circuibant Orbem, licet forent pedes. At verò vbi Spiritus S. aduenit, vitalis eorum operatio palam apparuit: *Vbi erat impetus Spiritus, illuc gradiebantur*, vt Christo & eius corpori myſtico perfectè ſeruirent.

Hi ergo fuere ſpecioſi & amabiles illi pedes, omni laude digni, quibus Chriſtus Orbem peragrauit. A variis autem poſſunt commendari.

Primò, à fortitudine & velocitate. Numquam enim laſſi, nullis fracti aduerſis, nullis retardati impedimentis, breui tempore totum Orbem percurrerunt. Hanc velocitatem indefeſſumque laborem in S. Paulo notans S. Chryſoſt. in cap. 4. 2. ad Tim. ſic loquitur: *Quaſi volucris, immò volucri pernicius cucurrit, quaſi igneas alas haberet, quibus mundum, mortes, inſidias, ærumnas, delicias, illecebras, & omnia Euangelij impedimenta peruolaret.*

Secundò, à munditia & ſpecioſitate, quia in lutoſa via huius mundi (hoc eſt in contagioſa conuerſatione ſæculi) numquam peccati mortalis immunditiem contraxerunt, per plenitudinem Spiritus S. in gratia confirmati: quin immò ſuâ ſpecioſitate & ſplendore hærentes alios in vitiorum fœditate ad pulchritudinem virtutis attraxerunt. Chriſtus hos pedes lauerat, vt impleretur ex tunc vaticinium iſtud: *Quam ſpecioſi pedes euangelizantium pacem!* Si quid pulueris, ſi quid peccati venialis eorum adhæſit pedibus, hoc eſt affectibus, mox deterſerunt remediis à Chriſto inſtitutis.

Tertiò commendari poſſunt à perfectione, nam laude digni ſunt, quia ſuper montes ambulant, dicente Iſaia: *Quam pulchri ſunt ſuper mon-*

tes pedes euangelizantium! Quod quidem intellige, non ſolùm quia loca montana indefeſſi peragrarunt, vt montium incolis fidem nuntiarent; ſed etiam quia ipſi ſuper montes perfectionis ambularunt, ſublimem viam ſectati, ſublimem ſanctimonium adepti: ita vt eminentes ſint ſuper omnes Sanctos veteris & noui teſtamenti, ſuper Patriarchas & Prophetas, ſuper Martyres & Confeſſores. Ad horum imitationem quibuſdam dicit Propheta: *Aſcende ſuper montem tu* *Iſa. 40.*
qui euangelizas Sion, vt ſcilicet vitæ eminentia doctrinam confirmes quam euangelizas. De his *Pſal. 71*
etiam recte illud intelligi poteſt: *Suſcipiant montes pacem populo, & colles iuſtitiam.* Ipſi enim ab eo qui conſtitutus eſt filius Regis æterni ſuſceperunt tanquam montes & colles cœleſtes pacem, iuſtitiam, & ſalutem populo nunciandã.

Quartò ergò & præcipuè commendantur ab hac euangelizatione pacis, ab hac annunciatione æternæ ſalutis: Ipſe nimirum filius Regis æterni, qui per Angelos primùm annunciari voluit pacem in ortu ſuo hominibus bonæ voluntatis, poſtmodum illam per Apoſtolos ſuos toto orbe mittit, vocatque *Angelos Pacis*, ſiue Pacis legatos: An non his dicitur: *Ite* *Iſ. 18.*
Angeli veloces ad gentem conuulſam & dilaceratam, ad gentem expectantem & conculcatam; Hic nempè eſt populus, qui ſub poteſtate dæmonis captiuus, oppreſſus, conculcatus, per hos veloces Angelos & Nuntios pacis tandem liberandus erat. An non iterum de his verum eſt illud Iſa. 33. *Angeli pacis amare flebant?* Quare flebant? Præ compaſſione cæcitatis multorum, qui hanc pacem reijciebant: reprobationem vtique & obſtinationem eorum deplorabant, non

ſine amaritudine lacrymarum: *Euntes ibant, & flebant, mittentes ſemina ſua.* An flebant propter laborem, itinerumque ærumnam? Abſit. Cur ergò flebant? Quia mittentes ſemen ſuum, ſemen illud pretioſum verbi, ſemen pacis & iuſtitiæ, ſemen ſalutis & gratiæ, parum quandoque proficiebant, terram duram & aridam reperientes. Sed vt eam ſemini aptam quaqua ratione redderent, lacrymis ſuis illam rigabant. Sic Apoſtolus Paulus dicebat: *Non ceſſaui per triennium die ac nocte cum lacrymis monens vnumquemque veſtrûm.* Et rurſus alibi: *Multi ambulant quos ſæpe dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Chriſti, quorum Deus venter eſt, quorum gloria in confuſione ipſorum.* Ecce eundo ibat Apoſtolus Paulus, & flebat mittens ſemina ſua. Similiter S. Iacobus Maior cùm in Hiſpaniis diuini verbi ſemine iacto paucos conuertiſſet, triſtis & flens ambulabat iuxta littus fluminis Cæſarauguſtani, & Domino legationis ſuæ negotium commendabat; tuncque apparuit ei Deipara Virgo, Conſolatrix afflictorũ iuſſitque ſibi erigi Oratorium ibidem, reſpondens illam Hiſpaniæ partem poſtmodum fœcundè ad Chriſtum conuertendã, ſibique fore deuotam. Sic ergo eundo ibat Apoſtolus Iacobus, & flebat mittens ſemina ſua. Sic & alij Apoſtoli: nec in terram inanes fluebant lacrymę, quia *Venientes venient cum exultatione portantes manipulos ſuos*: Lætabuntur, ſicut *qui lætantur in meſſe, ſicut exultant victores capta præda, quando diuidunt ſpolia.*

Act. 20. *Philip. 3* *Eſa. 9.*

O igitur amabiles & beati pedes euangelizantium pacem, annuntiantium bona! Quænam ſunt illa bona, quæ ſubſequebantur pacem, quam

euangelizabant, niſi gratia, iuſtitia, gaudium in Spiritu Sancto, fruitio & amor Dei, cum cæteris bonis æternis? Hæc ſola nuntiare poterant Apoſtoli, qui omnia repudiarant terrena bona, & reputarant vt ſtercora: qui egeni & deſpecti circuibant, docentes contemnere ſæcularia, amare cæleſtia. Prædicabant Chriſtum pauperem & egenum, de paupere Matre in ſtabulo natum, in cruce denatum, in ſepulchro alieno conditum: eum tamen attuliſſe opes cæleſtes & æternas adipiſcendas per terrenarum contemptum. Ad has ergo opes & æterna bona omnes vocabant, omnibus illa annunciabant, viamque & modum quo illis poſſent frui demonſtrabant.

Propterea in memoriam eorum decernuntur ab Eccleſia feſtiuitates, in quibus beneficia per eorum prædicationem accepta recoluntur. Ad quas videtur reſpicere Naum Propheta c. 1. dicens: *Ecce ſuper montes pedes euangelizantis & annunciantis pacem: celebra Iuda feſtiuitates tuas, & redde vota tua, quia non adiiciet vltrà vt pertranſeat in te Belial: vniuerſus interiit.* Hæc ad nouum teſtamentum pertinent, inquit S. Auguſtinus 18. de ciuit. c. 31. *cuius dies, feſti ſpiritualiter ita innouantur, vt in vetuſtatem tranſire non poſſint. Porrò per Euangelium exterminata ſunt idola, & obliuioni tamquam ſepulturæ tradita iam videmus. Et hanc etiam hac in re prophetiam completam eſſe cognoſcimus.* Reſpicit ergò Propheta ad Apoſtolos euangelizantes pacem & gratiam, ſicut & Iſaias. Et quia per eos diabolus vinctus eſt, & relegatus in deſertum, idolique deſtructa ſunt, in quibus colebatur Beel, Baal, Belial, Baalim, Beelphegor,

Beelzebub, & ſub nominibus illis varij Dij gentium, vel potiùs varia dæmonia adorabantur: hinc dicit, *vniuerſus Belial interiit*, hoc eſt, vniuerſa impietas & idololatria apud te ceſſauit, ô popule Dei! Dæmonis vires contritæ ſunt, & non veniet amplius Belial excæcaturus fideles, vt iugum Domini excutiant à ſe, & ad idololatriam reuertantur. *Celebra ergò feſtiuitates tuas, ô Iuda!* O popule confeſſionis & diuinæ laudis, decerne nunc Deo tuo, decerne & eius Apoſtolis dies feſtiuos, in memoriam tot beneficiorum perceptorum; quandoquidem per eos à dæmonis captiuitate liberatus es, & erutus de tenebris & vmbra mortis, aſſertusque in libertatem filiorum Dei, vt pace gaudeas, nunc internâ, poſtmodum æternâ.

Equidem Eccleſia propter hæc Apoſtolorum feſta conſtituit, præcipiens ea ſanctificari: ſed quã tepidè id fit à nonnullis Chriſtianis, & quã imperfectè! Vix videmur reminiſci hos eſſe qui nos genuerunt vt parentes, qui nos doctrinæ lacte aluerunt, qui ſanguine ſuo corroborarunt in fide: Hos inquam eſſe, per quos pacem & gratiam, ſalutem & æterna dona agnouimus; quæ quidem per eorum merita & intercesſionem aſſequi poſſumus: Hos denique adhuc Paſtores eſſe Eccleſiæ & gregis Dominici, quem cantinuâ protectione cuſtodiunt contra Belial, contra incurſus malignorum ſpirituum. Si hæc animo memori recoleremus, maiori zelo, maiorique pietate eorum feſtiuitates celebraremus, quæ olim Eccleſia tanta cum deuotione celebrabat, vt totam noctem feſtiuitati præuiam in orationibus peruigilem cum luminaribus ſacris redderet.

PARS TERTIA.

QVod de Apoſtolis generaliter verum eſt: *Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium pacem, annunciantium bona*: Id nunc ſpecialiter declaremus verum eſſe de duobus Apoſtolis quorum hodie memoria in benedictione eſt, de Simone ſcilicet & Iuda Hi duo fratres ſunt, perfecta ex omni parte fraternitate.

1. *Fratres natiuitate & ſanguine.*
2. *Vocatione & dilectione.*
3. *Euangelij pacis prædicatione.*
4. *Martyrio & morte.*
5. *Beatitudine & glorificatione.*

Primo quidem natiuitate & ſanguine, quia filij erant Mariæ Cleophæ, ſiue Alphæi, ex qua etiam natus erat Iacobus Minor. Quare Iudas in epiſtola ſua ſic incipit: *Iudas ſeruus Ieſu Chriſti, frater autem Iacobi.* Iacobus celebris erat ſanctitate, ideò doctinæ quam tradebat Iacobi nomen præfert Iudas, vt tanto maiorem auctoritatem habeat, & tantò faciliùs influat in animos legentium. Dicuntur autem hi Mat. 13. *Fratres Chriſti,* non quòd fuerint filij Ioſeph ex alia vxore, vt aliqui ex antiquis dixerunt, fuit enim Ioſeph virgo: ſed more ſcripturæ vocantur fratres, hoc eſt conſanguinei. Sic & Maria Cleophæ, ſiue Alphæi eorum mater, vocatur Marci 15. *Soror Virginis,* non quòd fuerit filia S. Annæ & Ioachimi, vt ex veteribus etiam nonnulli tradiderunt: ſed ſoror idem eſt quod cognata, vel conſobrina, ſeu affinis, phraſi hebræa. Vnicam enim filiam S. Annæ Mariam Deiparam probabilior opinio agnoſcit.

Secundò fratres ſunt Simon & Iudas ſpeciali vocatione & dilectione. Chriſtus enim eos ad Apoſtolatum vocans, effecit fratres ſpiritu & mente, qui erant fratres carne & ventre. Sicut olim ex Ægyptiaca ſeruitute Deus educens populum ſuum, conſtituit duos fratres Moyſen & Aaron eis in Duces; Sic populum nouum volens educere è peccati captiuitate, multa paria fratrum elegit, Duces eos populi inaugurans. Fratres erant Petrus & Andreas, fratres quoque Iacobus Maior & Ioannes, fratres denique Simon & Iudas cum Iacobo Minore. Voluit per id edocere, Doctores populi Chriſtiani fratres eſſe debere, dilectione & pace, concordia gratiæ & doctrinæ: immò & Chriſtianiſmum fundari in vera fraternitate, ſicut & Apoſtolatum. De hac re ſic diſſerit Beda: *Cùm Chriſtus carnis fratres elegit, oſtendit quod qui diſcipulatui eius volumus adhærere, fratres eſſe debemus; non carne, ſed ſpiritu; non genealogia, ſed charitate, quia vnum Patrem habemus Deum, & Mater noſtra Eccleſia eſt.*

Tertiò, fratres fuere euangelij pacis prædicatione. Cùm enim Chriſtus eos repleuiſſet eodem ſpiritu, eodemque zelo diuinæ gloriæ, Duces eos emiſit ad bellandum iunctim bella Domini contra Satanam & infernum, contra idola & peccatum. Vnde quod de Iuda Machabæo & de fratre eius Simone dicitur 1. Machab. 3. id aptè etiam his duobus Ducibus conuenit: *Iudas & Simon frater eius præliabantur prælium Iſrael cum lætitia.* Quoniam autem hoc prælium ad pacem & quietem populi electi ordinabatur, ideo dicamus potiùs eos fuiſſe duos Legatos emiſſos ad euangelizandum pacem, ad annuntian-

dũ bona, ad inclamandum pro populo fideli: *Regnabit Deus tuus.* Quàm pulchri ſuper montes, quàm amabiles & ſpecioſi pedes horum Apoſtolorum, per orbem diſcurrentium, vt euangelizent pacem beatitatis, bona æternitatis! Quàm pulchri pedes Simonis, euangelicâ prædicatione peragrantis Ægyptum, & montes ac deſerta eius percurrentis, vt gloriam Dei promoueret, & idolorum delubra ibi euerteret! Quàm ſpecioſi pedes Iudæ Thadæi, in Meſopotamiam pergentis ad eundem ſcopum & effectum, & efferatas gentes viſitantis ad lucem eis proferendam! O quanto zelo prædicarunt! ô quot millia conuerterunt eloquio pulchritudinis, ſpiritu charitatis & feruoris! Meritò Simon dictus eſt Chananæus & Zelotes: tum vt diſtingueretur à Simone Petro: tum quia mirum in modum zelo zelatus eſt pro gloria Dei, pro Domino Deo exercituum. Meritò & frater eius dictus eſt Iudas Thadæus & Lebbæus: tum vt diſtingueretur à Iuda Iſcariote; tum quia Thadæus & Lebbæus idem eſt quod Leoninus, cordatus, & animoſus, ſeu imperterritus & corde infractus. De hoc Iuda loquens Diuus Paſchaſius lib. 12. in Math. *Non vacat myſterio*, inquit, *duos fuiſſe Apoſtolos hoc nomine vocatos, vt vnus dicatur Iudas Iacobi, alter Iſcariotes, quia Iudas Confeſſio interpretatur. Ideò duos iſtos inter diſcipulos voluit Deus, vt vnus teneret formam verè confitentium, fideliter permanentium cum Domino: alter verò eorum partem exprimit, qui confitentur ſe noſſe Deum factis autem negant.*

Hic Thadæus à multis traditur miſſus poſt Chriſti aſcenſionem ad Abagarum Regem

Edeſſæ, vt ei Chriſtus viuens promiſerat: ipſumque cum populo Edeſſeno fide Chriſti imbuiſſe & baptiſaſſe: Quàm pulchri pedes regno huic euangelizantis fidem, quam ſpecioſæ manus impoſitæ vertici Regis, & ſubditorum eius, per baptizationem! Rem ſic enarrant. Abagarus Rex infirmitate longâ corruptus litteras dederat ad Saluatorem, hunc ferè in modum: *Audiui de te, & ſanitatibus, quas confers ſine medicamentis aut herbis ſed ſolo verbo cæcis viſum, claudis greſſum, leproſis ſanitatem, mortuis vitam reddis. Quibus auditis, cogitaui in animo meo vnum eſſe è duobus, aut quod tu ſis Deus, deſcenderiſque de cælo vt hæc facias: aut quod filius Dei ſis qui hæc facis. Propterea ſcribens rogaui te, vt digneris huc venire, & ab ægritudine diuturna me curare.* Chriſtus autem Dominus in hunc ferè modum reſponſum dediſſe fertur: *Beatus es qui credidiſti in me, cùm ipſe non videris me. Scriptum eſt enim, quia hi qui me non vident credent, & qui me vident non credent. Quod autem ſcribis vt veniam ad te, oportet me opus conſummare ad quod miſſus ſum, & poſtea redire ad eum qui me miſit. Cùm autem aſſumptus fuero, aliquem de diſcipulis mittam ad te, vt curet & viuificet te.* Hanc epiſtolam apochrypham vocat Gelaſius Papa, diſt. 15 cap. *Sancta Romana.* Non quòd velit eſſe falſam, ſed quia non eſt certæ auctoritatis, aut canonica, quamuis poſſit eſſe vera. Euſebius dicit ſe ex Archiuis Vrbis Edeſſenæ eam extraxiſſe: illius etiam mentionem facit S. Ephrem Diaconus Edeſſenus in ſuo Teſtamento, Theodorus Studita ep. ad Paſchalem Papam, Nicephorus, Euagrius, & alij Hiſtorici antiqui. Addunt, Chriſtum imaginem ſuam miraculosè linteo im-

preſſam ad Abagarum miſiſſe: quæ poſt modum multis effulſit miraculis, de qua & S. Damaſcenus 4. lib. de fide orthodoxa c. 17. Vlteriùs dicunt antiqui Hiſtorici, Thadæum miſſum poſt Domini aſcenſionem ad Regis & regni eius inſtructionem & illuminationem, tanquam Apoſtolum & diſcipulum à Domino ei promiſſum: cumque radiaret in eius facie quippiam diuinum, mox Regem agnouiſſe promiſſi antea ſibi facti adimpletionem. An non meritò dixerimus hic: O quàm ſpecioſi pedes, quàm ſpecioſa facies Thadæi, euangelizantis pacem, annunciantis bona æternæ lucis, & perennentis ſplendoris!

S. Hieron. in Mat. 10. Beda Act. 1. Fulgent. ſer. 9. non agnoſcunt niſi vnum Thadæum Apoſtolum; aliqui alij dicunt vnum fuiſſe ex 72. diſcipulis.

Quartò, fratres ſunt Simon & Iudas Martyrio & morte, ac per hoc gloriâ & beatitudine. Hæc eſt vera fraternitas quæ numquam violari potuit certamine, quia effuſo ſanguine ſecuti ſunt Dominum. Propter teſtamentum Domini perſtiterant in amore fraternitatis: quia vnus ſemper fuit ſpiritus in eis & vna fides. Ideò ſicut ſocij & fratres fuerunt conſimili paſſione, ita & fratres ac ſocij ſunt in conſolatione & cohæreditate gloriæ. canuntque modò cum iubilatione: *Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Quia illis mandauit Dominus vitam & benedictionem vſque in ſæculum.* Vt autem intelligamus ſpecialiter quomodò fratres ac ſocij fuere in martyrio & morte, rememorandum eſt ex Eccleſiaſtica Hiſtoria, quod poſtquam Iudas Meſopotamiam, Simon autem Ægyptum peragraſſet conuenerunt ſimul in Perſidem: vbi innumerabiles ad Chriſtũ conuerterunt, in vaſtiſſimis illis regionibus & efferatis gentibus annunciando Euangelium pacis & ſalutis, illudque miraculis plurimis

Pſ. 132

confirmando. Ibi pugnarunt contra Magos, Regem & Principes eius demantare ſuis præſtigijs & à fide auertere molientes. Certarunt contra Idolorum Sacerdotes, & contra Dæmones in Idolis oracula dantes, ſilentium eis imponendo, & è delubris eijciendo in virtute Chriſti. Quod tandem non ferentes Magi, ac Sacerdotes impij, irruerunt in eos, & enecarunt crudeliſſimè. In illa autem hora, cùm foret magna cæli ſerenitas, tanta ſubitò fulgura & tonitrua apparuiſſe dicuntur, vt templum idolorum trifariam diſcinderetur cum ingentis populi oppreſſione; duoque Magi Apoſtolis aduerſarij ictu fulminis in carbones ſubitò reducti fuerunt. Cùm autem Rex Perſarum (qui fidem ſuſceperat & cum eo ſexaginta millia hominum) hoc inaudiſſet, in Babylonem Apoſtolorum corpora reduci imperauit, vbi ſua erat Regia: atque ibi Eccleſiam eorum ſacris pignoribus condecorandam ex ædificauit. Hæc paſſim in eorum referuntur Legenda. Quicquid ſit, certum hoc eſt, ſacra eorum corpora poſt modum tranſlata fuiſſe Romam, & in Baſilica Sancti Petri repoſita eſſe, vt iuxta eum mortui conderentur, quem in vita dilexerant, quemque Caput omnium Apoſtolorum à Chriſto conſtitutum agnouerant. Hoc etiam congruebat, vt non ſepararetur Simon à Simone, Simon zelotes à Simone Petro: vt ſicut nomine & fide non fuerant ſeparati, ita non ſepararentur cultu & eiuſdem loci religione. Illud quoque nouimus, Iudam Apoſtolum Sancto Bernardo Abbati fuiſſe maxima in veneratione ac deliciis. Auctor enim vitæ Sancti Bernardi c. 5 narrat, ipſum reliquias Sanctæ Iudæ Hieroſolymis ad ſe miſ-

ſas mirâ deuotione excepiſſe, adeoque moriturum iuſſiſſe eas ſecum ſepeliri, & pectori ſuo ſuperponi: *Vtique deuotionis & fidei intuitu, vt eidem Apoſtolo in die communis reſurrectionis adhæreret*, inquit idem Auctor. Poterat ergò dicere Sanctus Bernardus ex affectu erga hunc Apoſtolum & ſacri eius corporis pignus: Quàm beati pedes, quàm beata membra, euangelizantis pacem, annunciantis bona, & nunc fruentis pace illâ quam euangelizabat, & bonis æternis, quæ annunciabat!

Concludamus igitur nos, & repetamus de his duobus fratribus: *Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium*, quàm ſpecioſi & amabiles pedes ambulantium in hac via lutoſa ſine ſorde, ſine crimine, ambulantium ſuper mare & fluctibus huius ſæculi ſine diſcrimine! Quàm validi, quámque potentes pedes conculcantium & conterentium caput ſerpentis, & ſuper aſpidem & baſiliſcum ambulantium, vt vltra calcaneo noſtro non præualeat! Quam ſpecioſi & amabiles pedes vinculis & compedibus pro Chriſti amore & fide conſtricti, dicente Cypriano vniuerſim de Martyribus: *Impoſuerunt compedes pedibus veſtris, & membra felicia ac Dei templa infamibus vinculis colligarunt, quaſi cum corpore ligetur & ſpiritus, aut aurum veſtrum ferri contagione violetur. Ornamenta ſunt iſta, non vincula: nec Chriſtianorum pedes infamiam copulant, ſed clarificant ad coronam O pedes feliciter vincti, qui itinere ſalutari ad Paradiſum diriguntur! O pedes in ſæculo ad tempus ligati, vt ſint ſemper ad Dominum liberi!* Hæc Cyprianus epiſt. 25. ad Martyres.

An verò pulchri ſolùm pedes Martyrum,

vel Apoſtolorum, ambulantes quoquouerſum ad aliorum conuerſionem, aût vincti ad propriam ſalutem? Immò quàm ſpecioſæ & amabiles manus eorum, præclara opera & miracula ac portenta in conſpectu cæli & terræ operantium! Quàm ſpecioſa lingua & labia laudantium & benedicentium Dominum perenni laude & benedictione! Quàm ſpecioſi oculi cælum continuò intuentium & lacrymis rigantium diuini verbi ſemen, vt fructum afferret in patientia! Quàm ſpecioſa & pretioſa corda aſpernantium amorem ſæculi, amoremque omnem terrenum, & nonniſi amorem Dei & cæli reſpirantium! Quam pretioſa membra, quàm ſpecioſæ animę ſeſe perfectè immolantium in Dei honorem, & offerentium in conſummatum & perenne holocauſtum!

CONCLVSIO.

DA nobis, Domine Ieſu, amplecti toto cordis affectu pacem quam hi Apoſtoli tui euangelizarunt, amplecti ſalutem & gratiam quã annunciarunt, & ſequi veſtigia eorum, per quæ ſuper montes euangelicę perfectionis nobis præiuerũt. Da nobis eorum venerari & imitari fidem & zelum, patientiam & charitatem, fortitudinem & perſeuerantiam, vt qui per eos ad agnitionem nominis tui venire nos feciſti, etiam concedas eorum gloriam ſempiternam & proficiendo celebrare, & celebrando proficere, donec tandem ipſorum beato conſortio nos digneris æternùm aſſociare.

LECTIO

PRO FESTO SANCTORVM OMNIVM.

LECTIO TRIGESIMA-PRIMA.

O Iſraël, quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſsionis eius! Baruch. 3.

Omnes Sancti & Sanctæ Dei, intercedite pro nobis.

REgina Saba in Ieruſalem progreſſa vt videret Regem Salomonem, cum conſideraſſet attentâ mente ſapientiam eius, domum quam ædificauerat, cibos menſæ, habitacula ſeruorum, ordines miniſtrantium, ſtupebat ſupra modum, & quaſi extra ſe rapta non habebat vltra ſpiritum. Quapropter ad ſe rediens exclamat: *Maior eſt ſapientia & opera tua, quàm rumor quem audiui, media pars mihi nuntiata non fuit.* Deinde addit: *Beati viri tui, & beati ſerui tui qui ſtant coram te ſemper, &* 3. Reg. 10.

audiunt ſapientiam tuam.

Lubens & ego hodierna feſtiuitate Chriſtianum quemlibet inuitauero, vt congrediamur vnà in Ieruſalem; & plateas eius auro fulgidas circumeuntes, contemplemur ordines famulantium Regi æterno, & habitacula eorum, iubilumque mentis *in voce exultationis & confeſſionis* ſub vexillis triumphalibus. Cùm autem nos miſeri ſimus & inopes, ipſi autem diuites & miſericordes, mendicabimus ab eis quæ neceſſaria nobis ſunt, nec repulſam patiemur. Sex verò ſtationes ibidem faciemus, vt attétè ſingula contéplemur.

Prima erit apud manſionem Patriarcharum & Prophetarum.

Secunda apud manſionem Apoſtolorum.

Tertia apud manſionem Martyrum.

Quarta apud manſionem Confeſſorum.

Quinta apud manſionem Virginum.

Sexta apud manſionem puerorum innocentium.

Hîc poterimus agnoſcere, quàm verè dictum ſit: *O Iſrael quàm magna eſt domus Dei!* Hic etiam intelligere poterimus cur Dominus Ioan. 14. dixerit: *In domo patris mei manſiones multæ ſunt.*

PRIMA STATIO.

PRimò inter famulantes Deo ab Eccleſia inuocantur Patriarchæ & Prophetæ. Siſtamus hîc paululùm, & conſideremus in hac manſione prima quinam habitent. Si introſpiciamus, agnoſcemus ibi Abel, primum illum electum propter cordis innocentiam, Adamum quoque patrem eius electum propter pœnitentiam, Noë propter iuſtitiam, Abraham propter obedientiam, Iſaac propter fidem & ſinceritatem,

Iacob propter deuotionem, Ioſeph propter caſtitatem, Moyſem propter manſuetudinem, Phinees propter zelum, Iob & Tobiam propter patientiam, Dauidem & Ezechiam propter humilitatem & pietatem. Ibi inueniemus Iſaiam, Hieremiam, Ioannem Baptiſtam, & alios Prophetas, cum Machabæis pueris, qui enecati fuere propter veritatis manutentionem, & electi ob inſignem conſtantiam. Sed & ibidem cernere eſt centum quadraginta quatuor millia ſignatos ex omni tribu Iſraël. Ergò hîc meritò repetimus: *O Iſrael quàm magna eſt domus Dei!* Hi omnes velut exercitum conſtituunt, ex illis conflatum qui militarunt ſub protectione Dei Iacob, atque in triumphali ſuo labore pro elogio inſcriptum habent: *Hæc eſt generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob.* *Exod.33*

Ibi vox exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum. Ibi Moyſes, non in foramine petræ, ſed in faciei diuinæ perenni contemplatione inclamat, & æternùm inclamabit: *Dominator, Domine Deus, miſericors & clemens, patiens & multæ miſerationis, & verax qui cuſtodis miſericordiam in millia.* Iam non ei neceſſe eſt ſuppliciter dicere Domino: *Si inueni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam, vt ſciam te.* Nec neceſſe eſt ei rurſus vt olim repetere inſtantiſſimè: *Oſtende mihi gloriam tuam.* Iam nimirum perfectè completum eſt quod Dominus ei tunc promiſit! *Ego oſtendam tibi omne bonum.* Iam non amplius dici poteſt: *Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo & viuet.* Iam ſublatum eſt velum omne quod faciem tegebat, & ſolùm humeros oſtendebat. *Pſ.23.*

Similiter Dauid in voce exultationis & ſono

epulantis ibi nunc inclamat: *Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Et rurſus eodem perenni iubilo inſonat: *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Non ei neceſſe eſt vltrà ingemiſcere: *Quando veniam & apparebo ante faciem Dei mei? Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum ditur mihi quotidiè, vbi eſt Deus tuus?*

Pſ. 72.

Pſ. 41.

Sic & Elias, à vita Dei, quæ eſt vita per eſſentiam & fons vitæ, vitam hauriens perpetuam, meritò nunc reperit perenniter illud ſibi dum inter mortales ageret familiare: *Viuit Dominus Deus Iſrael in cuius conſpectu ſto.* Stat vtique in conſpectu Dei viui, in conſpectu illius de quo dicitur: *In ipſo vita erat, & vita erat lux hominum.* Non ei neceſſe eſt vltrà timere Dominum tranſeuntem, cum ſpiritu grandi & forti ſubuertente montes, & conterente petras, nec vehementem commotionem terræ, nec ignem crepitantem tranſeunte Domino. Non ei etiam neceſſe eſt in ſibilo auræ tenuis (in quo alloquitur eum Dominus) operire vultum ſuum pallio; quia iam datur facie ad faciem, ore ad os loqui, ſine intermedio, ſine operimento, & gloriari in diuini vultus ſplendore rutilo.

3. Reg. 17.

Denique, iam ibi Iſaias Propheta, ex omnium ſenſu & conſenſu, inſonat perpetim: *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quod præparaſti Deus diligentibus te.* Iam apertiùs videt Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum, & cum Seraphicis ſpiritibus concinit, *Sanctus, ſanctus, ſanctus Dominus Deus exercituum*, nec ab hac laude ceſſabit in perpetuum.

Iſa. 64.
1. Cor. 2.

Inclamemus in hac ſtatione apud hanc man-

ſionem: *Omnes SS. Patriarchæ & Prophetæ orate pro nobis.* Mendicemus hîc oportunè, importunè, fidei & ſpei firmitatem quâ emicuerunt, & pro ſalute animæ inter negotia ſæculi imploremus benedictionem, vt eorum veſtigia ſectari valeamus. Ipſi enim licet fragiles & lutea vaſa portantes, inter proles & famulos, inter domeſtica negotia, inter opes & ſæculi tricas ad portum pertigerunt ſalutis, licet tantam gratiam, tantaque media tunc temporis non daret Deus, quàm hoc tempore conſummatæ redemptionis. Nemo ergo ſe excuſet in quolibet ſtatu, nequidem in coniugio, ſuper difficultate aſſequendæ ſalutis, ob proles, ob familiam, ob negotia. Hi enim ſatis oſtendunt quomodò & inter hæc iuſtitia erga proximum, fidelitas erga Deum, temperantia erga ſeipſum, cordis denique innocentia ſeruari poſſit, ſicque greſſus figi inter temporalia, vt non amittantur æterna.

SECVNDA STATIO.

SEcundò inuocantur ab Eccleſia Apoſtoli, & Euangeliſtæ, ac Diſcipuli Domini. Hæc eſt ſecunda manſio, ad quam etiam iuuabit aliquantulùm ſiſtere gradum, & conſiderare quinam ſint illi qui ibi habitent. Sed hoc nos ſtatim edocemur, attentiùs contemplantes vexillum coloris ignei ſub quo triumphant, cui in ſuperiore parte inſcriptum legimus: *Nos ipſi primitias ſpiritus habentes, legatione fungimur pro Chriſto.* In Rom. 8. inferiori autem parte hoc habet Elogium illud idem vexillum: *Iſti ſunt qui plantauerunt Eccleſiã ſanguine ſuo.* Excelluerunt nimirũ Apoſtoli gratiæ donis & abundantia ſpiritus ſuper Patriar-

chas & Prophetas, cæteroſque veteris teſtamenti ſanctos; ideo etiam eos excellunt in gloria. Rapuerunt gloriam & coronam, non otio aut delicijs, ſed laboribus indicibilibus, perſecutionibuſque & ſanguine. Pertigerunt ad regnum & triumphum, quidam eorum per crucem, vt Petrus, Andreas, Philippus; alij per gladium, vt Iacobus & Paulus, alij alijs tormentis; omneſque in ſacrificium & victimam Regi Chriſto ſe vouerunt, vt regni redderentur conſortes, & adipiſcerentur primatum & principatum inter fratres. Iſti ergo ſunt triumphatores, & amici Dei, qui contemnentes iuſſa Principum meruerunt præmia æterna, modò coronantur & accipiunt palmam. Ipſi totum mundum deuictum in triumphum duxerunt, & Chriſto Regi ſuo deuouerunt, ſpolia ampla & trophæa in cælum inuehentes, tot ſcilicet animas ad fidem & ſalutem traductas. Vnde non ſoli agunt in manſionibus ſuis, ſed populis illis glorioſè ſunt cincti, quos Chriſto acquiſierunt, quia verùm eſt illud. Sancti Gregorij homil. 17. in Euangel. *Ibi apparebit Petrus trahens poſt ſe Iudæam conuerſam. Ibi Paulus conuerſum, vt ita dixerim, ducens ſecum mundum. Ibi Andreas Achaiam, Ioannes Aſiam, Thomas ducet Indiam. Ibi omnes Dominici gregis arietes cum animarum lucris.* Hoc ipſum eſt quod ad Theſſal. cap. 2. dicebat Apoſtolus: *Quæ eſt ſpes noſtra & corona gloriæ? Nonne vos ante Dominum Ieſum Chriſtum in aduentu eius?* Cùm igitur Apoſtolos triumphantes cum populis innumeris à ſe conuerſis in regno cæleſti conſpicimus, rurſum dicere licet: O *Iſrael, quàm magna eſt domus Dei & ingens locus poſſeſsionis eius.*

Neque verò deeſt in his eorum tabernaculis vox exultationis, & vox laudis iugiter reſonátis.

Ibi Petrus Apoſtolorum coriphæus clamat, & æternùm inclamabit: *Bonum eſt nos hîc eſſe.* Nec de eo poterit dici ſicut olim in monte Thabor; *Neſciebat quid diceret:* quia verè nunc non ſtillam percipit dulcedinis & bonitatis, ſed perfectiſſimè poſſidet ſummum bonum, omne bonum, à quo numquam diuelletur. Iam pleniùs agnoſcit illud à ſe olim pronuntiatum; *Domine verba vitæ æternæ habes, ad quem ibimus?* *Matth. 17.* *Ioan. 6.*

Ibi Ioannes dilectus Domini in ſinu eius ſecuriùs quieſcit, & de pectore tamquam fonte vitæ haurit cum gaudio copioſiſſimè, & inclamat cùm iubilatione in medio Angelorum & ſeniorum, inter millia millium; *Benedictio, & claritas, & ſapientia, & gratiarum actio, honor & virtus, & fortitudo Deo noſtro in ſæcula ſæculorum, Amen.* Ibi non vltrà neceſſe eſt ei flere, quia videt librum illum myſticum, ſcriptum intus & foris, per Agnum apertum, & in eo legit apertiſſimè & gaudioſiſſimè quę ſcripta ſunt, & gratias agens adorat viuentem in ſæcula ſæculorum. *Apoc. 7* *Apoc. 5.*

Ibi Iacobus perfectiùs quàm olim reſonat, & perenniter reſonabit illud: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à Patre luminum, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio.* Ipſe nimirum poſſidet optimum & perfectiſſimum omnium donorum à Patre luminum in loco voluptatis, in lumine videns lumen, in Patre Filium; nec hæc lux ei vnquam immutabitur, aut obumbrabitur ſuccedentibus tenebris. O datum optimum! O lumen & veritas! O indeficiens & im- *Iacobi c. 1.*

mutabilis æternitas!

Ibi Thomas perenni iubilo decantabit illud: *Dominus meus, & Deus meus.* Et id quidem feliciùs quàm olim, & contactu beatiore, depulsâ omni obſcuritate & caligine. Nec ei vltrà exprobrabitur: *Quia vidiſti me, credidiſti.*

Ioan. 20

Ibi denique Paulus æternùm gratias agit Deo & Patri, *qui dignos nos fecit in partem ſortis SS. in lumine, qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum Filij dilectionis ſuæ.*

Coloſſ. 1.

Sed quoniam ab hac Apoſtolorum glorioſa & opulenta manſione non decet nos recedere vacuos, pulſemus & clamemus inſtar mendicorum, vt ſpiritum Dei verum ab ijs participemus, vt feruorem zelumque gloriæ Dei obtineamus, quo poſſimus in omnibus ſedulò & ſincerè gloriam diuinam animarumque ſalutē quærere, veſtigia Apoſtolorum ſectantes vel à longè. Dicamus ergo forti & ex intimo cordis prodeunte voce: *Omnes SS. Apoſtoli & diſcipuli Domini orate pro nobis.* Nec vereamur importuni eſſe, diuites enim ſunt & miſericordes. Imò importuni ſimus, ſicut cæcus euangelicus & Chananæa, vt dicant Domino: *Dimitte eos, quia clamant poſt nos.*

Matth. 15.

TERTIA STATIO.

TErtiò inuocantur ab Eccleſia omnes SS. Martyres. Habent & hi ſpecialem ſuam manſionem, apud quam etiam nobis ſtatio perutilis erit conſiderando quinam degant in hac tertia manſione. Hoc verò nos edocere poterit Labarum & Vexillum purpureum ſub quo triumphant, Portæ huius manſionis appenſum

in ſignum victoriæ. Si igitur quæras qui ſint iſti Triumphatores, qui Principes palatium iſtud inhabitantes? reſpondebit tibi Angelus idem quod S. Ioanni idipſum inquirenti: *Hi ſunt qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine Agni.* Hoc ipſum eſt quod inſtar lemmatis in ſuperiori parte Vexilli eorum ſcriptum legere potes. In inferiori autem parte hæc eſt epigraphe: *Tranſiuimus per ignem & aquã & eduxiſti nos in refrigerium.* *Apoc. 7.* *Pſ. 65.*

Illic igitur cernere eſt inter primarios Stephanum glorianteın in ſuis ſaxis, quorum turbine fuit obrutus, Laurentium cum craticula, Sebaſtianum cum ſagittis, Adrianum cum incude, Quintinum cum haſtili quo fuit transfixus, Victorem cum Molendino in quo fuit ventilatus & attritus, Agapitum prunis ardentibus coronatum, cæteroſque cum inſtrumentis ſui ſupplicij, quaſi cum trophæis & ſacris ſymbolis victoriæ. Saltem eorum vnuſquiſque circumfert notam aliquam martyrij quod ſubijt, & hoc ad accidentalem eorum ſpectat gloriam. Quia verò innumeri ſunt Martyres ab initio nouæ Eccleſiæ tot perſecutionibus exagitatæ, ita vt Romæ extent pluſquam trecenta Martyrum millia: Ideo & hic exclamare licet, eorum numerum per vniuerſum orbem ab initio in finem vſque ſæculi contemplando: *O Iſrael, quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſſionis eius!* Certè nonnulli exiſtimant quolibet die anni facilè poſſe coli & numerari triginta millia Martyrum cùm autem quotidiè creſcat numerus in varijs partibus orbis, & in fine ſæculi per Antichriſtum & eius fautores mirè ſit augendus, quàm magna eſt domus Dei, quæ hos omnes milites

complectitur triumphantes, & per choros varios jubilantes!

Auditur vtique in his tabernaculis electorum militum vox exultationis, & vox laudis perennantis.

Ibi S. Stephanus æternâ laude reſonat: *Domine præueniſti me in benedictionibus dulcedinis, poſuiſti in capite meo coronam de lapide pretioſo.* O felicia ſaxa, que in rutilantes gemmas ſunt conuerſa, vt æternitatis coronam glorioſam conficiant!
Eccl. 51.

Ibi S. Laurentius cum gratiarum actione numquam interrumpenda exclamat: *Confitebor tibi Domine Rex, & collaudabo te Deum Saluatorem meum, quia in medio ignis factus es mihi adiutor. Probaſti cor meum & viſitaſti nocte, igne me examinaſti, & non eſt inuenta in me iniquitas.* O felix iginis cor probans, & tamquam aurum examinans, diuinique amoris ignem inflammans, dum ad illum perducit de quo dicitur: *Lampades eius, lampades ignis atque flammarum.*
Pſ. 16.
Cant. 8.

Ibi S. Vincentius cum Laurentio conſonans iugiter canit: *Adhæſit anima mea poſt te, Deus meus, quia caro mea cremata eſt pro te. Me ſuſcepit dextera tua.*
Pſ. 62.

Ibi S. Sebaſtianus repetit cum perenni exultatione illud Thren. 3. *Tetendit arcum ſuum, poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam, miſit in renibus meis filias pharetræ ſuæ.* Nunc equidem amoris diuini ſagittis confixus iubilat, quia hæ verè ſunt filiæ pharetræ Domini, & jacula amabilia in ſempiternum.

Ibi S. Clemens, in mare proiectus cum anchora propter fidem & amorem Domini, in ſæcula ſæculorum reſonabit: *Aquæ multæ non potuerũt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.* Sic

& alii Martyres de tormentis ſuis mirâ lætitiâ & jubilo afficientur, & illud Apoſtoli inclamare poterunt cum ſecuritate: *Quis nos ſeparabit à charitate Dei quæ eſt in Chriſto Ieſu? An perſecutio? An gladius? An anguſtia? An periculum? In his omnibus ſuperanimus propter eum qui dilexit nos.*

Ab hac manſione non redeamus vacui, ſed quoniam ideo ſanguinem fuderunt, & mortem Martyres obierunt, ne Deum offenderent negando vel diſſimulando fidem, emandicemus ab eis ſpiritum conſtantiæ, & propoſitum firmum potiùs mortem ſubeundi per quælibet tormenta, quàm gratiam Dei amittendi. Hoc propoſitum firmabitur in nobis, ſi eorum exempla ante oculos cordis noſtri propoſuerimus. Sic S. Chryſoſtomus nihil magis horrens quam peccatum, è ciuitate ſua fugatus, eò quod nollet conſentire Imperatrici Eudoxiæ, exempla Martyrum ſibi proponit, nihil timens aut curans, & ita loquitur ſecum: *Si Imperatrix me proſcibere volet, proſcribat: Domini eſt terra & plenitudo eius. Si ſerra diſcindere, diſcindat; Iſaiam habeo exemplũ. Si me in mare vult proijcere, Ionæ recordabor. Si in caminũ proijcere, habeo tres illos iuuenes qui illud pertulerũt. Si me beſtijs vult obijcere, Danielis meminero in lacum coniecti, Si lapidare me vult, Stephanum habeo Protomartyrem. Si caput auferre, habeo Ioannem Baptiſtam. Si ſubſtantiam adimere, adimat ſanè, nudus egreſſus de ventre matris, nudus reuertar. Exhortatur me Apoſtolus: Si adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. Armat & Dauid Loquebar in conſpectu Regum, & non confundebar.* Clamemus igitur ad hanc portam: Omnes Sancti Martyres, orate pro nobis.

Chryſoſt. ep. ad Cyricum

Gal. 1.
Pſ. 118.

QVARTA STATIO.

QVartò inuocantur ab Eccleſia Pontifices beati, ſeu Epiſcopi, omneſque Sancti cuiuſlibet ordinis & ſtatus, qui vocantur Confeſſores, quia in confeſſione nominis Domini & profeſſione vitæ ſanctæ hanc vitam peregerunt. Siſtamus & hîc, & hæc ſit nobis quarta manſio variis diſtincta habitaculis. Hic agunt non ſolùm Eccleſiæ Doctores, Epiſcopi, Paſtores, cum gregibus & populis, quos ſecum in gloriam perduxerunt; ſed etiam Religioſi omnes cuiuſlibet ordinis, qui ſæculum calcantes profeſſi ſunt cælo ſe viuere, & confeſſi ſunt *ſe non aliud ſcire niſi Ieſum, & hunc crucifixum*, cui totam vitam ſuam deuouerunt. Ibi ergo agnoſci poteſt S. Antonius cum innumeris Anachoretis & Eremitis, qui mundo relicto deſertum petierunt. Ibi Baſilius, Ambroſius, Auguſtinus, Hieronymus, Benedictus, Bernardus, Dominicus, Franciſcus, & alij ordinum Inſtitutores cum innumeris turmis Religioſorum. Hi autem in vexillo ſuo triumphali cærulei & hyacinthini coloris inſcriptum illud pro lemmate habent: *Matt.19* *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* Agnoſcentur hi ſicut milites diuerſæ cohortis per ſagum & veſtes diuerſi colores, & per inſignia Ducum ſuorum. Cùm autem adeo magnus ſit eorum numerus, rurſus hic exclamare libet: *O Iſrael, quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſſionis eius!*

Hi autem ex coniugio, per viam patientiæ, pænitentiæ, humilitatis, inter ſæculi fluctus ad portum & regnum pertingerunt, viceruntque in

mundo mundum, in carne carnem, in occaſionibus & illecebris peccati peccatum & infernum, in Labaro ſuo triumphali inſcriptum geſtant illud: *Confitebimur ei in æternum, quia nobiſcum fecit miſericordiam ſuam.* Erit autem in ipſis diuerſitas meritorum, & conſequenter diuerſitas gloriæ correſpondentis meritis. Et ſicut in terris diuerſitas eſt admirabilis in facie exteriori hominum: ſic erit & in cælis diuerſitas faciei interioris animarum. *Stella à Stella differt in claritate*, ſic erit & in glorificatione. Propterea etiam Deus diuerſas vias, diuerſaque media inſtituit, quibus omnes poſſent ad gloriam pertingere. Quidam per viam paupertatis & humilitatis: *Beati pauperes & humiles ſpiritu.* Quidam per viam liberalitatis & miſericordiæ erga egenos: *Beati miſericordes.* Quidam per viam charitatis, comitatis, pacis: *Beati mites, Beati pacifici.* Quidam per viam pœnitentiæ, afflictionis, perſecutionis: *Beati qui lugent, Beati qui perſecutionem patiuntur.* Omnes denique pertingunt qui habent munditiem cordis, quia hi Deum videbunt. Sic nemo ſe excuſet, quia regnum iſtud variis modis acquiritur. Alij illud rapiunt apertè, alij furantur occultè, alij emunt ſollicitè, aliis datur quodammodò gratis pro calice aquæ frigidæ: *Illi enim qui dederit potum aquæ frigidæ, dabit Dominus fontem vitæ*, inquit S. Chryſologus agens de hac re. Denique, quod à quibuſdam ſanguine emitur, aliis petentibus datur: *Petite & accipietis vt gaudiũ veſtrũ ſit plenũ.* Tob. 12.

Ibi porrò multiplex inter Confeſſores Domini iubilus triumphalis. Ibi S. Auguſtinus meritò æternâ jubilatione poterit repetere illud à ſe in confeſſionibus tanto affectu pronuntiatum: Ioan. 16.

August. ſer. de verbis Apoſt. 17. *In pace, in idipſum dormiam, & requieſcam. O in pace! O in idipſum! O qui dixit:* Dormiam & *requieſcam!* Et rurſus alibi. *O ire! ô amare! ô ſibi perire! ô ad Deum peruenire!* Non vltrà neceſſe habet clamare nocte & die: *Nouerim te, nouerim me.*

Ibi S. Bernardus inclamat mellifluo amore æternáque fruitione: *Dilectus meus mihi, & ego illi, qui paſcitur inter lilia. Inueni quem diligit anima mea, tenui, nec dimittam eum.* Iam non ei amplius dilectus inſtar faſciculi myrrhæ inter vbera, quia omnis amaritudo receſſit, nihil niſi ſuauitas & dulcedo ſucceſſit: pleniſſimus eſt amor, nullus ei miſtus amaror.

Ibi Franciſcus repetit iugiter cum iubilo: *Deus meus & omnia, Deus meus & omnia. O portio mea in terra viuentium!* Et rurſus: *Ecce ego, & pueri mei, quos dedit mihi Dominus in portentum.* Iſa. 8.

Ibi S. Dominicus reſonat perenni gratiarum actione illud: *O Domine, quia ego ſeruus tuus, ego ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ MARIÆ! Diripuiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis perennantis.*

Ibi S. Edmundus vltimam quam pronunciauit moriendo vocem meritò poteſt totâ mentis exultatione repetere: *Amodò hauriemus aquas de fontibus Saluatoris*; ſugit enim ad ſatietatem de fonte ſalutis, de fonte vitæ. Ibi S. Ludouicus eamdem quam expirans iugiter vocem inſonat: *In conſpectu Angelorum pſallam tibi, adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo.* Iſa. 12. Pſ. 137.

Non recedamus etiam ab hac manſione, niſi aliquid participauerimus de eorum abundantia & plenitudine. Et quoniam omnigenæ virtutis exempla nobis exhibuerunt in terris, impetremus ab eis donum veræ humilitatis & manſue-

tudinis, veræ patientiæ & ſobrietatis, vt tandem ad eorum pertingere valeamus conſortium per eadem exempla & veſtigia. Inclamemus ergo hic ex ſincero corde: *Omnes Sancti Confeſſores, orate pro nobis.*

QVINTA STATIO.

QVintò inuocat Eccleſia ſanctas Virgines, quarum aliquæ ſexum vicerunt & ſæculum cum illecebris ſuis, per caſtimoniam & puritatem carnis & mentis: aliæ etiam virgineũ pudicitiæ florem ſanguine ſuo propter fidẽ & amorem Ieſu Chriſti purpurarunt. Ad has igitur inclamat: *Omnes ſanctæ Virgines, orate pro nobis.*

Siſtamus & hic, contemplantes chorum hunc virgineum, in lucidis ſuis tabernaculis & manſionibus trumphantem. Ibi agnoſcemus S. Agnetem, Agno ſuo cum puritate adblandientem, à quo & nomen accepit. Ibi cõtemplari poterimus B. Catharinam cum rota ſua iam inimicos rotantem, victoriamque de eis æternam reportantem. Ibi cernemus S. Barbaram cum palma & gladio, ſymbolis martyrij ſui perſpicuis. Ibi S. Dorotheã intueri licebit in horto & paradiſo ſponſi flores & fructus odoratiſſimos colligentem, quorum odor perdurabit in ſempiternum. Ibi Agatha cũ laminis & forficibus quibus eius corpus aduſtũ mamillæque excruciatæ fuerunt. Ibi Vrſula cũ ſodalibus ſuis vndecim millibus in victimam purã Deo immolatis. Ibi deniq; cęteræ Virgines caſtitatis & martyrij gloriâ conſpicuæ, & quidem vnaquæque cum nota ſpeciali victoriæ per martyrium acquiſitæ. Tantus porrò earum eſt numerus, vt exercitum nobis innumerabilem

conflent, ita vt dum earum contemplamur amplisſimam manſionem, ex admiratione inclamare liceat: O *Iſrael, quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poßeßionis eius!* O Domine Deus exercituum, quàm potens es, & quàm ſanctus, qui ex fœmineo ſexu adeo fragili exercitũ etiam tibi colligis, de carne & Satana per ſanctimoniam caſtitatis triumphantem.

Triumphant autem hæ Virgines ſub Vexillo rubei & albicantis ſimul coloris, cui in ſuperiori parte inſcriptum eſt illud Sponſæ? *Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus.* Cant. 5. Eodem igitur colore gloriantur cum Sponſo & Duce ſuo. In inferiori autem parte ſcriptum leges illud: *Virgines ſunt, & ſequuntur Agnum quocumque ierit.* Apoc. 14. Secutæ ſunt Agnum in hoc ſeculo per viam humilitatis puritatis, innocentiæ, manſuetudinis, patientiæ, & crucis: nunc ſequuntur & eum in gloria quòcumque, per ſpecialem lauream & aureolam, ei adhærentes ſingulari familiaritate, & *Agnus deducit eas ad vitæ fontes aquarum.* Apoc. 7.

Quapropter cum iubilo triumphali decantant canticum nouum in ſequela Agni, nouo & ſpeciali fruentes gaudio inter electos. Sequuntur Agnum *per gaudia qualia nec in ipſo regno Dei cæteris non virginibus erunt, ſed à cæterorum omnium gaudiorum ſorte diſtincta*, inquit S. Auguſtinus. *Gaudium virginum Chriſti, de Chriſto, in Chriſto, cum Chriſto, poſt Chriſtum, per Chriſtum, propter Chriſtum. Nam ſunt aliis alia, ſed nullis talia.* Sic & S. Gregorius in Paſtor. 3. p. admonit. 29. de hoc cantico Virginum ait: *Singulariter canticum Agno cantare, eſt cum eo in perpetuum præ cunctis Fidelibus etiam de incorruptione car-*

Aug. 2. de Virg. c. 27.

nis

nis gaudere. Quod tamen electi cæteri canticum audire poſſunt licet dicere nequeant: Quia per charitatem quidem in illorum celſitudine læti ſunt, quamuis ad eorum præmia non aſſurgant.

Quàm iucundum verò ibi audire virgines decantantes, & de incorruptionis munere tanto gaudio exultantes!

Quàm ſuaue audire S. Cæciliam, muſicæ virginalis Choragam, cantantibus organis totâ animi iubilatione decantantem: *Cor meum Domine & corpus manſit immaculatum, & ideo non confundar in æternum.* Non iam cilicio veſtitur, vt olim in cuſtodiam caſtitatis: ſed byſſo ſplendenti & candido veſtita adhæret Sponſo in teſtimonium virginei amoris.

Quàm dulciſonum canticum Agnetis in ſequela Agni niue candidioris, illud repetentis perenni jubilo, quod olim dixit parentibus ad tumulum ſuum pernoctantibus: *Congaudete mecum & congratulamini mihi: Ecce quod concupiui iam video, quod ſperaui iam teneo, ipſi ſum iuncta in cælis, quem totâ deuotione dilexi in terris.* *Breu. Rom.*

Quàm iucundum audire B. Agatham dulciſonam laudem & gratiarum actionem iugiter renouantem, quam Sponſus eius cordi & ori, dum exſpiraret, inſpirarat: *Gratias tibi ago Domine qui me cuſtodiſti ab infantia mea, qui abſtuliſti à me amorem ſæculi, qui me carnificum tormentis ſuperiorem præſtitiſti, & ad immarceſsibilem coronam perduxiſti.* *Cant. 1. & 2.*

Quàm ſuaue audire B. Dorotheam inter flores & fructus in paradiſo Sponſi ſui æterni amoris voce reſonantem: *Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus, Lectulus noſter floridus: Læua eius ſub capite meo, & dextra illius amplexabitur* *Breu. Rom.*

me: fulcite me floribus, ſtipate me malis.

Quàm amœnum & lætum audire S. Catharinam exultantem, & cum gratiarum actione dicentem: *Loquebar de teſtimonijs tuis in conſpectu Regum, & non confundebar. Eructauit cor meum num, dico ego opera mea Regi. Lingua mea calamus velociter ſcribentis.*

Denique, quàm gaudioſum audire ibi S. Anatoliam & Victoriam, ſorores Virgines & Martyres, vocem illam perpetuâ iubilatione repetentes quæ cælitus olim ad ipſas delapſa erat. *O Virginitas, quæ non in operibus tenebrarum ſed ſemper in lumine verſaris! O Virginitas, tu es purpura regalis, quam qui induit, ſedet alijs eminentiùs! O Virginitas, tu es gemma pretioſa & theſaurus Regis, felix qui te cuſtodiuit!*

Ado in Martyrol. 23. Decebr.

Hoc nimirum eſt canticum nouum, canticum iucundum, canticum ſupereminens, quod Virgines in ſua decantant manſione, in Agni ſocietate. Stemus ad portam manſionis earum, vel à longè ſequamur ſequentes Agnum, & ploremus, vt imploremus auxilium ad conſeruandam caſtitatem, vnicuique ſecundum ſtatum ſuum neceſſariam. Auxilio nobis cæleſti opus eſt, & quidem continuo, quia teſte S. Auguſtino: *Inter prælia Chriſtianorum ſola dura ſunt prælia caſtitatis, vbi frequens eſt pugna, & rara victoria.* Inclamemus igitur corde & voce: *Omnes ſanctæ Virgines, orate pro nobis.*

STATIO SEXTA.

SExta manſio à nobis conſideranda eſt, infantium ſcilicet cum baptiſmo decedentium qui mox à morte ſecuri ſunt de ſalute & gloria

Saluantur enim hi meritis Chriſti ipſis in baptiſmo applicatis; nam ibi innocentiæ veſtem candidam receperunt, velut ſanguine Agni immaculati dealbatam. De his rectè illud Iſaiæ dixeris: *Gratis venundati eſtis, & ſine argento redimemini.* Iſaiæ 52. Vtique ſine propria offenſa, ſine proprio demerito, ſine propria voluntate contraxerant à parente Adamo originis peccatum, & traditi erant ab illo poteſtati dæmonis, quaſi gratis. Conueniebat ergo & eos gratis liberari; hoc eſt, ſine propria diſpoſitione, ſine proprio merito, per Chriſti gratiam & meritum eis in baptiſmo applicatum. O felices vos paruuli innocentes, qui ſecuri ad gloriam pertigiſtis adeo facili medio & remedio! O felices vos, qui non fuiſtis inuoluti in hoc mari vndoſo ſæculi tot periculis, in quibus innumeræ pereunt animæ, nec tot laqueis quibus multi inextricabiliter manent obligati! O quàm feliciter nauigaſtis; qui vix mare vidiſtis, & ad portum appuliſtis; mox à luce huius vitæ adhuc in crepuſculo ſuo exiſtente, ad vitæ æternæ indeficientem lucem tranſlati eſtis. Nos autem inter tot fluctus, inter tot occaſiones & ſcopulos, inter tot ſuggeſtiones & tentationes varijs agitamur ventis, & ſuſpirare cogimur anxii ſub vndis, quia ſumus ſine ſecuritate ſaluationis. Et hoc quidem verum eſt etiam de quamlibet pijs & ſanctis in hac vita adhuc agentibus, quod feliciores ſint illis infantes mortui, ſi ſpectemus ſecuritatem. Propterea cùm dixiſſet Dominus de S. Ioanne Baptiſta: *Inter natos mulierum non ſurrexit maior,* ſubiecit: *qui autem minor eſt in regno cælorũ, maior eſt illo.* Mat. 11. Ioãnes Patriarchas & Prophetas

ſuperabat ſplendore gratiæ & cumulo meritorum. At infantes maiores illo, ſi comparentur cum ipſo adhuc in hac vita agente, eò quod hominis tanta ſit infirmitas, vt quælibet ſanctitas, cùm ſit mutationi obnoxia, minor ſit quàm illa gratia in infantibus, quæ iam eſt ſecuritate donata. In hunc ſenſum Sanctus Hieronymus id explicare videtur, dum dicit: *Omnis qui eſt cum Deo, maior eſt illo qui adhuc eſt in prælio. Aliud eſt enim coronam victoriæ poſſidere, aliud in acie pugnare.* Hieron. in Mat. c. 11.
Habent proro hi pro jubilo ſuo triumphali vocem illam exultationis, quam olim pueri Hebræorum ſolemniter inſonabant: *Benedictus qui venit in nomine Domini. Oſanna in excelſis*, Habent & eandem cum Angelis vocem laudis, *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum.* Vndè & in vexillo eorum triũphali inſcriptum leges illud Pſalm. 8. *Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem.* Et ſanè meritò ſanctum proclamant Deum exercituum, à quo ſanctitatem gratis participarunt, ſub quo & exercitum quemdam conſtituunt, tranſlati ad ſuplendum locum Angelorum qui ceciderunt. Magnus certè numerus eſt ipſorum, quia per experientiam cernimus magnam partem puerorum antequam ad ætatem adultam pertigerint, ex hac vita excedere, & velut flores & fructus immaturos & præcoces adhuc in ortu ſuo ex hac ſæculi arbore excidere.

Vos igitur parentes conſiderate quot proles præmiſiſtis in cælum, licet præmaturâ morte (vt vobis videbatur) extinctos. Illos in auxilium vocate, non deſpicient vocem Matrum, quæ tot labores & gemitus, inimò tot cruciatus pro

ipſis pertulerunt, ſiue mox ab vtero, ſiue in ipſo vtero & partu. Illis ergo vos illud dicite: *Omnes ſancti Innocentes, orate pro nobis.* Et illud in Litanijs agonizantium apud nos ſcriptum: *Omnes ſancti Infantes, orate pro nobis.* *Paroc. hiald. Leod. de Extrema Vnct.*

Sed ad eorum manſionem pulſemus & nos, vt interueniant pro nobis ad gratiam obtinendam pro conſeruanda gratia baptiſmali, & candida veſte, nobis tunc tradita in ſymbolum puritatis acceptæ. Felix qui eam conſeruare potuerit, nam ſi eam veſtem cruentauerimus peccatis & operibus malis, verendum ne flammis tradatur vindicibus, dicente Iſaiâ c. 9. *Veſtimentum mixtum ſanguine erit in combuſtionem, & cibus ignis.* Quòd ſi eam in puluere & luto huius ſæculi quandoque conſpurcauerimus, adhuc tamen per baptiſmum pœnitentiæ poſſumus eluere, vt immaculatam tandem perferamus ante tribunal Domini noſtri Ieſu Chriſti; & hoc ipſum nobis poſſunt impetrare. Inclamemus igitur confidente voce: *Omnes Sancti Innocentes Orate pro nobis.*

CONCLVSIO.

CONcludamus, & ſparſa hic vota recolligentes, iunctim omnia in cælum dirigamus, & dicamus: *Omnes Sancti & Sanctæ Dei, intercedite pro nobis.* O ſancti Patriarchæ & Prophetæ, impetrate nobis fidem firmam & ſpem viuam, quibus velut duobus animæ pedibus ambulare valeamus per huius vitæ fluctus cum ſecuritate. O Apoſtoli & Diſcipuli Domini, impetrate nobis veram ſapientiam, ardentemque zelum & charitatem, per quam Domini iugiter quæramus

gloriam & animarum ſaltem. O Beati Martyres, impetrate nobis firmam conſtantiam, & ſtabile propoſitum, quo ita in Domino confirmemur, vt numquam peccati mortalis reatum incurramus, numquam ab eius gratia excidamus: O ſancti Confeſſores Domini: orate pro nobis, & impetrate veram humilitatem & manſuetudinem, veram patientiam & temperantiam, veramque pœnitentiam, vt his inſiſtentes veſtigijs veſtris, ad Ciuitatem cæleſtem, & conſortium veſtrum tandem pertingamus. O beatæ Virgines, intercedite pro nobis, vt in puritate cordis, & caſtitate corporis, poſſimus Domino perfectè ſeruire, & quia purus ſpiritus eſt; auxilium nobis impetrate, vt poſſimus eum adorare in ſpiritu & veritate. O ſancti Innocentes, & beati Infantes, intercedite pro nobis, vt veſtem innocentiæ, quam maculauimus puluere ſæculi & operibus mortuis, eluere valeamus, & illam tandem immaculatam reddere Ieſu Chriſto, vobiſcumque & cum omnibus Sanctis illam Sanctum & omnis ſanctitatis Auctorem in ſæcula ſæculorum collaudare.

PRO FESTO SANCTORUM OMNIVM, SVPER EVANGELIO.

LECTIO TRIGESIMA-SECVNDA.

Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt Regnum Cælorum. Math. 5.

HOmines huius ſæculi quamdam beatitudinem conſtituunt in rebus huius ſæculi, opibus, honoribus, voluptate, proſperitate. Hoc & cernimus experientiâ, & agnouit iam olim Propheta: *Beatum dixerunt populum cui hæc ſunt.* Quænam illa? Quorum filij ſicut nouellæ plantationes, filiæ circumornatæ, promptuaria plena, oues fœtoſæ, boues craſſæ: quibus nulla aduerſitas, nulla ruina, nullus timor, ſed ſecuritas & copia omnis in domo & ciuitate. Interim vt tollat de felicitate & beatitudine erroneam illam opinionem è cordibus Filiorum Dei, dicit hác eſſe beatitudinem *Filiorum alienorum; quorum os locutum eſt vanitatem*, quia & vanitati cor adhæſit. Nempè *hæc eſt felicitas quæ ad ſiniſtram pertinet*, vt interpretatur S. Auguſtinus, hoc eſt, *temporalis, mortalis, corporalis*: quam etiam poſsidere pol- *Pſ. 143* *Auguſt. in illum Pſal.*

ſunt qui alieni ſunt à Deo, alieni à regno, alieni à veritate, alieni à veris bonis & vera felicitate. Addit igitur, vt veram vitæ etiam huius felicitatem & beatitudinem oſtendat: *Beatus populus cuius Dominus Deus eius*, ſiue in egeſtate ſit aut copia, ſiue agat in honore aut ignominia, ſiue in aduerſitate ſit aut proſperitate, ſiue in ſanitate aut ægritudine. Hoc enim pro felicitate & beatitudine computat, quòd ſciat ſe ad Dominum ſpectare, Dominumque ſui ſollicitudinem gerere; tandemque ſperet eum perfectè poſſidere, & in illo tamquam ſummo ſuo bono quieſcere: reliqua tamquam à latere reſpicit, vel deſpicit.

Propterea etiam idem Rex & Propheta alibi inclamat: *Filij hominum vſquequò graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Quaſi dicat: Verè vos filios hominum eſſe oſtenditis & terrigenas, corde ſemper ad terram & terrena depreſſo: ſi enim filios Dei vos agnoſceretis, & filios regni, illuc oculos & cor erigeretis, deſpectiſque terrenis & vanis, ad cæleſtia & vera bona attenderetis. Certè dum caduca hæc bona adamatis & quæritis, mendacium quæritis; ſunt enim illa mendacio plena & inania. Mentitur vobis voluptas carnalis; non eſt voluptas, angor eſt & dolor, ſi benè inſpicitis: *Habet hoc voluptas omnis, ſtimulis agit fruentes, apumque volantium, vbi grata mella fudit, fugit, & nimis tenaci ferit icta corda morſu.* Boët. l. 3. de conſol. metro 7.

Mentitur vobis copia rerum & opes; non eſt vera copia, nec veræ ſunt opes, quæ nec animum ſatiant, nec ſtabiles ſunt. Mentitur vobis honor: ſi benè attenditis, non honor eſt, ſed onus

& quandoque vertetur in ludibrium priuans vos vero honore & gloria. Denique, mentitur vobis mundus, & vos fallit, ſua dum illectamenta proponit, & vos ineſcat paſcitque vanitate. Mentitur vobis & vita, dum longam ſe fore promittit, quæ momento vt tela à texente ſucciditur, & ſpes omnes veſtras abrumpit. Nolite ergo his cor apponere, nolite felicitatem in iſtis conſtituere, nolite dicere: *Beatus populus cui hæc ſunt*, ſed beatum dicite populum, *cuius Dominus Deus eius.*

Cæterùm, ſicut Propheta hanc de eminenti felicitate opinionem è Filiorum Dei mente conatur eradere, vt doceat eos veram viam veræ felicitatis & beatitudinis: ſic multo magis Chriſtus Dominus, qui miſſus erat à Patre tamquam Doctor iuſtitiæ, vt notas nobis faceret vias vitæ. Propterea igitur hodierno Euágelio deſcribitur ſedens in monte, tamquam in cathedra ſublimi, ex qua ſublimia perfectionis documenta proponat ad beatitudinem nos ducentia. Iam adimpletur illud Iſaiæ: *Non faciet vltrà auolare Doctorem tuum, ſed erunt oculi tui videntes Præceptorem tuum, & audies vocem poſt tergum monentis te: Hæc eſt via, ambulate in ea.* Hoc Eccleſiæ nouæ promiſſum eſt oraculo prophetico, & illius veritatem experta eſt, poſtquam is *qui adinuenit omnem viam diſciplinæ, & tradidit illam Iacob puero ſuo & Iſrael dilecto ſuo, in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus*. Propterea repetimus meritò illud: *Beati ſumus Iſrael, quia quæ Deo placent, manifeſta ſunt nobis!* Nemo enim adeò apertè docuit, ac Doctor noſter cælitus miſſus, & inter nos conuerſatus, viam Deo placendi, & beatitudinis ſemitam: nemo adeo diſertè de regno

Iſa. 30.

Baruc 3

cælorum locutus eſt, quod antea ignotum erat. Quapropter *aperiens os ſuum*, qui antea aperiebat ora Prophetarum, *aperiens os ſuum*, tamquam in quo latebat theſaurus ſapientiæ ſuis diuidendus, *aperiens os ſuum*, tamquam fontem aquæ viuæ, in octo fluuios diſpertiendum ad irrigandam totam Eccleſiam velut Paradiſum ſic pronunciauit.

PRIMA BEATITVDO.

Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt Regnum Cælorum.

QVis crediḋiſſet in paupertate beatitudinem aliquam ſitam eſſe, cùm nihil magis fugiant, horreantque homines? Ad eam enim fugiendam vel fugandam, & peragratur orbis, & ſulcantur maria, & perfoditur terra, & vexantur animalia, & fatigantur elementa. Quocirca S. Ambroſ. de Elia c. 19. illud Iſaiæ 23. *Erubeſce Sidon, ait mare,* ſic interpretatur: *Fatigati elementi hæc vox eſt, Erubeſce Sidon: hoc eſt, meos fluctus negotiator arguis, cùm ſis ipſe inquietior, erubeſce velut pudore, quoniam periculo non moueris. Verecundiores venti ſunt, quàm veſtræ cupiditates; illi habent otia ſua, numquid veſtra quærendi ſtudia feriantur? & cùm otioſa tempeſtas eſt nuſquam otioſa ſunt veſtra nauigia.* Interim cæleſtis Doctor noſter à paupertate beatitudinis veræ doctrinam cenſet auſpicandam, eamque ſuâ æſtimatione facit nobis pretioſam, quandoquidem per illam tamquam gemmam & pretium emitur regnum, omne ſuperans pretium terrenum.

Equidem beati pauperes ſua ſi bona norint, opes ſi ſuas agnoſcant.

1. Quia ſimiles ſunt Chriſto, qui pauper non habuit vbi caput reclinaret; & cùm in Cęlis non inueniretur paupertas, venit eam adamans ſibi deſponſaturus in terris.

2. Quia carent multis peccandi occaſionibus, quibus ſcatent diuites, ſuperbiæ, gulæ, otij, luxuriæ. Qui diuitiis abundant, abundare ſolent & vitiis, multoſque ſaluaſſet egeſtas, quos diuitiæ perdiderunt.

3. Quia minorem reddent rationem in die iudicij (nam pauciora eis concredita ſunt) dum diuites diſpenſatores ſtrictiùs exigentur. Liberiùs quoque & fidétiùs ſpiritualia à Domino bona poſcere videntur, vt ſint diuites in fide, quibus opes negantur externæ.

4. Quia magna eis ſuggeritur ſeges virtutum, humilitatis, patientiæ, reſignationis, & aliarum cũ paupertate agnationem quandã habentium.

5. Quia in mortis agone ſecuriores abſcedent, cogitantes ſe cum Epulone non accepiſſe bona, ſed cum Lazaro mala; ideóque tunc in compenſam æterna bona expectabant magna cum fiducia. Nec violenter auellentur ex hac vita, ſicut ſolet diuitibus contingere, qui nimio amore ei adhærent.

Hæc autem intelligenda ſunt de his qui pauperes ſunt, *non neceſſitate miſerabili, ſed voluntate laudabili*, vt loquitur S. Bernardus ſer. 1. de omnibus Sanctis; qui in paupertate ſua non ſolùm patientes agunt, ſed etiam de illa Domino gratias agunt, ac in timore Dei viuunt, nec mandata Dei violant, furtis, mẽdaciis, fraude, impudicitiâ, ſicut ſolent multi pauperes. Hos nimirũ

vocat Dominus pauperes ſpiritu, hos dicit beatos, horum aſſerit eſſe regnum cælorum. Horum etiam numero adſcribe eos qui inter opes agunt, nec eis cor apponunt; non inflanter, non in luxus materiem vertunt, ſed in ipſo ſæculo ſæculum calcant, & ſæcularia bona contemnunt, apteque illa diſpenſare norunt. Hi enim verè pauperes ſunt ſpiritu, dum radicem omniũ malorum concupiſcentiam in ſe ſuffocant, vel euellunt.

Aduerte porrò quod Dominus dicit in præſenti: *Ipſorum eſt regnum cælorum.* Quod interpretans Guerricus Abbas ſic ſubiungit: *Non dicit, ipſorum erit, ſed eſt: non ſolùm propter ius firmiſſimum, ſed etiam propter vſum feliciſſimum. Non ſolùm quia paratum eſt eis regnum ab origine mundi, ſed etiam quia iam in poſſeſſionem quamdam ipſius ceperunt introduci, iam habentes theſaurum in vaſis fictilibus, iam portantes Deum in corporibus ſuis & cordibus.* Hoc etiam aduertit S. Bernardus, dum ſer. 4. de Aduentu Domini ſic hac de re eloquitur: *Magna quædam penna eſt paupertatis, quâ tam citò volatur in cælorum regnum. Nam in aliis virtutibus quæ ſequuntur, promiſſio futuro tempore indicatur: paupertati non tam promittitur, quam datur. Vndè & in præſenti tempore enunciatum eſt: quoniam ipſorum eſt regnum cælorum, cùm in aliis dicatur Conſolabuntur, Hæreditabunt, & ſimilia.* Ita Sanctus Bernardus.

Guerr in feſto SS. omniũ.

Aduerte vlteriùs, pleroſque ex SS. Patribus per pauperes ſpiritu intelligere humiles & timentes Deum, ſcilicet non habentes inflantem ſpiritum, humiliatum & contritum. Et hi certè meritò beati dicuntur; ipſorum aſſeritur eſſe regnum cælorum. Si enim ſuperbiens Angelus de-

Auguſtinus. Hilar. Hier. Chryſ.

iectus eſt, quia præſumpſit, & altitudinem concupiuit: Beatus eſt qui in humilitate ſeſe Deo ſubijcit, & ad illum ſpectat regnum cœlorum, è quo ſuperbiam Deus exterminauit. *Excelſa eſt patria, ſed humilis via.* Beati ergo humiles & pauperes corde, terrena deſpicientes, ad cæleſtia deſiderium erigentes, vbi eorum & patria eſt, & theſaurus, & patrimonium, humilitati & paupertati promiſſum. Si exempli cupis, attende in veteri teſtamento Iob ſpiritu pauperem & humilem, attende Eliam, attende & Lazarum. In nouo teſtamento intuere inter mille S. Alexium, intuere & Franciſcum.

1. O quàm beatus Iob qui in paupertate ſua humiliter gratias agit, & dicit *Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſit nomen Domini benedictum!* An poſſet pauperiùs, an poſſet humilius ſedere, quàm in ſterquilinio, caput conſperſus cinere?

2. O quàm beatus Elias, ſpiritu pauper, ſed poteſtatem habens ſuper cælum! De illo ſic Chryſoſt. lib. de conſubſtantialitate Filij. *O rem mirabilem! Nec veſtem, nec panem habet, & cælum clauſit, quia nihil hic poſſedit, poteſtatem habuit, vt innumeri è cælo theſauri ad eius vocem liberentur. O ſanctum os, cui fontes inerant! O vocem bonis omnibus ſcaturientem! Viuit Dominus, ſi erit his annis ros, aut pluuia, niſi iuxta oris mei verba*, ait ipſe, 3 Reg. 17.

3. O quam beatus Lazarus! Inſpice illum in paupertate diuitem, in humilitate magnum, in vulneribus ſanum; ſine veſte, ſed non ſine fide; ſine domo, ſed non ſine Domino; ſine cibo, ſed non ſine Chriſto; expoſitum canibus, ſed ſocium Angelorum: de micis è menſa diuitis cadentibus haud participem, ſed cæleſtis panis conſortem.

4. O quàm beatus fuit S. Alexius! Romanorum licet nobiliſſimus deſerit domum paternam, & hæreditatem opulentiſſimam, vt in humilitate & paupertate peregrinus per ſeptemdecim annos ſequatur nudus Chriſtum pauperem & nudum. Ac tandem ad domum paternam reuerſus, vt pauper hoſpitio excipitur, per totidem annos deliteſcens in tuguriolo ſub gradibus paternæ ædis. Verè ex humili & anguſto illo loco iam perambulabat augu ſta & ſublimia regni cælorum habitacula, & illa poſſidebat.

5. O quàm beatus Franciſcus, qui plus humilitatem & paupertatem adamauit, quàm vllus vnquam diuitum ſuas adamarit diuitias! Vnde & in fine vitæ deferri voluit in Eccleſiam S. Mariæ Angelorum, & in nuda humo deponi, mutuarique ſibi petiit tegumentum & veſtem detritam, in qua poſſet mori & ſepeliri. O pauperem ſpiritu! Verè ipſius iam erat regnum cælorum. Sed & porta cæli illos omnes excipit, qui diuitiis extenuari voluntariâ paupertate ſunt afflicti, filo gracili ſimiles, qui etiam per foramen myſticæ acus facilè tranſeant ſpirituales effecti. Tales expeditos ac tenues quærit Dominus, & beatos dicit.

SECVNDA BEATITVDO.

Beati mites, quoniam ipſi poſsidebunt terram.

SIcut beatitudinis quędam radix eſt contẽptus mundi & rerum mundanarum cum humilitate cõiunctus, quem inſinuari per paupertatẽ ſpiritus diximus: ita proximè illi cõfœderatur mititas & manſuetudo. Ideo ſecundum beatitudinis

gradum Dominus in ea ponit, dum dicit, *Beati mites.* Hi ſunt mites qui dominantur paſſionibus animi, maximè iræ & perturbationibus ex ea oriundis, qui cedunt improbitatibus & vincunt in bono malum. *Sunt quidam mites*, inquit S. Bern. *ſed quandiu nihil eis dicitur vel agitur niſi pro eorum arbitrio. Patebit quàm longè ſint à vera manſuetudine, ſi leuis oriatur occaſio. Hæc manſuetudo quomodò hæreditabit, quæ ante hæreditatem deficit?* Verè ergo manſuetus, aliorum iniquitates in ſui læſionem redundátes tolerat, & prunas ardentes charitatis congerit ſuper capita eorum, quibus ſuccendantur in cordibus, & ſibi temperent à malis. Verè manſuetus, non eſt turbulentus, nec litigioſus, aut contentioſus, nec iracundus, neminem lædit, lædentem non repercutit: eſtque velut columba ſine felle, aut axis ſine aculeo, quia nec illum gerit aut in cauda, aut in ore, aut in corde, quin potius mellis ſemper præfert ſuauitatem, vt exaſperantem molliat, & in ſpiritus ſuauitate ad cor reducat.

Bern. ſer 3. de Aduentu.

Vlteriùs, manſuetudo tollendo cordis duritiem & aſperitatem, reddit illud aptum diuinæ inſpirationi & impreſſioni, doctrinæque ſanctæ. Propterea dixit Pſaltes: *Diriget manſuetos in iudicio, & docebit mites vias ſuas.* Tales enim nihil rebellionis aut aſperitatis in corde alunt, quo Domino Deo reſiſtant inſpiranti, docenti, ducenti & dirigenti. Imò ductiles ſunt inſtar luti mollis in manu figuli, vas in honorem efficiendi à ſupremo figulo. Verum ergo eſt illud de manſuetis: *Erunt Theodidacti.*, ſiue *Dociles Dei.* Sic & de Moyſe ſcriptum eſt: *In lenitate ſanctum fecit eum Dominus.* De qua re etiam 2. Tim. 2. dixit Apoſtolus: *Seruum Dei oportet*

manſuetum eſſe ad omnes, docilem, patientem.

Meritò ergo hic pronunciat Dominus: *Beati mites*, hoc eſt benigni & non rebelles, neminem lædentes, ſine felle & veneno exiſtentes, patientes, docibiles, Deo aut eius inſpirationibus non obſiſtentes, ductiles in via veritatis & pietatis. *Qui mitis eſt & humilis corde, quomodò damnabitur? Abſit vt inueniatur expers ſalutis, qui imitator eſt Saluatoris*, inquit S. Bernardus ſer. 49. in Cant. in ſine. An non igitur talis eſt beatus, iam ipſe, poſtmodum in re; iam affectu, poſtmodum effectu; iam inchoatiuè, poſtmodum conſummatè?

1. O quàm beatus Dauid, Vir ſecundùm cor Dei, Vir à manſuetudine ita collaudatus, vt poſteri ſic Deum orare doceantur: *Memento Domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius.* Tantæ fuit manſuetudinis, vt nec perſecutori ſuo Sauli malum pro malo reddiderit, cùm eum in ſua haberet poteſtate, ſicque inimico poſſet carere. Deflexit ergo potius ad lenitatem & manſuetudinem, & humilitate placare, quem poterat occidere. Regem eum nominat, & ſe Canem, cùm in Deo potentior illo tunc foret. Notum eſt enim ex 1. Reg. 24. in textu, quomodo Saul intrauit ſpeluncam in qua erat Dauid, & quomodò ei præſciderit Dauid pallij partem in abſcondito, denique quomodò eum tunc humiliter & manſuetè allocutus fuerit & placarit, educens lacrymas ab oculis eius. Dauidis enim vocem audiens Saul, ait: N*umquid vox tua Fili mi Dauid? Et leuauit vocem, & fleuit.* Hoc admiratur Chryſoſtomus, & de hac re ſic diſſerit: *Non iam ſuſtinuit* Dau*id hanc vocem audire ſine lacrymis, ſed plorauit amariùs. Quid Dauide beatius, qui breui*

temporis

temporis momento ſic hoſtem è furore ad ſobrietatem conuertit, & animum nactus ſanguinis ac cædis ſitientem repentè ad lamenta compulit? Non perinde mirer Moyſen, quòd è ſaxo prærupto fontes eliciut aquarum, vt admiror Dauidem, quòd ex oculis lapideis fontes eduxerit lacrymarum. Ille vicit naturam, hic vicit animi decretum: ille virga percuſſit lapidem, hic ſermone pepulit cor, vt purum manſuetumque redderet. Ita Chryſoſtomus.

2. O quàm beatus Moyſes, de quo diuina Scriptura Num. 12. teſtatur: *Erat Moyſes Vir mitiſſimus ſuper omnes homines qui morabantur in terra.* Omnes iniurias ſibi à populo illatas obliuiſcebatur, orabatque enixè pro ingratis Iudæis adeo ſibi rebellibus. Charitas in ſancto eius pectore ex perſecutione igneſcebat magis, ſicut ſe acuit & intendit calor, cùm à frigore cingitur. Murmurantibus & ſibi obtrectantibus Mariâ ſorore, & Aarone fratre, propter vxorem eius Æthyopiſſam, non reſpondit; ideoque eius cauſam ſuſcepit in ſe Dominus, & Mariam perfudit lepra. Sed & pro illa orauit Dominum, & ſanitatem ei impetrauit. O Virum mitiſſimum! O Virginum beatum! Hinc Origenes dixit; *Eſt quædam familia mitiũ, cui præeſt Moyſes: quædam patientium, cui præeſt Iob; quædam continentium, cui præeſt Daniel: & vnuſquiſque in morte congregabitur ad familiam ſuam, mitis cum mitibus, virgo cum virginibus, iracundus cum iracundis, luxurioſus cum luxurioſis.* Leuit. 25. *Vnuſquiſque redies ad familiam priſtinam, quia iubileus eſt.* Quòd ſi manſuetudinis exempla recentiora cupis, vnus pro mille tibi ſit S. Carolus Borromæus,

Exod. 23

Orig. in l. b. Num.

O quàm beatus hâc beatudine S. Carolus, cui cùm ob reformationem tot contradictiones &

conſpirationes Satan obiecerit, per Magnates, per Eccleſiaſticos, per Religioſos, numquam tamen in iram proruiſſe viſus eſt, aut animi alterationem pati, aut turbidâ commotione conqueri: ſed cum manſuetudine & tranquillitate omnia ad optatum finem perduxit. Delatis ad eum litteris, quibus certior fiebat ab Epiſcopo de Sauona conſpirationis in ſe factæ & auctorum illius, nequidem litteras reſerare voluit, ſed in ignem eas coram Latore mittens, ei dixit: *Gratias ago Epiſcopo veſtro, nolo autem videre auctorem tam improbæ factionis, quia iam Miſſæ ſacrificium oblaturus, nullum aditum volo maleuolentiæ aut tentationi.* Idem fecit, cùm domeſticus quidam ſcriptum publicum ei deferret iniurijs & calumnijs perſonam eius laceſſentibus refertum, quod repererat affixum, igni enim tradidit, ne tranquillitatem præpediret. Denique, quid beatius eius manſuetudine, cùm ſclopeto petitus fuit orans? Præcepit enim ſuis ne ſe mouerent, ſed nec auctorem requirerent, ſe ei parcere proteſtatus: rogauit quoque Vrbis Gubernatorem, ne in reum hunc inquireret. Sic verbo & exemplo inculcabat illud Sapientis: *Fili in manſuetudine perfice opera tua & ſuper gloriam hominum diligeris.* Eccl. 3.

Sed quid eſt, quòd mites dicantur hic beati quia poſſeſſuri terram? Vtique quia Poſſeſſuri terram, de qua Propheta: *Tu es ſpes mea, portio mea in terra viuentium.* Et rurſus: *Credo videre bona Domini in terra viuentium.* Significatur enim, interprete S. Auguſtino, nomine terræ, *ſtabilitas & ſoliditas hæreditatis æternæ, vbi anima per bonum affectum tamquam in loco ſuo quieſcit; ſicut corpus in terra, & inde cibo ſuo alitur*

Pſ. 140

Augu. ſer. 1. in monte.

ſicut corpus è terra : ipſa eſt requies & vita Sanctorum. Beati ergo mites, quia poſſidebunt terram illam repromiſſionis, ſemini Abrahæ promiſſam in ſæculo futuro. Terram, inquam non morientium & viatorum, qualis eſt hæc in qua agunt filij Adæ exules & gementes : nec mortuorum, qualis illa, de qua Iob 10. *Terra tenebroſa operta caligine mortis, vbi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat* : ſed Terram viuentium, vbi nihil niſi vita, nullus timor mortis, nulla ægritudo, nulla calamitas : Terram viuentium, vbi videntur bona Domini. Denique, hoc ſenſu terram promitti in poſſeſſionem nonnulli ex SS. Patribus autumant, quòd hi qui mites ſunt, corpus illud quod fuit terrenum, poſſeſſuri ſint tandem fulgidùm & incorruptum in beatitudine quæ illis erit non ſolùm animæ, ſed & corporis. Sic enim de hac re loquitur S. Leo : *Terra promiſſa mitibus caro Sanctorum eſt, quæ felici reſurrectione mutabitur, & immortalitatis gloriâ veſtietur.* S. Leo Serm. de omnib. SS.

TERTIA BEATITVDO.

Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.

NOn omnes lacrymæ felices dici poſſunt aut beatæ, cùm non omnes ex felici aut beata cauſa profluant aut in Deum referantur. *Multi enim*, teſte S. Auguſtino in Pſal. 136. *flent fletu babylonico, quia & gaudent gaudio Babylonis. Quia gaudent lucris, & flent damnis : Vtrũque de Babylonia eſt. Flere debes, ſed recordando Sion.* Propterea igitur dicunt filii Dei & filij Sion: *Super flumina Babylonis illic ſedimus, & fle-*

uimus, dum recordaremur tui Sion. Flent nonnulli ſicut Michas Iud. 18. Eiulabat ipſe dicens: *Deos meos tuliſtis, & dicitis, quid tibi eſt?* Sic aufert Deus à quibuſdam bona temporalia, voluptates, proles, & flent amarè, quia his nimio affectu inhærebant, & propter illa Deum offendebant: erant ergo eis tamquam idola (& Dij alieni) à Dei veri obſequio ipſos retardantia. Non hæ lacrymæ felices, ſed reprobæ cenſendæ ſunt, quaſi immolatæ idolis. Sic & mulieres in templo inuentæ ſunt lugentes Adonidem, Veneris Amaſium. Ezech. 8. Quibus illi repræſentantur, qui lugent, eò quòd voluptates præteritas vltrà non inueniant, mulieres ſcilicet & viri libidinoſi. Quid lugent ipſi niſi Adonidem & hortos eius, amœnitatem prætereuntem? Nam *Adonidis horti* prouerbio ſignificant res ad modicum florentes & oblectantes, ſed mox euaneſcentes. Quapropter S. Hieronymus illum Ezechiëlis locum explanans, ait: *Nos quoque eos qui ad ſæculi bona vel mala contriſtantur, vel exultant, Mulieres appellemus, molli & effæminato animo: dicamusque eos plangere Adonidem, ſiue Thammus, ea videlicet quæ in rebus mundi putantur eſſe pulcherrima.* Duo nobis ſolent excutere lacrymas, fumus & cæpæ, adumbrantque hæ duo lacrymas illas, quas profani Deo ingratas profundere ſolent. Nam qui ob amiſſum honorem mundanum, vel ob non adeptam dignitatem ſæculi plorant, hos cenſetur fumus ad fletum impellere. Quid enim aliud eſt ambitioſus honos, quàm fumus turbidus, oculis noxius? Illi autem qui flent ob abſentian voluptatum, vel carentiam præteritarum: ab his cæparum ſuccus fœtidus lacrymas extorquere cenſetur.

Hebrei & Chaldei vocant Thammus Adonidem.

Nec ſunt abſimiles illis de quibus Num. 11. *Veniunt nobis in mentem cucumeres, porri, cæpæ, & alia Ægypti.* Propter hæc & ſimilia homines huius ſæculi flent, ſed infeliciter, nec conſolationem reperiunt, quia hic eſt fletus Babylonis, ſiue confuſionis. Et hi lacrymis abutuntur, quia, teſte S. Chryſoſtomo, nonniſi ad hoc datæ ſunt homini, vt illis peccata eluantur, & damna ſpirituali defleantur. Nam per lacrymas non recuperatur damnum temporale quod incurrimus, puta nec vota parentis aut prolis, nec diſpendium honoris; nec iactura pecuniæ; lacrymis tamen vitam gratiæ recuperamus, damna reparamus animæ, peccatum eluimus, & dona cæleſtia adipiſcimur.

Quamobrem Filij Dei, conſolationem à Deo hic promiſſam expectantes, lacrymas dant non ob dicta, ſed triplici alia de cauſa:

Prima eſt, ob peccata propria, quia norunt hanc lacrymis efficaciam ineſſe, vt ea obliterare poſſint, ſi ex vera profluant compunctione: imò ſciunt his animam candidam effici, & pœnas in altero ſæculo debitas extingui. *Vide de his fuſius dicta Dom. 3. poſt Paſch.*

Secunda eſt, ob peccata aliena, quæ per compaſſionem in ſe transferunt. Dolent enim perire animas ſanguine Chriſti redemptas, ſicque ſuper miſeria & cæcitate mundi clauſis oculis ad ignem & perniciem æternam curétis lugent, ſuiſque apud Deum lacrymis inſtant pro eorum conuerſione, quam & quandoque impetrant.

Tertia eſt, ob elongationé ſuam à Dño: in valle enim lacrymarum & in exilij loco degentes, non in terrá volunt inaniter ſuas profluere lacrymas, ſed in cęlú aſcédere: ad locú enim illú pacis & ſecuritatis, omnia eorú vota & ſuſpiria diriguntur.

Beati igitur qui has ob cauſas lugent, *quoniam ipſi conſolabuntur.* Beatæ lacrymæ, quæ peccati fiunt diluuium, & acceptabile coram Deo ſacrificium. Beatæ lacrymæ, quæ ex zelo honoris Dei & charitatis proximi promanant, fiuntque mundi quoddam piamentum. Beatæ lacrymæ, quæ procedunt ob recordationem Sion, & velut in gemmas conuerſæ, cæleſtem coronam conficiunt, tandem imponendam capiti gementium. Felix anima, quæ flens malorum ſuorum reminiſcitur, conſiderans vbi fuit, Aut quæ lugens recordatur iudiciorum Dei, conſiderans vbi erit. Aut quæ plangit mala vitæ præſentis, conſiderans vbi ſit. Aut quæ lamentans contemplatur bona ſupernæ patriæ, conſiderans vbi non ſit. Hæ ſunt lacrymæ pretioſæ, quas absterget benigniſſima manus Redemptoris.

1. O quàm beatus hac beatitudine Rex & Propheta, qui triplici iam dicta de cauſa fatetur ſe crebrò lacrymis immaduiſſe. Ob peccata propra dicit: *Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lacrymis ſtratum meum rigabo.* Vel, vt alia lectio habet: *Natare faciam in lacrymis lectum & cubile meum.* Et rurſus alibi: *Deus vitam meam annunciaui tibi, poſuiſti lacrymas meas in conſpectu tuo.* Ergo poſt iuctum conſolationem à Domino accepit hic promiſſam. Ob peccata quoque aliena dicit Domino: *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non cuſtodierunt legem tuam*, inimici ſcilicet tui, quos vidi præuaricantes & tabeſcebam, nec ſiccis oculis intueri poteram. Denique, ob cæleſtem patriam ſæpè fleuit. Quid enim ſibi vult aliud quando pronunciat: *Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum.*

quando veniam & apparebo ante faciem Dei mei? fuerunt mihi lacrymæ panes die ac nocte. Sic Ezechias Rex hâc beatitudine donatus plorat in lectulo ſuo, & conuertit faciem lacrymis immadentem ad parietem. At ſtatim conſolationem accepit poſt lamentabile ſuum canticum. Quare ad eum miſſus eſt Iſaias à Domino: *Vade, dic Ezechiæ: Vidi lacrymas tuas, & audiui orationem tuã.* Hæc ex veteri teſtamẽto exempla ſunt; Iſa. 38
in nouo autẽ innumera ſuppetunt. Audi pauca.

2. O quàm beatus hâc beatitudine S. Auguſtinus, qui de ſua agens conuerſione, ait; *Vbi à fundo arcano alta conſideratio contraxit & congeſſit totam miſeriam meam in conſpectum cordis mei, oborta eſt procella ingens, ferens ingentem imbrem lacrymarum. Et ſecedens, ne mihi eſſet Alipij onerosa præſentia, ſtraui me ſub quadam fici arbore, & proruperunt flumina oculorum meorum, acceptabile Sacrificium tuum, Domine.* lib. 8. Conf. c. 12 Sed qui propter peccata ſua priùs fleuerat, quod eſt irriguũ animę inferius, poſt modum propter amorem cæleſtis patriæ ſuauiter flebat, quod eſt irriguum animæ ſuperius. Hoc enim duplex donum, quaſi duplicem beatitudinem, poſtulabat à Domino enixè Medit. c. 36. ſic eum alloquens: *Da mihi Domine irriguum ſuperius, & irriguum inferius. Hanc gratiam præſta propter te & propter nomen tuum, vt quoties de te cogito, de te loquor, de te ſcribo, de te lego, quoties tibi aſſiſto, laudes, preces, ſacrificium offero, toties obortis lacrymis in conſpectu tuo copiosè & dulciter fleam; ita vt efficiantur mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte. Rogo te, bone Ieſu, per omnes miſerationes tuas, quibus nobis perditis mirabiliter ſubuenire dignatus es, da mihi gratiã lacrymarũ, quã multũ deſiderat anima mea.*

Quia ſine dono non poſſum habere eam; ſed per Spiritum S. tuum; qui dura corda mollit, ad fletum compungit. Quàm felix anima, quæ iſtar horti amœni fontem habet & rorem quo irrigetur! Aquis lacrymarum irrigatæ plantæ horti huius (humilitas ſcilicet & patientia, charitas, & virtutes reliquæ) non ſolùm fouentur vt vireſcant, ſed etiam incrementum accipiunt, vt fructificent copiosè.

3. O quàm beatus quoque hâc beatitudine Franciſcus, qui licet mirabilem cordis puritatem eſſet adeptus, nôn ceſſabat lacrymis oculos rigare cum periculo cæcitatis. Cùm ex continuo fletu infirmitatem oculorum grauiſſimam incurriſſet, ſuadenti medico vt à lacrymis abſtineret, ſi periculum cæcitatis euadere vellet, reſpondit: *Ob amorem luminis cum muſcis communis nō eſt repellenda viſitatio æternæ lucis vel modicum; quia non Spiritus propter carnem, ſed caro propter ſpiritum beneficium lucis accepit.* Malebat corporale lumen amittere, quàm lacrymas, quibus oculus mundatur interior, vt Deum videat, repreſſa deuotione ſpiritus impedire: & quia quotidiè aliquas contrahimus ſordes, ideo dicebat eos qui perfectioni vitæ intendunt quotidianis debere ſe lacrymarum emundare fluentis. Sic & ei ſuppar S. Dominicus, qui ſe totum ſaluti proximi & lucrandis animabus impendebat, peccata hominum & afflictorum miſerias contemplans, æſtuabat animo intrinſecus, & flens largiſſimè, latentem affectum commiſerationis per lacrymas prodebat foris. Hanc enim excellentiſſimam charitatis gratiam ſpecialiter à Deo habebat flendi pro peccatoribus, & condolendi omnibus afflictis.

S. Bonau. c. 5. vita.

Surius in vita c. 4.

4. O quàm beatus etiam hâc beatitudine Arſenius, Heraclytus Chriſtianus! Hic cauſam interrogatus lacrymarum, reſpondit: *Quando memini Eſau fuiſſe reprobum è ventre matris, & Iudam è ſocietate Christi periiſſe: Saluatorem quoque dicere arctam ad cælum viam: & me ignorare quid continget animæ meæ, non poſſum à lacrymis temperare. Non poſſum non ad locum ſecuritatis gemendo & flendo ſuſpirare.*

5. O quàm beata hâc quoque beatitudine S. Lutgardis, quæ à Deo electa fuit vt aſſumeret lamentum pro peccatoribus. Vnde quatuordecim annis ieiunio & fletu ita ſe pro illis afflixit, vt facie quotidiè rigatà velut fontem lacrymarum deduceret. Apparuit verò ei Chriſtus quinquennio ante mortem, gratulans quòd miſerorum cauſam tam diu fideliter geſſiſſet: & illâ manu quam pro peccatoribus in cruce extenderat, lacrymas à facie eius terſit, dicens: *Volo te ab his lamentis iam abſolui, nec deinceps luctu confici; ſed placida cordis feruore in oratione perſiſtere.* Hoc ergo apprimè cóueniebat ei: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* *Surius 16. Iunij.*

6. O quàm beata mater Auguſtini S. Monica, quæ poſt diuturnum pro filio fletum, eò quòd hæreſi implicatus eſſet Manichei, tandem conſòlationem accepit dum ei dictum eſt: *Non poteſt perire tantarum filius lacrymarum.* Quod poſtmodum effectu adimpletum vidit maximo cordis gaudio. *Auguſtinus in lib. Confeſſ.*

QVARTA BEATITVDO.

Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.

HÆc eſt quarta beatitudo, quam vt explicemus, omiſſis varijs interpretationibus dicimus hic illos vocari beatos, qui vehemens deſiderium habent gratiæ diuinæ, quæ hominem iuſtificat, ſiue qui ſummoperè optant ſeruire Deo in iuſtitia & ſanctitate ſecundùm ſtatus ſui vocationem. Nomine iuſtitiæ gratiæ gratia Dei iuſtificans & virtus omnis ad iuſtitiam perducens ſæpè ſignificatur ſacris in litteris. Hinc infrà dicitur: *Beati qui propter iuſtitiam perſecutionem patiuntur*; vbi etiam *Iuſtitia* ſumitur pro omni virtute. Vult autem Dominus, vt gratiam ſuam, virtutes, & dona expetamus non leuiter, ſed cum ardore & magna cupiditate: ſicut qui eſurit & ſitit, vehementer potum appetit & cibum, & illum omni quærit conatu. Imò ſicut aurum & pecuniam eſuriunt & ſitiunt auari, & ad opes congerendas omnem laborem, omneque ſtudium ſuum conferunt: ſic & Chriſtiani negotiatores diuinam gratiam appetere debent & quærere, vt in virtute poſſint & perfectione ſtatus ſui proficere. O felix ſitis! O felix fames! Ex illo deſiderio, quando hominem Chriſtianum reddit famelicum & ſitibundum, omnis profectus dependet. Nec poſſunt fraudari ſuo deſiderio, ſed tandem illud completur, & à Deo obtinent quod ſic appetunt, qui tamquam cerui deſiderant ad fontem aquarum. Illud deſiderium ardens perfectionis iam eſt initium per-

fectionis, dicente Sapiente, cap. 6. de Sapientiâ: *Initium illius veriſſima eſt diſciplinæ concupiſcentia.* Verum enim cordialeque deſiderium, iter eſt quo peruenitur ad veram ſapientiam & perfectionem; hoc eſt, ad notitiam & amorem Dei, in quo conſiſtit tota noſtra perfectio. Qui deſiderio viuaci accéſus eſt in corde, non eget ſtimulo excitante: ſecum ipſe gerit ſtimulum illum continuò excitantem ad aſſecutionem veræ ſapientiæ & iuſtitiæ, ſalutisque æternæ. Quicumque ergo habet deſiderium iſtud vehemens, proficit: qui illo caret, deficit. Quicumque etiam deſiderio carentem monet, non proficit, ſed ferè in vanum laborat. Ille ſpinas putat, omniaque difficillima ſibi arbitratur: cùm è contrario is qui ardenti fertur deſiderio & affectu, roſas inueniat, & ſuauia faciliaque omnia. Quàm felix igitur, qui hoc deſiderium fouet! Immò qui deſiderij huius deſiderium habet, beatitudinis quandam participationem inchoat, ſi poſſit dicere cum Pſalmiſta: *Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tẽpore.* Pſal. 118.

Illi autem plenè hanc beatitudinem conſequi cenſentur, qui cùm iuſti ſint, ſemper ſitiunt maiorem iuſtitiam: hoc eſt, numquam ſatis eſſe ſibi autumant, ſed ſemper ad maiorem tendunt perfectionem, attendentes illud Apoc. 22. *Qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc: Qui ſanctus eſt, ſanctificetur adhuc.* In hunc enim ſenſum interpretatur S. Hieronymus, hanc Domini ſententiam *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam*, vt de illis intelligatur iuſtis qui cum Apoſtolo dicunt: *Fratres, ego non arbitror me comprehendiſſe, ſed quæ retro ſunt obliuiſcens, ad priora me extendens, ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ*

vocationis. Philip. 3. Iſti ſimiles ſunt famelicis & ſitibundis negotiatoribus, qui non attendunt ad id quod acquiſierunt, ſed ad nouum ſemper adſpirant lucrum, opes maiores ſitiunt & eſuriunt vehementer. Sicut ergo hi opes corporales, ita iſti opes appetunt ſpirituales: & quidem de die in diem maiores, donec ad beatitudinem conſummatam attingant, hoc eſt ad ſtatum omni bonorum aggregatione perfectum.

Denique, illi pleniſſimè beatitudinis huius ſunt conſortes, qui non ſolùm ſuam, ſed etiam aliorum gratiam & perfectionem, vitam & ſalutem ſitiunt, & eſuriunt. Quapropter hac de re ſic loquitur B. Petrus Damiani: *Eſurit & ſitit iuſtitiam, qui vitia deſtruit, conſtruit virtutes, ſobrius ſibi, iuſtus proximo, pius Deo, cuius animam vrit zelus domus Dei.*

P. Damiani ſerm. de omnib. SS.

Cæterùm, cùm Sapientia de ſe dicat: *Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient,* cur hic dicitur, *qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, ſaturabuntur?* Nempè, quia hoc proprium eſt bonorum ſpiritualium, ſatiare, & ſimul famem ſitimque inducere. Producunt enim in anima ſuauitatem cum ſatisfactione, & nihilominus nouum ſemper accendunt deſiderium: quod quidem deſiderium non inquietat animam, ſed reficit & oblectat. Plena autem ſatietas alteri vitæ ſeruatur: *Satiabor cùm apparuerit gloria tua.* Nec tamen ibi etiam cùm ſatietate deeſt nouus ſemper appetitus, nouumque deſiderium videndi Deum, & illo fruendi: quaſi enim prima eſſet hora quâ Dei viſionem guſtarent Beati, nouum ſemper illius ſaporem experiuntur. Propterea de illis dicitur, *Cantabant canticum nouum,* Apocal. 14. quia ſcilicet lætitiæ lætitia ſuc-

cedit, quaſi ſemper noua, nouum manna, nouus illius guſtus, nouus ſapor, qui animum innouat & rapit in admirationem nouam, ita vt poſſint iugiter cum Iſraëlitis, *Manhu? O bone Deus! O, quid eſt hoc? quid eſt hoc?*

Sic eluceſcit quàm verum ſit illud S. Gregorij homil. 36. in Euangel. *Hoc diſtare inter delicias corporis & cordis ſolet, quod corporales deliciæ cùm non habentur, graue in ſe deſiderium accendunt cùm verò habitæ eduntur, comedentem protinus in faſtidiũ & ſatietatem vertunt. At è cõtra ſpiritales deliciæ, cùm non habentur, in faſtidio ſunt: cùm verò habentur, in deſiderio: tantoque à comedente amplius eſuriuntur, quantò & ab eſuriente amplius comedũtur.* Qui ergo eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam ſatiabuntur, quia eorum deſiderio ſatisfiet: nam *ſitienti dabo de fonte vitæ*, ait Dominus; & nihilominus adepta iuſtitia ſemper maiore ferentur deſiderio augendæ iuſtitiæ & gratiæ, donec illa conſummetur in æternitate. Quia, teſte Sancto Bernardo, epiſt. 253. *Iuſtus numquam dicit, ſatis eſt, ſemper eſurit ſititque iuſtitiam, ita vt ſi ſemper viueret, ſemper quantum in ſe eſt iuſtior eſſe contenderet. Sempiterna itaque iuſti eſuries ſempiternam meretur refectionem.* Ita ſanctus Bernardus.

Concludamus igitur, rurſumque repetamus: *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam.* Beati qui magnopere deſiderant eſſe iuſti coram Deo, & proficere in ſtatus ſui perfectione. Hi ſitiunt gratiam, quia ſciunt illam eſſe aquam vitæ, fontem ſalientem in vitam æternam. Hi norunt quid & quale ſit illud donum Dei, quid donum gratiæ ſanctificantis, quanti æſtimandum ſit, quid Spiritus ſancti chariſmata, quid ſapientiæ

cæleſti inhærere tamquam fonti. Abhorrent verò aquas putidas mundi, aquas turbidas Ægypti, ciſternas diſſipatas, aquas amaras Mara, quia ſciunt *quàm malum & amarum ſit reliquiſſe Dominum Deum ſuum, & non eſſe timorem eius apud ſe*, attende id ex nonnullis exemplis.

1. O quàm beata fuit Samaritana, poſtquam intellexit qui eſſet donum Dei, poſtquam intellexit illud Domini: *O mulier, ſi ſcires donum Dei, & quis eſt qui dicit tibi, Da mihi bibere: tu forſitan petiiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquam viuam.* O quàm felix & beata, dum dixit: *Domine da mihi aquam.* Intellexit enim poſtmodum quid eſſet illa aqua, & quàm malum & amarum ei fuiſſet incubare lacunis fœdæ voluptatis, relicto Deo ſuo, fonte aquæ viuæ. Quapropter relicta aqua putei, relictaque hydria ſua, ſitiens eſurienſque

Ioan. 4. iuſtitiam currit, & nunciat omnibus ſe inueniſſe Fontem iuſtitiæ, Fontemque ſalutis, & ad illum quoſcumque ſibi obuios inuitat non inuitos.

2. O quàm beata fuit hâc beatitudine Thereſa, huic Samaritanæ & puteo eius maximè deuota! Iam ab adoleſcentia, ſitiebat iuſtitiam & gratiam ex puteo iſto ſcaturientem, ardenti prorſus deſiderio. Sic enim fatetur c. 30. vitæ ſuæ. *O quàm ſæpe mihi in memoriam venit aqua*

Thereſa c.30. vita ſua. *illa viua, de qua Dominus Samaritanæ! Magna vtique deuotione ad illud Euangelium feror: & verè iam ab adoleſcentia affectu quodam ad illud ferebar, licet necdum plenè ſcirem donum Dei, nec plenam illius boni notitiam adepta forem, prout modò dedit mihi Dominus. Attamen ſæpe rogabam Dominum, vt mihi daret de hac aqua, ſemperque mecum circumferebam imaginem Samaritanæ cum inſcriptione verborum quæ ad fontem protulit: Do-*

inde da mihi hanc aquam. Quod ſi iam à tenera ætate ſitiebat iuſtitiam & gratiam pro ſe, in ætate perfecta ſummopere illam ſitiebat pro omnibus animabus. *Cùm inaudiſſem*, inquit ipſa, *Eccleſiæ illata à Lutheranis in Gallia damna, & maledictam illam hæreſim incrementum ſumere, graui transfixa dolore plorabam, ſupplicans Domino, vt tanto malo ferret remedium, lubenſque expoſuiſſem mille vitas (ſic mihi quidem videbatur) vt vni animæ è tanto munere ſuccurrerem. Attendens interim me mulierem, & quidem miſerandam, quæ in hac re obſequium nullum Domino præſtare poſſet: reſolui auſteritatem omnem poſſibilem ſectari cum ſororibus, & occupari ex toto orationi pro his qui ſe impendunt in defenſionem Eccleſiæ, ſiue Doctores ſint, ſiue Prædicatores, vt ſic Domino pro viribus auxiliarer in hoc negotio, quia rurſus per fidei proditores crucifigitur, nec habet locum vbi cum quiete reclinet caput ſuum pretioſum.* Sic ergo allocuta ſum conſodales meas. *O in Chriſto Sorores dilectiſsimæ, adiuuate me, vt pro hac re Dominum deprecer: In hunc enim finem hic aſſociauit nos Dominus, hæc eſt vocatio veſtra, hoc negotium cui totæ debetis incumbere. Hæc ſunt deſideria quibus impleri vos opto: huc tendant lacrymæ veſtræ preces, & gemitus.* Ita loquebatur S. Thereſa ſitiens conuerſionem animarum, ſitiens & eſuriens iuſtitiam pro omnibus hominibus, paſcens ſe interim amaro potu lacrymarum, vt aquâ viuâ eos Dominus paſcere dignaretur.

Ribera in vita eius l. 2. c. 2.

3. O quàm beatus quoque hâc beatitudine inter antiquos Propheta Daniel, qui ideo dictus eſt *Vir deſideriorum*, quia miro modo deſiderabat, eſuriebat, ſitiebat, iuſtitiam. Ideo quoque miſſus eſt ad eum Angelus, qui dixit exauditas *Dan. 8.*

eſſe orationes eius, fuſas pro conuerſione populi ſui, & eductione è captiuitate ad ſeruiendum Domino in iuſtitia & ſanctificatione.

An non & Dauid videtur tibi ſitiſſe iuſtitiam, dum 2. Reg. 23. dicit! *O ſi quis mihi daret potum aquæ de ciſterna Bethleem!* Certè non materialem aquam videtur poſtulaſſe, qui allatam mox profudit, & Domino libauit; ſed aquam viuam deſideraſſe cenſetur, & quidem ardentiſſimo deſiderio, de fonte illo qui oriri debebat in Bethleem, hoc eſt de Chriſto, fonte gratiæ & ſalutis, vt alibi explicuimus.

DE ALIIS QVATVOR BEATITVDINIBVS.

QVINTA BEATITVDO.

LECTIO TRIGESIMA-TERTIA.

Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.

HÆc eſt quinta Beatitudo, promptitudo ſcilicet quædam animi quâ homo mouetur ad compatiendum miſeriæ proximi ſui, ex charitatis affectu ei impendens omne quod poteſt auxilium & conſilium. De hac dixit ſapiens Prouerb. 22. *Qui pronus eſt ad miſericordiam, benedicetur.* Vtique benedicetur ab hominibus, benedicetur & à Deo & gratiam pro gratia, miſericordiam pro miſericordia conſequetur. Non enim patitur Dominus vllatenus miſeris impenſam miſericordiam in obliuionem ire, aut irremuneratã permanere. Propterea etiam monebat filium ſuum Tobias: *Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere: ita enim fiet vt nec à te auertatur facies Domini. Quomodò potueris, ita eſto miſericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: ſi exiguum, etiam* *Tob 4.*

exiguum libenter impertiri ſtude. Quaſi dicat: Imitare nubes, quæ vbi plenæ ſunt, in terram imbrem abundantem refundunt, vt eam irrigent & fructiferam reddant. Sic tu plenus eſto miſericordia, ſi te Deus repleuit abundantiâ: profunde copioſum imbrem in ſterilem humum, in neceſſitates inopum, vt etiam abundantem miſericordiam refundat tibi Dominus.

Multiplicem autem benedictionem conſequuntur miſericordes, tum in hac vita, tum in morte, tum poſt mortem.

Primò. In hac vita benedictionem & miſericordiam conſequuntur, quâ à peccatis liberantur. Reſpiciens enim Deus eorum miſericordiam erga inopes, eos attrahit ad ſuam miſericordiam, inſpirans gratiam ad pœnitendum de peccatis præteritis, & ad præcauendum à futuris. Quapropter occinere poſſunt cum fiducia illud Pſalmiſtæ: *Miſericordia eius præueniet me.* Et rurſus illud: *Miſericordia tua ſubſequetur me omnibus diebus vitæ meæ.* Opera enim miſericordiæ diſpoſitio ſunt ad iuſtificationem in peccatore, & præmunitio contra peccatum in pœnitente.

Quinimò opera miſericordiæ & eleemoſynæ a parentibus exercita non ſolùm illis proſunt, ſed etiam toti familiæ, tam pro benedictione temporali, quàm pro ſpirituali. Quapropter Sanctus Cyprianus illis qui ſe excuſant ab eleemoſyna quia multæ eis proles ſunt domi educandæ, reſpondet, eò plures eleemoſynas ab ipſis erogandas. Rationem addit, quia cùm ſæpius peccent proles, oportet eorum peccata redimere, vel ab eis auertere miſericordiis pauperum. Oportet eo fine erogare, vt Deus

Cypr. ſerm. de eleem.

eos ſanctificet, dirigat in viam rectam, ſtatum congruum inſpiret. An non propterea Iob quotidiè offerebat, & eleemoſynas largiter profundebat? *Si comedi*, inquit ipſe, *buccellam ſolus. Si de velleribus meis pauper non eſt calefactus,* non habeat Deus partem mecum. An non & Monica S. Auguſtini Mater ad altare offerebat ſua, & inopum neceſſitatibus ſubleuandis vacabat, vt filio ſuo Deus miſereretur? An non & tandem operibus pietatis & miſericordiæ pro illo miſericordiam eſt conſecuta? An non etiam aſſerit Propheta rependi benedictonem filijs pro parentum miſericordia, dum dicit: *Totâ die miſeretur & commodat, ſemen illius in benedictione erit?* Beati ergo miſericordes, quia pro ſe & pro ſuis miſericordiam conſequentur, pro ſe & ſuis benedictionem huius vitæ, tam temporalem, quàm ſpiritualem nanciſcentur.

Vide in Iob c. 29. 30. 31.

Pſ. 111.

Secundò, in morte benedictionem & miſericordiam miſericordes conſequentur, quia eos à mala eripiet Dominus. Propterea monebat filium Tobias: *Præmium bonum tibi thezaurizas in die neceſſitatis, quoniam eleemoſyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.* Ideo etiam dicit S. Hieronymus epiſt. ad Nepotianum, numquam ſe vidiſſe aut audiuiſſe malâ morte defunctos, qui ſe totos pauperibus ſubleuandis impenderunt. Idem aſſerit Auguſtinus, ſiue quiſquis auctor eſt ſermonum ad Fratres de Eremo ſer. 55. Huc etiam ſpectat illud Pſalmiſtæ: *Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.* Quis eſt qui intelligit ſuper egenum & pauperem? Iſte eſt, ſe-

Tob. 4.

Pſ. 40.

cundùm Interpretem Chaldæum, qui cogitat de rebus pauperis, vt eius miſereatur. Iſtum ergo in die mala liberabit Dominus. Quænam dies mala, niſi mortis dies, dies langoris & angoris? Felix quem tunc liberabit Dominus, & contra anguſtias confortabit, conſeruabit, viuificabit. Tu Deus inſtar Matris officioſæ tunc verſas & molliter componis ſtratum eorum qui miſericordes fuere erga inopes, tu viciſſim tunc illis opem fers & ſolaris, vt alleuies dolorem & procures conſolationem. Hoc promittis & ſpondes eis per Prophetam pſallentem: *Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris: vniuerſum ſtratum eius verſaſti in infirmitate eius.*

Tertiò, à morte benedictionem conſequentur in iudicio diuino, tum particulari, tum vniuerſali: *Fiducia magna erit coram ſummo Deo, eleemoſynam omnibus facientibus eam*, inquit Tobias Quapropter S. Chryſoſt. hom. 33. ad pop. ſic de ea loquitur: *Hæc Chriſti adſtat tribunali, non ſolùm patrocinans, ſed etiam perſuadens ipſi Iudici, vt reo patrocinium præſtet, & pro eo ſententiam ferat.* Idem S. Chryſoſt. homil. 32. ad Hebræos rurſus hac de re ſic diſſerit: *Huic cum multa fiducia portæ cæli aperiuntur. Sicut Reginâ intrante, nullus ianitorum, nullus cuſtodum audet dicere, quæ es tu? vel vnde? ſed eam omnes ſuſcipiunt. Sic etiam miſericordia: Verè enim Regina eſt homines faciens ſimiles Deo.* In vniuerſali iudicio notum eſt quomodò Dominus redditurus ſit mercedem miſericordiæ pauperibus impenſæ. *Eſuriui*, inquit, *& dediſtis mihi manducare*, &c. *Quod vni ex minimis fratribus meis feciſtis, mihi feciſtis.* Mat. 25. His verbis attende quomodò animantur diuites, animantur & pauperes. Di-

uites quidem monentur rememorare ſe diſpenſatores eſſe, ſeque pauperibus quod donant, Chriſto tribuere, quia eius fratres, eius membra ſunt. Felix qui Chriſtum paſcit, fouet, veſtit in his membris. Pauperes autem admonentur felicitatis ſuæ, qui fratres à Chriſto vocantur dum alij repelluntur à portis gloriæ, & dicitur eis, *Neſcio vos*, Quocirca B. Ephrem de ſpirituali agone in hanc rem ſic diſſerit: *Quis porrò dignus, quis ita felix in illa hora, quando cuncti exhorreſcunt & cōtremiſcunt Angeli & homines, vt tunc mereatur nominari Frater Chriſti? Quàm multis tibi theſauris iſtud erit potius? Quam multis opibus & coronis vox iſta excelſior & præſtantior?*

Itaque beati pauperes, ſi in humilitate, patientia, manſuetudine, pietate, ſeruiant Domino, & agnoſcant ſe eius eſſe membra infima, ab eo tamen honoranda, cùm capiti ſuo fuerint in his omnibus conformia. Quia dignatus eſt Dominus eligere paupertatem, vt eam proponeret ad imitationem: dignatus eſt ſpinis coronari, vt oſtenderet ſub ſpinato capite non decere membra eſſe delicata & mollia. Beati quoque diuites, ſi membris iſtis infimis dignentur eſſe fautores, ſi & in illis agnoſcant illum qui ideo fecit pauperem, vt de paupere probet diuitem, probet, inquam, fidelem diſpenſatorem. Beati qui eſurientem in paupere paſcunt Dominum in tempore, vt ab eo paſcantur in æternitate. Beati qui illi ſitienti dant calicem aquæ frigidæ, vt ab eo accipiant fontem aquæ viuæ. Beati qui inopem veſtiunt, quia Agni immaculati glorioſo vellere veſtientur. Beati qui à vinculis captiuum redimunt, quia & ipſos à peccatorum vinculis abſolutos dignabitur Dominus in liberta-

tem Filiorum Dei aſſerere. Beati qui ægrum viſitatione ſuâ conſolantur, quia & viciſſim *viſitabit eos Deus in ſalutari ſuo.* Beati qui peregrinum ſuſcipiunt hoſpitio, quia propterea *ſuſcipientur in æterna tabernacula.* Beati qui mortuum ſepeliunt ex pietate, quia vitam recipient pro pietatis iſtius mercede. Hæc ſunt multiplicia opera miſericordiæ, pro quibus omnibus generaliter dicitur hîc: *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.*

Innumera ſuppetunt exempla eorum, qui ob miſericordiam in pauperes admirabilem à Deo gratiam & benedictionem ſunt adepti, & ſuperuacaneum foret eorum catalogum texere. Paucos interim compendiosè inſinuo,

Primo, O quàm beatus hâc beatitudine Sanctus Ioannes, dictus Eleemoſynarius, ab eleemoſynis in pauperes profuſiſſimis, penè ſupra fidem humanam! O quàm beatum eius teſtamentum, vbi ſic ſcribit: *Ioannes humilis ſeruus ſeruorum Dei, propter Pontificatus autem dignitatem gratia Chriſti liber. Ago tibi gratias Deus meus, quòd me dignum cenſueris qui tua tibi offerrem, quodque ex mundi bonis non aliud mihi reliquum ſit niſi tertia pars nummi, quam ipſam iubeo quoque dari pauperibus fratribus meis in Chriſto. Quando Dei permiſſu fui creatus Alexandriæ Epiſcopus, inueni in Epiſcopatu meo octo millia librarum auri; ex oblatione autem purum collegi denis millibus plures pecunias. Quas ſcirem eſſe Chriſti, Chriſto dare volui, cui & nunc trado animam.* Hoc teſtamento facto, depoſuit ſpiritum in manus Dei viuentis. O virum miſericordem, ideoque copioſiſſimam in cælis miſericordiam aſſecutum!

2. O quàm beatus S. Martinus, qui in Chriſto miſericorditer veſtiuit Chriſtum dimidiatâ veſte, prout ipſemet Chriſtus ei apparens teſtatus eſt! O quàm beatus Sanctus Oſualdus Rex, cuius dextra non fuit poſt mortem corrupta quia in pauperes miſericorditer ſemper fuerat porrecta! O quàm beatus S. Gregorius, qui etiam in ſpecie pauperis Angelorum Dominum paſcere meruit! *Beda in hiſt. Anglia.*

3. O quàm beatus hâc beatitudine inter recentiores Sanctus Carolus Borromeus, qui poſtquam ſuppellectilem totam, ipſum quoque lectum, in ægros alendos tempore peſtis contulerat, numquam poſtmodum in lecto recubuit, ſed ſuper nudis aſſeribus! O virum æui noſtri ſummè miſericordem, cuius eleemoſynas enarrabit omnis Eccleſia Sanctorum vſque in ſæculi finem!

Videri etiam poteſt admirabile exemplum de puella Alexandrina ob miſericordiam in quemdam deſperatum exercitam admirabili miſericordia à Deo ad baptiſmum vocata, & à peccatis erepta. Hiſtoriam retuli in Candelabro myſtico, tract. 2. lect. 6. circa finem.

SEXTA BEATITVDO.

Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.

ECce verbum breue, ſed ſalubre. Res pretioſa eſt cordis munditia, cuius poſſeſſores beati dicuntur, cui viſio Dei & æternæ vitæ poſſeſſio promittitur. Redeundum ergo vni-

cuique ad cor ſuum, & diligenter inſpiciendum, an hanc cordis munditiem certò poſſit in ſe repe-rire. Si non eſſet pretioſa & multum deſiderabi-lis, non tantopere illam exoptaret Propheta, qui orans dicebat: *Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua viſceribus meis.* Et rur-ſus: *Fiat cor meum immaculatum, vt non con-fundar.* Hunc munditiem exoptatam aſſecutus eſt, alioqui non diceret Dominus de ipſo: *Inue-ni Dauid virum ſecundum cor meum*, dicebat Sa-piens Prouerb. 22. *Qui diligit cordis munditiem, propter gratiam labiorum habebit amicum Regem.* Propheta Dauid fuit adornatus gratiâ labio-rum, quæ elucet in orationibus continuò ad Deum profuſis, ſimulque dilexit cordis mun-ditiem, pro illa frequenter orans: ideò cæleſtem Regem amicum habebat, eiusque amorem ita ſibi conciliabat, vt in amoris & beneuolentiæ ſecurum teſtimonium hoc eum titulo inſigniat, *VIR SECVNDVM COR MEVM.* Hunc quoque titulum participant quicumque cordis munditiem diligunt, & orationis frequentiam, cordis puritatem per labiorum gratiam coram Domino effundẽtes propterea igitur hic dicitur: *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.*

Sed queritur, quid ſit eum eſſe mundum corde? Dicamus primò, mundicordes rectè intelligi eos qui non ſolùm corpore, ſed etiam corde ac cogitatione caſti ſunt, quique caſtimoniam ſic diligunt, vt omni ſtudio propudient quicquid ei maculam aſpergere valet. Concupiſcentia ſuſ-citat omnes impuras cogitationes, ſicut ignis fu-mum: At hi qui mundi corde ſunt, ne fuliginem inde contrahant, mox initium fumi illius, hoc eſt primos concupiſcentiæ motus, extinguere &

ſuperare conantur. Hanc cordis munditiem vocat Apoſtolus ſanctimoniam, ad Hebræos 12. *Pacem ſequamini, & ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Deum.* Cum enim caſtitas ſit corporis & mentis ſanctitas, ab Apoſtolo hic ſanctimoniæ deſignatur nomine, interprete S. Chryſoſtomo, Hieronymo, Auguſtino. Et cùm caſtè viuentes templum ſint Spiritus ſancti, vt dixit S. Lucia, non mirum ſi Deus in ipſis habitans ſui viſionem eis indulgeat. Neque tamen per caſtitatem hic ſolùm intelligenda eſt virginitas, quia & in coniugatis caſtitas reperitur, ſi fides mutua & Sacramenti leges illibatæ ſeruentur.

In vitis Patrum legitur, S. Macarius audiſſe cæleſtem vocem: *Necdum duarum coniugatarum in vrbe vicina habitantium perfectionem attigiſti.* Ille diuino ſpiritu ductus pergit, & domum ingreditur duarum ſororum duobus fratribus matrimonio copulatarum; à quibus importunâ prece extorquet, vt edicant vitæ ſuæ ſeriem. Quæ tandem faſſæ ſunt ſe vndecim annis in eadem domo cohabitaſſe ſummâ pace & concordiâ inter ſe & viros ſuos: ſeque ſæpius enixè poſtulaſſe, vt vitam cælibem agere vellent: quod cùm impetrare non valerent, cordis puritatem ſe Deo obtuliſſe, & iugiter aduigilaſſe ne verbo aut opere Deum offenderent. Hoc audiens Vir Sanctus, exclamauit: *In quocumque ſtatu cordis puritas Deo placet, ita vt puritas coniugatorum puritatem Virginum & Monachorum quandoque excellat.* *Vita Patrum*

Secundò, dicamus per mundicordes intelligi illos, qui nulla mortiferi peccati labe cor habent inquinatum, in hoc ſtudioſè incumbentes, vt internam munditiam alant, omne vitium, om-

néque deſiderium peruerſum animam inficere potens exhorrentes. Hos mundo corde dixit Dominus, quia cor fons eſt peccatorum omnium: *De corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falſa teſtimonia, blaſphemiæ, quæ coinquinant hominem.* Math. 15. Praua nempè voluntas, prauuſque effectus per cor ſignificatus, illa omnia inquinamenta progignit: vnde beatus eſt qui poteſt dicere: *Mundum eſt cor meum, purus ſum à peccato.* Prou. 20. Qui cor habet purum, Fontem cenſetur poſſidere, à quo omnis puritas in omne opus fluit. Hinc & illud Baſilij. *Primum beatiſsimum eſt, quod in corde noſtro purum, quia radix eſt omnium corporis actionum, cordis conſilium.* Interiora igitur tua penetra, & conſcientiam ſcrutare, quiſquis es beatitudinis appetens, & viſionis diuinæ cupidus; ſciaſque non ſufficere quòd manus habeas innoxias à prauo opere, niſi & à prauis cogitationibus munderis in mente. Propterea etiam Pſaltes cecinit: *Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius?* Reſpondet: *Innocens manibus, & mundo corde.* Quiſquis externam tantùm virtutis ſpeciem præ ſe fert, & cordis munditiæ non ſtudet, beatitudinis exſors eſt. Huic quoque illud conuenit in Phariſæos prolatum: *Væ vobis, quia mũdatis quod deforis eſt calicis & paropſidis, intus autem pleni eſtis rapina & immunditia.* Munda priùs cæce Phariſæe, *quod intus eſt, vt fiat idquod deforis eſt, mundum.* Si non vis cæcos inter cenſeri, ô Chriſtiane, munda cor tuum; ſic interiorem partem mundabis, inde externa opera tua munda erunt & placita Deo.

Mat. 23.

Tertiò, dicamus illos eſſe perfectè mundicordes, qui etiam à puluere venalium ſeſe exterge-

re ſolliciti ſunt, & immaculatos ab hoc ſæculo cuſtodire, vt poſſint dicere Deo in ſinceritate & candore: *Deus cordis mei.* Hanc munditiem cordis ſic exprimit & commendat Seraphicus Franciſcus, in opuſculo decem perfectionum: *Perfectio perfecti Chriſtiani eſt, quod cor ſuum ab omni mundana & humana creatura eradicet, nec quærat aut inueniat fundamentum aut radicem niſi in illo qui fecit ſibi cor; ſed conſueſcat cor proiicere in ipſum* Deum, *& de fæcibus terrenis frequenter eleuare: ita vt ſine pœna cùm voluerit, reuertatur ad Chriſtum cogitandum, afficiendo ſe ad cordis Creatorem, & intentus ſit in omni loco & tempore altiſſimo benefactori.* Hæc Franciſcus. Nempè fugit mundum, qui vult eſſe mundus; & eum qui eſt corde mundus, iam non delectat mundus. Fugit creaturas, qui vult poſſidere Creatorem; omnis creatura ei vileſcit, & tunc Creator corde dulceſcit.

Tales ergo mundi corde abſque dubio videbunt Deum, tum in hac vita, tum in altera. In hac quidem vita per contemplationem amoroſam, in altera per viſionem & fruitionem conſummatam; in hac vita per ſpeculum, in altera vita facie ad faciem. Quomodò per ſpeculum? Audi mellifluum Bernardum. Principale ſpeculum ad videndum Deum eſt animus rationalis inueniens ſeipſum. Si enim *inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur*, vbi expreſſiùs quàm in imagine cognitionis eius impreſſa veſtigia reperiuntur? Tergat ergo ſpeculum, mundet ſpiritum ſuum, quiſquis ſitit videre Deum ſuum. Hoc ſpeculum verus pœnitens non ceſſat quotidiè inſpi-

cere, tergere, tenere, cuſtodire. Inſpicere, ſi quid reperiat Deo diſplicens. Tergere, non ſolùm peccata actionum, ſed & cogitationum. Tenere, ne deorſum corruens terræ per amorem inhæreat, & ne inanium cogitationum puluere ſordeſcat. Cuſtodire, *vt ille cuius tabernaculum eſt cum hominibus, & deliciæ cum filijs hominum, qui ad oſtium ſtat & pulſat*, quàcumque hora intrare voluerit, habitaculum mundum inueniat. Deus enim munditiæ amator cor pollutum habitare non poteſt. Hæc S. Bernardus tract. de interiori domo cap. 13. Ac deinde ſequenti capitulo idem proſequitur, & oſtendit quomodò talis mundo corde Deum videat per internam illuminationem, ſic ſubiungens: *Exterſo igitur ſpeculo, & diu diligenter inſpecto, incipit ei quædam diuini luminis claritas interlucere, & inſolitæ viſionis radius oculis cordis apparere. Ex huius luminis viſione animus inflammatus incipit munda cordis acie ſuperna & interna conſpicere, Deum diligere, Deo inhærere: cuncta quæ adſunt, tamquam non ſint conſiderat, cunctis affectionibus renunciat, totus ſoli incumbit amori, ſciens ſolum illum eſſe beatum qui Deum amat.* Hæc ſcribit Sanctus Bernardus, vir vtique mundi cordis, qui nouerat per experientiam, quàm beati ſunt mundo corde, & quomodò hic Deum puro cordis oculo contemplentur. Sicut enim oculum corporis, vt Solem inſpiciat delectabiliter, neceſſe eſt eſſe purum à puluere & noxio humore: ſic & oculum cordis, vt diuinum Solem contempletur, immunem neceſſe eſt eſſe à ſæculi puluere, & vitioſo mundi humore.

Audiamus, poſt Sanctum Bernardum, virum

alterum recti & mundi cordis eadem de re diſſerentem, Thomam ſcilicet à Kempis lib. 2. de imit. c. 4. vbi ſic habet: *Duabus alis homo ſubleuatur à terrenis, ſimplicitate ſcilicet & puritate. Simplicitas debet eſſe in intentione, puritas in affectione. Simplicitas intendit Deum, puritas apprehendit & guſtat. Si eſt gaudium in mundo, hoc vtique poſſidet puri cordis homo.*

Quàm felices ergo ſunt, qui mundo ſunt corde, quandoquidem eos Dominus dignetur tali in hac vita remuneratione, ſui ſcilicet & in hoc ſæculo & in altero viſione! Audi horum exempla.

1. O quàm mundi cordis, quamque beata fuit hâc beatitudine S. Gertrudis, quæ de ſe ſic ſcribit: *Cùm cantaretur Reſponſoriũ:* Vidi Dominum facie ad faciem, *inæſtimabili coruſcatione illuſtrata eſt anima mea. Apparuit tamquam faciei meæ facies quædam, non formata, ſed formans, non perſtringens oculos corporis, ſed faciem lætificans cordis, grata amoris munere, non colore. Ex hac melliflua viſione, cum ſolares oculi tui, Domine Deus, oculis meis directè oppoſiti viderentur, qualiter tu ſuauis dulcedo mea tunc affeceris non ſolùm animam meam, verùm etiam cor meum cum omnibus viribus, tibi ſoli notum eſt; Da proinde vt, quoad vixero, perſoluam tibi famulatum deuotum.* Hæc ipſa.

Vide Inſinuationes Pietatis l. 2. c. 22

2. O quàm beata hâc beatitudine fuit S. Cæcilia, quæ cantãtibus organis nihil aliud in corde ſuo decantabat Domino: *Fiat cor & corpus meum immaculatum, vt non confundar!* Ideo videre meruit Angelum coronam ſibi afferentem, quem & oſtendit Valeriano Sponſo, ad munditiem cordis & caſtitatem corporis eum inuitans, vt

& ipſe hâc beatitudine decoraretur.

O quàm beata hâc beatitudine S. Catharina Senenſis, cui cum Dominus cor proprium abſtuliſſet, & ſuum illi in commutationem donaſſet, tantum ardorem, tantamque cordis puritatem & renouationem perſenſit, vt ad innocentiam & ætatem 4. aut 5. annorum ſe rediſſe putaret. *Hiſtoriam hanc retuli in Horto Paſt. tr. 3. lect. 25. in fine. Videre potes etiam exemplum ex Thaulero, à nobis relatum Horti Paſtor. to. 2. tr. 3. lect. 5. in fine.*

SEPTIMA BEATITVDO.

Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.

HÆc eſt ſeptima beatitudo, frequenter à Domino commendata, quia ſemper ſolitus fuit pacem commendare. Quam pacem explicans, & conſimiliter commendans S. Auguſtinus ſer. 57. de verbis Domini ſic ait: *Pax eſt ſerenitas mentis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, amoris vinculum, conſortium charitatis. Hæc eſt quæ ſimultates tollit, comprimit iras, ſuperbos calcat, humiles amat, diſcordes ſedat, cunctis eſt placida. Non quærit alienum, nihil deputat ſuum, docet amari quæ odiſſe non nouit, neſcit extolli, neſcit inflari. Hanc ergò qui accepit, teneat; qui perdidit, repetat; qui amiſit, exquirat: quoniam qui in ea non fuerit inuentus, abdicatur a Patre, exhæredatur à Filio à Spiritu ſancto alienus efficitur.*

Quæritur verò, quinam hîc dicantur *Pacifici?* Reſpondeo primò, illos rectè dici pacificos, qui in ſemetipſis pacato ſunt corde, & tranquilla mente, quia affectus inordinatos animum per-

turbantes ſtudent ſubiugare & rationi ſubiicere. Sic interpretatur S. Anguſtinus c.1.de de Serm. Dom. vbi ita habet: *Pacifici in ſemetipſis ſunt, qui omnes animi motus componentes & rationi ſubiicientes, carnaleſque concupiſcentias habentes edomitas, fiunt regnum Dei. In quo ita ſunt ordinata omnia, vt id quod in homine præcipuum eſt & excellens imperet, hoc eſt mens & ratio, & ipſa ſubiiciatur potiori, quod eſt ipſa veritas vnigenitus Dei Filius*, Hæc eſt pax quæ datur in terra hominibus bonæ voluntatis, hoc eſt, illis quibus beneuult Deus, ſiue quos elegit & diligit. Hi enim ſunt *homines bonæ voluntatis*, qui & alibi dicuntur *Filij dilectionis*. Impij & reprobi è contra pacem hanc internam non habent, ſed tumultum & rebellionem patiuntur continuam, ob deſideriorum inordinatorum turbam, quam non norunt comprimere, ſed permittunt ipſam mentem & rationem opprimere & calcare. Hoc conſiderari facilè poteſt in auaro, in luxurioſo, in ambitioſo, in iraçundo, & paſſionatis aliis hominibus, in quibus nulla eſt tranquillitas, vt propterea dicatur de illis apud Iſaiam cap. 57. *Impij, quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt, & redundant fluctus eius in conculcationem & lutum.* Quaſi dicat: Sicut fluctus continuos dat mare frequens; aut ſicut Euripus ſepties per diem fluens & refluens, ita cor impij. Et ſicut fluctus maris propellunt ad littora cænum & lutum, ſpumas, cadauera, & alia putida eiectamenta, quæ ſunt conculcatione digna: Talia etiam producit cor impij, ſiue cogitationes eius conſideres, ſiue verba paſſione plena, ſiue cupiditates opere completas. Ideo ſubdit: *Non eſt pax impiis, dicit Dominus*, quia pacem

animi, & gaudium nullum habent. At de piis loquens Apoſtolus, dicit è contra: *Pax Dei exultet in cordibus veſtris*. Coloſſ. 3. Quid eſt, *Exultet?* Altera lectio id explicat dicens! *Pax Dei palmam ferat in cordibus veſtris.* Si pugnent cogitationes, ſi ira, concupiſcentia, ambitio, aut alia quælibet paſſio cor adſultet, Pax Dei palmam ferat, paſſionem illam reprimens & ſuperans: ſicque inſtar triumphatoris exultet, & totum cor poſſideat, relegatis omnibus aduerſantibus ſibi cogitationibus tumultum excitare connitentibus.

Hæc igitur pax hominis in ſeipſo, pax cordis eſt, à qua homo meritò *Pacificus* dicitur, & conſequenter beatus: quia hæc pax cordis ſimul inuoluit pacem cum Deo, pacemque cum proximo. Pacem quidem cum Deo, quia cùm Deus maximè adamet pacem, & ſe Deum pacis nominari velit, hi ideò internam alunt pacem, vt ei placeant, nec vlla in re eum offendant, aut ab eo diſcordent. Pacem quoque cum proximo, quia qui corde eſt pacato, pacem cum omnibus ſeruare ſtudet, nec facilè offendit, aut offenditur. Immò & cum illis qui oderunt pacem eſt pacificus, carboneſque congerit ſuper caput eorum, & in funiculis Adam, in vinculis charitatis eos trahit beneficiis deuinciens, vt pax maneat intemerata. Hæc eſt ergò vita perfecti conſummatique Sapientis: ſicut S. Iacobus aſſerit. ſapientia quæ de cælo eſt, pacifica eſt: *Quæ deſurſum eſt ſapientia primùm quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens*, inquit ipſe. *Iacobi 3.*

Reſpondeo ſecundò. Hic maximè dici pacificos, ſecundum mentem Saluatoris, qui non ſolùm in ſe pacati ſunt, & cum aliis pacem ſeruare

ſtudent,

ſtudent, ſed etiam qui diſcordantes alios ad pacem reducere conituntur. Quapropter attende, quàm aptè ſeptimo loco inter beatos connumerat Dominus pacificos, ſiuę pacificantes & pacis conciliatores: conformiter ſcilicet dicto Sapientis, qui è contra poſtquam enumeraſſet *ſex quæ odit Dominus* (inter quæ primum eſt *Sublimitas oculorum*, cui opponitur hîc paupertas, ſimul *humilitas ſpiritus* primo loco) dicit ſeptimum quod deteſtatur anima eius eſſe, *ſeminare inter fratres diſcordias.* Huic ergò quàm benè opponitur ſeptima beatitudo hæc: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur?* Prou. 6.

Quòd ſi beati dicuntur qui homines diſſidentes inter ſe reconciliare ſtudent: quantò magis qui à Deo diſcordes per peccatum homines, ad pacem cum illo reuocant? Verè & hi *Pacifici* meritò dicuntur, & *Legati pacis*; quales ſunt non ſolùm Apoſtoli, ſed & eorum in zelo imitatores, animarum conuerſioni, ſiue verbo, ſiue conſilio, ſiue alio aliquo modo incumbentes pro modulo ſuo. De his igitur & hic loquitur Chriſtus, qui oculos eleuabat in diſcipulos dum pronuntiauit: *Beati pacifici.* Cumque pax cum Deo ſit ſola vera pax ad quam prædicandam deſtinabantur Apoſtoli, de ea potiſſimùm Chriſtum hic loqui cenſent ex SS. Patribus nonnulli. Quapropter de huiuſmodi pacificis dictum Domini intellexiſſe videtur S. Baſilius quæſt. 215. vbi cùm propoſuiſſet hanc quæſtionem: *Quis eſt pacificus ille qui à Domino beatus prædicatur?* Reſpondet: *Qui Domino cooperatur, ſicut dixit Apoſtolus: Pro Chriſto legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos, obſecramus pro Chriſto reconciliamini Deo.* Et rurſus: *Iuſtificat ex* 2. Cor. 5. Rom. 5.

Ioan.14 *fide pacem habemus ad Deum. Nam pax quæ alit ſe habet, negata eſt à Domino, vbi ait: Pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat ego do vobis.* Ita S. Baſilius. Itaque pacifici ſunt illi de quorum beatitudine Iſaias vaticinium protulit c.52. *Quàm pulchri ſunt ſuper montes pedes annunciantis pacem, annunciantis bonum, prædicantis ſalutem, dicentis Sion: Regnabit Deus tuus?*

Sed cur ſpecialiter pacifici vocandi ſunt filij Dei? Duplex huius nobiliſſimi nominis ratio afferri poteſt. Prima eſt, quia Deum imitantur, qui *Pacis Deus eſt, non diſſentionis.* Filij ergo Dei nominantur ſpeciali imitatione; ſicut Filij Abrahæ, qui eius fidem & virtutes ſpecialiter ſunt imitati: *Si Filij eſtis Abrahæ facite opera Abrahæ*, Ioan.8. Sic & ob peccatum quod diabolum imitabantur Iudæi, ibidem eis dicit: *Vos ex Patre diabolo eſtis.*

Admirabile eſt in hac re quod à S. Volſtano, Epiſcopo Vigornienſi, geſtum eſt. Cùm multa de pace pro concione dixiſſet, multi inter ſe diſſidentes ad reconciliationem ſunt adducti. Vnus tamen nullis Sancti monitis exuere voluit odij pertinaciam, & induere pacem. Hunc tandem ſic allocutus eſt. *Dominus dixit in Euangelio. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Si hi ſunt beati, & filij Dei; igitur diſcordes infelices ſunt, & filij diaboli. Itaque ei te commendo cuius filius es, & trado Satanæ ad interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini, iuxta præceptum Apoſtoli.* Vix ſermonem finierat, cùm miſer mancipium Satanæ factus cæpit dentibus ſtridere, ſpumare, crinem rotare, & in terram eliſus volutari cum furore: Exortatus eſt tandem Volſtanus lacrymis aſtantium vt miſere-

retur, ideoque iuſſit dæmonem diſcedere. Sed reductus ad mentem homo, adhuc pertinax perſtitit. Iterum iuſſus vexari, iterumque ſanari, pacem negauit: donec tertiò labefactatus concuſſione dæmonis totis membris, & velut animam agens, pacem petiit & iniit, incolumitatique eſt reſtitutus.

Secunda ratio, cur pacifici dicantur Filij Dei eſt, quia imitantur Chriſtum Dei Filium naturalem, qui maximè Pacificus fuit, cuius & officium fuit pacem conciliare inter homines & Deum, imò inter homines & Angelos. De quo ad Colloſ. *In ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia. Pacificans ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in terris, ſiue quæ in cælis ſunt.* O Dei bonitatem nos ad reconciliationem & pacem vocantis, filium Pacificatorem mittentis, qui per ſanguinem & crucem pacem faceret! Hanc admiratur Sanctus Chryſoſtomus, dictum Apoſtoli locum explanans: *Magnum eſt reconciliari: at quod per Chriſtum fiat, maius eſt: atque hoc quoque ipſo maius eſt illud, quod per ſanguinem eius factum eſt: & non ſimpliciter per ſanguinem, ſed quod amplius eſt, per crucem. Itaque hic ſunt quinque præcipua & admiranda. Deo nos reconciliauit Chriſtus: per ſeipſum: per mortem: per crucem.* Hæc Sanctus Chryſoſtomus. Magnus ergo Pacificator Chriſtus, & quia eum imitantur filij adoptiui, pacem internam, pacem externam, pacem æternam in ſe & aliis adamantes, ideò beati dicuntur, & ſpeciali titulo, *Filij Dei.*

Sed concludamus, & aliquos pacificos in medium producamus.

1. O quàm hâc beatitudine beatus Propheta, de ſeipſo teſtatus: *Cum his qui oderunt pacem eram pacificus!* Attende quàm pacificè loquitur cum hoſte Saule necem ſibi moliente, quem interficere in ſpelunca potuerat, 1. Reg. 24. *Inclinans ſe pronus in terram adorauit, dixitque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium: Dauid quærit malum aduerſum te? Pater mi, vide & cognoſce oram chlamidis tuæ in manu mea, quoniam cùm præſcinderem ſummitatem, nolui extendere manum tuam in te. Quem perſequeris Rex Iſrael? Canem mortuum, pulicem vnum.* Sic ad pacem blandiſſimis & humillimis verbis adducere conatur vir ſummè pacificus hoſtem ſuum. Et quidem agnouit ad tempus Saul culpam, quia leuauit vocem ſuam, & fleuit, dixitque: *Iuſtior es quàm ego. Tu enim tribuiſti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala.* Sed pacis obliuiſcebatur, quia mox malignus auctor diſſentionis eum inuadebat, & innocuum inuadere ſuggerebat.

2. O quàm beata Abigail! Cùm occurriſſet Dauidi in Nabal iuſtè inflammato, & ſuaui oratione eum pacificaſſet, dicit ei Dauid: *Benedictus Deus Iſrael, qui miſit te hodie in occurſum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu quæ prohibuiſti me hodie ne irem ad ſanguinem, & vlciſcerer me manu meâ.* An non hâc beatitudine & benedictione eam benedictam pronunciat Dauid: Immò & ſuis verbis ſignificat eum qui pacificus eſt, ſiue pacis mediator, à Deo mitti, benedictumque eſſe eius eloquium, & ipſum quoque eſſe benedictum. Sic & benedicta mulier Thecuitis, pacificans eundem Dauidem, vt reuocet Abſalonem.

1. Reg. 25.

3 O quàm beatus *Frater Pacificus* S. Franciſci ſocius, qui ideo *Pacificus* ab eo eſt nominatus, quia pacificis omnino moribus erat, amatorque & conciliator pacis vbicumque poterat! Verè *lingua eius eucharis* multos reconciliauit.

4. O quàm beatus eius imitator F. Felix de Cantalicia Ord. Capucinorum, qui benedicto eloquio ſuo multos ad pacem reduxit, & pacem Chriſti! Cùm quodam die incidiſſet in duos exertis iam gladiis ad duellum paratos, cœpit inclamare forti voce & zelo: *Heu, fratres mei, ſiſtite paululum; obſecro vos per ſalutem veſtram, vnicum mihi verbum ante conflictum donate: dicat vnuſquiſque* Deo *gratias*, *Deo gratias.* Vrſit & compulit eos dicere, *Deo gratias.* Et illico his verbis prolatis, manſuefactos animos ad concordiam reduxit, propoſita eis peccati grauitate, & charitatis Chriſtianæ obligatione. O virum pacificum! ô virum beatum! ô meritò inter filios Dei connumeratum! Vide etiam apud Surium de S. Norberto, quomodò fuerit *Angelus pacis*, vbique eam nuncians, vbique diſcordes ſedans, Vitæ cap. 13. 14. 15.

5. O quàm beata hâc beatitudine S. Monica, Auguſtini Mater, de qua ipſe ſcribit l. 9 confeſſ. c. 9. *Inter diſcordes, vbi poterat, tam ſe prabebat pacificam, vt cùm ab vtraque parte multa de inuicem audiret amariſſima, qualia ſolet eructare turgens atque indigeſta diſcordia, quando præſenti amicæ de abſente inimica per acida colloquia cruditas exhalatur odiorum, nihil tamen alteri de altera proderet, niſi quod ad eas reconciliandas valeret.* Vtinam eam imitarentur pleræque mulieres, ſed potius odia ſeminant, vel accendunt: hæc eſt innata penè eis imprudentia, vel malignitas.

Neque ſolum ex ea parte beata fuit S. Monica, ſed etiam, & maximè, ex eo quòd coniuncta viro infideli & auſtero adeo pacem coluit, pacificiſque moribus, ita eius animum barbarũ deuicerit, vt etiam tandem ad fidem & pacem Chriſti feliciter traduxerit. O mulierem fortẽ & ſapientem!

OCTAVA BEATITVDO.

Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.

POtiſſima pars perfectionis Chriſtianæ in laudabili paſſione & tolerantia propter Deum conſiſtit. Quapropter qui à Deo eliguntur, potius eliguntur & deſtinantur ad multa pro ea patienda, quam agenda; & in hoc vertex perfectionis eſt, pati, & animã ponere pro iuſtitia & cauſa Dei. An non ideo dicebat Dominus Ananiæ de Paulo: *Ego oſtendam illi quanta oporteat pro nomine meo pati?* Acto. 9. Eamdem ob cauſam ipſe poſtmodum confirmans animas diſcipulorum, cùm lapidatus fuiſſet pro Chriſti fide à Iudæis, & inſtar mortui derelictus, dicebat illis: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Acto. 14. Hæc nimirum eſt porta per quam Chriſtus ingredi voluit, per quam & ſuos omnes in regnum perducit. Quam eamdem vocem repetijt Vrbanus Pontifex, Cæciliæ inſtructor, cùm eum iam carceri mancipatum viſitarent Præsbyteri Chriſtiani. Illis enim flentibus & dicentibus: *Ora pro nobis ſanctiſſime Pater, quia tempus perſecutionis imminet:* Reſpondit: *Nolite ex hoc flere, ſed magis gaudete: Per multas enim tribulationes*

oportet nos introire in regnum Dei. Paulò poſt in tribunal productus, glorioſè propter iuſtitiam & fidem paſſus eſt, perſecutione beatus effectus, ſanguine viam ſibi ſternens in regnum cælorum. Ita habent eius Acta anno Chriſti 233.

Cõformiter loquitur S. Petrus, & monet Chriſtianam vocationem eſſe pati pro Domino & veritate, nec nouum quid eis contingere, ſi immineat perſecutio, cùm illa ad probationem, purgationem, beatitudinem ipſorum ordinetur: *Nolite peregrinari in feruore qui ad tentationem vobis* 1. Pet. 4 *ſit, quaſi noui aliquid vobis contingat*, inquit ipſe. Quaſi dicat: Feruor, ſiue ardor perſecutionis, qui vos & veſtram tentat & explorat conſtantiam, non videatur vobis res noua & peregrina: pios enim tentari, & tribulari, ac perſecutionem pati, iam ab initio ſæculi voluit Deus. Sic enim impius Cain pium Abelem perſecutus eſt: & filios Dei perſecuti ſunt filij hominum. Sic & Abrahamum perſecuti ſunt Chananæi, Iſaacum, Iſmael, Loth Sodomitæ, Ioſephum fratres, Iacobum Laban, Moyſen Pharao, Hebræos Ægyptii, Dauidem Saul, Iſaiam Manaſſes, Ieremiam & alios Prophetas Iudæi. Hi enim *lapidati & ſecti ſunt, ten-* Heb. 12. *tati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt. Circuiuerũt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mũdus, in ſolitudinibus errantes, in montibus & ſpeluncis.* Addit poſtmodum S. Petrus, glorioſum eſſe pati pro Chriſto, quia hoc eſt ei conformari & communicare, ipſiuſque ſpiritum participare, denique & ad conſortium gloriæ eius certam ſibi viam ſternere. Audi ipſamet Sancti Petri verba, plena efficaciæ, plena ſpiritus & gratiæ: *Communicantes Chriſti paſſionibus, gaudete, vt in reuelatione*

gloriæ eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini
1.Pet.4. *in nomine Chriſti, beati eritis; quoniam quod eſt honoris, gloriæ, & virtutis Dei & qui eſt eius Spiritus, ſuper vos requieſcit. Nemo veſtrûm patiatur vt homicida aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem vt Chriſtianus, non erubeſcat; glorificet autem Deum in iſto nomine.* An poterat Petrus Apoſtolorum Coryphæus clariùs explicare hanc à Domino hic pronuntiatam ſententiã: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum?* An non & verbis ſuis illud ipſum complectitur, quod mox Dominus ſubiunxit: *Beati eſtis cùm vos oderint, & maledixerint vobis homines mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in Cælis?*

Sic Euangelicæ doctrinæ conformis eſt doctrina Apoſtolica, ſiue Pauli, ſiue Petri, quaſi voci Chriſti benè ſonanti ſuccinens, & ſuauiſſimam harmoniam efficiens in auribus veri Chriſtiani. Sed vt in ore trium Teſtium, & Præconum, ac Cantorum, ſtet omne verbum, Petro & Paulo iungamus & Iacobum, ſic pronunciantem, ſicque
Iac.c.1. continentem: *Omne gaudium exiſtimate, Fratres, cùm in tentationes varias incideretis; ſcientes quod probatio fidei veſtræ patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet, vt ſitis perfecti & integri in nullo deficientes.* Tentationes varias vocat S. Iacobus omne genus afflictionis & tribulationis, hominis animum & virtutem tentans & explorans. In his dicit plenum perfectumque gaudium Chriſtiani debere conſiſtere, ſi animum fide & lucis diuinę radio illuſtratum velit adhibere; quia maxima pariunt homini bona.

1. Auellunt hominem ab hoc ſæculo, & eius illecebris.

2. Signum ſunt filiationis & prædeſtinationis diuinæ.

3. Peccati occaſiones ſuccidunt, & in ſatisfactionem ordinantur præteritorum.

4. Patientiæ, humilitatis, omnigenæque virtutis materiam ſuggerunt.

5. Denique Chriſto hominem conformant, tandemque coronant penitus expurgatum. Quod ignis auro, lima ferro, ſcalprum lapidi, runcina ligno, lixiuium panno, flagellum grano, ventilabrum tritico, ſal carni, fornax pani, malleus contignationi, hoc tribulatio eſt homini iuſto: *Tunſionibus, preſſuris, expoliti lapides ſuis coaptantur locis per manus artificis, diſponuntur permanſuri ſacris ædificijs.* Propterea igitur S. Iacobus gaudium è tribulatione vult Chriſtianos elicere: quæ eſt doctrina cæleſtis & arcana, quam ipſe à Chriſto didicit, Chriſtus autem è ſinu Patris illam attulit, & exemplo ac verbo docuit. Vnde quantumlibet mundus hoc ignorare velit, non poteſt verum non eſſe: *Beati qui perſecutionem patiuntur.*

Neque verò hoc ſolùm concernit Martyres, qui perſecutionẽ pro fide paſſi ſunt, & pro Chriſto ſanguinem fuderunt: ſed concernit Chriſtianos omnino omnes, cuiuſcumque ſint ſtatus & ordinis. In quocumque enim ſtatu *non deeſt tribulatio perſecutionis, ſi non deſit obſeruantia pietatis,* S. Leo. Apoſtolo pronunciante: *Omnes qui piè volunt in Chriſto viuere, perſecutionem patientur.* Perſecutores autem non ſolùm ſunt homines, ſed & dæmones, ſed & propriæ paſſiones. Audi pauca de his tribus perſecutoribus.

1. Perſequuti ſunt tyranni Martyres, perſequuntur hæretici Fideles, perſequũtur impij pios Chriſtianos, corde, verbo, vitâ. Sic homines in-

ſurgunt in homines iam ab initio ſæculi, improbi in probos. Quæ perſecutio initiata fuit per Cain contra Abel inſurgentem, ita vt vniuerſim de iuſtis in perſona Abelis repræſẽtãtis dixerit S. Gregorius: *Abel fieri non valet, quem Cain malitia non exercet.* Hæc etiam perſecutio adumbrata fuit in colliſione Eſau & Iacob, iam ex vtero. Collidebantur duo paruuli in vtero Rebeccæ: ſic & in vtero Eccleſiæ duo populi colliduntur, ſuperbi contra humiles, adulteri contra caſtos, impij contra pios, prout fusè interpretatur S. Auguſtinus ſer. 78. de tempore. Et licet aduerſus probos quandoque inſurgere verbo vel facto ceſſent impij, attamen eorum vita impia ſemper eos cruciare & perſequi cenſetur. Propterea S. Auguſt. ep. 145. dixit: *Quid ſic perſequitur vitam bonorum, magis quàm vitam iniquorum? Non cùm cogit imitari quod diſplicet, ſed cùm cogit dolere quod videt. Quoniam coram pio viuens impiè, etſi non obligat conſentientem, cruciat ſentientem.* Sic piorum cordibus à malis hominum moribus nũquam parcitur vſque ad ſæculi finem. Interim augentur merita piorum, ſiue dum corporaliter vexantur ab improbis, ſiue dum in corde torquentur: quia & de Iacob ac Eſau dictum eſt: *Maior ſeruiet minori.* Mali enim ſeruiunt bonis, non obſequendo, ſed perſequendo & cruciando; ſic enim lauream eis fabricant cuiuſdam martyrij. Certè de Loth dicit Petrus: *Aſpectu & auditu iuſtus erat, habitãs apud eos qui de die in diem animam iuſtam iniquis operibus cruciabant.* Intus ſcilicet perſecutionem patiebatur & diſcruciabatur, obſcæna audiens vel videns inter Sodomitas:
Euſeb. in Chro. Dicere poterat idem quod S. Polycarpus de hæreticis: *Deus bone, in quæ me tempora reſeruaſti, vt*

hæc audiam! Hoc & iuſti dicunt, in medio nationis prauæ coacti degere: interim non deſinit creſcere eorum iuſtitia & beatitudo, ſicut lilium inter ſpinas, ideoque de ipſis dicitur: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.*

2. Perſequitur continuò Satan iuſtos; ideo & Satan dicitur, id eſt aduerſarius. A mille ſexcentis annis odium contra hominem concepit, quod ſemper parturit, & vbi poteſt, parit, ſitiens eius perniciem. Hinc eius variæ perſecutiones & tentationes, quaſi fluctus fluctibus ſuccedentes, vt eum abſorbeāt. Ab impio impetuntur non ſolum viri & mulieres in ſæculo, ſed etiam virgines in clauſtro, Eccleſiæ miniſtri in templo, Religioſi in choro, Anachoretæ in deſerto, Sacerdotes in ſacrificio. *Mille nomina habet, mille nocendi artes hic perſecutor,* inquit S. Hieronymus. Interim iuſtus ob iuſtitiam ab eo perſecutionem patiens (vt eam deſerere tandem cogatur, & mittere ſe deorſum) reſiſtit viriliter, luctatur fortiter, & attendit monitum illud Sapientis: *Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcendat ſuper te, ne dimittas locum tuum.* Eccli. 10. Moleſta quidem eſt lucta iſta, ſed fructuoſa; quia ſi habet pænam, habebit coronam; & quod reſiſtentem fatigat, vincentem coronat. Propterea & de hac perſecutione verum eſt: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.*

3. Perſequūtur nos propriæ paſſiones vitioſæ, & conantur à iuſtitia deijcere, vt dominentur in nobis: eaſque contra nos cōmouet & inflāmat *is cuius halitus prunas ardere facit.* De his ſic loquitur S. Hieronymus: *Inde perſequitur me luxuria,* *Iob 40.*
inde auaritia conatur irrumpere, inde venter vult *Hier.*
mihi Deus eſſe pro Christo, compellit libido vt ha- *ep. 1.*
bitantem in me ſpiritum ſanctum fugem, & tem-

plum eius violem. Certè & hæc grauis eſt perſecutio Sanctis, quam ſuſcitat concupiſcentia intus rebellis, cum qua iugis eſt pugna. Hanc adumbrabat ludus Iſmael cum Iſaac, quem ludum ſanctus Paulus ad Galat. 4. vocat perſecutionem. *Perſequebatur is, qui ſecundum carnem natus fuerat, eum qui ſecundum ſpiritum.* Quem ludum & perſecutionem ſic explicat Origenes hom. 7. in Gen. *Si caro, cuius perſonam gerit Iſmael, ſpiritui blandiatur, & illecebroſis deceptionibus cũ eo agat, voluptate illiciat & molliat; huiuſmodi ludus Saræ diſplicet, & perſecutio eſt. Tu ergo non illam ſolã perſecutionem putes, quando furore gentiliũ ad immolandum idolis cogeris: ſed ſi forte caro libidinis alludat illecebra, ſi Saræ, hoc eſt, virtutis es filius, velut perſecutionem maximam fuge. Sic ſi iniuſtitia blandiatur, vt non rectum iudicium feras, ſub ſpecie ludi blandam perſecutionem pateris.* Sic & in alijs vitijs, inquit Origenes. Beati & qui hanc perſecutionem patiuntur, ſed euincunt, adhærentes firmiter iuſtitiæ, & gratiæ diuinæ, non obſtante quâcumqne vitioſarum paſſionum infeſtatione.

Non eſt neceſſe hic exempla ſubiicere, cùm & Apoſtoli, & innumeri Martyres, Confeſſores, Virgines, aliique electi Dei non aliud clamēt (ſi eorum vitam, labores, tribulationes interiores & exteriores inſpicias) quàm nulli contingere beatitudinem, niſi patiendo tribulationem & perſecutionem: calcandoque per patientiam aduerſa ſæculi, ſecuram eſſe vim regni.

LECTIO TRIGESIMA QVARTA.

CONTINET ALIQVOT Documenta per modum Corollarij, ex præcedenti doctrina.

PRimum documentum eſt, numerum hunc octonarium beatitudinum myſticum eſſe; vndè & eius myſterium variè explicant SS. Patres, vt videre eſt apud Auguſtinum & Ambroſium. Paucis myſteria hic contenta ediſſeramus.

Dicamus primò, has octo beatitudines rectè deſignari per octo illos gradus, quibus apud Ezechiëlem c. 40. in fine deſcribitur eſſe aſcenſus in ſpirituale & myſticum templum, quod ibi menſuratur. Figura autem erat templi æterni, in quo laudabitur Deus, videbitur & amabitur in ſæcula ſæculorum. Per hos ergo gradus miniſtratur nobis introitus in illud templum; per humilitatem ſcilicet, & manſuetudinem, per pœnitentiæ luctum, & eſuriem ſitimque gratiæ diuinæ per miſericordiam & cordis munditiem; per pacem & patientiam. Et hi quidem gradus ſinguli conſcendendi ſunt cum gaudio, nullus prætermittendus. Vnde Beatus Petrus Damiani hac de re agens ſic monet: *Canta canticum gra-*

duum, & gradatim aſcende, nec propero ſaltu aliquem prætermittas. Has beatitudines vocat ipſe canticum graduum noui teſtamenti, in veteri non auditum, cum lætitia decantandum à filiis Sion.

. Damian. ſerm. de omnibus SS.

Dicamus ſecundò, has octo beatitudines conſtituere ſcalam Iacob, cuius ſummitati innixus eſt Dominus, aſcendentes angelico adiuuans miniſterio, tandemque complectens, & introducens. Huius ſcalæ duo fulcra ſunt, Fides & Spes, quia reliquæ virtutes hic commendatæ illis innituntur, tamquam gradus ſcalæ ſuis fulcris. E contrà vitia his beatitudinibus oppoſita & contraria, conſtituunt ſcalam Eſau, quâ, pertrahente dæmonum impio miniſterio, homines deſſcendunt in infernum cum maledictione, vt ſtatim dicemus.

Dicamus tertiò, has eſſe vias quas aperuit nobis Dominus, vt in terram promiſſionis pertingamus: & in medio mari huius ſæculi per ſiccum ambulemus, tamquam veri Iſraëlitæ; dum Ægyptii fluctibus inuoluuntur, & pereunt. An non audis cantico Moyſis decantari: *Submerſi ſunt quaſi plumbum in aquis vehementibus. Filij autem Iſrael ambulauerunt per ſiccum in medio eius?* O felices Filii Dei, qui in medio maris huius vndoſi per vias quas aperuit Chriſtus ambulant! Fluctibus diuitiarum obruuntur ſæculi huius amatores O infelices! Per ſiccum ambulant pauperes ſpiritu, ſæculi contemptores: O beati! fluctibus iracundiæ abſorbentur impatientes: O infelices! per ſiccum ambulant mites: O beati! Fluctibus inanis lætitiæ & turpis voluptatis demerguntur libidinoſi: O infelices! Per ſiccum ambulant lugentes, & mundi corde: O beati! Sic de cæteris.

Dicamus quartò, hàs octo beatitudines eſſe octo chordas oris Chriſti, tamquam ſuauiſſimæ cytharæ, & maximè ſonoræ, à qua dependet tota muſica cæli, & ſapientia Dei Audi Rupertum explicantem caput quintum Mathæi, vbi de Beatitudinibus Domini diſſerit: *Cecinit canticum beatitudinis cythara glorioſa, cythara ſonora & dulcis, cui tota erat & eſt inſita muſica Patris, vniuerſa ſapientia Dei. Octo chordis antiquitus cytharæ fiebant, & quæ per primam, eadem vox reſonabat per octauam. Quia ſeptem tantùm ſunt diſcrimina vocum; & octaua vox eadem quæ prima eſt, quod Muſicis non eſt incognitum. Sic in iſta beatitudinum cantilena, quæ prima, eadem octaua ſententia eſt: Quoniam ipſorum eſt Regnum cælorum.* Hæc Rupertus. Felix qui cum Chriſto poteſt hoc canticum canere, voce, corde, opere, & per vocem octauam ad cæleſtis harmoniæ perennem ſuauitatem peruenire. Felix qui ad reſurrectionis octauam in æternitate poteſt pertingere poſt circumciſionem cordis in tempore.

Secundum documentum eſt, externam quidem mundi beatitudinem in rebus quibuſdam externis collocari, in opibus, honore, proſperitate, voluptate: at Chriſtianam beatitudinem internam eſſe, & conſiſtere in humilitate & ſæculi contemptu, in manſuetudine, in cordis munditia & miſericordia, in luctu & perſecutionum tolerantia. Quapropter Sanctus Auguſtinus de hoc Domini ſermone agens cap. 9. dicit: *Animaduertat quiſquis delicias huius ſeculi & facultates rerũ tẽporaliũ quærit, in nomine Chriſtiano intrinſecus eſſe beatitudinẽ noſtram, ſicut de anima Eccleſiaſtica ore prophetico dicitur* Pſalmo 44.

Omnis gloria filiæ Regis ab intus. Nam extrinſecus maledicta, perſecutioneſque premittuntur, de quibus tamen magna merces eſt in Cœlis.

De hac re ſic quondam allocutus eſt Dominus S. Tereſam: *Exiſtimas ne, ô filia, meritum conſiſtere in fruendo? Imò potius conſiſtit in patiendo. Non eſt auditum niſi ſemel; quod S. Paulus gaudio cœleſti fruitus ſit; ſed multiplices eius paßiones frequenter audiſti. Tu quoque vides totam vitam meam tolerantia & paßione acerba plenam; nec niſi ſemel fit mentio de gaudio meo, in monte Thabor. Dum matrem meam intueris brachijs me complectentem, non exiſtimes exindè ei ſemper gaudium affuiſſe ſine dolore; nam ex eo tempore quo eam allocutus eſt Simeon de gladio animam eius pertranſituro, lucem percepit à Patre meo, quâ ſemper intuebatur ea quæ paſſurus eram. Viri quoque Sancti in deſerto, ſpiritu Dei ducti, magnis ſe pœnitentiis affligebant, multaque prœlia contra Satanam & concupiſcentiam non ſine amaritudine patiebantur, ſæpè diu dilutâ conſolatione. Crede, ô filia, hunc plus à Patre amari, cui grauiores imponit labores, & amorem tribuit correſpondentem. Et quomodò hunc amorem magis erga te poſſum oſtendere, quàm volendo pro te, quod volui pro me? Intuere hæc vulnera & dolores, ad eorum acerbitatem tui numquam pertingent cruciatus.* Sic edocta Tereſa cœlitus, dicebat crebrò, ſibi haud opus eſſe vlteriùs viuere, niſi ad patiendum pro Deo. Vnde & illud ſæpe repetebat, ſæpeque à Domino petebat, *AVT MORI, AVT PATI.* Orabat vt Deus nullum ei indulgeret diem à dolore vacuum. Quadam ſanctâ inuidia & æmulatione ferebatur, erga Sanctos qui ampliores pro Domino cruciatus & labores perpeſſi fuerant. Docebat

Ribera in vita Tereſæ.

cebat quoque continuò filias ſuas nullum aliud iter ad beatitudinem reperiri, niſi quod Sponſus earum Ieſus Crucifixus priùs iniuerat, per cruces & paſſiones; imò in tolerantia earum veram beatitudinem conſiſtere.

Tertiùm documentum eſt, has beatitudines eſſe Inſignia filiorum Dei, quibus diſtinguntur à Filiis ſæculi, eſſeque ſymbola quibus diſcernuntur electi à reprobis. Quiſquis ergò vult ſcire an de numero electorum cenſendus ſit, diligenter attendat an cordis humilitatem & paupertatem ſiue cõtemptum rerum terrenarum in ſe reperiat. Sicut enim ſuperbia Vexillum eſt ſub quo militant filii diaboli: ſic & humilitas & paupertas ſpiritus primum Labarum eſt, ſub quo militant Filij Dei. Attendat quoque an humilitati adiuncta ſit manſuetudo, cordiſque compunctio. Attendat etiam an verum ſalutis deſiderium ſimulque eſuries & ſitis iuſtitiæ animum extimulent ſuum: ſciatque veriſſimum eſſe illud Bernardi: *Nullum præſentiæ Dei teſtimonium veriùs, quàm deſiderium gratiæ amplioris.* Vlterius attendat an purgatum cor & mundum habeat, vt adſpirare poſſit ad viſionem filiis Dei promiſſam: nihil enim coïnquinatum intrare poterit Regnum cælorum: illuc quiſquis prætendit, neceſſe eſt vt ſit *innocens manibus, & mundo corde.* Denique, conſideret an miſericordia & pax ſibi obuient in interiori ſuo tabernaculo: maximè autem an in patientia poſſideat animam ſuam, illaque palmam ferat in tribulationibus. Nam quondam S. Gertrudi Dominus dixit: *Tribulatio eſt quidam annulus pretioſus, quo mihi animas deſpondeo.* Illa autem ſi patientiam coniunctam habet quaſi per gemmam pretioſam & lucidiſſi-

mam adornatur; Hanc gemmam qui intus in anima ſua repererit, non dubitet ſe electorum numero accenſendum.

Huc referri poteſt, quod electi à Sanctis Patribus vocantur *Filij Columbæ*. Cur Filij Columbæ, niſi quia Filij ſunt Eccleſiæ, quam Chriſtus Columbam ſuam immaculatam & perfectam nuncupat? Propter has autem beatitudines Columba eſt, & quidem perfecta, ac immaculata. Eſt enim Eccleſia velut Columba humilis & candida: mitis & munda: ſititque aquas puras. Geſtat in ore oliuæ ramum (vt columba Noë) ſymbolum pacis & miſericordiæ. Luctum quoque habet & gemitum pro cantu. Denique, perſecutionem patitur ab accipitre, & à poſſeſſore columbarij, nec nouit vlciſci, aut iraſci, ſed tolerare. Hæc omnia ſigna ſunt animæ electæ, & beatitudinum donis adornatæ. O quàm felices, qui propter hæc vocari poſſunt *Filij Columbæ*!

Quartum documentum eſt, nonniſi maledictionem & infelicitatem, væ, & æternum væ, his contingere, qui vitam ducunt illis beatitudinibus planè aduerſam. Explicemus hoc in particulari per ſingulas beatitudines diſcurrendo breuiter.

1. Si beati ſunt pauperes ſpiritu, hoc eſt terrena contemnentes, animoque humiles, ipſorumque ſi aſſeritur eſſe regnum cælorum: Væ, & iterum væ, inflatis ſpiritu ſuperbiæ, qui cùm militent ſub vexillo & Rege reprobo, nonniſi ipſius regnum in inferis conſtitutum conſequi poſſunt. Væ etiam diuitibus: qui ita terræ defixum cor habent, vt cæli obliuiſcantur: quia in ſeruitute Mammonæ libertatem & regnum ani-

mæ, nec in hoc ſæculo, neç in futuro cōſequentur.

2. Si beati ſunt mites, hoc eſt, benigni; quia nec rebelles ſunt Deo, nec hominibus, imò verò proprium iudicium, voluntatem, amorem abnegantes, diuinæ inſpirationi & ſuperiorum monitioni ita ſe conformare ſtudent, quaſi lutum forent in manu figuli ad omnem formam pietatis ſuſcipiendam. Si, inquam, hi beati ſunt, quaſi columbæ ſine felle & veneno: Væ, & iterum væ, his qui ceruicoſi ſunt, Deo & hominibus rebelles, in propria opinione obſtinati, proprij iudicij & voluntatis ſectatores, denique erga proximum vindicatiui, felque & venenum iugiter fouentes.

3. Si beati ſunt qui lugent, tum peccata ſua ex ſpiritu pœnitentiæ, tum peccata aliorum ex zelo & charitate, denique & miſerias incurſantes in hac lacrymarum valle: Væ illis qui non attendunt ad iſta, *reſpicientes in vanitates & inſanias falſas*, conſolationem nonniſi terrenam quęrentes, *gaudentes ad ſonitum organi & cytharæ, ducentes in bonis dies ſuos.* Hi enim nihil minus cogitantes, *in puncto ad inferna deſcendunt.* O punctum, infelix punctum in æternum animam illam pungit, quæ breuis temporis cumpunctionem non agnouit.

4. Si beati ſunt qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, ſiue qui magno deſiderio feruntur acquirendæ vel augendæ diuinæ gratiæ: quia norunt quantum & quali ſit illud Dei donum: Væ illis qui nullo ſalutis ſuæ deſiderio feruntur, ideoque in ſuis peccatis quaſi in fæcibus infixi hærent. Nihili pendunt peccatum mortale, neſciunt donum Dei, gratiam Spiritus Sancti, non experiuntur rerum cæleſtium ſaporem:

ſicque nullam illarum, vel ſitim vel eſuriem patiuntur. O infelices, & in hoc ſeculo, & in futuro.

5. Si beati miſericordes, ex affectu charitatis compatientes indigis, onera calamitoſorum portantes, operâ, opibus, conſilio auxiliantes quibus poſſunt: Væ illis qui nullam gerunt afflictorum curam, quaſi eos res non tangeret, quaſi egeni membra non forent Chriſti: immò afflictis dant afflictionem, vel verbis acerbioribus, vel etiam oppreſſione & conculcatione, lacrymas eis excutientes. An putas hos miſericordiam à Domino conſequi poſſe, qui planè fuerunt immiſericordes? Audi S. Gregor. Niſſ. in homil. de his beatitudinibus, de diuite erga Lazarum immiſericorde diſſerentem: *diues delicijs affluens mendici ad veſtibulum afflicti miſertus non eſt, Ideò miſericordiam ſibi præſcidit, miſericordia implorata non exauditus. Non quod vna gutta de Paradiſi fonte dempta damnoſa eſſet: ſed quia miſericordiæ ſtilla commiſceri cum inhumanitate non poteſt.* 6. Si beati ſunt mundicordes, quia his tamquam interiùs aptè diſpoſitis promittitur viſio Dei: quid reſtat immundis corde niſi viſio Diaboli? Nempè illum viſuri ſunt, & in fine vitæ ad terrorem, & poſt hanc vitam ad perennem punitionem. Neque exiſtimes hanc exiguam eſſe pænam, diaboli intueri deformitatem, quam ſibi per peccatum induxit: ſicut nec exigua cenſenda eſt conſolatio, quæ ex intuitu pulchritudinis Angelorum & animarum ſanctarum exoritur. Audi quid Dominus hac de re dixerit S. Brigittæ. l. 2. reuelat. c. 2. *Dum viſiones tibi oſtenduntur, ſi videres pulchritudinem ſanctarum animarum, vel Angelorum ſicuti eſt, cor tuum præ gaudio rumperetur. Si item videres dæ-*

monem ſicuti eſt, non poſſes viua tam horribilem ſuſtinere viſionem. Cernis autem ſpiritualia quaſi corporalia, & animæ atque Angeli apparent tibi in ſimilitudinem hominum, quia ſpiritus tuus adhuc carne impeditus, aliter illa capere non poſſet. Rurſus hac de re dicebat quondam Dominus S. Catharinæ Senenſi: *Bene meminiſti, quòd cùm aliquando tibi in extaſi diabolum in propria figura in momento & ictu oculi demonſtraſſem, tu ſenſibus corporis reſtituta, potius eligebas per viam ignitam vſque ad diem iudicij nudis pedibus incedere, quàm rurſus illum intueri. Et tamen adhuc ignoras quàm ſit reipſa horribilis, quem ſic raptim vidiſti. Tanta autem eſt pulchritudo etiam infimi ciuis regni cæleſtis, vt totius mundi ſenſibilis pulchritudo in vnum collecta illi comparari nullatenus poßit; claritas eius longiſſimè excedit meridianam Solis claritatem.* Ita refert Bloſius in monil. 1. c. 14. O igitur felices mundi corde, qui non ſolum Deum videbunt, ſed & Angelorum & beatorum omnium pulchritudinem! O infelices, qui immundo ſunt corde, qui Dei æternùm priuabuntur viſione, & diaboli torquebuntur intuitu & ſocietate.

7. Si beati pacifici, illi ſcilicet qui intus in anima pacem fouent cum Deo; & audiunt illum loquentem ſibi in corde, Ego ſum vita, lux, pax, ſalus, gaudium, & omne bonum tuum: *Loquitur enim Dominus pacem ſuper plebem ſuam, & ſuper ſanctos ſuos, & in eos qui conuertuntur ad cor.* Si & illi beati; qui pacem exteriùs ſeruant cum proximò, & alios quoquo modo ad pacem reducere conantur, ideoque filij Dei vocari merentur: Væ illis qui turbidam ſemper alunt animam, tumultuantis conſcientiæ plenam, ita vt

nec ſecum, nec cum Deo pacifici inueniantur. Væ & illius qui cum proximis diſſidentes, iugiter alunt radicem amaritudinis ſurſum germinantem, & odia, detractiones, maledicta, alioſque infelices fructus proferentem. Si enim pacifici vocantur *Filij Dei*, hi profecto nonniſi *Filij diaboli* vocari poſſunt: quia auctor ipſe eſt omnis
Ioan. 8. diſſenſionis iam à ſæculi exordio: *Ille homicida eſt ab initio, & in veritate non ſtetit*: ſed pacem turbauit in cælo, in Paradiſo, in mundo.

8. Si beati, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quia ipſorum eſt regnum cælorum: ergò væ illis, & æternùm væ, qui perſecutionem alijs iniuſtè infligunt: quia & à Deo, & à creaturis omnibus maledictionem tandem perſentiſcent, *dum accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum*, vt loquitur Sapiens cap. 5. *Induet enim pro thorace iuſtitiam, & accipiet pro galea iudicium certum, ſumet ſcutum inexpugnabile æquitate, acuet autem duram iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra inſenſatos.* Hoc quidem maximè fiet in extremo die illo decretorio Iudicis æterni, in quo Dei iuſtitia dominans, & innocuos vindicans, ab omnibus cernetur velut in curru triumphali: ſed quandoque id etiam manifeſtat Deus in hoc ſæculo, pios à perſecutione liberans, impios plectens, ipſis creaturis aduerſus eos iuſtam vindictam exercentibus. Sic Danielis 3. Flamma ignis iuſtum exercet iudicium, dum abſoluit iuſtos pueros perſecutionem iniuſtam patientes perſecutores, autem impios incendit & damnat. Hæc de re ſic loquitur Sanct. Hilarius: *Quanta iuſtis corporibus reuerentia debeatur, arbiter ignis agnoſcit, & ingeſta ſibi pa-*

bula circumfuſus allambit, nihilque ſibi licere miratur in corpora caſtis ieiuniis & timore Dei conſecrata, & pretioſum depoſitum non violat, ſed vindicat. Simile fuit iudicium in Leonibus erga Daniëlem, quem non attigerunt propter iuſtitiam, ſed eius perſecutores mox cum furore deuorarunt. De qua re S. Nilus in Aſcetico ſic diſſerit: *Danielem cùm perdidiſſent homines, ſeruauerunt Leones. Quem ex inuidia iniuſtè damnauerant, Leones cuſtodierunt; & iuſtitiam à qua receſſerunt homines, declararunt, rectum ipſi de iniuſtè damnato iudicium ferentes. Hominis virtus apud homines occaſio fuit contentionis, apud feras honoris & venerationis.* O infelices, quos & ipſæ condemnant feræ & creaturæ, dum alios perſequuntur innocuos. O infelix Abſalon, perſequens Dauidem! In quo illud quàm verum ſit, manifeſtè cernitur: *Conuertetur dolor eius in caput eius, & in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet.* In vertice enim, vbi paternum genere contendebat diadema, punitur, dum à coma arboris ſuſpenſus tenetur, creaturâ inſenſibili iuſtè vindictam exercente iniuſtum perſecutorem. O infelices ſenes, inueterati dierum malorum, Suſannam perſequentes propter iuſtitiam & caſtitatem! Quia & ipſi tandem accuſante arbore, in crimine deprehenduntur, & plectuntur.

CONCLVSIO.

Concludamus tandem hunc de beatitudinibus tractatum, & quandoquidem hæ ſolæ viæ ſint, quibus ad regna cælorum pertingitur ab electis, conuertamus vota in cælum ad eum qui has docuit vias, & dicamus: Tu,

Domine Ieſu Chriſte, qui Doctor es iuſtitiæ, & dator gratiæ, auxiliare nobis in hac ſæculi via confragoſa, & hanc dona gratiam, vt quam verbo & exemplo docuiſti, imitari valeamus paupertatem, & terrenarum rerum contemptum, humilitatem & manſuetudinem, vt de terra morientium pertingamus ad terram viuentium, ad regnum cælorum. Infunde quoque verum luctum, & compunctionem pro peccatis noſtris & alienis: Infunde deſiderium ardens gratiæ tuæ & amoris, ſitim eſuriemque æternæ ſalutis, vt tandem conſolationem & futuræ vitæ ſatietatem accipiamus. Da quoque cordis ſectari munditiem, & erga proximos miſericordiam, vt te videamus, & coram te miſericordiam conſequamur miſericordibus promiſſam. Denique, da pacem interiorem & exteriorem, quâ tibi placeamus etiam in medijs perſecutionibus, tandemque in patientia perſeuerantes mercedem adipiſcamur, tribulatis & in finem vſque certantibus apud te repoſitam.

EXEMPLVM.

APpendo hic per modum coronidis exemplum à B. Euagrio *lib. de prouidentia & contemplatione* conſcriptum, quo dicta confirmantur, & eluceſcit quàm beati ſunt qui afflictiones in hac vita patiuntur cum humilitate, manſuetudine, luctu, patientia: quandoquidem iuſtis Deus aduerſa & aſpera crebriùs immittat, iniuſtis proſpera permittat. In futuro autem commutare vult vices, commutare manus, ſicut Iacob ſuper Ephraïm, quia ad dextram locabit eos qui hîc in ſiniſtra fuerunt: ad ſiniſtram, qui

Hic in dextra. Narratio autem Sancti Euagrij
compendiosè talis eſt : *Quædam puella Patrem*
habebat vitæ piæ & ſanctæ, ſed ærumnoſæ, va-
rijſque afflictionibus refertæ. Maximâ enim vitæ
parte morbo ita erat afflictus, vt continuò confli-
ctans cum doloribus cogeretur iacere grabato af-
fixus. Ad finem vſque vitæ nihil lætum exper-
tus eſt, omnia, ſed luctuoſa. Interim timore Dei
confixus, cum patientia & longanimitate omnia
ſuſtinebat propter ſpem cæleſtis regni. Sed & in
ipſo die ſepulturæ tantæ procellæ & tempeſtates ex-
ſurrexerunt, vt omnia elementa conſpiraſſe vide-
rentur ad eius impediendam ſepulturam; nonniſi
enim cum maximis difficultatibus tumulo manda-
ri potuit corpus. E contrà vxor eius, puellæ dictæ
Mater, omni voluptati dedita erat, & abiecto
Dei timore genio indulgebat. Interim lætâ gaude-
bat valetudine, tandemque plena dierum defuncta
eſt, cælo ſereniſſimo quaſi applaudente. Poſt vtriuſ-
que Parentis mortem filia hæc contemplans diuerſiſ-
ſima in vtroque, hærebat animo cuiuſnam ſequen-
da forent veſtigia. Allectabant eam veſtigia ma-
terna, quia in omnibus fortunatior extiterat, &
ſuauiori viæ inſtiterat. Cumque huc inclinari vi-
deretur, adfuit ei noctu vir terribilis, oculos &
vocem in eam ſic intorquens: Vis noſſe, Patris an
Matris via ſit ſectanda? Sequere me. Ducta igi-
tur eſt in hortum amœniſſimum, omnique voluptate
circumfluum, vbi inter beatorum agmina Patrem
agnouit, & in amplexus eius irruit, obſecrans vt
ei detur adhærere iugiter. Cui Pater. Quod poſcis,
modò fieri nequit, poſt hanc vitam fiet, ſi me imite-
ris. Deinde Dux viæ ei ait: *Veni, & vide Matris*
habitaculum. Deducitur in domum tenebroſam, vbi
fornax ardens pice & ſulphure, atque ibi in medio

dæmonum conſpicatur Matrem exclamantem miſerrimè: O filia, attende quomodò peccata luam mea! Patris tui vitam deſpiciebam, & voluptates à Deo plectendas non arbitrabar: ſed eheu! pro momento voluptatis æternum experior cruciatum. O quis credidiſſet pauculas delectationes tranſeuntis vitæ tali pœnâ luendas! Reduxit *deinde eam Dux ſuus in domum propriam, & dixit: Reſolue nunc quænam tibi ineunda ſit via, nec vltrà nutante procedas veſtigio. Ipſa igitur Patrem imitata piè & ſanctè exinde vitam inſtituit.*

PRO DIE COMMEMORATIONIS ANIMARVM.

LECTIO TRIGESIMA-QVINTA.

Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.
2. Machab. 12.

TRES SVNT PARTES.

Prima oſtendit cur ſancta cogitatio pro defunctis exorare.
Secunda explicat, cur ſalubris ſit.
Tertia oſtendit ſanctam eſſe & ſalubrem ex praxi Sanctorum.

PARS PRIMA.

Rememoranda eſt hiſtoria ex libro ſecundo Machabæorum, quomodò Dux fortiſſimus Iudas Machabæus nonnullos ex ſuis bellò perdiderit, vindicante Deo eorum peccatum, quia ex templis idolorum donaria clam ſuſtulerant; quod

Deuter. 7. & Exod. 34. diſertè vetitum erat, iubente Deo vt capta idola & omnis idololatrica ſuppellex comburantur, neque in vllos domeſticos vſus conuertantur. At illi ſub ſuis tunicis hæc clanculum abſconderant: quod deprehenſum fuit, dum ſepulturæ mandarentur. Interim poſt orationem quâ rogabant Iudæi commilitones Deum, vt obliuioni traderetur hoc eorum peccatum, hoc eſt, vt perfectè eis deleretur, miſit Iudas Dux eorum ex collatitia pecunia Ieroſolymam duodecim millia drachmas (quæ drachmę, ſi Hebreæ fuerint, duo millium ſcutorum aureorum poſſunt efficere, aiunt quidam) vt offerrentur pro peccato eorum ſacrificia, ſicque plenè expiarentur. Supponebat iſtud eorum peccatum (ſaltem in pleriſque) veniale fuiſſe, fortè ratione exiguæ quantitatis: aut ſi mortale erat, eos antè mortis articulum pœnituiſſe: Quia piè credendum erat, eos qui ceciderant in bello pro religione ſuſcepto non fuiſſe impœnitentes in fine vitæ. Vnde & dicitur *quod hi cum pietate dormitionem acceperant*; quapropter credebantur iuuandi precibus & ſacrificijs viuorum.

Ex hac hiſtoria, & particulari facto, deducitur hæc concluſio generalis: *Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.* Quæ concluſio mirè torquet hæreticos, quia clariſſimum continet exemplum, & Scripturę teſtimonium euidens, pro ſuffragijs defunctorum. Hæc pronuntiata à Spiritu ſancto ſententia paulò latiùs à nobis eſt explicanda, & rationes afferendæ, cur ſancta hæc ſic cogitatio, eatque ſalubris tam defunctis, quàm viuis orantibus.

Dicamus ergò primò, ſanctam eſſe hanc cogi-

tationem, quia diuinæ legi conformis eſt, quæ miſericordiam commendat & præcipit erga indigos. Quis autem magis indiget quàm defuncti, qui in pœnis purgatoriis detinentur, vbi & grauiſſimè affligantur? Equidem eis afflictio eſt, in primis ob pœnam damni, ex parte viſionis diuinæ, quâ priuantur, ad quam ſciunt ius ſibi competere: eius certè dilatio grauis omninò eis eſt, & amara. Deinde ex parte pœnæ ſenſus grauiſſimus eis cruciatus eſt: quia pœna ignis, quâ ibi torquentur, grauior eſt omni pœna huius mundi. Eadem nempè eſt cum pœna quâ reprobi torquentur in inferno; ſolumque differentia eſt, quòd hæc ſic æterna, iſta autem tandẽ finem habeat. An non igitur repræhenſione digni ſunt qui lautè epulantur, & bibunt vinum in phialis, interim nihil compatiuntur ſuper afflictis in carcere illo diriſſimo? An non è contra benedictione digni ſunt, qui gratiam mortuis non denegant, ſed per orationes ac ſacrificia, aliaque pietatis opera, eos conuiuij cæleſtis participes faciunt?

De ſacrificio Agni dum mentio fit Exod. 10. ſic dicitur: *Sin minor ſit numerus, vt ſufficere poſſit ad veſcendum Agnum, aſſumet vicinũ ſuum qui iunctus eſt domus ſuæ.* Hoc de Agno legali. Idem dicimus de Agno myſtico & Euchariſtico, quem ſacrificamus & ſumimus. Equidem pluſquàm ſufficiens eſt, nec à nobis conſumi poteſt: aſſumendi ergò ſunt vicini, vt partem illis diſtribuamus. Qui ſunt hi vicini? Certè animæ in purgatorio vicinitatem quamdam nobiſcum habent, quæ degunt non quidem ſuper terram, ſed in ipſa terra, in loco tamen viuentibus viciniori. Quapropter cùm habeant nobiſcum charitatis vnionem, iure eas aſſumimus, vt de noſtro Agno &

ſacrificio participent: Quòd ſi vel ſaltem mica in nobis eſt charitatis, de micis cadentibus è menſa noſtra ſpirituali partem eis demus. Vnum *De profundis*; vnum *Requieſcat in pace*; vna *Precatiuncula* pro defunctis: numquid quædam micæ cenſentur menſæ ſpiritualis? Ergò vel ob tantillum non tradamus eas obliuioni, ne diuinæ legi & charitati aduerſemur.

Dicamus ſecundò, ſanctam eſſe hanc cogitationem, quia legi naturæ eſt conformis, quæ inculcat: *Quidquid vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis.* Quis exiſtens in ardoribus illis cruciantibus non optaret liberari, & quidem quantocyus? Ergo te & tua impende in ſubſidium eorum qui cruciantur diriſſimè, ſicut tibi fieri velles. Id verò citiùs faciendum, quia illi nulla ratione ſe iuuare poſſunt, ſicut hi qui adhuc in vita agunt, Ipſi enim ſunt *in ſtatu ſatis patiendi, non ſatis faciendi*; nec niſi aliorum auxilio poſſunt adiuuari.

Hæc eſt ratio quam vir quidam prudens & ſanctus nomine Benedictus, Ord. S. Dominici, allegabat B. Bertrando eiuſdem ordinis viro illuſtri, primo Prouinciæ Prouinciali. Solebat ipſe quotidie pro ſuis & viuentium peccatis celebrare, raró pro defunctis. Interrogauit eum F. Benedictus, cur ita frequenter ſacrificaret pro peccatis viuentium, & non potiùs frequenter pro mortuis? Reſpondit. *Quia defuncti de ſua ſalute certi ſunt, nos autem fluctuamus in periculis.* Cui F. Benedictus: *Si ſint duo mendici, alter membris ſanus, alter illis carẽs, vtri potiſſimũ opitulaberis?* Reſpondet. *Illi qui minus ſe iuuare poteſt.* Tũc Benedictus. *Hi ſũt defũcti, quibus nec os eſt ad cõfitendum, nec manus ad operandũ, ſed noſtrã opem*

poſtulant. Viui autem peccatores os & manus habent, quibus ſibi poſſunt conſulere. Cùm verò à ſua ſententia non deduceretur Bertrandus, ſequenti nocte apparuit ei terribilis defunctus, & faſce lignorum mirè eum compreſſis, decieſque & ampliùs ipſum excitans illa nocte, perterruit. Itaque in aurora Benedictum ad ſe vocans, enarrat totius noctis hiſtoriam: ac deinde religiosè & lacrymabundè ſæpius ad aram acceſſit pro defunctis ſacrificaturus. Ita habet vita S. Dominici l. 3. c. 8. & Chron. Prædicatorum. Iuuandæ ergò ſunt animæ illæ, quæ *ligatis pedibus & manibus* non poſſunt ſe iuuare; ſicut optaremus iuuari, ſi in eadem neceſſitate degeremus: hoc nos admonet lex naturæ inſcripta in cordibus noſtris.

Dicamus tertiò, ſanctam eſſe hanc cogitationem quia Eccleſia (quæ ſancta eſt, & nonniſi ſancta docet) ſic ſemper nos docuit, & admonuit. Quapropter ex Apoſtolorum inſtituto ſanciuit, ne vmquam Miſſæ ſacrificium offeratur, niſi cum memoria ſpeciali defunctorum, *vt locum refrigerij, lucis, & pacis inueniant.* Numquam decantat Horas canonicas, niſi & participes illos faciat; per hunc verſum omnes terminans: *Fidelium animæ per miſericordiã Dei requieſcant in pace.* Propterea etiam vniuerſale hoc feſtum, ſiue ſolemnem Commemorationem defunctorum, quotannis inſtituit, (exemplo S. Odilonis primùm inducto) vt conuiuium ſpecialiſſimum, & auxilium efficaciſſimum eis exhiberet. Denique, ſingulis menſibus ordinat officium recitari defunctorum die prima non impedita: immò & ſingulis hebdomadis diem primum à Dominica eorum auxilio deſtinauit.

Non abſimilis eſt Eccleſia, Mater noſtra, & Mater piè defunctorum, Reſphæ vxori Saulis, de qua 2. Reg. 21. Cùm ſeptem filij Saul acti fuiſſent in crucem à Gabaonitis, *tollens illa cilicium, ſubſtrauit ſibi ſupra petram ab initio meſsis, donec ſtillaret aqua ſupra eos.* Hoc eſt, ſubſtrauit ſibi ſaccum, manens per omnes dies, oransque Deum, vt ſic placaretur, quia fames in Iſraël erat ob peccatum Saulis. Manſit ergò donec pluuia veniret, cuius inopia fames acciderat: & pluuia iſta oſtendebat Deum iam eſſe placatum. Hic quidem eſt ſenſus literalis: ſed in ſenſu accommodato ad noſtrum propoſitum dicamus: Quid eſt, *Donec ſtillaret aqua ſuper eos?* Cur tam diu mulier hæc defunctis adſtitit, donec perfunderentur aquâ? Certè his innui poteſt officium quòd defunctis Eccleſia bona mater præſtat, non ceſſans pro eis orationem fundere, donec cæleſti rore perfuſi refrigerium inueniant, donec ſtilla cæleſtis miſericordiæ defluat. Hoc præſtat in ſacco & cilicio per preces & ſacrificia, & alia pænalia opera. Ne ſtillam quidem participant aut guttam qui in inferno degunt, licet totâ illam depoſcant æternitate cum Epulone: at in Purgatorio exiſtentibus ſtillam & riuulos poſſumus impetrare de Fontibus Saluatoris, de miſericodiæ diuinæ ſtillicidiis.

Vide Textum

Audi quod refert Lucas Epiſc. Thudenſis in hiſtoria miraculorum S. Iſidori c. 31, Anima cuiuſdam Sacerdotis apud Cœnobium S. Iſidori Legionenſis cuidem Nouitio Canonico Regulari apparens, dicebat: *Dominicis diebus propter gloriam Dominicæ reſurrectionis, & præcipuis ſolennitatibus, & quoties pro nobis immolatur Deo hoſtia ſalutaris, multi noſtrum nullâ pena afficimur,*

mur, & ad loca vbi corpora noſtra iacent, venire permittimur, quæ ſi incenſo vel aquâ benedictâ inuenimus adſperſa, tanto perfundimur refrigerio, vt nobis quaſi Paradiſi quædam requies videatur. Ita loco cit.

Itaque, ſi in antiqua lege ſancta fuit cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis, hoc eſt à peccatorum reſiduis pœnis exoluerentur, quantò magis in noua? Si tunc temporis ſancta fuit cogitatio offerre pro illis ſacrificium, quantò magis nunc? Si ſanguis hircorum & vitulorum eis prodeſſe potuit ad expiationem, *quantò magis ſanguis Chriſti, qui ſemetipſum obtulit per Spiritum ſanctum?* Hic eſt ſanguis aſperſionis & propitiationis, non ſolùm irrigans hunc mundum, ſed etiam purgatorium. Chriſtus Dominus in finem vſque ſæculi inſtar Aaronis ſtat inter mortuos & viuentes, ſeipſum immolans pro vtriſque. Eccleſia ergo meritò meminit in ſuis ſacrificijs membrorum ſibi adhuc per fidei & charitatis vinculum coniunctorū, licet in altero degant ſæculo: & quia adhuc egent lytro & pretio, illud pro illis offert. Et id quidem fecit à mille & ſexcentis annis, & in finem vſque ſæculi faciet, quantumlibet hæreſis ogganiat. Nam ſemper erunt ibi egeni aliqui, nec ille locus purgatorius euacuatus vnquam fuit, niſi ſemel, aut iterum, in Chriſti ſcilicet & Virginis Matris aſſcenſione, tamquam in die coronationis Regis & Reginæ, in quo carceres ſolent aperiri, & rei in libertatem mitti. Interim aliàs frequenter multa millia animarum in libertatem aſſeruntur per ſacrificia, & per ſpecialem Matris Mariæ interceſſionem. Propterea S. Brigitta audiuit illam ſibi quondam ſic loquentem: *Ego ſum Mater Dei, &*

Mater omnium qui ſunt in Purgatorio, quia omnes pænæ quæ debentur pro eorum purgandis peccatis per preces meas quâlibet hora aliquo modo mitigantur. Ita ipſa l. 4. reuelat. c. 138.

Maximo autem liberantur numero in hoc die feſtiuo eorum, quia tunc preces & ſacrificia certatim Eccleſiæ conferunt, & offerunt ad eorum impetrandam libertatem. Ideo S. Malachias Hyberniæ Epiſcopus, cuius admirabilem vitam ſcribit S. Bernardus, interrogatus vbi & quando cuperet mori, his reſpondit verbis: *Si hinc migro, nuſquam lubentius quàm vnde vnà cum Apoſtolo noſtro reſurgere poſſim.* Cùm ipſe foret Hyberniæ Epiſcopus, per ſuum Apoſtolum intelligebat Hyberniæ Apoſtolum Patricium, apud quem commori optabat, vt conſurgeret cum eo in reſurrectionem vitæ. Addebat vero: *Si peregrinari oportet, & in peregrinatione mori me permittit Deus, elegi Claramuallem.* Requiſitus autem de tempore. Reſpondit: *Opto emori in die ſolemni Defunctorum.* Rationem illius dedit, cum iam infirmus foret, his verbis: *Non parum mihi ſpei repoſitum eſt in illa die, qua mortuis tanta à viuis beneficia impenduntur.* Votum itaque eius impletum fuit.

PARS SECVNDA.

EX dictis patet, quam ſancta ſit, maximè in die iſto, *cogitatio pro defunctis exorare*, vide nunc quàm etiam ſit ſalubris. Primò quidem ſalubris ipſis animabus, quæ & iure quodam noſtra expoſcunt ſuffragia. O ſi eorum gemitus, qui ad nos diriguntur, corde perciperemus! Longè maiori charitate & feruore eis ſubſidium imper-

tiremus. Sed multis contingit quod olim populo Iſraëlitico, qui dum idolo Moloch immolarent pueros ſuos, non audiebant eorum teneras voces, vel attroces vlulatus, ob timpana circumſtrepentia? ideo enim tunc tympana pulſabantur vt ad commiſerationem matres vel parentes non commouerentur. Sic & mundus circumſtrepens ſuo tumultu, & aures mundanorum ſuâ implens voce & ſonitu, impedit vt audiantur, aut conſiderentur gemitus animarum in pœnis agentium licet propinqui ſint & affines, qui iure ſuo auxilium depoſcant. Quod ſi toto anni decurſu ſurdi ſunt nonnulli, ſaltem in hoc die animabus ſalubri, aures aperiant & cor ad eis conpatiendum & ſubueniendum, in quo Deus decreuit multis millibus facere miſericordiam, ſi viuentium pia interueniant vota.

Audi quod hac de re in Chronicis FF. Prædicatorũ legimus. Quidam illius Ordinis, cùm die Animarum concionaturus, pridiè ſtudio ſeſe addixiſſet, & ruminaret motiua efficacia quibus corda plebis commoueret, apparuit ei quidam Frater defunctus, miſſum ſe aſſerẽs ab animabus Purgatorii, obſecrantibus quatenus efficaciter commẽdaret preces & ſuffragia ad liberationem earum tendentia: Deum enim eo die decreuiſſe magnâ vti miſericordiâ, ſi eorum intercederent ſuffragia. Ac in ſpeciali rem aperiens, dicebat: *Hodiè quindecim millia è pœnis eripientur.* Quam apparitionem & admonitionem cùm retuliſſet Cõcionator, multorũ animos validiſſimè ad pietatem & compaſſionem cõmouit. Similiter cum Frater Ioannes de Aluerna, Vir ſanctus, Ord. Minorũ, in die Commemorationis animarũ magnâ charitate & cõpaſſione ſacrificium offerret,

vidit innumeras animas, ceu multitudinem ſcintillarum de ignita fornace prodeuntium, in Cælos euolare. Teſtis eſt S. Antoninus 3.p.t.24.c.8. ex Chronicis Minorum.

Secundò, ſalubris eſt hæc oratio, non ſolùm defunctis, ſed etiam nobis ipſis. Prodeſt enim nobis ad augmentum gratiæ & charitatis. Prodeſt illis vt ſatisfactoria, nobis etiam vt meritoria eſt. Atque vlterius in hoc nobis proficua eſt, quia ſic cordi noſtro infigitur preſſiùs memoria mortis, ſi cordatè oremus, & rememoremus quæ geruntur coram oculis noſtris. Monemur enim compunctionis ad pœnitentiam, & præparationis ad mortem, vt æternitati noſtræ prouideamus, & in illa loca tenebris horrida, cruciatu atrocia, non eamus. Hoc officium defunctorũ nos crebrò admonet, ſiue in Lectionibus, ſiue in Reſpõſoriis. Quid enim aliud indicat illud; *Parce mihi Domine, nihil enim ſunt dies mei. Peccaui. Quid faciam tibi, ô cuſtos hominum? Quare poſuiſti me contrarium tibi, & factus ſum mihi metipſi grauis? Ecce nunc in puluere dormiam, & ſi manè me quæſieris, non ſubſiſtam.* Quid rurſus aliud monet illud: *Dimitte me, vt plagam dolorem meum, antequam vadam, & non reuertar, ad terram tenebroſam, &c.* Et iterum in Reſponſorio: *Hei mihi, Domine, quia peccaui nimis in vita mea. Quid faciam miſer? quò fugiam niſi ad te Deus meus?* Similia multa toto decantantur officij decurſu, non ſolùm in perſona defunctorum, ſed etiam ex parte noſtra, vt commoueamur, & commoneamur. Sic etiam docemur repræſentare oculis mentis noſtræ defunctos, cum gemitu nobis pænas atroces quas patiuntur exponentes, vt muneri noſtro ſatisfaciamus, tam erga ipſos,

quos manus Domini tetigit, quàm erga nos: vt dum nobis minatur, eam emendatione vitæ diuertamus, & euadamus. O ſi Dominus mitteret vel vnam animam illis flaminis cinctam, vt facto ipſo, & non ſolùm verbis, exponeret nobis cruciatum Purgatorij, quanta cum efficacia illud efficeret? quamque ſeriò de nobis cogitaremus? Equidem Epuloni petenti vt mitteretur Lazarus ad domum Patris ſui, & ad Fratres ſuos pro eorum conuerſione, reſpondet Abraham. *Habent Moyſen & Prophetas, audiant illos.* Nonne tamen replicat: *Non Pater Abraham, ſed ſi quis ex mortuis ierit ad eôs, pœnitentiam agent?* Nempe pro excæcatis videri poterat efficacior doctrina à defuncto tradita, quàm librorum ſacrorum lectio. Sed cùm Deus ad miracula non teneatur, & fides nos ſatis inſtruat, repræſentat nobis Eccleſia in officio voces ipſorum defunctorum, vt efficaciter cor noſtrum penetrent, & maximè in die iſto ipſorum. Additque vocibus cæremonias exteriores, pulſum lugubrem campanarum, cenotaphia in medio templorum erecta, ſiue repræſentationes mortuorum, veſtes pullas & funebres: aliaque multa mortis & pœnitentiæ nos commonentia, ne veniamus in locum tormentorum.

Tertio, *Salubris eſt cogitatio pro defunctis exorare*, quia animæ illæ cum ſint prædeſtinatæ, & in ſtatu gratiæ confirmatæ, certò liberabuntur: ſi autem noſtro liberentur ſubſidio, non erunt ingratæ, ſed adeptâ beatitudine reddent gratiam pro gratia, memores noſtri apud Deum, quinimò Deum in earum gratiam nobis ex eo tempore, quo pro ipſis oramus benefacere, exploratum

1. Propterea etiam Ethnici dixere, non ſolùm

Deuter. 7. & Exod. 34. diſertè vetitum erat, iubente Deo vt capta idola & omnis idololatrica ſuppellex comburantur, neque in vllos domeſticos vſus conuertantur. At illi ſub ſuis tunicis hæc clanculum abſconderant: quod deprehenſum fuit, dum ſepulturæ mandarentur. Interim poſt orationem quâ rogabant Iudæi commilitones Deum, vt obliuioni traderetur hoc eorum peccatum, hoc eſt, vt perfectè eis deleretur, miſit Iudas Dux eorum ex collatitia pecunia Ieroſolymam duodecim millia drachmas (quæ drachmę, ſi Hebrεæ fuerint, duo millium ſcutorum aureorum poſſunt efficere, aiunt quidam) vt offerrentur pro peccato eorum ſacrificia, ſicque plenè expiarentur. Supponebat iſtud eorum peccatum (ſaltem in pleriſque) veniale fuiſſe, fortè ratione exiguæ quantitatis: aut ſi mortale erat, eos antè mortis articulum pœnituiſſe: Quia piè credendum erat, eos qui ceciderant in bello pro religione ſuſcepto non fuiſſe impœnitentes in fine vitæ. Vnde & dicitur *quod hi cum pietate dormitionem acceperant*; quapropter credebantur iuuandi precibus & ſacrificijs viuorum.

Ex hac hiſtoria, & particulari facto, deducitur hæc concluſio generalis: *Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.* Quæ concluſio mirè torquet hæreticos, quia clariſſimum continet exemplum, & Scripturę teſtimonium euidens, pro ſuffragijs defunctorum. Hæc pronuntiata à Spiritu ſancto ſententia paulò latiùs à nobis eſt explicanda, & rationes afferendæ, cur ſancta hæc ſic cogitatio, curque ſalubris tam defunctis, quàm viuis orantibus.

Dicamus ergò primò, ſanctam eſſe hanc cogi-

tationem, quia diuinæ legi conformis eſt, quæ miſericordiam commendat & præcipit erga indigos. Quis autem magis indiget quàm defuncti, qui in pœnis purgatoriis detinentur, vbi & grauiſſimè affligantur? Equidem eis afflictio eſt, in primis ob pœnam damni, ex parte viſionis diuinæ, quâ priuantur, ad quam ſciunt ius ſibi competere: eius certè dilatio grauis omninò eis eſt, & amara. Deinde ex parte pœnæ ſenſus grauiſſimus eis cruciatus eſt: quia pœna ignis, quâ ibi torquentur, grauior eſt omni pœna huius mundi. Eadem nempè eſt cum pœna quâ reprobi torquentur in inferno; ſolumque differentia eſt, quòd hæc ſic æterna, iſta autem tandē finem habeat. An non igitur repræhenſione digni ſunt qui lautè epulantur, & bibunt vinum in phialis, interim nihil compatiuntur ſuper afflictis in carcere illo diriſſimo? An non è contra benedictione digni ſunt, qui gratiam mortuis non denegant, ſed per orationes ac ſacrificia, aliaque pietatis opera, eos conuiuij cæleſtis participes faciunt?

De ſacrificio Agni dum mentio fit Exod. 10. ſic dicitur: *Sin minor ſit numerus, vt ſufficere poſſit ad veſcendum Agnum, aſſumet vicinū ſuum qui iunctus eſt domus ſuæ.* Hoc de Agno legali. Idem dicimus de Agno myſtico & Euchariſtico, quem ſacrificamus & ſumimus. Equidem pluſquàm ſufficiens eſt, nec à nobis conſumi poteſt: aſſumendi ergò ſunt vicini, vt partem illis diſtribuamus. Qui ſunt hi vicini? Certè animæ in purgatorio vicinitatem quamdam nobiſcum habent, quæ degunt non quidem ſuper terram, ſed in ipſa terra, in loco tamen viuentibus viciniori. Quapropter cùm habeant nobiſcum charitatis vnionem, iure eas aſſumimus, vt de noſtro Agno &

ſacrificio participent: Quòd ſi vel ſaltem mica in nobis eſt charitatis, de micis cadentibus è menſa noſtra ſpirituali partem eis demus. Vnum *De profundis*; vnum *Requieſcat in pace*; vna *Precatiuncula* pro defunctis: numquid quædam micæ cenſentur menſæ ſpiritualis? Ergò vel ob tantillum non tradamus eas obliuioni, ne diuinæ legi & charitati aduerſemur.

Dicamus ſecundò, ſanctam eſſe hanc cogitationem, quia legi naturæ eſt conformis, quæ inculcat: *Quidquid vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis.* Quis exiſtens in ardoribus illis cruciantibus non optaret liberari; & quidem quantocyus? Ergo te & tua impende in ſubſidium eorum qui cruciantur dirissimè, ſicut tibi fieri velles. Id verò citiùs faciendum, quia illi nulla ratione ſe iuuare poſſunt, ſicut hi qui adhuc in vita agunt, Ipſi enim ſunt *in ſtatu ſatis patiendi, non ſatis faciendi*; nec niſi aliorum auxilio poſſunt adiuuari.

Hæc eſt ratio quam vir quidam prudens & ſanctus nomine Benedictus, Ord. S. Dominici, allegabat B. Bertrando eiuſdem ordinis viro illuſtri, primo Prouinciæ Prouinciali. Solebat ipſe quotidie pro ſuis & viuentium peccatis celebrare, raro pro defunctis. Interrogauit eum F. Benedictus, cur ita frequenter ſacrificaret pro peccatis viuentium, & non potiùs frequenter pro mortuis? Reſpondit. *Quia defuncti de ſua ſalute certi ſunt, nos autem fluctuamus in periculis.* Cui F. Benedictus: *Si ſint duo mendici, alter membris ſanus, alter illis carẽs, vtri potiſſimũ opitulaberis?* Reſpondet. *Illi qui minus ſe iuuare poteſt.* Tũc Benedictus. *Hi ſũt defũcti, quibus nec os eſt ad cõfitendum, nec manus ad operandũ, ſed noſtrã opem*

poſtulant. Viui autem peccatores os & manus habent, quibus ſibi poſſunt conſulere. Cùm verò à ſua ſententia non deduceretur Bertrandus, ſequenti nocte apparuit ei terribilis defunctus, & faſce lignorum mirè eum compreſſis, decieſque & ampliùs ipſum excitans illa nocte, perterruit. Itaque in aurora Benedictum ad ſe vocans, enarrat totius noctis hiſtoriam: ac deinde religiosè & lacrymabundè ſæpius ad aram acceſſit pro defunctis ſacrificaturus. Ita habet vita S. Dominici l. 3. c. 8. & Chron. Prædicatorum. Iuuandæ ergò ſunt animæ illæ, quæ *ligatis pedibus & manibus* non poſſunt ſe iuuare; ſicut optaremus iuuari, ſi in eadem neceſſitate degeremus: hoc nos admonet lex naturæ inſcripta in cordibus noſtris.

Dicamus tertiò, ſanctam eſſe hanc cogitationem quia Eccleſia (quæ ſancta eſt, & nonniſi ſancta docet) ſic ſemper nos docuit, & admonuit. Quapropter ex Apoſtolorum inſtituto ſanciuit, ne vnquam Miſſæ ſacrificium offeratur, niſi cum memoria ſpeciali defunctorum, *vt locum refrigerij, lucis, & pacis inueniant.* Numquam decantat Horas canonicas, niſi & participes illos faciat, per hunc verſum omnes terminans: *Fidelium animæ per miſericordiā Dei requieſcant in pace.* Propterea etiam vniuerſale hoc feſtum, ſiue ſolemnem Commemorationem defunctorum, quotannis inſtituit, (exemplo S. Odilonis primùm inducto) vt conuiuium ſpecialiſſimum, & auxilium efficaciſſimum eis exhiberet. Denique, ſingulis menſibus ordinat officium recitari defunctorum die prima non impedita: immò & ſingulis hebdomadis diem primum à Dominica eorum auxilio deſtinauit.

Non abſimilis eſt Eccleſia, Mater noſtra, & Mater piè defunctorum, Reſphæ vxori Saulis, de qua 2. Reg. 21. Cùm ſeptem filij Saul acti fuiſſent in crucem à Gabaonitis, *tollens illa cilicium, ſubſtrauit ſibi ſupra petram ab initio meſſis, donec ſtillaret aqua ſupra eos.* Hoc eſt, ſubſtrauit ſibi ſaccum, manens per omnes dies, oransque Deum, vt ſic placaretur, quia fames in Iſraël erat ob peccatum Saulis. Manſit ergò donec pluuia veniret, cuius inopia fames acciderat: & pluuia iſta oſtendebat Deum iam eſſe placatum. Hic quidem eſt ſenſus literalis: ſed in ſenſu accommodato ad noſtrum propoſitum dicamus: Quid eſt, *Donec ſtillaret aqua ſuper eos?* Cur tam diu mulier hæc defunctis adſtitit, donec perfunderentur aquâ? Certè his innui poteſt officium quòd defunctis Eccleſia bona mater præſtat, non ceſſans pro eis orationem fundere, donec cæleſti rore perfuſi refrigerium inueniant, donec ſtilla cæleſtis miſericordiæ defluat. Hoc præſtat in ſacro & cilicio per preces & ſacrificia, & alia pænalia opera. Ne ſtillam quidem participant aut guttam qui in inferno degunt, licet totâ illam depoſcant æternitate cum Epulone: at in Purgatorio exiſtentibus ſtillam & riuulos poſſumus impetrare de Fontibus Saluatoris, de miſericodiæ diuinæ ſtillicidiis.

Vide Textum

Audi quod refert Lucas Epiſc. Thudenſis in hiſtoria miraculorum S. Iſidori c. 31, Anima cuiuſdam Sacerdotis apud Cœnobium S. Iſidori Legionenſis cuidem Nouitio Canonico Regulori apparens, dicebat: *Dominicis diebus propter gloriam Dominicæ reſurrectionis, & præcipuis ſolennitatibus, & quoties pro nobis immolatur Deo hoſtia ſalutaris, multi noſtrum nullâ pena afficimur,*

mur, & ad loca vbi corpora noſtra iacent, venire permittimur, quæ ſi incenſo vel aquâ benedictâ inuenimus adſperſa, tanto perfundimur refrigerio, vt nobis quaſi Paradiſi quædam requies videatur. Ita loco cit.

Itaque, ſi in antiqua lege ſancta fuit cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis, hoc eſt à peccatorum reſiduis pœnis exoluerentur, quantò magis in noua? Si tunc temporis ſancta fuit cogitatio offerre pro illis ſacrificium, quantò magis nunc? Si ſanguis hircorum & vitulorum eis prodeſſe potuit ad expiationem, *quantò magis ſanguis Chriſti, qui ſemetipſum obtulit per Spiritum ſanctum?* Hic eſt ſanguis aſperſionis & propitiationis, non ſolùm irrigans hunc mundum, ſed etiam purgatorium. Chriſtus Dominus in finem vſque ſæculi inſtar Aaronis ſtat inter mortuos & viuentes, ſeipſum immolans pro vtriſque. Eccleſia ergo meritò meminit in ſuis ſacrificijs membrorum ſibi adhuc per fidei & charitatis vinculum coniunctorū, licet in altero degant ſæculo: & quia adhuc egent lytro & pretio, illud pro illis offert. Et id quidem fecit à mille & ſexcentis annis, & in finem vſque ſæculi faciet, quantumlibet hæreſis ogganiat. Nam ſemper erunt ibi egeni aliqui, nec ille locus purgatorius euacuatus vnquam fuit, niſi ſemel, aut iterum, in Chriſti ſcilicet & Virginis Matris aſſcenſione, tamquam in die coronationis Regis & Reginæ, in quo carceres ſolent aperiri, & rei in libertatem mitti. Interim aliàs frequenter multa millia animarum in libertatem aſſeruntur per ſacrificia, & per ſpecialem Matris Mariæ interceſſionem. Propterea S. Brigitta audiuit illam ſibi quondam ſic loquentem: *Ego ſum Mater Dei, &*

Mater omnium qui ſunt in Purgatorio, quia omnes pœnæ quæ debentur pro eorum purgandis peccatis per preces meas quâlibet hora aliquo modo mitigantur. Ita ipſa l. 4. reuelat. c. 138.

Maximo autem liberantur numero in hoc die feſtiuo eorum, quia tunc preces & ſacrificia certatim Eccleſiæ conferunt, & offerunt ad eorum impetrandam libertatem. Ideo S. Malachias Hyberniæ Epiſcopus, cuius admirabilem vitam ſcribit S. Bernardus, interrogatus vbi & quando cuperet mori, his reſpondit verbis: *Si hinc migro, nuſquam lubentius quàm vndè vnà cum Apoſtolo noſtro reſurgere poſſim.* Cùm ipſe foret Hyberniæ Epiſcopus, per ſuum Apoſtolum intelligebat Hyberniæ Apoſtolum Patricium, apud quem commori optabat, vt conſurgeret cum eo in reſurrectionem vitæ. Addebat vero: *Si peregrinari oportet, & in peregrinatione mori me permittit Deus, elegi Claramuallem.* Requiſitus autem de tempore. Reſpondit: *Opto emori in die ſolemni Defunctorum.* Rationem illius dedit, cum iam infirmus foret, his verbis: *Non parum mihi ſpei repoſitum eſt in illa die, qua mortuis tanta à viuis beneficia impenduntur.* Votum itaque eius impletum fuit.

PARS SECVNDA.

EX dictis patet, quam ſancta ſit, maximè in die iſto, *cogitatio pro defunctis exorare*, vide nunc quàm etiam ſit ſalubris. Primò quidem ſalubris ipſis animabus, quæ & iure quodam noſtra expoſcunt ſuffragia. O ſi eorum gemitus, qui ad nos diriguntur, corde perciperemus! Longè maiori charitate & feruore eis ſubſidium imper-

tiremus. Sed multis contingit quod olim populo Iſraëlitico, qui dum idolo Moloch immolarent pueros ſuos, non audiebant eorum teneras voces, vel attroces vlulatus, ob timpana circumſtrepentia? ideo enim tunc tympana pulſabantur vt ad commiſerationem matres vel parentes non commouerentur. Sic & mundus circumſtrepens ſuo tumultu, & aures mundanorum ſuâ implens voce & ſonitu, impedit vt audiantur, aut conſiderentur gemitus animarum in pænis agentium licet propinqui ſint & affines, qui iure ſuo auxilium depoſcant. Quod ſi toto anni decurſu ſurdi ſunt nonnulli, ſaltem in hoc die animabus ſalubri, aures aperiant & cor ad eis conpatiendum & ſubueniendum, in quo Deus decreuit multis millibus facere miſericordiam, ſi viuentium pia interueniant vota.

Audi quod hac de re in Chronicis FF. Prædicatorũ legimus. Quidam illius Ordinis, cùm die Animarum concionaturus, pridiè ſtudio ſeſe addixiſſet, & ruminaret motiua efficacia quibus corda plebis commoueret, apparuit ei quidam Frater defunctus, miſſum ſe aſſerés ab animabus Purgatorii, obſecrantibus quatenus efficaciter commédaret preces & ſuffragia ad liberationem earum tendentia: Deum enim eo die decreuiſſe magnâ vti miſericordiâ, ſi eorum intercederent ſuffragia. Ac in ſpeciali rem aperiens, dicebat: *Hodiè quindecim millia è pænis eripientur.* Quam apparitionem & admonitionem cùm retuliſſet Cócionator, multorũ animos validiſſimè ad pietatem & compaſſionem cõmouit. Similiter cum Frater Ioannes de Aluerna, Vir ſanctus, Ord. Minorũ, in die Commemorationis animarũ magnâ charitate & cõpaſſione ſacrificium offerret,

vidit innumeras animas, ceu multitudinem ſcintillarum de ignita fornace prodeuntium, in Cælos euolare. Teſtis eſt S. Antoninus 3.p.t.24.c.8. ex Chronicis Minorum.

Secundò, ſalubris eſt hæc oratio, non ſolùm defunctis, ſed etiam nobis ipſis. Prodeſt enim nobis ad augmentum gratiæ & charitatis. Prodeſt illis vt ſatisfactoria, nobis etiam vt meritoria eſt. Atque vlterius in hoc nobis proficua eſt, quia ſic cordi noſtro infigitur preſſiùs memoria mortis, ſi cordatè oremus, & rememoremus quæ geruntur coram oculis noſtris. Monemur enim compunctionis ad pœnitentiam, & præparationis ad mortem, vt æternitati noſtræ prouideamus, & in illa loca tenebris horrida, cruciatu atrocia, non eamus. Hoc officium defunctorũ nos crebrò admonet, ſiue in Lectionibus, ſiue in Reſpõſoriis. Quid enim aliud indicat illud; *Parce mihi Domine, nihil enim ſunt dies mei. Peccaui. Quid faciam tibi, ô cuſtos hominum? Quare poſuiſti me contrarium tibi, & factus ſum mihi metipſi grauis? Ecce nunc in puluere dormiam, & ſi manè me quæſieris, non ſubſiſtam.* Quid rurſus aliud monet illud: *Dimitte me, vt plagam dolorem meum, antequam vadam, & non reuertar, ad terram tenebroſam, &c.* Et iterum in Reſponſorio: *Hei mihi, Domine, quia peccaui nimis in vita mea. Quid faciam miſer? quò fugiam niſi ad te Deus meus?* Similia multa toto decantantur officij decurſu, non ſolùm in perſona defunctorum, ſed etiam ex parte noſtra, vt commoueamur, & commoneamur. Sic etiam docemur repræſentare oculis mentis noſtræ defunctos, cum gemitu nobis pænas atroces quas patiuntur exponentes, vt muneri noſtro ſatisfaciamus, tam erga ipſos,

quos manus Domini tetigit, quàm erga nos: vt dum nobis minatur, eam emendatione vitæ diuertamus, & euadamus. O ſi Dominus mitteret vel vnam animam illis flammis cinctam, vt facto ipſo, & non ſolùm verbis, exponeret nobis cruciatum Purgatorij, quanta cum efficacia illud efficeret? quamque ſeriò de nobis cogitaremus? Equidem Epuloni petenti vt mitteretur Lazarus ad domum Patris ſui, & ad Fratres ſuos pro eorum conuerſione, reſpondet Abraham. *Habent Moyſen & Prophetas, audiant illos.* Nonne tamen replicat: *Non Pater Abraham, ſed ſi quis ex mortuis ierit ad eòs, pœnitentiam agent?* Nempe pro excæcatis videri poterat efficacior doctrina à defuncto tradita, quàm librorum ſacrorum lectio. Sed cùm Deus ad miracula non teneatur, & fides nos ſatis inſtruat, repræſentat nobis Eccleſia in officio voces ipſorum defunctorum, vt efficaciter cor noſtrum penetrent, & maximè in die iſto ipſorum. Additque vocibus cæremonias exteriores, pulſum lugubrem campanarum, cenotaphia in medio templorum erecta, ſiue repræſentationes mortuorum, veſtes pullas & funebres: aliaque multa mortis & pœnitentiæ nos commonentia, ne veniamus in locum tormentorum.

Tertio, *Salubris eſt cogitatio pro defunctis exorare*, quia animæ illæ cum ſint prædeſtinatæ, & in ſtatu gratiæ confirmatæ, certò liberabuntur: ſi autem noſtro liberentur ſubſidio, non erunt ingratæ, ſed adeptâ beatitudine reddent gratiam pro gratia, memores noſtri apud Deum, quinimò Deum in earum gratiam nobis ex eo tempore, quo pro ipſis oramus benefacere, exploratum

1. Propterea etiam Ethnici dixere, non ſolùm

viuis, ſed & mortuis beneficia impendi oportere. Et notabile eſt quod hanc in rem Simonides inter antiquos enarrat de ſeipſo: *Iter faciens inueni cadauer obiectum feris; miſertus, curauit inhumari. Poſt aliquod tempus cum decreuiſſem proficiſci per mare, apparuit mihi nocte præcedente defunctus ille, & dixit: Noli aſcendere nauem illam, quia mox ſubmergetur. Inſinuaui id ſocijs ſed ludibrio habuerunt. Vix autem portu egreſsi erant, & ecce tempeſtate exorta perierunt.* Si Ethnico verò id beneficii præſtitum fuit, ob humanitatem cadaueri impenſam; an irremuneratum erit quod à Chriſtiano animabus piè defunctis ſubſidium impenſum fuerit? Abſit: Quinimo benedictus erit à Domino, *qui gratiam quam præbuerat viuis, ſeruarit & mortuis*. Ruth 2.

Quartò, *Salubris eſt cogitatio pro defunctis exorare*, quia qui frequenter & feruenter orant pro defunctis, hanc conſequuntur remunerationem vbi diſceſſerint, vt & ipſi viuentium pietate fruantur. Si enim ad locum expiatorium contingat eos venire, multos habebunt orantes pro ſe, qui à Deo ſuſcitabuntur, & exaudientur. E contra, qui ſegnes hac in re fuerint, etiam raros inuenient pro ſe precatores, vel torpidos; ita in compenſam negligentiæ Deo iuſtè decernente, vt eadem menſura eis remetiatur, quâ alios menſi fuerunt.

Quapropter pia eſt opinio Cardinalis Caietani, aſſerentis Miſſas quæ generaliter pro defunctis offeruntur, illis maximè prodeſſe, qui in carne mortali degentes ſollicitudinem adiuuandis defunctis impenderunt. In Chronicis S. Franciſci lib. 9. c. 22. refertur; Religioſum quemdam poſt mortem cuidam è ſuis ſodalibus apparuiſ-

ſe,& ſignificaſſe ſe graues in Purgatorio pati cruciatus, eò quod dum viueret, in recitandis precibus pro defunctis negligens foret, ideoque nihil ſibi profuiſſe Miſſas pro ſe oblatas, ſed Deum in pœnam negligentiæ alij fructum applicuiſſe.

PARS TERTIA.

POſtremò dicamus, *Sanctam & ſalubrem eſſe cogitationem pro defunctis exorare*, quia ſic ſemper Sancti fecere, idque ſaluberrimè & efficaciſſimè. Declararemus id nonnullis exemplis. *Aug. l. 9. cõfeſ.*

S. Auguſtinus in libro confeſſionnm refert, matrem ſuam S. Monicam, morti iam approximantem, hoc vnicè expetijſſe, vt ipſe cum ſuis ad altare meminiſſet defunctæ matris. Sciebat nimirum, quàm ſancta & ſalubris ſit cogitatio pro defunctis exorare, quamque efficax id ſit ad peccata ſoluendum, ſiue pœnas peccatis debitas, & ad remouendum omnem obicem remorantem animas ab ingreſſu gloriæ, cui ſuſpirabat medullitùs.

Sanctus Bernardus in vita S. Malachiæ Epiſc. Hiberniæ teſtatur ipſius precibus animam ſororis è locis Purgatorijs liberatam, & aggregatam candidatorum cœtui, qui eam expectabat. De hac re ſic loquitur Bernardus: *Nonne tibi videtur Malachiæ oratio vicem quodammodò effractoris exhibuiſſe cæleſtibus portis, quando peccatis mulier fraternis obtinuit armis, quod ſuis meritis negabatur? Hoc planè Sacramentum in terra relictum vſque ad conſummationem ſæculi potens eſt peccata conſumere, debellare obuias poteſtates, inferre cælis reuertentes de terra.* Vide Bernardum latiùs cap. 6. vitæ Malachiæ.

S. Thomas Aquinas agebat Pariſiis, & orationi incumbebat. Apparuit autem ei ſoror, ſeque in locis Purgatoriis cruciari dixit, orans vt ſacrificia & preces pro ipſa Domino offerret. Curauit vir Sanctus eius petitioni ſatisfieri, tum per ſe, tum per FF. preces. Interiecto temporis aliquanto ſpatio, Romæ ſe rurſus viſendam obtulit, indicans ſe à pœnis liberam agere in beata vita. Interroganti autem S. Thomæ de duobus fratribus, reſpondit, Landulphum teneri adhuc in Purgatoriis locis, Arnoldum verò habitare in cælis. Sed & hoc adiecit: *Tu quoque frater, breui nobis iungeris; ſed maior te expectat gloria, ob ſuſceptos pro Eccleſia labores*. Surius 7. Martij.

Verùm non ſolum pro agnatis & affinibus nobis eſt orandum, ſed vniuerſim pro omnibus, Gratiſſimumque Deo eſt, & Sanctis, ſi magnâ compaſſione ducamur, orando pro illis pro quibus ſpecialis oratio non offertur ab iis qui tenerentur & negligunt. Cùm Sancti in cælo auidè expectent ſuas reſtaurari ruinas: complerique numerum electorum; gratiſſimum illis eſt, ſi ad id cooperemur, iuuando defunctos, quos expectant tamquam conciues ſuos. Si hoc beatis gratum eſt, tam hominibus, quàm Angelis, etiam Deo non poteſt non eſſe acceptiſſimum, qui & ſpecialiter quandoque excitat nonnullos ad id peragendum omni conamine & feruore. Audi de ſanctis Belgii fæminis hiſtorias hac de re admirabiles.

S. Lyduina cogitabat frequenter (inquit ſcriptor vitæ eius) *quam ſanctum & ſalubre ſit orare pro mortuis, qui ſunt in regione expiationis, non ad perditionem, ſed ad purgationem, non ad deſtructionem, ſed ad caſtigationem*. Itaque arreptis armis

ſpiritualibus eis ſuppetias ferre connitebatur. Sæpe in ſpiritu rapta vidit illarum pœnas, & commiſeratione ducta continuos lacrymarum dabat imbres optabatque in ſe transferri illarum pœnas, dicens Domino magno animarum zelo: *O ſi poſſem, Deus meus, carnem & ſanguinem meum dare* pro animabus *illis quas tu caſtigas!* Orabat pro his, ſuſpirabat, vigilabat, ſacrificia offerri curabat, ſe totam in holocauſtum offerebat. Nocturno quodam tempore in ſpiritu rapta ad locum pœnarum, videbat ſummâ compaſſione torqueri animas globoſque igneos in ſublime efferri. Rogauit autem Angelus quamdam demonſtrans ei animam, num eam iuuare vellet? Reſpondit, ſe perquam velle. Cui Angelus: Oportet igitur te per medias tranſire flammas. At illa: Lubens, inquit, faciam. Cum ergo pertranſiſſet, vidit animam è pœnis eripi & exultandam in cælos proficiſci. Vide apud Sur. 14. April. part. 2. c. 2. vitæ eius.

B. Maria Ogniacenſis ſimiliter in lampade cordis ſui ignem charitatis oleo miſericordiæ iugiter fouebat, ne forte cum ſacris virginibus abſque oleo deprehenſa, à nuptiis æternæ iucunditatis excluderetur. Pia autem ancilla Chriſti pietatis viſceribus tota affluebat erga eos qui in Purgatorio torquebantur: nec contenta ſuis precibus, etiam aliorum preces & ſacrificia pro eis efflagitabat. Propter eius ergo charitatem multas animas Deus è pœnis eripuit. Teſtis eſt Iacobus de Vitriaco in vita eius.

Lutgardis eodem vixit tempore, eademque flagrabat charitate. Cui propterea apparuit Innocentius Tertius, Pontifex Summus, vt eius ſuffragia expoſceret, ac ſic à pœnis liber exiret,

Surius in vita Lutgardis.

Quod factum eſt, Deo Virginis preces exaudiente, ad quam ſpecialiter ſummum Eccleſiæ Rectorem deſtinarat, ob zelum quo ardebat erga animas Purgatorii. Teſtis eſt Thomas à Cantiprato, Cameraci Suffraganeus, ſcriptor vitæ eius.

At inter omnes excelluit S. Chriſtina *Mirabilis* nominata, quæ è viuis ſublata, cùm deducta fuiſſet ab Angelis ad Purgatorij locum, ibique vidiſſet horribilia tormenta quibus animæ cruciabantur, hanc optionem accepit à Deo: *Optionem tibi facio*, inquit Dominus, *vel nunc in æternum apud me permanere in gloria, vel redire ad terras, ibique harum animarum pœnas luere, & eas liberare; atque efficere tua pænitentia exemplis, vt homines à ſuis facinoribus reſipiſcant, & ad me conuertantur. Ac ſic peractis omnibus, ad me reuerti poteris multis ſancta meritorum cumulis.* Illa vero illico reſpondit ſe ad corpus velle reuerti illius rei cauſa; ac reuerſa, admirabiles pro animabus illis ſubijt pœnitentias. Vidiſſes illam nunc in ardentes fornaces ſeſe proijcere, nunc in cacabos bullienti aqua plenos, nunc ſub aquis gelu conſtrictis multos dies hærere, nunc in alis rotiſque molendinorum volutari, nunc in patibulis inter latrones per aliquot dies dependere, & multa alia admirabilia pœnitentiæ opera explere. In his autem omnibus tantos perſentiebat dolores, vt inſtar parturientis quandoque altiſſimè eiularet: ſed tamen illæſa ſemper, ad nouos dolores integra, ex igne & incendijs emergebat. Vide vitam eius apud Surium 23. Iunij, c. 3. & ſequentibus, quam laudat Iacobus de de Vitriaco Cardinalis. O certè charitatem planè admirabilem; optare à Dei viſione ſeparari quãtùm illi placuerit, & cruciatus indicibiles inte-

rim perpeti pro ſalute animarum purgandarum! An non igitur & hæc poterat dicere ſimili charitate qua Apoſtolus Paulus: *Optabam anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis?* Propter Chriſtum à Chriſto ad tempus diuelli non renuebat, ſiue eius viſione priuari, vt multos Chriſto lucrifaceret. O admirabilis Chriſtina, & numquam ſatis laudata Chriſtiana.

CONCLVSIO.

INſpira nobis, Domine, frequenter hanc ſanctam & ſalubrem cogitationem, vt cum feruore & zelo exemplis SS. tuarum inuitati, pro defunctis oremus, qui ſeipſos iuuare non poſſunt. Fac vt adimpleamus perfectâ charitate monitum piæ Matris noſtræ Eccleſiæ, continuò nos admonentis vt miſereamur fratrum noſtrorum qui ex eodem ſanctæ genitricis vtero prodieruntt offerendo preces & ſubſidium oportunum piorum operum pro eorum liberatione & plena expiatione. Hæc eſt voluntas tua, ô Ieſu Saluator & pie Domine, quia & horum, interuenientibus ſuffragijs noſtris, cupis miſereri; cum & ipſi fratres tui ſint, & membra tua, fidei, ſpei, charitatis vinculo tibi nobiſque coniuncta. Offerimus ergò pro illis tuum ſanguinem, melius loquentem quâm ſanguis Abel contra fratrem. Iſte clamabat in cælum pro vindicta: ille clamat in cælum pro miſericordia. Iſte reſperſus impiauit innocuam antea humum: ille eſt ſanguis aſperſionis, qui expiat terram & purgatorium. Iſte ceſſit effundenti in augmentum & pondus damnationis? ille cædit nobis lytrum & pretium re-

demptionis. Tu illum ſemel obtuliſti in ara crucis pro omnibus in pretium & redemptionem: ſed rurſus quotidie vis à nobis offerri, tam pro viuis quam defunctis, in pretii huius à te acquiſiti applicationem, vt per illum nos abſoluamur à delictis, illi exſoluantur à pœnis. Reſpice ergo fratres noſtros, tuoſque iam impotentes ſolutioni: nec deſpice eos, noſtraſque pro eis preces: ſed cruore quem fudiſti pro eis perſolue integrum debitum, vt liberi è tetro carcere, te cum beatis valeant æternùm collaudare, & pro nobis miſeris exorare; vt tandem ex ipſis & nobis fiat vnum ouile, vnum regnum, vna Eccleſia triumphans, cui præſit vnus Paſtor, vnus Rex, vnus Saluator & Mortis Triumphator in ſæcula ſæculorum.

EXEMPLVM.

B. Maria Ogniacẽſis in cella ſua multas vidit manus, quaſi ſibi ſuplicantium. Admirans autem, & ignorans quid hoc ſibi vellet nonnihil timore correpta, fugit ad Eccleſiam. Altero dieiterum in cellula ſua eaſdem vidit manus, & iterum expaueſcens, rurſus ad Eccleſiam volebat fugere, ſed manibus illis, illam retinere volentibus, retardabatur. At nihilominus ad Eccleſiam tamquam tabernaculum confugiens vt Dominum conſuleret, rogauit, vt ſe quid manus illæ vellent certiorem redderet. Reſpondit Dominus, defunctorum animas in Purgatorio orationum eius ſuffragia expetere, quibus quaſi vnguento pretioſo dolores illorum lenirentur. Nam præ contemplationis diuinæ

dulcedine ſolitas pro illis preces nonnumquam intermittebat, interdum nec os aperire, nec de vlla re quam de Deo poterat cogitare. Ita Cardinal. Vitriaco in vita eius c. 9.

FINIS.

INDEX RERVM QVÆ IN HOC PRIMO TOMO NOTATV DIGNÆ OCCVRRERVNT.

A

Abagarus æger ad Chriſtum legatos mittit, eius epiſtola 596. quomodo ſanatus. 597
Abel iuſtorum & patientium typus. 674
Abigaïl Dauid iratum ſedat. 668
Abram cur in Habraam, & quid ſit. 167
Abſalon capillis ſuſpenſus. 397
Abſalon perſequens Dauidem infœlix. 607
Abſalon cur crinibus ſuſpenſus hæſerit medius inter cœlum & terram. 398
Adonis, quis, 247. eius cum Chriſto comparatio. ibid.
Ægyptus quomodo ab hoſpitio Chriſti compenſata, 97. quibus miraculis. 98.99
Agnus in lacte matris non coquendus figura Chriſti. 99.100
S. Aignanus ſignis deſignatus Epiſcopus. 1552
Alexandrina puella in deſperatum quemdam miſericors ad fidem vocatur. 655

A

Alloquio Dei vel etiam in tranſcurſu nil gratius. 4
Amos armentarius in Ducem & prophetam electus. 12
Ananias Damaſci Epiſcopus. 132
S. Andrεæ ad Chriſti vocem obedientia. 13
S. Andrεæ è cruce pendentis zelus ab ipſius ore ad vltimum vſque ſpiritum prædicationes elicuit. 20
S. Andrεæ & S. Petri mortem ſubeuntium comparatio. 18,19
S. Andrεæ morientis oratio. 18
S. Andrææ ſecunda vocatio. 7. & ſeq.
S. Andræam martyrium ſitientem ſoluturi lictoris brachium exareſcit. 17
S. Andræas Chriſti colloquio fruitus fratrem Simonem ad Meſſiam inuitat, & adducit. 4.5
S. Andræas cur fratrem tanto feruore ad Chriſtum inuitarit. 5
S. Andræas cur tranſuerſus crucifixus. 17
S. Andræas non tantum ad notitiam Apoſtolatumue Chriſti vocatus, ſed & ad martyrium, per vocem, Venite poſt me. 15.16
S. Andræas non tantum nauis, ſed & affectuum retia reliquit. 14
S. Andræas quâ horâ ad Chriſtum vocatus. 3
S. Andræas vnus ex diſcipulis ſancti Ioannis. 1
S. Andræas vocatus primò, deinde ad retia reuerſus eſt. 6
Angeli varij, & eorum nomina 571. eorum officia. 575
Angelorum locum homines repleturi. 138
Angelus cur Chriſti nuntius, 204. 205. cur ab ho-

mine reueréatur. 205
Anima defuncti concionaturum aliquem in die defunctorum Eccleſiæ precum fidelium vim docet. 699
Animæ Purgatorio pœnas dantes auxilio egent, 695. vnde colligitur. ibid.
Animarum Commemoratio. 691
Anima ſacerdotis cuiuſdam defuncti Nouitium Canonicum Regularem precum Eccleſiæ vtilitatem edocet. 696.697
Annunciatio B. Virginis, 199. gaudij nuntia, 200. 201. & ſeq. cur per Angelum facta, 204. cur Conceptionem præceſſerit. 203.204
Antichriſtus à quo occidendus. 566
Apoſtoli cur duodecim electi. 512
S. Apoſtolorum inuocatio. 605. & ſeq.
Apoſtolorum typi. 141.142.512.513.
Arbores infructuoſæ cur Deorum cuilibet conſecratæ. 512
Arbores Regem eligunt. 510.511
S. Arnulphus moriturus à B. Virgine de peccatorum remiſſione certior factus, 495. à ſancto Michaële viſitatus. 568
S. Arſenius lachrymarum cauſam reddit. 641
in Aſſumptionis Beatæ Virginis feſtum oratio. 470.489.
Aſtyages S. Bartholomæo viuo pellem detrahi iubet. 520
S. Auguſtini reſipiſcentia. 130
S. Auguſtinus cur confeſſiones ſuas publicarit. 42
Aureola triplex. 67
S. Aureus Moguntiæ Epiſ. ab Arrianis trucidatus. 562

B

BAriona quid ſignificet. 317
S. Bartholomæi feſtum. 507
S. Bartholomæus quis fuerit,515. eius confeſſio, 516.eius martyrium,518.519. Nathanaël quis, 516.517. eius oſſium miracula. 522
Beatitudinis inſignia, filij Dei. 681
de Beatudinibus. 613
Beatitudinis pauperum ſpiritu explicatio. 623. vſque 635.
Beatitudinũ octonarius numerus myſticus,677. earum adumbrationes. ibid. & ſeq.
Beatitudo eſurientium. 642.& ſeq.
Beatitudo lugentium. 635.& ſeq.
Beatitudo miſericordium. 649.& ſeq.
Beatitudo mundorum corde. 655.& ſeq.
Beatitudo pacificorum. 662.& ſeq.
Beatitudo perſecutionem patientium. 670
F. Benedictus Relig. B. Bertrandum pro defunctis orare monet. 694
B. Bertrandus ord. S. Dominici pro defunctis minus ſollicitus, de ſententia minus pia quibus deiectus. 694.695
S.Brigitta Angelorum pulchritudinem,& Diaboli deformitatem à Deo diſcit. 684.685
S. Brigitta de defunctorum pœnis à B. Virgine monetur. 697.698

C

S. CCæciliæ ſplendor. 61
S. Cæciliæ viſio. 661

Cain perſequitur Abel. 674
Calculorum vſus & frequentia. 150
S. Calliopius crucifixus, inter matris complexus moritur. 493
Candelabra ſeptem quid ſignificent. 227
Cantici Virginis explicatio. 361. vſque ad 384
Capilli detonſi, decus. 396. & ſeq.
Capillis fictitiis & ſutilibus cur non vtendum. 399
S. Caroli Borromæi charitas. 655
Carolus Magnus ſub auſpiciis S. Iacobi Hiſpaniam liberat à Saracenis. 429
Caſus in ſanctis magnus. 145
S. Catharina Senenſis cor ſuum in cor Chriſti commutat. 662
S. Catharina Senenſis Diaboli deformitatem intuita, ab ipſius viſione imposterum quàm abhorruerit. 685
Ceruæ quomodo pariant. 127
Charitatis colligatio cor vnum & animam vnam deſiderat. 23
Chordæ octo oris Chriſti, quid notent? 679
Chriſtiani debent eſſe fratres dilectione & pace, 12
Chriſti familia. 172
Chriſti in Ægyptū fugientis Prophetiæ, 95. 96. cur receſſerit in Ægyptum, non in aliam terram. 96. 97. 98
S. Chriſtinæ conſtantia. 460
S. Chriſtinæ erga defunctos charitas. 706
Chriſti reliquiæ. 262. 263. & ſeq.
Chriſti vulnera quàm vtilia. 49. 50. & ſeq
Chriſtus cur à diſcipulis eius habitationem rogantibus petierit, Quid quæritis.? 2.

Chriſtus cur capite in cœlum, pedibus in terram conuerſis crucifixus. 16
Chriſtus cur cicatrices in corpore retinuerit, 47. 48. cur eas S. Thomæ aperuerit.. 49.50
Chriſtus cur fugerit à militibus ſuis SS. Innocentibus. 104.105
Chriſtus cur in vltima cœna pedes ſuos non lauit. 391.392
Chriſtus cur non infans occiſus? 99.100.
Chriſtus cur ſapientiæ diſcipulos congregaturus ad mare potius quàm ad Academias ierit. 8. 10.11. cur piſcatores illiteratos & rudes in Diſcipulos elegerit. 8.9
Chriſtus filius Dei viui, 302. cur non morientis. 303
Chriſtus moriens mortis amaritudinem tulit. 19
Chriſtus quàm animarum amator ſit & zelator. 46.47
Chriſtus V. Mariæ, ſuæ ciuitati, inſignia ſua impreſſit. 25
Ciues triumphantis ciuitatis Dei, qui? 24
Ciuitas Dei, quæ? 22.23
S. Claræ de Montefalco amor ad Crucem. 251
Cœli aperti quando, & quandiu? 66.67
S. Coleta S. Ioannem Euangel. colens remunerata. 78
Columbæ Filij, qui? 682
Columbæ ſine felle, quid ſint? 683
Columna ignea Iſraëlitarum. 563. & ſeq. à quo mota. 564.565
Commemorationis animarum dies. 69
Conceptio B Virginis, vniuerſæ terræ lætitia, & gaudium, & cur, 29.30. & Inferis.. 3

Conceptio Chriſti quo tempore facta, 216. iñ inſtanti Chriſtus conceptus, formatus & animatus. 217
Conceptionis Deiparæ feſtum. 22
Conceptio Virginis immaculata, & cur? 27.28
de SS. Confeſſoribus. 612. & ſeq.
non Confidendum ſibi. 144
Conſtantinus quàm S. Petrum veneratus fuerit. 316
Cordis munditia quæ? 657
Coronæ Chriſti partes per totum orbem. 260. exempla & teſtimonia. 261.262. & ſeq.
Corona virginitatis. 69
Corona vitæ. 66.67
Cor pollutum Deus habitare non poteſt. 660
Cras cras, coruina vox, ad gratiam Spiritus ſancti non proferenda. 15
Crucis amaritudo ſublata, eiuſque elogium 19
S. Crucis Inuentionis feſtum. 241. quomodo S. Crux inuenta. 242. 243. & ſeq. quomodo à crucibus latronum ſecreta. 244.245. eius myſteria. 24. 249. miracula. 250. 251. & ſeq.
S. Crux omnis ſapientiæ & doctrinæ fons. 252. eius fructus. 254. cur tot in partes ſparſa. 258. 259. eius miracula. 264
Crux ſupplicij miniſterio prohibita. 246

D

DAgon Idolum Arcam non ſuſtinet. 98
Dnielis patientia, 686. 687. à leonibus intactus relinquitur, ibid.

Dauid à baculo ad Regnum, Ioſeph à Regno ad baculum deuolutus. 170
Dauid in Saulum pacificus 668. in Abigaïl. ibid.
Dauid vir ſecundum cor Dei. 656
Pro Defunctis orare, ſancta & ſalubris cogitatio. 692
Dei monitis nullatenus procraſtinandum. 3
Deorum vnuſquiſque arborem ſibi propriam conſecratam habet. 511. 512
Deus amator pacis. 664
Deus in terra videri nequit. 239. 240
Diabolus quàm deformis & terribilis viſu. 684
Diaconi officium. 58. 59
Diaconi ſeptem in prima Eccleſia ſeruare. 58
Diaconorum munus Chriſti ſanguinem diſpenſare, 448. theſauros Eccleſiæ ſeruare. 453
S. Didaci erga crucem amor. 255
Diei apud Iudæos partitio. 3
Dignitas quò major, eò major caſus. 145
Diſcordes conciliare quàm bonum. 665
Diues erga Lazarum immiſericors Dei miſericordiam non conſequutus. 644
Diuitiæ Mammonæ ſeruiunt. 682
Doctrinæ & ſapientiæ corona. 68
Doeg typus Iudæ. 140

E

Eccleſia ciuitas Dei & ciuitas Regis magni. 23.
Eccleſia defunctorum curam gerit. 695
Eccleſiæ ædificium conflari debere fraternitate charitatis. 13

Eccleſiæ cum Chriſto matrimonium. 412. & ſeq.
Eccleſiæ Dignitas electione non cognatione ambienda. 148
Eccleſiæ dignitas pueros non requirit. 434
Eccleſiæ Triumphantis cum militanti vinculum. 117
S. Edouardi, nulli in nomine S. Ioannis petenti eleemoſymam denegantis hiſtoria. 77.78
Edouardus primus Angliæ rex oſſa ſua poſt mortem contra hoſtesin bello ferri, filio iubet. 522
Eleemoſynæ fructus. 454
Eliſabeth ad aduentum B. Virginis quàm lætata. 349. quibus verbis V. ſalutarit. 352
S. Elizabetha in ſpelunca filio conuixit. 272
Elizæus è terræ & mundi aratro in Dei agrum conductus. 12
Epigramma in honorem, Ieſu, Mariæ, Ioſeph. 198
Epiſcopus cur tres habent electores. 225
Epulo Lazarum rogat. 701
Eſau cum Iacob in vtero matris contentio. 674
Eſau cur primogenituram amittit. 92.93
Eſau primogenituram amittit. 413
Eſurientes & ſitientes iuſtitiam quàm beati. 683
Euæ culpa per Mariam reſtaurata. 204.212
Euangelica hiſtoria eſt pharus nauigantium. 43
Euangeliſtæ quatuor animalibus aſſimilati. 548
Euangeliſtæ quatuor anni tempeſtatibus adumbrati. 512
Eugenij Pont. ad Theobaldum dignitatis Eccleſiæ filio petenti reſponſio. 433
S. Eulaliæ in tormentis conſtantia. 460
Euripus ſepties perdiem fluens & refluens. 663

Ezechiæ ſigni de aduentu Saluatoris explicatio, 3

F

F. FElix de Cantalicia duos ad duellum paratos in concordiam reducit, & quomodo. 669

Fides & Spes Iacob fulcra. 678

Fides noſtra duo myſteria maximè profitetur, & quæ. 301

Fluctus viam Iſraelitis aperientes quid ſignificent? 678

S. Franciſca Romana Angeli conſortio perpetuo gaudens. 577

S. Franciſci F. Maſſæo reſponſio humilis. 154

S. Franciſci morituri extaſis. 310. 311

cur bina Fraternitate nouum Teſtamentum Chriſtus firmarit, vetus autem vnica? 13

Fratres cur à Chriſto ad Apoſtolatum vocati. 12. 13.

S. Fredericus Traiectenſis Epiſcopus necatur. 562

G

GAbaonitæ filios Saülis agunt in crucem. 696

Galparis corpus à Regibus Melchior & Baltaſar mortuis in eodem tumulo perurbanè excipitur. 71

Geiſa Dux Hungarorum S. Stephanum vidit inter quieſcendum. 68

S. Gertrudis viſio. 202. 203

S. Gertrudis viſio inter cantandum. 661

Giberia SS. Innocentium corporum attactu viſum recuperat. 110

Gradus octo myſtici templi quid notent. 677
Gratiæ plenitudo quotuplex. 207

H

HAbitatio diuinæ Maieſtatis Maria. 32
Helena S. Crucis indagatrix & inuentrix. 242. 243. & ſeq. Idola crucis loco erecta ſuſtulit. 246
Helladius caſtitatis B. Virginis impius oppugnator. 539. 549
Henrici Garnetti Soc. Ieſu, presb. Martyris miraculum. 250
Hericij partus. 549
Hermanni erga Virginem deuotio. 176
Herodes contra Chriſtum fruſtra nititur, 94. & cur innocentes trucidet. ibid.
Herodes natalem diem magno apparatu celebrat, 527. quo? 530
Herodes reprehenſus à S. Ioanne Baptiſta. 282
Herodiadis odium in S. Ioannem Bapt. 283. caput eius obtinet. 284. & ſeq.
Hirtacus S. Mathæum trucidat. 560
Hiſpania S. Iacobum Maj. reclamat. 422
Homines, filij Dei morientis. 302. cur. 303
Hominis ignorantia. 113
Hortus concluſus quis. 535
S. Hyacinthus B. Virginis amicus. 496

I

IAcob cur primogenitus factus. 92. 93
S. Iacobi Maioris feſtum. 411. 432
S. Iacobi Minoris feſtum. 220

Iacob primogenituram lucratur. 413
S. Iacobus Maior cur maior dictus, 419. patronus Hiſpaniæ, 422. cur cum gladio pingatur, 426. eius mors, ib. & 427. eius tumulus, 428. eius miracula. 428
S. Iacobus Minor, frater & ſimilis Domino, 221. & ſeq. eius ſanctitas & iuſtitia, 223. eius veſtis, 225. eius Epiſcopatus. 226
S. Iacobus Minor primus ſolennis Miſſæ & Communionis rituum præſcriptor, 226. caput truncatum lac fudit, 209. eius caſtitas & continentia, auſteritas, 231. eius zelus & martyrium. 233. 235.
Ieremias natalem diem maledicere videtur. 529.
Ildefonſus caſtitatis amator, zelator & propugnator B. Mariæ virginitatem defendit. 539. 540.
Impij mari fluctuanti ſimiles. 663
Incarnationis ænigma. 33
Infirmitas humana quanta ſit. 42. 43
Innocentes cur cæſi, & quot. 100. cur ſequantur agnum, licet morte præcedant. 101. non flendi. 104. & ſeq.
SS. Innocentium encomium. 109. 110. miracula. ibid.
SS. Innocentium feſtum. 92
Innocentius tertius Pont. Purgatorio detentus, Lutgardis opem requirit. 705. 706
Ioachim in natiuitate virginis exultauit. 539
S. Ioannes Chryſoſtomus à columba candida deſignatus ordin. S. 151. 152
S Ioannes Damaſcenus pro fide dextram amittit & recuperat. 383
S. Ioanni de Aluerna in die defunctorum ſacri-

ficanti liberatæ animæ apparent. 700
S. Ioannis ad Chriſtum reſpectus & ordo. 2
S. Ioannis amor Chriſti an potior amore S. Petri. 86
S. Ioannes Aquilæ comparatus. 80. eius doctrina & ſapientia excellens. 79. 80. vnde ipſam hauſerit. 81
S. Ioannes Baptiſta cur vocatus Angelus in Scripturis, 271. eius caſtitas, 272. eius præcones. 269. 271. 273. 275. 277.
S. Ioannes Baptiſta laudum ſuarum præconem habet Chriſtum, 277. 278. an fuerit Apoſtolis gratia ſuperior. 279. eius vocis vis & effectus. 281. 282. eius mors. 284. & cur. ibid.
S. Ioannes Chriſti paranymphus & præcurſor, & quomodo. 2
Iudas cur ſignum in traditione Domini oſculum dederit. 222
S. Ioannes Euangeliſta cur præ cæteris Apoſtolis à Chriſto dilectus, 75. eius tunicæ varij coloris. 75. & ſeq.
S. Ioannes Euangeliſta S. Ioannem Baptiſtam laudat. 274
S. Ioannes Euangelium ſcribit cum tonitru & fulgore. 83. eius charitas. 84. 85
S. Ioannes non aderit Enoch & Eliæ in fine ſæculi. 88. 89
S. Ioannis Baptiſtæ caput inter fercula in conuiuium Herodis infertur. 530
S. Ioannis Baptiſtæ feſtum, 265. & ſeq. eius natiuitas, 267. cur tam celebris, 268. Chriſti præuia. 269. & ſeq.
S. Ioannis Baptiſtæ infantiæ exultatio; cur & quomodo facta. 346. 347

S. Ioannis Eleemoſynarij corpori mortuo duorum Epiſcoporum mortua corpora cedunt. 72
S. Ioannis Eleemoſynarij miſericordia. 654
S. Ioannis elogium, 85. virtutes. 90
S. Ioannis erga Chriſtum affectus. 84
S. Ioannis Euangeliſtæ feſtum. 74
S. Ioannis martyrium. 88
S. Ioannis virginitas. 76. quid profuerit. 76. 77. 60. 61.
Iob Natalitium diem lamentatur. 529
S. Ioſeph Chriſti verus pater legalis, quot titulis. 189. 190. Caſtorum fautor, 193. 194. omnium refugium. 196
Ioſeph cur ab inſidijs fratrum ſaluus. 93
Ioſeph cur præ cæteris fratribus à patre amatus. 74. 75
S. Ioſephi annulus quo B. V. Mariam deſponſauit, partubus vtilis Peruſij ſeruatur. 188. 189
S. Ioſephi caſtitas magna, 173. 174. pater Chriſti. 190
S Ioſephi feſtum, 166. quid eius nomen ſonet? 167. eius nobilitas & inopia, 157. eius virtutes 170. 171. & ſeq. eius merita. 172. 173
Ioſeph Iuſtus S. Mathiæ collega. 147. 148
S. Ioſephi mors incerta, 176. 177. & ſeq. gloria quanta ibid. cur primis temporibus eius feſtum incultum. 180. 181
S. Ioſeph non ad fuit virgini in viſitatione Eliſabeth, & vnde id conijciatur. 339
Ioſephi nomine in ſcriptura quinque inſigniti, & qui? 183. 184
Iphigenia caſtitatem vouet. 560
Iſaaci ablactatio celebratur. 528. 529
Iſaaci Natiuitas ab Abrahamo celebrata nuſquam reperitur. 528

Iſmaëlis natiuitas deploranda. 529
Iſraëliticus populus filios Moloch ſacrificat. 699.
Iſraëliticus populus pueros ſuos ſacrificans Idolo Moloch cur non commotus. 99
Iudæis Gentiles ſuccedunt. 138
Iudæ Lux. & tenebræ. 114
Iudæ Machabæi hiſtoria, 691. militum eius peccatum & vltio. 692
Iudæorum hoſpitalitas. 394
Iudæus feretro V. Mariæ noxius punitur. 499
Iudas Lapſus, 137. cocus eius repletus. 137. & ſeq. eius deſperatio & pœna, 140. quid doceat. 144
S. Iudas cur Thadæus & Lebbæus dictus. 595
S. Iuliani & Baſiliſſæ coniugum Virginitas. 187

L

LAchrymæ infantium naſcentium quid ſignificent. 528
S. Lambertus Leod. Epiſcopus Sacra peragens haſta transfixus. 561
S. Laurentij corpus S. Stephani reliquijs primas dedit. 70. 71
S. Laurentij feſtum. 444
S. Laurentij zelus 446. eius martyrium, 454. eius conſtantia, 455. 458. eius conſolationes, 461. eius miracula. 463. 464
Leo Imperator Iconomachus. 382
Leproſi Samariam ab obſidione ſolutam reperientes non tacere. 5
Liberalia Feſta quid. 527
Loth quanta à Sodomitis paſſus. 674
Lotos arbor cæſarie veſtalium conſecrata ſuaues fructus ferebat. 396

S. Lutgardis ieiunia & fletus. 641
Lutgardia Innocentium 3. Pont. à purgatorio liberat. 705. 706
S. Lyduina per flammas purgatorij tranſiens animam vnam liberat. 705

M

S. MAcarij hieroſol. Epiſc. pro veræ crucis cognitione oratio. 245
S. Macarius duarum coniugatarum perfectionem non attigiſſe monetur. 657
Machabæorum matris conſtantia. 107
S. Magdalenæ conuerſio, 387. pœnitentia. ibid. eius erga Chriſtum officium, 394. cur pedes non caput Chriſti vnxerit, 400. 401. eius erga Chriſtum amor, 404. & ſeq. à S. Michaële protecta. 580
S. Magdalenæ crines pretioſè aſſeruati. 395. 396
S. Magdalenæ crines cur pretioſiores fuerint Abſalonis comâ, 397.
S Magdalenæ feſtum. 385
S. Malachiæ Hyberniæ Epiſcopi pro defunctis pietas, 698. eius de tempore ſuæ mortis deſiderium. ibid.
S. Malachiæ precibus anima ſororis ipſius è Purgatorio liberata. 703
Maria benedicta in mulieribus, 352. 353. & virginibus, 356. cur. 357. & ſeq. cur ſilentium virtutum ſuarum abruperit. 363
S. Mariæ Ægyptiacæ hiſtoria, 37. eius conuerſio. 38
B. V. Mariæ aſſumptio, 470. eius mors quando, 474. 475. eius aſſumptionis gloria 482. & ſeq. eius priuilegia, 490. eius mors collata cum

cūm morte Chriſti, 490.491. miracula. ibid. & ſeq.
B. Mariæ Ogniacencis pro defunctis charitas. 705
B. V. Maria Chriſti eſſentiam clarè vidit. 477
B. V. Maria ciuitas Regis magni & quibus titulis. 24.& ſeq.
B. V. Maria cur potior Angelis, 205. 206. quã plenitudine gratiæ repleta, 206.207. & ſeq.
Benedicta in mulieribus, 213. eius ad Angelum reſponſum 115. à quibus auſcultatum. ibid.
In Maria Deus omnem ſanctorum perfectionem & virtutem concluſit. 33
Maria Filias omnes ſupergreſſa. 534
B. Maria mediatrix inter Deum & hominem. 25
Maria Opus grande, & cur? 32
B. V. Maria Pandora appellata, 532. quibus titulis. 532
Maria peccati expers, 535. in vtero ratione donata. ibid. 536
Maria quid ſonet, & eius etymologia. 208. & ſeq.
Maria refugium peccatorum. 343.637
Maria Salomonis Throno comparatur. 32
B. V. Maria ſub Chriſti protectione. 26
Maria Tabernaculum & ſanctuarium Dei. 534
Mars falſus gentium Deus in Michaëlem. 566
S. Martini miſericordia. 655
S. Martyrum triumphi. 608.& ſeq.
S. Maternus à S. Petro miſſus. 295
S. Mathæi feſtum. 544
S. Mathæi vocatio, 548. & ſeq. eius Euangelium Hebraicè ſcriptum, 559. eius mors. 560
S. Mathiæ feſtum, 136. martyrium. 153

Mathiæ nomen quid? 146.147
S. Mathias Iudæ locum replet, 143. eius electio. 147.148
Matrum morientibus filijs conſtantium exempla. 107.108
Matrum pueros infulatos patientium partus. 434
Melitonis mater ipſum ad rogum pro Chriſto defert. 108
Meritum in patiendo potius quam in fruendo conſiſtit. 680
S. Michaelis feſtum. 563
S. Michaël Iſraëlitarum Dux, 565. eius miracula, 568. & ſeq. cur cum ſtatera pingitur, 569. cur tot priuilegijs donatus, 569. & ſeq. eius nomen quid ſonet. 570
S. Miſſæ & S. Communionis prima præſcriptio, praxis. 226
Mites quàm beati. 683
Moloch Idolum Iſraelitarum. 699
Monachorum detonſio vnde. 396
Moneti Doctoris conuerſio. 65.66
S. Monica Auguſtini mater pacis amantiſſima fuit. 669
S. Monicæ lacrymæ. 641
Mons à Chriſto Apoſtolos electuro conſcenditur, cur. 508. aut Mori aut pati. 680
Moyſes cur ex aquis ſaluus. 94
Moyſes cur ſic dictus. 11.156
Moyſes & Aaron fratres vocati. 12.15
Moyſis virga. 514
Mulierum tres ſtatus. 213
Mundicordes quinam. 657

N

NAtalem infantium diem Thraces fletu celebrare ſoliti erant. 527
Natalitius dies quibus ſolemnitatibus colebatur. 527
Natiuitas B. Mariæ Virginis. 526
Natalitius dies lætitiane vel luctu ſit celebrandus. 527
Natiuitas S. Auiti celebrata. 537
Natiuitas S. Claræ lęta. 536
Natiuitates SS. in Eccleſia tres tantum celebrantur, 531. & quorum? ibid. cur non plurium. ibid.
Natiuitatis B. Virginis feſtum vnde ortum habuerit. 538. 539,
melior eſt dies mortis die Natiuitatis. 527. Infantes cur in mundum iam iam prodeuntes lachrymas effundunt. 528
Nazaræi cæſariem Deo conſecrabant. 396
Negligentia in operibus Dei maledicta. 346
Noë cur ſic vocatus. 167
S. Norbertus Angelus pacis. 669

O

OCtonarius Beatitudinum numerus per quid adumbretur. 677. & ſeq.
Oculorum ſquammæ, excuſatio ad Deum. 132
S. Odilo pro defunctis ſollicitus. 695
Oleum miſericordiæ ſymbolum.
Oliua quid ſignificet. 510
Oratio in monte fit à Chriſto Apoſtolos electuro. 508

Oratio iuſti quamtum valeat. 224
Ordo potentiarum B. Mariæ V. excellentiſſimus. 26.27

P

PAcifici cur filij Dei. 666.667
Pacifici quinam. 662
F. Pacificus S. Franciſci ſocius, quàm pacis amator. 669
Pandora Deorum omnium titulis ornata,& quibus. 532
Paſſiones vitioſæ nos perſequuntur. 675
Paſſio plus meriti quàm fruitio continet. 680
Pater fidei, Pater excelſæ magnitudinis. 537
Patientes expolitis lapidibus aſſimilantur. 673
Patientes nequaquam a perſequentibus eliduntur. 674
Patientes perſequuntur impij. 671
Patientia cæli porta. 670
Patientis exemplum mirabile. 689
S. Patriarcharum virtutes. 602.& ſeq.
S. Pauli Conuerſionis feſtum. 112
S. Pauli conuerſio, 118. quanta, 120. vbi facta, 122. in qua corporis & mentis diſpoſitione, 123 quo medio? 125. eius pœnitentia. 131
S. Pauli laudes, 319.& ſeq. eius elogia. 333
S. Paulus pellices Netronis caſtas fecit. 332
S. Pauli pœnitentia. 290
S. Paulus abortiuum ſe vocat, 128. cur? ibid. cur Benoni, Beniamin vocatur? ibid.
S. Paulus raptus in 3. cœlum, 320. 325. & ſeq. eius charitas, 322. eius caſtitas. 331
S. Paulus vas electionis, 133. quibus titulis, 134.135.

Pax quid ſit, 662. in impiis non inuenitur. 665
Peccatores reſipiſcant. 386. &c.
Peccatricum pœnitentium exempla. 116
Perſeuerantia in bono incerta. 115
Peſtis in Valencenenſes miſerè graſſata B. Mariæ auxilio ceſſat. 542. 543
SS. Petri & Pauli feſtum, 288. amborum conuenientiæ, 289. & ſeq. ambo columnæ Eccleſiæ. 294
S. Petri & S. Andrææ. ſupplicium crucis ſubeuntium comparatio. 18
S. Petri lapſus quàm vtilis. 44
S. Petri pœnitentia. 290
S. Petri priuilegia, 297. 306. & ſeq. nomen eius immutatum, 198. & ſeq. eius fidei confeſſio trina, 300. 304. cur Bariona vocatus. 301. eius miracula, 306. cur potior cæteris Apoſtolis, 309. cur ſoluat peccata in cœlis, alij tantum in cœlo, 307. eius mortis reuelatio, 311. genus mortis ipſius. 312. 313
S. Petro nomen Cephas ſeu Petri à Chriſto impoſitum. 6
S. Petrus cur inuerſo capite crucifixus. 16
Petrus primi & vltimi Pontificis nomen. 316
Pharao natiuitatis diem quomodo celebrauerit. 530
Phariſæi extùs mundati, non intùs. 658
Phariſæus à Chriſto reprehenditur quòd fas hoſpitale in ſe non ſeruauit. 394
S. Philippi feſtum. 237
S. Philippi obedientia, charitas, cum Chriſto familiaritas. 238. 239
Piſtorum Princeps à Pharaone natiuitatis ſuæ diem celebrante ſuſpendi iubetur. 530

pœnitentium Beatitudo. 683
S Polycarpi martyrium. 450
Polymius Armeniæ Rex à S. Bartholomæo ad fidem cum familia conuerſus. 520
Pontifices quot Petri mortem ſequuti. 314
non procraſtinandum. 549
primogeniti in Deo. 414. & ſeq.
prouidentia Dei. 113. 114. & ſeq.
publicani qui? 550
puellæ hinc patrem ærumnoſam vitam traxiſſe, illinc matrem voluptuoſam vixiſſe cernens, vtrius vitæ electio? 689
puerorum recens naſcentium vox & miſeria. 266
puerorum recens natorum gloria. 618. & ſeq.
purgatorio detenti auxilio egent. 693. pro iis orare, charitas. 694. vnde colligitur. 695
puritas in quocunque ſtatu placet. 657

R

REconciliatio noſtra per quem facta. 667
Reges naſcentes æque ac pauperes lachrymis digni. 528. cur? ibid.
Regina cœlorum. 538
Regina Saba Salomonem miratur. 601
Religioſus quidam in ferendo auxilio defunctis negligens, ob id purgatorio graues pœnas dat 703.
S. Remigius ſorte deſignatus Epiſcopus. 151
Reſphæ pro defunctis filiis pœnitentia. 696
Retia mundi ad Chriſti vocem diſrumpenda. 14
Rhamnus arbor. 511
Roma martyrum ſanguine tincta. 314

S

SAcerdotum antiquum ornamentum. 227
Sacramenti confeſſionis & extremæ Vnctionis inſtitutio. 228
Salomonis lectica. 336. quid adumbret? ibidem, & ſeq.
Salomonis pietas & impietas. 114
Salus incerta. 310
B. Virginis ſalutatio quàm ſanctæ Trinitati grata. 203
Salutem non ſatagentes quàm miſeri. 683
Samaritanæ ad Chriſtum ſitis. 646
Samaritana Dei alloquio quàm lætata fuerit. 4
Sampſonis ænigma apertum. 50
Sampſonis crines. 395. quanti à Deo facti, & quid ſignificent. ibid.
Sampſon morte mortuos fecit. 444
Sanctorum omnium feſtum. 601
Sapientia quænam vera. 230
Dei mira in rerum ordine Sapientia. 113. & ſeq.
Sapricij coronam Nicephorus tulit. 139
Satanæ quinam cedant. 43. 44
Satan Iuſtorum aduerſarius. 675
Saül in diſcordia pertinax. 668. à quo in pacem reuocatus. ibid.
Saulus Chriſti vocantis Echo. 130
Scala Eſaü. 678
Scala Iacob, quid deſignet. 678. eius fulcra. Fides & Spes. ibid.
Scribæ & Phariſæi ſcandaliſati. 556. 557
Scriptura ſacra adulationes neſcit. 40
Scriptura ſacra cur SS. peccata enarret. 418. & ſeq.

Sennacherib qui illæſa vrbe Ieruſalem rediit, myſticè de Virgine intelligitur. 26
S. Simon cur zelotes dictus. 595
S. Simon & S. Iudas fratres, 593. eorum natiuitas & conſanguinitas, eorum vocatio, 593. 594. eorum martyrium. 599
Simonidis Ethnici erga defunctum pietas compenſata. 702
S. Simonis & Iudæ feſtum. 582
Simphorianus puer paſſurus à matre excitatur ad mortem. 104.108
Sodomitæ, Loth iuſti perſecutores. 674
S. Sophia filias ad mortem hortatur. 108
Sors quid ſit? 150
Sorte noſtra debemus eſſe contenti. 149
Spes fulcrum ſcalæ Iacob. 678
Spiritus S. Eccleſiæ anima. 587
Spiritus S. gratia quàm magni facienda. 683
Spiritus ſanctus tarda molimina neſcit. 15
S. Staniſlaus Epiſc. Cracouienſis redargutor regiæ libidinis, trucidatur. 561
Status nullus tribulationis expers. 673
S. Stephani Benedictio triplex. 57
cur Stephanus vocatus. ibid. cur ad Diaconatus myſterium electus. 58
Stephani corona, quæ? 66.67. quotuplex ibid. quando data. 72. 73
S. Stephani corpus tranſlatum in Baſilicam ſancti Laurentij vrbanè exceptum. 70.71
Stephani cuiuſdam mirabilis conuerſio. 392 393
S. Stephani in martyrio conſtantia. 61.62. eius pro perſequentibus ardens oratio. 62. eiuſdem effectus. 63

S. Stephani natiuitas, eiuſque per Ruben adumbratio. 56
S. Stephani morientis cum Chriſto patiente ſimilitudo. 62. 63. eius martyrij veſtigia. ibid.
S. Stephani Papæ martyrium. 561
S. Stephani protomartyris feſtum. 55
in S. Stephani Reliquiarum inuentione multa facta fuere miracula. 69. 70
S. Stephani ſanguinis in Miſſæ ſacrificio ebullientis continuum miraculum. 71
Stephanus Apoſtolis ſuperior. 67. quomodo? ibid. qua parte inferior? ibid.
S. Stephanus Diaconorum Anteſignanus. 59. eius coram inimicis ſplendor. 59. vnde? 60.
S. Stephanus Duci Hungarorum & eius vxori Stephanum filium Hungariæ Regem, & cogitatorum executorem promittit. 68. 69
Stephanus Hungariæ Rex B. V. animam tradit. 496
S. Stephanus precibus ſuis ſanctum Paulum conuertit. 64
S. Suiberti ortus. 537
Superbia, vexillum filiorum Diaboli. 681
Superbi Satanæ milites. 682

T

S. TEcla, pro caſtitatis voto quanta tulerit. 331. 322
Deo Tempus omne opportunum. 3
Tentationum remedium certiſſimum. 38
in ore trium Teſtium ſtet omne verbum. 672
Theodoſius Diaconus, fratri Conſtant. Imp. ſanguinem ſuum exprobrat. 448

Hiſtoria Theophili Ciliciæ Adana Archidiaconi Dæmoni ſponte deuoti. 34. 35. 36. eius oratio & conuerſio. ibid.
S. Thereſa à Deo ad patientiam excitatur. 680
S. Thereſæ ad Chriſtum fames & ſitis. 646
S. Thereſa S. Ioſepho deuota. 195. 196
Theſauri ſpiritualis cum temporali cōparatio. 5
S. Thomæ beatitudo. 52
S. Thomæ feſtum. 40
S. Thomæ incredulitati Chriſtus medetur. 47
S. Thomæ in fide titubatio, 41. quàm vtilis, 44. 45
S. Thomæ in martyrio conſtantia. 51
S. Thomas Aquinas ſororem è purgatorio precibus liberat. 704
S. Thomas cur in fide dubitârit. 45. 46
Thraces infantium natiuitatem deflere ſolebant. 527
Tranquillitas in impiis nulla. 663
Tributum à Chriſto ſolutum. 308
Tympanum ſupplicij genus. 521

V

VAlécenenſes miram ex celebrationis Natiuitatis Mariæ vim experiuntur. 542. 543
Valerianus à S. Cæcilia ſponſa Coronæ cœleſtis factus particeps. 661
Vas electionis, quid? 133. 134
Verbum, anima, caro, vnum facta. 218
Veritas quàm potens. 285. 286
Veſtales virgines ad arborem lotos crines appendebant. 396
Veſtis poderis quæ & quotuplex. 225

Vinum quàm nocens. 286
Virginitas ſanctum Ioannem è feruente oleo, Danielem, S. Theclam de leonibus, pueros de fornace liberauit. 88.89.90
S. Virginum caſtitas. 615. & ſeq.
Viſitatio B. Virginis quo comitatu facta. 339, 340.341. eius cauſæ. 341. & ſeq. quanto itinere facta. 345
Viſitationis V. Mariæ feſtum. 335
Vngendi recumbentes mos. 400. 401
Vocatio ad ſalutem. 3
S. Volſtani Epiſcopi Vigornienſis concione multi ad reconciliationem vocati. 666. Pertinacem miraculo reuocat 666. 667
Voluptati deditæ mulieris exemplum horrendum. 689.
Vox Domini quàm potens. 125.126.127
Vrbani Pont. Cæciliæ inſtructoris patientia magna. 670. & conſtantia. 671
Vuilfridus Eboracenſis Ep. à S. Michaële ſanatus. 568

Z

ZAcharias mutus & propheta. 269
Ziſcha Tyrannus ſuis Bohemis iubet vt poſt mortem è pelle ſua contra inimicos tympanum faciant. 522

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ, QVI IN HOC PRIMO TOMO AFFERVNTVR & explicantur.

EX GENESI.

Geneſ. 3. vidi Dominum & ſalua facta eſt anima mea. 205
Geneſ. 5. Quia iſte conſolabitur nos ab operibus & laboribus manuum noſtrarum in terra cui maledixit Dominus. 167
Geneſ. 21. Riſum fecit mihi Dominus, quicumque audierit, corridebit mihi. 156
Gen. 26. Ero tecum & benedicam tibi. 210
Gen. 27. Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni cui benedixit Dominus. 358
Gen. 27. In me ſit maledictio iſta fili mi. 435
Gen. 27. venient dies Luctus Patris mei & occidam Iacob fratrem meum. 93
Gen. 28. Quidquid in corde tuo eſt, vade, age & perfice illud, Dominus enim tecum eſt. 210
Gen. 37. non poterant ei fratres quicquam pacifici loqui. 437
Gen. 41. Tulit Rex annulum de manu ſua & dedit eum in manu eius. 195

Gen. 49. Aſcendiſti cubile patris tui, effuſus es quaſi aqua ne creſcas. 416
Gen. 49. Benjamin lupus rapax mane comedet prædam, veſpere diuidet ſpolia. 122
Gen. 49. Benjamin amantiſſimus Domini habitans confidentes, & requieſcens inter humeros eius. 86
Gen. 49. Ruben primogenitus meus, fortitudo mea, prior in donis, maior in Imperio. 414

EX EXODO.

Exod. 8. Digitus Dei eſt, & mutatio dexteræ excelſi. 51
Exod. 23. Erat Moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes homines qui morabuntur in terra. 635
Gen. 30. Da liberos alioqui moriar. 438
Exod. 33. Hæc eſt generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob. 605
Deuter. 21. vere quia Dominus non eſt mecum inuenerunt me hæc mala. 210
Deuter. 31. Dominus ipſe erit tecum, non dimittet, nec relinquet te, ne paueas. 210
Iud. 14. Turris Dauid ædificata cum propugnaculis. 484
Iud. 14. E forti dulcedo. 50
Iud. 15. Tu gloria Ieruſalem, &c. 485
Iudic. 16. Quomodo dicis quòd amas me, cum animus tuus non ſit mecum? &c. 85
1. Reg. 2. Domini ſunt cardinales terræ, poſuit ſuper eos orbem. 446
1. Reg. 2. ſterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios infirmata eſt. 138
1. Reg. 2. coarctor quia Dominus receſſit à me 2 10

1. Reg. 3. loquere Domine quia audit ſeruus tuus. 130
2. Reg. 3. pete mater mea, &c. 478
2. Reg. 8. conſtitue nobis Regem vt iudicet nos ſicut & vniuerſæ habent nationes. 438
3. Reg. 6. Aſſiſtunt Dominatori vniuerſæ terræ. 238
3. Reg. 10. Maior eſt ſapientia & opera tua quàm rumor quem audiui, &c. 601
3. Reg. 10. Non eſt factum tale opus in omnibus regnis 32
5. Reg. 17. viuit Dominus Deus Iſraël in cuius conſpectu ſto. 604
Reg. 4. cap. 19. Non ingredietur vrbem hanc, nec mittet in eam ſagittam, &c. 26
1. Paralip. 29. Opus grande! neque enim homini habitatio præparatur ſed Deo. 31
3. Eſdr. 3. & 4. forte eſt vinum; fortior eſt Rex; fortiores ſunt mulieres, ſuper omnia autem vincit veritas. 285
Tob. 4. Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere, &c. 649
Eſth. 15. vidi te Domine quaſi Angelum Dei, &c 59
Iob. 13. ſcribis contra me amaritudines, &c. 390
Iob. 23. veſtigia eius ſecutus eſt pes meus, viam eius cuſtodiui, & non declinaui ex ea. 15
Iob. 34. Conteret multos & ſtare faciet alios pro eis, &c. 138
Pſal. 2. Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. 142
Pſal. 7. conuertetur iniquitas eius in caput eius,

in verticem ipſius deſcendet. 398
pſal. 17. præparauit pedes meos tamquam ceruorum, ſuper excelſa ſtatuent me. 127
pſal. 27. Refloruit caro mea, &c. 500
pſal. 28. vox Domini in virtute, &c. 552
pſal. 28. vos Domini in virtute, vox Domini in magnificentia. 125
pſal. 29. Auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. 42
pſal. 32. Dominus reprobat cogitationes populorum & conſilia principum, conſilium autem Domini in æternum manet. 94
pſal. 33. accedite & illuminamini, & facies veſtra non confundetur. 3
pſal. 44. Aſtitit enim Regina à dextris in veſtitu deaurato circundata varietate. 471
pſal. 44. Conſtitues eos principes ſuper omnem terram memores erunt nominis tui Domine 288.
pſal. 44. Myrrha & gutta & caſia à veſtimentis eius. 338
pſal. 44. pro patribus tuis nati ſunt tibi filij. 75
pſal. 44. pro patribus tuis nati ſunt tibi filij, conſtitues eos principes ſuper omnem terram. 142
pſal. 54. Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti, in atrijs tuis. 152
pſal. 55. Deus meus, vitam meam annunciaui tibi, poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo. 360
pſal. 67. Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis, date gloriam Deo ſuper Iſraël, magnificentia & virtus eius in nubibus. 11

Pſ. 72. Defecit caro mea, &c. 604
Pſal. 73. In pace factus eſt locus eius, ibi confregit potentias, &c. 26
Pſal. 74. Liquefacta eſt terra, & omnes qui habitant in ea, &c. 446
Pſal. 77. Filij Ephren intendentes & mittentes arcum conuerſi ſunt in die belli. 43
Pſal. 80. Ego primogenitum ponam illum excelſum præ regibus terræ. 411
Pſal. 84. Loquitur Dominus pacem ſuper eos qui conuertuntur ad cor. 50
Pſal. 86. Fundamenta in montibus ſanctis. 29
Pſal. 86. Glorioſa dicta ſunt de te Ciuitas Dei! Ibi alienignæ, Tyrus & populus Æthiopum, hi fuerunt illic. 36
Pſal. 86. Verè glorioſa dicta ſunt de te Ciuitas Dei. 25
Pſal. 89. Diſperge illos in virtute tua, & depone eos protector meus Domine. 31
Pſal. 95. Dicite in gentibus, quia Dominus regnauit à ligno. 253
Pſal. 108. Fiant dies eius pauci, & Epiſcopatum eius accipiat alter. 140
Pſal. 115. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi, &c. 560
Pſal. 121. Ieruſalem quæ ædificatur vt ciuitas cuius participatio in idipſum. 23
Pſal. 125. Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum, &c. 365
Pſal. 138. Nox illuminatio mea in deliciis meis. 4
Pſal. 143. Beatum dixerunt populum cui hæc ſunt. 623
Cant. 1. Dilectus meus & ego illi, qui paſcitur inter lilia. 340

Cant.1. Filij mei pugnauerunt contra me. 370
Cant. 1. ſub vmbra illius quem deſidera veram ſedi,&c. 341
Cant.1. ſurge propera amica mea,&c. 479
Cant. 1. Trahe me poſt te, curremus in odore vnguentorum tuorum. 338
Can. 2. ſub vmbra illius quem deſideraueram ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. 255
Cant. 2. veni de Libano, &c. 479
Cant. 2. vox dilecti ecce venit ſaliens in montibus, tranſiens colles, ſimilis eſt dilectus meus capræ, &c. 339
Cant.3. Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertum, &c. 342
Cant. 5. Adiuro vos filię Ieruſalem vt nuntietis dilecto, quia amore langueo. 477
Cant 7. oculi tui ſicut piſcinæ in Heſebon in porta filiæ multitudinis. 289
Cant. 8. Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto, &c. 489
Eccl. 4. Graue iugum ſuper filios Adam,&c. 66
Eccl.cap.17. cognoſce iuſtitias & iudicia Dei & ſta in ſorte propoſitionis, & orationis altiſſimi: In partes vade ſæculi Sancti, cum viuis & dantibus confeſſionem Deo. 149
Eccleſ. 24. In me gratia omnis viæ & veritatis, &c. 208
Eccl. 43. vas admirabile opus excelſi. 134
Eccl. 44. Iſti ſunt viri miſericordiæ, quorum pietates non defuerunt. 292
Eccl. 45. Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione eſt. 184
Eccl. 50. Quaſi vas auri ſolidum ornatum omni Lapide pretioſo. 134

Eccl. 52. Appropinquate ad me indocti & congregate vos in domum diſciplinæ, &c. 3
Eccl. 51. confitebor tibi Domine Rex, &c. 444
Sap. cap. 6. facile videtur ab his qui diligunt eam, & inuenitur ab his qui quærunt illam, &c. 4
Sap. 7. ſum quidem & ego mortalis homo, ſimilis omnibus, &c. 266
Prou. 8. Beatus qui audit me & vigilat ad fores meas quotidie, &c. 3
Prou. 10. memoria iuſti cum laudibus, nomen autem Impiorum putreſcet. 425
Prou. c. 21. Non eſt ſapientia, non eſt prouidentia, non eſt conſilium contra Dominum. 92
Prou. 22 Qui pronus eſt ad miſericordiam benedicetur. 649
Prou. 30. Generatio quæ patri ſuo maledicit, & quæ matri ſuæ non benedicit. 370
Iſai. 2. Erit mons domus Domini in vertice montium. 29
Iſa. 9. Sanctus eſt principatus eius ſuper humerum eius. 253
Iſa. 12. Exulta & lauda habitatio Sion, &c. 584
Iſai. 19. Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem leuem & ingredietur Ægyptum. 96
Iſai. 20. Verbum abbreuiatum fecit Dominus in medio vniuerſæ terræ. 218
Iſai. 33. Solummodo ibi magnificatus eſt Dominus Deus noſter. 28
Iſa. 43. Noli timere, quia redemi te, &c. 458
Iſai. 49. Attendite populi de longe Dominus ab vtero vocauit me, &c. 270
Iſai. 49. Quis genuit iſtos? Ego ſterilis & non pariens, &c. 413

Iſa. cap. 53. Generationem eius quis enarrabit? quia abſciſſus eſt de terra viuentium. 303
Iſaiæ. 60. Leua in circuitu oculos tuos & vide, &c. 412
Iſai. 60. Qui ſunt iſti, qui vt nubes volant? 10. 497
Hier. 7 Priuſquam te formarem in vtero noui te, & antequàm prægredereris Sanctificaui te. 270
Hier. 7. Templum Domini, &c. 377
Hier. 51. curauimus Babylonem, &c. 576
Baruc. 3. Dereliquerunt fontem ſapientiæ, & viam diſciplinæ ignorauerunt, &c. 8
Oſe. cap. 11. Ex Ægypto vocaui filium meum. 95
Ezech. 34. Viſitabo oues meas cum diſperſæ fuerint in die nubis & caliginis. 46
Abac. 3. Ego autem gaudebo in Deo Ieſu meo. 359.
Malach. 2. Proieci à me ſtercus ſolemnitatum veſtrarum. 377
2. Machab. 12. Sancta & ſalubris eſt cogitatio, pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur. 691.
Machab. 6. voluntariè præibat ad tympanum. 521.
Zachar. 4. iſti ſunt duo filij olei, qui aſſiſtunt Dominatori vniuerſi terræ. 291

EX NOVO TESTAMENTO.

Math. 1. vocabis nomen eius Ieſum. 190
Mat. 4. Illi autem ſtatim relictis retribus & patre ſecuti ſunt eum. 15

Mat. 5. Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. 584.625
Mat. 8. Dimitte me primum ire & ſepelire patrem meum. 14
Mat. 9. cùm tranſiret, vidit hominem ſedentem in telonio, Mathæum nomine, & ait illi, ſequere me. 544
Mat. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere. 457
Mat. 15. de corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falſa Teſtimonia, blaſphemiæ quæ inquinant hominem. 658
Mat. 15. Dimitte eos, quia clamant poſt nos. 608
Mat. 17. Bonum eſt nos hic eſſe. 607
Mat. 17. Quid tibi videtur Simon? Reges à quibus accipiunt tributum vel cenſum, à filijs ſuis, an ab alienis, &c. ergo liberi ſunt filij Dei? vt autem non ſcãdalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & primum piſcem qui aſcenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies ſtaterem, illum ſumens da eis pro me & te. 308
Mat. 18. Quæcumque ligaueritis ſuper terram erunt ligata & in cœlo: quæcumque ſolueritis ſuper terram erunt ſoluta & in cœlo. 307
Mat. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. 612
Mat. 19. ſinite paruulos ad me venire, talium enim eſt Regnum cœlorum. 106
Mat. 20. Acceſſit mater filiorum Zebedæi cum filijs ſuis, adorans & petens aliquid ab eo. 432
Mat. 21. Auferetur à vobis regnum Dei & da-

bitur genti facienti fructum. 139

Mat. 23. væ vobis, quia mundatis quod deforis eſt calicis & paropſidis, intus autem pleni eſtis rapina & immunditia. 658

Mat. 25. Eſuriui, & dediſtis mihi manducare, &c. Quod vni & minimis fratribus meis feciſtis mihi feciſtis. 652

Mat. 26. Bonum ei erat ſi natus non fuiſſet homo ille, væ illi. 114

Mat. 26. percutiam paſtorem & diſpergentur oues gregis. 497

Mat. 16. ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. 152

Marc. 1. Relicto patre Zebedæo in naui cum mercenariis ſecuti ſunt eum. 13. 14

Marc. 3. Aſcendens in montem, vocauit ad ſe quos voluit ipſe: Et fecit vt eſſent duodecim cum illo, & vt mitteret illos prædicare. 550

Marc. 3. Et cum præteriret vidit Leui Alphæi ſedentem ad telonium. 544

Marc. 10. Accedunt ad eum Iacobus & Ioannes dicentes, Magiſter volumus vt quodcunque petierimus facias nobis. At ille dixit: quid vultis vt faciam vobis? & dixerunt. Da nobis vt vnus ad dexteram tuam, alius ad ſiniſtram ſedeamus in gloria tua. 437

Luc. 1. Aue gratia plena, Dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus. 199

Luc. 1. Exurgens Maria abiit in montana cum feſtinatione, & intrauit domum Zachariæ & ſalutauit Eliſabeth. 335

Luc. 1. Multos filiorum Iſraël conuertet ad Dominum, & ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & virtute Eliæ, vt conuertat corda pa-

trum in filios, & incredulos ad prudentiam iuſtorum, parare Domino plebem perfectam. 271.
Luc. 1. Quis putas puer iſte erit? nam & manus Domini cum illo. 265
Luc. 2. Cum inducerent puerum parentes eius in templum, &c. 190
Luc. 2. Deſcendit cum eis & venit Nazareth & erat ſubditus illis. 190
Luc. 3. Genmina viperarum. 282
Luc. 6. cumque dies factus fuiſſet, vocauit diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex ipſis. 507
Luc. 6 Erat pernoctans in oratione Dei, & cum dies factus eſſet vocauit diſcipulos & elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominauit, Simonem quem cognominauit Petrum. 307
Luc. 6. Impoſuit Simoni nomen Petri. 67
Luc. 7. Lachrymis cæpit rigare pedes eius, & capillis capitis ſui tergebat, & oſculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. 385
Luc. 7. Maior inter natos mulierum Propheta Ioanne Baptiſta nemo eſt. 279
Luc. 9. Quicũque non receperint vos etiam pulverem pedum veſtrorum excutite, in teſtimonium ſupra illos. 391
Luc. 9. Sequar te Domine, ſed permitte mihi primum renunciare ijs quæ domi ſunt. 14
Luc. 9. vulpes foueas habent & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi reclinet caput. 553
Luc. 12. Ignem veni mittere in terram, & quid

volo niſi vt ardeat? 451
Luc 22. contentio facta eſt inter eos, quis videretur eſſe maior. 437
Luc.22. Ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret ſicut triticum, ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. 299.300
Luc. 21. vir bonus & iuſtus, qui expectabat & ipſe Regnum Dei, nec conſenſerat conſilio & actibus eorum. 183
Ioan.1. Ecce vere Iſraelita in quo dolus non eſt; vnde me noſti? antequam Philippus te vocaret, cùm eſſes ſub ficu, vidi te. 551
1. Ioan. 1. Si dixerimus quod peccatum non habemus ipſi nos ſeducimus & veritas in nobis non eſt. 27
Ioan. 3. ſpiritus vbi vult ſpirat ex neſcis vnde venit aut quò vadat. 115
1. Ioan. 3. videte qualem charitatem dedit nobis pater vt filij Dei nominemur & ſimus. 185
Ioan. 5. Ille erat lucerna lucens & ardens & voluiſtis ad horam exultare in luce eius. 269 295
Ioan. 6. Domine verba vitæ æternæ habes, ad quem ibimus? 607
Ioan. 6. Nonne vnus ex vobis Diabolus eſt? 114
Ioan.8. ſi filij eſtis Abrahæ, facite opera Abrahæ. 666
Ioan. 8. vos ex patre Diabolo eſtis. 36
Ioan.11. Eamus & nos, & moriamur cùm illo. 43.

Ioan.12. Venit hora vt clarificetur filius hominis, Pater clarifica filium tuum. 494
Ioan.14. Domine oſtende nobis patrem & ſufficit nobis.
Ioan.14. In domo patris mei manſiones multæ ſunt. 602
Ioan.14. Pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis. 666
Ioan.14. Qui credit in me, opera quæ ego facio & ipſe faciet, & maiora faciet. 225
Ioan.14. Quos dediſti mihi ſeruaui, nec periit ex illis quiſquam niſi filius perditionis. 46
Ioan.14. Venit hora vt clarificetur mater Dei fili clarifica matrem tuam. 494
Ioan.15. Non vos me elegiſtis, ſed ego vos elegi, vt eatis & fructum afferatis, & fructus veſter maneat. 511
Ioan.16. Petite & accipietis, vt gaudium veſtrum ſit plenum. 613
Ioan.20. Diligis me plus his? paſce agnos, paſce oues meas. 86
Ioan.21. Cùm eſſes iunior cingebas te & ambulabas quò volebas: Cùm autem ſenueris alius cinget te & ducet te quò tu non vis. 18.311
Acto.1. Viri fratres oportet impleri Scripturam quam prædixit Spiritus ſanctus per os Dauid de Iuda, &c. 145
Acto.6. Conſiderate fratres ex vobis viros boni teſtimonij ſeptem plenos Spiritu ſancto & ſapientia. 58
Acto.7. Vir plenus fide & Spiritu ſancto. 57
Acto.9. Ego oſtendam illi quanta oporteat pro nomine meo pati. 670
Acto.9. Paulus ſpirans minarum & cædis in

Diſcipulos Domini acceſſit ad Principem Sacerdotum, & petiit ab eo epiſtolas in Damaſcum ad ſynagogas, &c. 121
Acto 9. Vas electionis eſt mihi vt portet nomen meum coram Regibus, & populis & filiis Iſraël. 319
Acto. 10. Qui timet eum & operatur iuſtitiam acceptus eſt illi. 374
Acto. 13. Miniſtrantibus illis Domino & ieiunantibus dixit Spiritus ſanctus; Congregate mihi Paulum & Barnabam in opus ad quod aſſumpſi eos,&c. 510
Act.14.per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei. 464.670
Acto.20.Non ceſſaui per triennium die ac nocte cum lacrymis monens vnumquemque,&c.590
Acto. 26. ſupra ſplendorem ſolis circumfulſit me lumen. 123
Rom. 1. ad obediendum fidei in omnibus gentibus. 415
Rom. 8. nos ipſi primitias ſpiritus habentes, legatione fungimur pro Chriſto. 605
Rom. 8. Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti, tribulatio, an anguſtia, an fames an nuditas, an periculum, an perſecutio, an gladius? ſed in his omnibus ſuperamus propter eum qui dilexit nos;certus ſum quod neque mors, &c. 322.323
Rom.8. Nos ipſi primitias ſpiritus habentes, legatione fungimur pro Chriſto. 414
Rom.10.Quàm ſpecioſi pedes Euangelizantium pacem, Euangelizantium bona. 582
Rom.1.Deus pacis ſit cum omnibus vobis. 583
Rom. 16. Deus pacis conterat velociter ſatanam

ſub pedibus veſtris. 583
Paul. 1. Cor. 1. Infirma mundi elegit Deus vt confundat fortia, vt non glorietur omnis caro. 9
1. Cor. 2. Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit quod præparaſti, Deus, diligentibus te. 604
1. Cor. c. 9. numquid non habemus poteſtatem mulierem ſororem circunducendi ſicut & cæteri Apoſtoli? Ego autem nullo horum vſus ſum. 331
1. Cor 3. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere præter id quod poſitum eſt. 152
Cor 4. Deus qui dixit de tenebris lumen ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus noſtris ad illuminationem ſcientiæ claritatis in facie Ieſu Chriſti. 124
1. Cor. 4. Tanquam purgamenta huius mundi facti ſumus, &c. 424
2. Cor. 5. Pro Chriſto legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos, obſecramus pro Chriſto reconciliamini Deo. 665
Cor. 7. volo omnes eſſe ſicut meipſum, ſed vnuſquiſque habet donum à Deo, vnus ſic, alter ſic. 331.
Cor. 12. Nemo poteſt dicere Dominus Ieſus niſi in Spiritu ſancto. 52
Cor. 12. Sicut corpus vnum eſt & membra habet multa, vnum tamen corpus ſunt: ita & Chriſtus, vos autem eſtis corpus Chriſti & e membra de membro. 586
2. Cor. 12. Sufficit tibi gratia mea: virtus in infirmitate proficietur. 331
2. Cor 13. an experimentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus. 324

2. Cor 13. Deus pacis & dilectionis erit vobiſcum. 583
1. Cor 15. Nouiſſimè Chriſtus quaſi abortiuo viſus eſt mihi. 127. 128
Gal. 1. Apoſtolorum vidi neminem niſi Iacobum fratrem Domini. 221
Gal. 1. ſi adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. 911
Paul. Galat. 2. Chriſto confixus ſum cruci. 2
Gal. 2. cum cognouiſſent gratiam quæ data eſt mihi, Iacobus & Cephas & Ioannes qui videbantur eſſe columnæ dextras dederunt mihi & Barnabæ ſocietatis. 226
Gal. 6. Mihi abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. 21
Gal. 6. Nos autem gloriari oportet in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. 241
Epheſ. 1. In quo nos ſorte vocati ſumus, ſecundum propoſitum eius qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ. 146
Epheſ. 3. flecto genua ad patrem meum. 257
Epheſ. 3. Mihi Sanctorum minimo data eſt hæc gratia in gentibus euangelizare, vt innoteſcat principatibus & poteſtatibus per Eccleſiam multiformis ſapientia Dei, ſecundum præfinitionem ſæculorum quam fecit in Chriſto Ieſu. 320
Epheſ. 3. vt innoteſcat principatibus & poteſtatibus in cœleſtibus per Eccleſiam multiformis ſapientia Dei. 82
Colloſ. 1. Dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum in lumine. 146
Coloſ. 1. mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. 497
Digitized by Google

Coloſ.1.qui dignos nos fecit in partem ſortis SS. in lumine, qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in Regnum filij dilectionis ſuæ. 608
Coloſſ.3. pax Dei exulſtet in cordibus veſtris. 664
1.Theſſ.2.facti ſumus in medio veſtrum tanquam ſi nutrix foueat filios ſuos; ita deſiderantes vos cupidè, volebamus tradere vobis non ſolum Euangelium Dei, ſed etiam animas noſtras. 291
1.Theſſal.5. Deus pacis ſanctificet vos per omnia. 583
2.Theſſal.2. Dominus Ieſus interficiet eum ſpiritu oris ſui. 566
Theſſal.cap.2. Quæ eſt ſpes noſtra & corona gloriæ? nonne vos antè Dominum Ieſum Chriſtum in aduentu eius. 606
2.Theſſal.3. Deus pacis det vobis pacem ſempiternam in omni loco. 583
1.Tim. 2. Chriſtus Ieſus venit peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum, quia Blaſphemus fui, &c. 118
1.Timoth. Fidelis ſermo & omni acceptione dignus, quia Ieſus Chriſtus peccatores ſaluos facere, &c. 42
Tim. 4. Ego enim iam delibero & tempus reſolutionis meæ inſtat. 449
Heb.1. Splendor & imago patris, figuræque ſubſtantiæ eius. 25
Heb. 4. Vnus eſt ſermo Dei & omni gladio ancipiti penetrabilior, pertingens vſque ad diuiſionem animæ. 125
Heb. 5. Rurſus indigetis vt doceamini elementa

exordij ſermonum Dei,&c. 229

Heb. 6. Ruſus ſibimet crucifigunt filium Dei, & oſtentui habent, ſanguinemque eius conculcant. 129

Heb. 11. Sancti per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones. 520

Heb. 12. Nuſquam Angelos apprehendit, ſemen Abrahæ apprehendit. 380

Phil. 1. Viuo ego iam non ego, viuit in me Chriſtus. 324

Phil. 1. Mihi viuere Chriſtus, & mori lucrum. 323

Philip. 3. Frater, ego non arbitror me comprehendiſſe, ſed quæ retro ſunt obliuiſcens, ad priora me extendens, ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ vocationis. 644

11 Philip. 3. Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. 319

Philip. 3. Multi ambulant, quos ſæpe dicebam vobis, nunc autem dico,&c. 590

Iacob. 1. Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à Patre luminum, apud quem non eſt tranſmutatio nec viciſſitudinis obumbratio. 607

Iac. 1. Omne gaudium exiſtimate fratres, cum in varias incideritis tentationes &c. 672

Iacob. 3. Quæ deſurſum eſt ſapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens. 664

1. Petr. 4. Communicantes Chriſti paſſionibus, &c. ſi exprobramini in nomine Chriſti, beati eritis,&c. 672

I. Pet. 4. Nolite peregrinari in feruore qui ad

Digitized by Google

tentationem vobis ſit,quaſi noui aliquid vobis contingat. 671
Apoc. 1.vidi ſimilem filio hominis in medio candelaborum aureorum. 220
Apoc. 3. Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. 60
Apoc. 3. Tene quod habes vt nemo accipiat coronam tuam. 137
Apoc. 7. Agnus deducit eas ad vitæ fontes aquarum. 616
Apoc. 7. Benedictio & claritas & ſapientia, & gratiarum actio, honor & virtus & fortitudo Deo noſtro in ſæcula ſæculorum. 607
Apoc. 7. hi ſunt qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine Agni 609.
Apoc. cap. 13. Beatus qui legit & audit verba Prophetiæ huius,& ſeruat ea quæ in ea ſcripta ſunt: tempus enim prope eſt. 81
Apoc. 14. cantabant canticum nouum. 64
Apoc. 14. hi ſunt qui empti ſunt ex hominibus primitiæ Deo & Agno; hi ſequuntur Agnum quocumque ierit. 100
Apoc. 19. vide ne feceris, conſeruus tuus ſum. 76
Apoc. 20. Ecce Tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipſe Deus cum eis erit eorum Deus. 200
Apoc. 22. Qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc: qui ſanctus eſt ſanctificetur adhuc. 693
Apoc. vlt. Spiritus & ſponſa dicunt veni, & qui audit dicat veni. Et qui ſitit veniat, & qui vult accipiat aquam vitæ gratis. 5

FINIS.